THEOLOGIA
MORALIS UNIVERSA
R. P. GABRIELIS ANTOINE
A REV. P. DE CARBONEANO

Pridem Notis, & Appendicibus ad uſum Miſſionariorum, potiſſime ad Sacros Chriſtianorum Ritus, & Eccleſiæ Orientalis diſciplinam ſpectantibus amplificata,
Dein novis acceſſionibus ex geminis ſcholarum & Eccleſiæ Doctoribus S. THOMA AQUINATE *&* S. BONAVENTURA CARD. *depromptis ad* PAROCHOS, CONFESSARIOS, *præſertim vero ad* STUDIOSAM JUVENTUTEM *informandam aucta, & illuſtrata*

A R. P. BONAVENTURA STAIDEL M. C.

ACCEDUNT

TRIA OPUSCULA EX AUREO MELCHIORIS CANI DE LOCIS THEOLOGICIS LIBRO DESUMPTA, ET DISCEPTATIO PROOEMIALIS DE LEGE DIVINA.

EDITIO POSTREMA
IN SEX TOMOS DISTRIBUTA.

A JO: DOMINICO MANSI
ARCHIEPISCOPO LUCENSI

MEDULLITUS INSPECTA, PERMULTIS ALIIS ADDITIONIBUS EX OPERIBUS

BENEDICTI XIV. & CLEMENTIS XIII. & XIV.

Literis Apoſtolicis excerptis locupletata, & correcta.

TOMI TERTII PARS PRIMA.

VENETIIS, MDCCLXXVIII.
APUD ANTONIUM GRAZIOSI.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX
TOMI TERTII PARS PRIMA:

TRACTATUS

De Sacramentis in genere.

CAP. I. DE *natura Sacramentorum Novæ Legis.* Pag. 5
CAP. II. *De Miniſtro Sacramentorum.* 7
CAP. III. *De diſpoſitione neceſſaria in recipiente Sacramentum.* 14

TRACTATUS

De Baptiſmo.

QUæſtiones variæ de Baptiſmo. 17
Caſus de Baptiſmo in Epiſtola Benedicti XIV. ad Archiep. Tarſenſem propoſiti, ſolutique. ibid.
§. I. *De infantibus in extremo vitæ periculo conſtitutis.* 25
§. II. *De infantibus expoſitis.* ibid.
§. III. *Declarationes circa caſus præmiſſos.* 26
§. IV. *De Patre Hebræo, qui ſe Religionem Catholicam amplecti velle prædicet, ac ſe filioſque baptizandos offerat; poſtea vero cui ſe conſilii pœniteat, abnuatque filium baptizari.* 27
§. V. *De Infidelibus, qui baptiſmum recipiunt ob bonum aliquod temporale.* ibid.
§. VI. *Non eſſe conferendum Baptiſmum, ubi adſit periculum perverſionis.* ibid.
§. VII. *In caſibus illicitis collatum Baptiſmum validum eſſe.* 28

APPENDIX.

De Orientalis Eccleſiæ in Baptiſmo conferendo diſciplina. 29
§. I. *De materia Baptiſmi.* ibid.
§. II. *De Forma.* 30
§. III. *De Baptiſmatis Miniſtro, atque ſubjecto.* 32
§. IV. *De cæremoniis ad Baptiſma pertinentibus.* 33

TRACTATUS

De Confirmatione.

SYnopſis doctrinæ de Confirmatione. 35

APPENDIX.

De Orientalis Eccleſiæ circa Confirmationem diſciplina. 36
§. I. *De Materia.* 37
§. II. *De Forma.* 38
§. III. *De Miniſtro.* 41
§. IV. *De Confirmationis ſubjecto.* 44

TRACTATUS

De Euchariſtia.

CAP. I. DE *Materia, & Forma Euchariſtiæ.* 45
CAP. II. *De præcepto Euchariſtiæ, ejus effectu, diſpoſitione.* 49
CAP. III. *De Miſſæ Sacrificio.* 56

APPENDIX.

De Orientalis Eccleſiæ circa Euchariſtiam diſciplina. 63
§. I. *De Materia.* ibid.
§. II. *De Forma.* 69
§. III. *De Euchariſtia, ejuſque Miniſtro, & ſubjecto.* 77
§. IV. *De Sacra Liturgia, ſive Miſſa.* 80

TRACTATUS

De Pœnitentiæ Sacramento.

CAP. I. DE *materia Sacramenti Pœnitentiæ.* 83

Art. I. *De Contritione.* 84
Summa diſputationis de Contritione, & Attritione. 85
Art. II. *De Confeſſione.* 90
Art. III. *De Satisfactione.* 101

A p p e n d i x.

Referuntur præcipui Canones Pœnitentiales ſecundum ordinem Decalogi, ex variis Conciliis, & libris pœnitentiariis collecti in Inſtructione S. Caroli. 105
Circa I. II. Præceptum. ibid.
Circa III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. Præceptum. 106
Cap. II. *De forma Sacramenti Pœnitentiæ, ſeu Abſolutione.* 108
Cap. III. *De Miniſtro Sacramenti Pœnitentiæ.* 109
Art. I. *De poteſtate requiſita in Miniſtro Pœnitentiæ.* ibid.
Art. II. *De caſibus reſervatis.* 114
Art. III. *De Obligationibus Confeſſarii.* 117.
Cap. II. (pro IV.) *De Sigillo Confeſſionis.* 129

A p p e n d i x.

De Sollicitatione. 134
Conſtitutio Benedictus Epiſcopus. ibid.
Declaratio ſuper Conſtitutione &c. 140
Decretum contra ſollicitantes, & Sacrificio Miſſæ &c. 141

A p p e n d i x.

De Indulgentiis. 142
Decretum de Indulgentiis a Sac. Cong. editum auctoritate SS. D. N. Clementis XIII. 143

A p p e n d i x.

De Orientalis Eccleſiæ circa Pœnitentiam diſciplina. 144
§. I. *De iis, quæ ad materiam ſpectant.* 145.
§. II. *De Forma.* 147
§. III. *De miniſtro Pœnitentiæ.* 148

T R A C T A T U S.

De Extrema Unctione,

Quæſtiones aliquæ de Extrema Unctione. 152. & ſeq.

A p p e n d i x.

De Orientalis Eccleſiæ circa Exttemam Unctionem diſciplina. 157
§. I. *De Materia.* ibid.
§. II. *De Forma.* 158
§. III. *De Miniſtro.* ibid.
§. IV. *De Extremæ Unctionis ſubjecto.* 159

T R A C T A T U S.

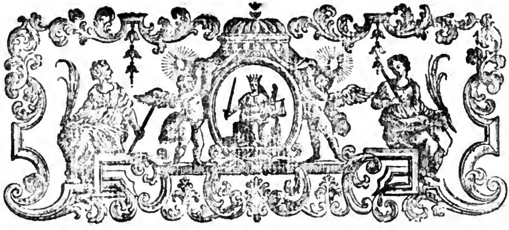
De Ordine.

Quæſtiones variæ de Ordine. 161

A p p e n d i x.

De univerſæ Orientalis Eccleſiæ circa Ordinem diſciplina. 163
§. I. *De numero Ordinum, quos Orientales admittunt.* idid.
§. II. *De materia, & forma.* 166
§. III. *De Ordinandorum ætate, de aliis quæ ad rite ſuſcipiendos Ordines deſiderantur, deque obligatione Ordinibus adnexa.* 168
§. IV. *De Miniſtro.* 171

Digitized by Google

TRACTATUS
DE SACRAMENTIS IN GENERE.

CAPUT PRIMUM.

De natura Sacramentorum Novæ Legis.

Quæſt. I. QUid, *& quotuplex eſt Sacramentum?*

Reſp. Sacramentum generice ſumptum, eſt ſignum ſenſibile gratiæ ſanctificantis permanenter a Deo inſtitutum. Sacramentum vero novæ Legis eſt ſignum ſenſibile, permanenter a Chriſto inſtitutum ad ſignificandam & producendam gratiam ſanctificantem ex opere operato: unde in eo maxime differt a Sacramentis antiquæ Legis, quod hæc non cauſſarent gratiam ex opere operato, ſed tantum illam ſignificarent nobis dandam per Paſſionem Chriſti, ut docet Concil. Florentinum.

Sacramenta novæ Legis ſunt ſeptem; non plura nec pauciora, videlicet Baptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium. *Conc. Trid. ſeſſ. 7. can. 1.*

Quæſt. II. *Quibuſnam Sacramenta eſſentialiter perficiuntur?*

Reſp. Omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & perſona Miniſtri conferentis Sacramentum, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia; quorum ſi aliquid deſit, non perficitur Sacramentum. Conc. Florent. in decreto de Sacram. & conſtat etiam ex Traditione, & perpetua praxi Eccleſiæ.

Porro materia Sacramenti dicitur id quod in Sacramento minus perfecte ſignificat ejus effectum: unde debet determinari per aliud ad eum perfecte ſignificandum. Duplex eſt materia, nempe remota, & proxima. Materia remota eſt res, quæ adhibetur, ut aqua in Baptiſmo. Proxima eſt uſus ſed applicatio talis rei, ut ablutio. Forma vero eſt aliquid ſenſibile, quod clarius effectum Sacramenti indicat & determinat, ac perficit ſignificationem materiæ obſcuram, nec ſatis determinatam. Verba autem ſtricte ſumpta, ſeu vocalia, ſunt forma eſſentialis in omnibus Sacramentis, ſaltem præter Matrimonium, quod juxta communem ſententiam poteſt perfici ſine benedictione Sacerdotis, ſed ſola ſcriptura, vel nutu exprimente mutuum conſenſum, quæ ſunt verba virtualia, in quantum ſunt expreſſiva conſenſus, & ſufficiunt in contractibus, quia, cum hoc Sacramentum conſiſtat adæquate in contractu matrimoniali, quem Chriſtus evexit ad eſſe Sacramenti, nihil ad ejus valorem requiritur, niſi quod ad legitimum contractum neceſſarium eſt. Unde in decreto citato dicitur Matrimonium effici mutuo contrahentium conſenſu *regulariter* per verba de præſenti expreſſo. Aliud eſt de ſex aliis: ut conſtat ex Traditione, & praxi Eccleſiæ.

Quæſt. III. *Qualis unio inter materiam, & formam requiritur ad valorem Sacramenti?*

Reſp. Requiritur utriuſque coexiſtentia, ſeu ſimultas moralis; quæ ſecundum ſignificationem verborum formæ, & qualitatem actionis, per quam Sacramentum fit, ſufficiat tum ad veritatem formæ; tum ut verba cenſeantur cadere ſuper talem materiam, & cum illa unum totale ſignum conſtituere. Sic in Baptiſmo requiritur talis conjunctio, ut dum miniſter verba profert, cenſeatur moraliter etiam lavare. Hæc autem unio moralis ſufficit, quia Sacramentum eſt compoſitum quoddam morale, conficiendum ab hominibus, ideoque more humano, & major non eſt ſæpe poſſibilis moraliter: unde ſi exigeretur Sacramenta ſæpe irrita forent.

Porro.

Digitized by Google

Porro hæc unio diverſa eſt pro diverſitate Sacramentorum: nam requiritur major in Baptiſmo, ob formam exprimentem ablutionem actualem, & major in conſeſſione Euchariſtiæ, cum forma ſit demonſtrativa Corporis Chriſti ſub accidentibus panis & vini, quorum ſubſtantiam deſtruit.

Sacramentum vero Pœnitentiæ non exigit tam ſtrictam unionem, quia inſtitutum eſt per modum judicii, in quo ſententia non ſemper ſtatim ſequitur culpæ examen. In Matrimonio unius conſenſus poteſt alterius conſenſum tamdiu ſequi, quamdiu hic moraliter perſeverare cenſetur, ſicut in aliis contractibus, quia fundatur in natura contractus. Tamen quoad praxim materia & forma, quantum fieri poteſt, ſimul ſunt conjungendæ.

Quæſt. IV. *Quænam mutatio materiæ, vel formæ irritat Sacramentum?*

Reſp. Quævis mutatio ſubſtantialis in materia vel formam invalidat Sacramentum; quia tollit materiam, vel formam, quam Chriſtus inſtituit. Accidentalis vero non irritat, quia cum tali mutatione manent materia & forma, quales Chriſtus inſtituit. Sed circa hoc obſervanda ſunt ſequentia.

1. Mutatio materiæ eſt ſubſtantialis, quando materia, nomine & re, ſecundum communem æſtimationem & uſum, differt ab ea, quam Chriſtus inſtituit, & Eccleſia uſurpat, ita ut in ordine ad uſus humanos, & prout ſub tali nomine uſurpatur, ſit notabilis varietas: ut ſi in Baptiſmo adhibeatur vinum loco aquæ. Mutatio eſt accidentalis, quando materia eſt eadem, re & nomine, cum ea, quam Chriſtus inſtituit; ſed non adhibetur eodem modo, quo Eccleſia adhibet, ut ſi in Baptiſmo adhibeatur ſine neceſſitate aqua cœnoſa, vel non benedicta.

2. Mutatio formæ eſt ſubſtantialis, quando vel non adhibentur verba vocalia, ubi eſſentialiter requiruntur, ut reipſa requiruntur in omnibus, excepto Matrimonio; vel ſi verba vocalia ſic mutantur; ut non maneat ſenſus a Chriſto inſtitutus, ac determinatus tamquam neceſſarius. Quævis vero formæ mutatio, qua non deſtruitur ſenſus a Chriſto inſtitutus, eſt accidentalis.

Quænam autem materia, vel quæ verba requirantur ad eſſentiam Sacramenti, cognoſcimus ex uſu & doctrina Eccleſiæ, quæ cum ſit *columna ac firmamentum veritatis*, non poteſt errare in iis, quæ ad fidem, bonos mores, ad Sacramenta, & generalem diſciplinam, ac Dei cultum pertinent.

3. Senſus verborum in æquivocatione ab intentione proferentis pendet. Hinc hæc forma: *Ego te baptizo in nomine parentis &c.* habet bonum ſenſum, ſi proferens per το *parentis*, patrem intelligat; malum, ſi matrem. Sed extra æquivocationem ſenſus verborum non pendet ab intentione proferentis. Hinc valebat baptiſmus Arianorum quamvis circa formam malem ſentirent, quia illam recte pronunciabant. E contra illum non baptizaret valide, qui uteretur verbis nihil ſignificantibus, vel aliquid aliud, etſi per illa intenderet verum ſenſum; quia in actione publica, qualis eſt Baptiſmus, verba ſignificant ſecundum communem & uſitatam acceptionem.

4. Mutatio verborum ſex modis fieri poteſt, nimirum per additionem, vel detractionem alicujus vocis; poſitionem unius vocis loco alterius; corruptionem alicujus vocis, detrahendo, vel mutando aliquam ſillabam, tranſpoſitionem, & interruptionem, pronuntiando ſcilicet unam partem formæ, ac deinde quieſcendo per aliquod tempus, vel loquendo aliquid aliud, & demum perficiendo formæ prolationem. Quoties igitur aliquo ex modis illis ita mutantur verba, ut pereat ſenſus a Chriſto intentus, mutatur ſubſtantialiter vera forma; ſecus, ſi hic ſenſus maneat. Hinc verba corrupte pronuntiata ex imperitia, balbutie, linguæ præcipitantia, aliove ſimili vitio, non tollunt ſenſum ſubſtantialem, ſi adhuc ſic proferantur, ut omnibus ſpectatis eumdem ſenſum animis audientium ingenerent, quem recte prolata; ſecus, ſi fiat contrarium. Sic hæc corruptio verborum ex ſola ignorantia linguæ prolatorum, *Baptizo te in nomine Patria, & Filia, & Spiritu Sancta*, non deſtruit verum ſenſum: unde Zacharias Papa, cap. 86. de conſecr. diſt. 4. declaravit, Baptiſmum ſic collatum ſine animo introducendi errorem valuiſſe, alioqui enim cenſeretur non intendiſſe facere id quod facit vera Eccleſia. Quiſque tamen tenetur diligentiam magnam adhibere, ut formam Sacramentorum recte, integre, & diſtincte pronunciet, tum ob reverentiam Sacramento debitam, tum etiam ob periculum corruptionis.

5. Interruptio deſtruit verum ſenſum, ideoque ſubſtantiam formæ; quoties tollit unitatem moralem formæ, ut ſi quis dicat: *Ego te baptizo*, nec niſi recitato uno Pſalmo proſequatur, *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; ſecus, ſi non tollat. Hinc verborum interruptio, quæ tam brevis eſt, ut morali judicio verba adhuc faciant unam orationem, non adimit ſenſum formæ, ut ſi baptizans poſtquam dixit, *Ego te baptizo*, tuſſiat, vel aliis dicat, *ſilete*, ac deinde, addat, *in nomine Patris &c.* Qualis autem & quanta interruptio tollat unitatem moralem orationis, hoc debet exiſtimari ſecundum judicium prudens, ex circumſtantiis, modo, ac duratione interruptionis, nam res moralis, qualis eſt iſta, ex prudenti æſtimatione pendet. Illicita tamen eſt quævis interruptio, facta ſine neceſſitate cum ſit contra uſum Eccleſiæ, & reverentiam Sacramento debitam.

Quæſt. V. *Quale eſt peccatum mutare materiam vel formam.*

Reſp. 1. Mutare alterutram ſubſtantialiter, eſt peccatum mortale, 1. Contra religionem, nam eſt gravis irriverentia in Chriſtum auctorem Sacramentorum, agendo contra ejus inſtitutionem in re gravi, eamque pervertendo, nec ponendo omnia, quæ voluit poni ad gratiam efficiendam; eſtque ipſo facto irriſio quædam rei maxime ſacræ. 2. Contra caritatem, voluntarie privando proximum gravi bono ſpirituali. 3. Contra juſtitiam: nam hoc ipſo quod quis miniſtrare vult, tacite promittit, & ſe obligat ad miniſtrandum, ſicuti res exigit & in utilitatem ſuſcipientis.

Reſp. 2. Eſt etiam mortale, alterutram mutare accidentaliter, ſi mutatio ſit notabilis & abſque neceſſitate, ex Concil. Trid. ſeſſ. 7. cap. 13. Quia fieret contra præceptum Eccleſiæ, & uſum ejus vim legis habentem, in re gravi ad religionem pertinente. Unde Miſſale Romanum, *de defect.* ait, eum graviſſime peccaturum, qui aliquid formæ Euchariſtiæ adderet, quod tamen ſignificationem non

mu-

Digitized by Google

mutaret. Immo quamvis mutatio ſit in ſe levis, ſi fiat ex contemptu, vel ex animo inducendi uſum contrarium ritui Eccleſiæ, aut ex ſimili intentione ſchiſmatica; nam tunc contemnitur Eccleſia, & Spiritus Sanctus, quo regitur, & cujus inſtinctu res illas inſtituit. Item ſi fiat cum ſcandalo, aut periculo errandi circa ſubſtantialia. Ita paſſim Doctores, qui addunt, mutationem accidentalem, his ſecluſis, poſſe eſſe venialem ob levitatem materiæ.

Quæſt. VI. *An liceat aliquando uti materia aut forma dubia, vel probabili tantum in Sacramenti?*

Reſp. 1. Extra neceſſitatem proximi tenemur ſemper ſub mortali in iis, quæ pertinent ad efficaciam, vel valorem Sacramenti, ſequi in praxi ſententiam tutiorem probabilem, relicta oppoſita etiam probabiliore. Ita Suarez, & alii. Quia alioquin exponeretur ſine neceſſitate Sacramentum periculo nullitatis: nam valor & efficacia Sacramenti pendet a ſola inſtitutione Chriſti, & nullatenus ab opinione hominum quantumvis probabili, quæ immutare & ſupplere non poteſt id quod Chriſtus voluit eſſe neceſſarium ad valorem & effectum Sacramenti. Nec ignorantia invincibilis, licet excuſet a culpa, poteſt defectum rei ad valorem actus requiſitæ ſupplere. Ergo ſi opinio, etſi probabilior, falſa ſit, ut poteſt eſſe, & ni reipſa ponantur & adſint omnia, quæ Chriſtus inſtituit ac exigit, Sacramentum erit invalidum & ſine effectu.

Quare qui utitur materia, vel forma non certa, quando poteſt certam adhibere, peccat mortaliter. 1. Contra religionem, ſine neceſſitate exponendo Sacramentum periculo nullitatis, & inefficaciæ: quod gravis eſt irreverentia in Chriſtum ejus auctorem, ejus nomine exercendo actionem eo modo, quo probabile eſt, non poſſe habere effectum, nec rationem Sacramentalem, ideoque eſſe inanem. Eſtque per ſe quidam contemptus, ſeu irriſio rerum divinarum. 2. Contra caritatem: nam ſine juſta cauſſa exponit proximum jacturæ maximi boni, quod percipitur ex Sacramento valido, cum poſſit illi talem fructum certo conferre. 3. Contra juſtitiam, præſertim ſi ſit Paſtor: nam proximus habet jus, ut Sacramentum ſibi modo, quantum fieri poteſt, certo & infallibili adminiſtretur, eo ipſo quod ſe ad illud ſuſcipiendum ſubmittit; & Sacerdos hoc ipſo, quod miniſtrare vult, ſe obligat tacite ad dandum quod petitur, Sacramentum ſcilicet certo validum; alioquin alius quæreretur.

Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propoſitionem: *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis, ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, conventio, vel periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantum utendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.*

Reſp. 2. Tenetur ſub mortali ſuſcipiens ſequi in praxi ſententiam tutiorem probabilem, relicta oppoſita, etſi vere probabili, in iis quæ ex parte ipſius requiruntur ad valorem, vel effectum Sacramenti. Quia alias exponeret Sacramentum periculo nullitatis, vel inefficaciæ, ob rationem allatam, quod eſt grave ſacrilegium; nam ſicut reddere Sacramentum nullum, aut illud effectu ſuo privare, eſt gravis irreverentia in Chriſtum, cum Sacramentum ſit moraliter actio Chriſti; ita & ſe exponere periculo id ſciendi, & utrumque eodem præcepto religionis prohibetur.

Reſp. 3. Tenemur in neceſſitate extrema proximi illi adminiſtrare Sacramentum cum materia, vel diſpoſitione probabili tantum vel etiam dubia, dum certa haberi non poteſt. Nam lex caritatis præcipit, ut in extrema neceſſitate proximi illi opitulemur meliori modo, quo poſſumus: ſed medium probabile, vel dubium melius eſt nullo. Nec tunc fit irreverentia Chriſto, vel Sacramento; quia cum Chriſtus illud inſtituerit pro hominum ſalute, vult ut magis provideamus ſecuritati ſalutis proximi, quam Sacramenti, dum utriuſque periculum vitari nequit. Quare in tali neceſſitate vult, ut ſuccurramus proximo, etiam cum periculo nullitatis Sacramenti, adhibendo tamen probabiliorem tutioremque materiam, quæ adhiberi poteſt; & vero lex caritatis prævalet religioni.

Porro hoc locum habet dumtaxat in Sacramentis, quæ ſunt de neceſſitate medii, nempe Baptiſmo & Pœnitentia. Quia non licet Sacramentum ullum exponere periculo nullitatis, niſi cum alioqui homo exponeretur damnationis æternæ periculo. Hinc nunquam licet adhibere materiam dubiam in Euchariſtia, Ordine &c.

Quæſt. VII. *An liceat ſupra eamdem materiam repetere formam?*

Reſp. Non licet, niſi ſit dubium rationabile de validitate formæ jam prolatæ, vel de ejus prolatione. Quia tunc fruſtra adhiberetur altera formæ prolatio cum irreverentia Sacramenti. Quod ſi tale dubium adſit, debet forma iterari ſub conditione, ne Sacramentum maneat irritum, cum illius irreverentia, ac damno proximi. Dubium autem imprudens, quale ſolet eſſe in ſcrupuloſis, non ſufficit, ſed contemnendum eſt. Mortale quippe eſt ex ſe, formam Sacramenti ſine neceſſitate ſuper eadem materia repetere; quia hæc ſecunda forma eſt inutilis, nec ſine virtuali & interpretativa irriſione ſic fruſtra proferri poteſt.

CAPUT II.

De Miniſtro Sacramentorum.

HOc nomine intelligitur idoneus effector Sacramenti. Conſtat, ſolos homines ratione utentes eſſe miniſtros Sacramentorum ordinarios: nam eos ſolos Chriſtus ad hoc munus deſignavit. Non omnes tamen homines poſſunt eſſe omnium miniſtri; nam laici non poſſunt valide efficere niſi Baptiſmum & Matrimonium, ut conſtat ex perpetua Traditione & praxi Eccleſiæ.

Quæſt. I. *An requiritur intentio faciendi Sacramentum?*

Nota. Conſentiunt omnes Catholici, 1. Non requiri intentionem explicitam conferendi gratiam: quia Sacramentum agit ut cauſſa neceſſaria; quæ indiget ſola applicatione, non autem ut applicans cogitet de effectu. Et alioqui nullus eſſet Baptiſmus collatus ab hæretico, negante gratiam per illum conferri.

2. Non ſufficere intentionem ponendi ritum externum Sacramenti quomodocumque, etiam jocoſe &

itri-

Digitized by Google

irriſorie a nam hic error Lutheri a Leone X. & a Conc. Trid. damnatus eſt.

3. Certum eſſe teneri miniſtrum ſub mortali habere internam volitionem vere faciendi Sacramentum, ſeu id quod facit Eccleſia, vel id quod inſtituit Chriſtus, ſalt in confuſam & implicitam: quia illicitum eſt in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore. Sed ſententia aſſerens, talem intentionem requiri ad valorem, eſt tutior, immo ſola tuta, & ſaltem probabilior; aut jam probabilis quam negans, quæ non eſt tuta: nam cum poſſit eſſe falſa, eam ſequens committit ſe periculo faciendi Sacramentum nullum.

4. Ad valorem Sacramenti non (*) requiri intentionem faciendi, quod facit Eccleſia Romana, quamvis ſola ſit vera Eccleſia Chriſti; ſed ſufficere intentionem faciendi, quod facit vera Eccleſia, quæcumque illa ſit, immo faciendi quod facit Eccleſia aliqua particularis, v. g. Lutherana, modo putetur vera, quamvis reipſa ſit falſa. Quia tunc eſt intentio implicita ac virtualis faciendi, quod facit vera Eccleſia; neque error ſpeculativus circa veram Eccleſiam, ut nec circa efficaciam & effectum, aut inſtitutionem Sacramenti, impedit hujus valorem ex parte miniſtri; nam hæreticus vere baptizat, & tamen non credit, Eccleſiam Romanam eſſe veram Chriſti Eccleſiam.

Reſp. Ad valorem Sacramenti requiritur intentio vere & ſerio faciendi Sacramentum, ſaltem implicita & generalis, qua miniſter intendat facere id quod Eccleſia moraliter facit per ritum externum, vel quod Chriſtus inſtituit; nec ſufficit intentio ponendi exterius dumtaxat ritum externum, ut aliqui dicunt.

Prob. 1. Ex Concilio Florentino, in decreto pro Armenis, ubi dicitur: *Hæc omnia Sacramenta* (Novæ legis) *tribus perficiuntur videlicet rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & perſona miniſtri conferendis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Eccleſia. Quorum ſi aliquod deſit, non perficitur Sacramentum.* Ergo ex Conc. ad efficiendum Sacramentum requiritur intentio faciendi quod facit Eccleſia, materiam ſcilicet & formam adhibendo per ſuos miniſtros. Sed id quod Eccleſia facit, materiam & formam adhibendo per ſuos miniſtros, eſt Sacramentum. Ergo ex Concilio ad efficiendum Sacramentum requiritur intentio illius faciendi. Quod etiam patet ex §. ſequenti, ubi dicit, quemlibet etiam paganum & hæreticum valide baptizare, *dummodo formam ſervet Eccleſiæ, & facere intendat quod facit Eccleſia*, immediate ſcilicet. Quibus verbis præter voluntatem ponendi ritum externum requirit etiam intentionem faciendi, quod facit Eccleſia; & hæc duo inter ſe diſtinguit. Ergo intendere facere quod facit Eccleſia, non eſt præciſe velle ponere ritum externum; ſed eſt velle illum ponere, ut religioſum & Sacramentalem, ſeu ut ſignum inſtitutum ad ſignificandam & efficiendam gratiam.

Prob. 2. Conc. Trid. ſeſſ. 7. can. 11. *Si quis dixerit in miniſtris, dum Sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi quod facit Eccleſia, anathema ſit.* Sed Eccleſia per ſuos miniſtros facit Sacramentum; & non tantum ponit ritum externum. Ergo requiritur intentio faciendi Sacramentum, ſeu actionem Sacramentalem.

Item Conc. Trid. per intentionem faciendi quod facit Eccleſia, intelligit, quod facit Eccleſia immediate nomine & auctoritate Chriſti: ideoque intelligit quod facit Eccleſia per poteſtatem miniſterialem acceptam a Chriſto. Sed Eccleſia per poteſtatem miniſterialem acceptam a Chriſto facit ſignificationem & efficaciam Sacramentalem, ſicut per potentiam naturalem facit ritum externum. Ergo cum Trid. Conc. definit, requiri intentionem faciendi quod facit Eccleſia, intelligit requiri intentionem faciendi ſignificationem & efficaciam Sacramentalem, ſeu ritum externum ut Sacramentum; intentionem, inquam, ſaltem generalem & confuſam.

Præterea Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 6. declarat, pœnitentem non eſſe vere & coram Deo abſolutum, *ſi Sacerdoti animus ſerio agendi, & vere abſolvendi deſit.* Ergo ad validam abſolutionem, præter intentionem ſerio ponendi ritum externum, ſeu proferendi verba abſolutionis, requirit intentionem vere abſolvendi; nam hæc duo manifeſte diſtinguit. Intentio autem vere abſolvendi eſt intentio vere conferendi Sacramentum Pœnitentiæ. At eadem eſt ratio de omnibus aliis Sacramentis. Ergo in omnibus Sacramentis requiritur intentio faciendi Sacramentum. Quare Suarez tom. 3. in 3. p. S. Thom. q. 64 diſp. 13. ſect. 2. ſic ait: *Exiſtimo contrariam ſententiam non poſſe jam* (poſt definitionem Trid. Concil.) *tuto defendi, nec ſine errore.*

Prob. 3. Auctoritate Summi Pontificis Alexandri VII. qui damnavit hanc propoſitionem: *Valet Baptiſmus collatus a miniſtro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervat, intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit: Non intendo facere, quod facit Eccleſia.* Ergo ſine nullitate Sacramenti non poteſt excludi intentio interna faciendi, quod facit Eccleſia, quamvis ponatur omnis ritus externus. At ſi ad valorem Sacramenti, præter poſitionem omnis ritus externi, non requiritur intentio interna faciendi quod facit Eccleſia, hæc intentio poteſt poſitive excludi ſine nullitate Sacramenti; nam excluſio ejus, quod non requiritur ad valorem Sacramenti, non poteſt illud irritare: cum valeat Sacramentum ſine poſitione & cum excluſione eorum, quæ ad ejus valorem non requiruntur. Ergo ad valorem Sacramenti Baptiſmi, ideoque aliorum omnium, præter poſitionem omnis ritus externi, requiritur intentio faciendi quod facit Eccleſia. Atqui per intentionem faciendi quod facit Eccleſia, intelligitur intentio interna faciendi Sacramentum: nam non intelligitur intentio ponendi ritum externum, cum in propoſitione damnata jam ſupponatur hæc intentio; ſiquidem agitur de miniſtro, *qui omnem ritum externum, formamque Baptiſmi obſervat*, libere, ſcilicet, & voluntarie, proindeque habet voluntatem obſervandi omnem ritum externum.

Prob. 4 Ratione. Quia Chriſtus Sacramentorum miniſtros inſtituit, non ut meros nuncios deferentes voluntatem Domini, ſed ut veros miniſtros, qui libere utantur poteſtate miniſteriali ſibi data. *Sic*

nec

(*) *Abſolute requiri ad valide efficiendum.*

Digitized by Google

nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorum Dei, ait Paulus, 1. Cor. 4. Atqui miniſter non utitur libere poteſtate miniſteriali, niſi velit ea uti, & non vult ea uti, niſi eum vult per illam producere effectum ſibi proprium, nempe Sacramentum, quod eſt ſane effectus proprius poteſtatis miniſterialis circa Sacramenta: ſicut nemo vult uti poteſtate naturali, niſi cum vult per illam producere effectum ipſi proprium. Ergo.

Præterea confectio Sacramenti eſt actio moralis Sacramentalis, nam Chriſtus ſic inſtituit Sacramenta, ut procedant ex poteſtate data miniſtris tamquam actiones eorum morales, ita ut dicantur vere remittere peccata, abſolvere, conſecrare &c. ut Joan. c. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*. Et Luc. c. 22. *Hoc facite in meam commemorationem &c.* At actio moralis Sacramentalis debet eſſe intenta ut talis. Ergo.

✠ Vid. cit. opus de Synodo Diœceſana lib. VII. c. 4. in quo perſpicue exponitur diſcrimen, quod verſatur inter Novatorum hæreſim, ac orthodoxas opiniones, atque concluditur, probitane ab Auct. noſtro opinionem probabiliorem eſſe illa, quam cum Catherino plures Theologi tuentur, ſequentibus verbis. *Verum, utut hæc res coram Deo ſe habeat, nulla uſque adhuc de ea emanavit expreſſa Apoſtolicæ Sedis definitio. Quamvis igitur communior, ſit ſententia exigens in Miniſtro intentionem, vel actualem, vel virtualem faciendi, non ſolum ritum externum, ſed id quod Chriſtus inſtituit, ſeu quod facit Eccleſia, & hæc veluti tutior ſit omnino ſervanda in praxi, non eſt tamen Epiſcopi, priorem opinionem reprobare. atque ad hanc poſteriorem, etiam theoriæ tuendam ſuos Diœceſanos adigere: cauſſas quippe majores, difficilioreſque quæſtiones, Fidem, aut diſciplinam ſpectantes, ad Apoſtolicam Sedem deferendas, ſtatuit perpetua Eccleſiæ conſuetudo ab Innocentio III. in cap. Majores de Baptiſmo confirmata. Quare, ſi conſtet, quempiam, aut Baptiſmum contuliſſe, aut aliud Sacramentum ex iis, quæ iterari nequeunt adminiſtraſſe omni adhibito externo ritu, ſed interna intentione retenta, aut cum deliberata voluntate non faciendi, quod facit Eccleſia, urgente quidem neceſſitate. erit Sacramentum iterum ſub conditione perficiendum, ſi autem res moram patiatur, Sedis Apoſtolicæ oraculum erit exquirendum, quemadmodum ad Severum Scholaſticum Conſtantinopolitanum faciendum ſcripſit Ferrandus Eccleſiæ Carthaginenſis Diaconus in difficili quæſtione, qua tunc Eccleſia fatigabatur, doctis indoctiſque in varias partes ſciſſis, inquiens:* Interroga, vir prudentiſſime, ſi quid veritatis cupis audire, principaliter Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem, cujus ſana doctrina conſtat judicio veritatis, & fulcitur munimine auctoritatis (*tom. 9. Biblioth.* PP. *pag.* 509.) *quod ſemel monitum volumus, ut regula ſit, etiam pro aliis controverſiis quas mox commemorantibus.* ✠

Quæſt. II. *Qualis debet eſſe intentio Miniſtri?*

Nota. Intentio eſt actus voluntatis deliberatus, quo quis aliquid intendit ſeu vult aſſequi. Sive eſt volitio alicujus finis. Hic per intentionem intelligitur volitio faciendi Sacramentum, ex quocumque motivo procedat. Dividitur, 1. In explicitam, ſeu expreſſam, qua aliquid in ſe diſtincte cognitum volumus, & in implicitam, ſeu confuſam, qua aliquid ſolum confuſe cognitum volumus, volendo ſcilicet aliquid ſub quo, vel in quo continetur. 2. In actualem, virtualem, habitualem, & interpretativam.

Intentio actualis eſt ea, qua quis dum conficit Sacramentum, actu cogitat de Sacramento faciendo, & ſimul vult illud conficere.

Intentio virtualis eſt voluntas formalis faciendi Sacramentum præterita, vi cujus fit Sacramentum mediante una, vel multiplici actione ad illud ordinata, manante a tali intentione, licet tunc mens de Sacramento non cogitet. Dicitur virtualis, quia ex virtute illius licet præteritæ fit Sacramentum. Talis eſt intentio in Sacerdote, qui ex voluntate actuali conſecrandi induit ſe veſtibus Sacris, Miſſam inchoat, ſed paulo poſt diſtrahitur, proſequitur tamen Miſſam, & conſecrat cum diſtractione.

Intentio mere habitualis eſt intentio mere præterita, non retractata, quæ jam neque in ſe, neque in ſua virtute, vel aliquo effectu a ſe relicto exiſtit. Vel juxta aliques eſt habitus ex pluribus confectionibus Sacramentorum acquiſitus, tribuens voluntati facilitatem & propenſionem ad ſimiles actus impoſterum exercendos; ſive eſt inclinatio ac facilitas orta ex tali habitu.

Interpretativa eſt illa, quæ nec eſt, nec fuit, ſed eſſet, ſi ejus objectum proponeretur voluntati, unde eſt tantum diſpoſitio voluntatis ad intentionem eliciendam, ſi ei proponeretur.

Reſp. 1. Ad valorem Sacramenti non requiritur expreſſa & diſtincta intentio faciendi Sacramentum, ſed ſufficit confuſa & implicita, qua quis intendat facere id quod facit Eccleſia Chriſti, aut quod Chriſtus inſtituit, aut quod vidit per Parochum fieri, aut quod Chriſtiani faciunt. Conſtat praxi Eccleſiæ, quæ non rebaptizat eos, qui baptizati fuere ab imperitis & rudibus, aut paganis cum debita materia ac forma, licet illi non noverint diſtincte, quid ſit Baptiſmus, aut Sacramentum. Præterea tunc eſt intentio faciendi, quod facit Eccleſia, quam ſolam requirunt Conc. Florent. & Trid.

Reſp. 2. Ad valorem Sacramenti non ſufficit intentio mere habitualis. Quia 1. Talis intentio non influit in actionem Sacramentalem, neque hæc vi illius ponitur, ac proinde talis intentio ſe habet ad effectionem Sacramenti perinde ac ſi non eſſet. At requiritur intentio libera in ſe quæ ſit principium actionis Sacramentalis, & qua poteſtas miniſterialis ad uſum applicetur: nam ſecundum inſtitutionem Chriſti ad Sacramenti effectionem requiritur ut actio Sacramentalis ſit actio humana, & humano modo exerceatur poteſtas miniſterialis. Et vero alioqui Sacramentum confici poſſet ab amente, dormiente, vel ebrio.

Reſp. 3. Neque etiam ſufficit interpretativa. Quia hæc non eſt proprie intentio ſed ſolum intentionis præſumptio, non eſt intentio, quæ ſit, ſed quæ eſſet, ſi res proponeretur. At intentio, quæ non eſt; nihil efficit, nec poteſt eſſe principium actionis moralis, ac humanæ quale eſt Sacramentum.

Reſp. 4. Quamvis miniſter curare debeat, ut ſemper habeat intentionem actualem ob reverentiam debitam Sacramento, tamen illa non eſt neceſſaria ad valorem Sacramenti. ſed ad eum ſufficit intentio virtualis.

Prob. 1. Ex ſenſu & praxi Eccleſiæ, quæ ut vera approbat Sacramenta ſic collata. 2. Si intentio

actualis requireretur, Sacramenta ſæpiſſime forent irrita propter inſtabilitatem imaginationis, & frequentes animi evagationes, & quidem plerumque naturaliter inevitabiles. At non eſt credibile, Chriſtum ſic inſtituiſſe Sacramenta, ut ſæpiſſime exponerentur nullitati, & ad illa exegiſſe id quod ſæpe non eſt in poteſtate hominis. 3. Intentio virtualis ſufficit ad faciendum valide actum moralem & humanum ut patet in contractibus, aliiſque ſimilibus.

Quæſt. III. *An ad valorem Sacramenti requiratur intentio directa, abſoluta & determinata?*

Nota. Intentio directa eſt ea, qua aliquid immediate & ſecundum ſe volumus. Talis eſt intentio illius, qui vult præciſe baptizare. Indirecta eſt qua volumus aliquid non in ſe, & ſecundum ſe immediate, ſed in ejus cauſa, vel in alio cum eo connexo, vel ex quo ſequi prævidetur. Talis eſt intentio illius, qui prævidens, ſe inebrietate baptizaturum, vult ſe inebriare. Abſoluta eſt ea, qua aliquid abſolute & independenter ab ulla conditione volumus. Conditionata eſt qua aliquid volumus tantum ſub aliqua conditione, & dependenter ab illa.

Reſp. 1. Requiritur intentio directa. Quia actio Sacramentalis debet eſſe actio moralis ac libera in ſe debet humano modo poni: non ponitur autem humano modo, niſi ponatur vi intentionis liberæ & directæ. Hinc non valet Baptiſmus collatus ab ebrio, vel dormiente, quamvis antea præviderit conferendum in tali ſtatu.

Reſp. 2. Intentio faciendi Sacramentum ſub conditione non ſufficit, niſi conditio poſita ſit, priuſquam forma applicetur materiæ, ita ut jam tranſierit in abſolutam, vel illi æquivaleat. Quia ſola intentio abſoluta eſt efficax pro præſenti, voluntas enim conditionata, quamdiu talis eſt, ſuſpenſa manet & nihil efficit. Unde ſi dum materiæ forma applicatur intentio miniſtri non ſit abſoluta, aut æquivaleat abſolutæ, poſita jam conditione, non efficit Sacramentum. Neque etiam poſtea efficiet; quia poſt ea non erit amplius forma Sacramenti, neque materia: non poteſt autem fieri Sacramentum, niſi utraque adſit.

Hinc conditio de præſenti, vel præterito appoſita intentioni, irritat Sacramentum, ſi non ſit impleta, quia deſtruit intentionem: nam voluntas ſub conditione, non poſita conditione, nulla eſt, cum non ſit niſi dependenter ab illa. Non irritat, ſi conditio jam ſit poſita: nam tunc voluntas ſit abſoluta ſive æquivalet abſolutæ, cum vere exiſtet, nec ſuſpenſa maneat. Conditio vero de futuro ſemper irritat Sacramentum, quia ſuſpendit præſentem intentionem, facitque ut miniſter non habeat abſolute hic & nunc voluntatem faciendi Sacramentum; unde hic & nunc non facit. Sed nec poſtea faciet, cum implebitur conditio, quia tunc deerunt materia & forma. Neque enim miniſter poteſt uſque ad futurum eventum ſuſpendere ſignificationem materiæ & formæ, nec proinde efficaciam Sacramenti, cum utraque a ſola Chriſti inſtitutione pendeat. Excipe matrimonium, quod valeat ſub conditione de futuro, cum ipſa ponetur, ſicut alii contractus; quia eſt verus contractus ad naturam Sacramenti a Chriſto evectus.

Nota. Non licet, niſi in neceſſitate, conferre Sacramentum ſub quavis conditione etiam de præſenti & præterito, etſi poſita: quia hoc eſt contra uſum Eccleſiæ, & contra reverentiam Sacramento debitum nam eſt quædam negatio. At licet in dubio prudenti de valore Baptiſmi, ex cap. 2. *de Bapt.*

Valet tamen Sacramentum, excepto Matrimonio, ſi error ſit ſolum ſpeculativus circa perſonam: v. g. ſi abſolvas Petrum putans eſſe Paulum, quia ordinarie eſt & ſemper eſſe debet intentio conferendi Sacramentum perſonæ præſenti, quam proinde intentionem ſervare quiſque cenſetur, niſi eam expreſſe excludat. Et ſi tunc practice miniſter intentionem applicat determinate ei, qui præſens adeſt. Si vero intendas præciſe abſolvere Paulum excludendo alias perſonas abſolutio non valet, quia circa aliam perſonam non exercetur poteſtas miniſterialis: cum ejus exercitium pendeat ab intentione miniſtri, qui illam non exercet, niſi circa perſonam, circa quam vult illam exercere.

Excipe Matrimonium, quia ejus valori obſtat error circa perſonam, eo quod obſtet, valori contractus, in quo Sacramentum fundatur.

Quæſt. IV. *An valeat Sacramentum, quando miniſter habet duas intentiones contrarias, quarum una repugnat ejus valori?*

Reſp. Validum eſt, ſi debita intentio prævaleat intentioni, quæ repugnat valori Sacramenti: quia tunc ſola intentio prævalens eſt efficax, & altera eſt inefficax ac mera diſplicentia. Secus ſi intentio contraria prævaleat, ob eamdem rationem. Quod ſi utraque ſit æqualis, miniſter nihil efficit, quia æqualiter vult facere & non facere Sacramentum; ideoque non vult efficaciter illud facere. Porro illa intentio prævalet alteri, quæ eſt magis abſoluta, & aliam expelleret, ſi rem intentam impediret.

Quæſt. V. *An ad valorem Sacramenti requiritur fides & ſanctitas in miniſtro?*

Reſp. Neg. Fide conſtat, 1. Ex traditione, & conſuetudine perpetua Eccleſiæ, præſertim Romanæ e tempore Apoſtolorum, quæ neminem unquam rite ab hæretico, adeoque fide & ſanctitate deſtituto, baptizatum rebaptizavit. Hancque praxim ab Apoſtolis manaſſe conſtat: cum neque alicujus Romani Pontificis decreto, neque generalis alicujus Concilii canone inſtituta aliquando fuerit, ſed ab initio viguerit in tota Eccleſia. 2. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 7. can. 4. de Baptiſmo. 3. Quia virtus Sacramenti eſt, & agit ex meritis ſolius Chriſti, qui per miniſtrum tamquam inſtrumentum, illud conficit, & poteſtas conficiendi Sacramenta eſt gratia gratis data, quæ compoſſibilis eſt cum peccato. 4. Alioquin cum fides vel probitas ſæpe in multis deſit, ſæpe Sacramenta exponerentur nullitati cum ingenti animarum damno, & ſic Chriſtus parum Eccleſiæ ſuæ providiſſet.

Hinc error miniſtri circa ſenſum formæ, non expreſſus in forma, verbi gratia, quod Filius non ſit æqualis Patri, non impedit valorem Baptiſmi ab Arianis collati. Quia non mutatur formæ ſignificatio, quæ non ex privato cujuſque arbitrio, ſed ex communi uſu in Eccleſia recepto petitur. Præterea ex Conc. Florent. tria ſolum requiruntur ad valorem Sacramenti ex parte miniſtri, nimirum ut adhibeat materiam & formam debitas, & habeat intentionem faciendi, quod Chriſtus inſtituit, vel Eccleſia facit.

Quæſt. VI. *An miniſter tenetur eſſe in ſtatu gratiæ, dum Sacramentum conficit vel miniſtrat?*

Nota. Aliud eſt conficere, aliud adminiſtrare Euchariſtiam. Sed in aliis Sacramentis ipſa confectio eſt ſimul miniſtratio.

Reſp.

Digitized by Google

Reſp. 1. Qui Sacramentum in peccato mortali conficit vel miniſtrat tamquam miniſter ad id conſecratus, vel ſpecialiter ab Eccleſia deputatus, per ſe loquendo, peccat mortaliter. *Ita Omnes*. Quia 1. Ex tit. 1. diſpenſator Dei debet eſſe ſine crimine. 2. Ex Patribus. Pro omnibus ſufficiat S. Auguſtinus, lib. 2. contra Parmen. cap. 10. *Omnia Sacramenta, cum obſint indigne tractantibus, proſunt tamen per eos digne ſumentibus*. 3. Ex cap. ult. 15. qu. 8. ubi Nicol. I. ait: *Mali bona adminiſtrando, ſe tantummodo lædunt*. Et ex c. ult. de cohab. cler. ubi Greg. IX. declarat, *conſtare, quemlibet pro mortali peccato, quoad ſeipſum eſſe ſuſpenſum*. 4. Ex Rituali Romano „ impure & indigne Sacramenta miniſtrantes in æternæ mortis reatum incurrunt. Sacerdos ergo ſi fuerit peccati mortalis ſibi conſcius (quod abſit) ad Sacramentorum adminiſtrationem non audeat accedere, niſi prius corde pœniteat. Sed ſi habeat copiam confeſſarii, & temporis locique ratio ferat, convenit confiteri. 5." Quia talis gravem irreverentiam irrogat Chriſto, cujus ut miniſtri principalis perſonam gerit & ſancta indigne tractat in re gravi: ergo grave ſacrilegium admittit. Item per ſe graviſſima eſt indecentia ac irreverentia, actionem ſanctiſſimam quæ eſt moraliter actio Chriſti, & collativa gratiæ ſanctificantis, qua homo conſors naturæ divinæ & filius Dei adoptivus efficitur: exercere in immunditia peccati, & inimicitia Dei. Adde quod ſacerdos ſit publicus Eccleſiæ miniſter a Chriſto inſtitutus & gratia ordinationis donatus, ut Sacramenta fidelibus digne miniſtret: ergo ratione ſtatus & ordinis ſui ideoque ex proprio officio tenetur digne miniſtrare.

Idem docent Vaſq. Delugo, & alii contra multos de Miniſtro non conſecrato, v. g. laico baptizante in neceſſitate. Tum quia textus allati, & Patres generatim omnes miniſtrantes comprehendunt, nec diſtinguunt inter ordinatum, & non ordinatum, ſolemniter & non ſolemniter miniſtrantem: tum quia eſt gravis irreverentia in Chriſtum, quod hoſtis ejus & mancipium diaboli agat in nomine & perſona Chriſti, ejuſque merita applicet: tum quia jure naturali & divino ſancta ſancte a quolibet tractanda ſunt, & quidem ſub gravi in re gravi. Sacramentum autem, quod laicus in neceſſitate miniſtrat, eſt res eximie ſancta & ſpeciali modo conſecrata, & ad gratiam ſanctificantem efficiendam inſtituta, eſtque moraliter actio Chriſti, ut miniſtri principalis. Ergo tractari debet ſpecialiter ſancte. At non tractat ſancte, ſed indigne ac irreverenter, qui illud miniſtrat in peccato mortali.

Hinc confeſſor, quamvis confeſſiones continenter audiat, tot peccata mortalia admittit, quot homines abſolvit; nam tota Sacramenta numero diſtincta miniſtrat, & abſolutio ſingulorum eſt actio externa per ſe ſufficienter conſummata. Multi tamen cenſent, talem tunc unicum mortale admittere, ſed eo gravius, quo plures abſolvit.

Dixi, *per ſe loquendo*: Quia miniſter per accidens excuſari poteſt a mortali ob repentinam & inopinatam neceſſitatem ita urgentem, ut non relinquat ſpatium eliciendæ contritionis, ut ſi ſit periculum, ne quis moriatur ſine baptiſmo, vel ſine abſolutione, dum ſacerdos occuparetur in eliciendo actu contritionis.

Reſp. 2. Sacerdos vel Diaconus diſtribuens Corpus Chriſti in peccato mortali (Vide N. 80.) peccat mortaliter. *Ita communiter*. Prob. 1. Ex textibus ſupra citatis. 2. Hæc diſpenſatio eſt ſacrum & graviſſimum miniſterium, ad quod ſancte adminiſtrandum miniſter eſt ſpecialiter conſecratus, & ſpecialem gratiam accipit. 3. Talis gravem irreverentiam admittit in Chriſtum, ſanctiſſimum ejus Corpus diſpenſando, & merita communicando in ſtatu, in quo ſcit ſe eſſe Chriſti hoſtem & diaboli mancipium. *Igitur mundamini qui fertis vaſa Domini*, Iſai. 52. immo ipſum Dominum.

Hinc talis tot mortalia committit, quot hominibus etiam continuate Euchariſtiam diſtribuit; quia tot ſunt objecta totalia, & tot ſunt indignæ diſtributiones completæ & numero diſtinctæ. Multi tamen docent, hunc unius mortalis peccati reum eſſe, ſed eo gravioris, quo pluribus Euchariſtiam diſtribuit. Item triplicis malitiæ mortalis in confeſſione aperiendæ reus eſt ſacerdos, qui in mortali celebrat, & ſeipſum communicat; ſcilicet indignæ confectionis, malæ miniſtrationis, & indignæ ſuſceptionis, non minus quam ſi alteri indigne miniſtraret, & ab altero indigne ſuſciperet, ut notat Suarez.

Quæſt. VII. *An Diaconus & Subdiaconus peccant mortaliter, dum in peccato mortali propria ordinis miniſteria obeunt, v. g. canendo ſolemniter Evangelium, vel Epiſtolam?*

Reſp. Affirmant Sylveſter, Cajetanus, Toletus, & alii. *Probatur* 1. Ex cap. ult. *de temp. ordin.*, ubi Greg. IX. ait Sacerdotes & alios clericos criminoſos occultos, *ſi non pœnituerint, monendos eſſe, & ſub interminatione divini judicii obteſtandos, ut in teſtimonium ſuæ damnationis in ſuſceptis etiam ordinibus non miniſtrent*. 2. Ex S. Th. in 4. diſt. 24. qu. 1. art. 3. qu. 5. ibi: *Lex (naturalis) præcipit, ut homo juſte ea, quæ ſunt juſta exequatur; & ideo quicumque homo, quod ſibi competit ex ordine, facit indigne, quod juſtum eſt, injuſte exequitur contra præceptum legis (naturalis) facit, ac per hoc mortaliter peccat: Quicumque autem peccato mortali aliquod ſacrum officium pertractat, non eſt dubium, quin illud indigne faciat: unde patet quod mortaliter peccat*. 3. Quia eorum miniſterium proxime accedit ad SS. Euchariſtiam conficiendam, & ad illud ſpecialiter deputati ac conſecrati ſunt. Alii tamen plures docent eſſe duntaxat veniale, quia cenſent, materiam non eſſe adeo gravem, ut ſit grave ſacrilegium cum illa miniſteria nec ſanctitatem ex opere operato conferant, nec ſint moraliter actiones Chriſti, nec ejus nomine fiant. Irreverentia autem eſt major vel minor pro majore, vel minore ſanctitate actionis ſacræ, quæ exercetur in peccato. Ad cap. c. reſpondent, Gregorium nihil in ſpecie determinaſſe, quam grave peccatum ſit, ſingulos ordines exercere in mortali, ideoque ex materia ſubjecta æſtimandum id eſſe, & velle ſolum quod ſit peccatum grave ex genere ſuo, vel loqui non de ſingulis functionibus, ſed de exercitio ſuorum ordinum toto & integro, quod totum ſine mortali eſſe non poterat, quia juxta antiquos canones, qui nunc etiam aliquando obſervantur, miniſtri altaris communicabant in Miſſa ſolemni de manu celebrantis.

Suarez vero docet, quod ſi quis haberet animum hos ordines ſæpe exercendi in malo ſtatu, aut hanc haberet conſuetudinem, non eſſet excuſandus a mortali.

cali. Quia illud propoſitum, vel conſuetudo videretur oriri ex quodam contemptu formali vel virtuali & quia illud objectum ita ſumptum videtur ſatis grave.

Sed quid de exercente in malo ſtatu functiones minorum ordinum, Acolyti, Lectoris, Oſtiarii, &c.

Reſp. Ex communi ſententia, non peccat mortaliter. Quia illæ functiones ſunt remotæ a proprio actu ſacrificandi, & cenſentur officia imperfecta reſpectu ſacri miniſterii, & nunc ſæpiſſime a laicis exercentur. Peccant tamen venialiter, dum in ſollemni ac publico ritu eas exercet, quia proprie eſt actus ordinis, ad quem eſt conſecratus.

Quæſt. VIII. *An peccat mortaliter miniſter conficiendo in peccato mortali Sacramentalia?*

Reſp. Epiſcopus peccat mortaliter conficiendo in tali ſtatu chriſma & oleum infirmorum. Quia illæ conſecrationes ſeu benedictiones fiunt a miniſtro ad id conſecrato, & ſunt gravis momenti: nam per illas fit materia Confirmationis & Extremæ Unctionis, in quibus gratia confertur partialiter tributa materiæ ſic conſecratæ, cum chriſma & oleum non ſint materia Sacramenti, niſi ut benedicta ſeu conſecrata. Item illis actionibus ſe Chriſti miniſtrum exhibet, eiuſque perſonam immediate ſuſtinet, ideoque gravem injuriam infert Chriſto, illas actiones exercendo in ſtatu peccati: nam ejus dignitatem ac ſanctitatem graviter lædit. Conficiendo vero in mortali reliqua Sacramentalia, qualia ſunt conſecratio templi benedictio Abbatis, veſtium ſacerdotalium, aquæ luſtralis, cinerum &c. peccat ſaltem venialiter, quia eſt aliqua indecentia ac irreverentia, ſi abſque ſanctitate obeat illa munia, quæ ordinem ſacrum ſpecialiter requirunt. Non eſt tamen juxta multos mortale, quia hæ actiones non conferunt immediatæ & ex opere operato ſanctitatem animæ, nec ſunt moraliter actiones Chriſti, ſicut Sacramenta.

Quæſt. IX. *An tenetur miniſter ritus accidentales in Eccleſia uſitatos in Sacramentis diligenter ſervare?*

Reſp. Affirm. *Prob.* 1. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 7. can. 14. *Si quis dixerit receptos & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus, in ſolemni Sacramentorum adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut contemni, aut ſine peccato a miniſtris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcunque Eccleſiarum paſtorem mutari poſſe, anathema ſit.* 2. Ob Eccleſiæ præceptum, & conſuetudinem vim legis habentem: nam Eccleſia præſcribens modum adminiſtrandi Sacramenta, illum ſervari jubet: alias nihil eſſe firmum & ſtabile in cultu divino. Et hæc obligatio ex genere ſuo gravis eſt, utpote de re ad virtutem religionis pertinente: nam illi ritus ſunt actiones religioſæ ad decentem Sacramentorum adminiſtrationem, ad devotionem excitandam, ad ſacram ſignificationem ab Eccleſia inſtitutæ. Unde ſi ſine neceſſitate urgente aliquid omittitur, eſt mortale in re gravi, & veniale in levi. Eſt tamen ſemper mortalem, vel minimam cæremoniam omittere ex contemptu, judicando illam eſſe vel inanem, vel ineptam, aut aliquid ſimile, quia gravis fit injuria Eccleſiæ, & Spiritui Sancto, a quo regitur.

Quæſt. X. *An grave ſacrilegium committit, qui tentat conficere Sacramentum, cujus conficiendi poteſtate caret?*

Reſp. Affirm. Quia 1. Gravem irreverentiam Chriſto infert volendo gerere ejus perſonam, & ejus nomine aliquid valde ſacrum agere, cum non ſit ab eo deputatus. 2. Facto ſuo falſam doctrinam profitetur. 3. Proximum in re gravi decipit.

Quæſt. XI. *An licet aliquando ſimulare Sacramentum?*

Reſp. 1. Nunquam licet ſub mortali ſimulare adminiſtrationem Sacramenti. *Prob.* 1. Ex c. 7. *de celebrat. Miſſ.* ubi dicitur gravius peccare, qui ſimulat celebrationem Miſſæ, quam ſi in ſtatu peccati celebraret, quamvis peccaret. 2. Quia Innocentius XI. damnavit hanc propoſitionem: *Urgens metus gravis eſt juſta cauſa Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.* 3. Gravis eſt irreverentia in Chriſtum, ita abuti verbis ac rebus ſacris ab eo inſtitutis ad verum Sacramentum, & reipſa eſt illudere Chriſto, cujus perſonam ſimulator ſe agere exterius fingit. 4. Eſt reale mendacium in re graviſſima; exercere enim & ſuo facto talia dicit, ſe nomine & perſona Chriſti, v. gr. abſolvere, baptizare, cum ſciat hoc non fieri.

Reſp. 2. Item ſemper eſt mortale ſimulare ſuſceptionem Sacramenti. Quia defectus intentionis veræ illud ſuſcipiendi impedit effectum cujuſvis Sacramenti, etiam Euchariſtiæ, immo valorem ſex aliorum (*), quæ conſiſtunt in actione tranſeunte: nam ad horum valorem & Euchariſtiæ effectum requiritur in adulto ſuſcipiente vera intentio ſaltem habitualis ſuſcipiendi. At eſt grave ſacrilegium reddere irritum, vel inutile Sacramentum; eſt enim gravis irreverentia in Chriſtum ejus auctorem.

Hinc ad vitandum quodvis malum, non licet ſub mortali ſcienter miniſtrare etiam conſentienti, vel recipere hoſtiam non conſecratam pro conſecrata. Quia per ſe malum eſt, ſcienter proponere alteri puram creaturam adorandam cultu divino, & ponere per ſe cauſam idololatriæ etiam materialis. Tunc autem hoſtia non conſecrata exponeretur adorationi tum adſtantium, qui committent idololatriam materialem; tum illius qui cum externa reverentia illam hoſtiam ſuſcipiet, ſeque ſcienter admittet idololatriam externam; quod eſt intrinſece malum, ſicuti eſt adolere thus coram idolo, quamvis interius tantum intendas te paſcere ejus odore, quia nempe tunc exhibetur illi cultus externus.

Quæſt. XII. *An licet conferre Sacramentum indigno, ſeu non rite diſpoſito ad ejus effectum?*

Reſp. Qui tali ſcienter, vel imprudenter confert, per ſe loquendo, peccat mortaliter. Quia 1. Quilibet diſpenſator tenetur fideliter & prudenter diſpenſare juxta voluntatem domini ſui, ex 1. Cor. 4. *Hic jam quæritur inter diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur.* Ergo peccat graviter, qui in re gravi diſpenſat infideliter, & contra voluntatem domini ſui: ſi miniſtrans Sacramentum indigno, aliquid graviſſimum diſpenſat infideliter, & contra voluntatem Chriſti id vetantis, Matth. 7. *Nolite dare Sanctum canibus.* 2. Sacramentum indigne, irreveren-

(*) *Nempe ſolius Euchariſtiæ valor excipitur.*

renter & contra ejus exigentiam tractat, qui ſcienter illud miniſtrat indigno, niſi in caſu ſpeciali infra excipiendo, in quo Chriſtus voluit dari. Sacramenta enim exigunt non defraudari ſuo effectu, ideoque non ſuſcipi ab iis, qui non poſſunt conſequi gratiam. 3. Talis miniſter cooperatur receptioni ſacrilegæ ſuſcipientis: nam nulla poteſt eſſe major cooperatio ad recipiendum, quam ipſa datio voluntaria & ſine obligatione facta. Unde & agit contra obligationem proprii officii in re gravi, & juvat alium ad peccandum. Quod etiam verum eſt de miniſtro non conſecrato, ut laico baptizante, quamvis miniſter conſecratus majorem obligationem habeat. Nam qui diſpenſat, eo ipſo tenetur fideliter ac prudenter diſpenſare, & alias cooperatur peccato alterius.

Hinc 1. Tenetur miniſter providere, ut ſuſcipiens habeat diſpoſitionem ad Sacramentum licite & ut hæc ter ſuſcipiendum. Neque ſufficit quod non ſciat eſſe indignum; ſed debet poſſe prudenter ſaltem præſumere, quod ſit dignus: alioqui non eſt prudens & fidelis diſpenſator, & committeret ſe periculo miniſtrandi indigno, & privandi Sacramentum ejus effectu ſaltem primario, nempe gratia ſanctificante. In illa autem diligentia & cautione adhibenda attendi debet natura cujuſque Sacramenti, praxis Eccleſiæ, communeque judicium proborum ac prudentum. Sic in Sacramento Pœnitentiæ requiritur accuratior notitia diſpoſitionis; quia confeſſor eſt judex in cauſis Dei, qui debet examinare conſcientiam pœnitentis, & ejus dignitatem, vel indignitatem, ut poſſit debite ferre ſententiam; & quia diſpoſitio pœnitentis requiritur ad valorem Sacramenti. Item Sacramenta, quæ ſtatum conſtituunt pluribus obligationibus obnoxium, ut Baptiſmus, Ordo, Matrimonium, exigunt majorem probationem diſpoſitionis.

Hinc 2. Non licet dare Euchariſtiam neque peccatori publico ſive occulte, ſive publice petenti, niſi ſufficientia dederit veræ converſionis ſigna, & ſcandalum publicum ſuſtulerit: nam ſine nova ejus infamia poteſt conſuli reverentiæ Sacramenti. Neque peccatori occulto, ſed petenti occulte, vel ſolum coram iis, qui ejus indignitatem norunt, cum poſſit ſine ſcandalo & ejus infamia, denegari, ex Rituali Rom. idque juxta varios, etiam ſi ejus indignitas ex ſola confeſſione nota ſit, modo nullus alius adſit; quia tunc nulla fit revelatio confeſſionis, nec ullum ei infertur gravamen, ſicut ſi denegares enſem ei, a quo ſcis ex confeſſione eſſe te perimendum. Sed multi id negant, quia tunc eſſet quædam virtualis exprobratio & commemoratio peccati, quod jure divino graviter eſt illicitum.

Dixi, *per ſe loquendo*. Nam peccatori occulto publice petenti, Euchariſtia dari debet ex praxi Eccleſiæ & Chriſti, qui Judæ eam dedit. Nam Chriſtus vult, ut in tali caſu detur, ne infametur proximus, & quia alioqui ſequerentur gravia ſcandala, & incommoda ac perturbationes. Unde tunc miniſter non cooperatur moraliter peccato alterius, quia diſpenſat ex obligatione; nec exterior receptio Sacramenti, ad quam cooperatur miniſtrans, eſt per ſe mala, ſed ſolum habet adjunctam malitiam per accidens, ex prava diſpoſitione ſuſcipientis, & poſſet eſſe bona, ſi recipiens vellet.

Porro crimen cenſetur publicum, quando quis de eo juridice convictus eſt; vel cum admiſſum eſt in loco publico, ita ut nulla tergiverſatione celari poſſit; vel cum ejus fama ex ſufficientibus indiciis orta jam pervenit ad multos, brevi ad alios perventura.

Quæſt. XIII. *An licet petere, vel recipere Sacramentum ab indigno miniſtro?*

Nota. Miniſter indignus alius eſt toleratus, qui licet peccator ſit, tamen neque nominatim per ſententiam declaratus eſt excommunicatus vel ſuſpenſus, neque eſt notorius clerici percuſſor. Alius non toleratus, qui ſcilicet nominatim denuntiatus eſt excommunicatus, aut ſuſpenſus, vel eſt notorius clerici percuſſor.

Reſp. 1. Non licet petere, aut accipere Sacramentum a miniſtro non tolerato, præter Baptiſmum, & juxta multos, Pœnitentiam in articulo mortis. Quia 1. Eccleſia prohibet communicationem cum non tolerato, præſertim in ſacris. 2. Non licet petere ab alio id quod ipſe ſine peccato præſtare nequit; nam hoc eſſet eum inducere ad peccatum. At miniſter non toleratus, non poteſt ſine peccato Sacramenta miniſtrare, ſaltem extra neceſſitatem proximi, cum id ei graviter Eccleſia vetet. Neque etiam licet ab alio accipere id quod non poteſt ſine peccato dare; nam alias cooperaris ejus peccato; quænam enim major poteſt eſſe cooperatio dationi illicitæ, quam acceptio, ſine qua datio executione caret?

Excepi Baptiſmum in articulo mortis, quia miniſter non toleratus poteſt tunc illum licite miniſtrare in defectu aliorum, ſi nempe conteratur, & faciat quod in ſe eſt, ut a cenſura abſolvatur; & ſic tunc poteſt ab eo licite per ſe accipi, ut docet S. Auguſt. lib. 6. de Bapt. c. 5.

Reſp. 2. Jure divino naturali non licet petere, nec accipere Sacramentum a miniſtro malo tolerato, quem moraliter conſtat peccaturum miniſtrando, ſi adſit alius probus. Quia 1. Ex lege caritatis in Deum & proximum, quiſque tenetur impedire peccatum proximi, quantum poteſt, ſaltem ſine gravi ſuo incommodo, ſeu damno. Ergo non adſit aliqua neceſſitas, tenetur non recipere Sacramentum ab eo qui peccaturus eſt conferendo. 2. Petens, vel accipiens Sacramentum a malo miniſtro in tali caſu, dat ei ſine juſta cauſa occaſionem peccandi, & moraliter cooperatur ejus peccato, cum hoc facile impedire poſſet. Et quamvis ille paratus eſſet miniſtrare, tamen hic & nunc non peccaret, ſi in hanc malam voluntatem non exequeretur, nec hoc numero ſacrilegium admitteret, te non petente, vel non accipiente.

Reſp. 3. Per ſe loquendo licet petere & accipere Sacramentum a miniſtro tolerato, ſi alias probus deſit, & adſit juſta & gravis cauſa, ſeu aliqua neceſſitas, ut ſi inſtet præceptum confitendi, aut ſumendi Euchariſtiam quindena Paſchali, ſi quis ſit in ſtatu peccati mortalis, nec poſſit, aut ſaltem ſine gravi incommodo, adiri alius miniſter. *Prob.* 1. Ex can. ult. 25. qu. 8. & cap. *Veſtram* de cohab. cler. 2. Ex conſtit. Martini V. *Ad evitandum*, in Concilio Conſtantienſi edita, ibi: *Indulgemus quod nemo deinde a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuſcumque divinis vel extra, prætextu cujuſcumque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, a jure, vel ab homine generaliter promulgatæ teneatur abſtinere, vel aliquem vitare.* 3. Quia res honeſta lici-

licite peti & accipi poteſt ab eo, qui poteſt hic & nunc eam digne præſtare, licet prævideatur peccaturus, modo adſit juſta cauſa non impediendi ejus peccatum, ut patet in petente mutuum ab uſurario ob neceſſitatem. Miniſter autem toleratus requiſitus poteſt conteri, & obtinere abſolutionem a cenſura. Qui ſi faciat quod in ſe eſt, ut eam obtineat, nec tamen obtinere poſſit; tunc juxta multos non peccabit, ſi requiſitus & contritus miniſtret Sacramentum habenti jus illud petendi, quis tunc tenetur illud adminiſtrare; vel ex juſtitia, ſi ſit paſtor; vel ex caritate, ſi petens ſit in neceſſitate ſaltem gravi. Si vero male miniſtret, id ejus malitiæ, non petitioni imputandum eſt; nec caritas obligat ad impediendum cum gravi ſuo damno peccatum proximi, quod ipſemet poteſt facile vitare.

Dixi, *per ſe loquendo*: Nam extra caſum extremæ, aut ſaltem graviſſimæ neceſſitatis non licet petere nec accipere Sacramentum a miniſtro tolerato, aperte errorem aliquem ab Eccleſia damnatum profitente, vel judicio Eccleſiæ in materia fidei renitente. Nam alio, qui crearetur ſcandalum ac periculum perverſionis fidelium, & conciliaretur auctoritas errori.

CAPUT III.

De diſpoſitione neceſſaria in recipiente Sacramentum.

Quæſt. I. Q*Uanam diſpoſitio requiritur in ſubjecto ad valorem Sacramenti.*

Nota 1. Subjectum Sacramenti eſt is, qui illud recipit, & eſt capax ejus effectus recipiendi. Agitur hic de ſolis adultis; nam in infantibus & perpetuo amentibus nihil requiritur, ut patet ex perpetua Traditione, & praxi Eccleſiæ, ſecundum quam baptizantur infantes. Et vero ſi neceſſarius eſſet aliquis actus propriæ voluntatis, non poſſent ſalvari.

Nota 2. Certum eſt, Baptiſmum ſuſceptum requiri ad valorem aliorum Sacramentorum: *tum quia eſt fundamentum & janua reliquorum*, cap. 2. *de cognat. ſpirit. in* 6. & ex Concil. Florentino; *Vitæ ſpiritualis janua eſt, per ipſum membra Chriſti, ac de corpore efficimur Eccleſiæ*. Tum quia Concilium Nicænum I. cap. 19. ſtatuit, ut clerici invalide baptizati rebaptizentur, & iterum ordinentur. Idem habetur c. 1. *de Presb. non bapt.*

Reſp. 1. In adulto recipiente Sacramentum ad ejus valorem neceſſe eſt, ut non habeat voluntatem contrariam ejus receptioni, excepta Euchariſtia, quæ conſiſtit in re permanente, & ſubſiſtit extra uſum. Conſtat, tum ex ſenſu & praxi Eccleſiæ; tum ex cap. *Majores de Bapt.* ubi Innocentius III. ait: *Ille vero qui nunquam conſentit, ſed penitus contradicit, nec rem, nec characterem ſuſcipit Sacramenti*. Immo requiritur poſitiva aliqua (Vid. N. 174. 175.) voluntas recipiendi Sacramentum. *Ita communiter*. Prob. 1. Ex cap. 77. *de conſecr.* diſt. 4. Et ex Conc. Carth. IV. cap. 76. & Arauſ. I. cap. 12. quæ ad Baptiſmum conferendum ægrotis voluntatem ſuam ſignificare non valentibus, exigunt teſtimonium aliorum, quo conſtet, eos prius voluiſſe baptizari. 2. Ex praxi Eccleſiæ. 3. Ex Rituali Romano exigente ad Baptiſmum adulti deſiderium Baptiſmi. Quod etiam a fortiori requiritur in aliis Sacramentis, quæ non ſunt tam neceſſaria quam Baptiſmus. Ratio eſt inſtitutio Chriſti, qui convenienter voluit, ut nullus adultus, qui rationis uſum habeat, ſanctitatem, vel ejus augmentum acciperet, niſi ipſe conſentiat in ſuam ſanctificationem; ac proinde noluit, ut Sacramenta, quæ ad ſanctitatem dandam vel augendam inſtituit, adulto ſine ſuo conſenſu valerent. Nam ex Conc. Trid. ſeſſ. 6. c. 7. *Juſtificatio & ſanctificatio & renovatio interioris hominis per voluntariam ſuſceptionem gratiæ & donorum*. Hinc S. Thom. 3. par. quæſt. 68. art. 7. ait: *Si in adulto deeſſet intentio ſuſcipiendi Sacramentum, non eſſet baptizandus*.

Reſp. 2. In recipiente Sacramentum ad ejus valorem ſufficit intentio habitualis, ſeu voluntas illud recipiendi præterita, non retractata, exceptis duobus. *Prob.* 1. Ex Conciliis & Rituali ſupradictis præcipientibus ut baptizetur moribundus ſenſibus & ratione deſtitutus, modo conſtet de præterita ejus voluntate. 2. Ex perpetua praxi Eccleſiæ, quæ non reiterat Baptiſmum & Ordines iis, qui illa ſuſceperunt in mortali & in hæreſi, ſed cum ſola voluntate recipiendi, etſi præterita.

Excipe Pœnitentiam, quia actus pœnitentis ſunt ejus materia; & Matrimonium, quia ad valorem contractus requiritur conſenſus ſaltem virtualis.

Quæſt. II. *Quanam diſpoſitio requiritur ad effectum Sacramenti?*

Nota. Effectus communis omnibus Sacramentis duplex eſt. Primus eſt gratia ſanctificans, ſeu habitualis; major vel minor pro diſpoſitione ſubjecti, & confertur eo inſtanti, quo Sacramentum ſumitur. Secundus ſunt gratiæ actuales, quæ intuitu Sacramenti ſuſcepti opportuno tempore conferuntur ad obtinendum finem proprium cujuſque Sacramenti, niſi ſuſcipiens illis ſe poſtea indignum reddat peccatis ſuis, vel obicem ponat: unde vocantur Gratiæ Sacramentales. Præter hoc effectus, tria ſcilicet Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo characterem imprimunt, ideoque iterari nequeunt.

Reſp. 1. Ad characterem recipiendum ſufficit voluntas habitualis recipiendi Sacramentum. Nam hæc ſufficit ad valorem Sacramenti, reſpectu recipientis; & diſpoſitio quæ ſufficit ad valorem Sacramenti, ſufficit quoque ad impreſſionem characteris.

Reſp. 2. Ad gratiam ſanctificantem recipiendam in quinque Sacramentis vivorum, præter intentionem habitualem requiritur ſtatus gratiæ, non autem in aliis duobus, quæ mortuorum dicuntur, nempe Baptiſmo & Pœnitentia, in quibus aliæ diſpoſitiones requiruntur. Quia priora inſtituta ſunt ad conferendum augmentum gratiæ ſanctificantis, alia vero ad eam dandam, ac proinde priora per ſe & ex inſtitutione ſua, ſaltem primaria, ſupponunt & exigunt gratiam jam acceptam, ut illam augeant: nam augetur id quod jam adeſt, alia vero non.

Hinc qui ſibi conſcius eſt peccati mortalis, graviter tenetur ſibi gratiæ ſtatum comparare antequam recipiat Sacramentum vivorum. Nam eſt grave ſacrilegium ponere obicem gratiæ; cum enim Chriſtus inſtituerit Sacramenta, ut eſſent efficacia gratiæ ſigna, qui illa recipit ponendo obicem gratiæ, quantum in ſe eſt, inanem & falſam reddit eorum ſignificationem, & abutitur inſtitutione Chriſti, cui facto ſuo illudit.

Sed an talis tenetur confiteri, quantumvis ſibi perfecte contritus videatur,

Reſp.

Digitized by Google

Reſp. Id certum eſt de Euchariſtia, de aliis aliqui etiam affirmant, longe plures de jure communi negant. Quia 1. Conc. Trid. ſeſſ. 13. c. 7. docet, ſolum ob Euchariſtiæ perceptionem præcipi confeſſionem, nulla facta mentione aliorum. Et ſeſſ. 24. c. 1. ſolum hortatur ſponſos, ut ante matrimonium confiteantur, 2. Ex Pontificali Romano: *Adulti deberent prius peccata confiteri, & poſtea confirmari, vel ſaltem peccata, quæ admiſerunt, doleant*. Non eſt autem major obligatio in aliis. 3. Rituale Romanum dicit ſolum de Sacerdote mortalis culpæ ſibi conſcio: *Ad Sacramentorum adminiſtrationem non audeat accedere, niſi prius corde pœniteat: ſed ſi habeat copiam confeſſaris, & temporis locique ratio ferat, convenit confiteri*. Quia non reperitur tale præceptum divinum, vel humanum ſaltem commune in ordine ad alia Sacramenta ſuſcipienda. Tamen confeſſio videtur ex inſtitutione Chriſti præponi debere Extremæ Unctioni, cum hæc ſit Pœnitentiæ completivum.

Ceterum cum Sacramentum Pœnitentiæ majorem certitudinem gratiæ, & meliorem diſpoſitionem conferat, ſufficiens eſt cauſſa ſemper confeſſionis præmittendæ; hæcque eſt communis fidelium praxis. *Cum Sacramenta adminiſtramus, aut percipimus, toties confeſſio prætermittenda non eſt*, ait Catech. Rom. p. 2. c. 7. num. 59.

Reſp. 3. Ad gratias actuales Sacramentales, quas nempe Deus ſingulis Sacramentis ad finem cujuſque proprium aſſequendum innexuit, recipiendas, duo requiruntur, 1. Ut eo tempore, quo homo ea auxilia recepturus eſt, ſit in ſtatu gratiæ: nam hic effectus non datur, niſi ut conjunctus gratiæ ſanctificanti; & qui eſt in peccato, redditur indignus ſupernaturalibus donis: unde in illo ſtatu nullam habet jus ad talia auxilia. 2. Ut iis non ponatur obex per diſpoſitionem actualem ipſi repugnantem.

Reſp. 4. Præter voluntatem recipiendi Sacramentum, & ſtatum gratiæ, reverentia Sacramento debita exigit devotionem actualem, quæ quanto major erit, tanto uberior fructus percipitur; nam Sacramenta gratiam conferunt ſecundum propriam cujuſque diſpoſitionem. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 6. c. 6.

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS DE BAPTISMO.

BAptiſmus eſt Sacramentum ad ſpiritualem regenerationem a Chriſto inſtitutum, conſiſtens in ablutione per aquam naturalem, & prolatione horum verborum, aut æquivalentium: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.*

Quæſt. I. *Quænam eſt materia Baptiſmi?*

Reſp. 1. Materia remota eſt aqua vera naturalis, ſeu elementaris Fide conſtat. 1. Ex Joann. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua &c.* Ex perpetua Traditione & praxi Eccleſiæ. 3. Ex Concil. Lateran. Florent. & Trid. ſeſſ. 7. can. 2.

Sed obſerva, 1. Sufficit aqua elementaris proprie dicta, quamvis rebus aliis ſit tantulum permixta, modo uſum communem & æſtimationem aquæ retineat: Hinc valet Baptiſmus in aqua fontana, pluviali, marina, ſive frigida, ſive calida, quamvis ſit turbida, feculenta, ſulphurata, ferruginea, modo non ſit corrupta. Item aqua reſoluta ex nive, grandine, aut glacie, vel ex panno madido, aut luto expreſſa: quia hæc ſunt aqua naturalis. Immo juxta S. Thom. in lixivio. At non valet in vino lymphato, ſaliva, ſputo, lacrymis, ſudore, aliove ſimili humore: in cervitia, ptiſana, juſculo, in liquore ex vitibus defluente, aut ex herbis floribus ve expreſſo, vel in aqua roſacea, ex S. Thom. 3. part. q. 66. art. 4. ad 5. Nam iſta non ſunt aqua proprie dicta & elementaria. Neque valet in glacie, nive, pruina, & ſimilibus nondum reſolutis; nam in his licet adhuc ſint aqua naturalis & realis, quæ ſcilicet etiamnum retineat aquæ uſum, & poſſit proxime abluere corpus: alioqui non verificaretur forma: *Ego te baptizo*, hoc eſt, abluo. Idem dic de aqua cujus tanta ſit permixtio, ut potius cenſeatur corpus mixtum, quam aqua.

2. In articulo mortis, quando haberi non poteſt materia certa, debet adhiberi qualiſcumque dubia, ſub hac conditione, *Si hæc materia ſit ſufficiens*. & ad hoc ſufficit etiam tenuis probabilitas; quia in neceſſitate ſubveniendum eſt ſaluti proximi omni modo meliori quo poteſt. Hinc in extrema neceſſitate, juxta multos, baptizare teneris in aqua ex ſale reſoluto, in cereviſia admodum tenui &c. ita tamen ut ſi ſic baptizatus ſupervixerit rebaptizari debeat ſub hac conditione, *Si non es baptizatus*.

3. Extra neceſſitatem non licet ſub mortali baptizare niſi in aqua benedicta, quæ in fonte Baptiſmali ſervatur, propter præceptum & uſum Eccleſiæ, & reverentiam Sacramento debitam.

Reſp. 2. Materia proxima eſt ablutio, ſeu applicatio aquæ immediate, & ſucceſſive ad corpus baptizandi. Conſtat 1. ex Epheſ. 5. *Mundans lavacro aquæ in verbo vitæ*. Ex perpetua praxi Eccleſiæ, & verbis formæ.

Nota. Ablutio non idem eſt; ac expurgatio, ſeu emundatio; nam hæc eſt effectus ablutionis, & poteſt eſſe ſine illa.

Quæſt. II. *Quæ & qualis ablutio requiritur ad valorem Baptiſmi?*

Reſp. 1. Sufficit quælibet ablutio, ſive fiat per infuſionem, ſive per aſperſionem, ſive per immerſionem: nam quælibet eſt vera ablutio. In praxi tamen ſervari debet modus in unaquaque Eccleſia uſitatus.

Reſp. 2. Neceſſe eſt illam corporis partem ablui, & tantam aquæ quantitatem adhiberi, ut ideo corpus dicatur proprie, & ſimpliciter ablutum. Ad

quod

Digitized by Google

quod ſufficit, ut caput ſit ablutum ut conſtat ex praxi Eccleſiæ Latinæ, quia caput eſt præcipua corporis pars, & ſenſuum ſedes, in qua proinde manifeſtatur principium vitæ animalis.

An etiam ſufficiat ablutio alterius partis notabilis, ut brachii, pectoris &c. controvertitur, & licet communius affirment, tamen hoc non eſt certum. Quare graviter peccaret, qui extra caſum neceſſitatis non ablueret caput, nam exponeret Sacramentum periculo nullitatis. Hinc Rituale Roman. præſcribit, ut ſi infans in neceſſitate baptizetur in alio membro, poſtea rebaptizetur ſub conditione, *Si non es baptizatus*. Multo minus certum eſt, ſufficere quantulamcumque partem corporis ablui, quod tamen non pauci tenent: unde extra neceſſitatem hoc non licet, & baptiſmus ſic in neceſſitate collatus reiterari debet ſub conditione.

✠ In lib. VII. de Synodo Diœceſana cap. 5. quæſtionem hanc fuſim pertractat SS. D. Benedictus XIV. ubi ſtatuit. Primo, *Certum eſſe, Infantem in matris utero ita latitantem, ut nulla ejus pars aqua perfundi queat, baptizari non poſſe, nec ei quidquam prodeſſe, quod nonnulli hæretici olim ſunt arbitrati, ſi ejus loco, matris corpus abluatur, quemadmodum* lib. 6. *contra Julianum* c. 14. *diſerte tradit Auguſtinus*.

Secundo controverſiam expedit. *An reſerato materni uteri oſtio, quod puerperii initio contingit; valide baptizetur infans, cujus corpuſculum, etſi nulla parte in lucem prodierit, aqua nihilominus, ſaltem per ſiphunculum tingi poſſit*, atque explicatis variis hac de re opinionibus, indicatiſque præcipuis, quibus obnoxiæ ſunt, argumentis, concludit; *Ultimum hujus controverſiæ judicium a Sede Apoſtolica eſſe proferendum: ac tutius eſſe ut Epiſcopus illud expectet: nec quidquam interim ſuis conſtitutionibus inferat, quo implexæ illius quæſtionis deciſionem ſibi arrogaſſe videatur. Ad Parochos vero pertinere obſtetrices inſtruere; ut cum caſus evenerit, in quo Infantem, nulla adhuc ſui parte editum, mox deceſſurum prudenter timeant, illum baptizent ſub conditione, ſub qua pariter erit iterum baptizandus, ſi periculum evadat, & foras prodeat*.

Tertio. De Infante agit, qui aliquam ſui partem ex utero emiſit, ac ſtatuit eſſe baptizandum, nec iterandum deinde baptiſmum, ſi caput emerſerit; ad alias partes quod attinet, ita habet: *Cum itaque hæc controverſia hactenus indeciſa remaneat, uti ſcite animadvertit Cardinalis de Rohan in ſuo Rituali Argentinenſi* ad tit. de Baptiſ. §. 5. *inquiens*: Utrum ratus ſit Baptiſmus, non in capite, ſed in aliqua alia corporis parte collatus, multi non immerito dubitant, *idcirco cavere debet Epiſcopus, ne in ſua Synodo aliquid, quod eam determinet, ſed id ſolum curabit, ut Parochi, ceterique, quorum intereſt, illud exacte exequantur, quod in Romano Rituali præſcribitur, ſicut optime animadvertit Gibertus* in conſultat. Canonic. de Sacramento Baptiſmi, conſult. 12. *ubi Synodis aſſerit, Rituali Romano conformes, ejuſque veſtigiis inhærentes*. ✠

Reſp. 3. Neceſſe eſt, ut aqua immediate tangat corpus baptizandi, quia ad veram ablutionem requiritur contactus phyſicus, & immediata aquæ applicatio ad id quod abluitur. Hic non ſufficit aquam applicari panniculis, nec utero materno, in quo adhuc detinetur infans, nec ſecundinæ, quæ eſt pelliencula, qua ſubinde involuti naſcuntur infantes: nam non eſt pars corporis, ſed ejus involucrum. Immo juxta multos nullus eſt Baptiſmus, ſi ſoli capilli abluantur; quia non ſunt ſtricte pars corporis, & illorum ablutio non videtur ſufficere, ut propter eam dici poſſit corpus ablutum. Igitur in praxi ſub gravi curandum eſt, ut aqua ad cutem perveniat, & ea aquæ copia adhibenda, ut qui baptizatur, merito & ſecundum communem hominum æſtimationem cenſeatur ablutus.

Item ad veram ablutionem requiritur, ut partes aquæ applicentur motu ſucceſſivo partibus corporis: nam aqua contenta in vaſe, quamvis illud tangat, non dicitur illud abluere.

Porro ſi mater prægnans mortua fuerit, fœtus quamprimum caute extrahatur, ac ſi vivus fuerit, baptizetur, Rituale Romanum.

Quæſt. III. *An ad valorem Baptiſmi requiritur trina infuſio vel immerſio?*

Reſp. Unica ſufficit. Conſtat. 1. Ex cap. *de trina*, de conſecrat. diſtinct. 4. Et ex praxi Eccleſiæ, quæ ſæpe unicam adhibuit. 2. Quia unica ſufficit ad veram ablutionem. Ceterum in praxi miniſter tenetur ſervare ſuæ Eccleſiæ conſuetudinem; & curare ut ſingulæ ablutiones ſingularem SS. Trinitatis perſonarum invocationi reſpondeant, ut Ritualia præſcribunt; item ne forma totaliter proferatur, antequam perfecta ſit ablutio totalis, ne ſcilicet aliqua pars illius ablutionis reddatur inutilis.

Quæſt. IV. *An dum Baptiſmus fit per immerſionem, requiritur emerſio ad ejus valorem?*

Reſp. Non pauci affirmant, ſed plures alii negant. Quia ad veram ablutionem requiritur ſolum immediata & ſucceſſiva aquæ ad corpus applicatio, orta ex motu locali, vel aquæ ſupra corpus, ut fit in effuſione & aſperſione, vel corporis ſuper aquam, ut fit in immerſione; ſive poſtea fiat emerſio, ſive non. Hinc inferunt, validum eſſe Baptiſmum infantis, quem quis in flumen aut puteum projicit animo eum baptizandi, & ſimul ſubmergendi; modo formam debitam proferat, antequam infans aquis ſuffocetur, quia tunc adſunt materia, forma, & intentio requiſita ad valorem Baptiſmi.

Porro certum eſt, non licere infantem ſic projicere, etiamſi aliter baptizari nequeat, & timeatur ſtatim moriturus: quia hoc eſſet directe occidere innocentem; nam hæc immerſio per ſe ac directe eſt occiſiva infantis, ablutio autem per accidens ex ſola intentione mergentis dirigitur.

Nota. Item qui profert formam, debet abluere; alioqui forma eſſet falſa, ideoque Baptiſmus nullus.

Quæſt. V. *Quænam eſt forma Baptiſmi?*

Reſp. 1. Hæc eſt: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*. Ita Conc. Florentin. & Rituale Romanum addens, hæc verba uno & eodem tempore, quo fit ablutio, eſſe pronuntianda.

Reſp. 2. Ad valorem Baptiſmi exprimi debent ablutio actualis, ſeu ablutio ut actu exercita, & perſona baptizandi, ita ut hæ voces *Baptizo te*, vel æquivalentes ſint de eſſentia formæ. Conſtat, 1. Ex perpetua Traditione, & praxi Eccleſiæ ita interpretantis verba Chriſti: *Baptizantes eos*. 2. Ex cap. 1. *de Baptiſmo*, ubi Alexander III. ait: *Si quis puerum ter in aqua immerſerit in nomine Patris*,

& Filii, & Spiritus ſancti, Amen. Et non dixerit: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, Amen; non eſt puer baptizatus. 3. Ex Conc. Flor. in Decreto pro Armenis. Hinc Alexander VIII. damnavit hanc propoſitionem: *Valuit aliquando baptiſmus ſub hac forma collatus. In nomine Patris &c. prætermiſſis illis, Ego te baptizo.*

Reſp. 3. Neceſſariæ quoque ſunt hæ voces, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Conſtat, 1. Ex Matth. cap. ult. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Quæ verba ex ſenſu Eccleſiæ continent formam Baptiſmi. 2. Ex Patribus apud Bellarm. & alios. 3. Ex cap. *Si revera.* de conſecr. diſt. 4. Ubi Pelagius Papa jubet, hæreticos ſolummodo in nomine Chriſti baptizatos, iterum baptizari in nomine Trinitatis. Et cap. *In Synodo.* ead. ubi Zacharias Papa aſſerit eum, qui ſine invocatione Trinitatis baptizatus eſt, Sacramentum regenerationis non habere. Per Trinitatem intelliguntur tres Perſonæ diſtincte invocatæ, ſecundum uſum Eccleſiæ & præceptum Chriſti, ut etiam ibidem explicatur. 4. Ex Concil. Nicæno I. can. 19. jubente Paulianiſtas rebaptizari, quia ſcilicet non baptizabantur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, ut docet Innocentius I. epiſt. 2. & ex Conc. Lateran. IV. cap. 1. ubi Sacramentum Baptiſmi ſic explicat, nempe, *quod ad Dei invocationem, & individuæ Trinitatis, videlicet Patris, & Filii, & Spiritus ſancti conſecratur in aqua.* Item, ex Conc. Florent. 5. Quia cum Baptiſmus ſit *fidei Sacramentum,* cap. 4. *de Baptiſm.* debet in eo conferendo fieri expreſſa mentio Trinitatis; quæ eſt primarium objectum fidei & fundamentum ſalutis.

Hinc non valet Baptiſmus, v. gr. 1. Si dicatur. *In nomine Trinitatis: In nomine Dei unius & trini:* vel, *In nomine trium perſonarum Trinitatis.* Quia requiritur diſtincta expreſſio ſingularum perſonarum, & quidem ſecundum eas rationes, quibus conſtituuntur, & inter ſe diſtinguuntur, nempe ſecundum proprietates Perſonales, ſeu relationes Paternitatis, Filiationis, & Spirationis paſſivæ. 2. Si dicatur *in nominibus*, quia non exprimitur eſſentiæ unitas, cujus expreſſio eſt eſſentialis formæ, ut ſemper intellexit Eccleſia. Et vero tam neceſſaria eſt ad ſalutem profeſſio Unitatis Dei, quam Trinitatis perſonarum, quæ neceſſario exprimendæ ſunt.

Dubiæ autem ſunt hæ formæ, „ In virtute *vel* auctoritate, *vel* ſub invocatione Patris &c. *Item*, In nomine Patris, in nomine Filii, & in nomine Spiritus ſancti; *& in* nomine Genitoris, & Geniti, & Procedentis ab utroque". Immo S. Thom. 3. part. qu. 66. art. 5. ad 7. docet, in aliis nominibus quam Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, non perfici Sacramentum.

Reſp. 4. Non eſt de eſſentia formæ, ut exprimatur miniſter ſaltem expreſſe. Nam Conc. Flor. approbat hanc Græcorum formam: *Baptizatur talis ſervus Chriſti in nomine &c. vel baptizatur manibus meis talis in nomine Patris &c.*

Quæſt. VI. *An Baptiſmus iterari poteſt?*

Reſp. 1. Eſt de fide, Baptiſmum valide ſuſceptum nunquam poſſe iterari. 1. Ex Epheſ. 5. *Unus Dominus, una Fides, unum Baptiſma.* 2. Ex Traditione & praxi Eccleſiæ. 3. Ex Symbolo, *Confiteor unum Baptiſma.* 4. Ex Conc. Flor. & ex Conc. Trid. ſeſſ. 7. can. 11. Unde Baptiſmi iteratio eſt grave ſacrilegium, tum ex parte dantis, quam recipientis ſcienter, ex c. 108. & 118. de conſec. diſt. 4. (a). Quia eſt contra inſtitutionem Chriſti, applicando Sacramentum ſubjecto incapaci; & per hoc ſignificatur, Chriſtum eſſe denuo morti ac ſepulturæ obnoxium, ex Heb. 6. cum per Baptiſmum commorimur & conſepelimur Chriſto. Rom. 6.

Reſp. 2. Iterari debet Baptiſmus ſub conditione, dum poſt diligentem inquiſitionem dubitatur an Baptiſmus ſit datus: Conſtat ex S. Leone, in c. 112. & 113. de conſec. diſt. 4. & aliis canonibus, & ex c. 2. *de Bapt.* ubi Alexander III. ait: *De quibus dubium eſt an baptizati fuerint, baptizentur his verbis præmiſſis ſi baptizatus es, non te baptizo; ſed ſi nondum baptizatus es. Ego te baptizo &c.* Idque ſive dubium ſit poſitivum, quia ſcilicet ſunt rationes in utramque partem probabiles, ſive ſit negativum, quia ſcilicet nulla ſunt indicia ad judicandum hominem eſſe baptizatum, c. *Parvulos*, de conſecr. diſt. 4. Ratio eſt, quia alias homo probabili periculo damnationis exponeretur ob carentiam Baptiſmi; & aliunde talis neceſſitas impedit omnem irreverentiam in Sacramentum, quod propter ſalutem hominum eſt (b).

Idem

(a) „ Baptiſmus cum conditione adjecta non confertur abſque lethalis culpæ crimine, niſi prudens dubitandi ratio ſuppetat, an antea Baptiſmus validus collatus ſit. Lambertinus *de Syn. Diœc.* c. 6. §. 3.

(b) „ Si de adminiſtrato Baptiſmate unus tantummodo teſtis affirmet, ut obſtetrix, cum illa tunc teſtificetur de facto proprio, ex hoc tantummodo non eſt hoc Sacramentum reiterandum, ſiquidem illa interrogata, materiam & formam hujus Sacramenti probe ſe ſcire demonſtrat. Idemque præſertimque eſt in locis, ubi obſtetrices antequam ad munus illud admittantur, de ratione adminiſtrandi rite Baptiſmum edoceri ſolent. Lambertinus *de Synodo Diœceſ. lib. 7. cap.* 6. §. 4. Ceterum teſtis unicus, etiamſi mulier ſit, ſufficit ad probandum Baptiſmum. Can. *Parvulos* & can. *cum itaque*. At ſi teſtimonium ſit ab homine incerto, in re adeo gravi ignoto teſtimonio deferre non poſſumus; quare tunc rebaptizandus eſt infans ſub conditione, etiamſi ſchedulam, de ſuſcepto Baptiſmate e collo ſuſpenſam ferat uti pro expoſitis in hoſpitali de S. Spiritu in ſaxia de Urbe, reſpondit Sacra Congregatio Concilii die 5. Januarii 1724. *Ibid.* §. 5.

„ Si vero agatur de baptizatis ab Hæreticis, qui ad fidem Romanam venire petunt, tunc oportet inveſtigare, numquid in ſecta illa Hæreticorum innovatum ſit aliquid circa materiam, & formam Baptiſmi. Quod & ſi ex illa inveſtigatione nihil certi reſultat, tunc ac in dubio Baptiſmate agendum eſt. Hoc dubium rationabile cenſendum eſt in Baptiſmate hæreticorum Hollandiæ, apud quos mos invaluerat, ut alter aquam funderet, alter formam pronuntiaret. Quare & nunc pariter, ut in re dubia cum illis agendum eſt, uti & cum Hæreticis Angliæ, quemadmodum ex Silvio, aliiſque ſtatuitur. *Ibid.* §. 8."

Irre-

Digitized by Google

Idem dic, ſi ſit probabile dubium, an Baptiſmus data ſit cum ſufficienti materia, vel forma, vel intentione. Nam tunc æque periclitatur ſalus hominis & canones qui expreſſe loquuntur de dubio facti, intelligendi etiam ſunt de dubio juris, quod eſt hic æquivalenter dubium facti, qui enim dubitat an Baptiſmus ſit datus cum legitima materia, vel forma, vel intentione, æquivalenter dubitat an ſit vere datus. Unde S. Greg. l. 12. ep. 31. ait: *Ne talis dubitatio cuiquam fidelibus fiat, quoniam non monſtratur iteratum quod non certis indiciis oſtenditur rite peractum.*

Hinc ſic rebaptizandi ſunt infantes expoſiti ſi non habeant ſchedulam, aut aliam notam collati Baptiſmi teſtem. Immo juxta multos, & varia Concilia, & Rituale Tullenſe, etiamſi habeant, ſi re diligenter inveſtigata, nihil certi aliunde reperiatur. Quia illa ſchedula, aliave nota ab ignoto, ideoque incertæ fidei auctore appoſita non ſufficit ad certitudinem moralem, quam tamen requirunt canones ad non rebaptizandum. Hinc Conc. Carthag. V. c. p. *Placuit*, diſt. 3. de conſecr. ait: *Placuit de infantibus quoties non inveniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe ſine dubitatione teſtentur, abſque ullo ſcrupulo eos eſſe baptizandos.* Et vero caritas obligat ad ſuppeditandum proximo medium ſalutis neceſſarium, niſi conſtet jam adhibitum fuiſſe, alioqui ejus ſalus æterna morali periculo committeretur.

Dixi, *ſub conditione*, ut vitetur periculum irreverentiæ reiterationis Baptiſmi vere ſuſcepti.

✠ De forma Baptiſmatis, alteriuſve Sacramenti characterem imprimentis, ex profeſſo agitur in laudato opere de Synodo lib. VII. cap. 6., ubi cum plura ſcitu digna, & quæ in vulgaribus Theologis plerumque deſiderantur, explicata ſint, omnia excerpſimus, ac Auctoris quæſitioni addidimus. Hinc formulam inquit, „ a Scholaſticis eſſe adinventam, & in eccleſiam invectam, plerique viri eruditi exiſtimarunt; ſed eos toto cælo aberaſſe, ait Martene *de antiquis Eccl. ritib. tom. 1. lib. 1. c. 1. art. 16. n.* 10. Siquidem longe ante Scholaſticos, S. Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus in ſuis ſtatutis circa ann. 745. conditis, *&* *tom.* 9. Spicilegii a Luca Dacherio editis, *c.* 28. hæc habet. “ Si de aliquibus dubium ſit, utrum ſint baptizati, abſque ullo ſcrupulo baptizentur; his tamen verbis præmiſſis: Non te rebaptizo, ſed ſi nondum es baptizatus, Ego te baptizo. *Idemque, ac totidem fere verbis ſtatutum legimus* Capitular. lib. 6. cap. 184. *apud Baluzium* tom. 1. pag. 564. *e quibus idem decretum excerpſit, ac ſuæ canonum collectioni* ſub tit. 11. cap. 17. *inſeruit Iſaac Epiſcopus Lingonenſis, apud Harduinum* Collect. Conc. tom. 5. col. 447. *Licet porro ante ſæculum* VIII. *prædicta conditionata formula expreſſam mentionem in Conciliis, & Patribus non inveniamus, quemadmodum, præter laudatum Martene, obſervarunt Juenin.* de Sacram. diſſ. 1. q. 3. c. 5. art. 1. *&* *Tournelly* prælect. tom. 5. de Sacram. in genere qu. 1. art. 6. edit. Venet. pag. 38. & 39., non recte tamen inde intulit Natalis Alexander *hiſt. Eccl. ſæc.* IV. *cap.* 4. *art.* 12. illam non fuiſſe in uſu, quin imo ex antiqua, & conſtanti Eccleſiæ praxi oppoſitum colligi putamus, quod hac ratiocinatione oſtendimus §. Perpetuum Catholicæ Fidei dogma fuit, unicum eſſe Baptiſma, juxta illud Apoſtoli *ad Epheſ.* 5. 4. *Unus Dominus, una Fides, unum Baptiſma*, quod propterea ſemel rite collatum, ſine gravi piaculo iterari poſſe, ſemper Eccleſia negavit, ut conſtat *ex can.* 47. *Apoſtolor.* juxta verſionem Dionyſii, & can. 3. Concilii Valentini ann. 374. *&* *can.* 38. Concilii Carthaginenſis III. anni 397. quibus in loci temere rebaptizantes gravibus ſubduntur pœnis, & Eccleſiaſtica communione privantur. At eadem Eccleſia, quæ ita docuit, eos nihilominus, de quibus dubitatur, an eſſent in Chriſto regenerati, incunctanter, baptizandos præcepit, quod innumeris teſtimoniis comprobatur. Anno 311. diſputatum fuit de Baptiſmo Clinicorum, num ſcilicet validum eſſet Baptiſma per aſperſionem datum ægrotis in lecto decumbentibus, conſulitur Cyprianus, reſpondet Sanctus Doctor epiſt. 76. ad Magnum, validum quidem ſibi illud videri; iis autem, qui dubitabant auctorem ſe eſſe, ut illud iterum conferrent. “ Si aliquis exiſtimat (*ait Cyprianus*) eos nihil conſecutos, eo quod aqua ſalutari tantum perfuſi ſunt, ſed inanes, & vacui ſunt, non decipiantur, ut ſi incommodum languoris evaſerint, & convaluerint, baptizentur. „ Sæculo V. a Legatis Maurorum interrogantur Patres Concilii Carthaginenſis VI. anni 401. quid agendum foret de pueris, quos an baptizati eſſent, nemo certo ſciret, ad quod reſponderunt Patres “ can. 6. (collect. Hard. tom. 1. col. 987.) Placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe, ſine dubitatione teſtentur, neque ipſi ſunt idonei de traditis ſibi Sacramentis reſpondere; abſque alio ſcrupulo eos eſſe baptizandos, ne iſta trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione privari. „ eumdemque canonem renovarunt Synodus Africana anni 401., & alia Synodus Carthaginenſis ſub Bonifacio Epiſcopo anno 507. Idem ad Ruſticum Narbonenſem, atque iterum ad Neonem Epiſcopum Ravennatem reſcripſit Leo Magnus; ad hæc eadem præcedentium Conciliorum, & Patrum decreta alluſit Gregorius II. cum de eadem re interrogatus a Bonifacio Epiſcopo, “ epiſt. 2. numer. 9. tom. 3. collect. Hard. col. 1859. *reſpondet*: De parvulis, qui a parentibus ſubtracti ſunt, & an baptizati, an non ignorant, quia interrogaſti: hos ut baptizare debeas, ſecundum Patrum traditionem: ſi non fuerit, qui teſtificetur ratio expoſcit. „ Jam vero tum ex his, aliiſque ſimilibus teſtimoniis a laudato Martene prolatis luculenter patet, antiquum atque ipſi Eccleſiæ coævum uſum fuiſſe, eos baptizare de quibus dubitabatur, num per regenerationis lavacrum, ab originali culpa eſſent expiati, ne dicamus, Eccleſiam in eumdem incidiſſe re-

Irregularitas porro ex iteratione Baptiſmi contrahitur, etiamſi Baptiſmus abſque prudenti dubio ſub conditione innovetur, ut ex Catechiſmo Romano multo probabilius deducitur. Inſt. tit. Eccl. 84. §. 18. *Hanc vero pœnam etiam baptizantem afficere non baptizatum tantummodo, ferme inter omnes convenit. Sicut & ea affecti non tantum ad altiores ordines aſcendere vetantur, ſed & ab exercitio jam ſuſceptorum ordinum abſtinere, quæ tamen magis cohærens auctoritati Catechiſmi Romani opinio fraſgitur alteri neganti.* Ibid. §. 18.

Digitized by Google

rebaptizantium errorem, quem toties deteſtata erat, & damnaverat, neceſſe eſt exiſtimare non aliter in ea dubietate Baptiſmum conferri voluiſſe, quam ſub tacita, & mente concepta conditione, *Si nondum es legitime baptizatus*. Hæc autem conditio, quæ prius mente tantum concipiebatur, cœpit ſæculo VIII. in ipſa Baptiſmi forma exprimi, & pronuntiari, quam quidem diſciplinam multis jam in locis receptam, Alexander III. ſæculo XII. non ſolum approbavit ſed ubique ſervandam edixit *in c. de Baptiſmo* inquiens: " De quibus dubium eſt, an baptizati fuerint, baptizentur, his verbis præmiſſis. Si baptizatus es, non te baptizo; ſed ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo &c. *Eamdem ſanctionem confirmavit Joannes XXII. apud Odericum Rainaldum* ad an. 1333. *n.* 142.

✠ „ Non ideo tamen, quod per præfatam conditionem periculum evitetur rebaptizandi, qui jam ſemel fuerit legitime baptizatus, eſt illa paſſim, & temere adhibendo, ſed tunc ſolum ea uti licebit, cum prudens, & probabilis ſubeſt dubitatio, an quis fuerit baptizatus, nec diligenti præmiſſa indagatione potuit reis veritas innoteſcere, quemadmodum ſcite perpendit Sotus *in 4. diſt. 4. quæſt. unic. art. 9. §. Circa hanc ſolutionem*, ubi a ſacrilegio non excuſat, neque ab irregularitate abſolvit Sacerdotem ſub conditione rebaptizantem, quem ſcit domi baptizatum, & nihil eſt, quod collatum ei Baptiſma rationabiliter ſuſpectum reddat. Quare minime ſectanda ſunt exempla, quæ congeſſerunt Gobat *t. 1. tr. 2. ſect. 3. & Marin. Theolog. t. 3. tr. 19. diſp. 1. ſect. 8. n.* 140. ubi plures ſub conditione baptizatos narrant, qui, ob merum ſcrupulum, non tam dubitabant, quam imprudenter ſuſpicabantur, ſed non eſſe rite baptizatos, quam quidem conditionatam Sacramenti iterationem, ob conſequutos, ſeu potius apprehenſos effectus quietis conſcientiarum, iidem Auctores videntur approbare, ſed potius aures præbendæ ſunt Eſtio *in 4. diſt.* 4. §. 15. hæc ad rem adnotanti: „ Sciendum eſt non quamcumque levem in contrarium ſuſpicionem, vel ſcrupulum debere ſufficere ad hoc, ut ſub conditione, quis hoc pacto baptizetur, ſed requiri dubitationem probabilem: Ea autem probabilis dubitatio eſt, quæ facta etiam diligenti indagine, diſcuti non poteſt, ita ut nec moralis certitudo facti haberi queat. *Immo verius obtemperandum eſt Cathechiſmo Romano* par. 2. de Sacram. Baptiſm. nu. 57. *ubi de forma conditionata ait*: Ea Baptiſmi forma ex Alexandri Papæ auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter diſcuſſa, in dubium relinquitur, An Baptiſmum ſuſceperint, aliter vero numquam fas eſt, etiam cum adjunctione, Baptiſmum alicui iterum adminiſtrare.

3. „ Quæ hucuſque diximus, copioſius adhuc & clarius a nobis expoſita pluribuſque Sacræ Congregationis Concilii reſponſis confirmata fuere *in noſtra Notific.* 84. ubi non ſolum ea ejuſdem ſacræ Congregationis ſententia oſtendimus, non eſſe Baptiſmum, ne ſub conditione quidem, iterandum, cum nulla occurrit prudens ratio dubitandi de prioris Baptiſmi validitate, ſed etiam ab irregularitate iterantibus Baptiſma inflicta ab Alexandro III. *in cap. Ex litterarum, de Apoſtatis, & iterantibus Baptiſma*, non eximi probavimus: qui ob ſolum apprehenſum prioris Baptiſmi vitium, nullaque præmiſſa veritatis indagatione, illud denuo ſub conditione conferunt, quibus certo ſciant jam ſemel antea fuiſſet collatum. Etenim quamquam plures Doctores hujuſmodi ſub conditione rebaptizantes a gravi culpa, atque ab irregularitate abſolvant, eo quod per adjectam conditionem ſatis conſultum exiſtiment reverentiæ debitæ Sacramento; ad quod conficiendum non aliter fertur intentio Miniſtri, niſi ſi rite confectum non fuerit aliud antea adminiſtratum, hæc tamen ſententia rejicitur a Cathechiſmo Romano *cit. loc.*, ubi reprobantur aſſerentes, " nullum ſcelus admitti, ſi quemvis ſine delectu, cum adjunctione illa (*videlicet conditionis*) baptizent, *eidemque opinioni refragatur auctoritas S. Caroli, in cujus inſtructionibus inter Acta Eccleſiæ Mediolanenſis* pag. 497. *hæc de forma conditionata habetur*: Qua forma utitur, cum infans, aliuſque, qui Baptiſmo offertur, re diligenter perquiſita, dubium relinquitur, aut certe non apparet, eum baptizatum, eſſe, ut de expoſitis inventiſque parvulis dubitari, atque ignorari ſæpe numero ſolet. Quod ſi, re accurate inveſtigata, exploratum habuerit, illum forma ſervata baptizatum, eſſe, caveat omnino ne hanc ſub conditione baptizandi formam adhibeat, cum ſacrilegium committat, ſi contra fecerit; & illud impedimentum contrahat, quod ſacri Canones irregularitatem vocant.

4. „ In alia itidem noſtra *Notificat.* 8. hanc eamdem materiam tractantes diximus, cum Cardinali Albitio *de inconſtantia in Fide* cap. 33. ann. 14. *uſque ad* 16, improbandas eſſe Synodos, in quibus generatim, atque indiſtincte iterum ſub conditione, in Eccleſia baptizari jubentur quicumque privatim fuere ab obſtetricibus domi baptizati. De hiſce Synodis, ac Ritualibus idem decernentibus: ait Holzman *in ſua Theologia Morali tom. 2. tr. 2. c. 2. art.* 2. qui licet eorumdem Auctores hoc nomine excuſet; quod ſcilicet dubium illis viſum fuerit Baptiſma ab obſtetrice collatum, fatetur nihilominus, minus caute, ac minime indefinite eos loquutos, cum debuerint potius rerum circumſtantias diſtinguere, eaſque determinare, quæ incertam reddunt validitatem collati Baptiſmi, quem propterea tunc oporteat ſub conditione iterari. Enim vero ſi obſtetrices de Sacramenti materia, forma, & neceſſaria in Miniſtro intentione ſint legitime edoctæ, ſicuti mox *in cit. Notific.* 8. eas per Parochos ſolerter edoceri juſſimus, priuſquam ad obſtetricum officium exercendum admittantur, eæque in ſpeciali eventu quo Baptiſma periclitanti infanti privatim contulerint, ab eodem Parocho interrogatæ omnia rite a ſe adhibita teſtantur, quæ ad Sacramentum valide conficiendum requiruntur, nulla ſane ſubeſt probabilis ratio, cur Baptiſmus debeat, aut licite poſſit ſub conditione repeti. Scimus utique in aliis Synodis relatis a Giberto, *cit. tom. 2. conſult. Canonicar. conſult.* 16. cautum reperiri, ne plena fides habeatur ſolius obſtetricis teſtimonio, niſi comprobatur aſſertione aliorum, qui Baptiſmo præſentes fuerint; verum quamquam ex plurium atteſtatione major profecto hauritur rei geſtæ certitudo, attamen ſacri Canones ſufficienter probatam habent collationem Baptiſmatis per unicum teſtem, præcipue ſi iis teſtificetur de facto proprio, hoc eſt ſi affirmet illud fuiſſe a ſe legitime adminiſtratum, nec quidquam in contrarium occurrat, quod illius teſtimonio fi-

dem

dem detrahat, uti diſerte decernitur *in can.* 110. *&* 113. *de conſecr. diſt.* 4. *& cap. Nuper de teſtibus*, ubi Interpretes omnes.

5. „ Aliud eſt, cum collati Baptiſmi teſtimonium præbetur a perſona incerta: etenim cum juxta reſcriptum Imperatoris Hadriani ad Junium Ruſinum, Proconſulem Macedoniæ, relatum a Calliſtrato in l. Teſtium 3. ff. de Teſtib. *Teſtibus non Teſtimoniis ſit credendum*, non debeamus rem adeo gravem committere fidei perſonæ ignotæ, cujus qualitates, uti Calliſtratus *in cit. leg.* faciendum monet, explorare non poſſumus. Quare Sacra Congregatio Concilii interrogata, an iterum baptizandi eſſent infantes, vulgo *expoſiti* ad Hoſpitale S. Spiritus in Saxis de Urbe delati, etiamſi haberent collo appenſam ſchedulam atteſtantem, eos fuiſſe Baptiſmate ablutos: Die 15. Januarii 1727. reſpondit, eſſe denuo baptizandos, ſub conditione, niſi certa habeatur notitia perſonæ, a qua ſchedula ſit extracta, aut aliunde indubitatum deſumatur indicium Baptiſmatis, rite eidem collati, quod nos *in noſtra Notific.* 8. animadvertimus, & videre eſt *in Theſ. Reſol. t.* 1. *pag.* 412. *& tom.* 3. *pag.* 2.

6. *In eadem ſententia fuerunt Patres Concilii Provincialis Toloſani habiti a Cardinali Franciſco de Joyoſa anno* 1590. *in cujus p.* 2. *decernitur*: Cum projectis, expoſitiſque puerulis, licet affixa reperiatur ſchedula, quæ eos baptizatos eſſe, teſtetur in id tamen, an vere factum ſit, Parochi diligenter inquirent, ſi certi nihil compererint in ſcripto chartulæ nomine, eos ſub conditione baptizabunt (tom 10. collect. Hard. col. 1698.) *Cumque minorem fidem collati Baptiſmatis, quam ſchedula incerti Auctoris faciant alia ſigna expoſito infanti appoſita, puta ſal, ideo rectiſſime a Richardo Poor Epiſcopo Sarum., cautum legitur*: Si vero pueros cum ſale, vel ſine ſale expoſitos contingat inveniri, baptizentur, *ſub conditione tamen, ut ſtatim ibidem explicatur* tom. 2. Conc. Britan. Henric. Spelman pag. 143.

7. „ Itaque ſi Epiſcopus in ſua Synodo loqui velit de Sacramentorum forma conditionata, quod profecto nedum utile, ſed quandoque etiam neceſſarium reputamus, omnia præ oculis habeat, quæ hactenus enarravimus, atque ad eorum normam congruam formet inſtructionem, ad quam Parochi in illa adhibenda ſe debeant conformare. Quod ſi diœceſi præſit, in qua ſæpe contingat, baptizatos ab Hæreticis ejurata hæreſi, qua erant imbuti, in Catholicæ Eccleſiæ gremium ſeſe recipere: & dubitetur, uti alicubi dubitatum ſcimus, an ii iterum ſint, ſub conditione baptizandi, antequam in re admodum ſane gravi & ardua quidquam decernat, diligenter inveſtiget, oportet, num in illa Hæreticorum ſecta, de qua agitur aliquid innovatum fuerit circa Baptiſmi materiam, & formam a Chriſto Domino inſtitutas, ſi enim utramque ab ejuſdem ſectæ Pſeudo-Miniſtris rite adhiberi deprehenderit, non poteſt permittere, ut Baptiſmus ullo pacto iteretur, quin veniat in ſuſpicionem erroris rebaptizantium a S. Stephano I. atque uti affirmat Auguſtinus (*lib.* 2. *ca.* 8. *de Baptiſmo contra Donatiſtas*) a Concilio Plenario proſcripti, ſive ejuſmodi Concilium fuerit Arelatenſe I. ſive magnum Nicænum, de quo litigant Eruditi: ſi autem certo compererit, aut baptizandi corpus ab illis non perfundi aqua naturali, aut formam pronunciari, ſine expreſſa invocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, ſive alia ratione ab illa diverſa, quam Chriſtus inſtituit, Baptiſmum abſolute renovari jubeat, ob non adhibitam quippe legitimam formam. *Can.* 8. Concilii Laodiceni (*tom.* 1. *collect. Hard. col.* 781.) rebaptizandos decrevit Hæreticos Montaniſtas; & Gregorius Magnus lib. 11. *indict.* 4. *epiſt.* 66. (*tom.* 2. *oper. coll.* 1167.) ſcribens ad Epiſcopos Iberos, univerſim ſtatuit “. Hi vero Hæretici, qui in Trinitatis nomine minime baptizantur ... cum ad ſanctam Eccleſiam veniunt, baptizantur, quia Baptiſmus non fuit, quod in errore poſiti in Sanctæ Trinitatis nomine minime ſuſceperunt. *Hæc ſapienter reſpexit Cardinalis de Rohan in ſuo Rituali Argentinenſi*: ad tit. de Baptiſmo, *cum ait*: Baptizati ab iis Hæreticis, qui rectam baptizandi formam non retinent, denuo abſolute baptizari debent: “ Quod ſi denique diligenti præmiſſa perquiſitione, rei veritatem certo aſſequi nequiverit, & dubia ſibi atque incerta remaneant validitas Baptiſmatis ab Heretico Miniſtro ſuſcepti, illud utique erit ſub conditione repetendum, *quod in cit. noſtra Notific.* 84. declaratum diximus a Sacra Congregatione Concilii, quæ interrogata”: An, & in quibus caſibus baptizati ab Hæreticis debeant ſub conditione rebaptizari, ſi ad Fidem Catholicam convertantur, *die* 27. *Martii* 1683. *reſpondit, non eſſe rebaptizandos*, niſi adſit dubium probabile invaliditatis Baptiſmi.

„ 8. Rationabiliter porro Patribus Concilii Provincialis Mechlinienſis anni 1607. incertum ſaltem, & dubium viſum eſt Baptiſma collatum ab Hæreticis Hollandiæ, finitimarumque regionum, apud quos mos invaluerat, ut uno aquam fundente, alter Sacramenti formam pronunciaret, ac propterea juſte illud iterandum decrevere”, tit. 3. c. 6. Et quia frequens experientia docet, modernos Hæreticos ſæpe contra receptam Eccleſiæ conſuetudinem, & antiquiſſimam traditionem baptizare, uno aquam fundente, alio formam ipſam pronunciante, ab Hæreticis (qui non ſunt ad baptizandum admittendi, ubi aliquis Catholicus præſto eſt) baptizati ſimiliter ſub conditione baptizentur (collect. Hard. tom. 10. col. 1643.) „ Cujus quidem Concilii ſanctionem tuto ſectari poſſunt, & debent aliarum Eccleſiarum Præſules, a quibus ſint Eccleſiæ reconciliandi Hæretici iis in locis baptizatis, ubi eumdem erroneum Baptiſmi ritum plerumque adhiberi non ex incerto rumore, ſed ex fide dignis teſtimoniis acceperint, atque ideo merito ſuſpicentur, eodem modo fuiſſe etiam illos baptizatos, qui in Catholicorum numerum petunt aggregari, quod etiam ob cauſam eum, Hæreticis Angliæ faciendum, docuere Sylvius *in* 3. *par.* q. 66. *art.* 9. Cardinalis Delugo “ in reſp. moral. lib. 1. dub. 2. n. 3. *Gobat* tr. 2. 392. *Laurentius Neeſſen* tr. de Baptiſmo dub. 5. *Ludovicus Michon* in caſibus de Sacram. caſ. 5. *&* *La Croix* lib. 6. part. 2. n. 322.

„ 9. Caveat tamen Epiſcopus, ne incertam, & dubiam pronunciet Baptiſmi validitatem, hoc tantum nomine, quod hæreticus Miniſter, a quo fuit collatus, cum non credat per regenerationis lavacrum deleri peccata, illud non contulerit in remiſſionem peccatorum, atque ideo non habuerit intentionem illud

con-

conficiendi, prout a Chriſto Domino eſt inſtitutum: ſiquidem cum in Galliis diſputatum olim fuerit, an ob prædictam rationem rebaptizandi eſſent baptizati a Calviniſtis, S. Pius V. ad quem controverſia delata eſt, minime rebaptizandos definivit; Sacramenti enim validitati non officit privatus Miniſtri error, cui prævalet generalis ejuſdem Miniſtri intentio faciendi, quod Chriſtus inſtituit, ſeu quod fit in vera Chriſti Eccleſia, quemadmodum teſtantur Acta Concilii Ebroicenſis anni 1576., ubi hæc ad rem adnotantur: " Ante deciſionem Apoſtolicæ Sedis Romanæ, licuit forte cuique in ſuo ſenſu abundare. Verum quoniam poſt habitam de hac difficultate diſputationem, felic. record. Pius V. definivit, verum eſſe Baptiſmus, quo uterentur Calviniſtæ adhibentes formam, & materiam a Chriſto inſtitutam, cum intentione generali faciendi, quod Chriſtus inſtituit, licet errarent in particulari interpretatione, & ſingulari intentione, ut alii fere omnes Hæretici errarunt, vel circa intelligentiam formæ baptiſmalis, vel circa aliquem ejus effectum; ob id baptizatos ab ipſis Calviniſtis non iterum tingendos ſub conditione &c. Hinc interdicimus omnibus Curatis, & Presbyteris ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto a Divinis, ne allatos ad ſe pueros, jam baptizatos a Calviniſtis, audeant iterum tingere ſub illa conditione. *Alia ſimilia Synodorum ſtatuta legi poſſunt apud Grancolas* in antiquo Sacramentario Eccleſiæ, (par. 2. pag. 153. & ſeq.)

Quæſt. VII. *An & quomodo Baptiſmus eſt neceſſarius?*

Reſp. 1. Baptiſmus in re, vel in voto neceſſarius eſt omnibus neceſſitate medii ad ſalutem, ex Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit &c.* Ex Traditione, ex Conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 4. & ſeſſ. 7. can. 5. Infantibus vero extra martyrium neceſſarium eſt in re, cum ſint incapaces voti, ſeu deſiderii Baptiſmi in actu caritatis perfectæ contenti.

Porro illud eſt neceſſarium in re, quod ſecundum ſe neceſſario & abſolute adhiberi debet, ita ut nihil ſit, quod ejus vicem ſuppleat. Illud eſt neceſſarium ſaltem in voto quod neceſſario debet adhiberi vel ſecundum ſe, vel in ejus defectum, ſecundum aliquid ejus vicem tenens propter ſuam eminentiam, & ejus votum vel explicitum, vel implicitum continens.

Reſp. 2. Adulti ſufficienter inſtructi tenentur jure divino ſuſcipere Baptiſmum, ſtatim atque moraliter poſſunt cum debitis diſpoſitionibus, ita ut non diu differant. Tum quia quiſque tenetur ex caritate adhibere media ad ſalutem neceſſaria; tum quia quiſque tenetur ex præcepto Chriſti ingredi Eccleſiam per Baptiſmum, qui eſt ejus janua, & fidem ſuam profiteri. Quæ præcepta per ſe obligant ad non diu differendam eorum obſervationem.

Reſp. 3. Parentes tenentur graviter, Baptiſmum liberis ſuis procurare brevi poſt eorum nativitatem tempore, ita ut mortaliter peccent, ſi diutius id differant; quia conſuetudo univerſalis Eccleſiæ baptizandi parvulos brevi poſt eorum nativitatem tempore habet vim legis graviter obligantis ob materiæ gravitatem. & ex decretis particularium Eccleſiarum ad id tenentur intra triduum, vel quatriduum, prout ab Eccleſia propria præſcribitur. Et vero in teneris infantibus ſemper eſt aliquod ſubitæ mortis periculum.

Quæſt. VIII. *Quinam eſt miniſter idoneus Baptiſmi?*

Reſp. 1. Quilibet homo viator ratione utens poteſt in quovis caſu valide baptizare. Conſtat ex Concilio Trid. & Gener. Later. IV. cap. *Firmiter*, definiente, *Baptiſmum tam parvulis, quam adultis in forma Eccleſiæ a quocumque rite collatum proficere ad ſalutem*: Et ex Traditione & praxi Eccleſiæ nunquam rebaptizantis a quovis rite baptizatum. Nemo tamen poteſt ſe ipſum baptizare, cap. 4. *de Baptiſmo*. Nam requiritur diſtinctio inter generantem & genitum ſpiritualiter: & Chriſtus Miniſtrum & ſubjectum baptiſmi aperte diſtinguit his verbis, Matth. ult. *Docete omnes gentes, baptizantes eos &c.*

Reſp. 2. Solus Sacerdos ſive ſit Epiſcopus, ſive Presbyter, eſt ordinarius Baptiſmi miniſter: Diaconus vero tantum extraordinarius. *Probatur* ex Conc. Florent. in Decreto de Sacramento ibi: *Miniſter hujus Sacramenti eſt Sacerdos, cui ex officio competit baptizare. In caſu autem neceſſitatis non ſolum Sacerdos, vel Diaconus, ſed etiam laicus, vel mulier, imo etiam paganus, & hæreticus baptizare poteſt, dummodo formam ſervet Eccleſiæ, & facere intendat quod facit Eccleſia.*

Quare extra neceſſitatem ſub mortali baptizare non licet, niſi ſoli Sacerdoti; & quidem juxta omnes, paſtori, vel ejus delegato; quia poteſtas & jus admittendi ad Eccleſiam pertinent ad paſtorem, qui præeſt illi Eccleſiæ particulari, cui baptizatus aggregatur. Homo autem per Baptiſmum recipitur in Eccleſiam, & fit ejus membrum. At mortale eſt, jus alienum propria auctoritate uſurpare in re gravi, præſertim contra debitam gubernationem, ordinem & uſum Eccleſiæ.

Reſp. 3. In caſu neceſſitatis quilibet tenetur baptizare: nam quiſque tenetur lege caritatis ſubvenire proximo neceſſitatem patienti, niſi alius adſit qui poſſit & velit ſubvenire. Tunc tamen ſi plures adſint, præferri debet Diacono Sacerdos, ille Subdiacono, hic inferioribus clericis, clericus laico, vir feminæ, fidelis infideli, non excommunicatus excommunicato: nam reverentia Sacramento debita exigit, ut digniores præferantur, per ſe loquendo. Quare mortale eſt, ſi ſine cauſſa juſta non præferatur Sacerdos non Sacerdoti, fidelis non baptizato, non excommunicatus excommunicato, Diaconus non Diacono: nam tunc fit gravis irreverentia in Sacramentum. Inverſio autem ordinis quoad alios, juxta multos, eſt ſolum venialis, quia irreverentia non cenſetur gravis.

Dixi, *per ſe loquendo*: quia per accidens poteſt hic ordo inverti, nam ex Rituali Romano mulier præferri debet viro, vel ratione majoris peritiæ ad baptizandum, vel ratione honeſtatis ac pudoris, ut ſi infans ob periculum vitæ imminens ſit baptizandus, antequam totaliter ex utero prodierit. *Quapropter curare debet parochus, ut fideles, præſertim obſtetrices, rectum baptizandi ritum probe teneant & ſervent*, ait Rituale Romanum. Et hæ ad id graviter tenentur ex caritate & officio, ideoque ex juſtitia propter pericula ſæpe contingentia in partu.

Por-

Digitized by Google

Porro pater & mater prohibentur propriam prolem baptizare, niſi in articulo mortis, & deficiente alio.

Nota. Mortale eſt extra neceſſitatem baptizare ſine ſollemnitate & extra Eccleſiam, præter filium Regis aut Principis, *Clem. de Bapt.* Quia Eccleſia ob honorem Sacramenti ſollemnitates graviter præcipit.

Quæſt. IX. *An unus miniſter poteſt ſimul plures baptizare?*

Reſp. In caſu urgentis neceſſitatis poteſt; nam hoc non repugnat inſtitutioni Chriſti, neque per hoc mutatur ſubſtantialiter forma Eccleſiæ, dicendo ſcilicet; *Ego vos baptizo &c.* quia plurale non eſt niſi ſingulare geminatum.

Quæſt. X. *An idem poteſt a pluribus baptizari?*

Reſp. Neg. Nam hoc eſt contra uſum Eccleſiæ, imo & contra inſtitutionem Chriſti, qui ſicut unus eſt, ita voluit, unum eſſe in unoquoque baptizando miniſtrum. Unde non valeret baptiſmus, ſi plures dicerent: *Nos te baptizamus in nomine Patris &c.* Ita S. Thom. 3. part. q. 67. art. 6.

Quæſt. XI. *Quid dicendum de Patrinis?*

Reſp. 1. Ex perpetua Eccleſiæ conſuetudine vim legis habente, & manante ex Apoſtolica Traditione, debet ſub mortali adhiberi in Baptiſmo ſollemni ſuſceptor, ſeu patrinus, vel ſuſceptrix, ſeu matrina, Unus autem tantum ſive vir, ſive mulier, vel ad ſummum unus & una adhibeantur, ex decreto Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 2.

Reſp. 2. Patrini officium eſt, 1. Offerre baptizandum baptizanti. 2. Reſpondere pro baptizando, ſi is per ſe nequeat. 3. Tenere illum dum baptizatur. 4. Levare de fonte. 5. Eum ſuſcipere de manu baptizantis, 6. Tenetur ſub mortali tum ob ſollemnem ſuam ſponſionem in ſuſcipiendo hoc officio, tum ex præcepto Eccleſiæ curare ut baptizatus in rebus fidei, & doctrina Chriſtiana recte erudiatur, & chriſtiane vivat, ſi alii id non præſtent, ex cap. *Vos ante*, de conſecr. diſt. 4. Ex variis Conciliis, & Catechiſmo, & Rituali Romano. Et ab hac cura paterna, quam debet illius gerere, dicitur patrinus, quia cenſetur quaſi ſpiritualis pater ſuſcepti. Et ideo inducta eſt cognatio ſpiritualis. Hinc S. Thom. 3. par. qu. 67. art. 8. ait: *Unuſquiſque obligatur ad exequendum officium, quod accepit. Dictum eſt autem, quod ille, qui ſuſcipit aliquem de ſacro fonte, aſſumit ſibi officium pædagogi: & ideo obligatur ad habendam curam de ipſo, ſi neceſſitas immineret, ſicut eo tempore & loco in quo baptizati inter infideles nutriuntur. Sed ubi nutriuntur inter catholicos Chriſtianos, ſatis poſſunt ab hac cura excuſari, præſumendo quod a ſuis parentibus diligenter inſtruantur. Si tamen quocumque modo ſentirent contrarium, tenerentur ſecundum modum, ſaluti ſpiritualium filiorum curam impendere.*

Reſp. 3. Ab officio patrini excluduntur carentes rationis uſu, non baptizati, hæretici, publice criminoſi aut infames, vel excommunicati, & ignorantes fidei rudimenta. Quia hi non ſunt idonei ad curam gerendam baptizati circa fidem ac mores. Item Monachi & Abbates, c. 103. *de conſecr.* diſt. 4. & generatim Religioſi omnes & Sanctimoniales, ex Rituali Romano.

Graviter etiam prohibentur parentes propriam prolem ſuſcipere, niſi in neceſſitate, 1. & 4. cauſ. 30. q. 1. Nam alius debet eſſe pater carnalis, alius ſpiritualis. Et quia baptizans contrahit ſpiritualem cognationem cum parentibus baptizati, quæ uſum matrimonii impediret. Quæ tamen non contrahitur, ſi id fiat in caſu neceſſitatis.

Quæſt. XII. *An poteſt baptizari infans nondum natus, vel monſtrum?*

Reſp. 1. Infans in utero materno ita concluſus, ut aqua immediate perfundi nequeat, non eſt capax Baptiſmi, quia non poteſt vere ablui. Nec ſufficit, ſi corpus matris abluatur; quia infans eſt perſona diſtincta a matre, ac proinde ea abluta non poteſt cenſeri vere ablutus. Quod ſi per ſiſtulam, aut alio artificio poſſit aqua ad illum pertingere, juxta varios valide baptizari poteſt; quia talis infans eſt homo viator, cui debite applicari poteſt materia & forma: tamen Rituale Rom. dicit generatim: *Nemo in utero matris clauſus baptizari debet*. (a)

Reſp. 2. Si infans nondum perfecte natus caput emiſerit, & periculum mortis immineat, baptizetur in capite: nec poſtea ſi vivus evaſerit, erit rebaptizandus. At ſi aliud membrum emiſerit, quod vitalem indicet motum in illo, ſi periculum impendeat, baptizetur; & tunc ſi natus vixerit, erit ſub conditione baptizandus: *Si non es baptizatus, Ego te baptizo in nomine Patris &c.* Ita Rituale Rom.

Reſp. 3. Si monſtrum habeat plura capita, & plura pectora, tunc totidem ſunt animæ, & homines diſtincti: unde ſinguli ſeorſum ſunt baptizandi. Si non eſt certum in monſtro eſſe duas perſonas, ut quia duo capita, & duo pectora non habet bene diſtincta, tunc debet primum unus abſolute baptizari, & poſtea alter ſub hac conditione. *Si non es baptizatus, Ego te baptizo &c.* Si vero dubium ſit, an homo ſit, an brutum, baptizetur ſub conditione: *Si tu es homo, Ego te &c.* Monſtrum autem, quod humanam ſpeciem nullatenus præſeferet, non debet baptizari. Rit. Rom.

Quæſt. XIII. *An infidelium filii baptizari poſſunt invitis parentibus?*

Reſp. 1. Valide baptizari poſſe conſtat, cum independenter a conſenſu parentum adeſſe poſſint omnia ad valorem baptiſmi requiſita, nimirum materia, forma, & debita intentio miniſtri. Non enim ſcriptum eſt: *Niſi quis renatus fuerit ex parentum voluntate*; ſed, *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto*.

Reſp. 2. Filii hæreticorum, & apoſtatarum poſſunt licite baptizari invitis parentibus. Quia parentes per Baptiſmum fiunt Eccleſiæ ſubditi, ideoque cogi poſſunt ad ſervandas ejus leges, inter quas eſt lex deferendi in Eccleſiam liberos baptizandos. Ergo ii poſſunt ſubtrahi, ut baptizentur, & rebus fidei, cum ado-

(a) *Imo ſi mulier gravida decedat, poteſt Epiſcopus præcipere, ut per ſectionem cæſaream extrahatur infans ex utero, qui forte vivus reputatur, ad hoc, ut ſacrum Baptiſma ei conferatur. Non enim impoſſibile eſt, ut vivus extrahatur. Lambertinus* de Synod. Diœceſ. lib. II. cap. 7. §. 13. nov. edit.

adoleverint, inſtruantur. Non eſſent tamen ſubtrahendi, ſi ideo religio periclitaretur, dum parentes ſubjecti ſunt principibus infidelibus; nam debet permitti minus malum, ut vitetur majus.

Reſp. 3. Infantes mancipiorum poſſunt & debent ipſis invitis baptizari, ſi eorum domini chriſtiani ſint. Quia tales infantes ſunt illorum, ſicut ipſi parentes: unde domini habent jus illos ſubtrahendi parentibus, & de iis tamquam de ſuis pro arbitrio diſponendi, ac proinde poſſunt curare eos baptizari, & in fide erudiri ac educari, atque ad id ſaltem ex caritate tenentur.

Reſp. 4. Extra certum mortis periculum, non licet baptizare infantes infidelium invitis parentibus, qui principibus infidelibus ſubjecti ſunt. Quia vel infans ſubtraheretur parentibus, & tunc fieret illis injuria, cum parentes habeant jus naturale retinendi apud ſe, & educandi liberos nondum rationis compotes, nec propriam voluntatem habentes. Vel illis relinqueretur, & tunc Baptiſmus manifeſto periculo profanationis, & baptizatus periculo apoſtaſiæ exponeretur; cum conſtet eum in infidelitate educandum.

Si tamen vel ſola mater eſſet chriſtiana, infans, invito patre infideli, ſubjecto Principi Chriſtiano, licite baptizaretur, ex Conc. Tolet. IV. c. 63. Nam ipſa habet jus inſtituendæ prolis; & præferenda eſt voluntas juſta injuſtæ in favorem prolis.

Idem quod ſupra dicunt Theologi cum S. Th. contra Scotiſtas, etiamſi parentes infideles ſubiecti ſint civiliter Chriſtiano Principi. Quia 1. Ratio allata hic etiam valet: nam hæc ſubjectio non adimit parentibus jus educandi: & retinendi apud ſe liberos ſuos. 2. Poteſtas ſæcularis non ſe extendit ad ſupernaturalia, qualis eſt ſuſceptio Baptiſmi. Eccleſia vero nullam habet juriſdictionem in non baptizatos. Quare non poteſt principibus ullam poteſtatem concedere in non baptizatos, ſicut poteſt concedere in baptizatos. 3. Ex uſu conſtanti Eccleſiæ, quæ nunquam egit apud Principes etiam religioſiſſimos, ut cogerent infideles ſibi ſubjectos ad Baptiſmum ſuſcipiendum, aut curarent omnes infantes ſubditus baptizari, ut notat S. Th.

Dixi *infantes:* Nam baptizandi ſunt pueri rationis compotes, qui hoc petunt, cum ſint ſui juris in negotio ſalutis. Sed tunc debent egredi e domo paterna, ſi aliter chriſtiane vivere nequeant.

Reſp. 5. In evidenti periculo mortis, infantes infidelium baptizari debent, etiam invitis parentibus. Quia tunc nec auferuntur a parentibus, nec Baptiſmus profanationi exponitur, cum infans paullo poſt ſit moriturus, & aliunde urget præceptum caritatis. Sed id fiat, ſi poteſt, inſciis parentibus, ad vitandam perturbationem. Idem extendit Layman ad filios infidelium perpetuo amentes, ob eamdem rationem. (*a*)

Sed quid ſi infans reipſa baptizatus ſit invitis, vel inſciis parentibus, & poſtea adoleſcat?

Reſp. Secluſo periculo religionis chriſtianæ & ſcandali, abſtrahendus eſt a parentibus, ut erudiatur in fide chriſtiana. Quia per Baptiſmum Eccleſia acquiſivit juriſdictionem in eum, ac jus ad eum chriſtiane inſtituendum; & ipſe contraxit obligationem addiſcendæ & ſervandæ legis chriſtianæ, quod præſtare nequit apud parentes.

Dixi, *ſecluſo &c.* Quia bonum religionis, & multorum præferri debet bono privato.

Quæſt. XIV. *Quinam ſunt effectus Baptiſmi?*

Reſp. Hi: 1. Tollit omnem culpam & pœnam, ſi non adſit obex. 2. Confert ex opere operato gratiam ſanctificantem, & virtutes infuſas. 3. Ejus intui-

(*a*) „ *Baptizari* infideles invitis parentibus vel tutoribus licite non poſſunt, niſi infantes fuerint in mortis extremo, vel expoſiti tanquam a parentibus derelicti. Si vero expoſitum quis baptizandum aſſumpſerit, poteſt illi lavacrum ſalutare impertiri, etiam Synagoga, vel parentibus reclamantibus. Si vero Pater infidelis offerat infantem ſuum, dein facti ſui pœniteat, & nolit baptizari, tunc puer ante uſum rationis eſt baptizandus: qui vero ſui compotes ſunt, in domo catechumenorum explorandi ſunt, ſi velint. "

„ Si pueri baptizati ſint etiam parentibus invitis, tunc ille, qui baptizavit, peccavit graviter, ſed baptizatus reſtitui parentibus non debet, at penes Chriſtianos educari. Porro in eo caſu Baptiſmus vel unico teſte idoneo probatur, etiamſi fœmina ſit, vel etiam ſi ſit ille, qui Baptiſmum contulit, in quo caſu puer nec ſub conditione rebaptizandus eſt. "

„ Admittendum eſſe ad Baptiſmum infantulum Hebræum, poſtulante Avia paterna Chriſtiana, licet reclamet mater Hebræa defuncto marito, & Tutores teſtamentarii, cenſet Bened. XIV. in Epiſtola ad R. P. Hieronymum Gughelmi Congreg. S. Officii Aſſeſſorem, ex eo quod Avia comprehendi poſſit ſub appellatione Parentum, & favore Religionis facile prævalet Matri, & cæteris Tutoribus teſtamentariis: ſicut Mater Chriſtiana poſtulans Baptiſmum profilio prævalet Patri infideli reclamanti, & ſi quid dubii ſupereſſe poſſit, in dubio favendum eſt Religioni. Hæc Epiſtola habetur in Bullario T. III. *n.* 54. "

„ Hæc de pueris ante uſum rationis; qui vero rationis capaces ſunt, uti ſunt communiter poſt ſeptimum ætatis annum, ſi ſeſe ſponte obtulerint Baptiſmo, poſſunt baptizari, quod verum eſt, etiamſi non certo conſtet, ſed dubitetur de capacitate rationis poſt ſeptennium. Si vero hoc dubium præcedat ſeptennium, tunc debet puer retineri apud Chriſtianos, ſuſpenſo interim Baptiſmo, quoad uſque certus uſus rationis ſuperveniat. "

„ Quod ſi illi adulti Baptiſmi recipiendi intentione careant, adeo ut illam nec ipſo actu, neque antea habuerint, tunc baptiſmus eſt invalidus. Validus autem eſt, ſi antea fuerit habita, & nunquam interim retractata. Quod ſi neutra fuerit voluntas in ſuſcipiente, tunc in eam ſententiam inclinandum eſt, quæ invalide baptizatum pronunciat. "

„ Affirmans inſuper neophytus poſt Baptiſmum ſe caruiſſe intentione ſufficienti, neque dicti ſui idoneas probationes afferat, retinendus, & denuo ſub conditione tingendus eſt. Si viciſſim illas afferat, negetque iterum baptizari velle, remittendus eſt. Hæc omnia late diſputat Pontifex in Epiſtola ad Viceſgerentem, *Poſtremo menſe Bull. T. II. n.* 28. "

Digitized by Google

tuitu conſeruntur ſuo tempore gratiæ actuales fini ſuo accommodatæ, nimirum ad ſancte & chriſtiane vivendum, ut decet filios Dei adoptivos, Dei heredes, & coheredes Chriſti. 4. Imprimit characterem indelebilem. 5. Conſtituit membrum Eccleſiæ, ejuſque poteſtati ſubjicit. 6. Tribuit capacitatem recipiendi alia Sacramenta, & jus ad illa, cceteraque Eccleſiæ bona communia. 7. Inducit obligationem ſervandi mandata Dei & Eccleſiæ, atque vitam chriſtianam, ſeu conſentaneam doctrinæ & exemplo Chriſti traducendi.

Quæſt. XV. *Quarnam diſpoſitiones requiruntur in adultis ad recipiendam gratiam Baptiſmi?*

Reſp. 1. Si adultus præter peccatum originale habent alia actualia mortalia, ad ejus juſtificationem per Baptiſmum, ex Concil. Trid. ſeſſ. 6. c. 6. requiruntur hi actus, 1. Fides, qua explicite credat exiſtentiam Dei remuneratoris, myſteria Trinitatis & Incarnationis, & generatim vera eſſe, quæ divinitus revelata & promiſſa ſunt, & in primis a Deo juſtificari impium per merita Chriſti; nam horum fides explicita, eſt neceſſaria neceſſitate medii. 2. Spes juſtificationis & vitæ æternæ. 3. Dilectio, qua Deum tamquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiat. 4. Propoſitum efficax ſervandi omnia mandata, & chriſtiane vivendi. Nam adultus non poteſt admitti ad Dei amicitiam, niſi in eam conſentiat; nec poteſt in illam ſincere conſentire, niſi velit omnia facere, quæ ad illam amicitiam ſervandam, & mutuum amorem ſignificandum neceſſaria ſunt. 5. Voluntas recipiendi Baptiſmum. 6. Pœnitentia, ſeu dolor de peccatis commiſſis, cum propoſito non peccandi de cetero; ex Actor. 2. *Agite pœnitentiam, & baptizetur unuſquiſque veſtrum*. Et vero æquum eſt, ut qui voluntate propria Deum offendit, in ejus amicitiam non recipiatur ſine peccatorum retractatione & dolore. Hæc autem pœnitentia debet eſſe ſupernaturalis, abſoluta, univerſalis, efficax, & incompoſſibilis cum ullo affectu ad mortale, & appretiative ſumma. Non tamen requiritur perfecta contritio: nam cum Baptiſmus ſit inſtitutus ad remittendum peccatum originale, & alia actualia ante ipſum commiſſa, non prærequirit diſpoſitionem, quæ hunc effectum pariat: alioqui ſemper præſupponeret ac præexigeret effectum, ad quem conferendum inſtitutus eſt.

Reſp. 2. Ad juſtificationem adulti habentis ſolum originale peccatum (ſi hoc eſſe poteſt) iidem actus requiruntur, excepta contritione, quæ ſolum poteſt eſſe de peccatis perſonalibus, voluntate ſcilicet phyſice propria commiſſis.

Reſp. 3 Si adultus jam juſtificatus ſit per contritionem, ſeu caritatem perfectam, ut recipiat augmentum gratiæ in Baptiſmo, requiritur voluntas Baptiſmum recipiendi ea motivo aliquo ſupernaturali; nam ad gratiam recipiendam, requiritur conſenſus illi accommodatus. Sed hæc voluntas ſufficit, cum jam præceſſerint fides, ſpes, contritio, & caritas.

Nota. Qui ſine debitis diſpoſitionibus, ſed cum voluntate Baptiſmi ſuſcipiendi baptizatur, non recipit gratiam, ſed tamen Baptiſmus eſt validus, & poſtea reviviſcit, ſeu efficit gratiam, ſublato per contritionem perfectam, vel per Pœnitentiæ Sacramentum obice.

✠ In epiſtola S. M. Benedicti XIV. ad Archiepiſcopum Tarſenſem, quæ eſt de Hebræorum Baptiſmate, plures caſus ſolvuntur quorum ſolutio maximam huic tractatui lucem afferre poteſt. Quamobrem non præcipua ejuſdem capita, ut in altera editione, ſed caſus ſingulos, eorumque ſolutiones referre conſtitui. Itaque principio ſtatuit, nefas eſſe Hebræorum infantes reluctante parentum arbitrio baptizare, ac tum ad caſus deſcendit, in quibus eos baptizare liceat.

Antoine Theol. Mor. T. III. P. I.

§. I.

De infantibus in extremo vitæ periculo conſtitutis.

„ CUm id eveniat, ut ab aliquo Chriſtiano Hebræorum puer morti proximus reperiatur, rem oppido laudabilem. Deoque gratam ita certe efficiet, qui ſalutem puero aqua luſtrali præbeat immortalem. Inter cetera Congregationis Sancti Officii decreta unum extat latum poſtridie Kalen. Novembris anno 1678. cujus verba hæc ſunt. „ Cum filius Hebræorum conſignatus fuiſſet Nutrici Chriſtianæ indeficientia Nutricum Hebræarum, dum eſſet proximus morti fuit baptizatus & Sacr. Congreg. declaravit, prædictum puerum fuiſſe licite baptizatum. “ *Cum quo convenit alterum emanatum die 18. Februarii anno 1705. quæſtioni reſpondens fel. memor. Præſulis Caroli Maigrot: illud autem eſt hujuſmodi*. An filii infantes Infidelium poſſint baptizari invitis Parentibus? Eminentiſſimi, audito voto DD. Conſultorum, dixerunt, non licere, niſi in articulo mortis. *Gobat* in Theologia experimentali tract. 2. caſ. 11. n. 316. „ Maxime commendat virum Religioſum de Societate Jeſu qui cum vi quaſi coactus Mahumetani domum ingreſſus eſſet, veluti Medicus, ejus puellam morti proximam viſurus, eam cauſe baptizavit, quin id pater cognoverit, quæ quidem puella poſt menſes aliquot ex hac vita emigrans ad Cælum feliciter evolavit. Conveniunt quoque in eamdem ſententiam Suarez in tertiam partem S. Tho. diſp. 79. qu. 24. art. 5. §. Ex his autem; *Beccanus* de Sacr. Bapt. c. 10. qu. 7. nu. 7. *Hurtadus* de Sacr. Bapt. diſp. 3. diſt. 3: *Azorius* parr. 1. lib. 8. c. 25. q. 17. *Caſtrus Palaus* tract. 19. diſp. unic. de Bapt. punct. 9. n. 20. *Paſchal.* de viribus patriæ poteſtatis par. 1. nu. 11. *Barboſa* in Canon. Judæorum 18. q. 1. n. 3. „ Ad „ hanc rem præclare facit epiſtola S. Franciſci Xa„ verii *pag.* 66. Romæ typis edita, in qua confirmans „ Patrem Franciſcum Henricum, quod quereretur, „ paucos a ſe Infideles in Indiis ad veri Numinis „ cultum revocari, ſic ſcribit: „ Plus itaque pro„ ficis, quam tu putas, infantes diligentiſſime con„ quiſitos per Baptiſmum cælo parturiendo. „ Nam „ certum eſt, Xaverium hic loqui de Indorum in„ fantibus extremum vitæ agentibus, quos Pater „ Franciſcus Henricus rite ac licite baptizabat. “ At memento, te octo menſibus, quibus iſthic verſaris, plures animas conſervaſſe moribundis infantibus baptizandis.

✠ §. II.

De infantibus expoſitis.

S*I item eveniret, ut puer aliquis Hebræus projectus eſſet, atque a Parentibus derelictus, com-*

Digitized by Google

munis omnium ſententia eſt, pluribus quoque confirmata judiciis, eum baptizari oportere, reclamantibus etiam, repetentibuſque parentibus, ut recte docent Azorius Inſt. Moral. par. 1. tit. 8. c. 25. q. 5. *Ricciol.* Lucubrat. l. 2. c. 32. nu. 30. *Glericatus* de Juriſdictione, diſcord. 17. n. 12. *Seſſa* de Judæis c. 51. n. 110. & ſeq. „ At Hebræorum parentes patriam ſe in filios hebere poteſtatem contendunt, nec plane injuria. Compertum eſt patriam poteſtatem neque ad jus divinum poſitivum, neque ad jus naturale, neque ad jus gentium pertinere, ſed *juris*, ut ajunt, *humani Romani* eſſe: Cum autem civitate Romana Antoninus Imperator omnes Imperio Romano ſubjectos donaverit, juxta ea, quæ leguntur *in l. in Orbe Romano*, quæque in aliis exemplaribus incipiunt *in urbe* Roma *ff. de ſtatu hominum*, & Hebræi Imperio Romano tunc eſſent ſubditi, hoc ipſis argumentum ſuppeditat pro patria in filios poteſtate. Sic diſſerit Abbas in cap. cit. ex lit. num. 3. de converſ. Infid. Judæa habet filium in poteſtate, & eſt ratio, quia Judæi contrahunt juſtas nuptias, & ſunt ſub Romano Imperio, & ſic gaudent legibus Imperialibus. *Sed itidem plane conſtat, prædictam patriam poteſtatem tunc certe amitti, cum filius derelinquitur, projicitur; juxta reſponſum Gregorii* IX. c. 1. de Infantibus, & languidis expoſitis, *cujus hæc ſunt verba:* Si a Patre, ſive ab alio, ſciente ipſo, aut ratum habente (relegato pietatis officio,) infans expoſitus extitit, hoc ipſo a poteſtate fuit patris liberatus.

„ Animadvertendum tamen eſt, cum infantem non inter projectos, expoſitoſque adnumerandum, quem ſine Patre, ſine Matre, nullo comite, aut per urbem, aut extra Hebræorum vicum temere vagantem invenerit, ſed quem in loco publico ſolum, derelictum, abjectum, atque omni cura, & ſpe deſtitutum offenderis, is abſque dubio projectus, is ſane expoſitus cenſendus eſt."

§. III. *Declarationes circa caſus præmiſſos.*

„ POſtquam caſus magis obvios expoſuimus, in quibus noſtra hæc regula prohibet, Hebræorum infantes, invitis parentibus, baptizari, aliquas inſuper declarationes addimus ad hanc regulam pertinentes, quarum hæc prima eſt: *Si parentes deſint*, infantes vero alicujus Hebræi tutelæ commiſſi fuerint, eos ſine tutoris aſſenſu licite baptizari nullo modo poſſe, cum omnis parentum poteſtas ad tutores pervenerit. Sic Azorius *Inſtit. Moral. part. 1. lib. 8. c. 28. q. 9.* Thomas a Jeſu *de Converſ. gent. pag. 212.* Seſſa de Jud. *c. 25. n. 32.* Alios præterea Doctores eadem ſentire non ignoramus, a quibus recenſendis brevitatis gratia ſuperſedemus.

„ Secunda eſt: Si Pater chriſtianæ militiæ nomen daret, juberetque, infantem filium baptizari, eum quidem, vel Matre Hebræa diſſentiente, baptizandum eſſe, quam filius non ſub Matris, ſed ſub Patris poteſtate, ſit habendus, juxta textum " in l. Nulla ff. de ſuis & legitimis hæredibus & in §. feminæ, Inſtit. tit. de adoptionibus, *quod quidem ad verbum ſtatuit Gregorius IX. in ſua Decretali ad Argentina Epiſcopum ſcripta, & relata* in c. ex literis, de converſione Infidelium.

„ Tertia eſt: Quamvis Mater filios ſui juris non habet; tamen ad Chriſti fidem accedat, & infantem offerat baptizandum, tametſi Pater Hebræus reclamet, eum nihilominus aqua baptiſmatis abluendum eſſe. Ita cum ceteris Azorius verba facit " in loco præfato q. 3. ubi de communi fidei bono agitur, nulla habenda eſt ratio patriæ poteſtatis; quam leges, & jura Romana ſanxerunt; & propterea mater fidelis, quamvis ei jus civile patriam poteſtatem non tribuat, jus habet ad baptiſmum filium offerendi.
„ Huic quidem ſententiæ favet prædicta Decretalis Gregorii IX. in qua licet loquatur de patria poteſtate in eo caſu, quem explicabat, Patris nempe Chriſtiani filium aquis luſtralibus offerentis, Matre Hebræa perperam diſcrepante, ſtatuit tamen ſententiæ ſuæ in favore fidei fundamentum". In favorem maxime fidei Chriſtianæ reſpondemus, patri eumdem puerum aſſignandum: *favor autem fidei in utroque caſu valere plurimum iure debet.*

„ Quarta eſt; Quod ſi pro certo habeatur, parentum voluntatem eſſe infantium baptiſmati neceſſariam, quoniam ſub appellatione parentum locum quoque habet paternus avus, ut obſervatur *in lege juſta interpretatione* 201. *ubi Gloſſa in verbo avus ff. de verb. ſignif.* cum eo, quod amplius cogi poteſt *in diſceptat. 977. n. 4. Gratiani.* Hinc neceſſario ſequitur; ut ſi paternus avus Catholicam Fidem amplexus ſit, ac nepotem ferat ad ſacri lavacri fontem, quamvis, mortuo jam Patre, mater Hebræa repugnet, tamen infans ſit abſque dubio baptizandus. Martinus Navarrus vir Sacrorum Canonum doctrina excellens: cum hic Romæ caſus hujuſmodi eveniſſet, plus valere contendebat Matris diſſenſum, ut videre licet in ejus *conſ.* 4. *lib.* 3. *de converſione Infidelium.* Contra eum ſcripſit Præſul Rutilius Benzoni: Pontifex autem Gregorius XIII. pro avo ſententiam tulit, ut ipſe refert in ſuo *Speculo Epiſcoporum lib.* 1. *q.* 9. *dub.* 1. ubi teſtatur, hebræo infanti baptiſmum ſe contuliſſe. Quamobrem in fine Conſilii Navarri hæc leguntur. Advertendum autem, contra opinionem latam ſententiam, infantemque traditum fuiſſe avo chriſtiano, & demum baptizatum, perſeveraréque adhuc in fide. Hujuſce facti Marchinus etiam teſtis eſt, *de Bello Divino par.* 1. *cap.* 5. Non deſunt alia judicata, quorum vi avus ad fidem converſus præferri debet, non ſolum ſi Mater, ſed etiam ſi Pater diſſentiat; & quamvis ambo pariter proteſtentur, ſe ſe filii baptiſmati non aſſentiri, ut videri poteſt *in cit. diſcept. 977. Gratiani*, cum præter favorem Religionis, qui maxime habendus eſt, argumenti loco etiam eſſe debeat *Text in Can. Patrem.* 32. *q.* 3. ubi in neptis nuptiis avi ſententia patris judicio anteponitur, cum avus liber pater autem ſervus exiſtit". Patrem puellæ Eccleſiæ noſtræ famulum, avum vero ejus liberis ortum conſtat eſſe natalibus, & ideo avi magis electionem de conjunctione neptis, quam patris ejus, cujus nullo modo liberum poteſt eſſe arbitrium, decernimus attendi. Quia ergo electione avi huic iſta nupſiſſe probatur, hanc conſtat legitime eſſe copulatam.

Digitized by Google

§. IV. *De Patre Hæbreo, qui ſe Religionem Catholicam amplecti velle prædicet, ac ſe filioſque baptizandos offerat, poſtea vero ſui ſe conſilii pœniteat, abnuatque filium baptizari.*

ID *Mantuæ evenit, ubi Hebræus quidam non modo cum viro perhonorificum dignitatis gradum tenente, ſed ipſo etiam cum Duce id rei geſſit. Duos habebat infantes liberos, totidemque pueros, atque uxorem: cumque deinceps ad Chriſti fidem accedere recuſaſſet, Duciſque ſpem fruſtratus eſſet, res ad examen deducta eſt in Congregatione Sancti Officii, ac Pontifex* die 14. Septembris anni 1699. *ſtatuit ea fieri, quæ ſequuntur*. Sanctiſſimus, auditis votis Eminentiſſimorum, decrevit, quod duo filii infantes, alter ſcilicet triennis, alter quinquennis baptizentur. Alii, nempe filius octo annorum, & filia duodecim collocentur in domo Cathecumenorum, ſi ea Mantuæ adſit; ſin minus apud piam honeſtamque perſonam, ad effectum explorandi ipſorum voluntatem, eoſque inſtruendi. Uxoris quoque in loco a filiis ſeparato exploretur voluntas. Patrem vero & Maritum reſpective, quia a propoſito ſuſcipiendæ fidei Chriſtianæ receſſit, non eſſe cogendum, ſed contra eum poſſe procedi, prout de jure. „ Id ferme accidit Auguſtæ Taurinorum, ubi cum Hæbreus quidam Religionem Catholicam amplecti nollet, poſtquam id ſe facturum promiſerat, cumque inſtaret, ut filiola, quam baptizandam obtulerat, ideoque a Matre Hebræa jam oblatam Chriſtianæ nutrici lactandam dederat, in poteſtatem rediret ſuam; Congregationis Sancti Officii auctoritate Romæ ſancitum fuit, ut puellula Chriſtianos penes eſſet, & ad ſacrum regenerationis Fontem elevaretur, quod videri poteſt apud Seſſam. *c. 51. nu. 98.* Hoc autem prudenter ſtatutum eſt, ne ſcilicet parentes Hæbrei, quibuſcum ſumma æquitate apud Chriſtianos agitur, eo impudentiæ deveniant, & nos, & Eccleſiam audeant irridere. “

§. V. *De Infidelibus, qui Baptiſmum recipiunt ob bonum aliquod temporale.*

S*Unt quoque aliqui Infideles, ſuos infantes Chriſtianis offerre ſoliti, ut aquis ſalubribus abluantur, non tamen Chriſti ut ſtipendia mereantur, neque ut originalis culpa eorum ex anima deleatur; ſed id faciunt indigna quadam ſuperſtitione ducti, quod nempe Baptiſmi beneficio exiſtimant, eoſdem a malignis ſpiritibus, a fœtore, aut morbo aliquo liberandos. Sanctus Auguſtinus* in Epiſtola ad Bonifacium Epiſcopum tom. 2. typis patrum S. Mauri *n. 5. de hac re ita diſſerit* „ Nec illud Te moveat, quod quidam non ea fide ad Baptiſmum percipiendum parvulos ferunt, ut gratia ſpirituali ad vitam regeneretur æternam, ſed quod eos putant hoc remedio temporalem retinere, vel recipere, ſanitatem. Non enim propterea non illi regenerantur, quia non ab illis hac intentione offeruntur. Celebrantur enim per eos neceſſaria miniſteria, & verba Sacramentorum; ſine quibus conſecrari parvulus non poteſt. “ *Mens quippe non infantem baptiſmo offerentis, ſed baptizantis eſt ſerio conſideranda.* At non parentum, ſed miniſtrorum mens eſt ſpectanda; hi enim ſi bona & recta mente voluerunt exequi: quod Eccleſia poſtulat, omnino baptiſmum valide contulerunt „. *Verba ſunt Arcudii* lib. de concordia Eccleſiæ Occidentalis, & Orientalis lib. 1. c. 12.

„ Res ad examen revocata fuit in Synodo habita anno 1148. ſub Patriarcha Luca, de qua Synodo ſermonem habet Balſamon ſuper Canone 84. Trullano. Agareni quidam Synodo adfuerunt, qui ut baptiſmum reciperent, invitati illico reſponderunt: ſe ſe jam pridem ſacro Baptiſmate initiatos, nam id in more ſuam apud gentem eſſe dixerunt infantes, vix natos ad Sacerdotes Catholicos deferri ſolitos, ac baptizari: „ Non tamen admiſſi fuerunt: audierat enim (*prædictus ſcilicet Patriarca*) quod Baptiſmus, quem infideles a Chriſtiani petunt, non bona affectione & Orthodoxo propoſito petitur, ſed propter corporalem medicinam. Perſuaſum eſt enim Agarenis fore ut ſui liberi a dæmone vexentur, & tanquam canes male oleant, niſi baptiſmum Chriſtianum aſſequantur. „ Verba ſunt Balſamonis e Græco ſermone in Latinum verſo a Cardinale Baronio ad ann. 1148 unde ſignificari videtur, illius Concilii Patres Baptiſmum ratum, ac validum nequaquam exiſtimaſſe. “ Propoſitum fuit hac de re dubium ſupremæ Inquiſitioni, ejuſque decreto in hunc modum ſolutum die 6. Septembris 1625. S. Congr. univerſalis Inquiſitionis habita coram Sanctiſſimo, relatis litteris Epiſcopi Antibarenſis, in quibus ſupplicabat pro ſolutione infraſcripti dubii: An cum Sacerdotes a Turcis, ut baptizent eorum filios, non ut Chriſtianos efficiant, ſed pro corporali ſalute, ut liberentur a fœtore, & comitiali morbo, maleficiorum periculo, & Lupis, an in tali caſu poſſint ſaltem ficte eos baptizare, adhibita baptiſmi materia ſine debita forma? Reſpondit negative, quia Baptiſmus eſt janua Sacramentorum, ac proteſtatio fidei, nec ullo modo fingi poteſt, *Neque hoc loco prætermittendum eſt, vigeſimam nonam inter propoſitiones ab Innocentio XI. damnatas die 2. Martii 1679. eſſe hujuſmodi:* „ Urgens metus gravis eſt juſta cauſa Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi. “

§. VI. *Non eſſe conferendum Baptiſmum ubi adſit periculum perverſionis.*

„ IN Congregat. Sancti Officii habita die 3. Maji 1703. *decretum fuit*, Baptiſmum conferre infantibus non licere, qui filii infidelium eſſent, atque in eorum poteſtate manſuri. Hoc tamen decretum ex excepit pueros, qui graviſſime ægrotantes vita periclitantur. „ non licere, ſi ſint filii Infidelium, & in poteſtate eorum relinquendi, ſecluſo tamen mortis imminentis periculo. „ Licere autem, ſi filii quidem Barbarorum ſint, ſed jam Chriſti militum; dum tamen, aut a viris Apoſtolicis illic degentibus, aut ab ipſis parentibus, de Sanctæ Religionis præceptis, ac miſteriis edoceantur, cum adoleverint. “ Licere vero, ſi ſint filii barbarorum baptizatorum, curandum tamen per Miſſionarios, ac per ipſoſmet eorum parentes, ut cum ad annos diſcretionis pervenerint, a ſe, vel ab aliis inſtruantur, præſertim in illis regionibus, ſi non prævideatur in promptu adfuturos *Miniſtros* Evangelicos, qui in hoc parentum

commode ſupplere poſſint defectum . „ In Servia audivimus pauperculas eſſe mulieres Chriſtianas inito cum Turcis matrimonii vinculo copulatas , quæ cum filium pariunt , eum Sacerdotibus offerunt , ut baptizetur . Idcireo poſtulatum fuit , qui debeant in caſu hujuſmodi ſe ſe gerere Sacerdotes ? De hac re decretum habetur in noſtro Bull. *n.* 89. . §. 8. ubi apparet , conferendum eſſe baptiſmum , ſi conſtet mortem oblato puero imminere . „ Illarum vero filios , quos Parochis baptizandos exhibent , ubi eorum vitæ periculum imminere videatur , ſacro lavacro abluere prædicti Parochi minime dubitent , admonitis matribus , ut ſi convaluerint , ipſos in Chriſtiana Religione ſedulo educare curent ; „ Si nullum adſit vitæ periculum , certa regola generalis ſtatuta non eſt , cum oporteat diligenter omnes expendere circumſtantias , & præſertim , " vel eos in Evangelicæ legis , & fidei cultu perſeveraturos , vel Chriſtiana educatione ab ejuſmodi matribus fraudatos , Mahumetani Patris impietatem ſecuturos eſſe . Si Sacerdotes , poſtquam pie , & religioſe hoc negotium Deo commendaverint , æquum bonumque exiſtiment , prædictos Infantulos baptizare ; id quidem facerent , matres tamen enixe admonerent de graviſſimo quo tenetur munere filios de Chriſtiana Religione ſedulo edocendi .

§. VII. In *caſibus illicitis collatum Baptiſmum vallidum eſſe.*

HUjus rei plures Sacratum Congregationum ſolutiones afferт : ex iis unam proferam , ex Cong. S. Officii habita die 30. Martii 1638. circa Baptiſmum natum parvulæ puellæ annorum trium circiter filiæ Hebræorum a Fauſtina Chriſtiana invitis parentibus . Eminentiſſimi Domini cenſuerunt parvulam puellam eſſe vere baptizatam , concurrente materia , forma , & intentione ; Baptiſmum probari unico teſte ; & quamvis filii Hebræorum non poſſint invitis parentibus baptizari , ſi tamen de facto baptizentur , valere Baptiſmum , & characterem imprimi , & filiam baptizatam penes Chriſtianos alendam , mulierem baptizantem acriter monendam ; ut impoſterum caveat a ſimilibus , notificandum vero populo ; non licere invitis parenribus filios Hæbreorum baptizare quia licet finis ſit bonus , media non ſunt licita præſertim ſtante Bulla Julii III. imponente pœnam mille ducatorum , & ſuſpenſionem baptizantibus filios Hebræorum inviti parentibus .

Nota . Dum dicitur Baptiſmum unius teſtimonio comprobari . „ intelligendum eſt , dummodo teſti aut mari , aut feminæ fides adhiberi prudenter poſſit , aut idem ſi teſtetur qui baptizavit , hic ſiquidem ſi ipſum aſſerens Baptiſmum Hebræo infantulo miniſtraſſe , non rem modo ab ſe geſtam , ſed etiam pœna digniſſimum ſuo ipſe teſtimonio confirmaret . Sunt verba ejuſdem Pontificis , qui alium quoque refert caſum in Congregatione Concilii propoſitum , & reſolutum die 15. Januarii 1724. de infantulis projectis , qui ad Xenodochium feruntur chartam collo ſuſpenſam præſeferentibus , in qua ſcriptum legitur jam Baptiſmum eidem fuiſſe collatum . Reſolutio hæc fuit : *Si non lateret , qui chartulam ſcripſerat , eidemque fides tuta præſtari poſſet , tunc infantem ut baptizatum habendum , ac ne baptiſmo quidem initiandum ſub conditione .*

Altera Conſtitutionis pars de adultorum baptiſmate agit , & primo ſtatuit puerum ſui compotem , & quodammodo adultum cenſeri , dum ſeptennium compleverit , regulariter loquendo : ſed hac in re , „ certiſſima regula eſt , *inquit* , quod ſi ultra illam ætatem certo conſtat , puerum fidei Catechiſmis inſtructum ſatis intelligere , quidnam ſit baptizari , & quemadmodum fiat profeſſio Chriſtianæ legis , baptizandus eſt , quoniam ætas ad contrahendum matrimonium lege humana ſtatuitur ; lex autem divina baptiſmi neutiquam ab humana dependet .

Secundo . Si de perfecto rationis uſu dubitetur , monet , Sacramentum eſſe differendum , ſed hoc qui poſtulat , retinendum eſſe , ac ſic interea informandum , ut idoneus accedat baptiſmati poſtmodum ſuſcipiendo .

Tertio . Si quis adultus ad ſalutis fontem acceſſerit voluntate animatus accipiendi , non quodcumque lavacrum , ſed unicæ Eccleſiæ proprium ac peculiare baptiſmum eſſe validum dubitari non poſſe .

Quarto . Si quis baptiſmum accipiens præſenti voluntate caret , quam alias tamen habuerit , talis ſuſcipiendæ lotionis , qualis in Eccleſia frequentatur , tunc examinare oportere , utrum voluntas antecedens numquam deinceps retractata , adhuc moraliter perſeveret . Nam ubi nulla præceſſerit retractatio , & moraliter perdurare intentio videatur , eſt certe validum Sacramentum .

Quinto . Si nulla ſit dubitatio , planeque conſtet ac luce clarius , adulto baptiſmum accipiendi nullam prorſus fuiſſe voluntatem , aut intentionem , nil reſtare aliud , quam eundem & hortari & admonere , ut rite id faciat quod jam irrite fecit , & ſuſcipiat abſolute ac libere Sacramentum , ac ſi obſtinate repugnet , tum nihil aliud ſupereſſe , niſi ut remittatur . Si autem res in dubio ſit , nec intelligi poſſit retinendum eſſe baptizandumque ſub conditione . Qui vero ita baptizati ſint , omnino Fidem Catholicam obſervare tenentur .

Sexto . Si denunciant , Hebræum ſerio petiſſe Baptiſmum , aut duo teſtes ſingulares , aut unus tantummodo ſed fide dignus , & omnem citra dubitationem idoneus ; & multo magis ſi adminiculis fulſultus ; tunc habitum teſtium vel teſtis examine , non oportere Hebræum ad Cathecumenos ducere , ſed judex Catholicus qui Romæ eſt Vicenſgerens pro tempore , ejus voluntatem extra vicum , vel domi ſuæ , vel in Templo aliquo ſemel atque iterum , aut etiam pluries explorabit , ut Hebræi conſilio clare perſpecto & cognitio , eum tuto jubeat , aut ad vicum remitti , aut Cathecumenis recenſeri .

Septimo demum . Virum aut ſponſum Hebræum Chriſti legem amplexum jure optimo oblationem facere ſuæ vel uxoris aut ſponſæ , in quam Jus a Legibus , & auctoritatem ſibi conceſſam habet . Facta vero hæc oblatio , nec ſane poteſt , nec omnino debet a Chriſtifidelibus recuſari , qui tenetur nulli parcere diligentiæ , nullique ſtudio ut Chriſtiana veritas jam viro , aut ſponſo cognita uxori quoque aut ſponſæ lucem afferat , ac ſalutem , eo vel maxime , quod Romani Pontifices licet Judæis vim fieri quoad Religionem ſevere prohibeant ; palam tamen ſignificant,

cant,

Digitized by Google

cant, nihil ſibi antiquius eſſe, optabilius nihil, quam ut iidem aliquando e tenebris ad lucem, ab errore ad veritatem veniant; ideo ſemel in ſingulas hebdomadas iis publice Evangelium annuntiari, eoſdemque jubent ſacris hiſce Concionibus intereſſe: *ut apparet* in Conſtit. 1. Nicolai III. & Conſtit. 107. Gregorii XIII.

✠ APPENDIX

De Orientalis Eccleſiæ in Baptiſmo conferendo diſciplina.

Licet Orientalis Eccleſia Orthodoxam fidem circa ſeptem Sacramenta ſartam tectamque ſervaverit; tamen in eorumdem adminiſtratione cæremonias nonnullas adhibet, quæ a Latinæ Eccleſiæ ritibus differunt. Imo Schiſmaticorum ignorantia ac odio, quo feruntur in Latinam Eccleſiam, cujus ſententia damnati ſunt, factum eſt, ut circa hujuſmodi cæremonias in errores nonnullos abierint. Tum probatos eorumdem ritus, quos Apoſtolica Sedes, etſi a latinis diverſos, ſervandos permittit, tum præcavendos errores explicandos ſuſcipio; in iis vero recenſendis ordinem in ſcholis receptum ſervabo. Primum itaque de materia, tum de forma, ac demum de Miniſtro, & ſubjecto deque cæremoniis reliquis pertractabo.

§ I. *De materia Baptiſmi.*

Res & verba, quibus Sacramenta conſtant, materiæ ac formæ nomine deſignantur; quæ vocabula ex Arabum philoſophia in Theologiam traducta a XII. ſæculo cum in Occidentali, tum in Orientali Eccleſia uſurpari cœperunt. Baptiſmi materia eſt naturalis aqua, ut Orthodoxa fides docet. Circa modum, quo in Baptiſmo aqua hujuſmodi adhibetur Græci Orientaleſque a Latinis diſſident. Primo, quia Latini in ſolemni Baptiſmo aquam adhibere tenentur quæ eodem anno in Sabbato Sancto Paſchatis, vel Sabbato Pentecoſtes benedicta ſit, quæque in fonte mundo nitida, & pura diligenter conſervari debet: Græci vero aquam adhibent, quæ ab eodem Sacerdote, qui baptizat dum baptizaturus ſit, benedicitur, ut eorum Euchologia præſcribunt. Nec moleſtandi ſunt, inquit Benedict. XIV. Conſt. *Etſi Paſtoralis. Si non utantur aqua baptiſmali, quæ a Parochis latinis juxta morem Romanæ Eccleſiæ adhibetur.*

Secundo. Quia Latini frigidam, Græci autem calidam aquam baptizando adhibent. Calidæ aquæ uſus ex eo apud Græcos ortus videtur, ut opinatur Goarius, quod frigida pueri tenelli corpus nimio dolore perſtringeret; ſed progreſſu temporis, ut Sacer Baptiſmi ritus habitus eſt, ut conſtat Canone Synodi provincialis ſub Germano Amathuntis Archiepiſcopo celebratæ, quo ſtatuitur: *In aqua frigida baptizare non oportet, ſed in calida, manifeſtante nimirum calida gratia Baptiſm. favorem, ſi vero neceſſitas urgeat, fiat & in frigida.* Neque hanc ob rem reprehendi poſſunt, ut ex ſupra citata Conſtitutione liquet. Cavendum vero eſt, ne ex ignorantia ſuperſtitioſe credant, Baptiſmum aqua calida collatum uberiorem gratiam conſerre, aut non recte frigida adminiſtrari.

Tertio. Græca a Latina Eccleſia diſſidet, quia in Latina Eccleſia modus baptizandi per trinam immerſionem a XII. ſæculo mutatus eſt; in Græca vero, immo in tota fere Orientali Eccleſia adhuc viget. Circa hujuſmodi ritum Photianorum plerique errore non carent. Vitio enim vertunt Latinis, quod per aſperſionem, vel infuſionem baptizent, eoſque ut derideant, *Aſperſos* vocare ſolent: atque trinam immerſionem vel ad Baptiſmi eſſentiam pertinere, vel ex Chriſti præcepto adhibendam eſſe arbitrantur. Hujuſmodi errores, qui ex cæco illo odio, quo in Latinorum cæremonias XI. & XII. ſæculo ferebantur, originem trahunt, eccleſiaſticarum rerum ignorantia in iiſdem fovet. Leges enim Eccleſiæ, & antiqui Canones; qui Baptiſmi modum præſcribunt, pro divino præcepto habent, quo Baptiſmi eſſentia præſcribatur. Sed facile eſt errores hujuſmodi detegere, ac refutare; nam Chriſtus Baptiſma inſtituit: Baptiſma autem lotionem ſignificat, ut ex ipſis Photianis teſtantur Balſamon in *meditat. de Sacramentis*, Ariſtenus *in explicat. de Sacram. c. de Baptiſmo*, Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus *in 2. expoſit. fidei ad Germanos*, & alii, quos refert Rhodinus in *Orat. 1. de Sacram.* Lotio autem non per ſolam immerſionem, ſed etiam per infuſionem, & adſperſionem fit, ut conſtat ex vaticinio Danielis (cap. 4. v. 22.) prædicentis Nabuchodonoſor fore, *ut rore Cœli infunderetur*, hoc eſt lavaretur; & ex Pſal. 50. v. 9. *Aſperges me hyſſopo, & mundabor, lavabis me, & ſuper nivem dealbabor.* Immo Cyprianus, aliique Patres verba hæc, quæ habentur Ezech. 36. v. 29. *Aſpergam ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus iniquitatibus veſtris*, ad Baptiſma, quod Chriſtus inſtituit, ſpectare docuerunt. Et Eccleſia ratum ſemper habuit Baptiſma Clinicorum, eorum ſcilicet, qui infirmitate præpediti in lecto per aquæ aſperſionem baptizabantur: hujus rei teſtes ſunt, præter Cyprianum alioſque Patres, Concilia Neocæſarienſe, Laodicenum, Antiſiodorenſe, & alia. Præterea ex Apoſtolorum actis c. 2. & 4. facile colligitur Apoſtolos per infuſionem, ſive aſperſionem baptizaſſe: ibi enim legitur; una die tria, altera quinque hominum millia baptizaſſe. Id vero nonniſi per aquæ infuſionem, ſive adſperſionem fieri potuiſſe videtur. Sed quid opus eſt verbis? Photiani ipſi infuſione baptizant? Teſtatur id Goarius in not. ad officium Baptiſmi, immo Neophytus Rhodinus, & Græcus, & in Græcis diu verſatus, ita Græcorum Baptiſma deſcribit *in Synopſi Doct. Chriſt.* ubi de Bapt. *Ter aquam ſuper eum, qui baptizatur, infundimus, ut S. Trinitatem, in cujus nomine baptizamur, declaremus.* Vides ergo a Græcis quoque infuſione Baptiſmum conferri, ac ſaniores inter eos perinde habere infuſione, ac immerſione baptizare. Quare citatus Rhodinus eodem loco infuſiones, immerſiones vocat, dum ſubdit, *& ut inſuper tribus illis emerſionibus mortem, ſepulturam, reſurrectionemque Chriſti profiteamur.* Hinc Prodromus de interpret. ad 50. can. Apoſt. hunc in modum Coreſii ſtultitiam damnat: „ Sunt, qui adeo neceſſarias immerſiones exiſtiment, ut dicant, non conferri Baptiſmum, non immerſo illo, qui venit ad Baptiſterium. Errant hi tamen, quando id aperte canon minime jubet. Is immerſionem non ad conſtitutio-

tollendum videtur. Neſas enim eſt in medio verborum, quæ Chriſtus ſtabilivit pro Baptiſmatis forma, dictionem aliquam interponere; *Sed ſolum ut ea Chriſtus enunciavit, ita Sacerdos eloqui tenetur:* ut inquit Neophytus Rhodianus in Synopſi vernacula; *Ultimum vero Amen, ſubjungi nihil prohibet, quia jam Sacramenti forma completa dignoſcitur*, ſubdit citatus Auctor. (a)

Armenorum Baptiſmi forma ita ex eorumdem libris a Galano recenſetur: *Servus Chriſti ſponte veniens ad Baptiſmum baptizatur nunc per me in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti: Chriſti Sanguine redemptus, a peccati ſubjectione liberatus eſt, cohæres Chriſti factus, & templum Spiritus ſancti. Hæc ter dicens immergat eum in aquam, ſepelient peccatum originis; quo ſignificatur triduum ſepultura Chriſti.* Verricellius hanc aliam refert uſurpatam Armenis formam: *dicantur hujuſmodi verba ter cum appoſitione aquæ ſuper caput baptizandi. N. Servum Jeſu Chriſti, qui a ſua infantia venit ſponte ad Baptiſmum, baptizet nunc manus mea, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Vel baptizet nunc manus mea, in nomine Patris: baptizet nunc manus mea, in nomine Filii, & Spiritus ſancti.* Quamquam prædictis formulis, quibus Miniſtri actio exprimitur, ac Trinitatis invocatio continetur, valide, Sacramentum perficiatur; ut decrevit Congreg. Sanct. Offic. Sept. 1673. tamen optandum eſt, ut Armeni Græcorum formula utantur, quam eorum Patres a Gregorio Illuminatore acceptiſſe teſtatur Vartanus a Galano citatus tom. 3. cap. de Baptiſmo. Reprehendenda vero ſunt in iis, quæ diximus: Primo, rubrica illa, qua præſcribitur formam ter eſſe repetendam: tum enim Baptiſma reiteraretur, ut ſupra diximus: Secundo, verba illa, *ſponte veniens*; nam ex Schiſmaticorum plerique falſo putant neceſſario exprimenda eſſe in forma Baptiſmatis, quod in ea explicari debeat baptizandi hominis intentio. Ab iis ergo præripiendam occaſionem fovendi hujuſmodi errorem, verba illa omnino tollenda videntur; ut optime advertit Galanus. Tertio, ob rationem, quam ſupra attulimus, auferenda quoque eſt replicatio illorum verborum, *baptizet nunc manus mea in nomine &c. verba enim Chriſti, ut ea Chriſtus enunciavit, ita & Sacerdos alloqui tenetur.*

Circa Chaldæorum Baptiſmi formam anno 1630. magna controverſia fuit, quod vox *Emad* quæ adhibetur, dum baptizatur Maſculus, & vox *Emadat*, quæ uſurpatur, dum baptizatur femina, ſignificet tempus præteritum, juxta nonnullorum interpretationem, & poſt quinque Congregationes, ſex quæ ſequuntur regulæ approbatæ fuerunt. Prima, Baptiſmus collatus per verbum præteriti temporis ad ſignificandam actionem præteritam, & non eam, quæ per Miniſtrum exercetur tunc, quando baptizat, etiam cum invocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, & aquæ naturalis ablutione, immerſione, vel adſperſione, non eſt verus Baptiſmus. Secunda, eſſet tamen verus Baptiſmus collatus per verbum indifferens ad præteritum Indicativi, & præſens Imperativi, ſi baptizans uteretur illo pro præſenti Imperativi; ſi cetera adſint, recta nempe intentio, in aquam naturalem immerſio, ablutio vel adſperſio cum Sanctiſſimæ Trinitatis expreſſa invocatione. Tertia, idem dicendum, quando Miniſter utens verbo indifferenti, ut ſupra, nihil cogitans de præterito vel de præſenti, virtualem autem intentionem haberet utendi illo verbo meliori modo, quo poteſt, etiamſi crederet vocem ſignificantem, vel exprimentem actum, qui per Miniſtrum exercetur, eſſe præteriti temporis, retenta tamen intentione faciendi quod Chriſtus inſtituit, vel obſervat Eccleſia, Chriſtianuſve populus, & non alligandi formæ ſignificationem ſuæ privatæ credulitati. Quarta, ſi baptizans uteretur verbo præteriti temporis ad ſignificandum actum, qui per ipſum Miniſtrum exercetur, quando baptizat, cæteraque requiſita adeſſent; eſſet Baptiſmus, ſi apud nationem illam vel clerum eſſet uſus accipiendi vocem illam præteriti ad ſignificandum actionem illam præſentem. Quinta, eſt etiam verus Baptiſmus ſi quis ex ignorantia linguæ, infringendo verba abſque animo introducendi errorem aut hæreſim, proferat vocem præteriti pro præſenti, ſi tanta ſit inter vocem præteriti, & præſentis ſimilitudo, ut facilis ſit lapſus ab una voce ad aliam, prudenteſque viri judicent communiter baptizantem vocem præteriti pro præſenti corrupte prolatam ſuppoſuiſſe, & prolata voce concipiant actionem præſentem ſufficientem ſignificari. Sexta, ad tollendam tamen hujus tam neceſſarii Sacramenti omnem ambiguitatem, vel erroris occaſionem, admoneantur in poſterum Chaldæi dum baptizant,

(a) „ In Baptiſmate conferendo poſſunt Presbyteri Græci loco Latinæ formæ adhibere eam, quam habent in ſuo Euchologio, ſicut & adhibere trinam aquæ immerſionem ſeu aſperſionem cum omnibus unctionibus erga baptizatum, ubi tamen non eſt contraria conſuetudo. Presbyteri tamen Græcorum vetantur conſignare chriſmate in fronte ſuos baptizatos. Licet viciſſim uti in baptiſmate aqua calida; ſicut & licet Parochis Græcis ſuos ſubditos baptizare aqua per ipſos Græco more bene dicta. Vetantur inſuper ne baptizatis pueris communionem ſub utraque ſpecie vel ſub una adminiſtrent, ſicut neque eiſdem pueris conferant in nulla Euchariſtiam. "

„ Hic addemus filiis Patris Latini, & matris Græcæ Latino ritu baptiſma conferendum eſſe. Si vero pater ſit Græcus, & mater Latina, liberum erit patri eligere. Item baptizati ritu Græco ſubſunt juriſdictioni Parochi Græcorum, nec poſſunt Latini abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ tranſire ad ritum Græcum. Viciſſim Græcus ex conceſſione Epiſcopi Latini poteſt ad Latinum tranſire. Qui vere Clerici ſunt in quocunque ordine etiam minori conſtituti a ritu Græco ad Latinum ſine licentia tranſire nequeunt. "

„ Proſequitur Benedictus XIV. in Bulla *Etſi Paſtoralis*, quæ ſervanda ſunt a Græcis in conficiendis, & recipiendis Sacramentis; ſicut & in Bulla *Quam Provinciale*, Bullar. Tom. IV. n. 37. mandat ſervari Canonem Concilii III. Provincialis Albanenſis, quo ſancitur, ne Chriſtifidelibus ſub Mahumetica ditione degentibus imponantur baptizandis nomina Turcica ſeu Mahumetana, neve eadem nomina etiam extra Baptiſmum ſibi imponant, quacunque tandem ratione id agant. "

Digitized by Google

zant, uti verbo præſentis Indicativi, aut ſaltem Imperativi: vel ſi velint uti verbo indifferenti ad præteritum & præſens, accipiant illud in ſignificatione præſentis.

Hæc Congregationum decreta fuere. Et quidem recentiores Chaldæi tutius duxerunt formam antiquam in hanc aliam mutare: *Ego te baptizo, Servo Chriſti talis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*; ut conſtat ex Ritualibus libris a Joſepho I. Patriarcha deſcriptis, qui extant in Bibliotheca Vaticana. Alii Syriacam, ſeu Græcam formam imitari cœperunt in hunc modum: in Baptiſmo maſculorum: (*Aamed*) *baptizatur talis in nomine Patris, & Filii &c.* in Baptiſmo feminarum (*Aamda*) *baptizatur talis in nomine Patris, & Filii &c.* Ita Aſſem. Tom. 3. Biblioth. Orient. par. 2 pag. 251.

Mengrellenſes Baptiſmi Sacramentum hoc modo conferunt. Paratur convivium in cella vinaria, in qua baptizandus eſt infans; ad eum locum accedit Sacerdos, & ibi ante epulas induitur ſacris veſtibus, deinde ex Græco Rituali, multas nimia velocitate legens percurrit preces; inter quas Baptiſmi formulam neceſſariam, perinde ac ſi una eſſet ex precibus Græco ritu pronunciat, Iberico idiomate, ſicut & ceteras preces, his verbis: *Baptizetur N. in nomine Enateligkens Omona Gmerts N. Sacthelita Patris Amen, & Filii Amin, & Spiritus ſancti Amen. Mamiſa'à Amin, Tzoſita Amin, Tzulis Smindiſſita Amin.* Cum autem Sacerdos profert Baptiſmi formam, tunc infans nec a Sacerdote, nec ab alio abluitur; ſed Sacerdos expletis precibus exuit ſe ſacris veſtibus, & diſcedit; poſt cujus diſceſſum, infans ſuis veſtibus exuitur, & a Patrino toto corpore inungitur ſacro Chriſmate, quod *Myron* vocant, poſtea a circumſtantibus, magno intervallo a formæ prolatione, infans totus aqua abluitur; ita rem a ſe mitiles viſam refert D. Archangelus Lamberti in relatione Cholchidis cap. 22. inquit Verricellus qu. 3. de Baptiſ. tit. 4. ſect. 1.

Nota. In antedicto baptizandi modo præterquamquod non ſervantur cæremoniæ ab Orientali Eccleſia præſcriptæ, nec ordo ille, quem Sacramenti reverentia poſtulat, duplici ex capite nullum, irritumque eſſe Baptiſma deprehenditur. Scilicet, quod Miniſtri unitas deſit; quæ ad Sacramenti Baptiſmatis valorem neceſſaria eſt, ut docent S Thom. 3. *p. q.* 77. *ar.* 6. *ad* 3. Scotus *in* 4. *diſſ.* 6 *qu.* 2. §. *de ſecundo*, S. Bonavent. *in* 4. *diſt.* 5. *art.* 1. *quaſt.* 5. quem omnes ferme Theologi ſequuntur, contra Cajetanum, Marſilium, & Rubeum. Nam in illo Baptiſmo unus profert verba, alter abluit: & quod in Baptiſmo illa deſit moralis conjunctio inter materiam, & formam; longe enim poſtquam a Sacerdote prolata ſint formulæ verba, baptizandus abluitur. Nemo autem negat, moralem hanc conjunctionem eſſe ad Baptiſma neceſſariam. Quamvis enim communis Doctorum opinio ſit; ut animadvertit Verricellus, non obeſſe Baptiſmati parvulam morulam inter materiam & formam, omnes tamen aſſerunt, irritum eſſe ſi mora tempus excedat, quo pronunciaretur oratio dominica: hac vero longe major eſt mora illa, quæ inter materiam, & formam intercedit in liberorum Baptiſmate. „ Hinc Sacra Congregatio, *inquit citatus Verricelius, Iberos, ſive Mengrellenſes* iterum baptizandos eſſe decrevit, ſub conditione tamen, quia plerumque contingere poterit, rite eſſe baptizatos, vel quia Græci Sacerdotes eos baptizarunt, qui ſane rite baptizant, vel quia idem Iberus Sacerdos poteſt debita prolata forma abluere nulla interjecta mora, quæ conjunctionem moralem inter materiam, & formam excludat (a). “

§. III.

De Baptiſmatis Miniſtro, atque Subjecto

QUÆ ad Baptiſmatis Miniſtrum, & ſubjectum ſpectant ſufficienter videntur expoſita ab Auctore qu. 7. & 8. in Epiſt. Benedicti XIV. a nobis ſupra relata, quæ eſt de Baptiſmate Hebræorum. Quamobrem ab ſus, erroreſque dumtaxat, qui circa rem hanc in Orientali Eccleſia vigent, indicabimus. Photianorum nonnulli in ea verſantur hæreſi, inquit Arcudius, ut credant nefas omnino eſſe Laicis hominibus baptizare etiam in extrema hominis, aut infantis neceſſitate. In eodem errore ſunt Armeni, ut teſtatur Galanus. Cophti, & Abeſſini, ut refert Thomas a Jeſu, & etiam Syrorum Neſtorianorum plerique, ut ſcribit Aſſemanus loco ſupra cit. pag. 266. ubi ait: *Hunc errorem ex imperitia, ſcrupulo, & religione provenire exiſtimo, quod Presbyterum credant eſſe ſolum Miniſtrum Baptiſmi; laicis vero ne in neceſſitate quidem licere hoc munere perfungi, ut de Græcis recentioribus notavit Cl. Arcudius de concordia utriuſque Eccleſia in ſeptem Sacramentorum adminiſtratione lib.* 1. *c.* 11.

Huic ſimilem errorem habent Orientalium nonnulli circa Baptiſmi ſubjectum: credunt enim, pueros nonniſi poſt aliquot dies, aut nonniſi ſtatis temporibus baptizandos eſſe; ex quo fit, ut complures ſine Baptiſmo decedant. Hic error ab eodem, quo prior fonte manavit (*b*). Nam ut ex imperitia non diſtinguentes inter ordinarium, & extraordinarium Miniſtrum, Laicis ne in neceſſitate quidem licere Baptiſma conferre crediderunt, ita ante ſtatutum per canones ſollemnis Baptiſmatis tempus nunquam conferri poſſe cenſuerunt. Sacrorum Miniſtrorum munus eſt, hunc ex Orientalium mentibus depellere errorem. Id vero facile eſt ſi obſervetur; *Primo*. Veriſimile non eſſe Chriſtum Dominum, qui Baptiſma tantæ neceſſitatis eſſe voluit, ut qui ex eo renatus non ſit, intrare nequeat in Regnum Cœlorum, poteſtatem non feciſſe hominum cuique, ut neceſſitate urgente illud conferat. Niſi enim hominum quiſque ba-

(a) *Ceterum nihil officia validitati Baptiſmi error privatus baptizantis, dummodo immateria, & forma nihil innovetur. Lambertinus* de Synod. Diœceſ. lib. 7. cap. 6. §. 9.

(b) *Natis infantibus Baptiſmus conferri quamprimum debet; peccantque graviter, qui diu illum differunt; tempus autem indefinitum eſt, latoque edicto mandatum fuit Romæ anno* 1723, *ut intra triduum infans lavetur*. Inſtitut, Eccl. *Lambertini* 98. §. 3.

baptizare poſſet, infantes plurimi neceſſarie ſine Baptiſmo perirent. Quo vero modo eorum ſaluti conſultum eſſet ab eo, *qui vult omnes homines ſalvos fieri? Secundo?* Eccleſiam agnoviſſe ſemper etiam in Laicis jus baptizandi: extat hac de re Tertulliani aſſertio, qui circa finem 2. vel initium 3. ſæculi in lib. de Bapt. ſcripſit: *Et Laicis jus eſt baptizandi*. Can. 38. Concilii Illiberitani circa initium IV. ſæculi coacti, quo ſtatuitur, peregre navigantes etiam a Laicis eſſe baptizandos, ſi ſacri Miniſtri deſint: idem teſtatur Hieron. in Dialogo contra Luciferianos, Auguſt. lib. 2. contra Julianum, Concil. Carthag. IV. cui ipſemet Auguſtinus interfuit; Patres denique omnes tum Græci, tum Latini, atque etiam doctores, inter Græcos, Orientaleſque Auctores, ut videre eſt in Prodromo §. 1. cit. *Tertio*. Teneri quemlibet rigoroſo caritatis præcepto, proximo in extrema neceſſitate conſtituto ſuccurrere; gravem vero, immo graviſſimam eſſe neceſſitatem pueri nondum baptizati in extremo vitæ periculo poſiti, quippe mora ei imminet æterna, niſi ſacro lavacro regeneretur. Vide Auct. noſtrum quæſt. ſup. cit.

Nota. Qui adultos baptizant graviter peccant, ſi eos antea non inſtruant, ea ratione, quam diximus in append. ad tractatum de legibus. Nam & Sacramentum injuriæ exponerent maximæ ob periculum perverſionis illius, qui nondum inſtructus baptizatus fuerit: & contra perpetuam Eccleſiæ conſuetudinem, ac Chriſti præceptum agerent, quo jubemur prius docere eos, qui ſint baptizandi: Matth. cap. ult. Hæc autem inſtructio, ſine neceſſitate committi nequit Laicis hominibus, ne ſtabilita in Eccleſia hierarchia ſubvertatur; ut cenſuiſſe refert Verricellus, Theologos, quibus a Sacr. Congreg. de Propag. Fide hujus dubii ſolutio commiſſa fuit.

§. IV.

De cæremoniis ad Baptiſmum pertinentibus?

Occidentales, Orientaleſque fatentur; Eccleſiam Apoſtolorum ætate ſtatuiſſe; ut baptiſma, ſeclusa neceſſitate, cæremoniis nonnullis ac precibus adminiſtraretur aptis tum ad conciliandam Sacramento venerationem, tum ad beneficia indicanda, quæ Deus per illud confert, cum demum ad offerendum hominum memoriæ, eorum, qui Chriſtianæ Religioni initiantur, officia. (*) Has cæremonias ex Eccleſiæ præcepto adhibendas, vel cito ſupplendas eſſe, ſi gravi de cauſſa omittantur, utraque Eccleſia docet, atque Apoſtolica Sedes, tum alias pluries, tum etiam Conſt. *Inter omnigenas* a nobis ſupra citata, inculcavit. Facile autem eſt demonſtrare contra Calviniſtas aliosque ætatis noſtræ novatores, conſecrationem aquarum & olei, unctiones, exorciſmos, inſufflationes, ritusque alios Baptiſmi ex Apoſtolis originem trahere. Ii enim tum in Occidente, tum etiam in Oriente vigent, etiam in iis ſectis, quæ a V. ſæculo ab Orthodoxa Eccleſia ſejunctæ ſunt, ut ſunt Neſtoriani, eorumque mentio occurrit, tum in Conſtitutionibus Apoſtolicis, quas Beveregius ſcripſiſſe putat Clementem Alexandrinum circa finem II. ſæculorum in Nazianzeni, Cyrilli, Tertulliani, Cypriani, Auguſtini, aliorumque antiquorum Patrum operibus, qui de Baptiſmo tractarunt; nec conſtat vel ab aliquo totius Orbis Concilio; aut alio modo fuiſſe præſcriptas, ut diſperſæ per univerſum orbem Eccleſiæ ad eos recipiendos obligari potuerint: ergo ex Apoſtolis ſunt, a quibus diſciplina pendet, quæ ſemper in univerſa Eccleſia viguit. Venio nunc ad explicandam Orientalis Eccleſiæ diſciplinam.

Orientalibus, ut permiſſum eſſe diximus §. 1. aquam conſecrare non Latinorum more, ſed juxta proprium Ritum, qui præſcribit benedicendam eſſe a Sacerdote dum baptizaturus ſit; ita quoque permiſſum eſt, ut olea, quibus Baptizandorum corpora unguntur, Presbyteri non accipiant ab Epiſcopis, ut Latinæ Eccleſiæ diſciplina jubet: *Cum hujuſmodi olea ab eis in ipſa oleorum & Sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficiantur, ſeu benedicantur*, ut legitur in Conſt. *Etſi Paſtoralis*; ubi hæc quoque de unctionibus habentur: *Circa unctiones, quæ in Baptiſmo fiunt, licet Innoc. IV. Græcis in Regno Cypri commorantibus injunxerit, ſequi morem Eccleſiæ Romanæ, ſi tamen Presbyteri Albanenſes ritus ungendi pectus, & dorſi medium, aures, pedes, atque manus in Euchelogio deſcriptum ſervare voluerint, ubi non eſt contraria conſuetudo, non ſunt impediendi. Ritus autem ſeu conſuetudo, quam habere dicuntur Græci Orientales; ungendi per totum baptizandorum corpora, ſi alicubi tolli, vel removeri ſine ſcandalo non poteſt, cum ſive fiat, ſive non, quantum ad baptiſmi efficaciam vel effectum non multum referat, in uſdem toleretur.*

Nota. Gregorius Arbelenſis Scriptor Syrus Neſtorianus, ut refert Aſſem. tom. 3. par. 2. Bibl. Orient. quæſito 42. irritum cenſet *Baptiſma, ſi aqua alio oleo, præter oleum unctionis, benedicta fuerit*. Timotheus quoque II. Patriarcha ſubſtantialem partem Baptiſmi exiſtimat eſſe *oleum benedictum*. Idem Arbelenſis arbitratur aquam baptiſmalem, oleumque benedictum pollui, iterumque conſecrari debere, ſi Laicus vel Presbyter non jejunus ea tetigerit, vel Baptiſterium intraverit, quæſito 14. Item eadem pollui cenſet, iterumque conſecranda eſſe, ſi iis admixtum fuerit, vel ea tetigerit *oleum gratiæ*, id eſt *oleum infirmorum*, quæſito 44. & 45. Idem Arbelenſis affirmat, inchoatum Baptiſmi ritum in alteram diem a Sacerdote differri debere, ſi advertat matrem pueri, vel puerum jejunum non eſſe, quæſito 34. Errores, ac vanæ hujuſmodi credulitates facile deteguntur & confutantur, ſi ad ea, quæ tum de Baptiſmo, tum de ſacris ritibus diſputavimus, attendatur.

Exorciſmi, Satanæ abrenunciationes, & inſufflationes, tum a Græcis, cum ab Orientalibus reliquis adhibentur. Neſtorianorum vero pleique, exorciſmos & Satanæ abrenunciationem omittunt contra ſuorum majorum diſciplinam, quia negantes cum Theodoro Mopſueſteno originariam culpam, exorciſmos, abrenunciationem, & alia id generis adultis quidem; ſed non pueris convenire poſſe putant. Atque hinc fit, ut credant, pueros ſine baptiſmo decedentes æ-

(*) *Non licet abſque neceſſitate Baptiſmum conferre in privatis domibus*. *Lambertinus* Inſtit. Eccl. 98. §. 3.

Digitized by Google

terna gloriæ donati. *Pueros vero morti proximos ſolo oleo conſignant; ſi vero abſque iſta olei conſignatione eos mori contigerit, quinquaginta dierum continentia parentibus decernitur*. Georg. Arbel. quæſit. 20.

Græci ſaliva quoque utuntur, aliaſque ceremonias noſtris ſimiles habent. Has tum ipſi, tum alii Orientales juxta propria Euchologia ſervare debent, nec ſine Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione poſſunt omittere. Ii vero, qui has cæremonias ſpernant, ineptaſque habeant, quæ in Sacramentorum adminiſtratione uſurpentur, ſunt Baptiſmatis ſuſcipiendi incapaces, ex declaratione Apoſtolicæ Sedis, ut cap. 5. §. 1. de Sac. Chriſt. Rit. expoſuimus.

Nota. Cum quiſque teneatur propriæ Eccleſiæ ritum ſervare, ſi qui ſunt Orientales, qui cæremoniam aliquam, ſive aliquod Sacramentale, v. g. *Salem*; juxta proprium Rituale adhibere non ſoleant, Conſtitutionibus illis, quæ ſunt de ritibus Magdurenſibus. quo ad hanc partem non obligantur. Nam hæ Latinorum rituum obſervationem præcipiunt; ad omnes vero ſpectant ea parte, qua debitam Eccleſiæ cæremoniis venerationem præcipiunt.

Orientalium plerique ſolent poſt Baptiſma Confirmationem, ac Euchariſtiam etiam parvulis adminiſtrare. Id vero Græco-Italis, & Albanenſibus Conſt. *Etſi Paſtoralis*, interdicitur: prohibentur enim presbyteri Baptizantes confirmare, §. 2. nu. 1. & n. 7. hæc habentur: „ Cum adminiſtratio Sacramenti Euchariſtiæ, quod ſub una, vel ſub utraque ſpecie infantibus in Baptiſmo, & pueri in Miſſis ſolent Græci exhibere, nihil contra fidem, bonoſque mores contineat (dummodo iidem Græci credant, firmiterque teneant, Communionem hujuſmodi non eſſe neceſſariam ad ſalutem, & Baptiſmum ſine Communione valide, ac licite poſſe adminiſtrari); quia tamen ad decentiam, & reverentiam Sacramenti magis expedit, ſi illud eiſdem denegetur; propterea ne Græci, vel Albanenſes Græci Ritus Euchariſtiæ Sacramentum ſub una, vel ſub utraque ſpecie infantibus rationis uſu carentibus in Baptiſmo, aut pueris in miſſa miniſtrent, interdicimus, ac prohibemus"; Id etiam vetitum fuit Maronitis in Synodo an. 1736. in Monte Libano coacta, atque Apoſtolicæ Sedis auctoritate confirmata ann. 1741. Ii ergo contra Eccleſiæ præceptum agerent, ſi baptizando, pueris Confirmationem illico, ac Euchariſtiam adminiſtrarent.

At hujuſmodi conſuetudinem Apoſtolica Sedes in aliis Orientalibus tolerat, atque permittit; ut conſtat tum ex ſupra citatis verbis; tum etiam ex iis, quæ alibi ex Conc. Later. ſub Innoc. III. celebrato attulimus: ubi probantur mores, conſuetudineſque Græcorum, aliorumque Orientalium, quæ neque fidei, neque honeſtati adverſentur: At mos confirmandi, ac Euchariſtiam adminiſtrandi pueris illico poſt Baptiſma antiquior laudato Concilio, neque fidei, neque honeſtati contrarius eſt. Imo etiam in Latina Eccleſia quandoque viguit: Nam in Sacramentario, quod Gregorio Magno adjudicatur, habetur, *non prohibentur infantes lactari ante ſacram Communionem, ſi neceſſe fuerit*: Et in ordine Romano, quem eruditorum plerique paullo poſt Gregorii Sacramentarium ſcriptum exiſtimant, Baptizatis pueris ab Epiſcopo Confirmationem, & Euchariſtiam conferri conſueviſſe perhibetur. Quamobrem Tridentina Synodus ſeſſ. 22. cap. 4. ait: *Parvulos ante rationis uſum nulla obligari neceſſitate ad hoc Sacramentum ſuſcipiendum, nec tamen damnandam eſſe antiquitatem, ſi eum morem aliquando ſervarit*. Hæc adnotare neceſſarium duxi, ne ob ejuſmodi conſuetudinem a Noſtris erroris inſimulentur, vel reprehendantur Orientales.

Curandum vero eſt, ut ex nonnullorum Orientalium mentibus pravæ hac de re opiniones tollantur. Neque enim dici poteſt Confirmationem ad Baptiſmi eſſentiam pertinere, ut Hæretici nonnulli Armeni, teſte Galano, arbitrantur; neque Euchariſtiam neceſſariam eſſe parvulis ad ſalutem, ut opinari creduntur Syri nonnulli: neque de Jure divino hæc tria Sacramenta eſſe conjungenda: Qui enim ita ſentiunt in manifeſta hæreſi verſantur. Nam Orthodoxa fides docet, atque Eccleſia ſemper profeſſa eſt, eos, qui vel Laicis in caſu neceſſitatis, vel a Diacono ex commiſſione, ſive de licentia Epiſcopi, juxta præſcriptum Canonum Eccleſiæ Græcæ, & Tertulliani doctrinam, baptizati ſint, verum Sacramentum regenerationis recipere, fierique æternæ gloriæ capaces, & heredes: Tunc vero confertur ſolius baptiſmatis Sacramentum. De Laicis patet; ut conſtat etiam de Diaconis; quia certum eſt, diaconos nunquam potuiſſe Confirmationem conferre, neque Euchariſtiam conficere: Ergo dum ab iis baptiſma conferebatur abſente Sacerdote, & Epiſcopo, alia duo Sacramenta conferri non poterant. Pluries vero collatum fuiſſe colligimus ex eo, quod Canones antiqui, & Tertullianus aſſerunt, Baptiſmi Miniſtrum Epiſcopum, vel de licentia Epiſcopi Presbyterum, vel Diaconum. Sed res explorata eſt ex hiſtoria Eccleſiaſtica, & ex iis, quæ Hieron. in Dialogo contra Lucifer. ait, ut infra dicemus.

Ut Latini reprehendere nequeunt Orientales, ita Orientales Latinos arguere non debent, quod antiquam diſciplinam mutaverint. Nam uſus conjungendi tria hæc Sacramenta ex eo ortus eſt, quod antiquis temporibus, in quibus ſtatis diebus, hoc eſt, in Paſcha, Pentecoſte, ac etiam Epiphania, vel in aliis ſolemnitatibus, baptizabantur, qui ſolemni baptiſmo initiabantur, omnes ferme eſſent adulti, quibus tria Sacramenta ſucceſſive conferebantur: Quo factum eſt, ut in officiis Sacramentorum, hæc tria conjuncta ponerentur; & cum ejuſmodi officiis diu Eccleſia uſa ſit in Sacramentorum adminiſtratione, per plura ſæcula etiam pueris ſolemne Baptiſma ſuſcipientibus duo alia Sacramenta tribuere conſuevit. At Eccleſia Latina, dum ſine Fidelium ſcandalo, & commotione diſciplina mutari potuit, ſatius duxit, tria hæc Sacramenta ſejungere; ac Confirmationem tunc tantum conferre cum homines ad rationis uſum pervenerint; Euchariſtiam vero tunc tantum, cum homines diſtinguere potuerint inter ſpiritualem, ac materialem cibum; atque tanti Sacramenti efficaciam intelligere. Vide infra de Confirmatione, & Euchariſtia. ✠

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS
DE CONFIRMATIONE.

I. COnfirmatio eſt Sacramentum a Chriſto inſtitutum, quo bipt:zati corroborantur ad fidem firmiter tenendam, & fortiter profitendam. (1)

II. Ejus materia remota eſt *Chriſma confectum ex oleo & balſamo per Epiſcopum benedicto*. Concil. Florent. in decret. de Sacrament. Materia proxima eſt unctio chriſmatis in fronte per manum Epiſcopi facta in formam crucis; quæ chriſmatis unctio eſt vera manus impoſitio. Forma autem, ex Concil. Florentino eſt hæc: „Signo te ſigno Crucis, & Confirmo te chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti.“

III. Miniſter ordinarius eſt ſolus Epiſcopus, ex Conc. Trid. ſeſſ. 7. c. 7. & Flor. hæc addente: „Legitur tamen aliquando per Apoſtolicæ Sedis diſpenſationem, ex rationabili & urgente admodum cauſa ſimplicem ſacerdotem chriſmate per Epiſcopum confecto hoc adminiſtraſſe Confirmationis Sacramentum“. Quare ſimplex Sacerdos ex commiſſione Papæ, poteſt valide ac licite confirmare.

IV. Hujus effectus ſunt. 1. Augmentum gratiæ ſanctificantis; & virtutum annexarum. 2. Auxilia quædam ſpecialia ad fidem fortiter profitendam cum quovis periculo, & ad ſuperandas tentationes contra illam. 3. Character.

V. Confirmationis capsces ſunt omnes & ſoli baptizati, etiam infantes, quibus primis Eccleſiæ ſæculis conferebatur. Nunc tamen in Eccleſia Latina differtur uſque ad uſum rationis ad majorem reverentiam hujus Sacramenti & majorem utilitatem ſuſcipientis ob actualem devotionem. Expedit autem pueros tempeſtive confirmari antequam innocentia batiſmali excidant, modo ſuſcepti Sacramenti non iterandi meminiſſe poſſint, ejuſque excellentiam, & utilitatem agnoſcant.

VI. Patrinus adhiberi debet ex lege, ſeu conſuetudine Eccleſiæ, quæ in variis canonibus exprimitur Et quidem unus tantum ſive vir, ſive mulier. cap. *Non plures*, de conſecr. diſtinct. 4. circa quod nihil innovavit Conc. Trid. debetque eſſe confirmatus, ſeu confirmata, cap. *In Baptiſmate*, eod. tit.

Quæſt. I. *An quilibet adultus tenetur confirmationem recipere data opportunitate?*

Reſp. Multi negant; ſed Toletus & alii affirmant, & pro-

(1) *Confirmationem Sacramentum eſſe novæ Legis conſtat tum ex definitione Trid. ſeſſ. 7. Can. 1. tum ex Actum 8. illis verbis:* Imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum Sanctum. *Inſt. Eccl. 6. §. 3.*

Conficitur hoc Sacramentum impoſitione manuum Epiſcopi, & prece. Quandonam illud inſtituerit Chriſtus, qui unicus auctor eſt Sacramentorum, incertum; num tunc cum impoſuit manus capiti puerorum, Matth. 19. *num inſtituerit tantum, non miniſtraverit; num in ultima cœna cum dixit Apoſtolis,* Accipite Spiritum Sanctum; *num tandem ipſa Pentecoſtes die; ignoratur.* Ibid. §. 5.

Digitized by Google

& probant, 1. Ex cura & ſolicitudine Apoſtolor. Actor 8. ut baptizatis conferretur, 2. Ex cap. „ Omnes de conſecr. diſt. 5. Omnes fideles per manus impoſitionem Epiſcoporum Spiritum Sanctum poſt Baptiſmum accipere debent; ut plene chriſtiani inveniantur. Et ex S. Cyprian. epiſt. 72. Ungi quoque neceſſe eſt eum, qui baptizatus ſit, ut accepto chriſmate, ideſt unctione, eſſe unctus Dei, & habere in ſe Chriſti gratiam poſſit. 3. Ex Conc. Laod. can. 48. Quod oporteat eos, qui baptizantur, chriſma Eccleſiæ accipere. Ex Conc. Mediol. IV. ſub S. Carolo: *Si quis neglexerint* (ejus ſuſceptionem) Canonicis ſubjaceat diſciplinis. At negligit qui data opportunitate non ſuſcipit, ut per ſe & ex contextu patet. Et ex Conc. Rhemenſi an. 1583. „ Moneant parochi, Sacramentum Confirmationis non debere negligi, vel prætermitti a vere Chriſtianis. 4. Ex canonibus pœnitentialibus, qui trium annorum pœnitentiam imponunt parentibus, quorum negligentia filius ſine Confirmatione deceſſerit. 5. Quia hoc Sacramentum inſtitutum eſt, ut medium perfectum & ordinarium ad dandum robur & perfectionem vitæ chriſtianæ, & non ſolum ad fidem coram tyrannis fortiter profitendam, ſed etiam ad vincendas tentationes contra fidem; a quibus nemo adultus immunis eſt. (1) Ergo Chriſtus voluit ut ab omnibus ſuſciperetur: & qui illud, cum poteſt non ſuſcipit, non ſatis conſulit ſaluti ſuæ, ſed illam ac auxilium divinum negligere merito cenſetur: ergo peccat.

Certo apud omnes conſtat, eſſe ſaltem culpam venialem hoc Sacramentum ture omittere, cum talis omiſſio ſit irrationabilis quædam prodigalitas ſpiritualis. Mortale vero ſi omittitur ſive ex contemptu ut ſi quis illud, aut ejus effectum parvi facit, vel vile aut puerile exiſtimet ſe illi ſubjicere: ſive cum ſcandalo, ut ſi quis ita ſe publice gerat, ut aliis exhibeat ſpeciem contemptus.

Item conſtat Epiſcopum teneri ſub mortali illud non raro adminiſtrare: nam cum ſit paſtor animarum, tenetur illis ex officio per ſe ſubminiſtrare media, quæ Chriſtus inſtituit ad earum ſalutem, vel perfectionem, ac ſpiritualem utilitatem, per ipſum ſuppeditanda. (2).

✠ APPENDIX.

De Orientalis Eccleſiæ circa Confirmationem diſciplina.

ORientalis Eccleſia Confirmationem eſſe Sacramentum a Baptiſmo diverſum una cum Orthodoxis adverſus ætatis noſtræ Novatores ultro fatetur. De Græcis nemo dubitat: quippe id manifeſtum fit ex eorum Euchologiis, ex teſtimoniis Symeonis Theſſalonicenſis, Georgii Protoſyncelli, Hieremiæ Patriarchæ Conſtantinopolitani, aliorumque de re Sacramentaria Scriptorum, atque ex damnatione confeſſionis Cyrilli Lucar, in qua ex Sacramentorum numero Confirmatio explodebatur. Quam confeſſionem refutavit Conſtantinopolitana Eccleſia anno 1625. Sinodus Berœenſis 1638. Leocoſienſis 1668. & Hieroſolymitana anno 1672 De Neſtorianis quoque conſtat. „ Quidquid enim ſit de praxi, ſeu potius errore „ recentiorum, ex libris eorum oſtendi poteſt utrum„que Sacramentum (*hoc eſt Baptiſma, & Confir„mationem*) apud illos extare, vel ſaltem extitiſ„ſe," inquit Aſſem. diſſ. de Syris Neſtorianis p. 273. to. 3. par. 2. Bibl. Orient. Nam in eorum Rituali Baptiſmi, & apud Eliam Ambarenſem centuria 4. carm. 31. apud Georgium Arbelenſem in 1. decl. Off. Eccleſiaſticorum tr. 5. de Bapt. cap. 5. & apud alios Scriptores rectam de Sacramento Confirmationis fidem expoſitam legimus. De Syris Maronitis quoque res eſt explorata: Cophti quoque, & Abiſſini illud retinuere, ut Jacobitæ Syri, aliæque Syriaci ritus gentes. Inter Armenos, quamvis Hæretici non nulli cum Vartano Confirmationem ſoleant cum Baptiſmo confundere, tamen ex eorumdem libris palam eſt, Confirmationem haberi pro vero Sacramento, quo Spiritus Sancti robur, & fortitudo baptizatis confertur, ut Chriſtianam fidem firmiter teneant animoque invicto profiteantur, ut ex iis, quæ in ea dicemus, apparebit. Imo Auctor de fidei perpetuitate refert profeſſionem fidei Uſcani Epiſcopi Erivanenſis, Jacobi Armenorum Patriarchæ, & Onuphrii Archiepiſcopi Amtenſis, in qua Confirmationem verum eſſe a Chriſto Domino inſtitutum Sacramentum teſtantur. Igitur modum tantum explicandum ſuſcipimus, quo rite juxta propriæ Eccleſiæ conſuetudinem ab Orientalibus miniſtrare oporteat.

(1) „ Bened. XIV. in *Inſt. Eccl.* 6. §. 7. ait, quod quamquam gratia prodigiorum, quam olim hoc Sacramentum infundebat, modo ceſſavit, id non amplius exigente Eccleſia, gratiæ tamen ſanctificantis donum modo pariter datur, S. Auguſt. teſte, *de Baptiſm. lib.* 3. cap. 16. Quæ tamen gratia Sacramentum recipientibus amoto peccati obice confertur, ut ſi potius gratiæ præcedentis augmentum. Producit etiam robur, & firmitatem quandam ſpiritualium virium, quibus Diabolo reſiſtamus."

Et ibidem: „ characterem imprimit indelebilem; quo datur poteſtas quædam ſpiritualis in ordine ad aliqua gerenda quæ a perfectioribus agenda ſunt: ex quo fit ut reiterari non poſſit."

(2) „ Tamen tempore peſtis, eo morbo affectis non tenetur Epiſcopus hoc Sacramentum miniſtrare, cum Sacramentum hoc non ſit abſolutæ neceſſitatis. Lambertinus *de Synodo Diœceſano lib.* 13. c. 19. §. 6. *nov. edit.* Ibidemque §. 77. habetur, quod in Confirmatione tempore peſtis non poteſt fieri inunctio frontis mediante penicillo, nec ſane valeret ſic collata, cum ex conſenſu omnium Theologorum ad valorem requiratur aliqua manus impoſitio, quæ certa non fieret cum alio medio, quam pollice, vel manu confirmandi frons oleo liniretur."

Digitized by Google

✠ §. I. *De materia.*

CIrca hujus Sacramenti materiam, miſſas facimus Scholaſticorum lites, quæ ad eruditionem potius, quam uſum ſpectare videntur, ea tantum explicaturi, quæ ad valide, ac licite Sacramentum hoc perficiendum deſiderantur. Primo vero ſtatuimus, reprehendi non poſſe Orientales, quod in hoc conficiendo Sacramento manuum impoſitionem, ab ea, quæ fit in conſignatione frontis diverſam non adhibeant, quidquid nonnulli eruditi cum Sirmondo contra opinentur. Quamquam enim Apoſtoli manus impoſitione confirmarunt, ut legitur Act. 8. eaque uſi ſunt Epiſcopi eorum Succeſſores, quemadmodum teſtantur Firmil. Epiſt. l. 75. inter Cyprianicas, Cyprian. Epiſt. 73. Tertul. lib. de Bapt. cap. 8. aliique Patres; tamen negari non poteſt manuum impoſitionem, quæ neceſſaria ſit, ipſa frontis conſignatione contineri. Patet id ex l. 3. Conſt. Apoſt. c. 15. ubi Confirmationis ritus ita deſcribitur: *In manus impoſitione caput ipſius*, (hoc eſt baptizati) *unget Epiſcopus:* hic enim illius unice impoſitionis manus mentio occurrit, qua Baptizatus ungitur. Hinc Innocentius III. cap. *Cum veniſſet*, inquit: *Per frontis Chriſmationem manus impoſitio deſignatur, quæ alio modo dicitur Confirmatio.* Innocent. IV. Epiſt. ad Othonem Cardinalem Apoſtolicæ Sedis in Regno Cypri Legatum, *manuum impoſitionem*, ſcribit *frontis Confirmatio repræſentat*. Et Eugenius IV. in decreto pro Armenis, ait: *Loco illius manus impoſitionis* (de qua Act. VIII.) *datur in Eccleſia Confirmatio*. Ergo rite Confirmatio perficitur etiamſi alia a frontis conſignatione diſtincta manus impoſitio non adhibeatur.

Præter hanc manuum impoſitionem etiam unctio neceſſaria eſt hujus Sacramenti materia. Iſtius unctionis mentio occurrit in Scriptura. II. ad Cor. 1. v. 21. *Qui confirmat nos Chriſtus, & qui unxit nos Deus, qui ſignavit nos, & dedit pignus Spiritus Sancti in cordibus noſtris:* quæ verba Confirmationis Sacramentum deſignare, tradunt Cyrillus Hieroſolym. Ambroſius, Theodoretus, & Primaſius, atque hujuſmodi unctionis, ut ex Apoſtolis, & Chriſto Domino derivatæ, mentionem faciunt Irenæus lib. 1. contra hær. c. 28. Auct. Conſt. Ap. l. 3. c. 16. Dionyſius Areopagita de Eccl. Hierarchia c. 2. Theophilus Antiochenus, Tertullianus, Cyprianus, Patres denique omnes tum Latini, tum Græci, atque omnes tum Occidentalis, tum Orientalis Eccleſiæ Rituales libri, ſive antiqui, ſive recentiores, qui unctionis modum præſcribunt.

Unctio hæc, ut ex Florentino Concil. definitum habemus, ex Chriſmate fieri debet, *confecto ex oleo, quod nitorem ſignificat conſcientiæ, & balſamo, quod odorem ſignificat bonæ famæ, per Epiſcopum benedicto.* Oleum unanimi conſenſu Theologi aſſerunt debere eſſe olivarum; addendum vero eſſe balſamum ex præcepto negari non poteſt. Nam præterquam quod id exprimitur in ſupra citato Eugenii IV. decreto, omnia Euchologia Græcorum, omnes Rituales Patreſque, omnes Græci, atque Latini, oleo cum balſamo admixto ſacrum Chriſma perficiendum eſſe docent. Num vero balſamum oleo miſceri debeat neceſſitate Sacramenti, diſſentiunt invicem Theologi; neque controverſia Eccleſiæ judicio definita eſt. Concilium enim Florentinum, inquit Bellar. l. 2. de Conf. *non expreſſit, quomodo requiratur balſamum, ſed dixit materiam eſſe oleum cum balſamo, ut etiam dixerat, in Euchariſtia materiam eſſe vinum cum aqua, & tamen fatentur omnes aquam non ita eſſe de eſſentia, ut ſine ea ſit irritum Sacramentum.* At quamquam Eccleſia non damnavit eorum opinionem, qui putant, balſamum ad hujus Sacramenti eſſentiam non pertinere; tamen cum ſupra laudatis ex decreto Armenorum verbis materia dicatur Chriſma ex oleo confectum & balſamo, cum Patres omnes, qui unctionis hujuſmodi meminerint, vel balſamum expreſſe deſignaverint, vel ſatis illud indicaverint, appellando unctionis materiam Chriſma, Unguentum, & *Myron*; cum denique in Euchologiis omnibus, omnibuſque Ritualibus etiam balſamum pro principali materiæ parte hujus Sacramenti præſcribatur, quaſi certo conſtitui poſſe videtur balſamum ad Sacramenti eſſentiam pertinere, atque adeo collatum ſine balſamo Sacramentum eſſe irritum, & iterandum; id vero fieri debet ſub conditione, quod contraria opinio ab Eccleſia non ſit damnata, & a Bellarmino, Natale Alexandro, aliiſque doctiſſimis viris propugnetur. Non eſt neceſſarium balſamum Syriacum, & Palæſtinum, ſed ſufficit Indicum, quod accidentarie tantum ab illo differt ex peritiſſimorum medicorum atteſtatione, ut aſſerunt Baſilius Pontius par. 1. cap. 1. Vanroy qu. 4. affirmavitque Paulus III. & adnotavit Sylvius in qu. 72. art. 2. Lupus in Confut. v. Calumniæ Photianæ, & Bened. XIV. not. 183. in fer. v. Maj. heb.

Latini oleo atque balſamo Chriſma conficiunt, nec eis licet quidpiam aliud addere; Græci vero, aliiſque Orientales præter vinum, alias quoque fragrantium rerum ſpecies Chriſmati admiſcent. Græci, ut ex eorum Pontificali ab Iſacio Habert notis illuſtrato, circa finem; & ex Goario p. 636. liquet, ultra vinum triginta tres alias fragrantium rerum ſpecies adhibent; alii vero Orientales pauciores. Id vero notatum volo, ne hanc ob rem Orientales reprehendantur, ut Galanus, vir licet doctiſſimus, reprehendit Armenos ob vini mixtionem. Antiquam enim eſſe, ac probatam hujus mixtionis conſuetudinem, tum Græcorum Euchologia demonſtrant, tum Græci Patres docent. Dionyſius enim loco ſupracitato expreſſe vini meminit, ac tum ipſe, tum Baſilius, tum alii teſtantur oleo & balſamo odora etiam nonnulla aromata fuiſſe permixta; ſapienter autem ac magna cum ratione a Patribus in Synodo Zamoſcie anno 1720. §. 2. *de Confirm.* animadverſum fuit, quidquid herbarum Balſamo adjiciatur, cavendum eſſe, *ut maxima pars chriſmatis* ſemper *ſit oleum Balſamo mixtum.* Vide Epiſt. Bened. XIV. ſæpe laudatam.

Chriſma conſecratum eſſe debet ab Epiſcopo ut §. III. dicemus. Lis eſt inter Theologos, num conſecratio hæc ad Sacramenti valorem, aut ex præcepto neceſſaria ſit. Cum noſtra non ſit, controverſiam dirimere, ſed ea præſcribere, quæ ad tuto Sacramentum perficiendum deſiderantur, certo ſtatuimus, non licere Confirmationem Chriſmate non conſecrato conferre; atque ita collatum, dubium eſſe, & ſub *conditione* iterandum Sacramentum, ob communiorem

ſen-

Digitized by Google

ſententiam, quæ nullum irritumque eſſe tuetur, ſi ſine conſecrato Chriſmate conferatur.

Neque Chriſma tantum, ſed illius applicatio, quæ materia proxima vocatur, conſideranda eſt, ut, quæ ad rite Sacramentum hoc conficiendum requiruntur, ſint explicata. Unctio hæc fit in fronte, eaque chriſtiani homines monentur, non eſſe erubeſcendum nomen Chriſti coram omnibus confiteri juxta robur & vim, quam a Spiritu Sancto in hujus Sacramenti ſuſceptione recipiunt. Ad perficiendum Sacramentum neceſſaria eſt; tum quia hac unctione manuum impoſitio, qua utebantur Apoſtoli, dum baptizatis Spiritum Sanctum tribuebant, comprehenditur, aut ſaltem repræſentatur, ut ſupra innuimus; tum etiam quia Eccleſia ſemper frontis unctione hujuſmodi Sacramentum contulit. Patet ex l. 3. Conſt. Apoſt. cap. ſup. cit. ex Tertul. lib. 3. contra Marcionem, ubi Confirmationem vocat *Signaculum frontium*, ex Cyrillo catech. 3. ex Innocent. I. in Epiſt. ad Decentium, ex Conc. II. Gen. can. 7. ex Patribus reliquis, atque ex conſtanti, & perpetuo omnium Eccleſiarum uſu. Igitur unctio hæc ad Sacramenti eſſentiam pertinet.

In frontis unctione ſignum Crucis fieri debere Græcorum Euchologia, ac Latinorum Rituales præſcribunt. Hujus ritus mentio occurrit in Conſt. Apoſt. l. 3. cit. in Epiſt. 73. Cypriani, & apud Patres ferre omnes, qui de hac unctione ſcripſerunt; quamobrem ex Apoſtolis originem trahere haud immerito conjicimus. S. Tho. S. Bonav. Scotus, Bellarminus, aliique ad Sacramenti eſſentiam ſpectare arbitrantur; alii vero, & quidem doctiſſimi viri cæremoniam eſſe ajunt ab Eccleſia Apoſtolorum ætate præſcriptam, quia non ad ſubſtantiam, ſed ad modum conferendi Sacramenti ſpectat, conſtat autem adminiſtrandi Sacramenti modum ab Eccleſia eſſe ſtabilitum. Sed ut ut res ſe habeat, certum eſt graviter peccare, qui hoc Crucis ſignum ungendo non adhibeant, tum quod contra Eccleſiæ præceptum agant, tum quod Sacramentum adminiſtrando tutiorem ſequi teneantur opinionem, tum denique, quia ſuſpectum redderent Sacramentum ob graviſſimorum Theologorum auctoritatem, qui ſignum Crucis ad Confirmationis eſſentiam pertinere docent; & quia ſignum Crucis unctione perficiendum in forma a Florentina Synodo præſcripta per hæc verba exprimitur, *ſigno te ſigno Crucis*. Quamobrem dubium ſaltem eſſet ſine eo adminiſtratum Sacramentum ac *ſub conditione* iterandum.

In Orientalium Confirmationis forma non exprimitur ſignum Crucis; ungendum vero eſſe baptizatum in fronte ſigno Crucis omnes Rituales præſcribunt, & deſignat etiam Græca vox *σφραγὶς* in Græcorum forma poſita, quæ latine *Signaculum* creditur. A Græcis non ſolum frons, ſed etiam oculi, nares, os, & aures ungi ſolent: atque in Euchologiis nonnullis unguntur etiam aliæ partes, hoc eſt, interior manuum vola, atque cor, ſive pectus, & pedes; verum has deſiderari in vetuſtiſſimis Euchologiis, tradunt Arcudius lib. 2. de Sacr. pag. 59. & Iſac. Habert. in Pontific. Græcorum pag. 709. Armeni quoque ungere ſolent frontem, oculos, aures, os, manus in vola, pectus, ſcapulas, atque pedes. Conſuetudo ungendi plures partes in Eccleſia Orientali antiqua eſt, quippe iſtius conſuetudinis mentio fit a Cyrillo Catecheſi tertia, a Baſilio, & a II. Synodo can. 7. Igitur nequeunt ob hujuſmodi uſum Orientales reprehendi, ſi credant ſola frontis conſignatione hujus Sacramenti eſſentiam contineri, ſed tenentur unctiones in eorum Ritualibus præſcriptas eo præcepto adhibere quo propriæ Eccleſiæ ritus ſervare obligantur.

Nota. Syri Neſtoriani materiam Chriſmatis ſolo oleo olivæ componunt, balſamum, aut alias aromatum ſpecies nequaquam admittunt. Ita Abedjeſus Sobenſis, & Timotheus ſecundus cap. 3. de Bapt. ſect. 12. cap. 53. & Joannes Zugbi in carm. de Bapt. & fermento, inquit, *in oleo olivæ tradiderunt nobis Apoſtoli cornu Baptiſmi, non in Myro* (ſeu unguento) *optimo, ut in Eccleſia Occidentali*. Ii ergo Balſamum omittendo, non ſolum ſuſpectum Sacramentum reddunt, ut ſupra monuimus, ſed etiam errant, Occidentales damnando, qui Chriſma ex oleo, & balſamo confectum adhibent.

§. II. *De forma.*

FLorentina Synodus in decreto pro Armenis hanc ait eſſe Confirmationis formam. *Signo te ſigno Crucis, & Confirmo te chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Hæc forma vera, propria, atque adæquata eſt; nam per hæc verba determinatur materia ad ſignificandum, & producendum effectum Sacramentalem; iiſdemque verbis exprimitur robur, per quod ad ſpiritualem pugnam idonei reddimur, & in illorum prolatione ſigno Crucis, & Chriſmate conſignamur, tamquam Chriſtianæ militiæ ordinati vexillo, fideique athletis adſcripti. Quare Reginaldus Polus in lib. de Reform. Angliæ, qui extat etiam in collect. Concil. Tom. 14. ait in decreto Eugenii doctrinam hujus Sacramenti breviter, & dilucide fuiſſe explicatam. Igitur audiendi non ſunt, qui præter hæc verba ad Confirmationis formam ſpectare arbitrantur etiam preces illas, quæ manuum impoſitioni reſpondent.

Quamquam ita res ſe habet, ac Latini omnes deſcriptam formulam uſurpare tenentur, etiam dum Græcos vel alterius Ritus homines confirmant; tamen dubitari nequit, quin valida futura ſit Confirmatio, licet unum, vel alterum uſitatæ formulæ verbum omittatur, & quin Orientales juxta eorum formulas Confirmationem adminiſtrando valide, ac licite Sacramentum perficiant. Utrumque paucis oſtendemus. Et ut omnis tollatur ſcrupulus ſcholaſticis illis, qui irritum fore Sacramentum putant, ſi unum, vel alterum Eugenianæ formulæ verbum omittatur, licet verba adhibeantur, quibus hujus Sacramenti formæ ſubſtantia contineatur, nonnullas aſſeremus hujus Sacramenti formas antiquitus in Latina Eccleſia uſurpatas. In Pontificali, quod inſcribitur Egeberto, vertente ſæc. 8. exarato, hæc habetur formula, *Accipe ſignum Sanctæ Crucis Chriſmate ſalutis in Chriſto Jeſu, in vitam æternam*: & deinceps, *confirmet te Deus Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus*. Gelaſius juxta Cod. Colbertinum, & Noviomenſem, formulam habet iſtam, *ſignum Chriſti in vitam æternam*, addita pariter deprecatione, *confirmet te Deus &c.* In MS. Pictavien. octingentorum annorum, hæc deſcribitur: *Signet te Deus ſigillo fidei ſuæ in*

con-

Digitized by Google

confirmatione fidei. In Pontificali Eccleſiæ Caturicenſis ejuſdem antiquitatis invenitur hæc alia, *Confirmo, & conſigno te in ſignum Sanctæ Crucis, in nomine Patris &c.* Cod. Moyſacenſis hanc habet parum abſimilem. *Confirmo te ſigno Crucis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, in vitam æternam*. Atque hinc patet, Eccleſiam ſemper ratum habuiſſe hujuſmodi Sacramentum, ſi verbis conferretur, quæ Sacroſanctum ſignaculum in Baptizato imprimi ſignificarent, nec ſubſtantialiter differrent ab una, aut altera ex prædictis formulis. Latini vero, ut dixi, tenentur nunc præſcriptam in Flor. Synodo adhibere.

Venio nunc ad Orientales, atque incipio a Græcis. Confirmationis ritus ita in Euchologio a Goario edito deſcribitur. *Baptizatos unguento ſacro ſacerdos unget, faciens Crucis ſignum primo*, in fronte dicens: *ſignaculum doni Spiritus Sancti*. In oculis dicens: *Unctio Spiritus Sancti*. In naribus Unctio pignoris Spiritus Sancti. In auribus dicens: *Unctio participationis vitæ æternæ*. In manuum vola interiore dicens: *Unctio Sancti Chriſti Dei, & ſignaculum inſidiis liberum*. In corde tandem dicens: *Complementum doni Spiritus Sancti, thorax fidei, & veritatis*: verba illa, *ſignaculum Spiritus Sancti* veram exhibent Confirmationis formam. Liquet id primum ex eo, quia, ſi formula iſta non valeat, nulla jam ſupereſt in Oriente Confirmatio: etenim Græci etiam Orthodoxi nullam aliam agnoſcunt, ut obſervat Goarius not. 31. in ord. Baptiſmi, Denique nunquam Latini, nec in Florentino Concilio, hunc inter ceteros Græcorum recenſuerunt errores, quod formula iſta conſignent. Immo non aliam adhibent Romæ in templo S. Athanaſii, id non ignorante Pontifice. Præterea Arcudius lib. 2. cap. 7. demonſtrat id auctoritate Sanctorum Patrum, qui docent in Confirmatione imprimi Spiritus Sancti ſigillum. Aſterius Epiſcopus Amaſeæ, qui floruit deſinente ſæculo 3. apud Photium cod 277. ſcribit, *datur ſignaculum Spiritus Sancti*, Dionyſius cap. 2. de Eccleſ. Hierarch. Epiſcopum confirmantem appellat, *deificante unguento obſignantem*, Cyrill. in fine Catech. 18. de confirmatio ait: *ſignaculum datum eſt illi ex communicatione Spiritus Sancti*. Similia habent alii Græci Patres. Igitur cum hæc formula deſcripta reperiatur in Euchologiis a mille, & amplius annis exaratis, cum ſimilis ſit formulis ab aliquibus latinis Eccleſiis uſurpatis, ac ſupra a nobis receſitis, cumque charaſterem ſignificet, quo ad pugnam inſignitur Miles Chriſti adverſus ſpirituales nequitias, & donum Spiritus Sancti, qui corroboratur in fide, apta hujus Sacramenti forma habenda eſt, atque rite a Græcis uſurpatur.

Nota. Bened. XIV. Epiſt. 2. *de nova Euchologii editione*, hæc habet: *Forma Sacramenti Confirmationis in Græca Eccleſia, juxta communem receptamque ſententiam, ſequentibus verbis continetur*: ſignaculum Doni Spiritus Sancti; *quæ verba pronunciantur ab eo, qui Sacramentum miniſtrat, dum ſuſcipientis fronti cum ſacro Unguento Crucis ſignum imprimit, uti ex verbis Can. 8. Concil. Conſtantinopolitani I. rite perpenſis infert Baſſarion. S. R. E. Cardinalis in* ſuo Opuſculo de Euchariſtia, *quod extat in Bibliotheca Patrum* edit. Lugdun. Tom. 26. pag. 795. 11. Oecumenica Synodus, verba, quæ ſacrum Chriſma perficiunt, tradens in ſeptimo canone; inquit; Obſignantes, hoc eſt, ſacratiſſimo Chriſmate eos chriſmantes, dicimus ſignum doni Spiritus Sancti: Et hæc verba, ſecundum eos, Chriſmatis Sacramentum perficiunt. *Quamvis autem hæc Cardinalis aſſertio oppugnata fuerit a Lupo* in notis ad Canones 95. Concilii Trullani, *vix tamen erit, ut Lupi ſententia plures inveniat ſuffragatores, præ ſententia Cardinalis Beſſarionis, ut optime advertit Arcudius* lib. 2. cap. 7. *ubi poſt relatum Beſſarionis effatum, hæc ſubdit*: Hactenus Beſſarion, quo certe, quæ fiunt in Eccleſia Orientali circa Sacramentorum adminiſtrationem, præſtantius callere poterat nemo. *Arcudio conſentiunt Goarius, & Habert, omiſſis aliis, qui facile cumulari poſſent: ſatis hic erit aſſerere, quæ habentur in Synodo Zamoſcia, ubi agitur de Sacramento Confirmationis*: Forma, quam probata & Schiſmate ipſo antiquiora laudant Euchologia, hæc eſt: *ſignaculum doni Spiritus Sancti. Amen*: eaque ſemel dumtaxat, ſimul cum ipſa unctione proferri debet.

De Armenis major difficultas eſſe poſſet; quod in decreto pro his edito, forma, quam ſupra indicavimus, proponatur. Sed cum non conſtet, Apoſtolicam Sedem deinceps coegiſſe Armenos ad mutandum hac in re ritum, ac formam illam in Confirmatione uſurpandam, facile conjicimus propoſuiſſe quidem Eugenium formulam illam, qua reliquis aptius Orthodoxa de Confirmatione doctrina exprimitur, ſed noluiſſe eos ad proprii ritus mutationem obligare; cum enim hominibus nimis durum ſit, ſuſceptas ex majoribus conſuetudines, probatoſque propriæ Eccleſiæ ritus deſerere, nunquam Apoſtolica Sedes ad hos mutandos Orientales cogere voluit, ut patet ex iis, quæ cap. IX. de Sac. Chriſt. ritibus diſputavimus. In Armenorum Ritualibus ita Confirmationem adminiſtrandam eſſe præſcribitur: *conſignet Chriſmate, primum frontem, dicens*: unguentum ſuave in nomine J. C. effuſum eſt ſuper te, ſignaculum donorum cæleſtium, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. *Sciendum eſt autem in unctione hujus tantum primi membri invocandam eſſe Divinam Trinitatem. Deinde oculos, dicat*: Unctio Sanctificationis, quæ in nomine Jeſu Chriſti illuminet oculos tuos, ne unquam obdormias in morte. *Nares dicens*: Unctio ſanctificationis, quæ in nomine Jeſu Chriſti ſit tibi odor ſuavitatis in vitam. *Os, dicat*, Unctio Sanctificationis, quæ in nomine Jeſu Chriſti ſit tibi oris cuſtodia, & oſtium munitum labiorum tuorum. *Manus in vola, dicat*: Unctio ſanctificationis, quæ in nomine Jeſu Chriſti ſit tibi cauſſa bonorum operum. *Pectus, dicens*: Unctio divina, quæ in nomine Jeſu Chriſti cor mundum confirmet in te, & ſpiritum rectum innovet in viſceribus tuis. *Scapulas, dicens*: Unctio divina, quæ in nomine Jeſu Chriſti ſit tibi ſcutum munitionis, in quo poſſis tela nequiſſimi extinguere. *Pedes, dicens*: Unctio divina, quæ in nomine Jeſu Chriſti dirigat greſſus tuos in vitam æternam. Dubitari nequit, quin verbis illis, quæ frontis conſignationi reſpondent, vera Confirmationis formula contineatur. Nam præterquam quod *ſignaculum donorum cæleſtium* formulæ ſubſtantiam exprimit, quam adhibent Græci, effuſio quoque unguenti deſignatur ſuper Baptizatum, quæ verba Confir-

Digitized by Google

firmationis actionem ſignificant; quo fit ut hæc formula Græcorum formæ ſit Latinæ ſimilior.

In Rituali Severi Alexandrini, hanc Confirmationis formulam legimus: *Chriſmate Sancto, ſuavitate odoris Chriſti Dei, ſigillo veræ fidei, complemento pigneris Spiritus Sancti, obſignatur N. in nomine Patris, Amen: & Filii, Amen: & Spiritus Sancti, ad vitam ſæculorum, Amen*. Ex iis, quæ dicta ſunt, facile quiſque intelliget, etiam illis verbis veram Confirmationis formam contineri, adeoque vere perfici Sacramentum.

Habent quoque Syri Neſtoriani propriam Confirmationis formulam. In ordine abſolutionis apoſtatarum & receptionis Hæreticorum, quem Jeſujebus Catholicus compoſuit, Sacramenti Chriſmatis, ſeu Confirmationis luculentum habemus teſtimonium, his verbis, inquit Aſſemanus tom. ſup. cit. pag. 276. *Si autem ſua voluntate fidem deſeruit, indiget conſignatione Baptiſmi, atque trina conſignatione illam perficit, prima quidem, quæ in prædicta laudatione fit: altera vero, quæ in fine orationis manus impoſitione peragitur: tertia demum cum illo Sancto Oleo in fronte pollice conſignat, dicens: Conſignatur talis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, quæ in re, inquit Vir Cl. *Neſtoriani præſcriptam a Concilio II. Oecumenico Chriſmatis Confirmationis formam obſervant*. Ita confirmando, non dubito quin debitam formam adhibeant, cum verba illa apta ſint ad materiam determinandam, atque ſpiritualem Sacramenti effectum deſignandum. Sed ex ſupra relatis verbis apparet, Neſtorianos ex prava 7. Canonis ſecundæ Synodi intelligentia duplicem hauſiſſe errorem, alterum ipſis peculiarem, alterum vero Photianis quoque communem. Nam cenſent contra totius Eccleſiæ fidem, omnes Apoſtatas, Hæreticoſque omnes ad Eccleſiam redeuntes iterum baptizandos eſſe; cum tamen Synodus ſolos Eunomianos, Montaniſtas, & Sabellianos iterum baptizandos decrevit, quod ſtabilitam a Chriſto formam baptizando non uſurparent. De Eunomianis jam dixi in append. ad tractat. de Baptiſm. De Montaniſtis id aſſerit Baſil. Epiſt. can. 1. cap. 1. per hæc verba: *Quamnam habent rationem, verum eorum baptiſma judicare, qui in Patrem, & Filium, & Montanum Priſcillamve baptizant? non enim ſunt baptizati, qui non in ea, quæ nobis ſunt tradita baptizati ſunt*. Eadem aſſerit Theophilact. in Lucam, De Sabellianis quoque jure meritoque conjicimus Baptiſmi formam variaſſe, aptamque ad exprimendum eorum errorem circa Trinitatem adhibuiſſe, cum canon, iis nominatis, ſubdat, *qui idem eſſe Patrem & Filium docent, & alia quædam pernicioſa faciunt*. Igitur Canone illo eos tantum iterum baptizandos eſſe decernitur, qui debita verborum formula baptizati non fuerint. Item ſi Confirmationem in recipiendis Hæreticis adhibeant, ut Sacramentum conferre velint, nefariæ hæreſeos labe carere non poſſunt, inquit Goarius pag. 699. Nam Orthodoxa fides docet, Confirmationem, ut Baptiſma, & Ordo, characterem imprimere, ac iterari non poſſe. Ii ergo duo errores a Syris ſunt præcavendi. Goarius vero non improbat morem recipiendi hæreticos ad Eccleſiam redeuntes, juxta præſcriptum illius canonis, quem ex Epiſtola Methodii Patriarchæ de ſuſcipiendis hæreticis, cum aliis viris doctis depromptum exiſtimat ſi eo animo adhibeatur unctio, ac verba illa proferantur, ut non ad Sacramentum perficiendum, ſed ad puram Eccleſiæ cæremoniam referantur, & reſtringantur: *nimirum ut hac ſignorum exteriori repetitione, aut amiſſa gratia, quam receperunt in Confirmatione, aut nunquam accepta propter hæreſim memores fierent*: Hinc eruditi quamplurimi, ac etiam ipſe Bened. XIV. in tractatu de Synodo Diœceſana infra laudando, cenſent in antea dicto Canone non agi de Confirmatione, ſed cæremoniam indicatam deſignari; in Epiſtola vero I. pro nova Euchologii editione tollenda docet ab illa cæremonia verba illa *ſignaculum &c.* ut infra dicemus §. III. *Not.* 2. Vide Goar. loc. cit. ubi plura de hac cæremonia, de ipſius origine, & uſu in Eccleſia Græca, diſſerit.

Itaque immerito ex ſupra citatis Syrorum verbis uſurpatam ab ipſis Confirmationis formam colligimus; cum nil ſimile legere ſit in iis locis in quibus de ungendis, & confirmandis baptizatis agitur. Renaudotius, tom. 3. Liturg. Orient. pag. 645. de forma Chriſmatis apud Neſtorianos hæc habet; *Ut apud Græcos confertur Chriſma, dicendo* ſignaculum doni Spiritus ſancti, *ita Neſtoriano ritu per hæc verba* Pignus Spiritus ſancti, *ut diſcimus ex ordine Baptiſmatis Syriaco Mar Jeſujab Catholici, quem habemus deſcriptum ex Codice Eliæ Sacerdotis*. Non nego in illis verbis Confirmationis formam conſtitui poſſe, cum ſimilibus verbis paſſim Sancti Patres Confirmationis effectum ſignificaverint: at falſum eſt, a Neſtorianis haberi pro Confirmationis formula, primum, quia non in frontis conſignatione, ſed ad manuum impoſitionem recitantur: deinde, quia recitantur tantum, dum unus fuerit baptizatus, non vero dum fuerint plures; tum enim loco precum quæ incipiunt: *Pignus Spiritus ſancti, quod accepiſti*, in Rituali a Renaudotio citato aliæ præſcribuntur, quarum initium eſt: *magna ſunt Domine*; denique quia preces iſtæ a Neſtorianis referuntur ad ſuſceptam per Baptiſmum gratiam, non vero ad manuum impoſitionis, ſive frontis conſignationis effectum, ut optime notat Aſſem. & ut eaſdem legenti ſit illico manifeſtum. Igitur non in illis verbis, ſed potius in iis, quæ frontis conſignationi poſt Baptiſma factæ reſpondent, Confirmationis forma inquirenda eſt, ait Timothæus II. Patriarca cap. 3. de Sacramentis ſect. 19. *in Baptiſmate tres conſignationes fieri*; primam, dum Sacerdos dicit, *ſignatur talis in nomine* Patris *&c.* alteram, dum dicit, *ungitur talis in nomine* Patris *&c.* tertiam vero poſt Baptiſmum, dum dicit, *baptizatus eſt, & perfectus eſt talis in nomine* Patris *&c.* De hac poſtrema conſignatione hæc ſubjungit. *Tertia, eademque poſtrema conſignatio, perfectio eſt in Spiritu ſancto, quæ in Baptiſmo Domini noſtri contigit, atque eſt conſummata perfectio*. Igitur ſi penes Neſtorianos eſſet Confirmationis forma, potius in verbis illis, *baptizatus eſt & perfectus &c.* quam in iis, quæ Renaudotius deſignavit, collocandi eſſet; cum per tertiam illam conſignationem, perfectionem illam Spiritus ſancti deſignare velle videatur, qua Sacro Chriſmate ſignati donantur. Sed licet hæc ſatis ſint ad oſtendendum Neſtorianos habuiſſe aliquando verum Confirmationis Sacramentum; videtur tamen

ex

Digitized by Google

ex ignorantia Sacramentum in cæremoniam eſſe mutatum, quæ proclamatio quædam in Baptizatum dici poſſit. *Mihi videtur*, inquit Aſſem. ſupr. cit. *non tam eſſe formam Confirmationis, quam ad eam proclamationem attendere, quæ apud Syros fieri ſolet ſupra ordinatos in Diaconos, vel Presbyteros*; Ordinatus eſt in Eccleſia Sancta talis Diaconus, vel Presbyter &c. in nomine Patris &c. *Velut Neſtoriani Pontifices dicunt ſupra ordinatos in Diaconos, Presbyteros & Epiſcopos*, Separatus eſt. Sanctificatus eſt, Conſecratus eſt talis &c. *Quod edictum ſeu publicatio peractæ ordinationis potius eſt, quam forma. Ita & Græci quum octavo poſt Baptiſma die puerum abluiſſent, dicunt*, Baptizatus es, illuminatus es, unguento unctus es, ſanctificatus, & ablutus es in nomine Patris &c.

§. III. *De Miniſtro.*

ORdinarius Confirmationis Miniſter eſt ſolus Epiſcopus. Res definita eſt in Concilio Conſtantienſi contra wicleſium, in Florentino decreto pro Armenis, atque in Tridentino ſeſſ. 7. can. 7. per hæc verba: *Si quis dixerit Sanctæ Confirmationis Ordinarium miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem, anathema ſit.* Sed ut appareat cum Novatores, tum etiam Photianos, alioſque Orientis Hæreticos in manifeſto errore verſari, id muneris ſimplici Sacerdoti committentes, paucis demonſtrabo, ita ſemper credidiſſe Eccleſiam. Nota res eſt ex Actis Apoſtolorum c. 8. Petrum, & Joannem miſſos fuiſſe in Samariam, ut baptizatos a Philippo Diacono per manus impoſitionem confirmarent; id vero ea de cauſſa factum fuiſſe, quod confirmandi munus ſolis Apoſtolis, atque Epiſcopis eorumdem Succeſſoribus a Chriſto Domino creditum fuerit, ex Græcis Patribus teſtantur. Chriſoſt. hom. 18. in Acta Apoſt. Oecumenius in Acta pag. 77. & Iſidorus Peluſiota Epiſt. 450. ad Antiochum. Apoſtolica Sedes ſemper id docuit: conſtat id ex Epiſt. Cornelii Papæ ad Fabium Antiochenum relata ab Euſebio l. 6. Hiſt. Eccl. circa medium III. ſæculi ſcripta; & ut mittam Epiſtolam Leonis I. ad Epiſcopos Germaniæ, & Galliæ, atque Gregorii Magni ad Januarium, ſat erit referre verba Innocentii I. in Epiſt. ad Decentium Eugubinum Epiſcopum, in qua c. 3. n. 6. legitur. " De conſignandis vero infantibus manifeſtum eſt, non ab alio, quam ab Epiſcopo fieri licere. Nam Presbyteri licet ſecundi ſint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hoc autem Pontificium ſolis deberi Epiſcopis, vel conſignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non ſolum conſuetudo Eccleſiaſtica demonſtrat, verum & illa lectio Actuum Apoſtolorum, quæ aſſerit, Petrum, & Joannem eſſe directos, qui jam baptizatis traderent ſpiritum ſanctum; Nam Presbyteris, ſive extra Epiſcopum, ſive præſente Epiſcopo, cum baptizant, Chriſmate baptizatos ungere licet ", (hic ſermo eſt de unctione, quæ fit ante Baptiſmum, de qua ſupra diximus) *ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum; non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis cum tradunt Paracletum.* Adeſt etiam teſtimonium Hieronym. in Dial. contra Luciferianos c. 4. *Non abnuo*, inquies, *hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudinem, ut ad eos, qui longe in minoribus urbibus per presbyteros, & Diaconos, baptizati ſunt, Epiſcopus ad invocationem Sancti Spiritus manum impoſiturus excurrat*: Aug. eadem habet l. xv. de Trinit. c. 26. Atque hinc palam fit, Romanam Eccleſiam, quæ reliquarum eſt mater & magiſtra, ſemper docuiſſe, Ordinarium hujus Sacramenti miniſtrum eſſe Epiſcopum, atque eamdem fidem primis ſæculis habuiſſe Eccleſias Africæ, in quibus erat Auguſtinus, Palæſtinæ, ubi ſcripſit Hieronym. aliaſque Orientis Eccleſias, ut conſtat ex Auctore Conſtit. Apoſtolicarum, Chryſoſtomo, Iſidoro Peluſiota, aliiſque ſupra citatis. Quamobrem contra majorum fidem Photiani Armenorumque nonnulli cenſent, ſimplices Presbyteros Ordinarios eſſe hujus Sacramenti Miniſtros.

Nota. 1. Præter manuum impoſitionem, qua baptizati confirmabantur, fuiſſe primis Eccleſiæ ſæculis aliam manuum impoſitionem, quæ non *confirmatoria*, ſed *curatoria* eſſent. Hujuſmodi fuit impoſitio illa manuum, qua per Ananiam Apoſtolorum diſcipulum Paulo, antequam baptizatus eſſet, viſus reſtitutus eſt *Act.* 12. v. 18. eamdem adhibitam fuiſſe etiam ætate Innocent. I. ad curandos Energumenos, docet ipſe Pontifex in ſupra laudata Epiſt. c. 6. n. 9. ubi eam ex Epiſcopi delegatione fieri permiſit etiam Diacono, inquiens," de his vero baptizatis, qui poſtea a demonio, vitio aliquo, vel peccato interveniente, arripiuntur, eſt ſollicita dilectio tua, ſi a Presbytero vel Diacono poſſint, aut debeant deſignari. Quod hoc niſi Epiſcopus præceperit, non licet. Nam manus eis imponenda non eſt, niſi Epiſcopus auctoritatem dederit id efficiendi. Hinc ſermo non eſt de Confirmationis Sacramento, quod ætate illa ſtatim poſt baptiſma conferebatur, ſed de ritu, quo eis ſuccurrebatur, qui a dæmone poſt ſuſceptum Baptiſma eſſent arrepti, ut poſt Morinum; & Petrum Conſtant. advertit Benedictus XIV. de Synodo Diœc. l. VII. c. 3. n. 3.

Nota 2. Conſignationem illam frontis, de qua Can. VII. ſecundæ Synodi, ſive potius Methodius Patriarcha Conſtantinopolitanus, ex cujus Epiſtola fuit ille formatus, ut Beverrgius, Goarius, aliique putant, non fuiſſe Confirmationis Sacramentum, ſed meram Eccleſiaſticam cæremoniam, in reconciliandis hæreticis a V. ſaltem ſæculo in Eccleſia Orientali uſurpatam; ut conſtat ex verbis Epaonenſis Concilii ſub Symmacho celebrati an. 509. " Presbytero propter ſalutem animarum, quam in cunctis optamus deſperatis in lecto recumbentibus Hæreticis, ſi converſionem ſubitam petant, Chriſmate ſubvenire permittimus: quod etiam omnes converſi, ſi ſani ſunt, ab Epiſcopo noverint expetendum. Cum fidei deſertor, *inquit Goarius p.* 699. per lapſum in hæreſim, aut in nefariam ſectam conſenſum, fidem quam in Confirmatione prædicandam propugnandamque modis omnibus pollicitus fuerat, donatumque ſibi Spiritum ſanctum abjiciat, conculcet, extinguat: ut & illam removet, & Dei Spiritum in ſe revocet, quaſi Confirmationem (quæ tamen denuo repeti nequit) expoſceret, ejus ſigna cæremoniaſque ſuſcipit, & hoc pacto Confirmationis gratiam, & effectum, prius deperditam in ſuorum animis reparare, Orientalis Eccleſiæ adinvenit ". *Non ita tamen ut aſſertum velim, ritum hunc ex ſe propriaque virtute poſſe opus tam ſubli-*

me & arduum (quale eſt in anima reparatio gratia pro ſolito Sacramentorum virtuti connexa) producere: quid namque ad gratiam reſtituendam imbecillius, caeremonia humanitus adinventa, & inſtituta? ſed quod vel Eccleſiæ precibus, vel Sacerdotis meritis, vel converſi humilitate, vel tandem, ut ſatius dicam, pœnitentia ſimul ſemper adjuncta vi & potentia, infidelitatis defectus omnis reſarciatur, ſanctitaſque cuncta per Confirmationem adveniens, rurſum per iteratum ejus ritum concedatur, qui quia Confirmationem imitatur, & ad Confirmationis effectum reparandum tendit, ad eam pertinere ex ſanctis Patribus poteſt aſſeri: quia vero pœnitentia demiſſione, & infidelitatis Confeſſionem adjunctam habet & ad eam a mente obliterandam operatur, mere reconciliatorium eſſe profiteor. Igitur damnandi non ſunt Græci quod hanc cæremoniam in Hæreticis reconciliandis adhibeant; & quod eadem cæremonia a ſimplici quoque Sacerdote in iis caſibus, in quibus reconciliandi hæreticos facultatem habet, uſurpetur; ſed potius monendi, hanc ſimplicem eſſe Eccleſiæ ritum, non Sacramentum.

Hinc vero notare oportet Benedictum XIV. in ſupr. cit. Epiſt. 1. de nova Euchologii editione, admonere in illa cæremonia, qua per unctionem Chriſmatis Hæretici reconciliantur, non eſſe uſurpanda verba illa: *ſignaculum doni Spiritus ſancti*, quæ formulam Confirmationis conſtituunt. Atque verba illa Methodi decreto, atque Euchologiis addita fuiſſe a Schiſmaticis, ex eo demonſtrat, quia decretum illud relatum habemus a Baronio ad ann. Chriſti 842. quin præ ſe verba illa ferat *ſignaculum &c.* & quia eadem verba deſiderantur in celeberrimo Euchologio Cryptæ Ferratæ, & in aliis quamplurimis, quæ inſpexit & recognovit. Vir ſumma fide dignus Matthæus Cariophylus Cydonius, quemadmodum refert Arcudius lib. II. de Confir. cap. 18. Nec conjectura deeſt, quæ verba illa a Schiſmaticis Euchologiis nonnullis addita demonſtret; Nam iis a Theodoro Balſamone perſuaſum fuit, ut ſi quis Latinus ad Græcos commigraret, huic Sacramentum Confirmationis denuo conferendum eſſet, ut Gregorius teſtatur Protoſyncellus in apologia adverſus Marcum Epheſinum. Horum itaque fraude poſt impium conſilium in aliqua Euchologia verba illa irrepſerunt *ſignaculum doni Spiritus ſancti*, quæ in oratione pro reconciliandis pœnitentibus habebantur; *ſed in Congregationibus ſuper correctione Euchologii habitis tam ſub Urbano VIII. quam noſtris hiſce temporibus*, inquit SS. Pontifex, *nobis annuentibus, decretum fuit, ut in Euchologio, quod correctum typis edendum erat, Ritus reconciliationis pœnitentium ad eam plane formam exigeretur, qua deſcriptum legitur in Euchologio Cryptæ Ferratæ: id quod eſt factum, in Cong. habita 7. Januarii 1748. in qua actum eſt* de corrigendo ritu reconciliandi Apoſtatas ad formam in decreto Methodii traditam, per unctionem ſcilicet qua ii unguntur qui ſuſcipiunt Baptiſmum, ac decretum fuit tollenda verba *ſignaculum &c.* quæ in paucis ſolummodo, iiſque recentibus Euchologiis reperiuntur. Quod confirmatum fuit in Congreg. habita 18. Februarii ejuſdem anni, decretumque pontificia auctoritate roboratum fuit.

Gravis olim exarſit inter doctores controverſia, an ex ſpeciali delegatione Romani Pontificis, poſſit ſimplex Sacerdos, ſaltem Chriſmate jam conſecrato, Sacramentum Confirmationis adminiſtrare. Sed cum innumera ex Eccleſiaſtica hiſtoria hujus delegationis exempla ſuppetant, cumque hanc facultatem Bened. ipſe XIV. fecerit Patri Cuſtodi & Guardiano Sancti Sepulcri Ordinis Minorum de Obſervancia, Patri Jacobo Cremeſit Ordinis Minorum ſtrictoris Obſervantiæ Præfecto Miſſionum in Ægypto, atque aliis; *non videtur hodie fas eſſe poteſtatem, de qua olim diſceptabatur, Summo Pontifici abjudicare.*

Dubitari etiam ſolet, an Chriſmatis conſecratio, quæ munus Epiſcopi eſt, ut definitum fuit in II. & III. Carthaginenſi Synodo, per delegationem Romani Pontificis a ſimplici Sacerdote fieri poſſit. Licet id eadem ratione fieri poſſe videatur, qua ſimplici presbytero confirmare permittitur; & licet hujus quoque commiſſionis nonnulla habeantur exempla; tamen hæc pauciſſima ſunt, atque ut plurimum non aliter a Summis Pontificibus permiſſum eſt ſimplicibus Sacerdotibus Sacramentum Confirmationis adminiſtrare, niſi ſub expreſſa conditione adhibendi Chriſma non a ſe, ſed ab Epiſcopo conſecratum; *quare inſuetum foret, hac etiam prærogativa Epiſcopalis Ordinis propria, inferiorem Presbyterum exornare*, inquit citatus Pontifex cap. 8. ubi ſubdit etiam: *accedit nullam eſſe neceſſitatem, hanc poteſtatem faciendi ſimplici Presbytero, is quippe quocumque ſe conferat, poteſt ſecum deferre Chriſma ab Epiſcopo acceptum, & ſiquidem a ſacris Canonibus, præcipue can. Litteris*, de Conſecrat. diſt. 3. *& can. ſi quis de aliis*, de Conſecrat. diſt. 4. *vetitus eſt uſus Chriſmatis ante annum benedicti, ſatis erit ut ab hoc poſitivo Eccleſiæ præcepto, Summi Pontificis auctoritate, eximatur, ſicuti Nos*, in cit. noſtra Conſt. 16. *ab eodem abſolvimus prædictum Cuſtodem Sancti Sepulcri, ſi in loco degat, ubi novi Chriſmatis non ſuppetat copia.*

Major controverſia eſt, num poteſtas, quam Summo Pontifici aſſeruimus, cuilibet Epiſcopo competat. Sed quidquid ſit de hac difficili, & valde implexa controverſia, inquit idem Pontifex laudato cap. 8. num. 7. *omnino in confeſſo eſt, irritam nunc fore Confirmationem a ſimplici Presbytero Latino ex ſola Epiſcopi delegatione collatam, quia Sedes Apoſtolica id juris ſibi unice reſervavit; quam quidem reſervationem non tantum a conſuetudine in tota Eccleſia Latina jamdiu recepta, tacite inductam arbitramur, ſicuti opinatur Juvenin. cit. loc. & Tournelly* de Sacram. Confirm. quæſt. 3. art. 2. *ſed jam ante IX. ſæculum expreſſe factum colligimus ex Flodoardo* lib. 3. hiſt. Eccl. Remenſis cap. 17. *ubi narrat Nicolaum I. ad Hincmarum, & cæteros Archiepiſcopos, atque Epiſcopos, in Regno Caroli conſtitutos ſcripſiſſe*, Græcorum Imperatores & Orientales Epiſcopos calumniari Sanctam Romanam Eccleſiam, immo omnem Eccleſiam, quæ latina utitur lingua .... quia Presbyteros ſortiri conjuges prohibemus, & quoniam eoſdem Presbyteros Chriſmate linire baptizatorum frontes inhibemus, *Poſita autem reſervatione facultatis, de qua eſt ſermo, a Summo Pontifice ſibi facta, nec licite, nec valide poteſt Epiſcopus Latinus illa uti: nam quamvis confirmare ſit actus Ordinis Epiſcopalis, cujus firmitas, & validitas a Pontificis nutu non pendet; delegare tamen ſimplici Presbytero poteſtatem*

Digitized by Google

ſtatem exercendi ejuſmodi actum, potius ad juriſditionem, quam ad ordinem pertinet: Epiſcopi vero juriſdictio, ſive ſit immediate a Chriſto Domino, ſive a ſummo Pontifice, ita ſemper huic ſubeſt, ut conſentientibus omnibus Catholicis ejuſdem auctoritate & imperio limitari, atque ex legitima cauſſa omnino auferri poſſit. Illud etiam ad rem facit, quod modo audivimus a D. Thoma, nempe delegationem, de qua eſt ſermo, eſſe actum poteſtatis & juriſdictionis ſupremæ a Chriſto Domino ſoli ſuo in terris Vicario commiſſa. Quamobrem Clemens VI. priuſquam ad Catholicam Communionem reciperet Conſolatorem Armenorum Patriarcham, certior fieri voluit, an eum Eccleſia Romana ſentiret, etiam in hiſce articulis, expreſſis in Apoſtolicis litteris ad eundem Patriarcham datis quæ habentur apud Raynaldum an. 1351. num. 12. nimirum; Primo de conſecratione Chriſmatis, ſi credis, quod per nullum Sacerdotem, qui non eſt Epiſcopus, poteſt Chriſma rite, & debita conſecrari. Secundo, ſi credis, quod Sacramentum Confirmationis, per alium, quam per Epiſcopum non poteſt ex officio ordinarie miniſtrari. Tertio, ſi credis quod ſolum per Romanum Pontificem plenitudinem poteſtatis habentem poſſit diſpenſatio Sacramenti Confirmationis Presbyteris, qui non ſunt Epiſcopi, committi. Quarto, ſi credis, quod Chriſmati per quoſcumque Sacerdotes, qui non ſunt Epiſcopi, neque a Romano Pontifice ſuper hoc commiſſionem, ſeu conceſſionem aliquam receperunt, iterum per Epiſcopum, vel Epiſcopos, ſint chriſmandi. “ Quæ verba perpendant oportet, qui poteſtatem, de qua diſſerimus, Epiſcopis attribuunt “.

Dicendum nunc ſupereſt de Orientalibus, quorum Præsbyteri pueris poſt baptiſma Confirmationem conferunt. Negari non poteſt, hanc conſuetudinem in Orientali Eccleſia antiquam eſſe, ac longe Photiano Schiſmate vetuſtiorem. De Græcis id luculenter oſtendunt Morinus diſſert. 2. de Sacr. Confirm., & Lucas Holſtenius diſſert. 1. de Miniſtro Confirmat. apud Græcos: Eudemque uſu invaluiſſe apud alias Orientales Eccleſias, teſtantur Ambroſiaſter in Comment. in Epiſt. Pauli ad cap. 4. Epiſt. ad Epheſios v. 22., inquiens: *Apud Ægyptum Præsbyteri conſignant, ſi præſens non ſit Epiſcopus*, & Auctor. qq. vet. & nov. teſtam. quæſt. 10. in append. ad 1. par. tom. 3. oper. S. Auguſtini: *In Alexandria & per totam Ægyptum, ſi deſit Epiſcopus, conſignat Præsbyter*, ~~quibus in locis~~ verbum *conſignat* non merum ritum, ſed veram Confirmationem denotare, tamquam indubitatum ponit Chriſtianus Lupus tom. 2. p. 1414. Nos hic, miſſis quæ in ſcholis a Theologis diſputari ſolent, Orientales in duas claſſes diſtribuemus, ſcilicet in eos, quorum Præsbyteri ex tacita & præſumpta Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione valide hac licite hujuſmodi Sacramentum adminiſtrant, & in eos, quibus ſit hæc facultas ſublata.

Cum ex iis, quæ ſupra oſtendimus, abunde conſtet, ſat eſſe Romani Pontificis delegationem, ut Presbyteri rite Sacramentum hoc adminiſtrent, facile quiſque conjiciet, Presbyteros, qui ex tolerantia, atque ex Romanorum Pontificum indulgentia & permiſſione confirment, quæ ſatis ſit ad tacitam delegationem indicandam, valide ac licite confirmare. Hanc ob rem in Florentina Synodo, in qua hujuſmodi controverſia cum Græcis agitata fuit; a Latinis Patribus Græcorum Præsbyterorum Confirmatio rata exiſtimata fuit, ut ait Gregorius Petroſyncellus, qui eidem Synodo interfuit, tamquam Legatus Patriarchæ Alexandrini, & poſtea creatus fuit Patriarcha Conſtantinopolitanus, ſcribens contra Epiſtolam Marci Epheſini. *Deinde Patientia quadam & facilitate Sedis Apoſtolicæ factum eſt*, inquit Bened. XIV. Conſt. *Inter ſollicitas* tom. 1. Bull. pag. 513., *ut unum & alterum Sacramentum*, Baptiſma ſcilicet & Confirmatio, *ab eodem Sacerdote in Oriente Græcis conferretur. Nec defuere idcirco Theologi, qui hujuſmodi tolerantiæ veſtem & imaginem tacitæ diſpenſationis adducerent*. Eodem ibi modo loquitur de Cophtis. Eadem Apoſtolica Sedes probavit Synodum Ruthenorum celebratum Zamoſciæ ann. 1720., in qua hæc leguntur. *Sacramentum Confirmationis a Chriſto Domino inſtitutum, quod Parochi in Orientali Eccleſia extraordinario jure, & delegata ab Epiſcopo facultate, ex Apoſtolica Sedis diſpenſatione, ſtatim poſt Baptiſmum adminiſtrare ſolent in genere viſibilium ſignaculorum, ſacroſanctum eſt, ut ipſe Baptiſmus, illudque nefas eſt iterare, propterea quod indelebilem characterem imprimit*. Atque eamdem conſuetudinem tolerat & permittit in Armenis, Syris, Chaldæiſque. Ii ergo reprehendi nequeunt, quod per ſimplices Presbyteros Confirmationem adminiſtrent. Nec Miſſionarii, atque privati Theologi ſine gravi injuria poſſunt collatum ab iis Sacramentum irritum declarare. Permiſſum tamen eſt Guardiano Terræ Sanctæ, ut legitur Conſt. *Demandatam &c. in Civitate Hieroſolymitana, & in iis locis, ubi Epiſcopus Græcus Catholicus jure ſuo, & in propria Diœceſi non reſidet, conferre* ſub conditione *Sacramentum Confirmationis Græcis a ſimplici Sacerdote confirmatis, ſponte ab eodem confirmari petentibus*. Ex quo deducere eſt etiam alios, qui jus confirmandi habeant, poſſe confirmatos a ſimplicibus Presbyteris Orientalibus, *ſub conditione* iterum confirmare, dum id petant. Hæc autem permiſſio conferendi *ſub conditione* Confirmationem confirmatis a ſimplicibus Presbyteris, dum eam petant, ideo ab Apoſtolica Sede fieri videtur, quia delegatio Apoſtolicæ Sedis expreſſe Presbyteris illis facta non eſt, & quia nondum proſcripta eſt illorum opinio, qui de horum Confirmationis valore dubitant.

Ubi vero hæc tollerantia, ac delegationis præſumptio deeſt, ibi certum eſt nullum eſſe a ſimplici Presbytero collatum Confirmationis Sacramentum; deeſt autem hæc præſumptio in iis, quibus id Sedes Apoſtolica interdixit.

Certum eſt, vetitum eſſe Latinis etiam inter Orientales degentibus, 1. tum quia expreſſe jubentur ſervare ubique proprios mores, & ritus; tum etiam quia Innoc. III. in ſua Decretali, quæ apud Baluzium extat tom. 2. Epiſt. pag. 480 Latinorum Sacerdotum abuſum, qui Conſtantinopoleos Græcorum more Confirmationem conferre audebant, compeſcuit, prohibuitque, *ne talia de cetero ſua temeritate præſumerent*. 2. Eſt etiam notum, Nicolaum I. voluiſſe, ut Bulgari, qui Confirmationem ſuſceperant a Sacerdotibus illuc a Photio miſſis, iterum congnarentur: ſive id fecerit, quod Sacerdotes illi jure ordinario eam conferre præſumpſerint; ſive quod a Photio *Macho*,

& invaſore miſſi fuerint, ut loquebantur Apoſtolici Legati, ſive demum quia Bulgaria pertinebat ad Patriarchatum Occidentalem, quod pluribus oſtendit Lupus tom. 2. pag. 1404. & ſeq. Certum eſt in iis ceſſare præſumptionem illam, quæ ex tollerantia Sedis Apoſtolicæ conſurgit. 3. Conſtat Innoc. IV. in Ep. ad Cardinalem Legatum in Regno Cypri prohibuiſſe Græcis Sacerdotibus ibidem degentibus Sacramentum Confirmationis adminiſtrare. 4. In Synodo Nationali Maronitarum coacta in Monte Libano 1636. & a Benedicto XIV. confirmata anno 1741. hæc ad rem edita ſunt decreta, videlicet cap. 2. de Sacramento Baptiſmi can. 15. „ Majores noſtri, ſicut & ceteri Orientalium Eccleſiarum filii ſtatim poſt Baptiſmum tam infantes, quam adultos conſueverunt Sacro Chriſmate perungere, atque adeo Sacramentum Confirmationis illis conferre, idque per ſimplices Sacerdotes etiam, quibus Patriarchæ, & Epiſcopi hanc facultatem conceſſerunt, quemadmodum ex Ritualibus apparet. Quia vero Patriarchæ noſtri, ut eo, quo par eſt, obſequio Romanis Pontificibus, qui frequentes ad illos hac de re litteras dederunt, morem gererent, Latino ritui conſentientes, decreverunt, ut deinceps nemo, niſi Epiſcopali dignitate præditus, Sacramentum Confirmationis adminiſtret, ideo mandamus, ac præcipimus omnibus Parochis, Archipresbyteris, Chorepiſcopis, ceteriſque dignitate Epiſcopali carentibus, ne audeant impoſterum Baptizati frontem Sacro Chriſmate perungere, & verba illa, quæ ad Confirmationis Sacramentum, adeoque ad Epiſcopum tamquam ordinarium illius Miniſtrum ſpectant, recitare; ſed illis omiſſis, intingant pollicem in ſacro Chriſmate & ungant Baptizatum in ſummitate capitis in modum Crucis, dicentes Orationem ex Rituali Romano deſumptam, quæ ſequitur: Deus omnipotens Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti &c. Si vero adfuerit Epiſcopus, & ipſe, vel ſimplex Presbiter, adultum quempiam baptizaverit; poterit idem Epiſcopus poſt Baptiſmum ſi velit (ac præcipue, ſi contigerit, ab illo baptizari adultum, ſive infantem in mortis periculo conſtitutum) proſequi cetera, quæ ad collationem Sacramenti Confirmationis in Rituali pertinent, ita tamen, ut Patrinus, vel Matrina adhibeantur, & nomen Confirmati in libro ad id deſtinato a Parocho vel Epiſcopo adnotetur. Hinc in Rituali, quod auctoritate Reverendiſſimi Domini Patriarchæ propediem eſt edendum, ante illa verba, quibus juxta ritum noſtrum, Confirmationis Sacramentum confertur, apponenda eſt admonitio ad ſimplices Sacerdotes, cum ſupradicta Oratione, Deus omnipotens &c. & altera admonitio ad Epiſcopos cum ritu conferendi Sacramentum Confirmationis, quem omnino a ritu Baptiſmi diſtingui, & ſeparari præcipimus. *Et cap. 4. de Sacram. Confirm. can. 2.* Quia vero tam in noſtra, quam in reliquis Orientalibus Eccleſiis, antiquus mos obtinuerat, ut ſtatim poſt Baptiſmum etiam Sacramentum Confirmationis conferretur, quemadmodum & in Ritualibus continetur, & a Concilio Laodiceno his verbis præſcribitur, quod oportet eos, qui illuminantur, poſt Baptiſmum inungi ſupercæleſti Chriſmate, & eſſe regni Chriſti participes; Hoc tamen in re ſervandum præcipimus, ac mandamus, quod dudum a Reverendiſſimis Dominicis Patriarchis injunctum eſt, noſque ſupra de Baptiſmo monuimus, ne ſimplices Sacerdotes de cetero præſumant hoc Sacramentum adminiſtrare; ſed illud Epiſcopi dumtaxat conferant, illum Sacroſanctæ Synodi canonem præ oculis habentes. Si quis dixerit Sanctæ Confirmationis ordinarium Miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem, anathema ſit: „ 5. Clemens VIII. anno 1595. & Benedictus XIV. Conſt. *Etſi Paſtoralis* Presbyteris Italo-Græcis expreſſe interdixerunt, ne baptizatos Chriſmate conſignent. Atque in citata Conſt. ad rem hæc ſtatuitur. I. Epiſcopus ſub conditione, & cum cautela eos confirmare debet, de quibus veroſimiliter dubitari poteſt, utrum ab Epiſcopis Græcis ordinem Baptiſmi juxta eorum Euchologium ſervantibus, fuerint baptizati. II. Idem dicendum ſi Epiſcopus Latinus ex diſpenſatione Apoſtolica Græcum aliquem ordinaverit, qui a Presbytero Græco in Italia, vel adjacentibus Inſulis fuerit baptizatus, nec conſtet, illum ab aliquo Epiſcopo, ſive Latino, ſive Græco, Chriſmate in fronte fuiſſe conſignatum; debet nimirum illum antea abſolute confirmare; ſub conditione autem, ſi veriſimiliter dubium eſſe poſſit, an ab Epiſcopo Græco fuerit baptizatus. III. Quamvis confirmati a ſimplici Sacerdote cogendi non ſunt ejuſmodi Confirmationis Sacramentum ab Epiſcopo ſuſcipere, ſi ex tali coactione ſcandala oriri poſſent: cum Sacramentum Confirmationis ejuſmodi neceſſitatem non habeat, ut ſine eo ſalvus quis eſſe non poſſit; monendi tamen ſunt ab Ordinariis locorum, eos gravis peccati reatu teneri, ſi cum poſſunt ad Confirmationem accedere, illam renuunt, ac negligunt. IV. Ubi Græcus Catholicus Epiſcopus haberi poteſt, prout habetur conſtitutus in Collegio Corſino Italo-Græcorum in Calabria, curent omnino Latini Ordinarii, ut ab illo potius Græcis cæremoniis juxta Græcum Euchologium, quam a ſe latino ritu, Sacramentum Confirmationis ſubditis ſuis Græco Ritu viventibus Chriſmate a Latinis Epiſcopis accepto miniſtretur, ne ſcilicet Eccleſiarum ritus quoad fieri poteſt, miſceantur. “

§. IV. *De Confirmationis ſubjecto.*

OMnes Orthodoxi fatentur, Confirmationis ſubjectum eſſe hominem baptizatum. Orientales vero a Latinis diſſident, quod illico poſt baptiſma etiam parvulis Confirmationem adminiſtrent. Contemporanea hæc utriuſque Sacramenti collatio iis permiſſa eſt, in quibus Apoſtolica Sedes tolerat; ut etiam per ſimplices Sacerdotes Sacrum Chriſma conferatur neque hac de cauſſa reprehendi poſſunt. Hæc enim conſuetudo, ut ſupra diximus, etiam in Latina Eccleſia aliquando viguit. At Latina ac Romana Eccleſia aliarum Mater atque Magiſtra, mutata hac conſuetudine, conſultius duxit, *ut renatis fonte Baptiſmatis conferretur Sacramentum Confirmationis in ea ſolum ætate, in qua fideles, evacuatis quæ erant parvuli, intelligerent tantum inter ſe differre Baptiſmum & Confirmationem, quantum in naturali vita diſtat generatio ab incremento, ſeque per Baptiſmum fuiſſe quidem ad militiam receptos, Confirmationem vero ad pugnam roborator, & ad perferendos agones per gratiam inſtructos, ex quo fit, ut rigide animadvertere in eos oporteat, ſi qui forte ſanctio-*

Digitized by Google

ctioris hujus diſciplina inſtituta refugerent aut contemnerent. Ita Benedictus XIV. Conſt. *Et quamvis tempore* tom. 1. Bull. pag. 515. Hanc Latinæ Eccleſiæ diſciplinam ii omnes ſervare debent, quibus ſupra prohibitum eſſe diximus per ſimplices Sacerdotes Confirmationem adminiſtrare, ut colligitur, tum ex antea citata Conſt. tum ea quæ incipit. *Etſi Paſtoralis* §. 2. n. 1.

Nota 1. Ferri nullo modo poſſe, ut ii, qui contemporanee Baptiſmum & Confirmationem juxta propriæ Eccleſiæ morem, adminiſtrare & recipere ſolent, Baptiſma ritu Latino, & ſeorſim a Confirmatione collatum, acerbo alienoque animo perhorreſcant; ac multo minus, ut credant, duo hæc Sacramenta invicem ſejungi non poſſe. Ii enim in duplici verſarentur errore, quorum alter in contemptu Latini Ritus, alter vero in opinione illa conſiſteret, qua crederent, duo hæc Sacramenta invicem ſeparari non poſſe. Iis oſtendendum eſſet, Eccleſiam ſemper licitum exiſtimaviſſe Confirmationem a Baptiſmate ſeparare, ut ſupra oſtendimus; atque Romanam Eccleſiam utilius cenſuiſſe, confirmationem differre, quoadusque pueri rationis uſum aſſequantur.

Nota. Quamquam eos, qui confirmationem a Baptiſmo ſejungere debent, non deceat pueris adminiſtrare ante uſum rationis, ut Cath. præſcribit Concilii Tridentini juſſu S. Pii V editus; tamen dum pueri ſint morti proximi, eis conferri poterit etiam ante ſeptennium, *ut confirmati decedentes, majorem gloriam conſequantur, ſicut & hic majorem obtinent gratiam*, juxta S. Thom. doctrinam 3. par. qu. 73. art. 8. ad 4. Etſi Epiſcopus, vel propter ſui ingraveſcentem ætatem, vel propter locorum diſtantiam a civitate, aut propter itineris difficultatem expediens judicaverit pueros etiam ante ſeptennium conſignare, poterit id licite facere, ut ait Bened. XIV. de Syn. Diœceſ. lib. VII. c. 16. ubi advertit, id fieri debere ſine ulla acceptione perſonarum. ✠ (1)

TRACTATUS

DE EUCHARISTIA.

EUchariſtia eſt Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini, ad ſpiritualem animæ refectionem a Chriſto inſtitutum.

CAPUT I.

De Materia, & Forma Euchariſtia.

Quæſt. I. *QUanam eſt materia neceſſaria, ex qua conficitur Euchariſtia?*

Reſp. 1. Eſt panis triticeus, & vinum de vite: *Prob.* 1. Ex perpetua Eccleſiæ Traditione & praxi. 2. Ex Conciliis præſertim Lateran. IV. c. *Firmiter*, Trid. ſeſſ. 13. c. 4. can. 3. & Florentino, ibi: *Tertium eſt Euchariſtia Sacramentum, cujus materia eſt panis triticeus, & vinum de vite, cui ante conſecrationem aqua modiciſſima admiſceri debet*. 3. Quia Chriſtus inſtituens Euchariſtiam, non aliam materiam adhibuit, Matt. 26. eamque ut neceſſariam præcepit his verbis, *Hoc facite &c.* Luc. 42. & I. Cor. 11. Præterea panis triticeus ſolus eſt, qui dicatur ſimpliciter panis, alii non vocantur panes niſi cum addito: nec adhibentur niſi in ejus defectum: Item vinum ſimpliciter eſt vinum de vite uſuale. At ex Scriptura & Conciliis materia Euchariſtiæ eſt panis & vinum ſimpliciter.

Hinc 1. Non poteſt valide conſecrari panis confectus ex oriza, avena, hordeo, milio &c. vel ex leguminibus, radicibus herbarum, aut fructibus arborum; item ex tritico non puro, ſed mixto, v. gr. hordeo, vel avena, ſi quantitas tritici non ſit notabiliter major: nam alias panis non eſſet ſimpliciter triticeus. Quare Miſſale Rom. *de defectibus*, ait: *Si panis non ſit triticeus, vel ſi triticeus admixtus ſit granis alterius generis in tanta quantitate, ut non maneat panis triticeus, vel ſit alioquin corruptus, non conficitur Sacramentum*. Secus ſi farina alterius materiæ ſit in tam parva quantitate, ut panis morali æſtimatione cenſeatur adhuc triticeus. Reverentia tamen Sacramento debita exigit, ut panis ſit ex puro tritico, & valde albus.

Li-

(1) ,, Quoad ætatem confirmandorum, ex regula ordinaria conferendum eſt hoc Sacramentum pueris poſt ſeptennium: ſed in aliquo extraordinario caſu juſta urgente cauſa non vetatur, quin poſſit etiam ante eam ætatem miniſtrari. Juſtam cauſam adeſſe conſtat ſi facilis ad pueros illos in poſterum non ſit futurus epiſcopi acceſſus &c. Ita in Bulla pro Cophtis *Anno vertente*, & de Synod. Diœceſ. lib. 7. cap. 10 "

,, Neceſſitatem, quam vocant abſolutam hujus Sacramenti recipiendi nemo utique eſſe affirmaverit, ſed vel in re vel in voto plane neceſſarium eſt neceſſitate præcepti, & quidem divini, tempore perſecutionis. Neque Parochi, neque Parentes, neque qui ſunt loco parentum, ſunt eximendi a lethali culpa ſi non inſtent, ut ſubjecti ſibi Parochiani, & quos habent ſubjectos Confirmationem ab Epiſcopo parato recipiant. *Ibid.* § 9. & 10. "

,, Animi diſpoſitiones ad digne recipiendum hoc Sacramentum ſunt ſtatus gratiæ, quæ in adultis lethali crimine infectis comparatur plerumque per Sacramentum pœnitentiæ. *Inſt. Eccl.* 6. *n.* 11. "

,, Corporis diſpoſitiones non tamen neceſſario præmittendæ, ſunt plerumque confirmandi, & confirmantis jejunium, quod conſulit Pontificale Romanum. *Ibid.* §. 12. "

,, Mares ſeorſim a fœminis accedere par eſſet, ut honeſtius res peragatur, ut ex Concilio Mediolanenſi. Ibid. §. 13. Porro Patrinus manum ſuam dexteram dextero humero Chriſmandi imponat. *Ibid.* §. 16. "

Licite vero conſecrari non poteſt panis confectus ex grano, de quo dubitatur an ſit verum triticum. Nam in Sacramentis, quæ non ſunt de neceſſitate medii, nunquam licet adhibere materiam non certam; alioqui ſine neceſſitate urgente exponerentur nullitati. Species autem grani, de quibus præſertim aliqui dubitant an ſint triticum, ſunt ſiligo, ſeu ſegale & ſpelta. Nam quamvis S. Thomas ſenſerit, ſiliginem eſſe triticum, quia quandoque ex tritico in malis terris generatur; multi tamen id negant, quia quandoque etiam ex tritico naſcitur avena: poteſtque res unius ſpeciei propter diverſas diſpoſitiones, & cauſſas degenerare in rem alterius ſpeciei.

Hinc 2. Non poteſt valide conſecrari. 1. Liquor expreſſus ex pomis, piris, ceraſis &c. 2. Omphacium (apud Italos, *Agreſta*) *du verjus*, quia necdum habet naturam vini. 3. Acetum quia non eſt amplius vinum, & fit ex corruptione ſubſtantiali vini. 4. Succus intra uvas maturas adhuc contentus, aut vinum in pane, vel alia ſimili materia contentum; quia in tali ſtatu non habet rationem vini uſualis. 5. Vinum aromatibus ita conditum, ut morali æſtimatione ſpeciem vini amiſerit. Secus, ſi alteratio ſit exigua, quamvis illicite, conſecratur.

E contra valide conſecratur, 1. Muſtum, ſeu vinum ex uvis maturis recens expreſſum, cum jam habeat naturam vini, quamvis hoc ſit prohibitum, quia eſt impurum ob admixtas fæces, ac proinde indecens. In neceſſitate tamen, juxta S. Tho. 3. par. qu. 74. art. 5. ad 3. licite conſecratur. 2. Vinum congelatum, ſed poſtea reſolutum, modo per gelu non fuerit corruptum. Vinum autem actu congelatum, & non reſolutum eſt materia incerta; quare ſi forte in hyeme vinum in Calice congeletur, debet per ignem reſolvi priuſquam conſecretur; ſed ejus congelatio, quantum poteſt, impediri debet.

Reſp. 2. Ad valorem Sacramenti requiritur, ut panis ſit confectus ex farina triticea aqua naturali diluta, & igne cocta. Nam ſic conficitur panis ſimpliciter dictus & uſualis, aliorumque ciborum comes, qualem Chriſtus inſtituit.

Hinc non poſſunt valide conſecrari. 1. Liba, placentæ, & ſimilia confecta ex farina triticea mixta lacte, butyro, ovis, melle, ſaccharo, aliiſque liquoribus ab aqua naturali ſpecie differentibus; niſi forte liquores iſti admixti aquæ naturali eſſent in exigua quantitate, ita ut aqua plurimum prædominaretur. Illicitum tamen eſt conſecrare panem triticeum mixtum quacumque re, grano, vel liquore, etſi parva quantitate; quia eſt contra uſum Eccleſiæ, & reverentiam Sacramenti poſtulantis materiam omnino puram. 2. Maſſa cruda, ſeu paſta; quia non eſt panis uſualis, nec cibus hominum. Si autem farina ſit diluta aqua roſacea, dubium eſt, an ſit valida materia, ut habet Miſſale Rom.

Porro ex præcepto & uſu Eccleſiæ panis conſecrandus apud Latinos debet eſſe figuræ orbicularis & integra.

Nota. Nulla videtur poſſe occurrere cauſſa moraliter ſufficiens ad conficiendam Euchariſtiam, niſi in materia certa, inquit Suarez, quia huic Sacramento ſumma reverentia debetur, & aliunde non eſt neceſſarium neceſſitate medii in re ad ſalutem.

Quæſt. II. *An panis tam azymus quam fermentatus eſt materia valida.*

Reſp. Affirm. Ex Concil. Florent. in decreto unionis; ibi: *Diffinitum in azymo, ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſti veraciter confici: Sacerdoteſque in alterutro ipſum Domini Corpus conficere debere, unumquemque ſcilicet juxta ſuæ Eccleſiæ ſive Occidentalis, ſive Orientalis conſuetudinem.* Ratio eſt, quia uterque eſt panis verus, & ſimpliciter dictus, & ſic in Scriptura; nam uterque fit ex farina triticea, aqua naturali ſubacta, ac puro igne coquitur, habetque proprium uſum panis.

Latini tamen tenetur ſub mortali conſecrare azymum, Græci vero fermentatum, ſinguli juxta Eccleſiæ ſuæ ritum: nam ita præcepit Concil. Florent. cit. & utriuſque Eccleſiæ conſuetudo antiquiſſima, obtinens vim legis graviter obligantis, utpote de re gravi. Hinc c. ult. *de celebrat.* Sacerdos quidam Latinus jubetur privari in perpetuum officio & beneficio, quod in fermentato conſecraſſet in defectum azymi. Quare in hoc nulla diſpenſat neceſſitas, ne Viatici quidem pro infirmo conſecrandi: nam ad tanti Myſterii majorem reverentiam intereſt, modo ac ritu convenienti ſemper confici. Præceptum quippe divinum circa Viaticum non obligat, niſi quando id fieri poteſt modo convenienti, & cum debitis circumſtantiis.

Nota. Quamvis multi dicant, Sacerdotem Latinum iter agentem per Græciam licite uti fermentato, & Græcum azymo in Occidente, in iis ſcilicet locis, ubi non ſunt Eccleſiæ ſui ritus; quia ex S. Auguſt. epiſt. ad Januar. licet cuique facere, quod in ea Eccleſia, in quam venit, invenerit; modo non adverſetur divino mandato; ſi tamen inter Latinos ſint aliquæ Eccleſiæ Græcorum, & inter Græcos aliquæ Latinorum, in his tenetur unuſquiſque ſuæ Eccleſiæ ritum ſervare: quia hoc ipſo quod ibi templum habent, perinde eſt quoad ſacrificium, ac ſi eſſent in ſua patria. Nec licet Latino in Eccleſia Græcorum inter Latinos ſita celebrare in fermentato; quia hoc eſt ſpeciale privilegium Græcis in Eccleſia conceſſum.

Quæſt. III. *An & quanta aqua admiſceri debet?*

Reſp. 1. Ex præcepto Eccleſiæ aqua elementaria ante conſecrationem vino admiſceri debet; conſtat ex Conc. Florent. ſupra cit. & Trident. ſeſſ. 22. cap. 7. ibi; *Monet S. Synodus præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miſceant, tum quod Chriſtum Dominum ita feciſſe credatur; tum etiam quia e latere ejus aqua ſimul cum ſanguine exierit, quod Sacramentum hac mixtione recolitur: & cum aqua in Apocalypſi Beati Joannis populi dicantur, ipſius populi fidelis cum capite Chriſto unio repreſentatur.* Hoc præceptum ſub mortali obligat, quia licet materia ſit in ſe levis, eſt tamen gravis ratione finis & ſignificationis; nam apponitur aqua ad repræſentandam unionem populi fidelis cum ſuo capite Chriſto, atque etiam unionem humanitatis cum Verbo. Hæc tamen admixtio aquæ non eſt de neceſſitate Sacramenti: ita Miſſale Rom. Et Conc. Trid. ſolum dicit, hanc eſſe præceptam ab Eccleſia.

Reſp. 2. Aqua vino miſcenda debet eſſe modiciſſima. Quia 1. ita Conc. Florent. ſtatuit, & fert uſus Eccleſiæ. 2. Ut ait Conc. Tribur. Can. 19. ſic melius ſignificatur majeſtas Chriſti per vinum deſignata,

& po-

Digitized by Google

& populi fragilitas per aquam repræſentata. 3. Hoc eſt tutius: nam (ut ait S. Tho.) vinum aliquando ita debile eſt, ut per aquam in magna quantitate, licet minore, facile corrumpatur. Sufficit autem una aquæ gutta ſenſibilis; cum ad ſignum ſenſibile, & ſignificationem convenientem ſufficiat. Ad validam vero conſecrationem neceſſe eſt, ut major ſit quantitas vini quam aquæ, quia materia calicis eſt ſolum vinum uſuale. At tale non eſſet potius vinum quam aqua. Quare c. 13. *de celebr. Miſſ.* dicitur pernicioſus abuſus, quod plus aquæ quam vini in calicem infunditur.

Reſp. 3. Hæc mixtio neceſſario fieri debet, 1. Tempore Miſſæ, & in ipſo ſacro calice: nam alioqui non eſſet cæremonia ſacra, nec ſacram ſignificationem haberet. 2. Ante calicis oblationem ob Eccleſiæ uſum; unde graviter peccaret, qui eam tunc omitteret. Quod ſi illa mixtio ante calicis oblationem facta non fuiſſet, fieri debet ante calicis conſecrationem; nam uſque ad illam ſubſiſtit ratio & tempus præcepti ac ſignificationis; non poſt, quia tunc prohibetur, & ceſſat tempus, ex Miſſal. Rom. tit. *de defect.* ibi: *Si celebrans ante conſecrationem calicis advertat, non fuiſſe appoſitam aquam; ſtatim ponat eam .... ſi id advertat poſt conſecrationem calicis, nullo modo apponat, quia non eſt de neceſſitate Sacramenti.*

Quæſt. IV. *An ut utraque hæc materia valide conſecretur, debeat eſſe moraliter præſens conſecranti?*

Reſp. Affirm. Quia 1. ita fert Traditio & praxis Eccleſiæ in facto Chriſti fundata; Chriſtus enim conſecravit materiam præſentem, & non dedit poteſtatem Apoſtolis faciendi, niſi quod ipſe fecerat. 2. Id exigit veritas formæ, quæ continet pronomen demonſtrativum, *Hoc*, *Hic*: nihil enim demonſtrari poteſt ad ſenſum, niſi ſit moraliter præſens. 3. Alioqui Sacerdos poſſet totum panem, qui nunc in hac urbe, vel tota regione exiſtit, conſecrare.

At ſufficit moralis præſentia; nam hæc ſufficit ad veritatem formæ. Ad moralem autem præſentiam materiæ, ex communi hæc requiruntur, 1. Ut conſecrans ſciat materiam ibi eſſe. 2. Ut materia ſenſu aliquo percipi poſſit, non tamen neceſſe eſt, ut in ſe videatur, vel tangatur a Sacerdote; ſed ſufficit ut in eo loco ſita ſit, in quo a conſecrante poſſit ſenſu percipi, ſive in ſe, ſive in alio, ut in ſuo toto, vel proximo continente, aut vaſe ad illam continendam deſtinato. Sic hoſtiæ, quæ latent ſub aliis multis in cumulo, cenſentur Sacerdoti præſentes: nam id cenſetur moraliter præſens, quod poteſt demonſtrari humano modo ad ſenſum, per pronomen, *Hic*, *Hoc*, independenter ab omni alio ſigno. 3. Ut ſit propinqua; qualis debet eſſe res, quæ velut in uſum humanum aſſumenda, demonſtrari poteſt pronomine, *hic* vel *hoc*: alioqui non eſſet præſens more humano. Sed cum definiri nequeat quænam abſolute requiratur propinquitas, in re incerta ſervari debet praxis Eccleſiæ non conſecrantis niſi materiam valde propinquam. Item materia debet eſſe coram Sacerdote, alioqui non poſſet demonſtrari per ly *hoc*, ſtricte ſumptum, per quod debet ſignificari res præſens independenter a circumſtantiis, & ab omni alio nutu & ſigno. *Requiritur ut materia conſecranda, in actu conſecrationis ſit coram Sacerdote*, ait Miſſale Rom. *de defect.*

Hinc non poteſt valide conſecrari materia licet vicina, ſi ſit a tergo, vel ſub mappa, vel poſt parietem, aut aliud corpus opacum, quod non habet rationem thecæ; ſeu vaſis proxime illam continentis; nam tunc non eſt moraliter præſens conſecranti, nec ullo ſenſu demonſtrabilis. E contra hoſtiæ in pyxide, ſeu ciborio clauſo contentæ conſecrantur, ſi ad eas dirigatur intentio; quia ad moralem præſentiam rei ſufficit, quod proximum ejus continens ad illam continendam deſtinatum, ſit præſens: quemadmodum vinum in lagena clauſum cenſetur moraliter præſens, & demonſtrabile ei, cui lagena eſt præſens; quia ratione continentis proximi contentum præſens eſt & demonſtratur.

Quædam circa hoc dubia ſic reſolvit recentior Theologus. 1. Si hoſtiæ non ſint in ipſo altari, ſed alicubi prope illud. v. gr. ſi in Credentia ex oblivione ſint relictæ probabiliter non conſecrantur, quamvis Sacerdos ante habuerit intentionem eas conſecrandi. Tum quia non videntur connaturaliter deſignari per ly *hoc*: tum quia præſumi non debet Sacerdos voluiſſe intentionem ſuam extendere ad eas contra praxim & præceptum Eccleſiæ conſecrandas in eo loco, in quo non poſſunt ſine gravi culpa conſecrari.

2. Si ſint poſitæ quidem in altari, ſed alicubi extra corporale ad latus, res eſt dubia, & maxime pendet ab intentione Sacerdotis. At ſi poſitæ ſint, non quidem ſupra corporale, ſed prope illud v. g. a parte Evangelii inter librum & corporale, videntur conſecratæ, quamvis Rubricæ præſcribant, ut ponantur ſupra corporale, ſicut vere conſecrantur in ciborio clauſæ ſuper corporali poſito, licet Rubrica præcipiat tunc aperiri in ipſa conſecratione, ſicut in prima oblatione: nam poſſunt ſufficienter demonſtrari per ly *hoc*.

3. Guttæ vini, quæ calici ſeparatim a toto adhærent extrinſecus, non conſecrantur: cum enim conſecrari licite non poſſint, præſumi non debet Sacerdotem intendere earum conſecrationem. De iis vero quæ intra cuppam ſunt ſeparatæ a toto, variant ſententiæ: unde pro praxi expedit, ut Sacerdos ſemel pro ſemper intendat non conſecrare niſi id quod eſt præciſe continuum.

4. Sacerdos de vera hoſtiarum conſecratione rationabiliter incertus, vel dubius, debet eas ſumere poſt Sanguinem: vel ſi nimis multæ ſint, rogare alium Sacerdotem, ut in ſuo ſacro, dum unam aut alteram hoſtiam abſolute conſecrat, ſimul eas intendat conſecrare ſub conditione, ſi non ſint conſecratæ; vel id ipſe die ſequenti in ſuo ſacro faciat. Quod ſi dubium ſit de valore conſecrationis alterutrius materiæ pro ſacrificio conſtitutæ, debent iterum verba conſecrationis ſuper illam materiam proferri ſub conditione; & ſi dubium ſit de valore materiæ, v. gr. quia præſumitur vinum eſſe acetum, vel aqua plurima vino mixta, debet certam aliam conſecrare, ne ſacrificium imperfectum relinquat, & poſt Communionem ſumere materiam dubiam.

Quæſt. V. *An ad validam conſecrationem neceſſe eſt, ut materia conſecranda determinetur in particulari per intentionem Sacerdotis?*

Reſp.

Digitized by Google

Reſp. Affirm. Quia 1. Miſſal. Rom. *de defectibus* ſic habet: *Si quis habeat coram ſe undecim hoſtias; & intendat conſecrare ſolum decem, non determinans quas decem intendit, non conſecrat, quia requiritur intentio. Secus, ſi putans quidem eſſe decem, tamen omnes voluit conſecrare, quas coram ſe habebat; nam tunc omnes erunt conſecratæ, atque ideo quilibet Sacerdos talem intentionem habere debet, ſcilicet conſecrandi omnes, quas ante ſe ad conſecrandum poſitas habet.* 2. Quia actiones ſunt circa ſingularia determinata: ergo intentio Miniſtri, quæ eſt cauſa practica conſecrationis, ferri debet circa materiam determinatam, 3. Cum forma Eucharistiæ ſit demonſtrativa, exigit determinationem rei demonſtrandæ; res enim indeterminata demonſtrari nequit. Non eſt tamen neceſſe, ſingulas hoſtias deſignari quoad numerum, ſed ſufficit eas deſignari in toto objecto quod proponitur: v. gr. ut Sacerdos intendat conſecrare omnes hoſtias præſentes, etſi ignoret illarum numerum, vel circa illum erret, ut patet ex Rubrica cit. Immo ſi plures hoſtias habeat, quam ſumere ſtatuerat, omnes conſecrantur; quia omnes ſunt ei moraliter præſentes, & intendit conſecrare id quod præſens eſt. Nec error ſpeculativus tollit intentionem abſolutam conſecrandi materiam præſentem; quam ut debitam cenſetur habere implicite, niſi eam expreſſe excludat. *Hinc ſi putans ſe tenere unam hoſtiam, poſt conſecrationem invenerit fuiſſe duas ſimul junctas, in ſumptione ſumat utramque.* Miſſal. Rom.

Quæſt. VI. *An quævis minutiſſima materia poteſt valide conſecrari?*

Reſp. Affirm. modo ſit ſenſu perceptibilis: nam talis materia poteſt eſſe ſignum ſenſibile, & per verba conſecrationis ad ſenſum demonſtrari. At ſi particulæ panis, vel vini, ita ſint exiguæ, ut nequeant naturaliter ſenſu percipi, non poſſunt valide conſecrari. Quia non poſſunt demonſtrari præſentes in ordine ad ſenſus, prout exigunt voces *Hoc* & *Hic*, & quia Sacramentum debet eſſe ſignum ſenſibile. Non poteſt autem fieri conſecratio, quin conficiatur Sacramentum.

Quæſt. VII. *An poteſt valide conſecrari materia in maxima quantitate?*

Reſp. Affirm. modo ſit ſecundum ſe totam moraliter præſens conſecranti. *Ita communiter.* Quia 1. Chriſtus nullam certam quantitatem definivit, & abſolute dedit Sacerdotibus poteſtatem conſecrandi panem & vinum abſque limitatione ad certam aliquam quantitatem. 2. Quantacumque ſit materiæ quantitas præſens, deſignari poteſt per pronomen *Hoc*, & verificatur forma. Non licet tamen majorem quantitatem conſecrare, quam tempore opportuno poſſit abſumi: quia periculum eſſet ne ſpecies putreſcerent. Quod ſi conſecretur nimis magna quantitas cum injuria Sacramenti, erit abuſus poteſtatis a Chriſto conceſſæ, qui non impedit ſubſtantiam Sacramenti.

Quæſt. VIII. *An panis ſine vino, vel vinum ſine pane conſecrari poteſt?*

Reſp. 1. Non poteſt licite. Quia, 1. Chriſtus præcepit, ut utraque materia conſecraretur, per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem*, 1. Cor. 11. Sic enim Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 1. interpretatur. 2. Euchariſtiæ inſtitutio exigit utriuſque conſecrationem. Nam Euchariſtia, ut eſt Sacramentum, inſtituta eſt ad modum & ſignum integri convivii, quod cibo & potu perficitur; & ut eſt Sacrificium, eſt incruenta ac myſtica immolatio Chriſti conſtituti modo quodam mortuo ſub ſpeciebus per conſecrationem, & expreſſa repræſentatio Sacrificii cruenti, quod per realem ſeparationem Sanguinis a Corpore in cruce peractum eſt. Sed ad hoc neceſſe eſt, ut ambæ materiæ conſecrentur, & ſub illarum ſpeciebus Corpus & Sanguis myſtice ſeparentur, & expreſſe repræſententur, ut ſeparatæ fuerunt in Cruce: unde eſt inſtitutione divina conſecratio utriuſque ſpeciei eſt de Sacrificii ſubſtantia & integritate. Hoc autem Sacramentum non conficitur niſi in Sacrificio: Igitur inſtitutio Euchariſtiæ, quæ eſt juris divini, ac proinde jus divinum, exigit utriuſque materiæ conſecrationem. 2. Eccleſia id prohibet, ut patet ex ejus uſu, & Miſſali Rom. *de defect.*

Reſp. 2. Valide tamen una materia ſine alia conſecratur. Quia, 1. Chriſtus prius tempore per verba de præſenti conſecravit unam materiam, quam alteram: ſic etiam Sacerdos conſecrat, & hoſtiam adorandam populo proponit ante vini conſecrationem. Quare ſi Sacerdos per impotentiam, vel malitiam non conſecraret vinum, non ideo efficeret, ut ſpecies panis conſecrata, non eſſet vere conſecrata. Veritas & conſecratio formæ, per quam conſecratur una ſpecies, eſt abſoluta, & independens ab altera forma conſecratoria alterius ſpeciei, ac proinde exigit, ut Chriſtus ſit ſtatim ſub ipſa ſpecie conſecrata independenter ab altera; alioqui forma eſſet falſa.

Quæſt. IX. *Quænam eſt forma Euchariſtiæ?*

Reſp. Quiſque graviter tenetur proferre totam formam, quæ in canone legitur, ob uſum & præceptum Eccleſiæ in re tam gravi. Forma pro conſecratione panis, hæc eſt: *Hoc eſt enim Corpus meum*; pro vino illa: *Hic eſt enim Calix Sanguinis mei, novi & æterni Teſtamenti, Myſterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. Verba autem eſſentialia formæ debent proferri aſſertive, ſeu cum intentione affirmandi id quod ſignificant: nam ex Patribus & Conc. Flor. Sacerdos ea profert ex perſona Chriſti, ſeu ut gerens perſonam Chriſti, & debet per illam intendere conſecrare ac efficere quod ſignificant.

Reſp. 2. Ad validam conſecrationem certum eſt requiri hæc verba: *Hoc eſt Corpus meum, Hic eſt calix Sanguinis mei:* aut illis æquivalentia, quæ ſignificent clare ac diſtincte converſionem panis in Corpus Chriſti, & vini in Sanguinem: verba enim non efficiunt niſi id quod ſignificant. Horum autem ſenſus eſt: Hoc contentum ſub his ſpeciebus, eſt Corpus meum, & Sanguis meus.

Hinc invalida eſt conſecratio, 1. Si pro ly *hoc*, diceretur *illud*, quia ly *illud* non demonſtrat rem præſentem. 2. Si dicatur *ibi* vel *hic* adverbialiter, quia voces illæ ſignificant tantum Corpus eſſe in pane, vel Sanguinem in vino; non autem veram converſionem panis in Corpus, aut vini in Sanguinem. 3. Si pro ly *Corpus* dicatur *Caro*, quia corpus plus ſignificat quam caro: corpus enim eſt totum integrale conſtans non ſolum ex carne, ſed etiam ex oſſibus, nervis &c. 4. Si dicatur, *Hoc Corpus eſt meum*: nam tranſpoſitio illa mutat ſenſum verborum Chriſti. 5. Si dicatur, *Hoc eſt Corpus Chriſti*: quia hic modus

lo-

Digitized by Google

loquendi longe diverſus eſt, & hæc verba non proferuntur ex Chriſti perſona.

Reſp. 3. Hæc verba, *Hoc eſt Corpus meum, Hic eſt Calix Sanguinis mei*, aut aliis æquivalentia, ad validam conſecrationem ſecundum communem Doctorum ſententiam ſufficiunt, & probant, 1. Ex Patribus, qui nulla alia verba pro forma aſſignant. 2. Quia iſta verba perfecte ſignificant præſentiam Corporis & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini: verba autem formæ; utpote practica, efficiunt id, quod perfecte ſignificant.

Nota. Ambroſius Caterinus, Chriſtophorus a Capite Fontium, Dominicus Touteus Monachus Benedictinus editor Operum Cyrilli Hieroſolymitani, P. Brunus in explicatione Liturgiæ Armenorum, ac alii pauci Catholici viri ad perficiendam Euchariſtiam neceſſariam quoque exiſtimant invocationem Spiritus Sancti. Hi vero confutantur in appendice. Vide §. *de forma*.

CAPUT II.

De præcepto Euchariſtiæ, ejus effectu, & diſpoſitione.

Quæſt. I. AN *extet præceptum ſumendi Euchariſtiam?*

Reſp. 1. Extat præceptum divinum aliquando eam ſumendi. Patet ex Joan. 6. *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis &c. non habebitis vitam in vobis*. Et ex Conc. Trid. ſeſſ. 13. cap. 2. *Sumi autem voluit Sacramentum hoc, tamquam ſpiritualem animarum cibum &c.* quod ad omnes ſpectat. Hoc præceptum ex communi ſententia adultos obligat, 1. Pluries in vita: nam Conc. Trid. loc. cit. Euchariſtia inſtituta eſt per modum cibi ſpiritualis, quo anima nutriatur & confortetur, & eſt neceſſaria ex præcepto ut cibus; ergo non raro ex præcepto ſumenda eſt. Chriſtus tamen non determinavit frequentiam ſumptionum, ſed reliquit determinandam ab Eccleſia, quando fidelium neceſſitas id exigeret. 2. Obligat in quovis probabili mortis periculo; ut in gravi morbo, inſtante conflictu, difficili partu, periculoſa navigatione inciſione &c. Conſtat tum ex conſuetudine totius Eccleſiæ miniſtrandi Euchariſtiam omnibus in periculo mortis verſantibus, & eam in hunc finem ſollicite aſſervandi, ſemper & ubique obſervata, quæ oſtendit id ex Traditione Apoſtolorum a Chriſto edoctorum manaſſe. Tum quia nunquam poteſt eſſe major neceſſitas hujus cibi inſtituti ad conſervandam & roborandam vitam ſpiritualem contra tentationes ac difficultates, quam in periculo mortis, in quo ſolent eſſe graviores, & ex qua pendet ultimo æternitas, & imminet ultima lucta cum hoſte ad decidendum de ſalute æterna.

Pluries autem in eodem morbo Viaticum dari poteſt, modo dies decem ab altera viatici ſumptione interceſſerint. Ita Rituale Pariſienſe.

Reſp. 2. Omnes & ſinguli fideles utriuſque ſexus, cum ad annos diſcretionis pervenerint, tenentur ſingulis annis, ſaltem in Paſchate, ad communicandum, juxta præceptum ſanctæ Matris Eccleſiæ. Ita Conc. Trid. ſeſſ. 14. can. 9. ubi hoc negantes anathematizat. Et ex Conc. gener. Later. IV. c. *Omnis*, de Pœnit. & rem. ibi: „ Omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam ſibi pœnitentiam propriis viribus ſtudeat adimplere, ſuſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum: niſi forte de proprii Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſſam, ad tempus ab hujuſmodi perceptione duxerit abſtinendum; alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens chriſtiana careat ſepultura. " Circa quod obſervanda ſunt ſequentia.

1. Pueri tenentur ad Communionem, quando habent ſufficientem uſum rationis, ad diſcernendum Corpus Chriſti ab aliis cibis, & reverenter ac devote ſumendum ſunt idonei; quod aliis citius, nempe circa an. XIV. contingit; licet pueri prius cenſeantur obligari ad confeſſionem, quia ad Communionem plus requiritur diſcretionis, & devotionis ac reverentiæ. Nam ita Eccleſiæ conſuetudo interpretatur præcepta Confeſſionis, & Communionis pro materia ſubjecta; & Euchariſtiæ dignitas ſingularis exigit maturiorem ætatem, & majorem diſcretionem, ut poſſit convenienti devotione ac reverentia ſumi. Quare ætas, qua urget obligatio communionis, eſt intra annum X. vel XII. & XIV. ita ut nemo ultra differat, ſi ſit ſufficienter inſtructus, & recte diſpoſitus. quia ſaltem communiter neque ante X. incipit, neque ultra XIV. differtur plenior uſus rationis requiſitus. In periculo tamen mortis, puero capaci confeſſionis, & ſufficienter inſtructo, dandum eſt Euchariſtiæ Viaticum: nam in eo periculo verſatur, in quo expectare non poteſt tempus commodius ad Euchariſtiam cum meliori diſpoſitione recipiendam, ut præcepto divino ſatisfaciat, & aliunde poteſt reverenter ſumere, & probare ſe ſufficienter per confeſſionem, ne indigne ſumat (1).

2. Per Paſcha, ex Eugenio IV. Bulla *Fide digna*, & uſu Eccleſiæ, intelligitur tota quindena a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis incluſive. Tamen in variis locis ſive ex conſuetudine, ſive ex privilegio, ſive ex neceſſitate, plus temporis conceditur.

3. Communio Paſchalis fieri debet in propria Parochia, & ſumenda de manu proprii Sacerdotis, vel ejus delegati. Conſtat ex Ritualibus & variis Synodis, & ex conſuetudine vim legis habente, & ita in-

(1) *Lambertinus* de Synodo Diœceſ. cap. 12. §. 3. *quoad pueros in mortis articulo conſtitutos adminiſtrandam Euchariſtiam ait, quod in iis non deſideratur eadem ætas, ac in recte valentibus. In iis moriturus judicio Parochi permittendum eſt, qui diligenti examine inveſtiget, num tanta polleant perſpicacia, ut Chriſtum ſub ſpeciebus Sacramentalibus firmiter credant, & adorent.*

Dixerat jam anteriori §. quod recte valentes potiri debent majori judicii firmitate, ut debita religione, & reverentia ad Sacramentum accedant, qua plerunque firmitas advenire ſolet annum decimum inter, & decimum quartum ætatis.

Digitized by Google

interpretante canonem Concilii Lateran. Unde Sacra Congreg. Cardin. declaravit an. 1682. ſæculares non ſatisfacere præcepto Eccleſiaſtico per Communionem factam in Eccleſiis Regularium (*). Sacerdotes tamen ſæculares ex conſuetudine ſatisfaciunt celebrando in Eccleſia, cui addicti ſunt per ſuas functiones (**).

4. Vagabundi tenentur Euchariſtiam ſuſcipere in ea parochia, in qua eo tempore verſantur; nam ibi ſunt vere ſubditi, & non habent alium certum parochum, vel paſtorem: unde ibi cenſentur habere domicilium eo modo, quo illius ſunt capaces. Ita Suar. l. 9. Inſtit. Sac. c. 3. ubi idem ut verius cenſet de peregrinis, quia reputantur tamquam incolæ illius loci, in quo tempore Paſchali inveniuntur, ut declaravit Eugenius IV. & Parochus illius loci eſt proprius eorum Sacerdos: niſi tamen ipſius Parochi interveniat licentia ſaltem tacita, quæ ex conſuetudine innoteſcit.

5. Confeſſor poteſt ex juſta cauſa Communionem Paſchalem pœnitentis ultra quindenam differre, ex Conc. Later. cap. *Omnis* eit uno tenetur, ſi judicet differendam eſſe abſolutionem: enim vero cum Communio pendeat ab abſolutione, qui poteſt ac debet hanc differre, poteſt quoque ac debet illam.

6. Huic præcepto communicandi non ſatisfit per Communionem ſacrilegam. Nam 1. Innoc. XI. oppoſitum damnavit. 2. Eccleſia expreſſit in præcepto modum excludentem Communionem ſacrilegam: nam cap. *Omnis*, præcepit, ut omnes ſuſcipiant *reverenter*, ideoque non ſacrilege. Præceptum autem non ſervatur, niſi ſervetur modus in præcepto expreſſus, cum ipſe præcipiatur. 3. Præceptum Eccleſiæ eſt determinatio præcepti divini de ſumptione Euchariſtiæ pia ac fructuoſa, qua anima alatur, & ejus vita confortetur ac augeatur, ex 1. Cor. 11. "Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat. *Et ex Conc. Trident. ſeſſ.* 13. *cap.* 2. Sumi voluit Sacramentum hoc tamquam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur & confortentur viventes vita illius qui dixit: Qui manducat me, & ipſe vivet propter me &c.

7. Qui ante quindenam in ſua parochia Euchariſtiam ſumpſit, tenetur iterum ſub mortali eam ibi ſumere intra quindenam. Nam quando per præceptum determinatur tempus, non impletur ſaltem integre, niſi eo tempore: ſicut qui die Sabbati audivit Miſſam, non eſt immunis ab obligatione eam audiendi die ſequenti. Præterea non ſatisfecit præcepto Euchariſtiam in *Paſchate* ſuſcipiendi. *Hinc ægroti parochialibus, etiamſi Communionem extra præſcriptos Paſchales dies ſumpſerint, in Paſchalibus diebus illam deferet, ac miniſtrabit* Parochus (ait Rituale Rom.)

8. Qui intra quindenam non communicavit, tenetur adhuc poſtea intra eumdem annum quamprimum communicare. Quia hoc præceptum non eſt ſicut præceptum jejunandi, vel audiendi Miſſam tali die, ſed continet virtualiter duo præcepta, alterum communicandi ſemel ſaltem in anno, alterum in Paſchate, ita ut Communio annua primario propter ſe præcipiatur ad implendum præceptum divinum ſæpe in vita communicandi, nec alligetur Paſchæ, ſicut Sacri auditio affixa eſt diei feſto. Quod ſatis indicant hæc verba legis Concil. Later. *ad minus in Paſcha*, & illa Conc. Trid. *ſingulis annis ſaltem in Paſchate*. Et vero Eccleſia debuit, exigente fidelium negligentia, determinare tempus obſervandi præceptum divinum communicandi pluries in vita, ideoque & obligare ad Communionem poſt Paſcha eos, qui in Paſchate omiſiſſent. Ergo cum adhuc ſervari poſſit præceptum Eccleſiæ quantum ad id quod eſt magis principale, durat obligatio toto anno, donec impleatur.

Imo juxta Suar. Azor. Reginald. & alios, eſt obligatio continua communicandi quamprimum moraliter fieri poteſt poſt Paſcha, ita ut ſemper nova culpa admittatur, quoties data opportunitate non impletur. Quia tempus Paſchæ non eſt tantum determinatum propter ſolemnitatem, & majorem congruentiam hujus temporis, ſed etiam ne diutius differatur communio; unde præceptum eſt affirmativum, quatenus præcipit Communionem; & ſimul implicite negativum, quatenus prohibet ejus dilationem ultra Paſcha: & probant etiam ex uſu Eccleſiæ; nam qui Communionem omiſit, cenſuris & minis compellitur ut quamprimum communicet. Aliud eſt de auditione Sacri; quæ præcipue præcipitur ob diem ſacrum, & in illius honorem, tamquam onus affixum diei, ſicque eo tranſacto non obligat, ut conſtat ex ſenſu & praxi Eccleſiæ. Sicut ergo cum tributum exigitur in certum diem, eo tranſacto, ſtatim ſemper ſolvi debet, ita &c. Hinc qui toto anno non communicavit, tenetur in confeſſione dicere, quoties id per annum omiſit, cum poſſet commode communicare, nam toties peccavit.

Sed Delugo docet, tunc remanere obligationem communicandi, non quidem ſtatim poſt Paſcha, ſed ſolum ante finem anni, quia, inquit, cum præceptum

(*) *Vetitum eſt Regularibus in ſuis Eccleſiis diſtribuere una tantum die Paſchatis Reſurrectionis Euchariſtiam ſecularibus; cæteris vero diebus id poſſunt citra ullam prohibitionem. Non ſatisfit tamen præcepto Communionis* Paſchalis *a ſecularibus. Lambertinus de* Syn. Diœceſ. lib. 3. c. 42. §. 3. *Nec ſatisfit recipiendo communionem extra Parochialem Eccleſiam, ac tunde Metropolitanam.* Item Inſt. Eccl. 18. §. 12. *Famuli quoque & Famulæ ſeculares utriuſque ſexus, etiamſi habitent in atriis Monaſteriorum muro circumvallatis, tenentur communionem Paſchalem in Eccleſia Parochiali, intra cujus fines eſt Monaſterium, recipere, uti ex Decr.* Sac. Congreg. *ſæpius deciſum eſt; neque enim habitationes illæ intra ſepta & domos Monaſteriorum ſunt, quod requiritur a Tridentino, ut famuli eximantur a Paræcia.* Inſt. Eccleſ. §. 7. & 8.

(**) *Sacerdotes Miſſam celebrantes non tenentur Præcepto Paſchali ſatisfacere in ſua Paræcia; ſi tamen raro intra annum celebrant, nec volunt, ſeu poſſunt celebrare Miſſam in* Paſchate, *tenentur tunc communicare in Eccleſia. Lambertinus* Inſt. Eccl. 55. §. 7. & 8.

Item Inſt. Eccl. 38. §. 10. *ait, omnes ſacerdotes cujuſcumque ſint Collegiatæ tenori Feria V. in Cœna Domini Sacramentum Ss. Euchariſtiæ recipere, e manibus Celebrantis, ut edicunt Decreta Sac. Congreg. apud Biſſum V.* Communio n. 383.

Digitized by Google

ptum communicandi in Paſchate nequeat jam obſervari, nec proinde obliget, ſolum manet obbligatio alterius præcepti, communicandi ſaltem ſemel in anno: hoc tamen non obligat ad communicandum hoc menſe potius quam illo, ſed ad communicandum ſemel hoc anno. Addit, cenſuram infligi ſolum propter tranſgreſſionem præteritam præcepti, quod obligabat ſub cenſura infligenda a Prælato, qui non vult eam exequi niſi in eos, qui ſtatim non communicaverint. (1)

9. Qui prævidet ſe non habiturum opportunitatem communicandi in Paſchate, nec poſtea hoc anno tenetur prævenire. Quia tenetur ſingulis anni communicare: obbligatio autem quæ cadit in totum tempus impleri debet initio, ſi in decurſu, vel in fine impleri nequeat: nam urget in ea temporis parte, qua poteſt impleri; ut patet in Præcepto audiendi Miſſam, quam tenetur primo mane audire, qui poſtea non poterit: quia præceptum obligat pro illo die, prout impleti potuerit. Qui vero tempus prævenit, tenetur communicare, ſi poſtea poſſit, in Paſchate, quia non ſatisfecit huic alteri obligationi communicandi in ipſo Paſchate, & jam poteſt ei ſatisfacere.

10. Ad veram Communionem neceſſe eſt, ut Euchariſtia per os in ſtomachum trajiciatur, & in eo recipiatur: nam hoc requiritur ad veram manducationem & ſumptionem alimenti. Unde ſi quis tamdiu teneret hoſtiam in ore ut in eo diſſolverentur ſpecies, aut ſi moreretur antequam in ſtomachum deſcendiſſet, reipſa non communicaſſet; non reciperet gratiam.

Nota. Non licet pluſquam ſemel eodem die communicare, ut conſtat ex omnium conſenſu, ex conſuetudine vim legis habente, & ex c. 3. de celebr. & c. *Sufficit*, de conſecr. diſt. 1. Qui canones licet loquantur de ſolo Sacerdote, tamen ab omnibus extenduntur ad Laicalem Communionem, & merito: nam facilius Sacerdoti ob utilitatem totius Eccleſiæ permitti poteſt bis celebrare. Ratio prohibitionis eſt reverentia tanto Sacramento debita, & ut aptius repræſentaretur unica Chriſti mors, quæ ſemel contigit. Hinc ſi quis eo die, quo communicavit, incidat in periculum imminens mortis, juxta Doctores omnes, aut fere omnes, inquit Delugo, non ei licet iterum eadem die communicare: quia numquam licet bis communicare eadem die extra Miſſam niſi quando propter reverentiam Euchariſtiæ neceſſe eſt ut ab aliquo conſumatur. Neque tunc eſt neceſſitas ſecundæ Communionis: talis enim ſatisfecit præcepto divino communicandi in fine vitæ; nam communicavit tempore proximo mortis, ac proinde moraliter cenſetur communicaſſe in periculo mortis licet id ignoraret. Rituale tamen Metenſe contrarium docet. (2)

✠ Ad Euchariſtiæ adminiſtrationem quod attinet, duo capita occurrunt in citato opere de Syn. l. viii, quorum in priori, quod ordine eſt 1x. de Viatico agitur, exhibendo, vel non exhibendo ei, qui poſt receptum mane Sanctiſſimam Euchariſtiam eadem die prudenter timetur moriturus, atque recenſitis hinc inde opinionibus, ſtatuitur, „ in tanta opinionum varietate, auctorumque diſcrepantia, integrum eſſe Parocho eam ſententiam amplecti, quæ ſibi magis arriſerit, quin fiat reus violati Statuti Synodalis, quod certe non potuit caſum iſtum extraordinarium reſpicere. Neque fas eſſe Epiſcopo, aut in Parochum animadvertere, qui præfato ægrotanti Viaticum denegarit: aut quidquam de ejuſmodi controverſia in ſua Synodo decernere, ne videatur ſibi erogare partes judicis inter graviſſimos, hac ſuper re, ſecum contendentes Theologos.

In altero vero capite, quod eſt duodecimum, *Primo*: Haud leviter delinquere, *ait*, qui pueros etiam duodennos, & perſpicacis ingenii, ſinunt ex hac vita migrare ſine Viatico, hanc unam ob cauſſam, quia ſcilicet numquam ante, Parochorum certe incuria, & oſcitantia, Euchariſticum panem deguſtarint, *atque probare quodammodo videtur Suareſii ſententiam, qui docet*, omnibus, qui ſunt doli capaces, poſitis in vitæ diſcrimine, illud eſſe ex divino præcepto porrigendum. *Secundo*. Poſſe, *ait*, & interdum debere Epiſcopum conſtituere, ne Parochi renuant Sanctiſſimam Euchariſtiam iterato deferre ad ægrotos, quia etiamſi perſeverante eodem morbi periculo, idem ſæpius, per modum Viatici, cum naturale jejunium ſervare nequeant, percipere cupiunt. *Tertio*, De frequenti Communione *monet*, ut caveat Epiſcopus, ne aut univerſim improbet, aut omnibus indiſcriminatim ſuadeat, quotidianum ad ſacram Menſam acceſſum. *Deinde ex Decreto ad litem de frequenti Communione pracidenda, jubente ac approbante Innocentio XI. die* 12. Febr. 1679. *promulgato hac verba tranſcribit*. In hoc igitur Paſtorum diligentia potiſſimum invigilabit, non ut a frequenti, aut quotidiana ſacræ Communionis ſumptione, unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut ſumendi dies generaliter conſtituantur, ſed magis quid ſingulis permittendum, per ſe aut Parochos, ſeu Confeſſarios ſibi decernendum putet, illudque omnino provideat, ut nemo a ſacro Convivio, ſeu frequenter, ſeu quotidie acceſſerit, repellatur, & nihilominus det operam, ut unuſquiſque digne pro devotionis, & præparationis modo, rarius, aut crebrius Dominici Corporis ſuavitatem deguſtet . . . . Proderit etiam præter Parochorum, & Confeſſariorum diligentiam, opera quoque Concionatorum uti, & cum eis Conſtitutum haberi, ut cum Fideles ad Sanctiſſimi Sacramenti frequentiam (quod facere de-

(1) „ Qui præcepto Paſchali de Euchariſtia ſumenda non ſatisfecit tempore apto, etiam poſt illud tenetur, & cogi poteſt pœnis ad Euchariſtiam ſumendam. Lambertinus, *Inſt. Eccl.* 45. §. 15.

(2) In Opere *de Syn. Diæc. c.* 11. ait Lambertinus, quod ſi quis mane ſumpſerit Euchariſtiam, veſperi vero decidat in lethalem morbum, liberum eſſe Parocho, ſi vel illum denuo communicet eadem die ſive abſtineat, nec poteſt ab Epiſcopo ad utrumlibet adigi.

Cæterum extreme ægrotantibus, eodem periculo mortis diutius perſeverante, poteſt & debet ſemel, iterum, tertio Viaticum conferri petente ægroto; ſed quoties, & quantum temporis intercedere neceſſe ſit inter unam, & alteram communionem, nihil definiendum Pontifex cenſet. *Ibid. lib.* 7. *c.* 13. §. 4.

Digitized by Google

bent) acceſſerint, ſtatim de magna ad illud ſumendum præparatione orationem habeant; generatimque oſtendant, eos, qui ad frequentiorem, aut quotidianam ſalutiferi cibi ſumptionem devoto ſtudio excitantur, debere, ſive laici negotiatores ſint, ſive conjugati, ſive quicunque alii, ſuam agnoſcere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac Divini judicii formidine diſcant cæleſtem Menſam, in qua Chriſtus eſt, revereri; & ſi quando ſe minus paratos ſenſerint, ab ea abſtinere, ſeque ad majorem præparationem accingere. *Denique concludit*: Si itaque in Synodo inſtituatur ſermo de frequenti, aut etiam quotidiano ſanctiſſimæ Euchariſtiæ uſu, non eſt deviandum ab hujus decreti ſemita, ſed ſi qua Parochis tradenda ſit inſtructio, curandum eſt, ut hæc illi adamuſſim reſpondeat: præcipue vero monendi ſunt Confeſſarii, ne frequentem ad Euchariſtiam acceſſum iis aut ſuadeant, aut permittant, qui in gravia peccata ſæpe labuntur, nec de pœnitentia peragenda, ſuaque vita emendanda ſunt ſolliciti; ſicuti nec illis, qui etſi gravia evitent crimina, voluntatem tamen habent venialibus inhærentem; qua de re legendi ſunt S. Franciſcus Saleſius *Philot. part. 2. cap. 20.* & Joannes Tauletus *ſer. 4. in feſto Ven. Sacramenti.* "

✠

Quæſt. II. *Quinam ſunt Euchariſtiæ effectus?*

Reſp. Hi. Primus & principalis eſt nutritio & confortatio animæ, ac augmentatio in vita ſpirituali, nimirum gratia ſanctificante & caritate, ex Joan. 6. *Caro mea vere eſt cibus &c.* Et Conc. Flor. in decreto de Sacram. ibi: " Hujus Sacramenti effectus, quem in anima operatur digne ſumentis, eſt adjunctio hominis ad Chriſtum. Et quia per gratiam homo Chriſto incorporatur, & membris ejus unitur, conſequens eſt quod per hoc Sacramentum in ſumentibus digne gratia augeatur, omnemque effectum, quem materialis cibus & potus quoad vitam agunt corporalem, ſuſtentando, augendo, reparando, & delectando, Sacramentum hoc quoad vitam operatur ſpiritualem: in quo gratam Salvatoris noſtri recenſemus memoriam, a malo retrahimur, confortamur in bono, & ad virtutum & gratiarum proficimus incrementum. " Et ex Concil. Trid. ſeſſ. 13. cap. 2. *Sumi autem voluit* (Chriſtus) *Sacramentum hoc tamquam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur & confortentur viventes vita illius qui dixit: qui manducat me & ipſe vivet propter me, & tamquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præſervemur.*

Hæc autem nutritio & confortatio ſpiritualis conſiſtit partim in augmento gratiæ habitualis, partim in gratiis actualibus uberioribus, quæ ſuo tempore intuitu Euchariſtiæ perceptæ dantur, ad caritatem conſervandam & augendam per opera meritoria, niſi tamen gratiis illis per peccata etiam venialia deliberate vel frequenter commiſſa obex poſtea apponatur.

Secundus liberat a peccatis venialibus, Conc. Trident.

Tertius præſervat a mortalibus. Conc. Trid. c. 2. cit. per gratias ſcilicet actuales; quæ illius intuitu dantur ad ſuperandas tentationes, & ſervanda mandata, cum urgent; & mediante illa præſervatione operatur perſeverantiam in gratia, & per eam gloriæ conſecutionem, juxta Joan. 6. *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*; ſi tamen homo gratiis illis non reſiſtat.

Quartus eſt delectatio ſpiritualis, ex Conc. Flor. ſupra cit. & ex Conc. Vien. Clem. *de reliquiis &c.* ibi: *In quo habetur omne delectamentum, & omnis ſaporis ſuavitas, ipſaque dulcedo Domini degustatur.* Sed hæc delectatio ſpiritualis ſæpe non eſt ſenſibilis. & impeditur per negligentiam, teporem, diſtractionem communicantis; vel affectum ad delectationes terrenas.

Quintus imminuit concupiſcentiæ fomitem, tum augendo caritatem: nam ex S. Auguſt. augmentum caritatis eſt diminutio cupiditatis; tum per gratias actuales, quibus excitantur pii motus contrarii motibus concupiſcentiæ.

Denique Euchariſtia influit in glorioſam reſurrectionem corporum, in quantum Deus ad vivificanda illa corpora movetur per conjunctionem, quam habuerunt cum vivificatrice Chriſti carne, ex Joan. 7. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam, & ego reſuſcitabo eum in noviſſimo die.*

Ex quibus patet, quam utilis & expetenda ſit frequens Euchariſtiæ ſumptio, modo fiat cum debitis diſpoſitionibus. (1)

Quæſt. III. *Quænam diſpoſitiones ex parte animæ requiruntur ad Euchariſtiam?*

Reſp. 1. Sub mortali requiritur ſtatus gratiæ.

Prob. 1. Ex Cor. 11. *Quicumque manducaverit indigne, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini... Judicium ſibi manducat non dijudicans Corpus Domini.* Sed qui eſt in peccato mortali, manducat indigne. Ergo. 2. Ex Conc. Trident. ſeſſ. 13. c. 7. ibi: Si *non decet ad ſacras ullas functiones quempiam accedere, niſi ſancte; certe, quo magis ſanctitas & divinitas cæleſtis hujus Sacramenti viro chriſtiano comperta eſt, eo diligentius cavere ille debet, ne abſque magna reverentia & ſanctitate ad id percipiendum accedat, præſertim cum illa plena formidinis verba apud Apoſtolum legamus: qui manducat & bibit indigne, judicium ſibi manducat, &c.* 3. Quia peccator gravem injuriam ac irreverentiam admittit in Chriſtum, eum ſuſcipiendo in ſtatu inimicitiæ & peccati, quod ei infinite diſplicet; & quantum in ſe eſt, falſam reddit ſignificationem tanti Sacramenti, illudque effectu ſuo privat. Nam cum ſit inſtitutum per modum cibi & potus, ad augendam, roborandam & conſervandam ſpiritualem vitam

(1) *De frequentia Ss. Communionis, quibus concedenda ſit quotidiana, quibus aliquando rarius, nihil innovandum ſupra Decretum Innocentii XI. die 12. Februarii 1679. Omnia ſcilicet referenda eſſe docti, & prudentis Confeſſarii judicio. Infertur tamen ex eodem Decreto licet frequentem acceſſum denegandum eſſe iis, qui in gravia peccata ſæpe labuntur, nec de emendatione ſunt ſolliciti; ſicut nec tam ſæpe iis, quorum cum voluntas ſit a gravibus averſa, venialibus tamen tenacius inhærent. Lambertinus* de Syn. Diœc. lib. 7. cap. 12. §. 9.

Digitized by Google

tam animæ, quæ eſt gratia ſanctificans & caritas, illam præſupponit; nec enim cibus datur, aut prodeſt mortuo. Hoc vero ſacrilegium graviſſimum eſt: & eo gravius eſt ſacrilegium, quo perſona, vel res ſacra, quæ indigne tractatur, ſanctior eſt.

Porro S. Franciſcus Saleſius, in ſua Introduct. tum immunitatem ab omni peccato mortali & ab omni affectu ad quodvis veniale, tum magnum deſiderium communicandi exigit ad communicandum octavo quoque die.

Reſp. 2. Qui ſibi conſcius eſt peccati mortalis; per ſe loquendo, ante Communionem tenetur jure divino confiteri. Conſtat ex Concil. Trid. ſeſſ. 13. c. 7. in hunc ſenſum explicante hæc verba Apoſt. I. Cor. 11. *Probet ſeipſum homo*. Et can. 11. ubi ait: *Declarat Sancta Synodus illis, quos conſcientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam ſe contritos exiſtiment, habita copia confeſſoris, neceſſario præmittendam eſſe confeſſionem Sacramentalem*.

Dixi *per ſe loquendo*: nam ſi urget neceſſitas communicandi, & deſit copia confeſſoris, ſufficit & requiritur contritio perfecta, ex eodem cap. 7. & praxi fidelium. Quia cum finis intentus, nempe ſtatus gratiæ requiſitus ad Euchariſtiam, poſſit etiam abſque confeſſione obtineri per contritionem perfectam, non debuit præceptum tunc confitendi ita ſtricte obligare, ut nulla prorſus neceſſitas excuſaret. Hæc neceſſitas urgere, ea communi ſententia cenſetur. 1. Quando morituro viaticum dari debet, & deeſt hoſtia conſecrata. 2. Si Sacrificium, vel Communio ſine gravi infamia, aut ſcandalo omitti nequit, ex Miſſali Romano *de defectib.* 3. Cum poſt conſecrationem Sacerdos meminit peccati mortalis, ex Miſſali Romano. 4. Juxta multos, quando parochus die feſto debet celebrare, nec poteſt alium ſubſtituere.

Porro Sacerdos qui in tali neceſſitate celebravit non confeſſus, tenetur poſtea quamprimum confiteri. Ita præcipit Conc. Trid. cap. 7. ſic: *Quod ſi neceſſitate urgente Sacerdos abſque prævia confeſſione celebraverit, quamprimum confiteatur*. Id eſt, ut explicat Miſſale Romanum, *cum primum poterit, debet confiteri*. Circa quod Alexander VII. damnavit has duas Propoſitiones 38. *Mandatum Concil. Trid. Sacerdoti ſacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali, confiteri quamprimum, eſt conſilium, non præceptum*. 39. *Illa particula (quamprimum) intelligitur, cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur*. Quare confiteri tenetur ſtatim, atque habuerit copiam confeſſoris, etiam in ipſo die celebrationis, ſi ſine magno incommodo poſſit. Dilatio autem licet parva quoad tempus, eſt magna relate ad finem præcepti, proinde mortalis, ob periculum celebrandi iterum ſine confeſſione. Copia autem confeſſoris cenſetur deeſſe; cum abſque gravi incommodo, ſeu damno adiri nequit.

Nota. Qui jam confeſſus eſt, ſed inculpate omiſit mortale, tenetur illud confiteri ante Communionem, ſi abſque gravi ſcandalo & infamiæ periculo poſſit, (quale dicitur eſſe plerumque, ſi jam ſacræ menſæ adſtaret) ac hæc eſt praxis fidelium; nam eſt præceptum divinum confitendi ante communionem omnia mortalia, quæ quis recordatur, ex Conc. Trid. ſeſſ. 13. c. 7. & can. 11. unde oppoſitum fuit expunctum in S. Fidei Tribunali Hiſpano.

Reſp. 3. Requiritur, ut cum magna devotione & reverentia ſumatur Euchariſtia. Ita S. Tho. 3. part. quæſt. 80. art. 10. & per ſe patet: nam id ſumma Chriſti majeſtas tanto eum amore ſe totum creaturæ communicantis omnino exigit. Præterea devotio actualis requiritur ad aliquos effectus ſecundarios recipiendos; quamvis enim, ſecundum S. Thomam & communem ſententiam, ad recipiendum augmentum gratiæ ſanctificantis ſufficiat ſtatus gratiæ, eo quod ſolum peccatum mortale ſit obex gratiæ ſanctificantis, quippe quæ cum veniali conſiſtere poteſt, & Sacramenta ex opere operato gratiam conferant non ponenti obicem; tamen devotio actualis neceſſaria eſt ad recipiendam dulcedinem ſpiritualem, fervorem, & majus augmentum gratiæ habitualis, multaſque gratias actuales ſpeciales: nam Sacramenta ad modum cauſſæ neceſſariæ efficiunt plus aut minus pro perfectiore aut imperfectiore diſpoſitione ſubjecti, ex Conc. Trid. ſeſſ. 6. c. 7. unde ſolus defectus devotionis actualis, ſecluſo contemptu & ſcandalo, eſt grave veniale. Item ad remiſſionem venialium prærequiritur depoſitio omnis affectus ad illa, & diſplicentia aliqua ſaltem virtualis illorum. Hinc Filincius hæc ait: Qui ex conſuetudine multa venialia committit, & ſentit ſe gravatum eorum conſcientia, & hic ſi ſine dolore eorum accedat, videtur peccare venialiter: quia ponit obicem aliquibus effectibus, ut eorum remiſſioni & fervori caritatis; & quia eſt aliqua irreverentia.

Reſp. 4. Devotio actualis, quam exigit Euchariſtia, poſtulat, ut cum fide viva, ſpe firma, caritate ardenti; & magna humilitate ſuſcipiatur, atque etiam ut conjuges ab actu conjugali ſe abſtineant ſaltem die Communionis: quia hic actus propter delectationem carnalem mentem deprimit, diſtrahit, & a ſpiritualibus avocat, & raro ob corruptionem naturæ ſine culpa veniali exercetur, præſertim ab exigente. Si tamen actus ille fiat ſolum prolis gignendæ vel reddendi debiti cauſſa, non impedit Communionem, ex S. Greg. in cap. *Vir.* 33. q. 4. Nam licet in copula intercedat voluptas & corporalis immunditia, tamen cum hæc accidant ob bonum finem, nec voluptas intenta ſit, honeſtas finis hanc indecentiam compenſat; & impedit, ne mens tantum deprimatur ac diſtrahatur. Qui vero ob voluptatem copulam exigit, regulariter venialem culpam admittit contra religionem, ſi eo die communicet, quia voluptas in eo actu quæſita mentem abſorbet, & multum deprimit ac diſtrahit, ineptamque orationi reddit, & ſic impedit devotionem actualem. Ita communiter, ut conſtat ex Sanchez.

Dixi *regulariter*. Quia poſſunt ſubeſſe aliquæ juſtæ cauſæ, ob quas Communio tunc licita ſit poſt elicitam de culpa contritionem, ut Jubilæus, ſcandalum vitandum &c.

A fortiori qui pollutionem voluntariam, vel aliud grave peccatum admiſit, non debet ſtatim, etſi contritus & abſolutus, Euchariſtiam ſumere, niſi urgeat aliqua neceſſitas, & aliud confeſſario videatur, ut ait Miſſale Roman. tum ob indecentiam, tum quia talis non poteſt ſtatim devotionem actualem debitam habere, propter diſtractionem, cogitationem turpium, recordationem delectationis obſcœnæ, & infirmitatem ex peccato relictam. Immo ex quadam decentia ab

Eu-

Digitized by Google

Euchariſtia abſtinendum eſt ob pollutionem nocturnam involuntariam, dum mentem perturbat ac diſtrahit, niſi videatur a dæmone ad Communionem impediendam procurata, vel niſi adſit aliqua neceſſitas, vel ſingularis utilitas, aut ſcandalum ex omiſſione timeatur. S. Th. 3. p. q. 80. art. 7.

Nota. Devotio, reverentia, & gratitudo Chriſto debitæ exigunt, aliquod tempus poni poſt communionem in gratiarum actione, pia occupatione animæ cum Chriſto, per actus fidei, ſpei, caritatis &c. & teſte S. Thereſia illud tempus eſt pretioſiſſimum ac ſaluberrimum, proinde non ita contemnendum. Non licet autem ſtatim poſt Communionem expuere ob periculum & irreverentiam. Præterea S. Carolus, Act. p. 4. in inſtruct. Euchar. monet eos, qui Euchariſtiam ſuſceperunt, *ut animi cogitationes, ſenſus omnes, & linguam cohibeant, abſtineantque præcipue eo die a verbis otioſis, cogitationibus inanibus, ſed in ſanctis meditationibus, precibus divinorum officiorum frequentandis, aliiſque pietatis officiis atque operibus verſentur ..... & curent a ſui intima cuſtodia non alienari.*

Quæſt. IV. *Quænam ex parte corporis neceſſaria eſt diſpoſitio?*

Reſp. 1. Jure naturali requiritur exterior habitus & corporis compoſitio, quæ internam animi reverentiam, & devotionem exhibeat: nam debetur huic Sacramento non ſolum interna, ſed etiam externa veneratio ſumma, & adoratio, cum Chriſtus mediis ſpeciebus ſenſibili quodam modo in eo exiſtat, & tractetur. Non licet autem communicare, ſi ſit periculum evomendi, ob gravem irreverentiam.

Porro quoad ſordes corporeas, id docet Delugo, etſi ſecundum ſe non impediant a Communione, ſaltem in occulto, cum Euchariſtia ſit ſolum cibus animæ, cujus mundities exigitur: decentia tamen & reverentia tanto Sacramento debita exigit, ut ſi ſordes ejuſmodi facile poſſint auferri auferantur. Item ſi brevi ceſſabunt, & poteſt commode differri Communio, aliquando ſemel aut iterum differatur. Quando tamen longius durant, vel mere occultæ ſunt, ut contingit in menſtruo, non eſt cur aliquis alimonia cæleſti privetur.

Reſp. 2. Ex lege Eccleſiaſtica, & conſuetudine conſtanti vim legis habente, requiritur ſub mortali jejunium naturale, conſiſtens in eo quod nihil omnino per modum cibi vel potus vel medicinæ a media nocte præcedente, ab ore in ſtomachum trajiciatur. Conſtat 1. Ex ſenſu & praxi Eccleſiæ. 2. Ex S. Auguſtino epiſt. 18. *Placuit Spiritui ſancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Chriſtiani prius Dominicum Corpus intraret, quam exteri cibi. Nam ideo per univerſum orbem mos iſte ſervatur.* Hancque conſuetudinem docet ab Apoſtolis manaſſe. Enimvero ſemper ſervata fuit, nec ab ullo Concilio, vel Papa inſtituta fuit, at (ut ait S. Aug. ibid.) *Si quid tota per orbem frequentat Eccleſia, cur ita faciendum ſit, diſputare, inſolentiſſima inſania eſt.* 3. Ex c. 5. de celebr. & ex Conc. Carthag. III. can. 29. Tolet. VIII. can. 2. & Conſtantienſi, ſeſſ. 13. ibi. *Sacrorum canonum auctoritas, & Eccleſia approbata conſuetudo ſervavit & ſervat, quod hujuſmodi Sacramentum non debet confici poſt cœnam neque a fidelibus recipi non jejunis; niſi in caſu infirmitatis, aut alterius neceſſitatis, a jure, vel Eccleſia conceſſo, vel admiſſo.*

In hoc non datur levitas materiæ, ut conſtat ex Eccleſiæ ſenſu, & conſuetudine, quæ eſt optima legum interpres, & ex Concil. Tolet. VII. c. 2. & Miſſali Romano *de defect.* ubi ait: *Si quis non eſt jejunus poſt mediam noctem, etiam poſt ſumptionem ſolius aquæ, vel alterius potus, aut cibi, per modum etiam medicinæ, & quantacumque parva quantitate, non poteſt communicare, nec celebrare.* Idque tum ob reverentiam & honorem Euchariſtiæ, ut cæleſtis ille cibus præponatur cuilibet cibo & potui terreno, ut fideles aſſueſcant diſcernere inter hunc divinum cibum, & alios communes; tum ob ſpiritualem ſignificationem, quod Chriſtus debeat eſſe primus ac primarius eorum cibus, & in cordibus primo fundari. Et vero quælibet ſumptio eſt contra principale prohibitum; nam prohibetur Communio poſt ſumptionem cujuslibet rei per modum cibi, vel potus, vel medicinæ.

Obſerva. 1. Cum hoc præceptum ſit mere poſitivum, non obligat iis caſibus ab Eccleſia expreſſe vel tacite exceptis, in quibus, vel neceſſitas hominis, vel reverentia Sacramenti aliud exigit. 1. Cum in probabili articulo mortis Viaticum ſumendum eſt ei, qui jejunus ſine gravi incommodo communicare nequit. Nec tunc differendum eſt poſt mediam noctem, ut ſtatim æger illud jejunus recipiat: nam id non fert uſus Eccleſiæ ob nimiam difficultatem, & ob Sacramenti reverentiam; eo quippe tempore non poteſt ſæpe cum debito decore, comitatu, & ſecuritate deferri. Non licet tamen Sacerdoti non jejuno celebrare ad dandum Viaticum moribundo, ſicut nec conſecrare in fermentato, vel ſine veſtibus ſacris, aut omiſſo ritu ſacrificii: nam conſuetudo ita interpretatur præceptum divinum Viatici ſumendi: ſcilicet ut non debeat dari, niſi quando dari poteſt ſecundum ritum & ordinem ab Eccleſia præſcriptum in Euchariſtia conficienda & miniſtranda, & modo convenienti ac in debitis circumſtantiis. Et vero cum Euchariſtia non ſit abſolute neceſſaria ad ſalutem, major habenda eſt ratio reverentiæ ei debitæ, & uniformitatis ſervandæ in ritu ſacrificii, quam utilitatis privatæ proximi: nam communi neceſſitati Eccleſia ſatis providit præcipiendo, Euchariſtiam in Sacrario aſſervari ad Viaticum. Ob caſum autem rarum lex generalis, & uniformitas in ritu omitti non debet. 2. Quando perficiendum eſt ſacrificium, ut cum, Sacerdote poſt conſecrationem deficiente, non adeſt niſi Sacerdos non jejunus, qui illud abſolvat. Item cum Sacerdos advertit in calice non fuiſſe niſi aquam, cujus jam partem ſumpſit: tunc enim debet conſecrare vinum, & conſecratum ſumere; vel cum poſt conſecrationem recordatur ſe non eſſe jejunum: nam lex divina faciendi ſacrificium perfectum ac integrum prævalet legi Eccleſiaſticæ de jejunio. Quod ſi Sacerdos ante conſecrationem advertit ſe non eſſe jejunum, tenetur recedere, ſi poteſt ſine gravi ſcandalo. 3. Quando poſt ablutionem relictæ ſunt reliquiæ aliquæ in hac Miſſa conſecratæ, etſi magnæ ſint; dum facile recondi nequeunt in pixide & Sacrario: nam ad idem ſacrificium ſpectant, & ſumuntur per modum unius refectionis. Non licet tamen tunc ſumere particulas alterius ſacrificii, quæ ſunt in ciborio ad illud exe-

par-

Digitized by Google

purgandum. 4. Si periculum ſit, ne alioqui Euchariſtia ab infidelibus profanetur: nam lex divina obligat ad impedienda ſacrilegia, cum impediri poſſunt: & quod in reverentiam Euchariſtiæ ſtatutum eſt, non debet obligare ad non impediendam ejus profanationem & irreverentiam.

Obſerva 2. Jejunio naturali, ideoque Communioni, nunquam obſtant ea, quæ per modum ſalivæ, vel reſpirationis in ſtomachum decidunt, ut reliquiæ minimæ vini aut aquæ, quibus os abluitur, mixtæ condenſiori ſalivæ; & reliquiæ ciborum dentibus adhærentes, ac poſtea caſu trajectæ. *Si reliquiæ cibi remanentes in ore transglutiantur, non impediunt Communionem, cum non transglutiantur per modum cibi, ſed per modum ſalivæ. Idem dicendum, ſi lavando os, deglutiatur ſtilla aquæ præter intentionem*, ait Miſſale Rom. Ita ſanguis, vel humor a capite defluens, & juxta varios culex, aut floccus nivis per reſpirationem attractus, non obſtant jejunio naturali, nec proinde Communioni: nam iſta non ſumuntur per modum cibi, vel potus, vel medicinæ. Secus, ſi ſaccarum, glycirriza, vel quid ſimile, quod ſenſim in ore liqueſcit, ſimul cum ſaliva in ſtomachum decidat, licet ante mediam noctem ſumptum fuerit; quia quod ſic liqueſcit non deglutitur per modum ſalivæ, ſed cenſetur eſſe id quod principalius trajicitur. Et tunc eſt continuata comeſtio cibi; quæ fit per continuam liquefactionem & trajectionem. Idem dic de reliquis cibis, quæ data opera trajiciuntur, nam tunc non poſſunt dici per modum ſalivæ deglutiri, ſed vere comeduntur. S. Thom. 3. part. q. 80. ad 4. S. Antonin. & Paludan. Ita etiam Vaſquez, Delugo &c. & Suarez dicit ut ſecuriorem eligendam.

An autem quæ a ſtomacho nec alterari nec digeri poſſunt ſecundum ullam ſui partem, ut lapillus, globulus plumbeus, fruſtum ligni &c. impediant Communionem, ſi deglutiantur? Alii Affirmant; quia ſumptio cujuslibet rei prohibetur, ut fideles intelligant, cuilibet rei creatæ hunc cibum eſſe præponendum, alii probabilius negant: eo quod non habent rationem cibi, vel potus, vel medicinæ. *De his vero, quæ ſumuntur per modum guſtationis, ſicuti aliqui faciunt, qui cibum & potum ſupra linguam ponunt ſolum ad probandum, & ſtatim projiciunt, videtur quod non impediat* (Communionem:) *ſicut ſi quis velit probare num ſit aqua, vel vinum album, quod ſibi miniſtratur. Quia non eſt cibus nec potus, ex quo non deglutitur*, ait S. Anton. 3. part. tit. 13. c. 9. §. 8. Addit, neque impediri, ſi aliquæ horum particulæ mixtæ ſalivæ præter intentionem deſcenderent, ut dictum eſt de reliquiis aquæ, cum os abluitur. (*)

Obſ. 3. Poſt cibum paullo ante mediam noctem ſumptum non requiritur ſomnus, aut cibi digeſtio ad communicandum. Miſſal. Rom.

Quæſt. V. *Quinam licite poſſunt Euchariſtiam diſpenſare?*

Reſp. 1. Soli Sacerdoti competit poteſtas ordinaria diſpenſandi Euchariſtiam, ex Conc. Trid. ſeſſ. 13. c. 8. Nam hæc commiſſa eſt iis ſolis, qui poſſunt illam conficere; & ad quos ſpectant illa Chriſti Verba: *Hoc facite in meam commemorationem*. Tamen ex ejus commiſſione poteſt Diaconus illam miniſtrare, ut conſtat ex praxi veteris Eccleſiæ: non autem Subdiaconus, ut conſtat ex communi Doctorum conſenſu, & univerſali conſuetudine Eccleſiæ. Et vero Diaconus habet ex ſua ordinatione in ordine ad hanc functionem aliquid plus, quam alii clerici inferiores; non quod habeat ex ſua ordinatione poteſtatem diſtribuendi, ſed quia conſecratur peculiariter in miniſterium immediatum Sacerdotis, & ſupremum inter miniſtros, atque adeo ad miniſtrandum & ſerviendum Sacerdoti in rebus ſuperioribus & dignioribus, quarum præcipua eſt diſtributio Euchariſtiæ. Verum ex uſu præſenti Diaconi id non poſſunt ſine licentia Epiſcopi ob juſtam cauſſam, niſi in neceſſitate dandi Viaticum.

Reſp. 2. Sacerdoti non licet Euchariſtiam miniſtrare ſine juriſdictione ordinaria, vel delegata, aut privilegiis; quia paſtorum munus proprium eſt paſcere, quod fit per Sacramenta. Unde mortale eſt id facere ſine juriſdictione vel facultate ſaltem generali & interpretativa, nam eſt propria auctoritate uſurpare jus alienum in re gravi contra debitam gubernationem, & ordinem Eccleſiæ. Idem dic de aliis Sacramentis. Si tamen paſtor abſit, vel præſens non poſſit dare Viaticum ægro, tunc quilibet Sacerdos, & eo deficiente Diaconus poteſt ac debet miniſtrare. Nam tunc præſumitur voluntas Epiſcopi, vel Papæ, cum Euchariſtia ſit tunc jure divino præcepta, & maxime utilis ſit, imo aliquo modo neceſſaria ad vires ſpirituales in illo periculoſo agone comparandas; neque enim juriſdictio requiritur ad miniſtrandam Euchariſtiam, tamquam aliquid pertinens ad ſubſtantiam miniſtrationis Pœnitentiæ, ſed ſolum ad debitum

(*) *Quoad jejunium naturale requiſitum ad Euchariſtiam ſumendam hæc habemus* ex lib. III. toto cap. 12. de Sacrificio Miſſæ *Lambertini*; *nimirum, quod Euchariſtiæ ſumptionem præcedere debet jejunium naturale a media nocte præcedenti captum. Nec refert ſi poſt cibum ſumptum ante mediam noctem nullus ſomnus captus ſit, nec cibus concoctus ante ſacram communionem. Porro jejunium iſtud frangitur etiam parvitate materiæ; quare nec ablutio ſumpta poſt celebratam Miſſam admittenda ab eo eſt, qui eo die alias Miſſas celebrare permittitur, uti die Nativitatis Domini, quo in caſu nec licet celebrare & ad dandum ægroto viaticum, nam præceptum viatici obligat, quando conferri poteſt juxta ritum Eccleſiæ. Reliquiæ tamen cibi in ore remanentes ſi deglutiantur, non frangunt jejunium naturale: ut ex Rubrica Miſſalis conſtat. Viciſſim ſi quis antequam ſe ſomno dederit, parum ſacchari in os induxerit, quod paulatim liqueſcens in ſtomachum delabatur, id utique jejunium frangit. Tandem ſi quis ore guſtaret vinum, vel condimentum ad ſaporem explorandum, & ſtatim expueret, hæc non eſſet fractio jejunii.*

Porro in dubio numquis fregerit jejunium, diſputant Theologi: apud quos varii caſus diſtinguuntur; præſtaret tamen a percipienda communione abſtinere. Ibid. §. 7.

Digitized by Google

tum ordinem, & modum ſervandum in gubernatione populi Chriſtiani. Unde ad illud, non ad hoc ſufficii voluntas præſumpta. Nunc ex conſuetudine & conſenſu tacito Epiſcoporum quivis Sacerdos etiam ſæcularis ſine ulla parochi expreſſa licentia, quibuſvis petentibus Euchariſtiam extra tempus paſchale in Eccleſiis adminiſtrat.

Nota. Eſt mortale Euchariſtiam ſub utraque ſpecie panis & vini dare, ex Concilio Conſtantienſi, & ex recepta conſuetudine, vim legis habente, & approbata a Conc. Trid. ſeſſ. 21. cap. 2. Item eam diſtribuere ſine ſtola, ſuperpelliceo, vel alba, quia eſt contra reverentiam ei debitam, & præceptum Eccleſiæ.

Porro a ſacra Communione „ arcendi ſunt publice indigni, quales ſunt excommunicati, interdicti, manifeſteque infames, ut meretrices, concubinarii, fœneratores, magi, ſortilegi, blaſphemi, & alii ejus generis publici peccatores: niſi de eorum pœnitentia & emendatione conſter, & publico ſcandalo prius ſatisfecerint. Occultos vero peccatores, ſi occulte petant, & non eos emendatos agnoverint, repellant: non autem ſi publice petant, & ſine ſcandalo ipſos præterire nequeant. " Ita Rituale Rom. (1)

CAPUT III.

De Miſſæ Sacrificio.

Quæſt. I. AN *Euchariſtia eſt verum Sacrificium?* *Reſp.* Affirm. Eſt de fide, ex Conc. Trid. ſeſſ. 22. can. 1. 2. & 3. Ratio eſt, quia Sacrificium proprie dictum eſt oblatio externa ſubſtantiæ ſenſibilis, per ejus realem immutationem facta Deo in teſtificationem ſupremi dominii Dei in omnes creaturas, & noſtrum ad eum ſubjectionis. At hæc omnia conveniunt Euchariſtiæ: nam per eam offertur Deo Corpus & Sanguis Chriſti, quæ ſunt ſufficienter ſenſibilia per ſpecies conſecratas, & per actionem ſacrificantis immutantur, quatenus per eam ponuntur Corpus & Sanguis ſub ſpeciebus corruptibilibus in ſtatu realiter diverſo, & inepto ad uſus naturales ac humanos corporis & ſanguinis, atque tendente ad deſtructionem ſeu deſitionem, quatenus ſpeciebus corruptis neceſſario ibi deſinunt eſſe Corpus & Sanguis Chriſti. Quæ quidem mutatio realis eſt deſtructio quædam moralis ſufficiens ad rationem Sacrificii, & æquivalens phyſicæ deſtructioni. Atque hæc oblatio fit ex inſtitutione Chriſti ad agnitionem ſupremi Dei in res omnes dominii, quod nempe ſit ipſe auctor ſupremus rerum omnium, dominus vitæ & necis, ad cujus gloriam omnia referri debeant. Et vero cum Sacrificium ſit actus religionis perfectiſſimus, quo Deo cultus ipſi ſoli proprius ac debitus exhibetur, non debuit eo carere vera ac perfectiſſima religio.

Nota. Sacrificium Miſſæ eſt ſimul, 1. Latreuticum ſeu honorarium, in quantum offertur Deo in agnitionem ſupremi ejus dominii. 2. Euchariſticum, in quantum fit in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis. 3. Propitiatorium, quatenus offertur, & valet ad remiſſionem peccatorum, & pœnæ eis debitæ. 4. Impetratorium, quatenus fit & valet ad impetranda a Deo beneficia.

Quæſt. II. *Quinam ſunt ſacrificii Miſſæ effectus?*

Reſp. 1. Ut propitiatorium, confert iis, pro quibus offertur, remiſſionem peccatorum mortalium & venialium quoad culpam, & pœnam temporalem peccatis condonatis debitam, ex Conc. Trid. ſeſſ. 22. c. docente, *Sacrificium iſtud eſſe vere propitiatorium . . . Hujus quippe oblatione placatus Dominus gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit*. Et, can. 3. *Si quis dixerit, Miſſæ Sacrificium ſoli prodeſſe ſumenti: neque pro vivis & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere, anathema ſit*. Producit autem immediate remiſſionem pœnæ temporalis, peccatis quoad culpam remiſſis, debitæ, idque plus aut minus pro voluntate Dei; & devotione ſubjecti. Remiſſionem vero peccatorum quoad culpam producit ſolum mediate, quatenus ejus intuitu conferuntur gratiæ actuales, quibus peccator, pro quo oblatum eſt, excitatur & perducitur ad pœnitentiam ſufficientem cum Sacramento in re vel in voto ſuſcepto ad juſtificationem. Quia tamen ſæpe homo iis gratiis reſiſtit, ideo non ſemper hic effectus obtinetur.

Reſp. 2. Ut impetratorium eſt, habet vim impetrandi omnia genera beneficiorum etiam temporalium, quatenus ad ſalutem conducunt, ſed ſecundum diſpoſitionem divinæ providentiæ: nam hoc ſacrificium continet Chriſtum, & ejus merita hanc vim habentia.

Obſ. 1. Hos effectus parit ſacrificium Miſſæ ex opere operato; quia non conferuntur ex opere operantis, & quia Chriſtus eſt non ſolum victima, ſed etiam offerens principalis. 2. Ut Miſſa ſpecialiter proſit uni potius quam alteri, requiritur applicatio a Sacerdote facta. Sufficit, ſi ante Miſſam adfuerit intentio eam applicandi tali, nec fuerit retractata. Ut autem is, pro offertur, accipiat gratias actuales, ſufficit ſi non habeat voluntatem contrariam. At ut recipiat remiſſionem pœnæ temporalis, requiritur ſtatus gratiæ, & ut peccata, quorum pœna remittitur,

„ (1) Ex opere *de Synodo Diœceſ.* Lambertini l. 7. c. 11. §. 4. *nov. Edit.* habetur quod peccatori occulto publice Euchariſtiam petenti, non eſt deneganda, cum jus naturale ad famam id expoſtulet. At in *Inſt. Eccleſ.* 89. §. 2. dicitur, quod occulte petenti, & noto Sacerdoti, aliunde quam ex Confeſſione turo negatur. Si vero pariter aliunde, & ſimul etiam ex confeſſione ſciat, Sacerdos exprimere debet ſe habere ejus peccati ſcientiam ex certo loco, non tamen nominato eo, a quo ſcit, ſi ſub arcani naturalis ſigillo id acceperit. Si vero noverit rem tantum ex Confeſſione, perinde ſe gerat, ac ſi neſciverit, cum id exigat arctiſſimum Confeſſionis ſigillum.

„ Quoad vero publicos peccatores, qui publice Euchariſtiam petunt, repellendos eſſe ait *ibid.* §. 8. & *de Sacrificio Miſſæ lib.* 3. *cap.* 20. §. 4. Publicus vero dicitur non ille tantummodo, qui talis declaratus eſt a Judice, ſed etiam qui per evidentiam facti, quæ nulla poſſit tergiverſatione celari, talis habetur. "

Digitized by Google

tur, ſine ante remiſſa quoad culpam. Ex 3. communi ſententia offerri poteſt pro converſione infidelium & hæreticorum, & excommunicatorum, modo non nominentur in orationibus.

Quæſt. III. *An Sacerdotes teneantur aliquando celebrare?*

Reſp. Omnes tenentur jure divino ſub mortali. *Prob.* 1. Ex Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Quibus verbis, ut in Conc. Trid. ſeſſ. 22. c. 1. teſtatur Chriſtus Apoſtolis eorumque in ſacerdotio ſucceſſoribus, ut offerent, præcipit. 2. Quia Sacerdotes omnes in ſua ordinatione accipiunt non ſolum poteſtatem, ſed etiam munus & officium ſacrificandi per ſe illi adnexum, ex illo, Hebr. 5. *Omnis namque pontifex ex omnibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerat ſacrificia.* At quiſque munus ſuſceptum exequi tenetur graviter in re gravi, ut in hac, & uti poteſtate ſibi conceſſa in honorem Dei & utilitatem proximi, ut patet ex damnatione ſervi inutilis ob talentum abſconditum, Matth. 25. Quare S. Thom. 3. part. qu. 82. art. 10. ait, quod Sacerdos etiamſi curam animarum non habeat, *celebrare teneatur in præcipuis feſtis.* (t)

Tenentur etiam jure Eccleſiaſtico; nam Conc. Later. IV. c. *Dolentes*, de celebrat. inter peccata Sacerdotum recenſet, quod vix quater in anno celebrent & addit: *Hoc igitur & ſimilia ſub pœna ſuſpenſionis inhibemus.* Et Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 14. ſic ſtatuit circa quoslibet Sacerdotes: *Curet Epiſcopus, ut ii ſaltem diebus dominicis, & feſtis ſollemnibus ſi autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas celebrent*: In Eccleſiis vero Cathedralibus, Collegialibus & Conventualibus quotidie celebrari Miſſa debet ſub mortali ſaltem ab aliquo, præſertim ex uſu Eccleſiæ vim legis habente, vel etiam ex fundatione.

Quæſt. IV. *Quando, quoties, ubi, & qua hora celebrare liceat?*

Reſp. 1. Quolibet die celebrare licet, excepta feria ſexta majoris hebdomadæ; feria vero quinta & ſabbato ejuſdem Miſſa privata vulgo dici non poteſt ſed unica publica ſeu ſollemnis in ſingulis Eccleſiis. Ita praxis Eccleſiæ decretis Pontificum firmata. In Diœceſi tamen Tullenſi plures celebrantur Miſſæ privatæ feria quinta, ut populus ſatisfaciat obligationi audiendi Sacrum eo die impoſitæ.

Reſp. 2. Non licet nunc plures Miſſas eodem die dicere, præterquam in Natali Domini, & in caſu neceſſitatis cum licentia Epiſcopi, dum idem Sacerdos duas habeat Parochias, ex c. 3. de celebr. & ex conſuetudine vim legis habente.

Reſp. 3. Secluſo privilegio non licet ſub mortali, ob materiæ gravitatem, celebrare niſi in loco conſecrato, vel auctoritate Epiſcopi benedicto, vel in oratorio ad divinum tantum cultum dedicato, & per Epiſcopum deſignato. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 22. & c. 32. *de conſecrat.* diſt. 1. idque confert ad reverentiam tanto myſterio debitam, & ad fidelium devotionem augendam. Excipitur caſus neceſſitatis publicæ, dum Eccleſia eſt diruta, ne populus Sacro careat; vel deeſt, ut in caſtris, & in littore maris c. 30. eod. Immo nunc in mari celebratur ex licentia Papæ.

Reſp. 4. Jure communi, Miſſa non debet ante auroram abſolvi, nec poſt meridiem inchoari, ex Miſſali Romano, & conſuetudine generali. Excipitur 1. Miſſam Nativitatis Domini. 2. Caſus neceſſitatis conficiendo Euchariſtiam pro Viatico. 3. Ex conſuetudine, vel tacita licentia in pluribus locis hora antevertitur, vel differtur; & in hieme in gratiam opificum vel ſimilium pluribus horis ante ſolis ortum celebratur. Porro per auroram intelligitur prima lucis irradiatio, quæ excepto tempore utriuſque æquinoctii durat pec horam cum dimidia, & aliquando per duas horas pro diverſis menſibus. Unde una hora & dimidia ante ſolis ortum ſacrificare licet. Dicunt multi, licere uno & altero quadrante poſt meridiem inchoare Miſſam, ex cauſa rationabili, v. g. ob ſupplicationem, vel concionem publicam protractam ultra meridiem.

Quæſt. V. *Quænam requiruntur ad celebrandum?*

Reſp. Sub mortali requiritur, 1. Lapideum altare ab Epiſcopo conſecratum, fixum, aut portatile, ita amplum, ut hoſtiam & majorem partem calicis capiat, ut docet Miſſale Roman. Portatile amittit ſuam conſecrationem, cum nulla pars confracti lapidis calicem cum patena capere poteſt. Fixum ſuam perdit, cum per fractionem illam notabilem, cum etiam per ſeparationem e loco ſuo, ſive baſi. c. 3. *de conſecr.* Diſputant, an reliquiæ Sanctorum ſint neceſſariæ ad conſecrationem altaris, & an ſi loculus, ſeu ſigillum continens reliquias frangatur, aut auferantur reliquiæ, altare conſecrationem amittat.

2. In altari tres mappæ ab Epiſcopo, vel alio habente poteſtatem benedictæ; ſuperiori ſaltem oblonga, quæ uſque ad terram pertingat, duabus aliis brevioribus, vel una duplicata, quæ pro duabus habetur, ex Rubric. Miſſal. & ex cap. 27. diſt. 1. de conſecr.

3. Calix & patena conſecrata ab Epiſcopo, vel alio ex Privilegio Papæ, debent eſſe ex auro, aut argento, vel cogente paupertate, ex ſtamno, c. 44. & 45. de conſecrat. diſt. 1. & Miſſale Romanum ait: *Debet eſſe vel aureus, vel argenteus, aut ſaltem habere cuppam argenteam intus inauratam, & ſimul cum patena itidem inaurata.* Calix amittit ſuam conſecrationem, ideoque non licet eo uti, 1. Dum cuppa calicis ſiat ſeparatur a pede per fractionem modum conſecratio cadit in totum calicem per modum unius indiviſibiliter: ſecus, ſi pes ſit tornatilis, nam tunc conſecratio cadit in ſolam cuppam. 2. Si interior cuppæ ſuperficies denuo inauretur quia aliam habet ſuperficiem non conſecratam, quæ tamen debet eſſe conſecrata ob contactum immediatum Euchariſtiæ: idem dic de patena. Neutrum tamen amittit conſecrationem, etſi perdat paullatim aurum quo inauratum eſt, quia id quod remanet erat conſecratum, neque ſi quis ea ſacrilege adhibuiſſet in uſus prophanos, vel ſi ab aurifice reſarciatur, modo nulla

(t) *Bened. XIV.* (de Sacr. Miſſæ, *lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 5. *& ſeq.*) *varias elevavit opiniones a quibuſdam Scriptoribus propugnatas circa neceſſitatem celebrandi; uti (N. 76. & 80. jam innuimus.*

fiat fractio notabilis, aut mutatio ſuperficiei interio-ris cuppæ, vel patenæ; nam id nullibi jus ſtatuit.

4. Corporale lineum mundum, benedictum ab Epiſcopo, vel alio poteſtatem habente, ſufficiens ad commode continendum calicem & hoſtiam, c. 47. *de conſecrat.* diſt. 1. Item palla ſimiliter benedicta & linea, ſaltem qua parte calicem tangit, & purificatorium lineum.

5. Lumen, ex cap. ult. *de celebrat.* Ex Miſſali Romano, & conſuetudine requiruntur duo luminaria ceres: tamen in caſu neceſſitatis unum, immo juxta aliquos aliud lumen ex alia materia.

7. Crucifixus exculptus, niſi expoſitum ſit SS. Sacramentum.

✠ Benedictus XIV. in Epiſtola ad omnes Epiſcopos ditionis Eccleſiaſticæ Tom. 1. Bullar. p. 225. ait; Primo, *Illud permittere nullatenus poſſumus, quod Miſſæ Sacrificium in iis Altaribus celebretur, quæ carent Imagine Crucifixi, vel ipſa incommode ſtatuatur ante Presbyterum celebrantem, vel ita tenuis & exigua ſit, ut ipſius Sacerdotis, & Populi aſſiſtentis oculos pene effugiat.* Atque ſubdit, *certiſſimum eſſe, violari leges Eccleſiæ, ſi exiguæ ſolum imago Crucifixi præfigatur minori Tabulæ, vel ſtatuæ Sancti, quæ ſuper additur.* Secundo, *ſine imagine Crucifixi, quæ pendeat e Cruce, rem divinam fieri non poſſe, niſi neceſſitas intervenerit.* Tertio non eſſe neceſſarium Crucifixum, *dummodo Crucifixus in Majori Tabula Altaris, vel pictus, vel cælatus, primum locum obtineat, præ cæteris omnibus quæ in eadem Tabula exprimuntur.* Quarto non ſufficere parvam Crucem, quæ Tabernaculo præfigitur juxta Decretum Congreg. Sacr. Rit. ann. 1663. *Crux parva cum Imagine Crucifixi poſita ſuper Tabernaculum, in quo aſſervatur incluſum SS. Sacramentum in Altari, non eſt ſufficiens in Miſſa, ſed poni debet alia Crux in medio candelabrorum.* Quinto, circa obligationem ponendi Crucem in Altari, in quo ſit Ss. Sacramentum expoſitum, dum in eo celebretur, ait, ſervanda eſſe Decreta prudenter, ſapienterque edita a Sac. Rit. Congreg. nempe, *ut quælibet Eccleſia vel Diœceſis ſuam retineat conſuetudinem; ita ut nihil immutetur in ea Diœceſi, ubi Crux in Altari conſtitui ſoleat, dum Miſſa celebratur, etiamſi ſacra Euchariſtia publice proſtet: neque nova diſciplina excitetur in ea Diœceſi, ubi contraria hujuſce rei conſuetudo jampridem invaluerit.*

7. Miſſale eſt inſtrumentum neceſſarium, memoria enim labilis eſt & non licet in actione tam ſacra ſe exponere periculo errandi, vel omittendi aliquid.

8. Veſtes benedictæ ab Epiſcopo, vel alio habente hoc privilegium, nempe amictus, alba, cingulum, manipulus, ſtola, & caſula: ita ut ſi quid horum deſit, omittenda ſit Miſſa: quia actio, quæ debito modo fieri nequit potius omittenda eſt, quam indecenter exercenda (a). Iſta amittunt ſuam benedictionem per lacerationem ſeu fractionem, & imminutionem notabilem, per quam deſinunt eſſe apta ad uſu ſuum: ut ſi albæ manica ſeparetur, ſi cingulum ita rumpatur, ut nulla pars ad cingendum ſufficiat, nam hæc manet benedicta ob retentam aptitudinem ad uſum proprium. Item totum cingulum manet benedictum & aptum, ſi antequam frangatur, remedium adhibeatur connexione fortiori partium, etiamſi per nodum. Secundum S. Antoninum & alios licet uti ſtola pro manipulo vel cingulo, & manipulo pro ſtola, ſi ſit ſatis longus, quando aliter fieri nequit; quia hæc omnia ſunt benedicta; & apta ad talem uſum. Si priuſquam figura veſtis deſtruatur, ad eam reficiendam aſſuantur paullatim aliqua, etſi ea non ſint benedicta, eadem veſtis moraliter benedicta manet, nam acceſſorium non tollit principale, ſed ejus naturam ſequitur, niſi tanta huic acceſſio fiat, ut poſſit pene novum cenſeri.

9. Miniſter, iſque maſculus, non fœmina ex Miſſali Rom. & c. 1. de cohab. cler. ibi. *Nulla femina ad altare præſumat accedere, aut presbytero miniſtrare.*

Hæc autem omnia requiruntur ſub mortali, ob Eccleſiæ præceptum, & univerſalem conſuetudinem vim legis habentem in re gravi, utpote pertinente ad reverentiam Euchariſtiæ, & debitum modum ſacrificandi, ſaltem ſi haberi poſſunt.

Quæſt. VI. *Quænam circa Miſſæ celebrationem obſervanda ſunt.*

Reſp. Sequentia 1. Nihil licet addere vel detrahere iis, quæ in Miſſali præſcripta ſunt, ut vetat Concil. Trid. ſeſſ. 22. & S. Pius V. in virtute ſanctæ obedientiæ præcipit, ut Miſſa juxta ritum, modum ac normam Miſſalis Romani legatur, & ne quis in celebratione Miſſæ alias cerremonias vel præces quam quæ hoc Miſſali continentur, addere vel recitare præſumat. Quod intellige, *ſalvis Eccleſiarum uſibus* nam quædam diœceſis habent Miſſale proprium, & in aliquibus diverſum a Romano. Item Urb. VIII. mandavit in omnibus & per omnia ſervari ab omnibus

(a) *Benedictio ſacrarum Veſtium utrum ab Epiſcopo ſimplici Sacerdoti committi poſſit, quæſtio eſt anceps inter ſcriptores. Inſignes tamen Epiſcopi facultatem hanc plerumque a Sac. Cong. petunt. Lambertinus.* Inſt. Eccl. 21. § 9. & 10.

An benedicendum ſit Cingulum, Pluviale, & ſacra Pixis, quæſtio eſt anceps inter Doctores, probabilior tamen cenſetur opinio, quæ benedictionem exigit, cum pro Pixide ſit peculiaris benedictio in Rituali. Ibid. §. 12.

Si ex veteri ſacro veſtimento novum alius diverſa forma conficiatur, ut ſi ex ſtola manipulus &c. benedictio iteranda eſt. Ibid.

Porro Epiſcopi titulares jus nullum habent conſecrandi ſacro Chriſmate vaſa ſacra, quia cum in his adhibendus ſit uſus Pontificalium, non datur illis hiſce uti in aliena Diœceſi. Ibid. §. 15.

Item Abbates Regulares benedicere Calices, & campanas pro uſu alienarum Eccleſiarum (poſſunt enim pro ſuis) negavit, Alexander VII. Decr. 27. *Sept. 1659. Conſulta Sacr. Congr. num potuerint indumenta ſacra benedicere pro alienis Eccleſiis, eo quia obtinuerint Indultum Apoſtolicum, reſponſum fuit, exhiberi illud indultum autenticum ex Archivo Apoſtolico deſumptum, ac interim abſtinerent.* Ibid. §. 19.

Digitized by Google

bus ubique rubricas Miſſalis Romani, ut videre eſt initio ejuſdem Miſſalis. Quæ obligatio ex genere ſuo gravis eſt, cum ſit impoſita in virtute ſanctæ obedientiæ, & de re ad cultum divinum pertinente. Unde illam violare eſt mortale, vel veniale, pro quantitate, vel qualitate rei aut actionis, omiſſæ vel mutatæ; gravis vero in Canone. Sic mortalis eſt omiſſio elevationis hoſtiæ conſecratæ, immiſſionis particulæ hoſtiæ in calicem, oblationis panis vel vini, Epiſtolæ vel Evangelii &c. In additione vero levitas materiæ raro locum habere poteſt, ob injuriam quæ infertur Eccleſiæ uſurpando poteſtatem et propriam ſtatuendi ea, quæ ad ritum celebrandi pertinent qui in Eccleſia uniformis eſſe debet, & ob periculum ſuperſtitionis ac erroris. Imo quæ de ſe venialia eſſent, ut v. g. ex negligentia omittere *Gloria in excelſis*, vel *Credo*, vel unum aut alterum *Sanctum* in Canone, vel aliquam cervicis inclinationem aut genuflexionem &c. Hæc, inquam, & ſimilia evadunt mortalia, ſi adſit contemptus, vel inde grave ſcandalum ſequatur; vel ſi fiant ex conſuetudine, aut habituali ac voluntaria indevotione ſeu negligentia, nam tunc adeſt contemptus ſaltem interpretativus. Item mortale eſt, aliquid vel leve omittere aut mutare, ex intentione errorem vel novum ritum introducendi, ut faciunt hujus ætatis novatores, Miſſæ ſecreta alta voce proferentes, & hoc ſuo facto damnantes Eccleſiæ Romanæ Ritum, contra Conc. Tr. ſeſſ. 22. can. 9. ubi ait: *Si quis dixerit, Eccleſiæ Romanæ ritum, quo ſubmiſſa voce pars Canonis, & verba conſecrationis proferuntur, damnandum eſſe, anathema ſit.* Sacerdos vero qui tanta celeritate Miſſam celebrat, præſertim ex conſuetudine, ut vix integrum horæ quadrantem in ejus celebratione impendat, mortaliter peccat, tum propter grave irreverentiam tanto ſacrificio illatam, tum propter populi ſcandalum, tum etiam propter contemptum ſaltem interpretativum, quaſi eſſet actio leviſſimi momenti, a qua ad alias graviores properandum ſit.

Hæc autem omnia ut diligenter vitentur meminerit Sacerdos horum Conc. Trid. verborum ſeſſ. 22. in Decr. de obſerv. & evit. in celeb. Miſſæ, „ Quanta cura adhibenda ſit, ut Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium omni religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis exiſtimare poterit, qui cogitarit, maledictum in ſacris litteris eum vocari, qui facit opus Dei negligenter. Quod ſi neceſſario fatemur, nullum aliud opus adeo ſanctum ad divinum a Chriſtifidelibus tractari poſſe, quam hoc ipſum tremendum myſterium, quo vivifica illa hoſtia, qua Deo Patri reconciliati ſumus, in altari per Sacerdotes quotidie immolatur: ſatis etiam apparet, omnem operam & diligentiam in eo ponendam eſſe, ut quanta maxima fieri poteſt interiori cordis munditia & puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis ſpecie peragatur... Edicto & pœnis propoſitis caveant (*Epiſcopi*) ne Sacerdotes alia quam debitis horis celebrent, ne vel ritus alios, aut alias cæremonias & preces in Miſſarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Eccleſia probatæ, ac frequenti & laudabili uſu receptæ fuerint. „

2. Præces pro ſingulis veſtibus in Miſſali præſcriptæ nequeunt ſine peccato omitti, ex communi ſenſu & praxi piorum, eamque omiſſionem eſſe culpam venialem, docet communis ſententia: ſecus; de precibus, quæ dicuntur *Præparatio ad Miſſam*, etſi in Miſſali proponuntur pro opportunitate Sacerdotis recitandæ, quod præceptum non ſonat.

3. Non licet celebrare tecto capite, c. 57. *de conſec.* diſt. 1. vel cum pileolo ſine licentia, eaque Papæ, ex Decret Urbani VIII. in Miſſalis item ſine veſte talari & calceis, ex Miſſali Rom.

4. Tenetur Sacerdos perfecte ac integre tantum miniſterium exequi: proinde diligenter præcavere omnes defectus etiam accidentales. Si tamen aliquid omiſſum eſt non ita grave, ordinarie non eſt ſupplendum iterando aliquid, vel præpoſtero ordine dicendo, aut faciendo. Quia id ordinarie perturbationem & ſcandalum populi affert; & iſta accidentalia ad decorem, & reverentiam non juvant, dum non fiant ſuo tempore, debitoque ordine. Si vero aliquis defectus ſubſtantialis circa materiam, vel formam, vel integritatem Sacrificii commiſſus ſit, debet ſuppleri; quia tacere Sacrificium mutilum, & imperfectum eſt contra præceptum Chriſti, *Quod ſi valde probabiliter dubitat, ſe aliquid eſſentiale formæ omiſiſſe, iteret formam, ſaltem ſub tacita conditione.* Miſſale Romanum.

4. Nunquam licet directe intendere mutilationem Sacrificii, ita ut non liceat ob metum mortis intentatæ conſecrare ſolum panem ad communicandum infirmum, prævidendo vinum defuturum: quia tali intentio, cum repugnet præcepto divino negativo eſt intrinſece mala. At excuſatur Sacerdotem, qui poſt conſecratam hoſtiam, ob evidens ac inopinatum & urgens mortis periculum eam conſumeret, & conſecratione calicis omiſſa fugeret: quia tunc non intendit, ſed ſolum permittit imperfectionem Sacrificii ob extremam neceſſitatem. Si tamen inde ſcandalum, vel contemptus religionis ſequeretur, teneretur ſacrificium perficere cum quovis periculo.

6. Miſſam inchoatam abrumpere non licet ſine juſta cauſa, qualis eſt adminiſtratio Baptiſmi vel Pœnitentiæ in neceſſitate. Concio vel promulgatio edictorum Eccleſiæ ante oblationem &c. ut fert uſus. Qui autem Miſſam inchoavit, tenetur ſub mortali illam abſolvere. c. *Nihil* 7. qu. 1. & c. *de conſecr.* diſt. 1. niſi excuſetur ob impotentiam ſubito-evenientem ex mentis deliquio, gravi infirmitate &c. Sed tunc ſi redire & proſequi nequeat, & conſecratio facta ſit, alius Sacerdos debet Sacrum perficere, c. *Illud* 7. qu. 1. nam ſacrificium non debet relinqui imperfectum. Imo tenetur Sacerdos ceſſare, ſi ante conſecrationem ſe culpæ mortalis, reum, vel cenſura ligatum, vel non jejunum eſſe recordetur, & nullum timeatur ſcandalum. Quod ſi abſque gravi ſcandalo ceſſare nequeat, eliciat perfectam contritionem Sacrum perficiat. Item ceſſare tenetur, ſi ante cœptum Canonem Eccleſia violetur, vel excommunicatus non toleratus ex ea egredi nolit. „ Quod ſi timeatur incurſus hoſtium, vel alluvionis, vel ruina loci, ubi celebratur, ante conſecrationem dimittatur Miſſa poſt conſecrationem vero Sacerdos accelerare poterit ſunctionem Sacramenti omiſſis omnibus aliis. „ Miſſale Rom. *de defect.*

7. In requiſitis ad Sacrificium, indecentia & immunditias notabilis eſt mortalis ob gravem irreverentiam contra præceptum tum naturale divinum, quo

Digitized by Google

res ſacræ decenter ac reverenter tractari debent, tum Eccleſiaſticum, cap. ult. *de cuſtod. Euchar.* Ex Concil. Gener. Later. IV. ibi: *Præcipimus ut oratoria, vaſa, corporalia, & veſtimenta munda & nitida conſerventur. Nimis enim videtur abſurdum in Sacris ſordes negligere, quæ dedecent etiam in profanis.* Unde ex Miſſali Romano veſtimenta Sacra *non debent eſſe lacera, aut ſciſſa, ſed integra, & decenter munda ac pulcra.* Contra quod graviter peccant ii, quibus incumbit horum cuſtodia, vel obligatio ea ſuppeditandi; & ſuperiores qui iſta non curant.

8. Linteamina & veſtimenta ſacra & vela detrita, & jam ad proprium uſum inepta, debent igne conſumi, & eorum cineres in piſcinam projici; nec licet ea in uſus profanos convertere, vel vendere. c. *Altaris*, de conſec. 1. Sicut nec ligna & lapides Eccleſiæ dirutæ, vel altaris; nam lex generalis eſt: *Semel Deo dicatum, non eſt ad uſus humanos ulterius transferendum.* Regul. 51. jur. in 6. Vaſa tamen ſacra igne tranſmutata poſſunt ob neceſſitatem pauperum vendi, & ſic uſibus profanis deſervire. Quæ vero uſibus profanis deſervierunt, poſſunt in uſus ſacros, forma eorum mutata, converti: ſic Paganorum delubra in templa converſa ſunt.

9. Vas, in quo Euchariſtia aſſervatur, debet eſſe conſecratum, ex Miſſali Rom. præſcribente, ut hoſtiæ conſecrandæ ponantur vel ſupra corporale, vel in vaſe aliquo benedicto; & ideo extat ejus benedictio ſpecialis in Rit. Rom. cum aliis. Nam (ut ait S. Th. 3. par. qu. 83. art. 3.) reverentia hujus Sacramenti exigit, ut a nulla re contingatur, niſi conſecrata. Idem dic de lunula, quæ debet eſſe ex auro, aut argento.

10. Sacra vaſa etſi vacua, quæ Corpus & Sanguinem Chriſti contingunt, vel Chriſmate uncta ſunt, tangere non licet laicis, nec feminis etiam religioſis, ſed ſolis miniſtris ſacratis, c. 41. *de conſec.* diſt. 1. cap. *Sacratas*, diſt. 23. Quod ſi tangat ſine contemptu, ex communi ſententia erit ſolum culpa venialis: imo nulla, ſi ſubeſt aliqua neceſſitas, vel cauſſa honeſta. Quamdiu vero vaſa continent Corpus, vel Sanguinem Chriſti, nemo ſine mortali, præter Sacerdotem & Diaconum, poteſt ea contingere, ſine abſoluta neceſſitate, ex c. 26. diſt. 23. quia res eſt graviſſima. Iiſdem non licet corporalia & purificatoria tangere, antequam a Sacerdote, vel Diacono laventur, ex cap. 40. *de conſec.* diſt. 1. quia Corpus, vel Sanguinem Chriſti contingunt. Omnibus autem laicis licet alias veſtes & pallas benedictas tangere cum debita reverentia; quia Euchariſtiam immediate non contingunt, nec ſacro Chriſmate unctæ ſunt.

Quæſt. VII. *Quænam obſervanda ſunt circa ſtipendium Miſſarum?*

Reſp. Sequentia, 1. Licet ſtipendium juſtum pro Miſſa accipere, non quidem in pretium, quod eſſet ſimoniacum; ſed in ſuſtentationem: nam æquum eſt, ut qui in commodum alterius occupatus eſt, ab eo ſuſtentetur, habita ratione temporis, quo ſic occupatur, & ſtatus occupati. Stipendium autem juſtum eſt illud, quod lege, vel conſuetudine approbata conſtitutum eſt: nam licet ſtipendium illud non ſit vere pretium, tamen ſervat proportionem pretii, quatenus in ea ſervanda eſt ratio juſtitiæ. Sicut ergo illud eſt juſtum pretium, quod eſt lege taxatum, vel communiter conſuetudine receptum, ita etiam ſtipendium. Quare qui amplius exigit, vel accipit, tenetur reſtituere; cum ille exceſſus non ſit debitus, nec ſponte ac liberaliter dari cenſeatur. Hinc ſi quis amplius ultro offerat ex ignorantia juſti ſtipendii, monendus eſt: ſi vero taxationem noverit, cenſetur exceſſum liberaliter dare.

2. Cum datur ſtipendium, ut celebrentur Miſſæ in tali numero, in tali loco, vel tempore, pro tali cauſſa &c. Hæc omnia ex juſtitia ſervari debent: nam dans non vult transferre dominium ſtipendii, niſi ſub hac conditione: & alter recipiens, hoc ipſo ſe obligat ad id omne, quod petitur. Hinc peccat graviter Sacerdos, ſi diu differat: nam interea magno ſpirituali fructu injuſte privat eos, quorum debitor eſt. Imo tenetur ad reſtitutionem, ſi ideo Miſſa non profuerit ad ſpecialem intentionem ejus qui ſtipendium dedit, v. gr. ad aliquem ſucceſſum, cujus occaſio ante celebrationem perierit, nam defraudavit intentionem ob quam ſtipendium datum eſt. Idcirco non ei licet plura ſtipendia accipere pro totidem Miſſis, quas prævidet non poſſe celebrare, niſi poſt longum tempus, ſi offerens expreſſe in id non conſentiat; nam alioqui ſæpe contingeret, illas non poſſe amplius dici propter cauſſam ab offerente intentam, v. gr. pro infirmo, qui ante moritur, pro vincenda tentatione, pro felici exitu negotii, pro aliquo alio beneficio, quod poſtea obtineri non poterit.

3. Non licet anticipate dicere Miſſam pro iis, qui ſibi primum offerent ſtipendium. Nam 1. id eſt contra uſum Eccleſiæ, & prohibitum a Sac. Cong. Cardin. auctoritate Pauli V. 2. Dans ſtipendium intendit, ut poſt datum Miſſa ſibi applicetur; tum quia ſæpe alias non poteſt obtineri finis intentus: ut cum petitur in remiſſionem peccatorum poſtea committendorum; tum ut melius ſe diſponat ad effectum ſacrificii accipiendum. Deus ſicut neque remunerat anticipate ex his, quæ prævidet futura, ita nec confert anticipate effectum Sacramenti, aut ſacrificii.

4. Qui ſtipendium majus ſolito pro Miſſis accepit, tenetur integrum dare iis, quibus Miſſas celebrandas committit, nec poteſt partem ſibi retinere. Nam 1. Sine juſto titulo partem illam retineret; nam non ei gratis ac liberaliter donata eſt, ſed intentio dantis eſt, ut celebrans totum ſtipendium recipiat, cui proinde totum debetur. Nec accipiens comparavit illius ſtipendii dominium, niſi cum obligatione, ut vel ipſemet ſacrificet, vel alteri ſacrificanti pro ſuſtentatione ſtipendium largiatur. 2. Hoc ſapit turpe lucrum. 3. Urbanus VIII. id expreſſe vetuit decreto *Cum ſæpe*; & Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem: *Poſt decretum Urbani poteſt Sacerdos, cui Miſſa celebranda traduntur, per alium ſatisfacere collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta.*

5. Non licet pro una Miſſa accipere plura ſtipendia, nec pluribus acceptis licet una Miſſa ſatisfacere: nam qui dant ſtipendia, intendunt tot pro ſe fieri, & ſpecialia ſibi applicari ſacrificia, & ſolum ſub hac tacita conditione dant. Ideo Alexand. VII. damnavit hanc propoſitionem: *Non eſt contra juſtitiam pro pluribus ſacrificiis ſtipendium accipere, & ſa-*

criſi-

Digitized by Google

triſicium unum efferre, neque etiam contra fidelitatem, etiamſi premittam, promiſſione etiam juramento firmata danti ſtipendium, quod pro nullo alitaſſeram. Quamvis enim unius Miſſæ valor ſit infinitus ſecundum rem quam continet, nempe Chriſtum & ejus merita, eſt tamen limitatus ſecundum applicationem. Chriſti enim merita, quamvis infinita, non applicantur ſecundum ſui infinitatem, ſed finito modo, quem Deus definivit.

Imo qui ſtipendia diverſa ſingula juſto minora, ſive ab uno, ſive a pluribus accepit pro pluribus Miſſis, non poteſt illa ad juſtum pretium reducere, & per pauciora ſacra ſatisfacere: nam hoc ipſo quod acceptat ſtipendia minora, cenſetur juri ſuo cedere, & reliquum condonare; taciteque promittit ſe totidem Sacra dicturum. Sed gravior eſt obligatio ſervandi pacta, alias rueret fides in ſocietate humana. Unde Sac. Congr. auctoritate Urbani VIII. ſibi ſpecialiter attributa præcepit Sacerdotibus, ut tot Miſſas pro pluribus ſtipendiis incongruis celebrent, quot pro illis præſcriptæ ſunt, *ita ut alioquin ſuæ obligationi non ſatisfaciant, quin imo graviter peccent, & ad reſtitutionem teneantur*, in Bullario tom. 4. pag. 88. quia nempe ſtipendium ſub hac conditione ac onere datum & acceptum eſt.

6. Qui ab aliquo ſtipendium accepit, non ei licet ab altero quidquam accipere, ut ei applicet in eadem Miſſa eam fructus partem, quæ ipſi Sacerdoti contingit. Nam 1. Hoc repugnat praxi Eccleſiæ, & ſenſui ac intentioni fidelium. 2. Hoc ipſo quod Sacri applicatio alteri debita eſt ex juſtitia, ei debiti ſunt omnes fructus, quorum eſt capax. 3. Fructus ille nequit alteri applicari. 4. Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem: *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem: idque poſt decretum* Urbani VIII.

7. Sac. Congr. confirmante Urbano VIII. declaravit, *Sacerdotes, quibus diebus tenentur Miſſas celebrare, ratione beneficii, ſeu cappellæ, legati, aut ſalarii; ſi eleemoſynas pro aliis etiam Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſa utrique obligationi ſatisfacere*, in Bullario, tom. 4. par. 61. Et vero alias acciperetur duplicatum ſtipendium pro una & eadem Miſſa, nam fructus beneficii habent rationem ſtipendii. Hinc Canonici & Cappellani tenentur applicare fundatori ſoli Miſſas, quas ex fundatione tenentur celebrare, talis quippe fuit intentio fundatoris, etiamſi eam non expreſſerit. Nam hæc eſt praxis communis, quæ eſt optima fundationum ſicut legum interpres; & ubi aliud non conſtat, præſumptio eſt pro fundatore: in dubio enim quiſque præſumitur ſibi optime conſulere voluiſſe.

✠ His quæ de Sacrificio Miſſæ ab Auctore ſunt expoſita, addenda nonnulla ſunt, quæ a S. M. Benedicto XIV. vel definita ſunt, vel clarius explicata.

Conſt. 21. incip. *Quanta cura* to. 1. Bullarii *pag*. 56. ſub pœnis cenſurarum, quarum abſolutio Romano Pontifici reſervatur, prohibentur mercimonia ſuper eleemoſynis Miſſarum, hoc eſt, qui eleemoſynas colligunt in iis locis, in quibus ſtipendia, ſive eleemoſynæ pro Miſſis ſunt pretii majoris. Miſſas vero celebrare curant in locis, in quibus pro minori pretio celebrari ſoleant: ſi Laici ſint, excommunicationem; ſi vero Clerici, vel Sacerdotes ſuſpenſionem a ſolo Romano Pontifice abſolvendam incurrant.

In lib. v. de Synodo Diœceſ. cap. VIII. *n*. 6. legitur, quod Patres Concilii Toletani, ad coercendam Sacerdotum avaritiam, an. 1324. vetuerunt, ne ullus Sacerdos quidquam, vel minimum, pro Miſſa, ex pacto exigeret, ſed eleemoſyna contentus eſſet, quæ ei ſponte offerretur. Et *nu*. 10. quod Epiſcopi, ut Trid. Conc. obtemperent, atque importunas, & immoderatas eleemoſynarum exactiones impediant, debent in ſua quiſque diœceſi Miſſarum ſtipem taxare, ultra quam nemo quidquam exigere valeat.

Cap. autem IX. *nu*. 2. Porro ſi ultra eleemoſynam ab Epiſcopo taxatam, plus Sacerdos celebraturus exigat, non ſolum peccat contra legem Eccleſiæ, verum etiam juſtitiam commutativam lædit: quibus additur, quod ex decr. Sac. Congr. Conc. etiam Regulares taxæ ſtare debent ab Epiſcopo conſtitutæ. Vide duo citata capita, & cap. x. in quibus plura tractantur erudite.

Vide item lib. VII. cap. 60. 64. & 70. in quibus inter alia docetur. Primo. Non eſſe permittendum, ut quiſquam Miſſam celebret capite cooperto, ne coma quidem fictitia c. 60. *n*. 1. Secundo Miſſæ Parochiali diebus feſtis intereſſe olim fideles debuiſſe; nunc vero cuique integrum eſſe, Miſſam audire quocumque die in quacumque Eccleſia, atque ita ſatisfieri præcepto, dummodo non in Cappellis, aut Oratorio privato audiatur cap. 64. *n*. 3. *ad* 12. Tertio, Miſſas, pro quibus celebrandis in determinata Eccleſia oblatæ ſint eleemoſynæ, poſſe ex indulto Epiſcopi in alia Eccleſia celebrari, ſi nequeant in illa c. *70. n*. 4.

8. Sac. Congreg. apud Fagnanum declaravit, eum, qui accepit ſtipendium ad celebrandam Miſſam pro mortuo, & aliud ſtipendium ad celebrandum pro alio, v. gr. infirmo, non ſatisfacere unica Miſſa utrique obligationi, applicando fructum ſatisfactorium mortuo, & impetratorium infirmo. Et vero cum Miſſa pro aliquo celebrari debet, ei totus fructus cujus eſt capax, applicari debet. Fructus autem impetratorius prodeſt mortuis: nam pœnæ peccatis debitæ remitti poſſunt, non ſolum per modum, ſeu viam ſatisfactionis, ſed etiam per modum impetrationis.

✠ 9. Obligatus ad celebrandum in tali Eccleſia, vel altari (*), peccat mortaliter ſi ſine juſta & gravi cauſa alibi celebret; quia in re gravi defraudat fundatorem, vel dantem ſtipendium. *Neceſſe eſt ut defuncti diſpoſitio modis omnibus conſervetur*, ait S. Gre-

(*) *Quoad Altaria privilegiata, definiri ſolet in Brevibus numerus Miſſarum quotidie in Eccleſia celebrandarum; ſi forte accidat, ut aliquibus diebus numerus iſte Miſſarum deſit, dummodo ſæpius in hebdomada tot Miſſæ celebrentur, quot privilegium illud exigit, id non ſufficere declaravit Sac. Congr. die XI. Septembris 1694. Decretumque illud approbavit Innoc. XII. ex quo reſultat neceſſarium eſſe ſin-*

Digitized by Google

Greg. epiſt. 20. l. 5. Quod ſi Cappellanus impediretur a celebrando per paucos dies, juxta multos non tenetur ſupplere per alium, vel compenſare; quia non præſumitur hanc fuiſſe mentem fundatoris, cum nequidem famulis ob eam cauſam ſtipendium minui ſoleat. Secus, ſi pluribus diebus ſit impeditus.

10. Beneficiatus non poteſt propria auctoritate imminuere numerum Miſſarum olim conſtitutum, etiamſi ob imminutionem redditUUm, vel valoris pecuniæ non accipiatur ſtipendium ſufficiens. Sed recurrendum eſt ad Epiſcopum, ex Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 4. imo ad Papam, ex decreto Urbani VIII. ubi illud viget. ✠

Quæſt. VIII. *Quænam obſervanda ſunt circa Eccleſiæ pollutionem, reconciliationem, & exſecrationem?*

Reſp. 1. Eſt mortale celebrare Miſſam, vel officia divina, vel mortuum ſepelire in Eccleſia polluta nec reconciliata, vel interdicta, vel exſecrata: quia eſt contra prohibitionem Eccleſiæ in re gravi ad religionem pertinente. Nulla tamen ideo contrahitur cenſura, vel irregularitas, cum nulla ſit in jure expreſſa. Hinc ſi Sacerdote celebrante Eccleſia notorie polluatur, tenetur intermittere Miſſam, ſi nondum Canonem inchoavit: nam hoc inchoato debet perfici Miſſa. Ita Miſſale Rom. Jam enim poſita eſt proxima præparatio ad conſecrationem.

Reſp. 2. Eccleſia polluitur, ſeu violatur, ita ut indigeat reconciliatione. 1. Per injurioſam humani ſanguinis effuſionem, quæ vox copioſam ſanguinis indicat, cap. ult. *de conſec. Eccleſ.* & cap. unic. eod. tit. in 6.

2. Per homicidium voluntarium & injurioſum, licet factum ſine effuſo ſanguine, ut per venenum, ſtrangulationem &c. c. 4. *de conſec.* & can. 29. de conſecr. diſt. 1. Unde non polluitur Eccleſia ob inculpabilem occaſionem, ut ſi fiat ab homine mente capto. Requiritur autem ut vulnus ſit receptum in Eccleſia: unde ſi quis extra percuſſus, ad eam confugiat, ibique moriatur, vel ſanguinem plurimum effundat, non polluitur. At polluitur ſi vulnere ibi accepto, ſaucius foras exeat, & extra Eccleſiam moriatur, vel ſanguinem effundat, vel ſi vulneretur in Eccleſia ab exiſtente extra eam jactu lapidis, vel exploſione catapultæ.

3. Per qualemcumque humani ſeminis effuſionem voluntariam, cap. ult. *de conſec. Eccl.* & c. 20 *de conſec.* diſt. 1. Etiam ſecundum omnes per actum conjugalem: nam verba legis generalia ſunt; *& ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.*

4. Per ſepulturam excommunicati non tolerati, art. 7. *de conſec. Eccl.* Secundum multos non polluitur ob ſepulturam hæretici notorii, in locis ſcilicet, ubi hæretici Catholicis permixti tolerantur, & ſi non ſit nominatim denuntiatus; quamvis illicita ſit, ex c. 2. *de hæret. in* 6.

5. Per ſepulturam infidelis non baptizati, c. 27. & 28. *de conſec.* diſt. 1. & proinde infantis non baptizati, contra aliquos hoc de infante negantes: quamvis omnes fateantur eſſe mortale illos ibi ſepelire, & inde cadavera illa, ſi poſſint, extrahenda eſſe; nam eſt vere infidelis non baptizatus.

Obſ. 1. Nomine Eccleſiæ quoad hunc effectum non intelligi Oratoria in domibus privatis etſi ab Epiſcopo deſignata ad celebrandum: nam jura loquuntur ſolum de Eccleſiis. At ſecundum varios intelliguntur loca publica, ut cæmeteria aliqua hoſpitalia, & ſimilia, quæ nec conſecrata, nec benedicta ſunt, ſed deputata ab Epiſcopo ad hoc ut in iis publice celebretur, in quibus nequeunt corpora infidelium ſepeliri; quia hæc loca comprehenduntur nomine Eccleſiæ, cum ita communiter appellantur. At quælibet Eccleſia, etſi nec conſecrata, nec benedicta, ſecundum illos polluitur, ex c. ult. *de conſec. Eccl.* 10. *de immunit &c.* 2. Cœmeterium benedictum polluitur iiſdem modis, quibus Eccleſia, ita ut mortale ſit in eo ſepelire: & eodem modo reconciliatur.

3. Utrque locus non indiget reconciliatione, quæ eſt actus publicus, niſi factum publice conſtet, & notorium ſit: ita ut nulla tergiverſatione celari poſſit: nec ſufficit quod per duos, vel tres teſtes probari queat.

4. Etſi iſti actus ſint occulti, ſunt tamen vera ſacrilegia, utpote ab Eccleſia prohibiti ob reverentiam loco ſacro debitam. Et vero ſi illi actus poſtea fiant notorii, Eccleſia eget reconciliatione: ergo ante notorietatem jam erant ſacrilegi & contra prohibitionem Eccleſiæ: non enim tales incipiunt eſſe, dum publici fiunt. *Ita communiter.*

5. Eccleſia non cenſetur polluta, ſi aliquid ex dictis contigerit ſupra Eccleſiæ fornicem vel tectum, vel in cameris adhærentibus, in turri, vel ſubterraneo ſpecu, qui non ſit ad ſepulturam, vel ſecundum multos in Sacriſtia. Quia hæc non pertinent ad Eccleſiæ corpus, nec cultui divino deputantur: ac proinde tunc non committitur ſacrilegium. Secus de capellis, quia ſunt partes Eccleſiæ, & ad ſacrificium deſtinatæ ſunt.

6. Polluta Eccleſia polluuntur ſimul altaris, immo & cœmeterium, ſi ſit ei contiguum. Quia acceſſorium ſequitur conditionem principalis, ex regul. 42. jur. in 6. Secus, ſi ab ea remotum fuerit. At polluto cœmeterio, non ideo polluitur Eccleſia: nam minus non trahit ad ſe majus, nec acceſſorium principale, cap. ult. *de conſec. Eccl. vel Alt. in* 6.

Reſp. 3. Eccleſiæ pollutio tollitur ejuſdem reconciliatione. Si fuerit tantum benedicta, poteſt reconciliari cum aqua benedicta communi per ſimplicem Sacerdotem ex licentia Epiſcopi. Si conſecrata ſit, reconciliari poteſt a ſolo Epiſcopo, c. 9. *de conſecr. Eccl.* idque ritu in Pontificali præſcripto (*).

Porro non reconciliatur præciſe per celebrationem Miſ-

ſingulis diebus numerum Miſſarum definitum. Lambertini *Inſt. Eccl.* 56. §. 16.

Ibidem etiam habemus, quod Indulgentiæ Altaris cum definito numero Miſſarum, ſi forte accidat tempore Adventus, & Quadrageſimæ, ut in Regularium Eccleſiis impleri non poſſit numerus, remanent ſuſpenſa, Reliquis anni diebus, ſi forte id raro contingat, non remanent ſuſpenſa, ſicut nec remanent, ſi ob infirmitatem Sacerdotum tam ſæcularium, quam Regularium, raro tamen id contingat. Ita Sac. Congreg. die 30. Julii 1706.

(*) *Conſecratas Eccleſias atque pollutas nemo præter*

Digitized by Google

Miſſæ, etiam bona fide factam: *ita Deluge, Azorius, Layman, & alii*. Tum quia per illam Eccleſia non conſecratur. Tum quia conſecratio & reconciliatio, cum ſint jure canonico inſtitutæ, debent fieri per ritus a canonibus præſcriptos: at nullus canon iſta per celebrationem Miſſæ perfici ſtatuit.

Reſp. 4. Eccleſia *exſecratur*, ſeu amittit ſuam conſecrationem, ita ut denuo conſecrari debeat, ſi parietes Eccleſiæ ſecundum majorem partem deſtruantur, aut corruant; vel omnia eorum cruſta, aut major ſaltem pars ſimul auferatur, ex can. 20. *de conſec.* diſt. 1. juncto cap. *Ligneis*, de conſecrat. Secus, ſi parietes paullatim & ſucceſſive deſtruantur ac reficiantur; quia ſemper manere cenſetur idem numero templum: modo tamen pars, quæ additur, non ſit major, quia id quod majus eſt cenſetur ad ſe trahere quod minus eſt. Neque ſi tectum ſolum corruat, quia conſecratio eſt potiſſimum in parietibus, & exterioribus cruſtis, ubi linitio & cruces fiunt, ex cit. *juribus*. Porro exſecrata Eccleſia, non ideo exſecrantur altaria, nec viciſſim.

✠ APPENDIX

De Orientalis Eccleſiæ circa Euchariſtiam diſciplina.

§. I. *De Materia.*

MAteriam Euchariſtiæ Orientales omnes fatentur eſſe panem triticeum (Artotyritæ enim ſive caſeum, vel lac cum pane adhibentes jam fuere ab univerſa Eccleſia damnati Conc. Carth. III. & Conſtantin. an. 680.) ac vinum de vite: diſſident vero tum a Latinis tum invicem circa panis qualitatem. Nam eorum plerique ſolo fermentato, nulli vero cum Latinis azymo pane utuntur. Primum dicemus de iis, qui azymum adhibent, tum de aliis. Azymo pane utuntur Æthyopes ſive Abeſſini feria quinta in cœna Domini, ut Chriſtum imitentur, qui in Azymis Euchariſtiam confecit. Ita rem narrat Ludolf. in comment. hiſt. Æthyopiæ, ac quidam Presbyter e Provincia Zeva Regni Æthyopiæ, & Monachus Ordinis S. Antonii, in declaratione coram ampliſſimis Cardinalibus facta an. 1594. rogatus *an Aethyopes celebrent in pane fermentato, vel in azymo, & quid ſentiant de celebrante in azymo; Reſpondit, Æthyopes in fermentato celebrant, & illi, qui in azymo celebrant, conficiunt etiam. Et nos in tota Æthyopia feria quinta in cœna Domini ſingulis annis in hujus rei memoriam in azymo celebramus.*

Chaldæi, qui in Malabaria ſunt, ex quo Latini in illas regiones penetrarunt, azymum adhibere ſolent. In Concilio Diamperienſi an. 1599. ſtatutum, ut in azymo tantum conſecrarent, ac etiam antea, teſte Joſepho Indo *navigat. novi orbis c.* 144. dum id conſequi poſſent, azymo utebantur, hoc eſt, dum in Latinorum Eccleſiis celebrarent, ut ſcribit Aſſemanus to. 3. Bibl. Orient. ptr. 2. pag. 290. Ex Græcis Monachi Cryptæ Ferratæ, & Presbyteri Collegiatæ S. Mariæ *de Graſco* nuncupatæ ex Pontificia diſpenſatione azymum panem adhibent.

Apud Armenos, & Maronitas azymorum uſus vetuſtiſſimus eſt. Non deſunt Auctores, qui cenſeant per plura ſæcula, tum in Occidente, tum in Oriente promiſcuum fuiſſe azymi ac fermentati uſum, ac Armenis, & Maronitas ex iis eſſe, quibus ab antiquo placuit azymum potius ad Chriſti imitationem, quam fermentatum adhibere. Sed, ut ut ſe res habeat, certum eſt, Armenos, & Maronitas a mille & amplius annis azymum adhibere. Galanus tom. 1. Conc. Eccl. Armen. de Joanne Armenorum Patriarcha ſcribit: *Hic juſſu Homaris Saracenorum Ducis, & auxilio Calipha Babylonis Synodum congregavit in urbe Menaſcherti in confinibus Halicaniæ Provinciæ; ubi convenientibus cum Armenis ſex Aſſiriis Epiſcopis deſtituta fuit in Chriſto una natura, una voluntas, & una operatio, fueruntque a ſacris ablata myſteriis fermentum & aqua.* Conſtat vero Homarum Saracenorum ducem regnare cœpiſſe an. 634. atque occupata Arabia, Damaſco, Hieroſolymis, ac tota Aſſiria, circiter an. 644. quamobrem jure atque merito conjicimus, circa an. 640. antedictam Synodum fuiſſe coactam. Igitur pluſquam quinquaginta annos ante Trullanum Concil. an. 692. celebratum, decretum de uſurpandis azymis ab Armenis editum fuit. Brunus vero opinatur ſex illos Aſſirios Epiſcopos, qui Synodo ſupranominatæ interfuere, uſum conſecrandi in azymo apud Maronitas ſtatuiſſe. Quamquam in Trullana Synodo can. 32. damnati ſunt Armeni, quod aquam cum vino in ſacro calice non miſcerent; tamen ob azymi uſum non fuere reprehenſi, vel quia Patribus illis exploratum erat plures alias Eccleſias azymum tunc conſueviſſe uſurpare, vel quod norint facile reſpondere potuiſſe Armenos, id ſe ſtatuiſſe, ut Chriſtum, qui in azymo Euchariſtiam inſtituit, imitarentur, ut ait Brunus diſſert. de Liturgia Armenorum. Neque id nimium videri iis poterit, qui animadvertant Photium, qui multo leviora Latinis objecerat, nullam circa azyma moviſſe litem. Nam ex Rabano Mauro qui ante Photianum ſchiſma, quod cœpit an. 866. e vivis exceſſit, ſcilicet an. 856. & ex Alcuino, qui eodem ſæculo vixit, exploratum eſt, Latinam Eccleſiam Photii ætate azymo pane uti conſueviſſe. Photius vero id in Latinis non reprehendit, quod ea, qua pollebat antiquitatum Eccleſiaſticarum eruditione, apprime cognoſceret, antiquam hanc Latinorum conſuetudinem graviſſimis fuiſſe rationibus obniſam, ac totius Eccleſiæ judicio & Chriſti exemplo comprobatam.

Sed poſt duo circiter ſæcula Græci rerum Eccleſiaſticarum imperiti odio illo, quod in dies in eiſdem erga Latinos creſcebat, incitati, azymorum uſum damnare cœperunt. Michael Cærularius Patriarcha Conſtantinopolitanus omnium primus Latinorum azyma

ter Epiſcopum Diœceſanum reconciliare poteſt, nec fas eſt id muneris demandare Presbytero, quanquam cum aqua ab Epiſcopo benedicta. Si tamen Eccleſia non fuerit conſecrata, ſed tantum benedicta, facultas dari poteſt, ut per ſimplicem ſacerdotem, adhibita tantum aqua luſtrali, Eccleſia polluta reconcilietur. *Lambertinus* de Syn. Diœc. lib. 13. c. 15. §. 1. nov. edit.

Digitized by Google

ma damnavit, ineptamque eſſe Euchariſtiæ materiam conſtituit; atque eodem fere tempore duo ... adverſus Armenos prodiere ſcripta, quæ refert Cotelerus in notis ad Conſtit. Apoſtol. lib. 11. c. 14. & lib. 5. cap. 13. quorum alterum, quod ſancto Niconi tribui ſolet, inſcribitur, *de impia peſſimorum Armenorum Religione*: alterum vero *Renunciatio Hæreticorum Armenorum, quomodo debeant anathematizari, cum ad fidem Orthodoxam redeunt*, in quibus operibus Armeni ob azymorum uſum damnantur. Si conjecturis uti velimus, haud difficile nobis erit, hujuſmodi Græcorum erroris originem detegere, atque explicare. Cum can. 70. ex iis qui Apoſtolorum nomine circumferuntur, can. 11. Trullanæ Synodi, aliiſque Orientalis Eccleſiæ canonibus, Orthodoxi azyma a Judæis accipere, ac Judæorum azyma comedere prohibeantur, ob hujuſmodi prohibitione Græci rerum Eccleſiaſticarum imperiti, dum immoderato quodam ſtudio reprehendendi ac damnandi Latinos ferrentur, occaſionem nacti ſunt damnandi azymorum uſum, ac ſtatuendi, azyma ineptam eſſe Euchariſtiæ materiam. Liquet id ex nota, quam XI. Trullanæ Synodi canoni adjecit Matth. Blaſt. Quamquam ea quæ expoſita ſunt ſatis ſuperque oſtendere videantur, utramque Eccleſiam cenſuiſſe ſemper aptam eſſe Euchariſtiæ materiam triticeum panem, ſive is azymus ſit, ſive fermentatus: tamen ut clarior fiat orthodoxa hæc de re fides in Florent. Synodo inculcata, per hæc verba, *definimus in azymo, ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſti veraciter confici: Sacerdoteſque in alterutro ipſum Domini Corpus conficere debere, unumquemque ſcilicet juxta ſuæ Eccleſiæ ſive Occidentalis, ſive Orientalis conſuetudinem*, paucis demonſtrabimus adverſus Photianos ac ... nos Neſtorianos nonnullos, etiam panem azymum aptiſſimam eſſe hujus Sacramenti materiam.

Primum, quia panis ille, quem univerſa Eccleſia ſemper habuit pro apta Euchariſtiæ materia, aptiſſima eſt hujus Sacramenti materia. At ita ſe habet azymus panis; ipſius enim uſus antiquus eſt in nonnullis Orientalibus Eccleſiis, ut ſupra oſtendimus, antiquior vero in Eccleſia Latina; non ſolum enim conſtat ex Rabano Mauro, & Alcuino ſupra citatis ante 8. ſæculum omnium Latinorum Eccleſias in Azymo celebraſſe; ſed Leo Papa IX. in Epiſtola ad Michaelem Conſtantinopolitanum Archiepiſcopum ſcripta an. 1054. cap. 5. ſcribit: „ Ecce jam poſt mille ac ferme viginti a Paſſione Salvatoris Noſtri annos incipit per vos diſcere Romana Eccleſia, qualiter memoria paſſionis ſit recolenda: *& Cardinalis Humbertus*, Veſtra duplicitas ſuo fermento contenta Romanæ, & Latinæ ſimplicitati azymum extorquere nequit; *& infra* a prima ſcilicet Eccleſia ad hæc moderna tempora, ſicut ab Apoſtolis accepit, fideliter retinuit. *Similia habent Greg. VII. & Innoc. III. de Myſt. Miſſæ cap. 2. ubi ait*. ab ipſis ergo Beatis Apoſtolis Petro & Paulo, quos & vivos habuit, & defunctos cuſtodit, hunc Sacrificii ritum accepit Romana Eccleſia, quem haſtenus inviolabili cultu ſervavit. " Nec ante Michaelem Cærularium, qui furore potius incitatus, quam ratione ductus, azyma damnavit, Scriptorem invenire eſt aut Latinum, aut Græcum, qui azymorum uſum improbaverit: quod quidem argumentum eſſe videtur luculentiſſimum, ante Michaelem utramque Eccleſiam azymi ac fermentati uſum juxta Eccleſiarum conſuetudinem approbaſſe.

Deinde quis neget, panem, quo uſus eſt Chriſtus, dum Euchariſtiam inſtituit, aptiſſimam eſſe hujus Sacramenti materiam? Conſtat vero Chriſtum in azymo conſecraſſe ex ipſa circumſtantia, in qua Sacramentum inſtituit, ad veſperam enim primi menſis diei 14. dum Judæi Paſcha celebrabant, nefas erat fermentatum panem uſurpare. Nam Exodi 12. ver. 15. hæc habentur: *Septem diebus azyma comedetis; in die primo non erit fermentatum in domibus veſtris: quicumque comederit fermentatum, peribit anima illius de Iſrael, a prima die uſque ad diem ſeptimum*: atque aliunde ex Evangelio liquet Chriſtum Paſcha celebraviſſe ut Legem adimpleret. Negari autem nequit, Chriſtum inſtituiſſe Euchariſtiam in cœna illa, quam habuit cum diſcipulis prima die azymorum ad veſperam: nam Marci 14. ver. 12. „ Primo die azymorum, quando Paſcha immolabant, *ſive ut legit Syriaca verſio*, quando ſacrificabant Judæi Paſcha, dicunt ei diſcipuli: quo vis eamus & paremus tibi, ut manduces Paſcha? *Et ver. 24.* manducantibus illis, accepit Jeſus panem, & benedixit, fregit, & dedit eis, *& ait*, ſumite: Hoc eſt Corpus meum. *Lucas vero c. 22. ver. 7. ait*, Venit autem dies azymorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha, *& poſtea ſubdit*, cum facta eſſet hora, *hoc eſt juxta Legis præſcriptum*, diſcubuit, & duodecim Apoſtoli cum eo, *ac deinde*, & accepto pane gratias egit, & fregit &c. " Igitur Chriſtus panem accepit, voluitque eſſe corpus ſuum, quem Judæi adhibebant, dum die prima azymorum Paſcha celebrarent; panis autem hujuſmodi erat azymus, ut eſt ex Scriptura manifeſtum.

Denique Chriſtus Dominus Euchariſtiæ materiam voluit eſſe panem; panis autem nomine venit tum azymus, tum fermentatus. Nam ut omittam quod pluribus probatum eſt ex Cornelio Celſo, Plinio, Galeno, aliiſque antiquis profanis Scriptoribus, illis temporibus communem & vulgarem panem fuiſſe ſive azymum, ſive fermentatum. Ex ipſa Scriptura patet, nomine panis tum azymum tum fermentatum venire: ſic Geneſeos 18. ver. 6. & 19. ver. 3. panes, quos apud Abraham & Loth dicuntur Angeli comedisse, quique infermentati erant, appellatos legimus, *panes ſubcinericios* ἄρτους ἄρτας. Ac paſſim eadem Scriptura panes propoſitionis commemorat, eoſque græca voce ἄρτους deſignat, quod ex Levitici 11. ver. 5. conſtat fuiſſe abſque fermento: ita Exodi 25. ver. 30. & Matth. 12. ver. 4. Hinc Theodoretus jam ſuo tempore ad ver. 4. cap. 10. Danielis, inſcitiæ eos arguit, qui panem azymum, panis nomen mereri negant, & ſubjicit: *panis enim vocatur & fermentatus, & infermentatus*. Ergo ſi Chriſtus panem eſſe voluit Euchariſtiæ materiam, ſive azymus ſit, ſive fermentatus, apta erit ad Euchariſtiam perficiendam materia.

Opponunt Photiani nonnulla ſophiſmata. Primum ex Græco vocabulo ἄρτος, quod azymum panem exprimere nequit: nam ἄρτος, inquit Cærularius, *interpretatur elevatus, & ſurſum portatus a fermento, ex ſale calorem & elevationem habens*. Deinde, quod azyma, cum inſipida ſint, vivificum Euchari-

ſtiæ

ſtiæ effectum ſignificare non poſſint, & cum ſimbola ſint triſtitiæ, & doloris, quæ Judæis ſemel in anno uſurpanda erant in memoriam miſeriarum, quas in deſerto paſſi fuerant, in Euchariſtia adhiberi nequeunt quæ eſt lætitiæ ſignum. Præterea quod Melchiſedech, cujus Sacrificium Euchariſtiæ figura erat non azymum, ſed fermentatum panem obtulerit. Demum, quod Eccleſia, ut ex ſupra citatis canonibus liquet, ſemper Judæorum azyma prohibuerit, quodque Evangelio promulgato Judæorum cæremoniæ, inter quas uſus azymorum recenſetur, prorſus abolitæ ſint. Hæc ſunt Photianorum ſophiſmata quibus probare contendunt azymum eſſe ineptam Euchariſtiæ materiam.

Sed videamus, quam inepta & imbecilla ſint. Ad primum quod ſpectat, in hunc modum Card. Humbertus reſpondit: *Illud quoque, quod azymum negantes panem eſſe, per etymologiam ejus nominis, quod eſt artos: conamini non vincere, ſciatis omnino vanum, & puerile, quia & a linguarum peritis diverſa etymologia dantur ex uno nomine ſecundum humanum placitum magis, quam ſecundum naturam rerum.* Accedit etiam, quod aliam hujus nominis explicationem tradant Euſtatius, Hallandius, in Bibliotheca Photii, Svicerus, & alii, nec unum reperire eſt eruditum virum, qui Cærulari etymon probet. Præterea jam ſupra oſtendimus vocabulum ἄρτος in Scriptura adhiberi ad ſignificandum quoque azymum panem, idque confirmari poteſt ex iis, quæ habentur Luc. 24. ver. 40 ubi panis, quem fregit Chriſtus coram diſcipulis euntibus in Emmaus, qui erat procul dubio azymus, ἄρτος appellatur.

Ad alterum dicimus, inter materiam ex qua Sacramenta conſtant, & effectum quem producant, debere utique analogiam aliquam intercedere; ſed neceſſe non eſſe ut in ſingulis materiæ qualitatibus analogia hæc reperiatur. Panis autem ſive azymus ſit, ſive fermentatus corpus alit, ac vires auget, quod & Euchariſtia in animis efficit.

Deinde azyma fuere Judæis doloris ſignum, ſed etiam gaudium indicabant; ut enim dolores ſignificabant, quos fuerant in deſerto perpeſſi, ita & gaudium, quo afficiebantur ex memoria ſuæ e manibus Ægyptiorum liberationis. Non abſimili ratione Euchariſtia cum ob fidelium oculos ponit Chriſti mortem quidpiam triſte præteritum ſignificat, lætitiæ vero eſt ſymbolum, ut gratiam indicat, quæ per ipſam donatur, & ut eſt certum futuræ gloriæ pignus.

Ad tertium non negamus convenire Chriſti ſacrificium cum eo, quod Melchiſedech obtulit, quod in utroque, ſubſtantiæ panis & vini materiæ loco fuerint. At ut neceſſaria non fuit convenientia accidentaria in vino, quod Melchiſedech obtulit cum eo, quo uſus eſt Chriſtus, ſicut Photiani fatentur; ita neceſſarium non fuit, ut in pane accidentaria convenientia eſſet, panis vero azymus accidentarie tantum a fermentato diſſidet.

Quod ultimo loco opponunt, cum id ſit unde Photianus error oriri videtur, paullo diligentius expendemus. Canon 70. Apoſtolorum hæc habet: *Si quis Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vel omnino ex Clericorum catalogo jejunat cum Judæis, vel cum ipſis feſtos dies agit, vel ab ipſis xenia accipit (ut v. g. azyma, aut quid tale) deponatur. Si vero ſit Laicus, ſegregetur.* Canon vero 9. Concilii Trullani hic eſt. *Nemo eorum, qui in Sacerdotali ordine enumerantur, vel Laicus Judæorum azyma comedat, vel ullam cum eis familiaritatem ineat, vel in morbis accerſat, vel ab eis medicinas accipiat, vel una cum iis in balneis omnino lavetur. Si quis autem hoc facere aggreſſus fuerit, ſi ſit quidem Clericus, deponatur: ſi autem Laicus, ſegregetur.* Et Canon 38. Concilii Laodiceni habet: *quoniam non oportet a Judæis azyma accipere, aut communicare impietatibus eorum.* En Canones, ex quibus Photiani azymorum prohibitionem deducunt.

Quis vero eſt, qui non videat ibi non azyma omnino, ſed Judæorum tantum azyma prohiberi. Nota res eſt Judæos azyma conficere eaque Religionis cauſſa adhibere. In iis conficiendis non raro, lac, & ova adhibent, addito quoque ſaccaro, ex quo dilicatulos panes *Mazah ba'chira*, azyma dicta, pro ægris, & amicis etiam Chriſtianis efformant. Hæc ſunt azyma, quæ canones prohibent; hæc vero a Judæis accipere atque comedere non modo Græcis, ſed etiam Latinis ac Romanis ipſis vetitum eſt: refert Papadopoli ex Ricciullo de Jure Perſon. l. 11. c. 39. n. 20. & ſeq. *vetitum eſſe Romæ ne vel ſub benevolentiæ quidem ſpecie Judæi Chriſtianis azyma largiantur ſua.* Nec opus eſt pluribus verbis ad id oſtendendum. Nam canones de iis aperte loquuntur, vetantque ſanctam eam azymorum comeſtionem, per quam cum Judæorum impietatibus communicemus. At azyma quibus Euchariſtia a Latinis perficitur, non ſunt Judæorum azyma: neque enim vi Moſaicæ legis, ſed ad indicandam factam per Chriſtum Euchariſtiæ inſtitutionem, & non ut Judæorum cæremonia ſed ut ritus a Chriſto Domino uſurpatus adhibentur.

Præterea Canones ſupra relati omnem cum Judæis familiaritatem, & communionem, prohibent, ut ex Trullano canone liquet: prohibent ergo Judæorum azyma accipere, atque comedere, non ſolum ut ſunt Hebrææ gentis cæremonia, ſed etiam ut ab iis dantur in amicitiæ conteſtationem. At Azyma, quæ a Chriſtianis fiunt, nec accipere, nec comedere vetant. Quis enim dicat nefas eſſe *Chriſtiano placentam ſibi parare, offulas eorum frangere, jentare cruſtulis?* ut inquit Papadopoli reſp. XIV. ſeſſ. 5. Quis damnabit Apoſtolum dicentem, *epulemur non in fermento veteri, nec in fermento malitiæ, ſed in azymis ſinceritatis, & veritatis:* quæ verba ad litteram uſum azymorum citra Judaicam ſuperſtitionem commendant? Ergo azymorum uſus nonniſi ut Judaica cæremonia eſt interdicitur.

Quæres, quænam ſit myſtica ſignificatio azymi, & fermentati, ut in Miſſæ ſacrificio adhibetur.

Reſp. Plura ſunt, quæ Eccleſiis Azymorum uſu fidelium memoriæ offert. 1. Chriſti exemplum, qui in azymo conſecravit. 2. Azymus indicat tum corporis, tum animæ puritatem, quæ ad digne ſuſcipiendum Chriſti Corpus deſideratur juxta Apoſtoli verba 1. ad Cor. 5. ſupra relata, *Epulemur &c.* 3. Azymis, quibus nihil eſt corruptionis admixtum, eximiam repræſentat carnis Chriſti, quæ offertur, ſanctitatem; cum azyma, ex grano, hoc eſt ipſius farina, aqua, & igne fiant, granum Chriſti Corpus a-

qua Animam, & ignis Verbum divinum denotat, quod humanitatem ex anima, & corpore coaleſcentem aſſumpſit. Cardinalis Humbertus cauſſam quoque affert, ob quam Latina Eccleſia azyma fermentato pani antepoſuerit, quia in ſacris litteris azyma nunquam in malam partem ſumuntur, imo commendantur potius, tum a Paulo loco ſupra citato, tum alibi; ſecus vero fermentatum: Chriſtus enim ait, *cavete a fermento* Phariſæorum, & Paulus *expurgate vetus fermentum &c.*

Nec deeſt in fermentato, quod Orientalis uſurpat Eccleſia, ſignificatio, quæ ad Dei cultum fovendum augendumque conferat. 1. Fermenti uſu ſignificatur, illius qui celebrat mentem ad Cœlum attolli oportere, ut ſpiritualia, & cœleſtia contempletur. 2. Incarnatio ſive unio hypoſtatica Verbi cum humanitate, quod Verbum hac unitione ita ſeſe naturæ immiſceat humanæ quemadmodum farinæ fermentum, quod totum acrimonia ſua pervadit. Fermentati uſu Græci ſeſe deteſtari profitentur Ebionæos, Nazaræos, alioſque Hæreticos, qui primis Eccleſiæ ſæculis in Oriente præſertim fuere, ac legalia una cum Evangelio ſervanda eſſe contendebant. Atque hinc factum eſſe arbitror, ut Orientalis Eccleſia ab antiquis temporibus fermentatum azymis præpoſuerit.

Nota. Fermenti nomen apud antiquos Eccleſiæ Patres non ſignificat panem fermentatum, ſed Euchariſtiam, quæ ab Epiſcopo conſecrata ad Presbyteros mittebatur, ut ii illius participatione ſe ab Epiſcopi communione neutiquam ſeparatos demonſtrarent, ut ſcribit Innoc. I. in Epiſt. ad Decentium c. 5. Ita enim Euchariſtia appellabatur, tum ut hoc obſcuriori vocabulo myſterium occultaretur; tum etiam quia Euchariſtia Eccleſiis ad quas mittebatur ex quocumque pane confecta eſſet, fermenti vicem præſtabat, eaſque unionis inter ſe vinculum eſſet, ſicut fermentum maſſæ, cui commiſcetur, ut inquit P. Syrmundus c. v. diſſer. de azymo.

Quares, utrum Latinis fermentatum, & Græcis azymum indifferenter conſecrare liceat?

Lutherani, & Calviniani, cum Eccleſiæ præcipiendi, ſive ferendi leges auctoritatem adimant, liberum cuique eſſe docent, azymo aut fermentato uti, ac fermentatum azymo præferunt, quod antiquius uſurpatum arbitrentur: vera autem hujus prælationis cauſſa eſt, quia Latina ac Romana Eccleſia, cujus judicio damnati ſunt, azymum adhibet, ac præcipit unicuique Eccleſiæ ut ſuum morem ſequatur.

Horum errorem funditus evertimus iis argumentis, quibus in Eccleſia ineſſe ferendarum legum poteſtatem demonſtravimus. Hic ergo Eccleſiæ præceptum unice proferemus. In Florentinæ Synodi definitione hæc habentur: *Sacerdotes in altari ipſum Domini Corpus conficere debere, unumquemque ſcilicet juxta ſuæ Eccleſiæ conſuetudinem*. Igitur adeſt Eccleſiæ præceptum, quo Latini in azymo, Græci vero in fermentato conſecrare jubentur. Nec ulla eſt hac de re inter Catholicos controverſia; ſed cum Latinus ſpectari poſſit prout verſatur in Orientalium partibus, & Græcus ut moram facit in Latinorum locis, ubi non ſint proprii Ritus Eccleſiæ.

Quæri ulterius ſolet, num Sacerdos Latinus in locis Græcorum, ac Græcus in Latinorum Urbe poſſit Euchariſtiam juxta loci Ritum conſecrare?

Reſponſio ex iis, quæ de obligatione manendi in ſemel ſuſcepto ritu diſputavimus, facile patet. Nam ſi Latinus etiam in Oriente, qua ratione poteſt, tenetur proprium ritum ſervare; & ſi Græcus in Latinorum locis eamdem obligationem retinet, quin ritum inconſulta Apoſtolica Sede mutare poſſit, palam eſt, Græcum in Latinorum locis, ac Latinum in locis Græcorum teneri ad proprium Ritum ſervandum, dum Euchariſtiam perficiat. Neque enim, ut ibi oſtendimus, a loco pendet lex illa Eccleſiæ, quæ proprium cuique Ritum ſervare jubet. Sed circa obligationem ſervandi proprium ritum in celebratione Euchariſtiæ, peculiares quoque adſunt Eccleſiæ leges. Præter ea, quæ ex Florent. Synodo attulimus, adeſt S. Pii V. Conſtit. incip. *Romani Pontificis* 13. Kal. Sept. 1566. in qua hæc leguntur verba: *Quibuſvis Presbyteris tam Græcis, quam Latinis in virtute ſanctæ obedientiæ inhibemus, ne deinceps Presbyteri Græci, præcipue uxorati, Latino more, & Latini Græco ritu, ſub hujuſmodi licentiarum, aut facultatum, aut quovis alio prætextu Miſſas, & alia divina officia celebrare, aut celebrare facere præſumant*. Et Bened. XIV. Conſt. *Etſi Paſtoralis*, §. vi. n. 10. Prædeceſſorum, ac Florentinæ Synodi legem inculcans, *diſtrictius*, inquit, *inhibemus, etiam ſub pœnis perpetuæ ſuſpenſionis a divinis, ne Presbyteri Græci Latino more, & Latini Græco ritu, ſub quovis licentiarum, & facultatum Miſſas, & alia divina officia, Græci Latino more, & Latini Græco ritu celebrandi, ab Apoſtolica Sede, vel ejus Legatis, ac etiam majori Pœnitentiario pro tempore exiſtente obtentarum prætextu, Miſſas, & alia divina officia celebrare; vel celebrari facere præſumant*. Denique prohibet ne Latinus Parochus Pyxidem in Ciborio cum Particulis ſub ſpecie fermentati pro communione Græcorum, aut Parochus Græcus ſub ſpecie azymi pro communione Latinorum *in quocumque Eccleſiæ ſuæ Altari retineat*, jubetque *ut unuſquiſque Sacerdos nonniſi in ſuo ſive Græco, ſive Latino ritu Euchariſtiam fidelibus porrigat*. Præterea ne Laici Latini Communionem ſub ſpecie fermentati a Presbyteris Græcis recipiant omnino interdicit: Græcis tamen Laicis permittit, *ut ubi propriam Parochiam non habent, poſſint, ſi velint in Eccleſia Latina Euchariſtiam ſub ſpecie azymi a Sacerdotibus Latinis ſumere*. Hæc pro Græcis in Italia degentibus ſtatuta ſunt.

Atque hinc patet, *Primo* errare *Ledeſmam* a Verricello citatum, qui cenſet teneri Latinum per Græcorum regionem tranſeuntem Græco more celebrare, ac Græcum Latino ritu in locis Latinorum: Nam antedictæ Conſtitutiones ſunt pro Græcis, qui ſub Latinis Epiſcopis degunt, atque adeo in Latinorum locis. *Secundo* errare *Suareſium*, *Vaſqueſium*, alioſque, apud Verricellum Tit. viii. q. 188. qui aſſerunt Sacerdotem Græcum, qui perpetuum inter Latinos domicilium ſtabilierit, teneri ad celebrandum Latino ritu, nam Eccleſia præcipit, proprium ritum ſine Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione mutare non poſſe jubetque etiam eos, qui in Italia ſub Latinis Epiſcopis fixum domicilium habent, proprio more Miſſas, aliaque divina officia celebrare debere. *Tertio*, errare quoque *Verricellum* ipſum, dum loco citato ait, poſſe Latinum Græco more, Græcum vero *La-*

tino

Digitized by Google

tino ritu celebrare in locis, quibus proprii Ritus Eccleſiæ non adſint, quod poſſint ſeſe loci conſuetudini accomodare. Nam Eccleſia præcipit cuique proprium ritum ubique ſervare, ut diximus cap. IV. ac diſtrictius jubet, Sacerdotem quemque juxta propriæ Eccleſiæ conſuetudinem ubique terrarum Miſſas celebrare debere. Neque Auguſtini conſilium, quod habetur Epiſt. 118. ad Januar. quoque mores eorum quibuſcum vivimus ſequi monemur, ad rem facit. Nam ſi quiſque morem ſequi poſſet Eccleſiæ in quam deveniat, poſſet pro libitu ritum ſemel ſuſceptum deſerere, illumque amplecti, quem Eccleſia teneat, in quam venit: Id vero Apoſtolicæ Sedis auctoritate prohibitum eſt. Deinde Auguſtini regula ad conſuetudines legeſque illas ſpectat, quæ a loco pendeant quibus ſubjici debet quicumque in loco ubi vigeant, verſetur. At obligatio manendi in ſuſcepto ritu, illumque ſervandi qua ratione poſſit; & celebrandi Miſſas; & officia juxta propriæ Eccleſiæ morem, perſonas afficit, quæ ſuſcipiendo Baptiſma, vel Ordines, ex Eccleſiæ lege adſtricti ſunt ad perſeverandum in ſuſcepto ritu, ac more propriæ Eccleſiæ celebrandum. Vide in c. IV. quæ diximus de obligatione, quam quiſque habet manendi in ſemel ſuſcepto ritu.

Ex iis optime concludit Verricellus, non licere Sacerdoti Latino uti fermentato in Eccleſia Græca, nec Græco in Eccleſia Latina azymo, etſi Populus diu deberet Sacrificio privari, & proximus abſque Viatico decedere. Quia utilitas communis privatorum commodis præferenda eſt; ad communem vero utilitatem pertinet Eccleſiæ ſervare præſcriptos ritus: &, quia præceptum ſumendæ Euchariſtiæ in articulo mortis, & audiendi Sacri in diebus feſtis non obligat niſi dum Sacrum celebrari poſſit, ſervatis legibus, ac ritibus ab Eccleſia ſtabilitis. Igitur, ut Sacerdos non jejunus celebrare nequit pro communicando moribundo, vel ut populus audiat Sacrum die feſto; ita Sacerdos Latinus nequit in fermentato conſecrare contra Eccleſiæ præceptum, ut populus Sacrum audiat, vel ut morti proximus Euchariſtiam ſumat.

In parando fermentato pane ad altaris Sacrificium deſtinato magna eſt Orientalium cura & diligentia. De Græci ſcribens Chriſtophorus Angelus homo ritus Græcanici peritus libello, quem Græce vulgavit, de præſenti Eccleſiæ ſuæ ſtatu, *panem*, inquit, *accipiet Sacerdos, quem vir, vel mulier aliqua, modo purus idem, mundaque eadem fuerit, die antecedente paravit. ... antequam vero panis ille excoquatur, ſignaculum illi prius ligno aliquo cui litteræ hæ infraſcriptæ, Jeſus Chriſtus vincit, imprimunt.* Nec minor eſt apud Ruthenos diligentia, ut teſtatur Gagninus, Æthyopes etiam mirabili quadam arte, & cura panem hunc præparant, teſte Franciſco, Alvares, Peregrinationum Æthyopiæ c. 12. Jacobitæ denique, & Neſtoriani non ſecus ac Græci, Syrique Melchitæ magno ſtudio oblatitios fermentatos panes parare ſolent; fabulantur vero Neſtoriani vetus fermentum, quo ad panem hunc præparandum utuntur, ſe ex majorum traditione ab Apoſtolis accepiſſe. Ad figuram quod ſpectat, Græci ut plurimum non rotundam, ſed in quatuor ramos ad modum Crucis extendunt, inquit Allatius; Orientales reliqui peculiari ſolent ac myſtica hunc panem figura donare.

Plerique ſolent oleum cum ſale fermentato pani admiſcere; qua quidem mixtione ſi oleum panis naturam non mutet, inepta materia non fit. Conſuetudo hæc apud Neſtorianos, & Jacobitas ex eo orta videtur, quod oleo uti cœperint, ut facilius maſſæ ſigillum imprimerent, eamque coctam felicius e frixorio extraherent; ſed progreſſu temporis ab imperita gente, fortaſſe etiam ut ritus ſacer hæc olei admixtio habita eſt. Extat hac de re decretum Cong. particularis de P. F. quod ſequitur: „ Relata inſtantia Adeodati Archiepiſcopi Damaſci, & ejuſdem nationis Jacobitarum, pro facultate celebrandi Miſſam Ritu Chaldaico cum Miſſali Maronitarum, & una ex Liturgiis, quæ in eodem Miſſali fuerunt a Sede Apoſtolica approbatæ, introductoque in Congregationem prædicto Archiepiſcopo, & mediante interprete de pluribus circa materiam Sanctiſſimæ Euchariſtiæ interrogato: Congregatio cenſuit, ſi Sanctiſſimo placuerit, facultatem petitam eſſe Oratori concedendam, injuncto illi præcepto, ne oleum adhibeat, cum durior fieri poſſit maſſa, in eaque ſine oleo, ut Græci faciunt, formam, ſeu ſigillum cum crucibus, punctis duodecim Apoſtolorum, & LXXII diſcipulorum ſignificantibus imprimi, & in clibano coqui in loco frixorii, in quo Jacobitæ ſuas ſolent hoſtias oleo litas coquere. Præterea Congr. juſſit, ut dictus Archiepiſcopus præſentibus Magiſtro Sacri Palatii, & Segretario Ingolo cum maſſa fermentata & oleo more ſuæ nationis, hoſtiam conficeret, ut poſſet experimento comprehendi, an oleum dictam maſſam ingrediatur, quod ſequenti die idem Archiepiſcopus fecit. Nam delata maſſa fermentata, oleo ſiniſtram manum unxit, ut poſſet ab ea libere ſeparari, & formam ligneam ſimiliter unxit, in qua erant prædictæ cruces & puncta pro ſigillo imprimendo, ex quibus actionibus idem Magiſter Sac. Palatii manifeſte cognovit, oleum non ingredi maſſam, & a Jacobitis adhiberi ob ſolas duas rationes, ut ſcilicet imprimi poſſit ſigillum, & maſſa in frixorio coqui? cenſuit tamen idem Magiſter ſtandum eſſe in decretis, ut ſine oleo maſſa durior effecta, fiat ab Archiepiſcopo hoſtia, nam ſigillum facile imprimi poterit, ſi maſſa modica aſpergatur farina, & deinde in clibano coquatur. „ Sac. Cong. de P. F. 21. Junii 1633. Atque hinc patet merito doctiſſimum P. Berti de Theol. diſc. lib. 33 c 5. Theſi 2. reprehendere Jacobitas ob olei in oblatione mixtionem, non vero eos, qui parum ſalis pani admiſceant, tum ad conciliandum eidem ſaporem, tum alias ob myſticam aliquam ſignificationem; nam mixtio ſalis, panis naturam non mutat, nec quidpiam Sacramenti venerationi contrarium ſecum fert: quamobrem tolerari debet, ubi ex antiquo tempore uſurpari ſoleat: dummodo hanc mixtionem neceſſariam non habeant.

Altera materiæ Euchariſtiæ pars eſt vinum de vite: ſive album, ſive rubrum, ſive alterius coloris ſit, apta materia eſt, cum non color ſed ſubſtantia liquoris ex uvis vitis expreſſi a Chriſto Domino ſtabilita ſit hujus Sacramenti materia. Quod quidem notandum duxi, ut quiſque intelligat Moſcovitas in manifeſto verſari errore, ſi credant, ut Auctores nonnulli referunt, ſolum vinum rubrum aptam eſſe Euchariſtiæ materiam. De vino duo diſcutienda offert

dubia Orientalia Eccleſia, alterum ſcilicet conſuetudo, quæ in Ætyopia, & apud Syros nonnullos viget, de adhibendo, ob vini penuriam, liquore ex uvis paſſis expreſſo; alterum vero Armenorum error, qui cenſent nefas eſſe vino modicum aquæ miſcere; quibus & tertium addemus, de aqua ſervente, quam Græci peracta jam conſecratione in calicem mittunt.

Quæres I. Utrum liquor ex uvis paſſis, & zebibo expreſſus licite, ac valide in Euchariſtia perficienda uſurpetur.

Nota 1. Fagundez præcept. 3. lib. 2. c. 3. ita ſcribit: *Scio in Ætyopia ex defectu vini aſſumere Catholicos, & Patres noſtræ Societatis uvas paſſas, & eas aqua ſuperinfundere, quoadaſque lenteſcant, & poſtea exprimunt, ex quibus fit vinum, in quo conſecrant, ſatis generoſum, & primus Auctor hujus rei fuit ſanctiſſimus Vir Andreas de Ovied⁰ Patriarcha ejuſdem Æthyopiæ.*

Nota. 2. An. 1703. die 14. Februarii propoſitum fuit dubium a P. Joſepho de Jeruſalem Ord. Min. Strict. Obſ. ac Miſſionibus Æthyopiæ Præfecto, an liceat Miſſionariis celebrare cum vino ex *zebibo*, vel uvis paſſis expreſſo, ut in Regionibus illis fieri ſolet: *Sanctiſſimus auditis votis Eminentiſſimorum mandavit exquiri prius per R. P. D. Aſſeſſorem a dicto P. Joſepho, quo præciſo modo conficiatur vinum ex uvis paſſis, vel zebibo (in Æthyopia) & poſtea iterum formari, & proponi idem quæſitum cum dicta expreſſione vel declaratione ante DD. Conſultores, & ſucceſſive in Congregatione coram Sanctitate ſua habenda.* Reſponſum deinde fuit a ſupra dicto P. vinum hujuſmodi in hunc fieri modum: ſumuntur ex. gr. 4. lib. zebibi, franguntur, atque in apto vaſe tunduntur, ac deinde totidem frigidæ aquæ libræ in idem vas infunduntur, eaque in infuſione ſervantur per ſex, octo, vel ad ſummum decem horas; extrahitur poſtea zebibi vel uvæ paſſæ materia, eaque ab exteriori aqua purgata, aut panno ſtringitur, vel torculari premitur. Liquor inde expreſſus vinum eſt, quo ſine ulteriori diligentia utuntur, dum celebrant. Hac præmiſſa explicatione fuit iterum propoſitum dubium, *ac lectis quoque relationibus, & rationibus P. Joannis Damaſceni Conſultoris, nec non variis experimentis factis pro eruendo dicto vino, Sanctiſſimus auditis votis Eminentiſſimorum* dixit, *licere, dummodo liquor extrahendus a zebibo vel uvis paſſis ex colore, odore, & guſtu dignoſcatur eſſe verum vinum.* S. C. S. Off. 22. Julii 1706.

Reſp. Iis præmiſſis, ubi vinum deſit, ut revera deeſt in Regionibus illis, in quibus hoc utuntur liquore, valide, ac licite uſurpatur, ſi tamen ex colore, odore, atque ſapore cenſeri poſſit verum vinum. Nam liquor ex uvis de vite extractus eſſet, atque ita qualitatibus deprehenderetur, uvas illas paſſas, vel zebibum ex decotione non mutaviſſe uvæ naturam. Quamobrem probare non poſſum Verricelli reſponſionem, qui negative reſpondendum cenſet, *quia zebibum eſt adeo decoctum ab igne, ut non poſſit ex eo confici ſimpliciter vinum, ſed vinum ſecundum quid, cum addito, nempe vinum coctum ſeu ſapa:* nam zebibum uva eſt; ignis vero, vel ſolis calore exſiccata, ſi poſt infuſionem in aqua, liquorem exprimat, qui colorem, odorem, ſaporem que ſervet vini: non video, cur verum vinum cenſeri nequeat, quod accidentario tantum ab alio differt.

Quæres 2. An loco vini in utraque purificatione, ubi magna ſit vini penuria, licite adhiberi poſſit tantum aqua.

Reſp. Sac. Congr. S. Off. 12. Julii 1707. ad hujuſmodi quæſitum propoſitum ab Epiſcopo Quebecenſi, reſpondit, *citra maximam vini penuriam ſervandas eſſe pro viribus Rubricas Miſſalis Romani, præſertim in purificatione, ſeu prima ablutione.* Dum vero tanta ſit vini penuria, ut niſi Sacerdotes aqua tantum uterentur in purificatione, coacti eſſent pluries ad non celebrandum, adhiberi poſſe ſolam aquam declaravit Congr. de P. F. in reſponſione ad dubia propoſita a Miſſionariis Sinenſibus die 23. Januarii 1665.

Vinum parum aquæ miſcet, tum Occidentis, tum Orientis Eccleſia. In Occidente id omittunt Lutherani, Calviniani que, quod conſuetudo ſit non a Chriſto, ſed ab hominibus orta, quodque præceptum, quod orthodoxa inculcat Eccleſia, Evangelicæ puritati, ac libertati adverſetur. In Oriente vero aquæ mixtionem rejiciunt Armeni. Ii in Conciliabulo ſupra citato Monophyſitas illos imitati ſunt, quos Brunus appellatos fuiſſe cenſet Julianitas, & Gajanitas, qui ut Anaſtaſius Sinaita renunciatus Antiochiæ Patriarcha an. 561. ſcribit, *vinum merum ſine aqua offerunt, ut exinde deprehendantur confiteri Chriſtum unda, & ſimplici Deitate conſtare.* Facile autem eſt demonſtrare Eccleſiam ad Chriſti imitationem Apoſtolorum ætate ſtatuiſſe, ut vino parum aquæ miſceretur, idque habitum ſemper fuiſſe, ut Eccleſiæ præceptum. Chriſtum Dominum vino parum aquæ miſcuiſſe ex eo liquet, quod dum Paſcha celebraret more Judæorum, Eucariſtiam inſtituerit; ut etiam Armeni, & alii Hæretici fatentur. At Judæi calicem paſchalem aqua temperare ſolebant, ut conſtat ex Miſna Jod benedictione 7. ex Rabi Maimonide, aliiſque, & ex vulgari eorumdem antiquo more Proverbiorum cap. 9. & Apocalypſeos cap. 18. Deinde Chriſtum Dominum aqua calicem temperaſſe, teſtatus eſt Irenæus circa medium II. ſæculi lib. IV. adv. hæreſ. c. 57. inquiens, *Accipiens Dominus panem, ſuum eſſe corpus confitebatur, & temperamentum calicis ſuum ſanguinem confirmavit;* lib. autem 5. cap. 2. *temperamentum calicis mixtum calicem vocat*, inquit Maſſuetus: & Cyprianus Epiſt. 63. ad Cæcilium III. ſæculo ſcripſit, *invenimus calicem mixtum fuiſſe, quem Dominus obtulit*, hoc eſt in calice vino aquam fuiſſe mixtam, ut ipſe ibidem explicat. Ergo primis ſæculis Eccleſia credebat, Chriſtum aqua vinum temperaſſe. Morem autem hunc fuiſſe imitatum, teſtatur Juſtinus Apologia 2. *Deinde*, inquiens, *ei qui Fratribus præſt, offertur panis, & poculum aquæ, & vini*, teſtatur quoque Auctor Conſtitutionum Apoſtolicorum lib. 8. cap. 12. de Chriſto dicens, *ſimiliter calicem miſcuit ex vino, & aqua, ſanctificavit &c.* Et ut mittam alios PP. omnes antiquæ Liturgiæ, Jacobi, Chriſoſtomi &c. hujus mixtionis ritum præſcribunt, illumque ſervandum præcepere Concilia, Carthaginenſe II. anno 397. celebratu, Trullanum

ſu-

Digitized by Google

funt citatum, Florentinum, & Tridentinum, quod ſeſſ. 22. cap. 7. ait: *Monet deinde ſancta Synodus, præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miſcerent, tum quod Chriſtum Dominum ita feciſſe credatur, tum etiam quia e latere ejus aqua ſimul cum ſanguine exierit, quod Sacramentum hac mixtione recolitur: & cum aquæ in Apocalypſi B. Joannis Populi dicantur, ipſius populi fidelis cum capite Chriſto unio repræſentatur.* Cum res ita ſe habeat, palam eſt, Eccleſiam conſueviſſe ſemper & ubique vino modicum aquæ miſcere, idque non pro re indifferenti, ſed præcepta habuiſſe.

Græci præter frigidam aquam, quam ante conſecrationem ſolent vino miſcere, ante Euchariſtiæ ſumptionem ferventem aquam infundunt in calicem, *ut ſcilicet ſanguis, & aqua quæ fluxerunt a ſancto latere Domini, & Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti tempore ſalutaris paſſionis ejus, vivifica eſſe conſtet, veluti ex vivifico deificato corpore vivificata*, ait Balſamon in Reſp. ad quæſita Marci Patriarchæ Alexandrini. Mixtio hæc damnari non poteſt: tum quod antiqua ſit, ac a Sanctis Patribus commendata: Nam præſcribitur in Liturgiis Baſilii, & Chriſoſtomi ac laudatur a Nyſſeno orat. catech. c. 37. a Teodoreto dialogo primo inſcripto, *Immutabilis*, a Damaſceno lib. IV. c. 14. atque ab aliis Patribus; Tum etiam, quia Conſt. *Etſi Paſtoralis* §. VI. n. 2. Græco-Italis *permittitur, facta jam conſecratione, antequam Sacerdos communicet, juxta ritum in Liturgia præſcriptum, aquam fermentem ſeu tepidam in ſacrum calicem infundere.* Quamquam id Græcis permiſſum eſt, tamen errore non carent Photiani, qui Latinos, ac Orientales mixtionem hanc omittentes erroris accuſant, Nam ritum omittendo, particulari Eccleſiæ præſcriptum, non negant nec improbant id quod Eccleſia per illum ritum ſignificare contendit, ut illi perperam arbitrantur.

§. II. *De Forma.*

DE forma Euchariſtiæ ex Orientalium Liturgiis Miſſionariorum gratia diſputaturus, plura, quæ ſunt a noſtro Auctore prætermiſſa, quæ in vulgaribus Theologis deſiderantu, proponere, atque explicare cogor. Primum enim Chriſti verba quibus unice Euchariſtia conficitur; & quorum ne unum quidem ſine gravi culpa omittere fas eſt, aliter in illis Liturgiis ſe habent, ac in noſtra latina, & in pleriſque verba nonnulla deſunt ex iis, quæ nos in Calicis conſecratione uſurpamus. Deinde in illis poſt Evangelica, & Chriſti verba, invocatio habetur Spiritus Sancti, quæ præces in omnibus Liturgiis connexas habet, quibus Sacerdos Deum rogat, ut ſuper oblata dona mittat Spiritum Sanctum, qui ſuper illa deſcendens, panem in Corpus, vinum in Chriſti Sanguinem tranſmutet. Denique tres apud Syros Jacobitas Liturgiæ reperiuntur, in quibus Chriſti verba deſiderantur, quarum prima eſt, quæ Petro Apoſtolorum Principi tribui ſolet, altera Xiſti Papæ, ac tertia Dionyſii Metropolitæ Adiuneni, dicitur. Atque hinc tria oriuntur dubia, 1. Num Orientales omnes Chriſti verba ad conſecrandam Euchariſtiam neceſſaria exiſtiment? 2. Num neceſſariam ſaltem putent una cum Chriſti verbis invocationem, ut Euchariſtia perficiatur? 3. Num Orientales Chriſti verba teneantur recitare, ac in Liturgiis ponere, ea ratione, qua in canone Latinorum reperiuntur? Hujus autem quæſtionis neceſſitas ex eo pendet, quia communis apud Theologos noſtro opinio eſt, non poſſe ſine gravi culpa ex verbis illis vel unum omitti: & quia nonnulli Thomiſtæ putant, omnia quæ in Calicis conſecratione non adhibemus verba eſſe ad conſecrandum neceſſaria. Accedit etiam fuiſſe nonnullos, qui hac de cauſſa non ſolum Orientales reprehendere, ſed earum Liturgias ſua corrigere auctoritate auſi ſint.

Inter Orientales circa hujuſmodi controverſiam, minora fuere, ac inter Latinos diſſidia. Nam omnes ſemper faſſi ſunt ac etiam nunc fatentur, Chriſti, verba: *Hoc eſt corpus meum; Hic eſt ſanguis meus &c.* eſſe ad Euchariſtiam conſecrandam neceſſaria; & ſine ipſis perfici non poſſe. Item unanimi ſemper conſenſu docuerunt, præter Chriſti verba preces quoque nonnullas in Euchariſtia conficienda ſemper adhibitas fuiſſe, ac ſine precibus fieri non poſſe; quidem ſententia ab omnibus Patribus, ac Theologis omnibus probata eſt; cum nec unquam hujuſmodi ſacrificium ſine precibus fieri conſueverit, nec fieri licite in ullo caſu poſſit. At Nicolaus Cabaſilas & poſt ipſum Marcus Epheſinus, alique pauci non ſolis Chriſti verbis, ſed etiam invocatione Spiritus Sancti, ſive precibus ea comprehenſis, Euchariſtiæ Sacramentum confici tradiderunt; En Marci Epheſini verba: *Divina munera*, inquit, *non ſolum recitatione verborum Dominicorum ſanctificantur, ſed & Sacerdotis quæ ſequitur precatione & benedictione per virtutem Spiritus ſancti.* Scilicet verba Chriſti ut ipſe exponit *per modum narrationis ſunt noſque ad memoriam rei quæ tunc geſta fuit, revocant, & vim quaſi immittunt in dona propoſita ut transformentur: precatio vero quæ poſtea conſequitur, & benedictio Sacerdotis revera tranſmutat, quæ jam erant dona in ipſum prototypum Corpus & Sanguinem Domini.* Huic opinioni occaſionem dedit invocatio, quam in Orientalium Liturgiis Evangelica, & Chriſti verba conſequi aſſeruimus, & nonnullæ haud bene intellectæ Patrum ſententiæ, quæ per Chriſti verba & orationem hujuſmodi Sacramentum fieri pronunciant.

Duo quoque apud Latinos fuere XVI. ſæculo viri eruditione, & doctrina celebres, qui in Cabaſilæ abiere opinionem, alter Dominicanorum, e Franciſcanorum familia alter. Scilicet, Ambroſius Catharinus Ordin. Præd. & Chriſtophorus a Capite fontium Ordin. Min. Generalis Miniſter ac poſtea Archiepiſcopus Ceſarienſis. Ii enim ut novatorum circa verba Chriſti cavillationes & argutias devitarent ac penitus everterent, planioremque facerent Catholici dogmatis de Euchariſtiæ conſecratione explicationem, intelligentiam, rati ſunt, Euchariſtiam Chriſtum benedictione prius conſecraſſe, ac benedictione illa, pane in Corpus ſuum traſmutato, accepiſſe illud in manibus, ac dediſſe diſcipulis, dicendo: *Hoc eſt Corpus meum*: atque eadem ratione calicem conſecraſſe. Sacerdotes vero deinceps Euchariſtiam confeciſſe docuere per orationem evangelicis verbi-

præ

præmiſſam in Latinorum Liturgiis, quæ incipit, *quam oblationem, tu Deus &c.* evangelica vero, & Chriſti verba, narrative tantum proferre, non ſignificative & effective, licet ex Chriſti mandato neceſſarie ſint pronuntianda. *Fit ergo*, inquit Catharinus, *Chriſti Corpus, propter orationem præmiſſam, & ex vi pacti, & ſic defenditur mos Græcorum*. Pactum vero in eo ſitum arbitrabatur, quod Chriſtus promiſerit toties ſe præſentem in Euchariſtia adfuturum, quoties Sacerdos verba ſua: *Hoc eſt Corpus meum &c.* ea ratione, ac ordine, & modo pronunciaverit, quo ipſe pronuncianda conſtituerit. Itaque ut Chriſtus benedictione conſecravit, ita oratione conſecrat Sacerdos, qua rogat, ut panis fiat Corpus Chriſti, & vinum Sanguis; & ut Chriſtus dicendo: *Hoc eſt Corpus meum*, corpus ſuum id eſſe demonſtravit, illudque diſcipulis præbere oſtendit; ita Sacerdos faciat. Hoc autem diſcriminis Chriſtophorum inter ac Catharinum interceſſit, quod hic interna tantum, ille vero externa quoque benedictione ac miniſterio Sacerdotali, Chriſtum conſecraſſe aſſeruerit.

Horum opiniones, damnatis ab Apoſtolica Sede Opuſculis, quibus tradebantur, veluti ſepultæ jacuere; ſed hoc eodem ſæculo a Gallia nonnullis excitatæ, magno argumentorum apparatu expoſitæ, ac propugnatæ fuere a Petro *Le Brun* in expoſitione Liturgiæ Armenorum, & ab Antonio Auguſtino *Toutee* diſſer. 3. præmiſſa operibus ſancti Cyrilli. Ii vero in hanc ſe abiiſſe opinionem teſtati ſunt, ne dogma Catholicum de *Tranſubſtantiatione*, validiſſimo illo argumento privaretur, quod ex invocatione deſumitur, quæ in Orientalium Liturgiis reperitur. Fuere ii ex profeſſo confutati a P. Bougantio Jeſuita, ab Urſio, Meratio, Georgio Allemanno juniore, aliiſque. Hæc quantum ad opinionem a Cabaſila excogitatam.

Inter Latinos vero aliæ quoque occurrunt hac de re opiniones, quas recenſere, ac refutare neceſſe eſt, ut ſyſtema hac de re abſolutum exhibeamus. Innoc. III. in opere de Myſteriis Miſſæ, quod ante Pontificatum ediderat, lib. 4. c. 6. ait: *Dici poteſt, quod Chriſtus divina virtute confecit, & poſtea formam expreſſit, ſub qua poſteri benedicerent. Ipſe namque per ſe virtute propria benedixit, nos autem ex illa virtute, quam indidit verbis*. In eamdem ſententiam abiere Durandus Mimatenſis lib. 4. de divinis officiis, aliique, quos Catharinus, & a Capite Fontium laudant ac veluti propriæ opinionis aſſertores proponunt.

Aiunt nonnulli Scotum in 4. diſt. 8. qu. 2. ad 2. docuiſſe, hæc verba, *Hoc eſt Corpus meum: Hic eſt Sanguis meus* ad conſecrationem non ſufficere, ſed præcedentia neceſſarie addenda eſſe, alioqui verba illa ad perſonam loquentis, non ad Chriſtum cujus nomine proferuntur, referrentur; ſed Maſtrius, Fraſſenius, Hennius aliique celebriores Scotiſtæ, Scotum a communi ſententia non receſſiſſe, demonſtraverunt.

Rurſus quamplures Theologi ſunt qui contendant, S. Tho. omnia verba, quæ a Latinis in Calicis conſecratione recitantur, neceſſaria exiſtimaſſe ad conficiendum hoc Sacramentum, pro qua opinione pugnant Gonetus, Capiſuccus, Natalis Alexander, aliique Thomiſtæ.

Armacanus ait lib. 9. q. Armenorum cap. 3. hæc eſſe in conſecratione Calicis neceſſaria: *Hic eſt Calix ſanguinis mei, novi, & æterni teſtamenti*, non vero reliqua. Alii, Marſilio teſte, addendum putant, *myſterium fidei*. Hæc quantum ad opinionum hiſtoriam. Antequam ad rem definiendam deſcendamus, operæ pretium eſſe arbitror, Evangelica, & Chriſti verba referre, qua ratione in probatis Liturgiis recitantur, ut inde facilius intelligamus, quæ fuerit hac de re Eccleſiæ a primis temporibus ſententia. Mitto vero tres illas Liturgias, quas ſupradixi, in quibus Chriſti verba deſunt. Cum enim omnium ſit, ac fuerit ſemper Orientalium ſententia, hæc eſſe omnino ſaltem ex Chriſti præcepto ad conſecrandum neceſſaria, omiſſio illa, vel amanuenſium incuriæ tribuenda eſt, vel ea de cauſa fuere in iis illa prætermiſſa verba, quod ea Sacerdotes memoria tenerent, ac recitarent.

En itaque verba juxta formulas a Martenio collectas. In Liturgia Jacobi ita forma hæc exprimitur: *Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis frangitur & datur in remiſſionem peccatorum. Hic eſt Sanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effunditur in remiſſionem peccatorum*. Addit Liturgia S. Marci poſt pronomen *Hoc*, & *Hic* particulam *enim*. In Conſt. Apoſt. l. VIII. cap. 17. hæc forma reperitur: *Hoc eſt Corpus meum, quod pro multis frangitur in remiſſionem peccatorum: Hic eſt Sanguis meus, qui pro multis effunditur in remiſſionem peccatorum*. In Liturgiis SS. Baſilii, & Chryſoſtomi poſt *ſanguis meus*, additur; *novi teſtamenti*; ac ſimilis eſt Liturgia Cyrilli. Æthyopes utrique formulæ addunt, *Amen*. Mozarabes hac utuntur. *Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis tradetur. Hic eſt Calix novi teſtamenti in meo Sanguine, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. In Libris Sacramentorum, qui præ ſe Ambroſii nomen ferunt, ita legitur: *Hoc eſt enim Corpus meum quod pro multis confringetur. Hic eſt enim Sanguis meus*. Sacramentarium denique Gregorii Magni, Miſſale Romanum, Ambroſianum, & Indorum (hic addendum erat poſt correctionem) hanc habent formam: *Hoc eſt enim Corpus meum. Hic eſt enim calix Sanguinis mei, novi & æterni teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. In Liturgia communi, ſive canone univerſali Æthyopum habetur. *Hic panis eſt Corpus meum, quod pro vobis frangitur in remiſſionem peccatorum, Amen. Hic eſt Calix Sanguinis mei, qui pro vobis effundetur pro redemptione multorum, Amen*. Iiſdem fere verbis aliæ Orientalium Liturgiæ eamdem exhibent formam. Facile vero patet undenam eorum ſit orta varietas, ſi ea obſerventur, quomodo ab Evangeliſtis recenſeantur. Apud Matth. legitur. *Hoc eſt enim Corpus meum. Hic eſt enim Sanguis meus, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. Apud Marcum utroque in loco omittitur particula *enim*. Apud Lucam: *Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis datur; Hic calix novum teſtamentum in Sanguine meo, qui pro vobis fundetur*. Paulus autem I. Corinth. 11. ita illa refert: *Hoc eſt Corpus meum; Hic Calix novum teſtamentum eſt in meo Sanguine*.

Has ego formas recenſui, eaſque cum Chriſti verbis comparavi, quæ apud Evangeliſtas leguntur, ut inde clare appareat, non poſſe Orientales reprehendi,

quod

Digitized by Google

quod in forma & eorum deſit particula *enim*, & quod in conſecratione calicis non omnia adhibeant verba quæ apud nos uſurpantur. Atque inde duo quoque alia certo inferenda videntur: Primum Chriſti verba, quæ in Orientalium Liturgiis leguntur, eſſe ab Evangeliſtis deprompta, quod ſane ſatis ſuperque eſſe poteſt ad illorum Theologorum detegendam imperitiam, & temeritatem, qui corrigere, & ea augere propria ac privata auctoritate ſua conati ſunt. Quis enim ſine temeritate verba ex Evangelio deprompta, Patrum auctoritate commendata, & Liturgiarum uſu a primis ſæculis comprobata, emendare, ac mutare audeat? Deinde rite ac licite Orientales per illa verba conſecrare, nec cogi poſſe ad alia, quæ in liturgia noſtra reperiuntur addenda. Quibus accedit etiam ex iis nos poſſe tuto concludere, non aliis eſſe inditam vim conſecrandi verbis, quam iſtis, *Hoc eſt Corpus meum; Hic eſt Sanguis meus*, vel *Hic eſt Calix Sanguinis mei*, non ſolum ob communem Theologorum ſententiam Trid. Conc. auctoritate comprobatam, quod verba Sacramentorum formam conſtituentia efficere docet, quid ſignificant, ut eſt etiam a noſtro Auctore probatum; ſed præterea, quia hæc unice ſunt verba, quæ a Patribus omnibus commendantur, ac in omnibus reperiuntur liturgiis; quod argumentum eſt, fuiſſe hæc ſemper, & ubique veluti neceſſaria ad conſecrandum reputata; alia vero hiſtorice, & ex præcepto tantum Eccleſiæ adhibita. Hic tamen moneo præceptum hujuſmodi, cum de re graviſſima ſit, gravem obligationem inducere, quo fit, ut graviter peccet, qui vel unum ex iis, quæ in jam probatis Liturgiis habentur, libere prætermittat. Venio nunc ad noſtrum hac de re ſyſtema per propoſitiones explicandum.

PROPOSITIO I.

Chriſtus verbis uſus eſt, non interna tantum benedictione dum Euchariſtiam conſecravit. Primum hæc aſſertio inde probari poteſt quod Sacerdotes ea ratione conſecrent, qua Chriſtus hujuſmodi Sacramentum in inſtitutione perfecit; Is enim, quod prior ipſe feciſſet, deinceps facere præcepit, cum dixit. *Hoc facite in meam commemorationem*. Sacerdotes vero per verba conſecrant; & quidem ita conſecrant ut verba Chriſti, Chriſti nomine, ac veluti illius perſonam gerentes, pronuncient, dicendo, non *Hoc eſt Corpus Chriſti*, ſed *Hoc eſt Corpus meum*. Hinc quid noſtra conſecratio eſt, inquiebat Chryſoſt. hom. 83. in Matt. niſi illius repetitio, quam Chriſtus peregit?

Deinde Chriſtus Sacramentum inſtituens, qua Deus; & conficiens, qua homo erat, ſacramentalem ritum inſtituere, ac adhibere debuit, ſcilicet materiam, & formam adhibere, junctis ſcilicet pani verbis; *accedens* enim *verbum ad elementum fit Sacramentum*, inquit Auguſt tract. 80. in Joan. Accedunt præterea auctoritates Sanctorum Patrum, quas infra recenſebimus. Hinc Trid. ſyn. ſeſſ. 13. c. 1. ita de Euchariſtia loquitur: *Hoc admirabile Sacramentum in ultima cœna inſtituit, cum poſt panis vinique benedictionem, ſe ſuum corpus præbere, ac ſuum ſanguinem diſertis verbis teſtatus eſt, quæ verba a ſanctis Evangeliſtis commemorata a Divo Paulo poſtea repetita ſunt*. Satis indicant Tridentini Patres poſt benedictionem panis vinique, verba proferendo inſtituiſſe, ac perfeciſſe Euchariſtiam.

At inquiunt, benedictio idem ac conſecratio eſt, quam ob rem Paulus I. ad Cor. 10. v. 14. *Calicem benedictionis*, vinum conſecratum appellavit: & dum Chriſtus dixit, *Hoc eſt Corpus meum*, jam antea panem in ſuum fuiſſe Corpus tranſmutatum ſignificavit: ergo per præmiſſam benedictionem ab Evangeliſtis commemoratam, dum dixere: *accepit panem, benedixit &c.*

Sed levis eſt momenti hæc conjectura. Cum enim Chriſtus Sacramentum inſtituerit, & confecerit, illudque nobis ad ſui intentionem perficiendum mandaverit, & verba adhibuiſſe, ut Sacramenti natura expoſcit, & verba talia, quæ rem ſignificatam efficerent, præſumendum eſt. Quæ ſola præſumptio plus quam illa conjectura valet. At præterea verba ipſa ab Evangeliſtis commemorata habemus, quæ id ſignificant, quod in Euchariſtia fit, quæ ſemper fuere a Sacerdotibus uſurpata, quæque adhibuiſſe Chriſtum, teſtantur veteres Patres, ac omnium Eccleſiarum traditio comprobat, itaque benedictio, & gratiarum actio ritus fuere a Chriſto inſtitutioni Euchariſticæ præmiſſi, non conſecratio: id oſtendit vox aoriſtica in Evangelica hiſtoria uſurpata εὐχαριστήσας, id eſt, *cum benedixiſſet*, & εὐλογήσας, ſcilicet, *cum gratias egiſſet*, quæ præteritum tempus ſignificant; liquet etiam ex eo, quia Chriſtus in ultima cœna ritus ſervavit Judæorum, qui cœnæ benedictionem præmittebant, & panem cum gratiarum actione frangebant. Hinc Eſtius, aliique viri graviſſimi improbabilem omnino putant opinionem, quæ benedictione Chriſtum conſecraſſe autumat, & in I. ad Cor. c. 1. poſt Janſenium obſervat, Jeſum magna aggreſſurum miracula in Cælum oculos elevare, ac Patri gratias agere conſueviſſe, ut præſtitit ſuſcitaturus Lazarum, & panes multiplicaturus. Rurſus non deſunt, qui eiſdem verbis benedictionem & conſecrationem a Chriſto peractam putent, quod paſſim Patres conſecrationem, & *myſticam benedictionem* indiſcriminatim accipiant: ut S. Tho. 3. part. qu. 78. art. 1. ac alii poſt ipſum: & revera, quod conſecratur, cæleſti benedictione repletur. Si autem iis opponas fuiſſe benedictionem conſecrationi præmiſſam, reſpondent, non ſemper Evangeliſtas res narrare, quo geſtæ ſunt ordine, ut pluries obſervavit Auguſt. l. *de conſec. Evang.* Ad tollendam vero æquivocationem neceſſe eſt duplicem diſtinguere benedictionem, alteram pro oratione uſurpatam ſacris muneribus conſecrandis facta, quam Chriſtum more Judæorum Paſcha celebrando præmiſiſſe puto, & quam a conſecratione diverſam habeo; alteram vero, quæ myſtica dona immutat, redditque ſancta, benedicta, vivifica, quæ ipſa conſecratio eſt, quam innuit Paulus loco ſupra laudato.

Nota. Etſi vera eſt hæc noſtra ſententia, ut ego arbitror, præſertim ob Tridentini ſupra relata verba, ac Conc. Florent. decretum, quo verba, quibus *Chriſtus hoc Sacramentum confecit*, hujus Sacramenti forma declarantur; tamen nulla Eccleſiæ aperta definitio adeſt, quæ oppoſitam opinionem proſcripſerit. Id teſtantur Ambroſius Catharinus in fine opuſculi 2. Alphonſus Salmeron, circa fine tract. 13.,

Ja-

Digitized by Google

Juvenin, Tournely, Du-Hamelius, Berti, aliique. Nec eſt veriſimile Eccleſiam voluiſſe damnare opinionem, ad facilius refutandos Hæreticos excogitatam, & quam Innoc. III. ſupra citatus probabilem aſſeruerat, ac propugnat Guido Bononienſis, Durandus, aliique a Catharino, & a Capite-fontium recenſiti.

PROPOSITIO II.

EUchariſtiæ forma Chriſti verbis continetur: *Hoc eſt &c. Hic eſt Calix &c.*

Hæc propoſitio, quæ paucos ex Orientalibus, ex Latinis vero minores adverſarios habet, poteſt primum ex eo demonſtrari, quod verba, quibus Sacramenta fiunt, a Deo qui vim ipſis indidit, ſunt inſtituta: At præter verba illa *Hoc eſt &c.*, ubi ſunt verba, quæ Deus pro Euchariſtia conficienda determinaverit? Hæc ſolum ſacri Scriptores commemorant, hæc unice Chriſti ac divina verba eſſe tradidere Patres, ac ea tantum ex iis, quæ conſecrationi neceſſaria habentur ſacræ Liturgiæ a Chriſto determinata aſſerunt. Quis enim eſt, qui Spiritus Sancti invocationem, preceſque, a Chriſto adhibitas, inſtitutas, commendatas ſcripſerit? Eccur potius preces illas ab Eccleſia humana inſtitutas auctoritate non dicimus? Diſcurre per officia Sacramentorum omnium cum Orientalis, tam Occidentalis Eccleſiæ, in omnibus reperies invocationes preceſque, quibus Miniſtri rogant ut Deus per Spiritum Sanctum ſuum, gratiam illam conferat, quam per illa ſe collaturum promiſit Sacramenta. In iis preces illæ ab Eccleſia inſtitutæ generatim creduntur, ac a forma Sacramentorum omnino diverſæ habentur, imo & vere perfici Sacramentum ſine illis firmiſſime creditur. Cur ergo uni Euchariſtiæ hæ preces neceſſariæ putantur? Verum eſt Euchariſtiam, quæ neceſſitatis Sacramentum non eſt, non poſſe, ut Baptiſma, & Pœnitentia, in ullo caſu licite ſine illis confici; quo ſenſu eſt a patribus nonnullis aſſertum ſine precibus non fieri. At inde nefas eſt concludere formam conſtituere. Sed videamus, quid utriuſque Eccleſiæ Patres, quid traditio Eccleſiarum, quidve Liturgiæ ipſæ nos doceant.

Incipio a Latinis. Tertul. lib. IV. contra Marcionem c. 40. ait *Accepit panem, & diſtributum diſcipulis Corpus illum ſuum fecit dicendo: Hoc eſt Corpus meum*. Apud Cyprianum Auct. ſerm. de cœna Dom. ait: *Ex quo a Domino dictum eſt, hoc facite in meam commemorationem; Hæc eſt caro mea: Hic eſt Sanguis meus, quotieſcumque his verbis, & hac fide actum eſt, panis ille ſubſtantialis, & Calix ſollemni benedictione ſacratus, ad totius hominis vitam ſalutemque proficit*. Ambroſius l. de Myſt. c. 9. n. 51. *Quod ſi tantum*, inquit, *valuit humana benedictio, ut naturam converteret; quid dicimus de ipſa conſecratione divina, ubi verba ipſa Domini Salvatoris operantur*; & nu. 54. ſequitur, *Ipſe clamat Dominus Jeſus: Hoc eſt Corpus meum. Ante benedictionem verborum cæleſtium alia ſpecies nominatur, poſt conſecrationem Corpus ſignificatur*. Eadem vel ipſe, aut quiſquis eſt Auctor Libror. de Sacram qui Ambroſii nomine circumferuntur, lib. 4. cap. 4. nu. 14. ait ſcribens, *ſermo Chriſti hoc conficit Sacramentum*, & nu. 19. *ſit Sanguis conſecratione verbi cæleſtis*, tom. 5 n. 23. *antequam conſecretur, panis eſt, ubi autem verba Chriſti acceſſerint, Corpus eſt Chriſti*. Ne autem putent orationem ab Ambroſio verba Chriſti nuncupari, audi ipſum loc. cit. de Myſt. ita loquentem. *Ipſe clamat Dominus Jeſus. Hoc eſt Corpus meum*, & IV. de Sacr. c. 5. n. 22. *Illa verba Evangeliſta ſunt uſque ad Accipite. Inde verba Chriſti*. Num. vero 14. *Conſecratio, autem, quibus verbis eſt, & cujus ſermonibus? Domini Jeſu. Nam reliqua omnia, quæ dicuntur in ſuperioribus, a Sacerdote dicuntur, laudes Deo deferuntur, oratio petitur pro populo, pro regibus, pro ceteris: Ubi venitur, ut conficiatur Venerabile Sacramentum, jam non ſuis ſermonibus utitur Sacerdos, ſed utitur ſermonibus Chriſti*. S. Auguſtinus ſerm. de diverſ. 2 . . . alias 83. inquit, *Panis ille quem videtis in Altari, ſanctificatus per verbum Dei, Corpus eſt Chriſti: Calix ille, imo quod habet Calix ſanctificatum per verbum Dei, Sanguis eſt Chriſti*; Verbum autem Dei eſt ſermo ille Chriſti, *Hoc eſt &c.* ut ex Ambroſio, aliiſque Patribus aperte conſtat. Hic notare juvat Ambr. loc. cit. de Myſter. c. 6. dicere, per benedictionem panem conſecrari, ſive illius *naturam mutari*; & Auguſt. l. 3 de Trin. c. 4. aſſerere, *Euchariſtiam prece myſtica conſecratam*, ubi uterque verbis Chriſti precum, vel benedictionis nomen tribuit. Euſebius Emiſſenus Homil. in Ramis palmarum, *dixit*, inquit, *Chriſtus, tunc per ſe & modo per ſuos Miniſtros, Hoc eſt Corpus meum: & tanta eſt ejus verbi virtus & efficacia, ut ſtatim fiat, quod dicitur*. Ita Auctor quoque loquitur ſermonis 28. *de verbis Domini*, qui Auguſtino tribuitur, & ſerm. 5. de Paſchate, qui nomine Euſebii Emiſſeni circumfertur. Quibus addimus Paſchaſium l. *de Corpore & Sanguine Domini*, c. 12. & c. 15. Remigium Antiſſiodorenſem, Stephanum Eduenſem, alioſque a Martenio citatos; ex quibus ſufficienter probamus univerſalem Patrum Latinorum cujuſque ætatis ſententiam, ſatis etiam ſignificatam, & explicatam in Conciliis Florent. & Trid. occaſionem dediſſe Rubricæ juſſu Pii V. Miſſali Romano præmiſſæ, quæ tit. *de defectu panis*, hæc habet: *Si celebrans ante conſecrationem, advertit hoſtiam eſſe corruptam, aut non eſſe triticeam, remota illa hoſtia, aliam ponat, & facta oblatione, ſaltem mente concepta, proſequatur ab eo loco ubi deſivit. Si advertit poſt conſecrationem, etiam poſt illius hoſtiæ ſumptionem, poſita alia, faciat oblationem ut ſupra, & a conſecratione incipiat, ſcilicet ab illis verbis: Qui pridie &c. Quod ſi hoc contingat poſt ſumptionem ſanguinis apponi debet rurſus novus panis, & vinum cum aqua, & facta prius oblatione ut ſupra, Sacerdos conſecret, incipiendo ab illis verbis: Qui pridie &c.* Quæ ſane innuunt ſine precibus, & invocatione, Latinæ Eccleſiæ judicio Euchariſtiam conſecrari. Venio nunc ad Græcos Patres: Primo loco adeamus Juſtinum Martyrem. En verba ex Apol. 2. circa finem deprompta, ubi Euchariſtiam conſecrari ait, διευχῆς λόγου per orationem Verbi; nomine autem εὐχῆς non effuſam deprecationem, ſed expreſſam a Chriſto Dei Verbo animi ſententiam, verbis deſignat, cum paullo poſt, Verbi oratione ſive deprecationem illam fuiſſe aſſerat, quæ in Evangelio reperitur, nempe, *Hoc eſt*

Digitized by Google

Corpus meum, Hic eſt Sanguis meus. Atque hic notent velim Adverſarii, εὐχὴν, ſeu *precationem*, vel orationem Græcos Patres illam Chriſti orationem vocare, qua dixit, *Hoc eſt Corpus meum*, ſive quod vox illa quamlibet animi ſententiam verbis expreſſam ſignificare quoque *valeat*, ut nonnulli cenſent, ſive quod eo animo verba illa prolata quo Chriſtus eamdem pronunciavit, eam præ ſe mentis humiliationem, ac deſiderium, voluntatemque ferant, quæ proferentem vere precantem conſtituat. Irenæus, qui paullo poſt Juſtinum ſæculo II. ſcripſit, lib. v. adv. Hæreſ. c. 30. in edit. vero Miſſuet. 17. n. 3. aperte ait, Dominum vertiſſe in Corpus ſuum creaturam panis, dum dixit: *Hoc eſt Corpus meum*. Et lib. v. c. 2. n. 3. de pane, & vino, inquit, *& percipientia Dei verbum Euchariſtia fiunt*. Vides ergo Irenæum verbum Dei appellare verba Chriſti ſupra relata, quæ verba lib. IV. cap. 33. antiquæ Edit. *Invocationem Dei .... eſt Euchariſtia*. Sed audiamus Gregorium Nyſſenum, qui clarius exponit, quid hic *verbi* nomine veniat apud antiquos Patres Græco: Orat. Catech. cap. 37. de pane ita loquitur, *ſtatim per verbum in Corpus mutatur, ut dictum eſt, a Verbo, Hoc eſt Corpus meum*, Origenes quoque in Matth. ad hæc verba, *quod intrat in os &c.* Euchariſtiam vocat *Cibum per verbum Dei & precationem ſanctificatum ſeu conſecratum*, ubi ſane totam Liturgiam deſignat, quæ preces complectitur, & verbum Dei ſeu Chriſti verba, quæ hoc nomine deſignantur, Nazianz. Orat. 2. de Paſch. ait, prolatis verbis a Sacerdote, *Hoc eſt Corpus meum, qui non credit eſſe Corpus Chriſti, certo fidem derogat*. Epiph. in Ancorato, *voluit*, inquit, *Chriſtus per gratiam dicere, Hoc eſt Corpus meum, & nemo non habet fidem ſermoni*. Ne vero nimis in longum orationem protraham, tres tantum addam ex Græcis Patribus. Chryſoſtomus magni apud Orientales nominis, hom. 2. in 2. epiſt. ad Tim. demonſtrat, eamdem eſſe oblationem Chriſti, ac Sacerdotis, quia iiſdem ii utuntur verbis, ac Chriſtus eſt uſus: *Quemadmodum*, inquit, *verba quæ protulit Chriſtus, eadem ſunt, quæ Sacerdos nunc quoque pronunciat, ita & oblatio eadem eſt*. Et l. de Proditione Judæ, habet, *Hoc meum eſt Corpus, inquit Sacerdos; Hoc verbum propoſita in aliam formam convertit*; accedit etiam pluries Chryſoſtomum dixiſſe, Sacerdotes Euchariſtiam conficientes ita ſe gerere, *tamquam Chriſti perſonam induti, & quaſi ipſe eſſet, qui diceret, & faceret*. Quare? Quia nomine Chriſti dicunt, *Hoc eſt Corpus meum*, & Chriſti virtute ſemel verbis illis conceſſa Euchariſtiam perficiunt. Similia habet Damaſcenus lib. 4. de Fide Orth. c. 13 ait enim, *In principio dixit*, Deus, *producat terra herbam virentem, & ad hanc uſque diem accedente imbre, divino præcepto impulſa, & roborata, fœtus ſuos profert. Dixit perinde Deus, Hoc eſt Corpus meum*, &, *Hic eſt Sanguis meus, & hoc facite in meam commemorationem: idque omnipotenti ejus præcepto, donec veniat efficitur*. Ubi explicat fieri hæc per inviſibilem Spiritus Sancti operationem, quam per invocationem Eccleſia ſignificat, ut nos infra oſtendemus. Joannes Phurnes apud Allatium de Conſ. Occ. & Orien. Eccl. cap. xv. in Epiſt. de Ritibus in communione immutatis, ait, *Panem benedictionis videmus ab Apoſtolis ſanctificatum illis tantummodo verbis, Hoc eſt &c.* En Græcos Patre.

Diſcurramus nunc per univerſas Orientis Eccleſias, quarum unanimis hac de re conſenſus rem poteſt extra controverſiam omnem collocare. Ad Syros, quod ſpectat, ſive Neſtorianos, ſive Jocobitas, ſive Orthodoxos, ſupervacaneum duco, eorum in medium proferre teſtimonia, quorum longam ſeriem videre eſt apud Aſſemannum in Biblioth. Orientali, ejuſque Nepotem, qui eruditam de hoc argumento diſſertationem edidit, ac noviſſimum P. Societatis Jeſu in diſſertatione præfixa ſecundo Operum S. Efrem Tomo. Ii enim oſtendunt penes hujuſmodi gentem inauditam eſſe Cabaſilianam opinionem; ac Auctores omnes, dum verba deſignant, quibus hoc fit Sacramentum, Chriſti verba recenſere; licet plures ex iis ſint, qui dum velint in *Miſſa* Euchariſtiam confici ſignificare, ſoleant quandoque aſſerere, per Chriſti verba, & Sacerdotum prece, aut invocationem perfici, quod nemo negat. Quo ad Armenos attinet, quos tanto ſtudio Brunus in ſuam trahere conatur ſententiam, adeſt Concilium ab iis coactum an. 1342. in quo palam omnes profeſſi ſunt, hujus Sacramenti formam eſſe Chriſti verba, ut legere eſt apud Martene Tom. VII. Collect. Anecdot. Adſunt præterea Fidei confeſſiones quæ tom. 5 de perpetuitate fidei circa Euchar. recenſentur, in quibus ſoli Chriſti verbis vim conſecrandi tribuitur. Harum altera ab eorum Patriarcha, quatuor Epiſcopis, & nonnullis Presbyteris Aleppi edita fuit an. 1688. altera vero Romæ a Patriarcha Hariadour. Similia exponunt aliæ fidei Profeſſiones in eodem recenſitæ opere, nempe profeſſio fidei Eccleſiæ Damaſcenæ, & Matthæi Patriarchæ Alexandrini Cophtorum, in cujus fidei confeſſione Ægyptiorum, atque Æthyopum omnium ſententia declaratur de conſecratione ſolis Chriſti verbis perficienda, Græcorum quoque in eodem inſunt opere fidei profeſſiones, idem declarantes, ſcilicet; Metropolitæ Gazæ, nonnullorum Moſcoviticæ Eccleſiæ Presbyterorum, Nicolai Spaderii, aliorumque, qui in toto Moſcoviæ imperio iſtam conſecrandæ Euchariſtiæ rationem explicari declararunt. Mitto Georgium Coreſium, Gabrielem Philadelphiæ formam hujus Sacramenti Chriſti verba ſtatientem, & Photianos quamplurimos, quos Papadopoli recenſuit. Unum ſufficiat Palamiticum, Concilium, cujus acta Jaſſis in Moldavia recuſa fuere an. 1698. In eo novitatis accuſatur atque damnatur Cabaſiliana opinio, per hæc verba: *Damnatur novitas opinionum, quas invexit in Eccleſiam Nicolaus Cabaſila, qui tribuit conſecrationem ſacrorum donorum precibus, quod nec dictum fuit ab aliquo SS. PP. nec ab ullo canone ordinatum, nec conſentit cum placitis Eccleſia, quæ implorat adventum Spiritus Sancti precibus, non ad panem Corpus, & vinum Sanguinem omnino efficiendum, ſed ut redundet in utilitatem noſtram*. Sed ut appareat ante Nicolaum Cabaſilam inauditam fuiſſe, in medium proferemus Græcos Patres, qui Florentino interfuere Concilio. Archiepiſcopus Nicænus ſuo, & aliorum Eccleſiam Orientalem repræſentantium Patrum, nomine, coram Eugenio P. M. ac tota Synodo: *volumus*, inquit, *adhærere ſententiis Sanctorum Patrum, & rationibus, ſpretis humani,*

inveneris Cabaſiliana ſcilicet opinione, de qua diſputatur. Et Julianus Cardinalis S. Sabinæ referens Patribus, quæ poſt diſceptionem Græcos inter atque Latinos a ſex deputatis pro expoſitione illorum, quæ definienda eſſent, ſtabilita fuerant, de Conſecrationis Euchariſtiæ forma dixit: *Græci confeſſi ſunt auditis noſtris rationibus, quod ſemper tenuerunt, quod ſolis verbis Dominicis conſecretur, & quod putarent anathema, qui aliud crederet*. Fuit inſtitutum ut hoc poneretur in definitione, *dixerunt, quod non erat neceſſarium, imo ſi hoc poneretur, Eccleſia ipſorum reciperet ignominiam, ac ſi hactenus tenuiſſet aliud. Unde cum ſemper fuerimus concordes in hoc, definitio non debet fieri, niſi dubiis, & ſumus parati confiteri, quod tenemus ſicuti vos quod in verbis ſolis Dominicis conficitur*. Si hæc, quæ Græci in Florentina Synodo expoſuerunt, cum iis conferantur, quæ ſupra indicavimus, ſatis notum eſſe arbitror, non minus in Occidente, quam in Oriente veluti Novatores habitos eſſe Cabaſilianæ opinionis propugnatores. Ex Orientalibus allata jam monumenta probant; quod vero ad Latinos attinet, addere quoque poſſumus Catharini, & a Capite-fontium opera, fuiſſe ſtatim Sedis Apoſtolicæ auctoritate proſcripta; Toutæum vero, atque Brunum novitate opinionis plures commoviſſe in Gallia, & in Italia, qui ex profeſſo eorum opinionem, ut novam, ac etiam temerariam, ut Aſſemannus junior publice Romæ aſſeruit & propugnavit, refutaverunt. Hæc ſane rem maxime ſuſpectam faciunt. Quid vero, ſi Patrum addantur ſupra relatæ auctoritates?

Sed, inquit Brunus, Antiqui Patres uno fatentur ore, per verba Chriſti ac per preces Euchariſtiam confectari; & Liturgiæ omnes Spiritus Sancti invocationem habent, qua Deus rogatur ut panem vinumque tranſmutet, quæ apud Orientales ſequitur verba Chriſti, apud Latinos vero præmittitur, habeturque in oratione illa, quæ incipit, *Quam oblationem tu Deus &c.* Opinio ergo illa, inquit, de ſolis dominicis verbis Euchariſtiam conficientibus recens eſt, & poſt undecimum ſæculum Scholaſticorum cerebro conficta, qui traducto ex Arabum philoſophia in Theologiam materiæ, ac formæ vocabulo, ac juxta a ſe excogitatum ſyſtema res metientes formæ nomen ad ſola Chriſti verba reſtrinxerunt. Sed quis hominem tam inepte philoſophantem ferat? Nam credibile non eſt in re tanti momenti, & quæ Presbyteris omnibus ignota eſſe non poterat, quamque Epiſcopis omnibus ſtatuere debemus omnino exploratam, potuiſſe Scholaſticos novam opinionem excogitare, quæ partem tollendo neceſſariæ formulæ, potuiſſet eo tendere ut nullum conficeretur Sacramentum, nemine prorſus reclamante. Ac multo minus credibile eſt tam brevi tempore hanc fuiſſe per Occidentem, & Orientem ita ſparſam, ut eam apertis ulnis amplexi ſint omnes. Itane Græcos erga Latinos affectos fingamus, ut in ipſo Schiſmatis fervore, ſtatim ac a Latinis nova, ac eorum majoribus contraria de Euchariſtiæ confectione, ſententia excogitata fuit, eam omnes amplexi ſint, nullo penitus contradicente? Tam bardi erant Sacerdotes, tam ſtupidi Epiſcopi, ut paſſi ſint omnes ſine contradictione, in ſcholis tradi, ac palam doceri opinionem, quæ oppoſita eſſet ſententiæ, quam illi didicere dum ſacrum ſuſcepere Presbyteratum; & quam iſti docere debuerant eos, qui ad ordinem hunc promoverentur? neque enim præſumi poteſt Presbyteros, ac multo minus Epiſcopos, id ignoraſſe. Imo cum per plura ſæcula circa Sacramentorum formulas diſciplina viguerit arcani, ut Schelſtratius, aliique viri docti demonſtraverunt, potius ex tradita ore ab Epiſcopis, Presbyteriſque doctrina, forma Sacramentorum, & præſertim Euchariſtiæ, quod quotidie ab ipſis conficiendum erat, quam ex ſcripto traditis monumentis, colligenda videtur. Quamobrem, cum poſtquam propriis vocabulis hujus, & cujuſque Sacramenti forma deſignari cœpit, verba tantum Chriſti hoc nomine appellata ubique fuerint, præſumendum eſt, hanc fuiſſe traditam a Majoribus ſententiam.

Sed expendamus ſophiſmata. Primum vero ſtatuo, Euchariſtiam in Miſſa confici, quæ verbis Chriſti, & precibus conſtat; quam ob rem, ut dici ſolet in Miſſa, conſecratur Euchariſtia, ita poteſt aſſeri per Orationem fieri, & verba Chriſti, quia verba Chriſti ſine reliquis Orationibus nunquam in Euchariſtia perficienda adhibentur: Deinde, Formæ Sacramentorum, invocationis, orationis, & precum nomine a Patribus deſignantur: Tertullianus, Cyprianus, & Ambroſius invocationis nomine donarunt verba quibus conficitur Baptiſma: Irenæus, & Firmilianus invocationem dixerunt verba Chriſti quibus fit Euchariſtia, eademque Origenes appellavit preces, ut Huetius in Origenianis obſervat. Imo quæ Latini verba Sacramenti vocant, Græci paſſim nominant orationem & invocationem: Hinc Gabriel Philadelp. inquit: *Forma Baptiſmi eſt invocatio SS. Trinitatis*. Atque hinc liquet, Patres aliquando invocationis precumque nomine ipſa Chriſti verba deſignaſſe; quandoque vero innuere voluiſſe ea quæ Chriſti verba, quibus unice vim tranſmutandi ineſſe docuerunt, in ſacra Liturgia vel præcedunt, vel ſubſequuntur.

Quoniam vero ad invocationem no provocat, quæ in Liturgiis reperitur; Principio, ajo, non conſtare invocationem fuiſſe a Chriſto Domino inſtitutam atque præceptam. Nam cum conſtet, invocationes, quæ in aliorum Sacramentorum adminiſtratione adhibentur, fuiſſe omnes Eccleſiæ auctoritate inſtitutas, id quoque de hac invocatione præſumendum eſt. Et jure atque merito, miſſa enim Gregorii magni auctoritate, ex qua colligunt nonnulli Apoſtolos ſola Evangelica hiſtoria, cum Chriſti verbis, & Dominica oratione conſecraſſe, doctiſſimus Maffejus ex Irenæi fragmento probat ſecundo Eccleſiæ ſæculo non fuiſſe invocationem hanc in omnibus Eccleſiis receptam, atque in Miſſalibus Gallicanis a Mabillonio editis deſiderari, ac in antiquis nonnullis liturgiis deeſſe. Quid ergo præſidii habet in illa invocatione Cabaſiliana opinio? Expendamus vero Liturgias ipſas Orientalium. In iis præſcribitur, ut Sacerdos, cum ad evangelica verba pervenerit, recitata ſubmiſſa voce & curſim inſtitutionis hiſtoria, Chriſti verba diſtincte, & elata voce proferat, ut populus magnum opus effici moneatur; imo in ea, quæ Marci dicitur, Diaconus populum hortatur, ut enixe oret: ac refert Maffejus ex viris fide dignis, Orientales, dum ea proferuntur, caput demittere, & venerari, atque eos, qui rem magis cognoſcunt, ſecum ipſis Chri-

ſtum

Digitized by Google

ſtum præſentem fieri profiteri. Quod quidem vel in ipſi Cophtorum Liturgiis præſcriptum videtur, quæ populo acclamandum præcipiunt; *Amen*. Hanc autem acclamationem inſtitutam ab Eccleſia fuiſſe, ut Fideles Euchariſtiam ſuſcipiendo, eam Chriſti Corpus eſſe profiterentur, docuere Cornelius Papa in Epiſt. ad Fabium Antiochenum, Cyrillus Catech. 23. Hieronym. Epiſt. ad Pamach. & Ambroſius, qui refert a Fidelibus adhiberi quoque conſueviſſe ad ſignificandum jam fuiſſe conſecrationem peractam; ſed quid illa apud Ægyptios acclamatio ſignificet, non opus eſt ex antiquis monumentis argumentari, Æthyopes enim qui ex Ægyptiis diſciplinam, ac Liturgias accepere, quique ſimpliciorem antiquam ſervavere fidem, ita ſolent acclamationem exprimere. Poſtquam populus acclamaverit: *Amen*. Poſt Chriſti verbi prolationem, ſubdit, *credimus, certo ſcimus, laudamus te Domine Deus noſter, Hoc eſt vere, & ita credimus, Corpus tuum*.

Ut vero appareat, nil ex illa nos poſſe invocatione argumentari, hic obſervare juvabit, nullum reperiri nequidem apud Orientales Sacramentorum officium, in quo præter formam, qua Sacramentum fit, preces non occurrant, etiam poſt Sacramenti confectionem recitandæ, in quibus Deus rogatur pro gratia, quam per illud Sacramentum confert. In Baptiſmo Deum orant, qui Severi Antioch. ordine utuntur, ut ſanctificet hominem, etiam poſtquam baptizatus, & ſanctificatus eſt. In Confirmatione oratur, ut Confirmatum Deus confirmet, & perficiat; idem occurrit in Ordinato, in quo rogatur Deus, ut illi auctoritatem & poteſtatem conferat; & in adminiſtratione Sacramenti pœnitentiæ poſtquam per abſolutionem peccata remiſſa creduntur pœnitenti, Sacerdos orat, *ut paſſio Chriſti &c. proſit illi in remiſſionem peccatorum &c.* Item in oratione pro defunctis Eccleſia rogat, ne abſorbeat eorum animas Tartarus. Sicut ergo hæ invocationes, preceſque ex inſtitutione Eccleſiæ ad momentum referantur, vel in quo confertur Sacramentum, aut tranſitus hominis ex hac vita; cur invocatio illa, quæ poſt conſecrationem in Liturgiis Orientalium recitatur, ad illud inſtans referri non poterit, quo per Chriſti verba ſacra dona tranſmutantur? Accipe verba Epiſcopi Oſlunenſis in ſcholiis in Conſtit. Apoſtolica. „ Conſtans & perpetua fuit omnium Patrum ſententia verbis Domini tantum myſterium adminiſtrari, quod vero hoc loco dicitur (*loquitur de invocatione*) ad ſuperiora verba reſpectum habet, & ad illa referri debet. Ut enim quæ ante conſecrationem dicuntur, ad oblationem Corporis, & Sanguinis Chriſti dirigenda ſunt; ſic quæ poſt conſecrationem myſtice precatur, & facit Sacerdos, ad unum peractæ conſecrationis actum tribuuntur. Sacerdos ante conſecrationem tenens manu Patenam & Calicem dicit ſe offerre Hoſtiam immaculatam pro peccatis, & Calicem ſalutaris. Quæ actio reſpondet oblationi Corporis & Sanguinis faciendæ tunc anticipatione quadam Sacerdotis mente, atque propoſito conceptæ. Ita poſt conſecratam Euchariſtiam, invocatur Spiritus Sanctus illorum munerum Sanctificator, & peracti operis una cum Patre, & Filio effector. Quæ invocatio non eſt ſeparanda a prima actione, qua Sacerdos verba Domini proferens, panem & vinum conſecravit; ſed ad eumdem actum revocari debet. Imo ad idem temporis momentum, quo illa admirabilis converſio facta eſt: Nam cum omnia ſimul, atque uno tempore fieri non poſſint, ordine ac temporis intervallo diſponuntur. Quæ vero ſermone, & tempore dividantur, cogitatione, & intelligentia ſunt in unum conjungenda." Dici quoque poteſt per invocationem illam, quam Græci Patres Conc. Florent. reſpondere dixerunt Latinæ preci incipienti *jube hæc perferri per manus &c.* Deum rogari, *ut ſit Chriſti Corpus communicantibus in purgationem animæ*; ut Græci illi Patres faſſi ſunt, & ut etiam in Liturgiis nonnullis indicatur; in quibus dicitur ut panis *Chriſti Corpus ſuſcipientibus fiat*, hoc eſt, proſit tamquam verus ſpiritualis, ac divinus cibus.

Quod ſpectat ad argumentum ex voce *Antytipa* deſumptum, ajo, in Liturgia Baſilii poſt Chriſti verba, ſed ante invocationem Spiritus Sancti, oblata dona appellari *Antytipa* Corporis & Sanguinis Chriſti, hoc eſt, figuram Corporis & Sanguinis Chriſti. Sed inde Calviniani non recte deducunt non eſſe per Chriſti verba in Corpus & Sanguinem Chriſti tranſmutata. Nam certo conſtat a Patribus ſpecies panis, & vini poſt conſecrationem appellari *Antytipa Corporis & Sanguinis Chriſti*, quod ſpecies illæ ſint ſymbola Corporis Chriſti, non abſentis, ſed præſentis, & ſub iiſdem latentis, & quod figura ſint Corporis Chriſti, ut fuit in Cruce. Ita Cyrillus Catech. 5. Nazianzenus orat. 11. Macarius, aliique ab Arcudio & Allatio relati. Deinde in Baſiliana Liturgia dum Sacra dona *Antytipa* vocantur, ad tempus illud referuntur in quo ante Chriſti verborum prolationem oblata fuere: Ita enim latine reddita ſunt a græcæ linguæ peritis Baſilii verba: *Et nos qui propoſuimus Antytipa Corporis, & Sanguinis tui*, hoc eſt, qui obtulimus panem & vinum, quæ figura ſunt Corporis & Sanguinis tui.

Huic ſolutioni favent etiam Damaſcenus Joannes & Epiphanius, qui, ut ait Tournellius de Ste. Euchar. art. 8. nobis ſignificant, vocem illam *Antytipa*, referendam eſſe ad tempus antecedens prolationem verborum Sacramentalium, licet poſt illam ordine collocetur in Liturgia.

Nota. Orientales nonnulli Scriptores præſertim Syri cauſſam quoque afferunt, ob quam invocatio Spiritus Sancti in Orientalium Liturgiis poſt Euchariſtiæ inſtitutionis hiſtoriam, & Chriſti verba, collocata ſit; licet per eam poſtuletur, ut id fiat, quod divina virtute per Chriſti verba fieri debet; cenſent enim ibi eſſe poſita, ut in ſacra Liturgia divinas perſonas invocando, ordo habeatur; quem invicem ſervant. Hinc primum Æterni Patris ut Creatoris, & rerum omnium Conſervatoris; deinde Æterni Filii, qui homo factus Euchariſtiam inſtituit, cujuſque verbis a Sacerdote ejus gerente perſonam prolatis, Euchariſtia conſecratur; ac poſtremo loco Spiritus Sancti mentio, & invocatio occurrit, cui ſecreta actio, in qua prolatione Chriſti verborum tranſmutantur oblata, & Sacramenti effectus tribuuntur.

Nota. Quamquam erroris notam vitare nequeunt, qui Chriſti verba nullo modo ad Euchariſtiæ conſecrationem pertinere arbitrantur; & ſine ipſis quoque Euchariſtiam fieri poſſe docent; tamen noſtrum non eſt damnare opinionem illorum, qui præter illa ver-

ba, etiam invocationem neceſſariam eſſe cenſent, ut Sacramentum fiat. Nam horum opinionem, quam Brunus, Touræus, ac nonnulli alii Catholici tuentur, Eccleſia nondum proſcripſit.

PROPOSITIO III.

HÆc tantum verba ſunt conſecrationi neceſſaria, & eſſentialia: *Hoc eſt Corpus meum*, *Hic eſt Sanguis meus*; vel *Hic eſt Calix Sanguinis mei*.

Hujus propoſitionis demonſtratione clarius fiet, nil in Orientalium deeſſe Liturgiis, quod ſit ad Euchariſtiam conficiendam neceſſarium, ac non poſſe Miſſionario, Theologos, atque etiam Epiſcopos ea propria auctoritate Liturgiis addere, quæ in noſtra Latina in Calicis conſecratione recitantur. Neque nova ſunt afferenda monumenta, ut demonſtratio pateat; nam relatæ ſuperius Patrum auctoritates rem extra controverſiam ponunt. Omnes enim vim conſecrandi Chriſti verbis inditam a Deo fuiſſe aſſerunt, quæ verba a Sacerdote in ipſius Chriſti perſona prolata, id efficiunt, quod ſignificant. Ita Juſtinus, Irenæus, Chryſoſtomus, Epiphanius, Damaſcenus; & ex Latinis Tertullianus, Ambroſius, Auguſtinus, aliique. Significant vero Chriſti Corpus, & Sanguinem verba, quæ nos expoſuimus, dum nomine Chriſti, ac velut, in perſona ipſius a Sacerdote proferuntur, ut eſt exploratum. Accedit etiam, Patres, quos nominavimus, aperte aſſerere per illa tantum verba conſecrari, cum illa tantum recenſeant, dum ea referunt quæ Euchariſtiam perficiunt. Idemque Florentinum Concil. indicaſſe, cum dixit, fieri Euchariſtiam Chriſti verbis, & Tridentinum, dum docuit, vi verborum in Hoſtia Corpus Chriſti reperiri, Sanguinem vere concomitanter, in Calice vero *Sanguinem*, & concomitanter Corpus &c. Quæ ſane verba perſpicue oſtendunt Chriſti verba *aſſertive* pronunciata id efficere, quod ſignificant. Rurſus illa verba, *Qui pridie &c. Accipiens Calicem &c.* non Chriſti, ſed Evangeliſtarum ſunt; & particula *enim* nexum tantum tum orationis deſignat, illa vero alia *accipite, & comedite* uſum Sacramenti commemorant, ſicut alia *quod pro vobis frangetur*, vel *effundetur* Sacramenti effectum repræſentant, & Chriſti paſſionem; alia denique *novi & æterni &c.* in pleriſque Liturgiis deſunt.

Quis ergo dicat, Evangeliſtarum verba, ac alia, quorum nulla apud Patres mentio eſt, & quæ in pleriſque Liturgiis deſunt, ad eſſentiam conſecrationis pertinere? Nemo enim non videt Evangeliſtarum verba ad hiſtoriam rei geſtæ ſpectare, quæ ex gravi præcepto ſunt adhibenda, quia oſtendunt, Sacerdotem Chriſti perſonam gerere, ejuſque nomine conſecrationis verba proferre, ſed ad rem perficiendam, quæ verbis ſignificatur, nequaquam pertinere.

Neque vero dicant Scotiſtarum nonnulli eſſe illa Evangeliſtarum verba omnino neceſſaria, quia hac unica ratione oſtendi poteſt, Chriſti perſonam gerere Conſecratorem; & quia alioquin non Chriſti, ſed ſuum Corpus deſignaret; dum ait, *Hoc eſt Corpus meum*. Nam ſi Sacerdos eo animi propoſito ac voluntate verba a Chriſto, pro hoc conficiendo Sacramento ſtabilita proferat, ut velit id efficere, quod Chriſtus perfecit, fierique a Sacerdote ejus nomine agente, mandavit, ſi in Chriſti perſona cujus miniſterium gerit, dicere contendat, *Hoc eſt Corpus meum*, quid aliud neceſſarium eſt ad determinandum ut non de proprio, ſed de Chriſti Corpore loquatur, dum ait: *Hoc eſt Corpus meum*? Verba enim a Chriſto Sacramentorum formulæ conſtituta, dum a Miniſtro eo animo applicentur, ut facere velit, quod Chriſtus inſtituit, & quod facit Eccleſiam, ſatis ſunt ad Sacramenta conficienda juxta decretum Synodi Florentinæ. Quare ergo verba Chriſti hac ratione prolata non ſufficiunt ad conſecrandum. Patres enim eamdem iſtis verbis, ac formæ aliorum Sacramentorum vim perficiendi Sacramentum tribuerunt. Itaque ſicut in aliis Sacramentis, ita & in hoc *intentio* Miniſtri, qui conſecrare vult, quaque nomine Chriſti *aſſertive*, & *ſignificative* illa verba profert, ſatis ſuperque eſt ad Sacramentum perficiendum, & ad ſignificandum non propriam, ſed Chriſti perſonam gerere, dum dicit, *Hoc eſt Corpus meum*. Non negamus in Rubrica *de defectibus Miſſæ* ſupra a nobis relata præſcribi, ut defectus materiæ panis, qui peracta jam conſecratione cognoſcatur, ita ſuppleatur, ut adhibita apta materia, Sacerdos conſecrationem a verbis, *Qui pridie*, exordiatur. Jubet id Eccleſia fortaſſe ea quoque de cauſa, ut etiam per verba Evangelica exprimatur Sacerdotem Chriſti perſonam gerere. At nunquam docuit, verba illa, vel ad formæ eſſentiam pertinere, aut ex Chriſti mandato, neceſſario eſſe pronuncianda, ut conſecratio fiat, ſed ſemper docuit, ſolis verbis Chriſti, hujus Sacramenti formam contineri.

Supereſt modo, ut difficultatem explicemus, quam Thomiſtarum opinio ſuggerit de Calicis conſecratione; neque enim hæc tantum verba, *Hic eſt Sanguis meus*, aut ſimilia, ad conſecrandum ſufficere autumant, ſed omnia neceſſaria eſſe, quæ in canone noſtro leguntur. Quia S. Tho. lect. 6. in c. 11. Epiſt. 1. ad Corin. ait, per illa tantum verba probabilius eſſe non fieri conſecrationem. Et quia S. Pius V. e Cajetani operibus aſſertionem huic Thomiſticæ opinioni contrariam juſſit expungi.

At hæc tanti momenti non ſunt, ut dubiam ac ſuſpectam reddant aſſertionem noſtram; Primum, quia opinio hæc neceſſaria quoque putat verba illa *Myſterium fidei*, quæ ab Evangeliſtis, & pleriſque Liturgiis maximæ auctoritatis omittuntur. Deinde, quia Patres, dum verba recenſent conſecrationis Calicis, hæc tantum commemorant: *Hic eſt Sanguis meus*, vel *Hic eſt Calix Sanguinis mei*; demum, quia Tridentini Patres dum decrevere in Calice vi verborum ineſſe Sanguinem Chriſti, communem ſequi viſi ſunt Theologorum aſſertionem, quæ ſtatuit verba Sacramenti *ſignificativa* eſſe, ac efficere, quod ſignificant. Ex quo jure meritoque conjicimus ſola illa verba, quæ perfectam & completam Sanguinis Chriſti præſentis ſignificationem exhibent, non ſecus ac illa alia, *Hoc eſt Corpus meum* Chriſti Corporis, ad Calicis conſecrationem ſufficere.

Dicimus vero S. Pium V. juſſiſſe a Cajetani operibus aſſertionem expungi, quæ S. Tho. injuriam irrogabat, cum aſſereret opinionem illam S. Tho. contrariam eſſe, de hoc vero *nihil curandum*, ut ex Gotti refert P. Berti. Ad S. vero Doctorem quod attinet, quam plures in noſtram trahunt ſententiam,

ajo a

Digitized by Google

ajo, vel de formæ eſſe integritate loquutum, ut loquitur etiam Catechiſmus Romanus; vel aſſerere voluiſſe, verba illa *Novi & æterni teſtamenti &c.* eſſe de *eſſentia formæ*, non ut ſubjecta materia conſecraretur; ſed ad exprimendam Sanguinis effuſionem, atque paſſionem Chriſti, ut doctiſſimus P. Berti obſervavit.

Nota. Diximus ſæpe in ſuperioribus propoſitionibus verba Chriſti *ſignificative*, & *aſſertive*, non hiſtorice tantum eſſe proferenda, ſecus ac Novatores arbitrantur. Hinc autem animadvertere neceſſe eſt, antiquam Patrum, ac Orientalis Eccleſiæ conſuetudinem verba illa alia voce pronunciandi, aſſertioni noſtræ neutiquam adverſari. Nam alta voce antiquitus proferebantur, ac nunc etiam apud Orientales, ut populus reſpondendo, *Amen*, fidei confeſſionem de Corporis Chriſti præſentia exprimat, ut Ambroſius exponit lib. de Myſt. c. 9. Addo Orientalem Eccleſiam Evangelica verba ſubmiſſa, alta vero Chriſti verba voce pronunciare, ut hac ſeparatione doceat, ſe conſecrationis verba, ut *efficientia* id quod ſignificant, proferre. Verba itaque Chriſti *narrative* ſeu hiſtorice Sacerdos profert, quatenus hiſtoriam commemorat inſtitutionis; *ſignificative* vero, prout Chriſti induens perſonam, ipſius Chriſti nomine atque vice eadem proferendo ſuprema virtute præſens fieri Corpus Chriſti demonſtrat.

§. III. *De Euchariſtia, ejuſque Miniſtro, & ſubjecto.*

EUchariſtia Sacramentum eſt Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini. Hoc eſt, panis & vinum per verba a Sacerdote, Chriſti perſonam agente, prolata, in Chriſti Corpus & Sanguinem traſmutantur, nihilque remanet ſubſtantiæ panis, & vini. Quæ noſtris ſenſibus panem & vinum exhibent, a Lateranenſi, Florentina, & Trid. Synodo appellantur ſpecies panis & vini, a Conſtantienſi Synodo, ac Theologorum pleriſque accidentia panis & vini; a Patribus apparentiæ, umbræ, figuræ, & velamina panis & vini: immo Theodoretus, & Gelaſius panis naturam appellavere, quod inſtar principii ſit, ex quo motus oriuntur, qui in noſtris ſenſibus fiunt. Hæ appellationes ſunt Latinis, Orientalibuſque communes. Quid vero ſint ſpecies & apparentiæ, ſive accidentia hujuſmodi, quæſtio eſt, quæ ad Philoſophos potius, quam ad Theologos ſpectat. Nobis ſat eſt indicare, Deo, qui omnipotenti virtute ſua per verba Chriſti panem in Corpus & vinum in Sanguinem tranſmutat, non deeſſe modum vel conſervandi ſpecies panis & vini, aut eorumdem accidentia, vel efficiendi in nobis alio modo ſenſationem panis & vini.

Quum fides Orthodoxa doceat, ſub hujuſmodi ſpeciebus divinum eſſe Chriſti Corpus & Sanguinem, manifeſtum eſt, Sacramentum iſtud maximam a nobis exigere venerationem; atque adeo decenter eſſe aſſervandum, cuſtodiendum, deferendum ad infirmos, ac ſuſcipiendum. Hinc Apoſtolica Sedes etiam Orientalibus inculcat, quæ ad illius Sacramenti venerationem ſpectant Conciliorum decreta. Et cum acceperit vigere nonnullos apud Græcos abuſus, præcepit, 1. ut Sacerdotes frequenter ad pœnitentiæ Sacramentum accedant, cum præſertim divinum ſacrificium ſint peracturi; nec communicandos eſſe pueros rationis uſu pollentes, ac altari ſervientes, niſi præmiſſa Sacramentali confeſſione: 2. tollendum eſſe abuſum tundendi, vel exſiccandi ſpecies Euchariſticas, ut Sacramentum aſſervetur: 3. Euchariſtiam, quæ aſſervatur pro infirmis, octo, vel ſaltem ſingulis quindecim diebus eſſe renovandam: 4. Non aſſervandam toto anno, & quæ aſſervata fuerit, ſumendam. 5. Ne Monachi iter agentes Euchariſtiam ſecum ferant, neque eam vitandi periculi cauſſa in privatis domibus aſſervent: 6. Ut unuſquiſque Sacerdos in aureo, vel argenteo ſolum, aut ſaltem ſtanneo Calice ſacrificet, habens Thronos, ſeu corporale de lino, candidum, & nitidum, & Altare mundis veſtimentis opertum, vel decenti paratu ornatum: idem dicito de ſacris Sacerdotii veſtibus. 7. Ne mulieres Altari ſervire permittantur. Conſtit. *Etſi Paſtoralis*. Ut ii, quos dixi, abuſus tollendi omnino ſunt, ex Apoſtolicæ Sedis decreto; ita & mores, ſive conſuetudines aliæ, ſi quæ ſint in Orientali Eccleſia, quæ cum debita Euchariſtiæ, ſive Corporis, & Sanguinis Domini veneratione minime cohæreant, ſunt omnino removendæ, ut v. gr. mos, qui in Iberia ſive Mengrellia viget tundendi Euchariſtiam, eamque oleo Baptiſmatis miſcendi, quo deinceps a Patrino totum Baptizati Corpus ungitur, & iis ſimiles, illis Eccleſiæ legibus, quibus prohibentur conſuetudines debitæ Sacramenti venerationi contrariæ, ac præcipitur, Sancta ſancte, ac decenter tractanda eſſe, cenſeri debent proſcripti. Cavendum vero Miſſionariis, aliiſque ſacris Miniſtris omnino erit, ne temere mores damnent, qui ſint Latinis contrarii, quique apud Latinos pro indecentibus haberentur. Cujus quidem rei nonnulla afferemus exempla.

Primo, Græci, Rutheni, Æthyopes, aliique Orientales ſacrum facturi ſacra dona parant, eaque Græci præſertim & Rutheni, in minori Altari, quod ita *Proteſis* dicitur, præparant, ex hoc, Græci dum hymnus Cherubicus canitur, alii vero juxta propriæ Eccleſiæ ritum ſtatuto tempore, ad Altare majus deferunt accenſis cereis, cum thuribulo, ac veneratione magna totius populi, qui pronus oblata adorare videtur. Non defuere ex noſtris, qui hanc cæremoniam ſuperſtitionis, ac idololatriæ inſimulaverint; quod crederent gentem illam veluti Sacramentum oblatum panem, vinumque venerari. At injuria; nam ii fatentur non alium ſe cultum exhibere, quam eum, qui debetur materiæ Deo oblatæ, pro ſacrificio præparatæ, ſanctæ menſæ addictæ, a Sacerdote benedictæ, & quæ neceſſario converti debeat in Chriſti Corpus remanentibus ipſius ſpeciebus; monentque dandum ei non eſſe latriæ cultum: Hæc autem eſt cæremonia & uſu comprobata, & cultum relativum tantum præſefert, qui donis debetur, quæ *Antytipa* ſunt Corporis, & Sanguinis Chriſti. Nil ergo in hoc reprehendi poteſt; ſed Gens rudis eſt inſtruenda, ne dona illa, ut Chriſti Corpus, & Sanguinem veneretur.

Secundo; Græci, ut auctor eſt Gabriel Philadelphienſis, ex traditione majorum particulas in ſacro diſco reponunt, eaſque non conſecrant, ſed conſecratam hoſtiam tangere curant, atque offerunt in honorem B. M. V. S. Joan. Bapt. &c. Hæc etiam de cauſ-

Digitized by Google

cauſſa ſuperſtitionis damnati fuere a Latinorum nonnullis. Injuria tamen: Etenim has nec conſecrari credunt; nec ut Dominicum Corpus diſtribuunt, ſed quod Deo fuerint in Sanctorum honorem oblatæ, quodque ſacram tetigerint Euchariſtiam, per participationem quamdam ſanctitatem accipere, ac devoto animi affectu ſuſcipiendas eſſe, docent: Neque id adeo facile privatus ante Eccleſiæ judicium damnare poteſt, cum nullam præ ſe ſuperſtitionem ferat.

Sed ut omnia quæ ad rem hanc pertinent ex Orientali diſciplina exponamus ea hic addimus, quæ a S. M. Bened. XIV. in explicatione tertii moniti Græcorum Euchologio præmiſſi expoſita ſunt. Duos, inquit, habet Græcorum Liturgia ingreſſus, alterum majorem, minorem alterum nuncupatum. Minor eſt ille, quo ſacri Evangelii codex infertur; major autem ille eſt, quo ſacra dona, nimirum panis & vinum, non adhuc conſecrata a parvo Altari ſeu menſa, quæ *Protheſis* dicitur, ſuper quam præparata fuerant, ſupplicationis ordine inſtructo, ad ſacrum Altare deferunt. In majori ingreſſu ritus hujuſmodi obſervatur, ut panis in patena obtectus velo ſupra caput deferatur, vel a Diacono, vel a Sacerdote: a Diacono ſcilicet, quando ſollemne officium Miſſæ celebratur, cum aſſiſtentia & miniſterio Diaconi, tunc enim hic ſiniſtra manu patenam cum pane ſupra caput ſuſtinet, dextera vero Sacerdotem thurificat, qui Calicem cum vino utraque manu geſtit; ſi vero Sacerdos ſine Diacono celebret, tunc a Lectore thus adoletur, Sacerdos autem ſupra caput ſuum ſiniſtra manu ſuſtinet, dextera autem ſacrum Calicem ad pectus defert. Ad hunc igitur majorem ingreſſum contingit, ut populus inclinetur, ſeu, pro vario regionum more, in terram procumbat, ac fronte humum feriat, perinde ac ſi ſub ſpeciebus panis & vini, licet nondum conſecrati, Corpus & Sanguis Chriſti Domini contineretur: *Populus paſſim, in Græcia quidem valde demiſſe ſe inclinat, neque enim genua flectere vult, ne imitari videatur Latinos, quamvis extra diem Dominicum: in Ruſſia vero proſternit ſe, terram fronte percutit, ac veluti præſentem in ea oblatione Cœlorum Regem alloquitur, & adorat.* Ait Arcud. lib. 3. c. 19. Chriſtianus Lupus par. 3. ſuorum operum ſup. Concil. ritum deſcribit majoris ingreſſus, quando Patriarcha, aut Metropolita celebrant. Magri in vocabulario Eccl. verbo, *Protheſis*, ſigillatim deſcribit quæcumque fiebant ab Imperatore ſacræ Synaxi adſtante, eo die, quo imperii coronam aſſumebat. Goarius in not. ad Liturg. Chriſt. nu. 100. totam actionem ingreſſus majoris accuratiſſime exponit. Idemque fit a Bona. Quæcumque vero ea occaſione a Græcis fiunt, eadem ſimiliter aguntur ab Armenis, Cophtis, Æthyopibus, ac Syris Jacobitis, ut Brunus, Renaud. aliique referunt. Quin etiam in hac Romana urbe in feſto S. Athanaſii, videre eſt Græcos in ſua Eccleſia, ea omnia facientes, quæ ſupra recenſuimus.

Perſpectum eſt Græcos ad normam can. 52. Trullani, *in omnibus ſancta quadrageſima jejunii diebus, præter quam Sabbato, & Dominica, & Sancto Annunciationis die, ſacrum facere Præſanctificatorum Myſterium*: Deum Miſſam itaque Sacerdos in quadrageſima celebrat diebus, quibus celebrare liceat, unam quidem hoſtiam conſecrat, & ſumit: Alteram vero conſecratam reponit, quam quidem in tot particulas dividit, quot numerantur ſubſequentes dies, quibus præſanctificatorum Miſſa celebranda eſt, in qua ſeipſum, & alios, ſi qui ſint communicantes. Euchariſtico pane antea conſecrato Sacerdos communicat: ut rem deſcribit Allacius in proleg. ad Gabriel. Naudæum *de Miſſa Præſanct.* Hac etiam occaſione per Eccleſiam ſollemni ritu proceditur, Diacono ſacram Pyxidem, in qua Sacramentum ſub ſpecie panis continetur ſupra caput deferente, Sacerdote autem manibus geſtante Calicem, cum vino aqua mixto, non quidem conſecrato, ſed tantum benedicto. Et quoniam non ſemper a Sacerdote Miſſa cum aſſiſtentia Diaconi celebratur, ſi ſolus Sacerdos celebret, ipſe ſiniſtra manu defert Pyxidem capiti impoſitam, dextera autem Calicem ſuſtinet; atque ita a parvo Altari ad Aram majorem progreditur; uti teſtatur Arcud. l. 3. cap. 59. Tunc vero non omittit Populus genua flectere, pectus tundere; aliiſque idoneis actibus conſecratum panem delatum, ut ſupra dictum eſt, adorare. Ab hoc ritu nonnulli ortam putant ex ignorantia quadam adorationem, quæ fit in majori ingreſſu, quam ob rem eam damnavere Nicolaus Cabaſilas in exp. Liturg. Arcudius deinceps lib. 3. cap. 19. aliique. Imo patres Concilii Zamoſciæ an. 1720. decr. de Cel. Miſſ. §. 4. non dubitavere interdicere, *ne fiant genuflexiones, ſeu capitis inclinationes dum transfertur panis oblationis a minori ad majus Altare, pro conſecratione tempore offertorii*, & voluerunt ut Parochi *Populum hac de re moneant, ne periculo idololatriæ exponatur*. Horum Patrum decretum Pontifex non improbat, recenſet vero, quid ea de cauſſa in Congregationibus Romæ de Orientalibus cæremoniis habitis, determinatum ſit, ac ſtatuit excluſum fuiſſe eorum temperamentum, qui ritum hunc tollendum exiſtimaverunt: quum in Congreg. ſuper correctione Euchologii habita die 5. Septembris 1745. quæſtione propoſita, " an abolendus, ſeu emendandus foret Ritus ingreſſus majoris, omnibus mature diſcuſſis, conſtitutum fuerit, nihil eſſe innovandum. Idque ſubinde auctoritate noſtra firmatum extitit. Placuit tamen, *ſequitur Summus Pontifex*, conſilium prudenter adhibitum, ut monerentur Epiſcopi aliique curam animarum gerentes, ut rudem populum docere non prætermittant, quod dum ſacra dona a Protheſi ad Aram majorem transferuntur ſollemni ritu, cum ea nondum ſint conſecrata, ſub eorum ſpeciebus nequaquam exiſtit Corpus, & Sanguis Domini noſtri Jeſu Chriſti, prout futurum erit poſt conſecrationem: ideoque exteriores illi venerationis actus, qui erga præfata dona nondum conſecrata adhibentur, non ea ratione peraguntur, ut cultus Latriæ ſoli Deo debitus iiſdem præſtetur, ſed ut inferioris ſpeciei cultus exerceatur, cujus objectum eſt futura tranſubſtantiatio eorumdem donorum in Corpus & Sang. D.N.J.C. " Id quod a nobis ſupra expoſitum, & inculcatum fuerat, quod vel ipſe Pontifex paullo infra laudare non dedignatur.

Agit deinceps Pontifex Max. de panis diviſione, quam in minori menſa, ſeu Protheſi Orientale faciunt, cujus pars major, ut Deo Omnipotenti debitus adhibeatur cultus, offertur, reliquæ vero *minores* quæ *Merides* vocantur. Omnipotenti itidem offeruntur, ſed earum una in honorem B. M. V. altera in ho-

honorem S. Joannis Bapt., SS. Apoſtolorum, aliorumque Sanctorum, quorum etiam nomina a Sacerdote recenſentur; alia pro vivis quorum etiam nomina recitantur, alia pro defunctis, qui pariter nominatim commemorantur: alia in honorem illius Sancti cuius feſtus dies celebratur; relicta cæteroquin Sacerdoti facultate offerendi ſpecialiter ſacrificium pro illis, aut illis, quos ipſe maluerit. Hujuſmodi Ritum jam diu viguiſſe probatur ex Dyptico Irænes Auguſtæ, edito a Patre Montfaucon Tom. I. Analect. Græc. c. 34. Si vero Epiſcopus, aut Presbyter primam celebrantis perſonam ſuſtinens cum aliis Sacerdotibus concelebret, & Diaconi quoque in officio miniſtrantes aſſiſtant, non modo quilibet Sacerdos, ſed unuſquiſque etiam ex Diaconis, Hoſtiam unam majorem offert, ſimulque minores particulas, ſeu *Merides*; ex quibus ſi quæ demum ſuperſunt a celebrante ſeu celabrantibus non conſummatæ, eæ diſtribuuntur adſtantibus, qui Euchariſticæ communionis participes fieri petunt. De hoc ritu quæſtio in Florent. Synodo inſtituta fuit, ſed cum Archiepiſcopus Mitylinenſis, propoſitis interrogationibus apte ſatis feciſſet, nil fuit innovatum. Simeon Theſſalonicenſis in ſuo Tractatu de Sacramentis viſus eſt dubitare de particularum conſecratione: ſed cum ſuper omnes eadem a Sacerdote proferatur verborum forma, dubitatio irrationabilis fuit.

Dubitatum inter catholicos fuit de Diaconali, quam diximus, oblatione: Atque Arcudius, aliique putavere eam tollendam omnino eſſe; quia Diaconis offerre ad Altare oblationem ſacri canones interdicunt. Sed etſi canones ſacram oblationem fieri prohibeant a Diaconis, quæ in ſacro Altari a ſolo Sacerdote fit; nunquam vero damnant oblationem; quæ in menſa, ſive Protheſi fieri ab antiquis temporibus etiam ab ipſis conſuevit. Hinc in Cong. pro Orient. ritibus habita 3. Januarii 1745. propoſita quæſtione, *Utrum tollenda eſſet oblatio, quæ a Diaconis fit ad Protheſim*, reſcriptum fuit, *nihil eſſe innovandum*: ac reſcriptum Pontificia auctoritate comprobatum fuit.

Tertio, Latina Eccleſia, ac Orientales pleræque venerationis cauſſa prohibent, ne Euchariſtia cooperto capite celebretur. At cum in Sinenſi, eique finitimis regnis *detecto capite manere, vel operari non ſit reverentia, & ſcandalum generet, non devotionem*, Romani Pontifices permiſere Miſſionariis, cooperto decenti pileo capite celebrare, ac Neophytis Euchariſtiam recipere; quoadusque Gens illa ita edocta fuerit, ut ritus Romanæ Eccleſiæ non abhorreat. Ex breve Clement. X. 13. Decemb. 1673. & aliis. Quamobrem non adeo facile damnandi erunt, ſi qui ſint in Oriente Patriarchæ, vel alii, qui operto capite ſacram Euchariſtiam celebrent, vel diſtribuant. Nam in iis deeſſe poteſt irreverentia, cum ſit res indifferens. Hinc Aſſem. infert, injuria a Joſepho II. damnatos eſſe Patriarchas Neſtorianorum, quod cooperto capite Euchariſtiam, vel celebrent, vel recipiant, vel adminiſtrent. Nam ſcribit Balſamon l. 7. juris Orient. *Alexandrinum Patriarcham rem divinam facere mitra caput advolutum*, alios vero Orientales aperto capite. Et Monachi omnes S. Antonii Abbatis, ſive Cophiti, ſive Abiſſini, Syri Maronitæ *cucullam monaſticam in Liturgia celebratione, & in ipſa Euchariſtiæ conſecratione; vel perceptione retinent*; idque ex præſcripto S. Pachomii Abbatis, Regula 91. eamque regulam refert Cl. Aſſem. diſſ. de Syr. Neſt. p. 306. par. 2. Bibl. Orient. Itaque, ubi viget uſus celebrandi, ac recipiendi Euchariſtiam detecto capite, ex Eccleſiæ præcepto id eſt ſervandum; a quo præcapto ſola Apoſtolica Sedes diſpenſare valet; ubi vero contraria vigeat ex majorum traditione conſuetudo, nihil eſt, niſi ex Apoſtolicæ Sedis decreto, immutandum.

Quarto, Thomas a Jeſu lib. VII. de Converſione omnium Gentium c. 2. inter errores, quorum Neſtorianos accuſat, hunc refert: *Clerici omnes apud Chaldaeos, & etiam illi Laici, qui alios devotione excedunt, ſacram Dominici Corporis communionem in manibus propriis recipientes, ſub utraque ſpecie communicantur; ceteri vero laici Corpus Domini Sanguine intinctum aſſumunt*. At in iis nil eſt, quod reprehendere poſſit morem ſacram Euchariſtiam recipiendi in manibus: nam conſuetudo hæc in Eccleſia antiqua eſt, atque in aliis quoque Eccleſiis diu viguit. Dionyſius Alexandrinus in Epiſtola ad Xiſtum Papam apud Euſebium l. VII. hiſt. Eccl. c. 9. ait, *qui ad ſacram menſam adſtiterit, & manus adſuſcipiendum ſacrum cibum porrexerit*. Baſil. in Epiſt. ad Cæſariam Patriciam, *in Eccleſia* inquit, *Sacerdos particulam tradit, detinet autem eam cum omni libertate is, qui ſuſcipit, ac ita ori admovet manu propria*. Cyril. Catech. 5. Damaſc. l. 4. d. Fide Orth. c. 24. aliique Græci Scriptores tradidere, communem fuiſſe Eccleſiæ Grecæ morem tradendi Dominicum Corpus in communicantium manibus uſque ad octavum ſæculum, a quo tempore adhiberi cepit cochlear, quo communicantibus vivificum alimentum elargiuntur. Apud Neſtorianos vero antiquus uſus viget porrigendi in manus Euchariſtiam, & Calicem ori admovendi: *rarus vero, & a recentioribus quibuſdam Preſbyteris, Miſſionariorum hortatu, uſurpatus mos eſt, communionem Corporis in os communicantium tradendi*, inquit Aſſem. loco cit. Quamobrem injuria hac de cauſſa damnantur.

At multo minus damnari debent ob Communionem ſub utraque ſpecie, quæ Latinæ quoque Eccleſiæ per plura ſæcula communis fuit, quæque in univerſo Oriente viget. Imo & iis, qui in Italia ſunt, Græcis, in illis locis, in quibus ejuſmodi ritus introductus eſt, & ad præſentem uſque diem ſervatur ac viget, permittitur: *ita tamen, ut ſub altera tantum ſpecie totum, atque integrum Chriſtum, verumque Sacramentum ſumi firmiter credant, ac propterea, quoad fructum attinet, nulla gratia ad ſalutem neceſſaria eos fraudari, qui unam ſpeciem ſolam accipiunt; ubi vero præfatus ritus conſuetudine hactenus receptus non eſt, Epiſcopis, quorum juriſdictioni* Græci ſubjiciuntur, *cura ſit, ne impoſterum admittatur*, inquit S. M. Bened. XIV. Conſtit. *Etſi Paſtoralis*.

Nota. Circa Communionem ſub utraque ſpecie cavendum eſt, ne Orientales errent, aut credendo ſub una tantum ſpecie integrum Chriſtum non ſuſcipi, aut damnando Latinæ Eccleſiæ morem, aut tenendo divinum adeſſe præceptum de communicando ſub utraque ſpecie.

Quinto, Orientales etiam pueris ante rationis uſum,

ſum, imo ſtatim poſt Baptiſma diſtribuunt. Conſuetudo hæc, ut ſupra notavi, viguit olim & in Latina Eccleſia; atque Apoſtolica Sedes in iiſdem Orientalibus, iis exceptis, qui ſub Latinis Epiſcopis degunt, permittit, ac tolerat. Cavendum vero quam maxime, ne in puerorum communione quidquam occurrat, quo Sacramento injuria fiat, atque hæreſis e nonnullorum Orientalium mentibus eliminanda eſt, qua credunt, ſine Eucharistiæ ſuſceptione baptizatos pueros æternam aſſequi non poſſe beatitudinem.

Hinc ex Encyclica ſæpe laudata, hæc addimus. Quibuſdam Eccleſiæ ſæculis uſus obtinuit, ut poſt Baptiſmum illico pueris Sacramentum Euchariſtiæ administraretur; non quod id neceſſarium crederetur, ſed mero ritu, ac vigente conſuetudine, ut ex Trident. Conc. eruitur Seſſ. 21. cap. 4. & magis etiam comprobatur ex eo, quod damnatum Armenorum errorem a Bened. XII. etiam Raynaldus recenſeat, quo putabant ad æternam puerorum ſalutem, & Baptiſmi iis collati validitatem, poſt Confirmationis Sacramentum, Euchariſtiam etiam iiſdem eſſe adminiſtrandam. In Occidentali Eccleſia a quadringentis & amplius ab hinc annis hæc conſuetudo ceſſavit. Apud Orientales vero Melchitas, Syros Armenos, & Cophtos viget adhuc; atque etiam apud Græcos hæc diſciplina ſervatur, inquit Arcudius lib. 5. de Sacr. Euchar. cap. 11. ſed aliqui ex ipſis paulatim eam deſeruerunt, propter incommoda, quæ in præbenda pueris poſt Baptiſmum Euchariſtia ſequebantur. In Synodo etiam habita in monte Libano 18. Sept. an. 1596. Patriarcha Maronitarum Sergio, can. 7. decretum fuit, ut caverent deinceps Sacerdotes univerſi, *ne quemquam ante rationis uſum ad communionem Euchariſticam admitterent*. Idemque ſtatuere PP. Concilii Zamoſciæ, an. 1720. §. 3. de Euchariſtia, & Concilii Maronitarum in Monte Libano celebrati an. 1736. Quod etiam inculcatur Italo-Græcis Conſt. *Etſi Paſtoralis &c.*

De Communione quoque ſub utraque ſpecie, nonnulla habet, quæ eruditionis cauſa addimus. In Collegio Græcorum Romæ a Gregorio XIII. erecto, in quo Græcus ritus ſervatur juxta Collegii Conſt. ab Urbano VIII. confirmatas, Alumni debent quintadecima quoque die, necnon feſtis diebus ſollemnibus, & ſingulis Adventus, & Quadrageſimæ Dominicis, Latino ritu ſervato: in feſtis vero ſollemnioribus, videlicet Paſchatis, Pentecoſtes, & nativitatis Domini, jubentur Euchariſtiam Græco ritu ſuſcipere, hoc eſt in fermentato, Sanguine intincto, ad quam rem perficiendam Sacerdos utitur parvo cochleari, quod infert in os ſuſcipientis Euchariſtiam: qui Ritus ſervatur etiam cum Græcis reliquis, qui prædictis diebus ad ſollemne miſſæ ſacrificium conveniunt, aut qui aliis per annum diebus in Eccleſia Græci Collegii ſibi Euchariſtiam ritu græco adminiſtrari depoſcunt. Italo vero Græcis in ſæpe cit. Conſt. *Etſi Paſtoralis*, ſolum in illis locis Communio ſub utraque ſpecies permittitur, in quibus Ritus adhuc viget, in reliquis vero prohibetur. Gregor. XIII. Maronitarum Patriarchæ reſcripſit. *Laici a Communione ſub utraque ſpecie pedetentim arcendi ſunt, totus enim Chriſtus ſub una ſpecie continetur, & in uſu Calicis magnum eſt periculum effuſionis*, ut refert Tho. a Jeſu *de Conv. Omn. Gen.* 486. Hinc in Libanenſi Conc. an. 1736. par. 2. n. 21. hujuſmodi conſilio inhærentes decrevere: *Ne Laico, vel Clerico in minoribus Ordinibus conſtituto communio ſub utraque ſpecie tradatur, ſed ſub una tantum, panis nimirum. Ac Diaconis, ut Hoſtiam Sanguine intinctam a Sacerdotibus, in ſollemni præſertim Miſſa accipere poſſint, & valeant*, permiſerunt, *modo abſit cochlearis uſus, quem omnino abrogandum ſtatuerunt*.

Sexto, cum in Trid. Synodo ſeſſ. XIII. c. 8. ſtatutum ſit, *ut Laici a Sacerdotibus communionem accipiant, Sacerdotes autem celebrantes ſeipſos communicent*. id ſervari debet in utraque Eccleſia, ubi hæc conſuetudo jam viget, ſicubi vero antiquo more a Diaconis, jubente Epiſcopo vel Presbytero, aut Euchariſtia, vel Calix fidelibus tribui ſoleat, ut ab Orientalibus nonnullis fieri ſolere fertur, ii damnandi non ſunt, cum hæc conſuetudo ab antiquis Patribus trahat originem.

§. IV. *De Sacra Liturgia, ſive Miſſa.*

HAbes ex Auctore, quid Miſſæ nomine veniat, & ex iis, quæ nos de Orientalium rituum varietate diſputavimus, facile intelliges, idem eſſe apud Orientales Liturgiam, ac penes Latinos Miſſam. Plura ibi de Orientalium circa Miſſam diſciplina expoſuimus; ſed hic in gratiam præſertim Miſſionariorum nonnulla addimus, quæ ſcitu neceſſaria videntur, quæque per varia quæſita exponemus.

Quæres. Utrum Sacerdos carens Miſſali linguæ ſui ritus exarato, alterius linguæ Miſſali uti poſſit, proprio tamen ritu ſervato?

Reſp. 1. Id neutiquam licere; obligatione enim illa, qua quiſque propriæ Eccleſiæ ritum ſequi tenetur, adſtringitur etiam ad ſervandam in ſacris faciendis linguam, quæ propria ſit ritus, quem tenet. Hinc Sac. Congr. de P. F. die 20. April. 1631. petentibus Miſſionariis Georgiæ facultatem celebrandi Miſſam ritu latino in idiomate Georgiano vel Armeno, reſpondit, *illam pro nunc concedendam non eſſe, niſi eſſet medium ad convertendos Georgianos potiſſimum*. Ex quo manifeſtum fit, ſine Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione nefas eſſe aliena lingua ſacrum celebrare, prudenter vero ſe gerere Miſſionarios, ſi facultatem hanc petant, dum ex ea plurimum prodeſſe poſſe ſperent animarum ſaluti, vel Hæreticorum converſioni. Quamobrem, *Petentibus Fratribus Carmelitis diſcalceatis, ut Sacerdotibus ſui Ordinis, qui in Regno Perſiæ exiſtunt, & in futurum exiſtent, liceat Miſſam in lingua Arabica celebrare: Sanctiſſimus in Chriſto Pater & Dominus Noſter divina Providentia Urbanus Papa VIII. auditis Fratrum ſuorum S. R. E. Cardin. Congreg. de P. F. ſententiis, ad conſolationem populorum, qui in eo regno Catholicam Fidem nuper ſuſceperunt, Sacerdotibus prædictis licentiam petitam conceſſit cum infraſcriptis conditionibus, videlicet: ut Ritus Latinus in celebratione Miſſarum retineatur: ut Miſſale Romanum in lingua Arabica litterali tranſlatum in Urbe prius approbetur; & denique ut ſemel tantum ſingulis diebus in unaquaque illius Regni Eccleſia, in prædicta lingua celebrare liceat, non obſtantibus, &c.* S. Cong. de P. F. die 17. Aprilis 1624.

Reſp.

Digitized by Google

Reſp. 2. Contra Carolum Franciſcum a Breno ne quidem neceſſitate urgente, ſcilicet ne infirmus ſine Viatico decedat, aut populus die feſto Miſſa careat, licere vulgari aut alieno idiomate ſacrum facere. Eccleſia enim vulgaris linguæ uſum in ſacris faciendis prohibet, ac unumquemque proprio ritu ſacra celebrare jubet. Publicum autem Eccleſiæ bonum exigit, ut ipſius leges, quibus præſertim modus ſacrificandi præſcribitur, a ſacris Miniſtris religioſe ſerventur. At privati commodum eſt, vel ſacrum Viaticum ſuſcipere, aut ſacrum die feſto audire, ut 2. §. ex Verticello diximus, ubi addidimus etiam, præceptum audiendi Sacri, aut recipiendi Viatici non obligare Fideles, niſi dum Sacrificium juxta præſcriptos ab Eccleſia ritus perfici poſſit. Ecquis dicat, poſſe publicam Eccleſiæ legem contemni, quæ ſcilicet ad publicum miniſterium ſpectet, ut privati eorum obligationi ſatisfacere poſſint?

Quæres 2. Utrum Miſſionariis liceat in Hæreticorum & Schiſmaticorum Eccleſiis celebrare?

Reſp. 1. *Negative, quia datur Miſſionariis uſus altaris portatilis, & facultas benedicendi paramenta, ideo non eſt neceſſe ut ipſi in præfatis Eccleſiis celebrent, vel Schiſmaticorum veſtibus utantur*; ita cenſuerunt Theologi cujuſdam particularis Congregat. habitæ Romæ 7. Maji 1631. ſuper dubiis Miſſionariorum Cappuccinorum Orientis in Palatio Em. Pamphilii. Vide append. *de Commun. in divinis cum Hæreticis*.

Reſp. 2. In Eccleſiis Catholicorum ab Hæreticis occupatis, id licere conſtat ex decreto Cong. ſup. Inquiſit. die 13. Junii 1534. quo *affirmative* reſponſum fuit ad dubium, quod ſequitur: *An in Eccleſiis Catholicorum Retkia ab Hæreticis occupatis, Miſſionarii poſſint ſua exercitia continuare?* Ac certis conditionibus licet etiam cum diſpenſatione in aliis Hæreticorum Eccleſiis, ut liquet ex ſequenti decreto: *Sanctiſſimus Dominus Noſter D. Clem. divina Providentia Papa XI. in particulari audientia mihi Commiſſario S. Officii data dixit, quod ad facilius promovendam Schiſmaticorum, & Infidelium converſionem, illoſque alliciendos ad Fidem Catholicam amplectendam ſacrarum Cæremoniarum intuitu, benigne indulſit Patri Præfecto, ſeu Vicepræfecto Miſſionariorum pro tempore in Æthyopia exiſtentibus, ut pro eorum arbitrio, & conſcientia diſpenſare poſſint cum iiſdem Miſſionariis, eiſque facultatem concedere celebrandi Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium Catholico Romano ritu ſuper Altari in Templis Hæreticorum, ſeu Schiſmaticorum in Æthyopia; ita ut eadem Altaria non inſerviant, niſi pro nudis tabulis, & more Catholicorum diſponantur cum ſacrato Lapide, Mappis, Sanctiſſimi Miſſæ Sacrificii Ritu prædicto: nunquam tamen generaliter, ſed in caſibus particularibus, in quibus alia loca commodiora non ſuppetant, ut urgens ſit neceſſitas ad facilius dictam converſionem promovendam, & inſuper ad Catholicorum conſolationem, aliiſque juſtis, & urgentiſſimis de cauſſis, indicandis ab eiſdem Patre Præfecto, ſeu Vicepræfecto Miſſionariorum, ſuper quibus eorum conſcientiam oneravit*. Die 12. Aprilis 1704.

Quæres 3. An Miſſionariis, quibus conceſſus eſt altaris portatilis uſus, licitum ſit in privatis domibus celebrare?

Reſp. Ex decreto Sac. Cong. de P. F. ſuper rebus Sinarum, & Indiarum Orientalium die 14. Dec. 1668. non licere celebrare in domo infirmi, ſi Viaticum ſaltem occulte ad infirmum deferri valeat, vel in domo infirmi, vel ſaltem in viciniori domo ſacrum peragere, *ſi locus decens ſit, ne infirmus Viatico privetur*. Dum autem Eccleſia careat, vel in propria domo oratorio ſive cappella, licere iis ſentio in privatorum domibus ſacrum peragere, dum locus decens ſit, & cum eorum facultas limitata non ſit, ſive reſpectu particularis loci ſublata; quod ex facultatibus quas habent, metiri debent.

Quæres 4. An vigore ſolius facultatis celebrandi Miſſam in quocumque loco decenti, Miſſionariis conceſſæ, poſſit licite ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium ab ipſis celebrari, ſicut a quibuſdam ipſorum, ſingulis diebus Dominicis, & feſtis celebratur ſuper Mare in navibus prope littus appulſis, abſque præſentia alterius Sacerdotis, qui Calicem poſt Conſecrationem firmum cuſtodiat ad penitus evitandum effuſionis periculum, ut Doctores opinantes requirunt?

Reſp. Nullo modo licere Cappuccinis, nec Minoribus Obſervantiæ, neve quibuſcumque aliis celebrare, vel mandare, & permittere celebrari Miſſam in navibus, quia omnino eſt prohibitum. Sac. C. particularis de P. F. die 29. Januarii 1667.

Nota. Orientales, ut diximus c. 11 t. pag. *477.* antiquam conſuetudinem ſervant, hoc eſt, unicum in Eccleſiis Altare habent, ubicumque in eo ſacrum in die celebrant. Ex iis, quæ ibi diximus, exploratum eſt ab hac conſuetudine, ſive ab orta inde obligatione nonniſi ex Romani Pontificis diſpenſatione liberari poſſe; quam diſpenſationem, uti ibi oſtendimus, Græco-Melchitæ ex parte obtinuerunt, ampliorem vero Græco-Itali.

Orientales omnes vel Altaria conſecrata, vel quæ ſaltem ſuperimpoſitum habent ſacrum lapidem ſervant, cujus defectu Græci uti ſolent *Antimenſio*. Super *Antimenſion* nefas eſt Latinis ac alterius quoque ritus gentibus, qui hunc morem non habeant, ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, celebrare. Nulli autem vetitum eſſe arbitror ſuper ſacrata Orientalium Altaria celebrare, dummodo tamen lex ſervetur de uno ſuper unico Altari celebrando ſacro, ac etiam ſi fieri poſſit, juxta celebrantis ritum ornetur, ut in Conſt. pro Italo-Græcis exprimitur. At ſicubi paramentorum mutatio ſcandalo eſſe poſſit, vel habeatur pro Orientalis ritus contemptu, non dubito, quin valide celebretur a Latino quoque in Altari, Orientalium more parato.

Habent etiam Orientales circa tempus celebrandi peculiarem diſciplinam. Maronitæ jejunii tempore in quadrageſima Miſſam ad tres horas poſt meridiem celebrare ſolent, moremque ipſorum imitari permiſit Miſſionariis Cappuccinis ibidem degentibus Sac. Cong. 22. Aprilis 1681. Neſtoriani feria v. in Cœna Domini poſt ſolis occaſum celebrant, & Sabbatis, ac Dominicis quadrageſimalibus poſt horas veſpertinas. Modo univerſæ Eccleſiæ legem de præmittendo ſacræ communioni jejunio ſervent, reprehendi nequeunt, ſicut nec Armeni, & ſi qui ſint alii Orientales, qui celebrent in ſabbato ſancto, vel aliis diebus poſt ſolis occaſum, cum antiquam conſuetudinem ſequantur. Sicut quiſque rite ſequitur propriam circa horam ce-

Digitized by Google

lebrandi conſuetudinem, quæ probata ſit, ita contra conſuetudinem, ac Eccleſiæ legem celebrationis tempus immutando ac pervertendo, Sacerdotes peccat. Neque circa hoc diſpenſare poteſt, niſi ſumnus Pontifex, qui juſtis de cauſſis facultatem conceſſit Miſſionariis Sinenſibus celebrandi tribus ante auroram horis contra Latinæ Eccleſiæ diſciplinam, 25. Novembris 1665. Scilicet, ut Fideles, quos Magiſtratus Gentiles Religionem exercere prohibebant, poſſent confiteri, Euchariſtiam ſumere, ac deinceps antequam dies eluceſceret ad proprias domos tuto redire.

Quæres 5. An liceat Sacerdoti Catholico eleemoſynam a Schiſmaticis, vel Hæreticis accipere pro Miſſa juxta eorum intentionem celebranda?

Reſp. Non licere. Primum, quia nefas eſt cum iis in divinis communicare, ut alibi a nobis eſt demonſtratum, & ut decernitur a Concil. Lateran. V. ſeſſ. xi. §. *Statuimus inſuper*. Sacerdos vero cum iis communicat, pro quibus Miſſæ ſacrificium applicat, quos ſacrificii participes eſſe vult, atque ii qui eleemoſynam dant, ſacrificium ſibi communicari cupiunt, eo modo, quo fieret, ſi ſacrum faciendum committerent Sacerdotibus propriæ ſectæ, cum quibus communicare contendunt. Deinde Sacerdos dum juxta offerentis eleemoſynam voluntatem ſacrificium celebrat, ut publicus Eccleſiæ Miniſter ſe gerit, ac Eccleſiæ nomine pro iis orat, qui eleemoſynam ſint elargiti, ejuſque illis ſuffragia impertiatur: Eccleſia vero hanc ſuffragiorum communionem Schiſmaticis Hæreticis, & excommunicatis omnino prohibet, cap. *A nobis* de ſent. excom.

Quæres 6. An Presbyteri Orientales conjugati dum celebraturi ſint, abſtinere debeant ab uxoribus, & quamdiu?

Nota. Eſſe omnino abſtinendum non ſolum nocte antecedente ſacri celebrationem, ſed inſuper aliquot dies juxta cujuſque Eccleſiæ Canones & diſciplinam, cujus tranſgreſſio nunquam gravi culpa caret. Circa dierum numerum quiſque propriæ Eccleſiæ ritum ſervare tenetur. Quod ſpectat ad Armenos, en dubium Sac. Cong. propoſitum a Carmelitis Diſcalceatis Miſſionariis in Perſia, ejuſque reſponſio. *An Presbyteris Armenis conjugatis moderandum ſit tempus abſtinentiæ ab uxoribus; quadraginta ſcilicet dierum ante, & totidem poſt Miſſæ celebrationem ab eorum Ritu præfixum & determinatum? Reſp. Nihil eſſe innovandum, & Epiſcopus curet pro ſui Paſtoralis Officii munere, ut Presbyteri conjugati catholici Armeni ritum ſuum obſervent*, C. S. Off. die 14. Maji 1705. Pro Græco-Italis Clemens VIII. ac deinceps Bened. XIV. Eccleſiæ Græcæ Canones inculcando, habent: *Presbyter Græcus conjugatus antequam ad ſacrum ſacrificium, ſeu ſanctam Miſſam celebrandam accedat, vel per hebdomadam, vel per triduum ab uxore curet abſtinere.* Si ſpectentur canones Eccleſiæ Orientalis nihil in iis frequentius inculcatur, quam continentia iis, qui Euchariſtiam ſuſcipere, vel ſacra tractare debeant, ac etiam quadrageſimalis jejunii tempore; ſed quot dies ab uxore abſtinere debeat Presbyter, qui ſit celebraturus, in iis expreſſum non legimus. Balſamon vero refert *a ſanctiſſimo Patriarcha Luca de hoc interrogato Synodaliter fuiſſe pronunciatum, tribus ante diebus a corporali congreſſu abſtinere debere conjuges, qui ſunt divinorum Sacramentorum futuri participes. Quin & ſponſos, qui ipſo nuptiarum die, poſt ſanctam communionem congrediuntur, pœnæ ſubjecit*. Vid. expoſ. can. 4. Conc. Carthag. juxt. Ordinem, quem habent can. in collectione Eccl. Orient. Ex hoc perſpicuum fit, juxta Orientalis Eccleſiæ diſciplinam, Presbyterum ad minus tribus diebus ante celebrationem a conjugali congreſſu abſtinere debere, ut licite celebret, quam abſtinentiam illius Eccleſiæ canones etiam in Laicis olim exigebant. Hinc Balſamon ipſe notat in expoſitione alterius canonis, compati non poſſe uxoris uſum cum quotidiana Sacri celebratione ſecundum Orientalis Eccleſiæ Canones. ✠

TRA-

TRACTATUS
DE PŒNITENTIÆ
SACRAMENTO.

POEnitentia ſumitur vel pro virtute, vel pro Sacramento. Sumpta pro virtute, eſt virtus inclinans peccatorem ad dolorem ac deteſtationem peccato commiſſo, quatenus eſt offenſa Dei, & ad efficax propoſitum vitandi peccatum, & ſatisfaciendi juſtitiæ divinæ. Eſt aliqua juſtitiæ commutativæ ſpecies: nam qui per ſuum peccatum injuriam Deo intulit, debet eam per ſatisfactionem compenſare, ſi non ad æqualitatem, cujus eſt incapax; ſaltem quantum poteſt, & Deus exigit. Actus virtutis Pœnitentiæ ſunt contritio, & ſatisfactio, de quibus infra.

Pœnitentia ſumpta pro Sacramento; ut hic ſumitur, eſt Sacramentum a Chriſto inſtitutum ad peccata poſt Baptiſmum commiſſa remittenda per actus pœnitentis, & abſolutionem Sacerdotis. Eſſe neceſſariam neceſſitate medii in re, vel in voto, conſtat ex Joan. 20. *Quorum remiſeritis peccata &c.* & ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 2. ibi: *Eſt autem hoc Sacramentum pœnitentiæ lapſis poſt Baptiſmum ad ſalutem neceſſarium, ut nondum regeneratis ipſe Baptiſmus.*

CAPUT PRIMUM.

De Materia Sacramenti Pœnitentiæ.

DUplex eſt, remota, & proxima. Materia remota, & circa quam deſtruendam verſatur, ſunt omnia peccata poſt Baptiſmum admiſſa. Materia proxima, & ex qua componitur, ſunt actus pœnitentis, nempe contritio perfecta vel imperfecta, confeſſio, & ſatisfactio; quæ partes materiales dicuntur, ex Concil. Trident. ſeſſ. 14. can. 4. *Si quis negaverit ad integram & perfectam peccatorum remiſſionem requiri tres actus in pœnitente, quaſi materiam Sacramenti Pœnitentiæ, videlicet contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem, quæ tres Pœnitentiæ partes dicuntur, anathema ſit.* Differt tamen ſatisfactio actualis ab aliis, quod ſit tantum pars integralis. Datur abſolutio, & hoc Sacramentum conficitur, & confert gratiam juſtificantem ante ſatisfactionem impletam: at nulla res poteſt eſſe ſine tota ſua eſſentia. Contritio vero, & confeſſio ſunt partes eſſentiales. Satisfaciendi tamen propoſitum neceſſario requiritur in contritione.

ARTICULUS PRIMUS.

De Contritione. (1)

Quæſt. I. **Q**Uid eſt Contritio, & quotuplex?

Reſp. 1. Contritio generice ſumpta eſt animi dolor ac deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cetero, Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. Ut autem valeat ad remiſſionem mortalium, ſive intra, ſive extra Sacramentum, neceſſario debet eſſe interna, ſupernaturalis, univerſalis, efficax, & appretiative ſumma.

Reſp. 2. Dividitur in perfectam, & imperfectam: Contritio perfecta eſt ea, quæ concipitur ex actu, ſeu motivo caritatis perfectæ, unde eſt dolor ac deteſtatio de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cetero propter Deum ſuper omnia dilectum

pro-

---

(1) *Quoniam Auctor ſententiam ſuam circa graviſſimam controverſiam* de dolore perfecto, & imperfecto, *variis explicat aſſertionibus ſparſim ductis in præſenti Articulo, qui ſeptem Quæſtiones complectitur, idcirco, ut univerſa ipſius doctrina commode apprehendatur unico veluti intuitu, juvat hic eam ſummatim exhibere contextam ſequentibus ex membris.*

1. Quilibet actus caritatis perfectæ, quem contritio perfecta includit, abſolute ſufficit extra Sacramentum ad juſtificationem (*q.* 2.) *Caritatem perfectam intellige in genere amorum, quibus diligi poteſt Deus: hoc eſt, quæ involvit amorem purum propter Deum, atque creatis omnibus Deum anteponit, Caritas enim, qua Deus ſuper omnia diligitur, quia in ſe bonus*, perfectiſſimus eſt amor *juxta Rom. Catechiſmum* (*par.* 2. *tit. de Pœnit. n.* 28) *& ideo contritionem conſtituit, quæ vehementiſſimum animi dolorem conjunctum* habet: *Id enim perſpicue docuere S. Tho. & Richardus de Mediavilla. Primus enim in Scripto ad Hanibaldum Cardinalem tit. SS. XII. Apoſt.* (*in* 4. *ſent. diſt.* 17. *qu.* 1. *art.* 2.) *ſic ait:* Dicendum, quod in contritione duplex eſt dolor. Unus in voluntate, qui non eſt aliud, quam diſplicentia peccati, & in hoc conſiſtit eſſentia contritionis: alius in ſenſualitate, qui cauſſatur ex primo dolore. Primus dolor ſecundum intenſionem debet eſſe maximus in genere, ſcilicet comparatione aliorum dolorum; quia quanto aliquid debet magis placere, tanto ejus oppoſitum debet magis diſplicere. Non tamen oportet, quod ſit maximus in ſpecie hujus doloris: ſicut quilibet amor caritatis eſt maximus in genere, ſed non in ſua ſpecie. Secundum durationem vero oportet, quod ſit maximus, quia per totum tempore præſentis vitæ durare debet in habitu, ſed non in actu ... Secundus dolor non oportet, quod ſit maximus intenſive, quia non requiritur ad contritionem de neceſſitate, ſed de perfectione: nec extenſive, ut ſi nimis duret, homo in deſperationem labatur. *Secundus vero hæc habet* (*in* 4. *ſent. diſt.* 17. *art.* 1. *q.* 6.) Cum contritio dicat actum pœnitendi caritate formatum, & quantumcumque modica caritas ſufficiat ad remiſſionem quantorumcumque & quorumcumque peccatorum mortalium; quantumcumque parva contritio ſufficit pro quantocumque magno peccato. *Quid clarius?*

2. *Proinde* ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam non requiritur contritio caritate perfecta (*Reſp.* 4. *qu.* 6.) *ſeu contritio, quæ ſit informata actu caritatis mox explicatæ. Siquidem apud DD. in confeſſo nunc eſt, minus requiri intra, quam extra Sacramentum.*

3. *Hinc autem fit, ut* contritio perfecta, & imperfecta differant ſpecie, cum habeant diverſa motiva (*Reſp.* 2. *q.* 1.) *adeoque utriuſque diſcrimen non ſit repetendum a vario dumtaxat perfectionis gradu unius ejuſdemque caritatis, remiſſæ ac intenſæ, uti S. Thom. de Villan.* (*ſerm. in Dom. de Paſſ.*) *expreſſe notavit.* Solus dolor ille contritio eſt, qui eſt propter Deum. Unde attritio, & contritio non tam differunt, quia contritio eſt dolor intenſus, & attritio eſt dolor remiſſus; ſed magis quia contritio eſt dolor perfectus propter Deum, & attritio dolor imperfectus, & mixtus cum aliis reſpectibus.

4. Ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam requiritur, ut contritio imperfecta includat aliquem Dei amorem, non tamen qui extra Sacramentum juſtificet; *ſeu* qui non ſit caritas perfecta (*Reſp.* 2. *q* 6.) *Ex quo ſequitur, purum putumque gehennæ metum minime ſufficere.*

5. *Ejuſmodi amor, qui Sacramentalem attritionem informare debet*, eſt amor ſpei, ſeu concupiſcentiæ, quo peccator adultus non ſolum avertitur a creatura, ſed etiam convertitur ad Deum, ipſum ſuper omnia amando, ut ſuum ſummum bonum, & ſuam beatitudinem (*Reſp.* 1. *qu.* 6.) *Dicitur amor* ſpei, *non quia ſolius ſpei actus ſit, ſed quia* cauſſatur ex ſpe *juxta Doct. Angelicum* (1. 2. *q.* 40. *art.* 7.) *Appellatur etiam* concupiſcentiæ, *non qualiſcumque, ſed* in finem recte ordinatæ *juxta D. Seraphicum* (*in* 3. *ſent. diſt.* 27. *art.* 2. *q.* 1.) *qua nimirum tendit non in ſolam* formalem *beatitudinem, ſed principaliter in* objectivam: *hoc eſt, in ipſum Deum beantem. Unde amor iſte vocari poteſt* mercenarius ſimpliciter, *non* mercenarius ſerviliter. *S. Franciſcus Saleſius* (*lib.* 3. de Carit. *part.* 1. *c.* 17.) *eum perbelle deſcribit.* Hic amor, qui dicitur ſpei, amor eſt concupiſcentiæ, per quem non Deum ad nos trahimus, ſed ipſi unimur tamquam noſtræ finali felicitati. Per hujuſmodi amorem nos cum Deo amamus, ſed ipſi non præferimur, nec ipſi æquamur. Amor noſtri miſcetur cum illo Dei, ſed amor Dei vincit. Amor noſtri partes obtinet ſuas; ſed tamquam motivum dumtaxat, non tamquam finis. Amor noſtri aliquem obtinet locum, ſed Deus principalem obtinet ſedem. " Alia plura ibidem profert S. Præſul perquam apta convellendo craſſo illorum errori, qui *concupiſcentiæ* amorem ante repudiant, quam rite intellexerint; utpote non diſtinguentes (quemadmodum ceteroqui par eſt, atque ex prælaudato D. Bonavent. facile addiſci poteſt) amorem concupiſcentiæ *mercenarium ſimpliciter*, & *mercenarium ſerviliter*, juxta tritam apud Ethnicos omnes diſtinctionem beatitudinis *objectivæ*, & *formalis*.

6. Ceterum quoad praxim, Pœnitentes ſemper adducendi ſunt ad eliciendam contritionem perfectam

(in

Digitized by Google

propter ſe, hoc eſt, propter infinitam amabilitatem ſuam. Imperfecta, quæ attritio dicitur, eſt ea, quæ ex alio motivo ſupernaturali, quam caritatis concipitur, ut ex peccati turpitudine, vel ex gehennæ & pœnarum metu. Concilium Tridentinum *ſupra*. Quare differunt ſpecie, cum habeant diverſa motiva: differunt etiam ex parte effectus, nam perfecta Deo reconciliat extra Sacramentum cum ejus voto; non imperfecta: quoad cetera conveniunt.

Quæſt. II. *An contritio perfecta ſemper juſtificat extra Sacramentum, per modum ſcilicet diſpoſitionis ultimæ, licet non ſine voto Sacramenti?*

Reſp. Affirm. (1) *Prob.* 1. ex Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiam &c. vita vivet*, 2. Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 4. docet, *etſi contritionem hanc aliquando caritatem perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare prius, quam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur; ipſam nihilominus reconciliationem ipſi contritioni, ſine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam*. 3. Quia S. Pius V. & Gregorius XIII. damnavit hanc Baji propoſitionem: *Per contritionem etiam cum caritate perfecta, & cum voto vero percipiendi Sacramentum, non remittitur crimen extra caſum neceſſitatis, aut martyrii, ſine actuali ſuſceptione Sacramenti*.

Imo quilibet actus caritatis perfectæ, quem contritio perfecta includit, & qui dicitur contritio virtualis, abſolute ſufficit extra Sacramentum ad juſtificationem, ſine dolore & propoſito formali, ut conſtat. 1. Ex Script. Prov. 8. *Ego diligentes me diligo*. Joan. 14. *Qui diligit me, diligetur a Patre meo; & ego diligam eum &c.*

2. Ex Patribus id paſſim aſſerentibus.

3. Quia damnatæ ſunt hæ Baji propoſitiones.

32. *Caritas illa, quæ eſt plenitudo legis, non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione peccatorum*. 70. *Homo exiſtens in peccato mortali, poteſt habere veram caritatem*.

4. Quia perfecta Dei dilectio eſt perfecta converſio ad Deum. Tamen actus caritatis perfectæ non reconciliat hominem Deo ſine voto contritionis & Sacramenti, quod in illo virtualiter & implicite includitur; nec ſine obligatione eliciendi poſtea contritionem formalem de iiſdem mortalibus jam remiſſis, & eadem confitendi.

Quæſt. III. *An contritio eſt neceſſaria?*

Reſp. 1. Contritio formalis, vel virtualis ſufficiens ad remiſſionem peccati mortalis eſt neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem. *Prob.* 1. Ex Luc. 13. *Niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis*. Et Act. 3. *Pœnitemini & convertimini, ut deleantur peccata veſtra*. 2. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 1. & c. 4. Ratio eſt, quia ſine illa, etiam inculpate omiſſa, obtineri nequit remiſſio peccati mortalis, nec proinde ſalus. Contritio autem ſufficiens ad remiſſionem mortalium eſt contritio perfecta, vel attritio ex amore Dei inchoato, ſeu imperfecto cum Sacramento, ut infra dicam.

Dixi, *vel virtualis*. Quia actus caritatis perfectæ ſufficit ad juſtificationem, etiam ſine dolore formali, & eſſe poteſt in eo qui non cogitat de peccatis, eſtque pœnitentia virtualis, quia efficaciter ad contritionem movet eum, qui de peccatis cogitat, & habet vim reconciliandi cum Deo extra Sacramenta.

Reſp. 2. Contritio formalis eſt etiam neceſſaria neceſſitate præcepti. Nam 1. extat præceptum ſpeciale divinum eliciendi contritionem formalem; ut conſtat ex Matth. 4. & Act. 2. *Pœnitentiam agite*. 2. Omnia media ad ſalutem neceſſaria, directe & ratione ſui a Deo præcipiuntur: ſed contritio formalis eſt medium a Deo conſtitutum, ut neceſſarium ad reconciliationem cum eo, ut docet Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 4. *Fuit quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus neceſſarius*. 3. Ratione ſui præcepta eſt lege cujuſdam juſtitiæ ad Deum, ex qua tenemur, quantum in nobis eſt, reſarcire injuriam Deo illatam, modo ex natura rei convenienti, & a Deo inſtituto, qualis eſt dolor & propoſitum efficax. Hinc peccator, qui elicuit actum caritatis perfectæ, tenetur adhuc contritionem formalem elicere; & omiſſio contritionis præceptæ eſt ſpeciale peccatum contra virtutem Pœnitentiæ.

Obſerva. Contritio, quæ neceſſaria eſt neceſſitate tum medii, tum præcepti, debet reconciliare peccatorem cum Deo: ac proinde eſt Contritio perfecta extra Sacramentum, & ſaltem attritio conjuncta cum amore Dei imperfecto ſeu amore ſpei, in Sacramento. Nam contritio non exigitur, niſi ad placandum Deum, ad divinam injuriam, quantum fieri poteſt, compenſandam, & ad reconciliandum hominem cum Deo.

Quæſt. IV. *Quandonam præceptum contritionis obliget?*

Reſp. Tenemur jure divino & naturali ad non differendam ſaltem notabiliter contritionem ſufficientem ad juſtificationem poſt mortale admiſſum, ita ut notabilis ejus dilatio ſit novum peccatum mortale. *Prob.* 1. ex Eccl. 5. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; ſubito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te*. Item Chriſtus, Matt. 24 & 25. Marc. 13. Luc. 18. jubet nos ſemper vigilare & paratos eſſe ad mortem. Sed hoc præceptum violat qui notabili tempore manet in ſtatu peccati: nam non vigilat, nec paratus eſt. 2. Ex Patribus, qui paſſim longam Pœnitentiæ dilationem graviter increpant. 3. Notabilis dilatio contritionis, quæ a Deo ſtatuta eſt ad ſatisfacien-

(in fin. q. 6.) *quia nempe varias ob cauſas id utilius, tutiuſque. Hæc ſunt genuina Auctoris ſenſa, cui nunc aſſentiuntur & numero & ſapientia præſtantes Theologi, quibus placet via media incedere inter extremas aliorum opiniones*.

(1) *Hæc theſis eſt contra Guillelmum Eſtium, qui ſic ſtatuit (in 4. Sent. diſt. 17. §. 2.)* Neque ordinarie, neque frequenter, at multo minus ſemper, ſed raro fit, ut ante actualem Sacerdotis abſolutionem peccatores ſit abſolutus coram Deo, *ſupple, prævia cordis contritione perfecta*. *Qui ejuſdem Theologica Commentaria notis Critico Theologicis illuſtravit, veriſſime advertit*, ſententiam iſtam noſtris temporibus ſingularem eſſe appellandam, cum ab ea fere omnes receſſerint.

ciendum ejus offenſæ, ejuſque amicitiam recipiendam, eſt graviter injurioſa Deo: nam eſt violatio juris divini exigentis reparationem injuriæ, Deo illatæ, ſine notabili mora. Idem quippe jus obbligans ad compenſationem injuriæ ſimul obligat ad illam non differendam ſaltem notabiliter, ut patet in injuriis humanis. Præterea tempore notabili non curare de reconciliatione cum Deo ineunda, & permanere voluntarie in inimicitia Dei, dum ab eo ſollicitaris ad redeundum in gratiam, eſt ſecundum æſtimationem prudentum, virtualiter amicitiam divinam contemnere. 4. Gravis eſt inordinatio voluntarie notabili tempore ſejungi, & habitualiter averti a fine ultimo, ut rem magis ex morali quodam judicio, quam ex ſubtili diſquiſitione expendenti facile patebit. 5. Per talem dilationem peccator exponit ſe periculo labendi in novum peccatum; nam ex communi Patrum & Doctorum doctrina, homo non poteſt diu in peccato mortali verſari, quin iterum in novum mortale incidat. *Peccatum quod pœnitentia non diluit, ipſo ſuo pondere mox ad aliud trahit*, ait S. Greg. lib. 23. mor. c. 9. Hinc illud Eccl. 3. *Peccator adjiciet ad peccandum*. Et vero (ut ait Delugo) hæc eſt voluntatis natura, ut quiſque operatur juxta id quod amat & intendit, nec diu eligere poſſit media difficilia ad finem alium, quem minus amat.

Quare (1) notabilis dilatio contritionis eſt peccatum mortale contra virtutem Pœnitentiæ, & contra caritatem, vetantem contemptum quemlibet divinæ amicitiæ. Quænam autem dilatio notabilis cenſeatur, ut ſufficiat ad mortale, ex morali judicio æſtimandum eſt, opportunitate, periculis, tentationibus, & aliis circumſtantiis ſpectatis.

Ceterum ſecundum omnes contritionis præceptum obligat per ſe in quovis probabili periculo mortis: quia cum poſt mortem obſervari nequeat, homo ſe committeret periculo illud non obſervandi. Per accidens vero obligat quoties qui Sacramentum aliquod vult miniſtrare, vel ſuſcipere, quia ex virtute religionis tenetur ſancta ſancte tractare, & proinde ſibi comparare ſtatum gratiæ. Item quando neceſſaria judicatur ad ſuperandam tentationem, vel avertendam calamitatem publicam.

Reſp. 2. Quiſque tenetur lege naturali divina elicere contritionem perfectam in articulo mortis. Ita communius. Quia recta ratio dictat in negotio ſalutis æternæ, eo tempore, quo exacto, defectus ſit irreparabilis, adhibendam eſſe viam tutiorem, & omnem ſecuritatem moraliter poſſibilem, qualis eſt omni adulto contritio perfecta. Nam nemo certo ſcit ſe immunem eſſe ab omni mortali, nec ſe liberandum eſſe per contritionem imperfectam cum Sacramento; quia poteſt ſibi deeſſe Baptiſmus, ſine quo nemo eſt capax alterius Sacramenti; poſſet Confeſſarius non eſſe rite ordinatus, caruiſſe intentione neceſſaria &c. Nec ſatis eſt elicere amorem Dei perfectum, dum occurrunt animo peccata, nam tunc ex præcepto elici debet contritio formalis, ut dixi.

Quæſt. V. *An ad remiſſionem venialium, etiam in juſto, requiratur aliqua pœnitentia ſeu diſplicentia, ac retractatio vel formalis, vel ſaltem virtualis?*

Reſp. Affirm. Ita communiter cum S. Tho. 3. par. qu. 86. art. 1. *Prob.* 1. ex Script. quæ aſſerit indiſtincte & generaliter contritionem eſſe neceſſariam ad remiſſionem peccatorum. 2. Ex S. Auguſt. epiſt. 48. *Nec quemquam putes a quocumque ſeu magno ſeu parvo peccato ad correctionem ſine pœnitentia poſſe tranſire*. Et ſer. 1. in Pſal. 18. *Iniquitas omnis, parva magnave ſit, puniatur neceſſe eſt aut ab ipſo homine pœnitente, aut a Deo vindicante; nam & quem pœnitet, punit ſeipſum .... Non poteſt impunitum relinqui peccatum*. 3. Sapientiæ & juſtitiæ divinæ plane convenit, ut omnis Dei offenſa, propria voluntate admiſſa, ſine retractatione ac diſplicentia ſaltem virtuali non remittatur. Ergo recte creditur Deus, qui connaturalem rerum exigentiam ac convenientiam ſemper ſervat, ſtatuiſſe, ut peccata etiam venialia non condonarentur ſine aliqua eorum Pœnitentia ſaltem virtuali; quæ conſiſtit in actu ſupernaturali virtutis alicujus, vi cujus diſpliceret illud peccatum, ſi memoriæ occurreret.

Quæſt. VI. *Quanam contritio requiritur & ſufficit ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ?*

Reſp. 1. Ad valorem & effectum Sacramenti requiritur contritio formalis, interna, ſupernaturalis, univerſalis reſpectu mortalium, efficax, & appretiative ſumma. Itaque debet eſſe, 1. Formalis, qualis generatim deſcripta eſt, nempe quæ ſit animi dolor ac deteſtatio formalis de peccatis commiſſis, cum propoſito non peccandi de cetero, ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 4. Nam contritio eſt pars neceſſaria Sacramenti ex can. 4. Item ſaltem in praxi requiritur, præter dolorem, etiam propoſitum formale & expreſſum; nam non eſt certum ſufficere virtuale: imo Conc. Florent. explicando contritionem requiſitam, expreſſe commemorat dolorem & propoſitum, & illa tamquam duo requirit. Et a Concil. Trid. contritio definitur: *Animi dolor ac deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cetero*. At definitur per partes eſſentiales, alioqui dolor & deteſtatio non eſſent etiam partes eſſentiales: nam a Conc. non

(1) *Gravis obligatio non differendi* diuturno, *ſeu* notabili *tempore converſionem ad Deum, emanat potiſſimum ex alia gravi obligatione diligendi Deum* frequenter, *ſicuti* (N. 373.) *indicavimus. Ad dignoſcendam autem* notabile dilationem *in utroque & caritatis, & pœnitentiæ negotio, præ oculis habeatur, quæ hanc ipſam ad rem ſcribit Eximius Suarezius* (*Diſp. ſect. 5. Comment. in 3. par. Div. Tho.*) Illud tempus, ſi non ſit poſitiva lege præſcriptum, prudenti arbitrio ipſius hominis, vel alterius, qui ejus cognitu conſcientiæ poſſit auxilium præſtare, committendum eſt, ut penſatis circumſtantiis omnibus judicet, an incipiat nimia eſſe dilatio. Neque aliquam regulam certiorem, aut magis particularem aſſignare poſſum tam in hoc præcepto, quam in aliis affirmativis, præſertim circa actus, qui ad Deum ordinantur, ſola ac nuda naturali ratione perfecta: *quales nimirum ſunt actus credendi, ſperandi, amandi, orandi &c. qui ſatis crebro ſub præceptum venire intelliguntur, vel eo ipſo, quod illorum eliciendorum tempus noluerit Deus in Scripturis Sacris expreſſe patefacere.*

Digitized by Google

non requiritur ſimpliciter propoſitum ; & particula *cum* ſignificat conjunctionem &c. Hinc non ſufficit perfecta dilectio, quia non eſt contritio formalis, ſed ſolum virtualis.

2. Interna, ex Joel. 2. *Scindite corda veſtra* : nam eſt animi dolor, alioqui non eſſet contritio, ſed merum ſimulacrum contritionis, quo Deus, qui intuetur cor, decipi non poteſt. At non neceſſe eſt, ut contritio ſit ſenſibilis: nam ex Concil. Trid. eſt animi dolor. Animus autem mentem & voluntatem, non appetitum ſenſitivum ſignificat. Sæpe tamen ſenſibilis eſt, quia ſæpe ex ea oritur motus appetitus ſenſitivi.

3. Supernaturalis, hoc eſt, facta ex motivo ſupernaturali per auxilium gratiæ. Ex Concil. Trid. ſeſſ. 6. can. 3. *Si quis dixerit, ſine præveniente Spiritus Sancti inſpiratione, neque ejus adjutorio, hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe, ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit*. Et vero diſpoſitio debet eſſe proportionata formæ, & ejuſdem ordinis cum illa: forma autem, nempe gratia ſanctificans, eſt ſupernaturalis; ergo contritio, quæ eſt diſpoſitio ad illa, debet quoque eſſe ſupernaturalis. Quare peccator humilibus ac crebris precibus contritionis gratiam a Deo per Christi merita petat his verbis, Jer. 31. *Converte me, & convertar, quia tu Dominus Deus meus.*

4. Univerſalis, ita ut dolor ſe extendat ad omnia mortalia admiſſa, & adſit propoſitum omnia omnino mortalia impoſterum vitandi, propter motivum omnibus etiam oblitis commune, ex Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea, vita vivet*. Nam unum mortale non poteſt remitti ſine omnibus aliis, cum per quodlibet avertamur a Deo, & nullum remittatur ſine infuſione gratiæ ſanctificantis, quæ eſt incompoſſibilis, cum omni mortali. Ergo ut contritio valeat ad remiſſionem mortalium, debet valere ad remiſſionem omnium. Non poteſt autem valere ad remiſſionem omnium mortalium, niſi virtualiter ſaltem & implicite ad omnia ſe extendat, per rationem omnibus communem, ut patet. Hinc, Conc. gener. Later. II. c. 22. ait: *Falſam pœnitentiam eſſe conſtat, cum ſpretis pluribus, de uno ſolo pœnitentia agitur .... Unde ſcriptum eſt: Qui totam legem obſervaverit, offendat autem in uno, factus eſt omnium reus, ſcilicet quantum ad vitam æternam; ſicut enim ſi peccatis eſſet omnibus involutus, ita ſi in uno tantum maneat, æternæ vitæ januam non intrabit &c.*

5. Efficax & abſoluta, ita ut excludat omnem affectum ad quodvis mortale, & contineat propoſitum firmum ſervandi omnia mandata, & ad mandatorum obſervationem neceſſaria, cujuſmodi ſunt deſtructio cauſſarum peccati, fuga occaſionis proximæ, cupiditatum ac ſenſuum mortificatio, oratio crebra &c. Nam Concil. Trid: ſeſſ. 14. c. 4. requirit propoſitum non peccandi de cetero, hoc eſt, nunquam peccandi; ideoque ſemper ſervandi omnia mandata ſaltem graviter obligantia. Præterea vera Pœnitentia, ſeu contritio eſt vera converſio cordis ad Deum, quæ non poteſt eſſe ſine odio efficaci peccati, & amore efficaci juſtitiæ, ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 4. *Declarat S. Synodus hanc contritionem* (neceſſariam quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum) *non ſolum ceſſationem a peccato, & vitæ novæ propoſitum, & inchoationem, ſed veteris etiam odium continere, juxta illud* Ezech. 18. *Projicite a vobis omnes iniquitates veſtras, in quibus prævaricati eſtis, & facite vobis cor novum & ſpiritum novum.* Certe contritio, quæ cor novum & ſpiritum novum facere debet, eſt maxime efficax.

Ad efficaciam contritionis pertinet etiam voluntas faciendi quidquid Deus requirit ad deſtructionem peccati, nempe confitendi, ſatisfaciendi &c.

6. Appretiative ſumma, ita ut homo oderit ac deteſtetur peccatum ſupra omnia alia mala, ſitque paratus omni bono carere, & quodvis malum pati, potius quam peccare mortaliter, & Dei amicitiam rebus omnibus præferat. Nam contritio neceſſaria ad juſtificationem eſt converſio ad Deum ex toto corde, totalitate (1) appretiationis, juxta illud Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde veſtro*. Et Deut. 4. *Cum quæſieris Dominum Deum tuum, invenies eum; ſi tamen toto corde quæſieris, & tota tribulatione animæ*. Enim vero ſicut Deus eſt ſummum bonum, ideoque ſupra omnia diligendus; ita peccatum, quod eſt Dei offenſa, & ejus amicitia privat hominem, eſt ſummum malum, ideoque ſumme deteſtandum ac vitandum.

7. Ut ſit cum ſpe veniæ conjuncta. *Vide* Concil. Trid.

Porro contritio debet eſſe talis reipſa & non ſolum opinione. Nam ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 3. & can. 4. eſt pars Sacramenti Pœnitentiæ. Sed pars Sacramenti realis & veri, debet eſſe vera & realis, & non tantum exiſtimata; noſtra enim exiſtimatio nihil ponit in re. Cum ergo res eſſe nequeat ſine omnibus ſuis partibus eſſentialibus veris, nec etiam Pœnitentiæ Sacramentum poteſt eſſe ſine aliqua contritione vera, qualis a Deo requiritur.

Reſp. 2. Ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam requiritur inſuper, ut talis contritio includat (2) aliquem Dei amorem, non tamen qui

(1) *Totalitas ejuſmodi, ad dolorem, amoremque perfectum neceſſaria, a Seraphico Doct.* (*n.* 131.) *explicatur.*

(2) *Vid. N.* 184. *& ſeq. ubi produximus ratiocinium gravium DD. contendentium, dolorem cujuſvis omnino amoris expertem non excludere, uti par eſt*, voluntatem peccandi. *Hic audo, nec eſſe proprie dolorem de peccato, quatenus eſt* offenſa Dei, *quod ex doctrina Angelici* (*in Nota ad fin. art.* 1. *c.* 3. *Tract.* de Act. Human.) *e* ... *pronum eſt*. Recte *propterea ex Gamatie ſcribit Sylvius* (*Concl.* 3. *qu.* 3. *ad Supplem.* 3. *par. qu.* 1. *art.* 1.) Conſtat, attritionem non eſſe ex ſolo metu, ſed aliquid etiam divini amoris neceſſario includere; alioqui ſi nullus omnino Dei amor neque explicite actu, aut virtute includatur, non eſt tunc vera attritio, nec attritionis nomen promeretur. *Inde eſt, ut cum in Tridentino decreto Seſſ.* VI. *primitus delineato nulla occurreret mentio dilectionis, Claudius Jajus Soc. Jeſu, aliique Concilii Patres poſtularint, ut addere-*

Digitized by Google

qui extra Sacramentum juſtificet. *Prob.* 1. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 6. ubi agens de diſpoſitionibus ad juſtificationem in Baptiſmo requiſitis, ſic ait: *Illumque tamquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt; ac propterea moventur adverſus peccata per odium aliquod & deteſtationem, hoc eſt, per eam pœnitentiam, quam ante Baptiſmum agi oportet.* Quanto magis talis amor requiritur in Sacramento Pœnitentiæ, quæ ex Conc. Trid. eſt laborioſus Baptiſmus? 2. Ex auctoritate Cleri Gallicani, an. 1700. ita docentis: „ Et quidem de dilectione Dei ſicut ad Sacramentum Baptiſmi in adultis ita ad Sacramentum Pœnitentiæ, quæ eſt laborioſus Baptiſmus, requiſita, ne neceſſariam doctrinam amittamus, hæc duo in primis ex S. Synodo Tridentina monenda, & docenda eſſe duximus: Primum, ne quis putet in utroque Sacramento requiri ut præviam contritionem eam, quæ ſit caritate perfecta, & quæ cum voto Sacramenti, antequam actu ſuſcipiatur, hominem Deo reconciliet. Alterum, ne quis putet, in utroque Sacramento ſecurum ſe eſſe, ſi præter fidei & ſpei actus, non incipit diligere Deum tamquam omnis juſtitiæ fontem. Neque vero ſatis adimpleri poteſt utique Sacramento neceſſarium vitæ novæ inchoandæ ac ſervandi mandata divina propoſitum, ſi pœnitens primi & maximi mandati, quo Deus toto corde diligitur: nullam curam gerat; nec ſit ſaltem animo ita præparato, ut ad illud exequendum, divina opitulante gratia, ſe ſe excitet ac provehat. “ 3. Quia ex Script. Patribus, & Conc. Trid. ad juſtificationem omnem adulti requiritur vera converſio ad Deum; vera autem converſio ad Deum includit aliquem Dei amorem. 4. Homo per peccatum mortale avertitur a Deo, & convertitur ad creaturam, ponendo in ea ſuam beatitudinem ſeu ſuum finem ultimum. Ergo ut ſe ad Deum vere convertat, & peccati remiſſionem obtineat, debet non ſolum averti a creatura, ſed etiam converti ad Deum, ipſum ſuper omnia amando, ſaltem ut ſuum ſummum bonum, & ſuam beatitudinem. Præterea homo non poteſt eſſe ita diſpoſitus, ut nullum bonum appetat & amet, in quo ultimo conquieſcat & ſuam beatitudinem ponat. Ergo ſi jam non amat, nec expetit bonum creatum, in quo ultimo conquieſcat & beatitudinem ſuam ponat, ut exigit vera converſio ſecundum omnes, neceſſe eſt ut in Deo tamquam fine ultimo ſuam beatitudinem ponat, ideoque Deum ut ſuum ſummum bonum ſuper omnia amet. 5. Diſpoſitio ad reconciliationem in Sacramento requiſita, debet eſſe medium huic obtinendæ accommodatum, quod non præſupponat neceſſario effectum Sacramenti. Sed talis eſt attritio cum aliquo Dei amore appretiative ſummo; qui non ſit caritas perfecta, cum hæc ſola reconciliet extra Sacramentum. 6. Ubi agitur de valore Sacramenti, non licet ſequi opinionem probabilem tantum, relicta tutiore. At ſententia aſſerens neceſſitatem amoris Dei non per ſe juſtificativi, eſt ſaltem tutior, ut patet; & negans non eſt certa, ut conſtat tum ex dictis, tum quia Alexander VII. æque vetuit utramque cenſura notari, impugnaturque a multis. Ergo in praxi non licet opinionem negantem ſequi.

Porro amor ille ſpei, ſeu concupiſcentiæ neceſſitate quadam naturali conjunctus eſt cum aliquo benevolentiæ affectu & amore erga Deum propter ſe, quamvis non appretiative ſummo ex motivo caritatis; nam Deus amari ſuper omnia non poteſt ut ſummum noſtrum bonum, ſeu ut nobis ſumme bonus, quin etiam aliquatenus ametur propter ſe, ſeu ut eſt in ſe bonus, licet non ſuper omnia ex hoc motivo, ſed præciſe ex motivo ſpei, ſeu concupiſcentiæ.

✠ Circa controverſiam de Attritione, vel Contritione Confeſſioni præmittenda, lege c. 15. lib 7. laudati Operis de Synodo Diœceſana, ubi hujuſce quæſtionis hiſtoria luculenter deſcribitur, eaque præmiſſa, concluditur. *Cum itaque verſemur in quæſtione ab Eccleſia hactenus non definita, iure ac merito Alexander VII. die 9. Maji 1667. ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, Sedi Apoſtolicæ reſervatæ præcepit* „ Cunctis, & ſingulis Fidelibus . . . . . ut ſi deinceps de materia Attritionis ſcribent, vel libros, aut ſcripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo Pœnitentes, aut Scholares, ceteroſque erudient, non audeant alicujus Theologicæ cenſuræ, alteriuſque injuriæ, aut contumeliæ nota taxare alterutram ſententiam, ſive negantem neceſſitatem aliquis dilectionis Dei, in præfata Attritione, ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholaſticos communior videtur, ſive aſſerentem dictæ dilectionis neceſſitatem, donec a Sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum “. *Caveant proinde Epiſcopi, ne in ſua Synodo, aut in Inſtructione Sacerdotum, quam Synodis quandoque attexunt, aliquid decernant, aut de Attritionem mere ſervili ad Sacramentum* Pœnitentiæ *ſufficienti, aut de amoris ſaltem initialis neceſſitate. Adhuc quippe ſub Judice lis eſt: adhuc impune pro una, & altera ſententia dimicatur. Paucis ante annis Cardinalis Gotti* Theol. tom. 3. in 3. par. D. Thomæ, qu. 4. de Contritione; dub. 4. §. 1. *ſententiam propu-*

ritur, teſte Card. Pallavicino (lib. 8. Hiſt. cap. 13.) Quod & factum eſt unanimi omnium conſenſu, ut liquet ex verbis, quæ in eodem decreto nunc leguntur. Hinc porro prudens quiſquam elliget, præſtructa neceſſitate inchoati cujuſpiam amoris nihil obeſſe, quod laudati Patres *illum poſtea in Decreto Seſſ. XIV. expreſſe non memorarint, dum differentes de attritione,* quæ peccatorem ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit, *eam dixere* ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipi. *Hoc namque decretum alio ſuperiore collatum non niſi alterutrum ex iſtis duobus ſenſibus præferre poteſt. Nimirum attritio concepta ex metu pœnarum diſponit ad Sacramentalem gratiam,* non proxime, *ſed* remote: *vel, ſi proxime diſponit, ſolum prout adjunctum habet initialem aliquem* amorem *erga Deum. Idque ſatis colligitur ex priſtina forma hujuſce poſterioris decreti, in quo juxta citatum Hiſtoricum dicebatur attritionem conceptam ex pœnarum metu* ſufficere ad Sacramenti conſtitutionem, cum ſine aliquo dilectionis in Deum motu eſſe vix queat.

Digitized by Google

pugnavit non requirentem in Pœnitente amorem Dei, nec initialem quidem, ad juſtificationis gratiam in Sacramento Pœnitentiæ aſſequendam. Hac ipſa in Urbe opera & Cura P. Caroli Jacobi Romilii Ord. Min. Convent. Generalis Magiſtri, typis recuſum eſt opus Claudii Fraſſen inſcriptum: Scotus Accademicus, *cujus Auctor* tom. 10. *pag.* 563. *ſtrenue defendit Attritionem ex ſolo metu pœnarum, & gehennæ, atque ex amore concupiſcentiæ, ſeu affectu ſpei, conceptam, modo ſupernaturalis ſit, omnemque excludat voluntatem peccandi, eſſe ſufficientem diſpoſitionem ad Sacramenti Pœnitentiæ fructum in ſe derivandum. Contra vero Cardinalis Denhoff Epiſcopus Ceſenatenſis*, in ſua inſtructione Paſtorali, Pœnit. Sacram. pag. 33. *aliqualem amorem in Attritione requirit, ut ſit ſufficiens Sacramenti Pœnitentiæ materia; Franciſcus Maria Campioni anno* 1698. *doctam elucubravit diſſertationem Theologico Scholaſticam, in qua totis viribus conatus eſt demonſtrare neceſſitatem aliqualis amoris Dei, ſaltem imperfecti, & initialis, ad impetrandam gratiam in Sacramentis, quæ dicuntur* Mortuorum; *& laudatus Petrus Lambertus le Drou, Epiſcopus Porphyrienſis, Apoſtolici Sacrarii Perfectus, cum per Urbem evulgatam vidiſſet diſſertationem a Bartholomæo Rivio, ejuſdem ſui Auguſtiniani Inſtituti Theologo, exaratam, in qua Auctor aſtruit pro ſufficientia Attritionis, omnis Caritatis expertis, ad valide, & cum fructu recipiendum Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ; eidem ſtatim contradictorem ſe præbuit, aliiſque editis diſſertationibus, ſan. mem. Clementis XI. nuncupatis, nullum non adhibuit argumentum, quod aptum putaverit ad prædictam opinionem refellendam, contendens Attritionem mere ſervilem, ne a Sacramento quidem vires ſortiri, quibus valeat hominem proxime diſponere ad Dei gratiam, vel primo obtinendam, vel amiſſam recuperandam. Hinc recte intulit Berti* Theolog. tom. 7. lib. 34. c. 3. *nihil habemus a Sede Apoſtolica de hac quæſtione deciſum, ſed libertatem cuique datam, ex præfatis opinionibus eam eligendi, & docendi, quam maluerit.*

Sed non ideo prohibentur Epiſcopi Confeſſariis monere, ut Pœnitentes ad veram, & perfectam Contritionem hortentur & excitent; id ſiquidem faciendum ſuadent, etiam præcipui Auctores, qui pro ſufficientia doloris, ex ſolo metu gehennæ, ſteterunt, uti Suarez, Gamachæus, Comitolus, quorum teſtimonia ſupra retulimus. Et quod magis eſt, ita fieri præcipit Rituale Romanum, juſſu Pauli V. editum, Confeſſario *injungens, ut audita Pœnitentis Sacramentali Confeſſione, ejuſque peccatis diligenter expenſis* „ opportunas correptiones, ac monitiones, prout opus eſſe viderit, paterna caritate adhibeat, & ad dolorem, & contritionem efficacibus verbis adducere conetur „. *Cui conſonat Rituale Argentinenſe, editum a Cardinali de Rohan* tit. de Pœnitent. §. 1. *ubi hæc habentur*: „ Cœterum Pœnitentes ſuos admonere non ceſſent Confeſſarii, ne ſe putent ſecuros in Sacramenti Pœnitentiæ perceptione, ſi præter Fidei, & Spei actus, non incipiant diligere Deum, tamquam omnis juſtitiæ fontem, ut loquitur ſacroſancta Tridentina Synodus.

Reſp. 3. Contritio neceſſario debet elici ante abſolutione; alioqui abſolutio, quæ forma eſt, non applicaretur materiæ eſſentiali, quæ ſunt contritio & confeſſio; & ſic Sacramentum nullum eſſet, & abſolutio inanis: nam ſine pœnitentia non remittuntur peccata. Immo monendi ſunt pœnitentes, ut contritionem confeſſioni ſemper præmittant: tum quia alioqui periculum eſſet, ne ante abſolutionem non eliceretur: tum quia ſecundum aliquos confeſſio manare debet ex contritione, ut ſit accuſatio doloroſa, alias futura mera peccatorum hiſtorica narratio; & ut reddat contritionem ſenſibilem. Unde monent pœnitentem, qui ſine contritione confeſſus fuiſſet, debere poſt contritionem elicitam dicere: Ego me accuſo de peccatis declaratis: vel confeſſario quærenti, anne ſe iterum accuſet de peccatis illis, reſpondere: *Ita*. Nam ubi agitur de Sacramentorum valore, tenemur ſequi partem tutiorem, quamvis eſſet minus probabilis. Ob hanc rationem in praxi elici debet contritio ex intentione confeſſionis, vel abſolutionis; & qui nihil cogitans de confeſſione contritionem elicuit, debet aliam denuo elicere. Quia eſt tutius, & probabile id requiri, ut aliqui docent: tum quia pars debet referri ad compartem, & alii moraliter uniri, ut totum cum illa conſtituat: tum quia contritio ſine relatione ad Sacramentum non eſſet actio Sacramentalis. Et quamvis forte contrarium, quod docet De lugo, eſſet probabilius, tamen non eſt omnino certum.

Nota. In praxi requiritur nova contritio, quoties datur nova abſolutio: quia oppoſitum non eſt omnino certum, & nova forma exigit novam materiam proximam. Quare ſi quis ſtatim poſt abſolutionem recordans mortale, illud addat, debet ante novam abſolutionem renovare contritionem.

Reſp. 4. Attritio concepta ex metu gehennæ includens amorem Dei appretiative ſummum, etſi non perfectum, cum ſpe veniæ, ſufficit abſolute ad juſtificationem in Sacramento impetrandam, ſi habeat alias conditiones ſupra requiſitas.

Prob. Quia non requiritur contritio caritate perfecta; quæ ſemper juſtificat extra Sacramentum; nam ſi requireretur, Sacramentum Pœnitentiæ in re ſuſceptum, nunquam peccatores reconciliaret; immo nec reconciliare poſſet, ſed ſemper reconciliatos exigeret: cum contritio perfecta ſemper reconciliet. At abſurdum eſt, quod Sacramentum in re *pro fidelibus Deo reconciliandis a Chriſto inſtitutum*, qualis eſt Pœnitentia, ex Con. Trid. ſeſſ. 14. can. 1. nunquam reconciliare poſſit, ſed ſemper exigat & ſupponat jam reconciliatos. Nam abſurdum eſt, inſtituere medium ad aliquem finem obtinendum, quod ſemper neceſſario præſupponat jam conſecutionem finis. Præterea Sacramentum Pœnitentiæ non eſſet Sacramentum niſi vivorum. (1) (*)

(1) „ Hoc poſtremo loco Auctor quæſtionem obiter attigit, quam probe exploratam eſſe oportet iis, qui ſe comparant ad diſcutiendam alteram quæſtionem, nunc valde celebrem, de eſſentia ſeu motivo formali attritionis Sacramentalis. Quod enim præſenti ætate DD. priorem quæſtionem expedientes ſtatuunt con-

Ceterum quoad praxim, pœnitentes ſemper adducendi ſunt ad eliciendam contritionem perfectam: tum quia eſt actus Deo gratior & pœnitenti utilior, & qui ſupplebit defectus, qui poſſent eſſe ex parte miniſtri, vel ſui, ut ſi non eſſet vere baptizatus: tum quia actus caritatis ſæpiſſime in vita ex præcepto eliciendus eſt.

Quæſt. VII. *An eſt mortale confiteri ſola venialia ſine contritione formali & efficaci ſaltem de aliquo?*

Reſp. Affirm. *Ita communiter*. Quia tunc redditur forma nulla, & Sacramentum nullum ac ſine effectu, defectu materiæ eſſentialis: Contritio enim vera & efficax eſt pars materialis & eſſentialis Sacramenti. Eſt autem grave ſacrilegium, reddere voluntarie Sacramentum nullum & ſine effectu; & gravis irreverentia, facere ut verba Chriſti ab eo inſtituta, & ejus nomine debite prolata, qualia ſunt verba formæ, applicentur fruſtra, & quaſi irriſorie. Non eſt tamen mortale, non habere contritionem de omnibus venialibus, quæ in confeſſione dicuntur, modo habeatur de aliquo; quia id non eſt neceſſe ad valorem & effectum Sacramenti, cum unum veniale poſſit remitti ſine alio, & gratia ſanctificans poſſit ſubſiſtere cum venialibus. Nec tum gravis irreverentia infertur Sacramento, cum aliunde ponatur materia valida; quamvis ſit aliqua irreverentia & mendacium, confiteri aliquod veniale, de quo non doleas: nam ut ait Suarez, confitens peccatum, hoc ipſo exercite dicit, ſe dolere de eo, & velle ab eo abſolvi.

ARTICULUS II.

De Confeſſione.

NOta. Confeſſio Sacramentalis eſt propriorum peccatorum accuſatio, facta Sacerdoti legitimo judici, ad eorum remiſſionem virtute clavium Eccleſiæ obtinendam. Cujus dotes ſexdecim recencentur verſibus.

Sit ſimplex, humilis Confeſſio, pura, fidelis,
Atque frequens, nuda & diſcreta, lubens, verecunda,
Integra, ſecreta, & lacrymabilis, accelerata,
Fortis, & accuſans, & ſit parere parata.

Quæſt. I. *An jure divino præcepta ſit confeſſio Sacramentalis omnium & ſingulorum mortalium poſt Baptiſmum commiſſorum?*

Reſp. Affirm. Fide conſtat, 1. Ex Joan. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt*. Quibus verbis Chriſtus confert Apoſtolis, & eorum in Sacerdotio ſucceſſoribus judiciariam poteſtatem remittendi peccata, & illa retinendi, exercendam recte, & prudenter. At hæc poteſtas non poteſt recte & prudenter exerceri, niſi audita prius cauſa per confeſſionem; nec poſſent peccata retineri abſolute, ſi fideles non tenerentur comparere in eorum judicio. Unde præceptum divinum confeſſionis includitur in ipſa Sacramenti inſtitutione. 2. Ex perpetua traditio-

confenſu fere unanimi, aſſumi debet loco principii quaſi certi in definienda poſteriore: ita ſcilicet, ut ſi ex doctrinis Concilii Trid. (ſeſſ. 14. cap. 4.) Rom. Catechiſmi (par. 2. tit. de Pœnit. num. 46.) Romanæ Synodi Bened. XIII. (in Append. Inſtruct. 29. par. 3.) nec non Cleri Gallicani (in Comit. general. an. 1700.) plana, legitimaque conſecutione deducitur, ad obtinendam in Sacramento juſtificationem opus non eſſe eo ipſo dolore perfecto ac viviſicante, qui juſtificationi extra Sacramentum comparandæ inſervit (quemadmodum olim ſuſtinebant Sentent. Magiſter, aliique multi, obtendentes Lazari exemplum, quem Chriſti Domini voce vivificatum ſolverunt Diſcipuli) jam fatendum ſit attritionem Sacramentalem minime concipiendam ex motivo illius virtutis, cujus actio ubi dolorem informat, ipſum *vehementiſſimum* reddit ex Catechiſmo Rom. (vid. Notam 1. ad iſtum Tract.) adeoque juſtificantem. Porro autem prædictam illam veterum Magiſtrorum opinionem, pro neceſſitate perfecti doloris Sacramentalis decertantium, jamdiu Scotus, utpote acutum cernens, maſcule aggreſſus eſt, atque argumentis impugnavit, quæ hic ab Auctore producuntur. Sic enim ait (in 4. ſent. diſt. 14. q. 4. §. " Quantum ad tertium). „ Sed iſtud videtur nimia derogare Sacramento Pœnitentiæ. Nam ſecundum hoc nunquam deleretur peccatum per Sacramentum Pœnitentiæ: ſed neceſſe eſſet prius deleri per contritione, ad hoc ut digne ſuſciperetur Sacramentum; quia nullus digne oſtenditur mundus a peccato, niſi prius ſit immunis ab eo. Sequeretur ulterius aliud inconveniens, quod nunquam Sacramentum Pœnitentiæ eſſet ſecunda poſt naufragium tabula; quia nunquam per ipſum, ut Sacramentum eſt, poſſet recuperari ſecunda gratia amiſſa, ſed tantum per contritionem tamquam per diſpoſitionem completivam. „

„ (*) Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſ. Lib. 7. Cap. 13. per totum* ait, attritionem de peccatis ſufficere quidem ex mente Tridentini ad diſponendum pœnitentem, ut Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ obtineat; ſed quænam ſit iſta attritio non ſatis liquet: poteſt enim eſſe cum aliquo Dei amore conjuncta, ſed debili, tenui, & remiſſo. Poteſt etiam eſſe dolor propter Deum, non quatenus eſt ſumme bonus, ſed quatenus eſt bonus nobis: poteſt inſuper eſſe dolor de peccatis unice conceptus propter eorum turpitudinem, aut ſolum metum pœnarum, & gehennæ abſque ulla Dei dilectione. Hæc tamen poſtrema attritio poteſt etiam excitari ex metu gehennæ, ut conjugatur cum aliquo Dei amore initiali, quatenus ita peccata odio habentur propter ſupplicia, ut ſimul animus feratur in Deum, ut objectum diligibile. Quæſtio eſt anceps inter Theologos, num ſufficiat attritio ſervilis, quæ elicitur ex unico metu gehennæ, & pœnarum, nullo vel initiali Dei amore adjuncto: vel requiratur ſaltem conjunctus amor Dei initialis. In hac quæſtione nihil decidendum ab Epiſcopo in Synodo ſua monet Pontifex; ſuadet tamen ut doceantur Confeſſarii æquum eſſe hortari pœnitentes ad veram, & perfectam contritionem, quod & in Rituali juſſu Pauli V. edito monetur. „

Digitized by Google

tione. 3. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. *Univerſa Eccleſia ſemper intellexit inſtitutam etiam eſſe a Domino integram peccatorum confeſſionem, & omnibus poſt Baptiſmum lapſis jure divino neceſſariam exiſtere &c.* Immo confeſſio illa eſt neceſſaria neceſſitate medii in re vel in voto, quatenus eſt pars Sacramenti ſic neceſſarii. (1)

Quæſt. II. *Quandonam hoc præceptum obligat?*

Reſp. Obligat per ſe, 1. In quovis mortis periculo, ut gravi morbo, difficili partu, navigatione periculoſa, inſtante conflictu &c. Concil. Mediol. V. ſub S. Carolo. Nam alioqui homo ſe committeret periculo nunquam ſervandi tale præceptum. Præterea in mortis periculo adhiberi debent media omnia ad ſalutem neceſſaria, qualis eſt confeſſio poſt lapſum in mortalem culpam. 2. Etiam ſæpe per vitam extra mortis periculum, tum quia peccator per ſe, & independenter a mortis periculo tenetur ad Pœnitentiam ſecundum leges a Deo inſtitutas; tum quia Sacramentum Pœnitentiæ a Deo inſtitutum eſt non ſolum ad remittendum peccata commiſſa, ſed etiam ad præcavenda & impedienda futura. Ergo Chriſtus voluit, ut peccatores illud ſæpius in vita reciperent. Præterea qui præcipit aliquid, nec determinat tempus, vult illud non differri nimis diu, nec expectari tempus extremum.

Obligat vero per accidens, ſed ratione alterius præcepti, 1. Quoties Euchariſtia ſumenda eſt. 2. Quando eſt medium neceſſarium moraliter ad ſuperandam tentationem aliquam, vel ad vitanda peccata.

Sed an obligat ſtatim poſt mortale admiſſum; data videlicet prima opportunitate?

Reſp. Plurimi negant; quia Eccleſia, quæ determinavit præceptum divinum confitendi, obligat tantum ad confeſſionem annuam, & alias obligando tantum ad ſemel per annum confitendum; dediſſet occaſionem tranſgrediendi præceptum divinum. Quare volunt poſſe expectari tempus Communioni paſchalis. *Differre confeſſionem uſque ad hoc tempus* (Paſchæ) *per ſe loquendo licitum eſt: ſed per accidens poteſt fieri illicitum, puta ſi immineat aliquis articulus, in quo confeſſio requiratur*, ait S. Thom. quodlib. 1. art. 11. & Sylvius id confirmat: quia, inquit, Catechumeni non tenentur ad ſtatim ſuſcipiendum baptiſmum. Immo Eccleſia olim vetuit, ne unquam adulti extra caſum neceſſitatis urgentis baptizarentur, niſi in vigilia Paſchæ, vel Pentecoſtes.

Alii cum S. Bonavent. in 4. diſt. 17. qu. 2. docent, hoc præceptum obligare; quando opportune poteſt impleri, moraliter loquendo, & major opportunitas temporis, loci, & Sacerdotis ad confitendum expectari prudenter non poteſt. Quia præcepta affirmativa, quæ per ſe ſæpe obligant in vita, obligant ſaltem pro temporibus ex prudenti judicio determinandis. At obligatio præcepti confitendi determinatur prudenter ad tempus, quo opportune impleri poteſt, & major opportunitas expectari nequit. 2. Pœnitentiæ Sacramentum eſt remedium ad peccata tollenda, & præcavenda, a Chriſto inſtitutum ac præceptum. Prudentia autem dictat remedia, quæ aliquando neceſſaria ſunt, adhibenda eſſe tum, cum adhiberi opportunius nequeunt. Dicunt autem Eccleſiam non intendiſſe determinate adæquate omne tempus, quo præceptum divinum obligat per ſe, nec dare licentiam differendi, ſed ſolum prohibere negligentiam & dilationem ultra annum, & ideo addidiſſe in ſuo præcepto, *ſaltem ſemel in anno*: ſicut etiam cum prohibet, ne quis ultra annum in excommunicatione maneat, non dat licentiam in illa toto anno permanendi. (2)

M 2 Quæſt.

(1) „ Acrem Catholicorum DD. controverſiam, quam ſæculo XII. exarſiſſe conſtat ex Gratiano (par. 2. Decr. can. 33. diſt. 1. *de Pœnit.*) ad neceſſitatem Sacramentalis Confeſſionis refert Dallæus Calviniſtus Miniſter: at vel ſupina ignorantia, vel ſubleſta fide. Siquidem ex integra ſerie cit. Diſtinct. pronum eſt colligere, diſſidium illud dumtaxat fuiſſe de *diſpoſitione* præmittenda ipſi Confeſſioni; num ſcilicet perfecta contritio requireretur in Pœnitente, aut ſufficeret etiam imperfecta. "

(2) „ In hac quæſtione probe attendatur duplex reſpectus, ſub quo conſiderari ſolet Pœnitentia, nempe quatenus & *virtus moralis* & *Sacramentum novæ legis eſt*. Probabiores TT. modo unanimiter ſtatuunt, præceptum Pœnitentiæ (prout ea *virtus* eſt; & alio nomine *contritio* dicitur) non obligare *ſtatim* poſt admiſſum peccatum grave; etiamſi opportunitas occurrat ejuſdem facile concipiendæ: obligare tamen ad illam non *diu* differendam, ita ut omnis dilatio, quæ prudenti judicio *diuturna* cenſetur, non vacet lethali culpa omiſſionis, quemadmodum ſuperius (q. 4. art. 1.) fuit abunde demonſtratum. Exinde vero inferunt, a peccato ſaltem veniali eum minime excuſari, quem præcedentis flagitii non pœnitet, quoties in memoriam illud venit. Nam dum ejuſdem ſeria cogitatio obverſatur animo, vel ipſe delectatur, vel angitur, vel nec angitur, nec delectatur. In primo caſu novo reatu gravi procul dubio implicatur; in ſecundo jam convincitur pœnitentiam agere; in tertio peccare videtur ſaltem hoc nomine, quod reluctetur divinæ gratiæ ingerenti patrati ſceleris agnitionem, & ad pœnitentiam vocanti. Quod ſi Pœnitentia ſpectetur ſecundum notionem *Sacramenti*, adeoque quatenus contritio jungitur exteriori confeſſioni, tunc præſens Auctoris quæſtio locum habet, in eaque duæ vigent oppoſitæ DD. opiniones ab ipſo deſcriptæ. Olim D. Bonaventuram (in 4. ſent. diſt. 17. art. 2. q. 2.) magis propendiſſe in ſecundum, palam eſt legenti. Non tamen indubitanter, ac præfracte illam tutatus eſt; quippe ambabus commemoratis ſubdit: *Quæ autem iſtarum opinionum verior ſit, dubium eſt, & difficile judicare.* Priori opinioni, quæ nunc apud TT. magis recepta videtur, adhæſit inter alios veteres Scholaſticos Ricardus de Mediav. ita ſcribens " (*in 4. ſent. diſt. 17. art. 3. q. 6.*) Ille, qui commiſit peccatum mortale, non ſtatim tenetur de neceſſitate confiteri, habita Confeſſoris opportunitate; ſed ſufficit, quod ſemel in anno, ſicut ſtatuit Concilium generale; niſi in quatuor caſibus. Unus eſt ratione Sacramenti, alius ratione periculi, tertius ratione conſcientiæ, quartus ratione du-

Digitized by Google

Quæſt. III. *An ex præcepto divino teneamur confiteri mortalium numerum, ſpecies, & circumſtantias?*

Nota. Circumſtantia (1) moralis eſt affectio, ſeu conditio actus humani, ad ejus bonitatem vel malitiam conducens. Circumſtantiæ ſeptem recenſentur hoc verſu:

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

Aliæ mutant ſpeciem, hoc eſt, dant actui novam ſpeciem peccati: ut ſi percutiatur Clericus, circumſtantia perſonæ addit injuſtitiæ peccato malitiam ſacrilegii, ob oppoſitionem cum religione. Huc etiam pertinent circumſtantiæ, quæ efficiunt peccatum mortale, quod alioqui fieret veniale, ut circumſtantia patris in contumelia, quæ in alium illata conſeretur levis culpa: item quantitas materiæ. Nam mortale & veniale ſunt diverſæ ſpeciei Theologicæ, etiamſi ſint ejuſdem ſpeciei moralis, ut grave & leve furtum. Aliæ vero non mutant ſpeciem, ſed peccatum infra eamdem ſpeciem notabiliter aggravant, vel minuunt, ut major, vel minor quantitas moralis, duratio, intentio &c. Aliæ demum multiplicant peccatum infra eamdem ſpeciem, ut numerus perſonarum, quas læſeris &c.

Porro circumſtantia mutat ſpeciem, cum propter illam actus habeat diſconvenientiam cum natura rationali & lege divina notabiliter diverſam, vel oppoſitionem cum diverſis ſpecie præceptis, aut virtutibus, vel modum oppoſitionis cum eadem virtute notabiliter diverſum.

Reſp. 1. Pœnitens jure divino tenetur confiteri diſtincte omnia & ſingula mortalia, quoad numerum, ſpecies & circumſtantias peccati ſpeciem mutantes, prout ſunt in conſcientia. Fide conſtat, ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 7. *Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum neceſſarium non eſſe jure divino confiteri omnia & ſingula peccata mortalia, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant .... anathema ſit.*

Dixi *ſpecies*. Nam ex loco cit. omnia & ſingula mortalia exprimi debent. Tò *omnia* indicat ſpecies, & tò *ſingula* numerum. Item circumſtantiæ ſpeciem mutantes declarandæ ſunt; ergo a fortiori ipſæ ſpecies propter quas illæ declarari debent. Ratio eſt, quia peccatum aperiendum eſt ob malitiam; ergo diſtinctæ ſpecie malitiæ, etiam diſtincte declarari debent.

Nota. Qui non poteſt determinate præciſe numerum ſuorum peccatorum, tenetur exprimere eorum numerum cum aliqua latitudine veroſimiliore, dicendo, v. g. Commiſi hoc peccatum decies, plus minus. Quod ſi propter lapſuum multitudinem nequidem poſſit ſic numerum exprimere, interrogandus eſt ex quo tempore talem conſuetudinem habuerit, & quoties circiter per diem, vel hebdomadam, vel menſem conſueverit talem culpam admittere, ut ſic, quantum fieri poteſt, numerus peccatorum confeſſarii innoteſcat; an non etiam aliquo tempore frequentius, alio rarius illa commiſerit. Qui vero aliquamdiu in aliqua mala voluntate, v. g. hominem occidendi remanſit, tenetur exprimere quantum moraliter fieri poteſt, numerum actuum intra illud tempus iteratorum; nec ſatisfacis dicendo, habitualiter perſeveraſſe per menſem in voluntate occidendi, fornicandi. Quare confeſſor ab eo quærere debet, an & quoties ſingulis diebus, hebdomadis malam illam voluntatem iteraverit, & quæſierit modum illam exequendi.

Reſp. 2. Numerus perſonarum, quæ ſunt objectum peccati, & quantitas materiæ, debet in confeſſione exprimi. Quia ſunt aliquid ſe tenens ex parte objecti peccati, & ad illud pertinens; & conſtituens actum in ſuo eſſe individuali: ideoque aperiri debet, ut cognoſcatur ſubſtantia actus individua: nec peccatum poteſt ſufficienter exprimi, non expreſſo toto objecto. Immo numerus perſonarum multiplicat numerum peccatorum. Hinc declarandus eſt numerus perſonarum, quas uno actu oderis, uno actu læſeris, aut dicto ſcandalum præbueris, vel de quibus uno ſermone detraxeris &c.

Reſp. 3. Pœnitens tenetur etiam declarare circumſtantias, quæ intra eamdem ſpeciem aggravant notabiliter (Vid: N. 296. & 298.) peccatum, ſeu malitiam moralem illi addunt. Suarez, Sanchez, & alii communius. *Prob.* 1. Ex cap. *Conſideret*, de pœnit. diſt. 1. & ex Catechiſmo Romano, & ex S. Carolo, in Inſtruct. Confeſſ. 2. Ex praxi Eccleſiæ, quæ aliquando reſervat peccata propter circumſtantiam aggravantem, ut conſtat ex multis Pœnitentialibus, & Ritualibus tum antiquis, tum recentioribus. Non reſervantur autem, niſi ea, quæ ſunt de neceſſitate confeſſionis. 3. Quia rationes, quas affert Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. pro obligatione confitendi circumſtantias ſpeciem mutantes, nimirum, *quod ſine illis peccata ipſa, neque a pœnitentibus integre exponantur, nec judicibus innoteſcant; & fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte cenſere poſſint, & pœnam quam oportet pro illis pœnitentibus imponere* valeant etiam pro circumſtantiis aggravantibus; unde Conc. Trid. implicite & virtualiter docet, illas aperiri debere. Nam ſine his neque peccatum integre exponitur, nec innoteſcit Sacerdoti, cum ſupprimatur malitia moralis, quam illæ addunt, & per quam peccatum fit virtualiter ac æquivalenter duplex numero, vel triplex. Neque etiam Sacerdos poteſt ſine illis recte cenſere de peccatorum gravitate, nec pœnam proportionatam imponere; cum non cognoſcat gravitatem malitiæ moralem, quam peccatum habet ex circumſtantia, ob quam eſt multo majori pœna dignum, & quæ notabiliter variat judicium Confeſſoris. Igitur rectitudo & æquitas judicii illius a Chriſto requiſita, circumſtantiæ aggravantis confeſſionem exigit. 4. Ex Conc. Trid. can. 7. omnia & ſingula mortalia etiam intra eamdem ſpeciem declaranda ſunt. At circumſtantiæ mortaliter aggra-

dubii..., Quod autem peccator non teneatur regulariter ſtatim confiteri, patet. Quia ad hoc non obligatur ex jure naturæ, nec divina lege, nec jure poſitivo, ſed tantum ad ſemel in anno, ut dictum eſt.

(1) *Vid. N. 288. uſque ad 299. item textum Auctoris, art. 3. c. 3. Tract.* de Act. Human.

Digitized by Google

aggravantes ſunt multa peccata virtualiter & æquivalenter, ſive actus cum ſua circumſtantia moraliter aggravante eſt multiplex virtualiter peccatum intra eamdem ſpeciem: nam circumſtantia moraliter aggravans, addit actui gradum malitiæ moralis. In moribus autem multiplicitas virtualis & phyſica perinde ſe habent.

Ratio autem horum a priori eſt voluntas Chriſti inſtituentis hoc peccatorum remedium per modum judicii primario reconciliativi ac ſanativi, & ſecundario punitivi, cujus rectum exercitium ejuſmodi confeſſionem exigit.

Dices. Si hoc ita eſſet, Conc. Trid. id definiſſet expreſſe. *Reſp*. Nego. Quia Concilium voluit ſolum damnare expreſſe errores hæreticorum, contra quos doctrina eſt accurata. Sed in illorum damnatione multa docuit, ex quibus colligitur quid ſit ſentiendum circa quæſtiones inter Catholicos controverſas, licet eas expreſſe definire noluerit.

Nota. Pœnitens debet etiam declarare circumſtantias neceſſarias ad cognoſcendum ſuum ſtatum, ſuam diſpoſitionem & neceſſitatem ſpiritualem, ut ſi ſit implicatus conſuetudine peccandi, vel in occaſione peccati verſetur. Nam hæc cognitio neceſſaria eſt Confeſſario, medico ejus ſpirituali, ut remedia apta ſuggerat.

Reſp. 4. Pœnitens tenetur etiam declarare circumſtantias notabiliter minuentes gravitatem peccati, ſive efficiant ne peccatum ſit mortale, ſive ne mortale habeat novam malitiam moralem: quia alioqui Confeſſor deciperetur in re gravi, & non poſſet recte judicare de gravitate peccati, & pœnæ imponendæ.

Nota. Peccata debent ſic aperiri, ut Confeſſor ea intelligat: nam ex Conc. Trid. Deus jubet peccata declarari eo modo, quo Sacerdos poſſit de iis recte judicare, & ſatisfactionem convenientem, ac remedia opportuna præſcribere. Et ſic præcipitur confeſſio, quæ a Sacerdote diſtincte intelligatur, alias inanis eſſet. Quare ſi intelligas Confeſſorem ob diſtractionem, vel ſurditatem, vel quamlibet aliam cauſſam, non percepiſſe aliqua peccata prout illa noſti, teneris illa repetere. Quod ſi neſcias, quænam ſint illa, debes confeſſionem totam repetere, cum de ſingulis prudenter dubitare.

Quæſt. IV. *An actus externus exprimi debeat?*

Reſp. Affirm. (Vid. N. 389.) *Prob*. 1. Ex communi ſenſu Doctorum, & praxi fidelium. 2. Actus externus facit moraliter cum actu interno unum actum completum, & unum peccatum totale, & reipſa prohibetur per legem. Chriſtus autem voluit explicari totum peccatum, completum in genere moris. 3. Sine confeſſione actus externi, non ſatis declaratur actus interni efficacia, intentio, extenſio, duratio, nec proinde tota ejus gravitas innoteſcit. 4. Niſi declaretur actus externus, Sacerdos non poteſt, ut par eſt, fungi officio ſuo. Nam non ſatis cognoſceret ſtatum pœnitentis, quæ remedia danda, quæ ſatisfactiones, vel obligationes imponendæ eſſent: actus enim externus obnoxius eſt cenſuris, irregularitati, & variis obligationibus, quibus immunis eſt actus mere internus. Actus externus ſcandalum parit, non internus. 6. Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem: *Qui habuit copulam cum ſoluta ſatisfacit confeſſionis præcepto, dicens: commiſi cum ſoluta grave peccatum contra caſtitatem, non explicando copulam.*

Quæſt. V. *An exprimi debeat affectus malus, qui ex actu externo ſecutus eſt?*

Reſp. Affirm. Quia talis effectus ſequitur ex actu externo libere poſito, & merito imputatur ad culpam ei, qui cauſſam libere poſuit, & in qua fuit prævilus, vel prævideri potuit. Præterea pertinet quodammodo ad objectum peccati, eſtque liber & malus a libertate & malitia voluntatis, a qua procedit. Adde quod ejus declaratio ſæpe neceſſaria eſt, ut Confeſſor cognoſcat ſtatum pœnitentis, & an contraxerit aliquam cenſuram, vel irregularitatem, vel obligationem reſtituendi &c. Hinc qui propinavit alteri venenum, ex quo mors ſecuta eſt, tenetur declarare mortem inde ſecutam eſſe.

Quæſt. VI. *An pœnitens aliquando tenetur detegere in confeſſione complicem?*

Nota. Conſtat id non licere, ſi pœnitens poſſit aliter peccatum ſuum ſufficienter exprimere; vel ſine gravi incommodo poſſit adire confeſſarium, cui complex ſit ignotus, vel peccatum alias ſit rite confeſſus: & tum faciat confeſſionem generalem, quia in his caſibus ſine juſta cauſſa proximum infamaret, quod nunquam licet. Quare confeſſor tenetur prohibere pœnitentem, quem animadvertit ad id paratum eſſe, & arguere, cum revelat peccatum alterius ſine juſta cauſſa. Item pœnitens debet per aliquod tempus, ſi commode poteſt, differre confeſſionem, ut habeat alium confeſſarium, cui complex ſit ignotus, niſi urgeat præceptum confitendi, vel communicandi. Non tamen tenetur differre per longum tempus, præſertim ſi ſit in peccato mortali, vel ſi omiſſio cum aliqua nota (*) foret; vel interruptio communionis ei gravis eſſet; quæ dilatio ex prudenti judicio definienda eſt.

Reſp. Pœnitens tenetur manifeſtare complicem, ſeu ſocium criminis, dum aliter non poteſt peccati proprii ſpeciem, vel gravitatem moralem aperire, nec poteſt differre commode confeſſionem, nec adire confeſſarium, cui complex ignotus ſit. Ita S. Bern. de forma honeſtæ vitæ, SS. Thom. Bonav. & Antonin., Suares, Vaſquez, & alii. Quia 1. Ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 1. Chriſtus integram peccatorum confeſſionem ſecundum ſuas ſpecies, & totam ſuam gravitatem moralem univerſaliter præcipit. Ergo ad eam tenetur pœnitens, non obſtante infamia ſive propria, ſive alterius, quæ per ſe apud eumdem confeſſorem ſequitur ex confeſſione neceſſaria: nam qui vult aliquid, illud vult etiam non obſtante incommodo, quod per ſe ex eo ſequitur, vel ei conjunctum eſt. Et vero pœnitens ad integritatem illam tenetur cum propria infamia alterius, cum ejus peccati declaratio neceſſaria eſt ad integre proprium confitendum; nam ex natura rei plus requiritur ad obligandum aliquem ut ſeipſum infamet, quam ad obligandum ut alterius crimen aperiat; aliquando enim poſſunt pateſcere crimen alienum ad vitandum ali-

(*) *Nota, ex qua ſcandalum timeatur, &c.*

Digitized by Google

aliquod malum meum temporale injuſtum, licet ideo non obligarer ad crimen meum detegendum.

Ratio propter quam ex Conc. Trid. cit. Chriſtus præcipit integram peccatorum confeſſionem, ſcilicet ut Sacerdos poſſit prudenter judicare, punire, curare &c. non minus probat integritatem confeſſionis fieri debere cum notitia complicis ad hos fines neceſſaria, quam cum propria infamia pœnitentis. Præterea inter Chriſtianos complex ſuo facto tacite renunciat juri, quod habet ad ſervandam famam, ſciens neceſſitatem confitendi peccata.

Hinc pœnitens, qui cum unica ſorore ſua nota confeſſario commiſit inceſtum, tenetur confiteri inceſtum in tali gradu.

In eadem hypotheſi pœnitens tenetur detegere perſonam, quæ fuit objectum peccati, licet inculpabiliter, ex quo tamen in illam redundat aliqua infamia apud confeſſarium, ut ſi quis ſorori, quamvis omnino invitæ & reluctanti, ſtuprum intuliſſet. Nam hic eadem ratio valet; præceptum enim integritatis confeſſionis obligat pœnitentem ad detegendum defectum aliquem occultum proprium infamem, licet inculpabilem, ſi id neceſſarium ſit ad exprimendum ſufficienter ſuum peccatum, ut ſi occulte illegitimus ſit, & ſine diſpenſatione ſuſceperit Ordines.

Obſerva, Licet etiam patefacere complicem, quando hoc neceſſe eſt, ut media idonea ſuggerantur pœnitenti, quibus a proxima occaſione peccati liberetur, vel ut pœnitens doceatur, qua ratione ſatisfacere poſſit obligationi juſtitiæ, aut caritatis, qua tenetur avertere grave malum imminens communitati, vel complici, vel alicui tertio. Quia tunc ſubeſt rationabilis cauſſa detegendi; & quia alteri aperire peccatum occultum proximi extra confeſſionem notum, non eſt malum, niſi dum fit ſine juſta ac rationabili cauſſa, vel ex intentione illum infamandi.

✠ De Sacramento Pœnitentiæ, quod eſt ad Complices in peccatis, duæ occurrunt SS. D. N. Benedicti XIV. Conſtitutiones. Prior, quæ incipit *Suprema omnium Eccleſiarum*, extat in Vol. 1. Bullarii p. 535. Altera cujus initium eſt, *Ubi primum*, habetur in Vol. 11. pag. 54. Utramque expoſuit, & commentariis illuſtravit vir Cl. Ludovicus Antonius Muratori. Ex quo & regulas Confeſſarius præſcriptas, & nonnulla, quæ clare Pontificis Conſtitutiones declarant, excerpſimus, atque Auctori, qui hac in re ob nimiam brevitatem eſt obſcurus, addidimus.

I. Inquirere nomen Pœnitentis non licet, neque ejus habitationem, aliaſve ejus qualitates, & circumſtantias, quæ perſonam illius detegant ſine ulla rationabili cauſſa. Recte reſpondit quædam mulier de ſuo nomine interrogata: nomen meum peccatum non eſt. Ob hujuſmodi curioſitatem proculdubio peccaret Sacerdos.

II. Non licet pœnitentibus nomen complicis revelare; ejus enim eſt peccata ſua, non aliena, accuſare. Peccato non caret, eoque interdum gravi, qui famæ proximi ſine ulla neceſſitate detrahit. Nam tu æquo animo ferres, ſi quis infamiam tuam alteri proderet? Tu ergo præſta erga alios id quod ab aliis erga a te præſtitum cupis.

III. Si quis ſponte, ex ſimplicitate tamen, & ignorantia, complicis nomen in confeſſione detegit, uti rudibus e vulgo hominibus interdum evenit, non peccat. Monendus tamen eſt, ut impoſterum abſtineat.

IV. Quicumque juſto aliquo titulo ſponte complicem in confeſſione revelat, nullum incurrit peccatum. Juſtus exempli cauſſa titulus eſt, ut petatur conſilium ad diſrumpendam pravam aliquam conſuetudinem, ad conſulendum famæ propriæ, cui minatur inſultum complex, ſi a peccando deſiſtatur, atque aliæ hujuſmodi cauſſæ. Prior eſt enim tutela conſcientiæ & famæ noſtræ, quam alterius.

V. Nomen complicis ſibi ſive per ignorantiam, ſive juſto titulo revelatum, ſub ſigillo confeſſionis Sacerdos retinere debet.

VI. Inter Theologos anceps diſputatio eſt, an oblata ſponte a pœnitente licentia revelandi complicis, ea uti Confeſſarius poſſit ad correctionem ejuſdem complicis, atque ad alia officia in utilitatem illius, aut Pœnitentis derivanda. Et quidem tot hic diverſi caſus occurrere poſſunt, in quibus tam prudenter, quam imprudenter ejuſmodi licentia uti Confeſſarius poteſt, ut certa ſtatui huic regula nequeat. Sed infra hac de re ſermo recurret.

VII. Ad integritatem confeſſionis licite poteſt, ac debet Sacerdos pœnitentem interrogare de complice, quam videlicet occurrere poſſit circumſtantia aggravans, & ſpeciem peccati mutans. Neque enim exempli cauſſa ſufficit confiteri commiſſum carnale peccatum, ſed ſimul aperiendum eſt, an adulterium, aut ſacrilegium, aut inceſtus interceſſerit.

VIII. Confeſſarius in hoc caſu, interrogans, ſi nomen quoque, aut domum, aut alia ſigna exquireret a pœnitente, per quæ ſibi perſona complicis reveletur, graviter peccaret. Suo enim debito ſatis pœnitens fecit, aperiendo circumſtantiam peccati; & dum cetera rite concurrant, abſolvendus eſt. Ulterior Confeſſarii interrogatio ad peccaminoſam curioſitatem eſt referenda, neque ad eam reſpondere pœnitens tenetur; immo ex complurium Theologorum ſententia peccaret, ſi revelaret, ob præceptum non infamandi proximum.

IX. Ubi ex neceſſitate integritatis confeſſionis pœnitens animadvertit, fieri non poſſe, quin Confeſſarius complicem cogniturus ſit, puta ſi res fuit cum ſorore, aut uxore fratris; tunc ex ſententia quorumdam gravium Theologorum obligatur ad quærendum, & adeundum alium Confeſſarium, cui ignotus ſit complex. Verum graves alii Theologi ſentiunt, conſilium hoc eſſe, non vero præceptum.

X. Accidere interdum poteſt, ut adigendus ſit pœnitens ad revelandum complicem, quum nempe agitur de gravibus malis vitandis, quæ in perniciem Reipublicæ vergere poſſunt, ſicuti accideret, ſi Principis vita periclitaretur, ſi aqua mortifera populo propinaretur, aut ex farina, cui gypſum mixtum foret, panis publicus conficeretur. Ut impediatur, ſi fieri poteſt, hoc malum, obligatur pœnitens ad exquirendum conſilium Confeſſarii, qui pro ſua prudentia aut per ſe, aut per ipſum pœnitentem remedia conquirat. Niſi revelare velit pœnitens, minime eſt abſolvendus; nam ex lege non minus juſtitiæ, quam caritatis, tenetur ille pro virili curare, ut in tuto ſit publica ſalus. De damno vitando, quod privatæ alicui perſonæ imminere poteſt, non loquor;

nim

Digitized by Google

nam fere ſemper ſuppreſſis Complicem nominibus, conſilium præbere poteſt Sacerdos.

XI. Graviter peccat Confeſſarius, qui aut blandis artibus, aut minis haurire, aut extorquere a pœnitentibus nomina complicum abſque juſta neceſſitate velit. Gravius etiam delinquis, ſi ob negatam revelationem abſolvere pœnitentem recuſet. Non enim licet infamiam proximi ex legibus detractionis inveſtigare; neque ad eam prodendam obligatione ulla conſtringitur pœnitens; immo, ſi, præciſa neceſſitate, revelaret, ex multorum ſententia reum ſe peccati faceret.

XII. Neque gravis peccati reatum effugeret Sacerdos, ſi revelationem complicis exigeret, ut per operam ſuam correptio, & correctio illius præſtaretur. Nam Confeſſarii munus tantummodo eſt curare vulnera pœnitentis, non vero alienas exquirere peccata pœnitentis, non aliena. Neque is tenetur ad eos corripiendos, qui crimina ſua ſibi revelare nolunt: immo cavere debet a corripiendo ob ſcandala, quæ inde facile conſequeretur.

Quod attinet ad primam Conſtitutionem; In primis, *inquit*, animadvertendum eſt, quod hic damnatur omnis Confeſſariorum curioſitas, quæ neceſſaria, aut utilis non ſit pœnitentibus. Hoc eſt, eis interdicitur quacumque arte exquirere nomen & habitationem complicis, & præcipue puniendus dicitur, qui minis, & negata abſolutione notitiam hanc exculpare conetur. Itaque perverſa, & pernicioſa decernitur Confeſſariorum illorum praxis, *qui a Pœnitentibus, ſociis hujuſmodi, ſeu complicis nomen exquirunt, atque ad illud ſibi revelandum non inducere modo ſuadendo conantur, ſed quod deteſtabilius eſt, denuntiata quoque, niſi revelent, abſolutionis Sacramentalis negatione, prorſus adigunt, atque compellunt; immo etiam complicis ejuſdem nedum nomen, ſed habitationis inſuper locum ſibi exigunt deſignari.* Quibus verbis praxis eorum proſcribitur, qui nullum juſtum titulum habentes Complicum nomina ſcrutantur, & indebitæ curioſitatis reos ſe ſtatuunt. Neque enim Sapientiſſimus Pontifex damnationem ad eos caſus extendit, in quibus aut integritas confeſſionis, aut publica neceſſitas, aut pœnitentis ipſius conſcientia exigit, ut Pœnitens complicem revelet. Quod quum accidit, ipſum pœnitentem hortari, interdum etiam adigere poteſt ad revelandum, omiſſo tamen nomine, & loco habitationis, ſi fieri poteſt. At quandoquidem nonnulli cauſam hanc interrogandi de complice præferebant, videlicet ut ipſum poſtea corriperent, atque in ejus utilitatem hujuſmodi revelatione uterentur: caſum hunc præcipue disertis verbis ſe damnare Pontifex profitetur, ita ut impoſterum, quamvis etiam non palliata, ſed in bonum finem excogitata ea cauſa adhiberetur, nulli Confeſſario liceat inquirere nomina complicum. Sunt verba Decreti. *Quam illi quidem intolerandam imprudentiam, cum procuranda complicis correptionis, aliorumque bonorum colligendorum ſpecioſo prætextu celerare, cum etiam caſu quibuſdam Doctorum opinionibus defendere non dubitant.* Quod ſane decretum, quam juſtum ſit, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ conforme, nemo non intelliget. Ecquando enim ſine neceſſitate infamiam alterius occultam prodere fas eſt? Immo aut incaute, aut malitioſe detectam reſarcire, ſi per nos commode licet, jubemur; Deinde quum Sacerdotes teneantur monere pœnitentes, ut ſua quidem, non vero aliena crimina confiteantur; quid eſt quod ipſi poſtea ſibi poteſtatem uſurpent extorquendi a pœnitentibus aliorum peccata? At hoc, inquiunt, recta intentione exquiritur, atque ut complicem quoque ad meliorem frugem deducamus. Sed nulla tibi eſt obligatio corripiendi, niſi quos confeſſio reos in ſacro Tribunali ſtatuit. Contra tibi obligatio eſt ſervandi ſub ſigillo, quæ tibi in confeſſione revelantur, ſive pœnitentis ſint, ſive aliorum. Præterea indebitis hiſce interrogationibus pœnitens a Sacramento deterres, dum eos prodere cogis id quod ipſi detegendo abhorrent, neque ulla obligatione detegendi tenentur. Gravioris etiam peccati reum te facis, quotieſcumque ob negatam Complicis revelationem pœnitenti abſolutionem negas. Dum ſuo munere functus fuerit pœnitens, & peccata ſua deteſtatus, eadem plene fuerit confeſſus cum propoſito non peccandi, neque agitur de recidivis, de occaſione proxima, aut de pœnitentibus diu in cœno gravium peccatorum volutatis, id juris ad abſolutionem pœnitens acquiſivit, ut ſine gravi injuria, & contemptu, atque abuſu Sacramenti Confeſſarius denegare eamdem non poſſit. Ad hæc quiſquis ex notitia complicis in confeſſione habita, quamquam licentia pœnitentis confiſus complicem corrigendum ſuſcipit, ſcandalis non paucis obnoxius eſt. Indignatur enim quicumque ſecreta ſua crimina detecta videt, ſuæque famæ vulnus illatum apud Confeſſarium. In querelas igitur is facile erumpet, & ſigillum Sacramentale fractum ſuſpicabitur, & ſacerdotem veluti proditorem tanti Sacramenti habebit, quæ certe in perniciem Religionis vergere poſſunt. At quanto graviores tragœdias excitabit complex, ubi reſciverit, non ſponte factam, ſed extortam fuiſſe in confeſſione revelationem ſui nominis, atque licentiam revelatione illa utendi? Nam ſine hac licentia fracti ſigilli reus foret Sacerdos. Igitur intolerandæ imprudentiæ, & zeli ſine ſcientia facinus hic habes. Deinde tametſi ſine dolo malo, & in bonum tantummodo finem complicis nomen Confeſſarius detegendum curaret, fieri non poſſet, quin hominum malitia id tentatum arbitraretur in pravum aliquem finem, ex quo non levis invidia, atque odium adverſus ipſum Sacramentum conciperetur. Et ſane quum inter tot probos Eccleſiæ Miniſtros vix fieri poſſit, quin aliquis interdum a concupiſcentia in traſverſum agatur, & in venenum convertere poſſit, quæ Chriſtus Dominus in medicinam noſtram inſtituit; ſatis ejuſmodi periculum foret, ut omnino precluderetur impoſterum aditus ejuſmodi interrogationibus minime ad Sacramentum neceſſariis, & tam facile ſcandala, & perniciem animarum parituris. Propterea ſapientiſſime Summus Pontifex in Decretali addidit. *Nec fieri potuit, quin ea de cauſſa & oblocutiones, & ſcandala, & non Miniſtrorum tantum, ſed ſacri etiam ipſius miniſterii odium; & animarum ingens perturbatio in populo fidelis exorta ſint.*

In alterius vero Conſtit. Comment. iterum, ait, conficitur quæcumque perverſa Confeſſariorum curioſitas, ac præcipue negantium abſolutionem renuentibus revelare complicem, eoſque a Sacra Inquiſitione pu-

puniendos S. Sede decernit : „ Dummodo tamen hujuſmodi interrogandi, ac denegandi actus talibus circumſtantiis conjunctus ſit ac convestitus ; quæ ſic agentem Confeſſarium de adhæſione ad prædictam reprobatam praxim, tamquam ad licitam, vel alio quovis modo de prava credulitate ſuſpectum reddunt. “ Et ejuſmodi circumſtantiæ deſint, deferendus non erit ille ad Inquiſitionis Tribunal. Non deſunt ſane Confeſſarii ſimplicitate laborantes, qui melius conſcientiæ pœnitentis ſe proſpicere poſſe aliquando putent, ſi nomen complicis audiant. Fieri poteſt, ut nulla malitiæ ſuſpicio in ipſos cadat: quod non difficile proſpici poteſt. Quum exempli cauſſa de furtis, de fraudibus, de periclitante alicujus honore agitur; tunc bonus Confeſſarius (imprudenter fortaſſe) exquirat complicis nomen, conſilium, ut ſibi videtur, opportunum daturus. Hic tamen illius error ad cognitionem Inquiſitorum non pertinet. Idem infra aliis diſertis verbis inculcat Pontifex inquiens: „ Quod ſi Confeſſarii de complicis nomine perperam interrogantis, abſolutionemque, ni ſibi detegatur actum denegantis contingat ejuſmodi eſſe, ut quamvis imprudens, & malus, ſimplex tamen quidam, & nudus actus fuerit, ideſt iis circumſtantiis deſtitutus, quæ de prava credulitate, vel de mala adhæſione ad praxim in ſæpe dicto noſtro Brevi reprobatam tamquam illicitam, eumdem Confeſſarium ſuſpectum reddant; tunc hujuſmodi delictum, neque denuntiationis oneri, neque Sancti Officii prædicti cognitioni ſubjectum erit, ſed de ſtilo cognoſcere, atque in delinquentem Confeſſarium per ſuſpenſionem ab audiendis confeſsionibus, vel alias canonicas, & legitimas pœnas pro delicti modo animadvertere ad locorum Ordinarios in ſua cujuſcumque diœceſi omnino ſpectabit. “ Rectiſsime hæc: nam ea, quæ errorem, aut ſuſpicionem erroris contra dogmata Fidei, aut opiniones ſcandaloſas, & pernicioſas, a Sede Apoſtolica damnatas, minime continent, ab Inquiſitionis juriſdictione remota ſunt. Æquiſsimus vero Pontifex nihil voluit imminutum de ordinaria juriſdictione Epiſcoporum, quam tamen læſam ab Inquiſitore Generali iidem, ut ſupra vidimus, expoſtulabant.

Itaque ſi quis cognoverit, quemquam e Confeſſariis deliquiſſe modis in Pontificio Brevi expreſsis, obligatur ad illum denuntiandum Sancto Officio intra terminum triginta dierum, tunc ſolum quum circumſtantiæ occurrent, quæ indicent, aut juſtæ ſuſpicioni locum præbeant, Confeſſarium credere licitam hujuſmodi interrogationem quæ intrinſece illicita ſit, niſi forte legitima aliqua cauſſa interrogandi, de qua ſupra egimus, intercedat. Ad hoc etiam, ut denunciatio facienda ſit Sancto Officio, exigit Pontifex, ut Confeſſarius Sacramentalem abſolutionem pœnitenti denegarit. Exceptionem alteram nunc accipe. „ Verum tamen, *ſubdit Pontifex*, ab hujuſmodi onere juſtis de cauſsis eximi volumus, & eximimus perſonam ipſam Pœnitentiam dumtaxat in cauſſa propria, ideſt in caſu, quo ſuum peccatum confitens, a Confeſſario adigatur ad ſibi manifeſtandum nomen complicis in eodem peccato; tunc enim pœnitentem hujuſmodi ab obligatione eumdem Confeſſarium denuntiandi liberamus. Sed quando aliunde, quam ex propria, ut dictum eſt, confeſsione, noverit, Confeſſarium aliquo ex ſuperius enumeratis, & Sancto Officio denuntiandis modis deliquiſſe; tunc eum & ipſe denuntiare ex iſta aliunde habita notitia teneatur. ✠

Quæſt. VII. *An peccata dubia debeant aperiri in confeſſione?*

Reſp. Affirm. Si dubium ſit cum fundamento, ſive dubites an mortaliter peccaveris, ſive an confeſſus fueris peccatum, quod certo ſcis eſſe mortale. Ita Suar., Sanch., De lugo, Valent &c. Et videtur communis ſententia. *Prob.* 1. Ex ſenſu & praxi fidelium, cujus initium dignoſci nequit: quare ab ipſis Apoſtolis a Chriſto, vel Spiritu Sancto edoctis manavit: 2. Ex ipſa natura Sacramenti per modum Tribunalis instituti, in quo cum Chriſtus conſtituerit Sacerdotes tamquam Vicarios Dei pro remiſsione peccatorum obtinenda, voluit ut ea omnia peccata ad eos deferrentur, pro quibus præcepta erat contritio perfecta, qualia ſunt non ſolum mortalia certa, ſed etiam dubia. 3. Non confitendo illa, exponis te periculo non confitendi omnia mortalia contra præceptum divinum. 4. Poſſeſſio ſtat pro lege confitendi, a qua Conc. Trid. ſola venialia excipit. 5. Ex Conc. Trid. peccata, quæ ſunt in conſcientia debent declarari: at dubia, ut dubia, ſunt in conſcientia, & remitti debent ſaltem ut dubia: & proinde cognoſci ut talia. Confirmatur ex S. Thoma. q. 6. Supplementi ar. 4. ad 3. ubi ait: „ Quando aliquis dubitat de aliquo peccato, an ſit mortale, tenetur illud confiteri dubitatione manente. Quia qui aliquid committit, vel omittit, in quo dubitat eſſe peccatum mortale, peccat mortaliter, diſcrimini ſe committens. Et ſimiliter periculo ſe committit, qui de hoc quod dubitat eſſe mortale, negligit confiteri: non tamen debet aſſerere illud mortale eſſe, ſed dubitative loqui, & judicium Sacerdotis expectare, cujus eſt diſcernere lepram & lepram.

Porro lex confeſſionis non eſt odioſa, ſed favorabilis; cum ſit a Chriſto inſtituta ad ſalutem animarum, & ad peccata commiſſa delenda, ac futura præcavenda.

Hinc 1. Qui certo judicat ſe peccaſſe mortaliter, ſed dubitat an peccatum illud confeſſus fuerit, tenetur illud confiteri: quia non poteſt prudenter judicare ſe certæ obligationi confitendi integre ſatisfeciſſe.

Hinc 2. Qui ſcit ſe commiſiſſe peccatum aliquod, ſed dubitat ſit ne mortale, an veniale, tenetur hoc peccatum confiteri. Nam non poteſt prudenter judicare, ſe non peccaſſe mortaliter: ac proinde omittens confeſſionem illius peccati, exponeret ſe periculo non faciendi confeſſionem integram.

Hinc 3. Qui poſt diligens examen dubitat an aliquod peccatum, quod ſcit eſſe mortale, admiſerit, tenetur illud confiteri. Nam is non poteſt judicare prudenter, ſe non admiſiſſe tale peccatum; ac proinde ſi illud non confiteatur, exponit ſe imprudenter periculo non faciendi confeſſionem integram. Item is non vult ſufficienter, & quantum eſt in ſe, ſatisfacere obligationi confitendi omnia mortalia.

Obſerva 1. Peccata dubia declaranda ſunt ut dubia, ſicut certa ut certa. Qui mortale ut dubium confeſſus eſt, ſi poſtea certo norit illud a ſe commiſſum eſſe, tenetur iterum illud confiteri ut certum; quia ex inſtitutione Chriſti pœnitens tenetur omnia

mor-

Digitized by Google

mortalia confiteri prout ſunt in ejus conſcientia; & eo modo, quo Sacerdos recte cenſere poſſit de eorum gravitate, & pœna convenienti imponenda. E contra qui peccatum ut dubium confeſſus eſt, quod poſtea cognoſcit ſe non commiſiſſe, non tenetur in ſequenti confeſſione id aperire: quia carentia peccati non eſt materia confeſſionis. 2. Qui non habet peccata niſi dubia, tenetur confiteri peccatum aliquod certum, ſaltem veniale, licet antea remiſſum, ne exponatur Sacramentum periculo nullitatis.

Quæſt. VIII. *An peccata mortalia ex oblivione, vel ob juſtam aliam cauſſam omiſſa, debeant declarari in ſequenti confeſſione.*

Reſp. Affirm. Quia 1. Ita eſt generalis fidelium perſuaſio, & praxis. 2. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. neceſſarium eſt jure divino, confiteri omnia & ſingula mortalia poſt baptiſmum commiſſa, quorum memoria habeatur. 3. Ex S. Thom. in 4. diſt. 21. qu. 2. art. 2. ad 1. quodlibet mortale debet ſubjici ſententiæ Sacerdotis, ut pro eo imponat ſatisfactionem convenientem. 4. Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem: *Peccata in confeſſione omiſſa, ſeu oblita ob inſtans vitæ periculum, aut ob aliam cauſſam, non tenemur in ſequenti confeſſione exprimere.*

Item qui tantum confuſe, & generice mortalia peccata confeſſus eſt, eo quod diſtinctum eorum numerum & ſpeciem non recordaretur, tenetur poſtea in ſequenti confeſſione, ſi recordetur, eorum numerum diſtinctum & ſpeciem confiteri. Quia eſt præceptum divinum confitendi diſtincte omnia, & ſingula mortalia quoad numerum & ſpeciem, quod is nondum obſervavit.

Quæſt. IX *An qui aliquam circumſtantiam in confeſſione aperiendam oblitus eſt, teneatur poſtea confiteri iterum peccatum, ad quod illa circumſtantia pertinet?*

Reſp. Affirm. Si tota malitia hujus circumſtantiæ nequeat exprimi ſine declaratoine peccati, quia tunc hujus declaratio per ſe neceſſaria eſt ad circumſtantiam aperiendam.

Quæſt. X *Quænam integritas ad valorem, & effectum Sacramenti requiratur?*

Nota. Duplex diſtinguitur confeſſionis integritas, materialis, & formalis. Confeſſio materialiter integra, eſt accuſatio omnium mortalium commiſſorum quoad numerum, ſpecies, & circumſtantias declarandas. Confeſſio formaliter integra eſt accuſatio eorum dumtaxat mortalium, quæ pœnitens poteſt & debet declarare in iis circumſtantiis, quibus verſatur.

Reſp. 1. per ſe loquendo integritas confeſſionis ad valorem Sacramenti requiſita exigit, ut quantum moraliter fieri poteſt, declarentur: 1. Omnia peccata mortalia tam occulta, & interna, quam externa & publica, etiamſi aliunde eſſent nota Confeſſario, neque enim notitia Confeſſarii, ſed confeſſio pœnitentis eſt pars Sacramenti. 2. Eorum numerus. 3. Omnes ſpecies morales. 4. Omnes circumſtantiæ, tum quæ ſpeciem mutant, tum quæ ſolum addunt malitiam moralem ejuſdem ſpeciei. 5. Ipſi actus externi, & effectus mali ac damna inde ſecuta. 6 Peccatum complicis, & perſona quæ fuit objectum peccati, dum aliter proprium peccatum ſufficienter exponi nequit. 7. Omnia mortalia dubia. *Prob.* Quia, ut probavi, horum omnium declaratio præcepta eſt a Chriſto, qui inſtituit Sacramentum Pœnitentiæ per modum judicii reconciliativi & punitivi, in quo videlicet non ſolum reus abſolvatur, ſed etiam convenienter puniatur, & contra relapſum præmuniatur. Talis autem judicii rectitudo & æquitas exigit cognitionem adæquatam cauſæ, quantum moraliter haberi poteſt.

Hinc qui ſine juſta cauſa aliquod mortale, vel circumſtantiam neceſſariam ſcienter celat, facit confeſſionem nullam & ſacrilegam, ex Conc. Trid. c. 5. ibi. *Qui ſcienter aliqua retinent, nihil divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt.* Quare non ſolum illud mortale ſacrilegium, ſed etiam omnia alia mortalia, quæ confeſſus eſt, tenetur iterum ſingillatim confiteri: nam ex præcepto Chriſti omnia peccata ſubjici debent validæ abſolutioni.

Reſp. 2. Integritas materialis non requiritur abſolute; quia ſæpe eſt impoſſibilis cognitio omnium omnino mortalium, etiam poſt diligens examen. At ex Concil. Trid. c. 5. *Impium eſt, confeſſionem, quæ præcipitur, impoſſibilem dicere, aut carnificinam conſcientiarum appellare.*

Reſp. 3. Abſolute ſufficit integritas formalis. Quia confeſſio formaliter tantum integra, eſt ea, in qua ex gravi juſta cauſa, vel oblivione inculpabili omittuntur aliqua peccata. At talis confeſſio ſufficit; nam ſecundum Doctores omnes, variæ ſunt cauſæ excuſantes a confeſſione omnium mortalium, quæ generatim ad impotentiam phyſicam & moralem revocantur, quia Chriſtus noluit, ut Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum in gratiam Fidelium lapſorum, & ut medium ad juſtificationem neceſſarium, foret illis non ſolum abſolute, ſed etiam moraliter impoſſibile; ob damnum aliquod valde grave confeſſioni extrinſecum.

Hinc ex oblivione integra materialiter excuſantur. 1. Qui ex oblivione inculpabili, vel ignorantia invincibili, aliquod mortale omittunt. 2. Muti, ſi per geſtus, ſcripturam, vel alia ſigna nequeant omnia declarare. 3. Qui verſantur in periculo moriendi ante abſolutionem, niſi mox detur; tunc enim auditis aliquot, abſolvendi ſunt. 4. Cum in naufragii periculo imminenti, vel inſtante pugna, nequeunt omnes integre confiteri; tunc ſufficit confeſſio confuſa, quia omnes ſimul ſignificant ſe peccaſſe, dolere de peccatis, & velle abſolvi, Immo tunc poterunt ſimul abſolvi, ſi neceſſe ſit, per hanc formulam: *Ego vos abſolvo ab omnibus cenſuris & peccatis.* Si tamen unuſquiſque poteſt ſaltem aliquod peccatum in particulari confiteri privatim, ad id tenetur: 5. Ii, quorum idioma non niſi ex parte intelligi poteſt a confeſſario, ſi nequeant alteri confiteri, ſitque neceſſitas confitendi, vel juxta aliquos urgeat præceptum annuæ confeſſionis. 6. Sacerdos, dum peccatum ſuum confiteri nequit abſque fractione ſigilli confeſſionis. 7. Quicumque confiteri nequit aliquod peccatum ſine gravi damno confeſſioni extrinſeco, temporali, vel ſpirituali, ſive proprio, ſive etiam alieno: nam lex caritatis obligat ad diligendum proximum ſicut nos ipſos: & proinde ad vitandum ejus damnum; ut ſi prudenter timeas, de con-

Digitized by Google

confeſſarius, qui ſolus haberi poteſt, frangat ſigillum, vel ex tua confeſſione ſumat occaſionem peccandi, vel graviter nocendi proximo. Sed tunc requiritur juſta cauſa confitendi hic & nunc tali confeſſario; ut præceptum confitendi, vel neceſſitas celebrandi ad vitandum grave ſcandalum, aut infamiam; alioqui adeundus eſt alius confeſſor, vel differenda confeſſio, ſi commode differri queat. Item ſi infirmi vires periclitentur in accuratiori peccatorum declaratione, vel ſi integra confeſſio laborantis morbo valde contagioſo a longe audiri nequit; nec prope ſine periculo maximo mortis confeſſoris, tunc audito uno, aut altero peccato poteſt abſolvi. At magnus populi concurſus, die Indulgentiæ, vel feſtivitatis magnæ, ut Paſchatis, per ſe præciſe non excuſat ab integritate confeſſionis: quia tunc non adeſt ſufficiens neceſſitas dimidiandæ confeſſionis: & maximi inde abuſus ac magna incommoda orirentur. Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propoſitionem: *Licet ſacramentaliter abſolvere dimidiate confeſſos, ratione magni concurſus pœnitentium, qualis, ver. gr. poteſt contingere in die alicujus magnæ feſtivitatis, aut indulgentiæ.*

Porro ſemper remanet obligatio confitendi peccata omiſſa, ſublato impedimento.

Dixi: *Confeſſioni extrinſeco*: Nam incommodum confeſſionis velut intrinſecum, ſeu natum ſequi ex ipſa confeſſione, ut confuſio pœnitentis, vel jactura bonæ opinionis apud confeſſarium, non excuſat: alias nullum eſſet præceptum confeſſionis, nec per ſe obligaret.

Reſp. 4. Ad valorem Sacramenti requiritur confeſſionis integritas reſpectu ejuſdem Sacerdotis & ejuſdem abſolutionis; ita ut omnia mortalia, quæ ſunt in conſcientia, neceſſario declaranda ſint eidem Sacerdoti, & in ordine ad eamdem abſolutionem. Eſt de fide, & conſtat. *Prob.* Ex perpetua Eccleſiæ praxi, quæ nunc cernitur, & cujus initium cum ignoretur, nec oſtendi poſſit, ab ipſius Chriſti præcepto repetendum eſt. 2. Ex Conc. Later. IV. *c. Omnis* 3. Ex Conc. Floren. in Decreto, docentibus omnia peccata eidem Sacerdoti declaranda eſſe; & in hoc jure divinum dumtaxat explicant. 4. Ex Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 5. declarante confeſſionem, in qua pœnitens aliquod peccatum Sacerdoti reticet, eſſe nullam: *Qui ſcienter*, inquit, *aliqua retinent, nihil divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt*: Non dicit *Sacerdotes*. Ratio eſt voluntas Chriſti, qui omnia peccata ſubjecit judiciali ſententiæ Sacerdotis. Sententiæ autem æquitas ac rectitudo exigit cognitionem adæquatam cauſæ, in quam fertur. Unde cum ſententia abſolutionis feratur in omnia peccata mortalia (nam unum ſine alio remitti nequit) prærequirit, quantum fieri poteſt, cognitionem omnium mortalium.

Quæſt. XI. *An pœnitens tenetur diligens examen præmittere confeſſioni?*

Reſp. Affirm. *Prob.* 1. Ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. dicente, præcipi confeſſionem omnium mortalium: *Quorum poſt diligentem ſui diſcuſſionem conſcientiam habet .... & a pœnitentibus exigi, ut poſtquam quiſque diligentius ſe excuſſerit, & conſcientiæ ſuæ ſinus omnes, & latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus ſe Dominum mortaliter offendiſſe meminerit*: Qui præcipit actum, ſimul præcipit etiam media ad illum neceſſaria. At diligens examen eſt neceſſarium ad confitenda omnia peccata. Ea autem diligentia adhiberi debet, *quam in rebus graviſſimis ponere ſolemus*, ait Catech. Roman. & quæ moraliter ſufficiat ad cognoſcenda peccata commiſſa, conſideratis capacitate, & memoria pœnitentis, diuturnitate temporis ab ultima valida confeſſione tranſacti, multitudine & qualitate negotiorum, occaſionum, & conſuetudine peccandi, aliiſque circumſtantiis. Quare non æquale in omnibus requiritur examen, ſed in aliis brevius, in aliis longius.

Quæſt. XII. *Quandonam iterari debet Confeſſio?*

Reſp. Quoties fuit nulla, ſive culpabiliter, ſive inculpabiliter; ſive ex parte pœnitentis defectu doloris, vel propoſiti ſufficientis, & integritatis formalis, vel ob notabilem negligentiam in excutienda conſcientia, niſi confeſſor eam ſuppleverit, ſive ex parte confeſſarii defectu poteſtatis aut intentionis requiſitæ. Quia in his caſibus Sacramentum fuit nullum, & ſic peccata non fuerunt per illud remiſſa. Omnia autem peccata mortalia debent ſubjici poteſtati clavium, & remitti per Sacramentum Pœnitentiæ, ideoque per confeſſionem, & contritionem debitam, & abſolutionem validam. Idem dic, ſi dubium ſit, an confeſſio irrita fuerit: nam præcepto certo non ſatisfit per dubiam executionem, & in dubio pars tutior eligi debet.

Sed an is qui fecit confeſſionem aliquam invalidam, tenetur eum illam omnes ſubſequentes iterare?

Reſp. Tenetur, ſi eam fecit cum conſcientia confeſſionis invalidæ, quia revera ſunt omnes invalidæ; ob defectum eſſentialem. At ſi poſt unam confeſſionem invalidam, poſtea fecit alias cum debita diſpoſitione, & bona fide procedens, præcedentis defectus nullam habens memoriam, non tenetur, inquit Sylvius, has repetere, ſed ſolum illam, vel illas, quas fecit cum conſcientia defectus: quia illæ aliæ fuerunt validæ, cum habuerint omnia neceſſaria ad bonam confeſſionem.

Quæſt. XIII. *An eſt mortale mentiri in confeſſione.*

Reſp. 1. Mortale ſacrilegium eſt omne mendacium in materia confeſſionis neceſſaria, ut ſi pœnitens falſo neget, ſe commiſiſſe mortale nondum legitime confeſſum, vel circumſtantiam neceſſariam; vel ſi neget aliquid aliud grave, quod interrogatus a confeſſario tenetur aperire, qualis eſt peccandi conſuetudo, diſpoſitio præſens &c. Nam tunc in re gravi ad Sacramentum, vel ejus rectam adminiſtrationem pertinente, decipit judicem ſuum, & medicum a Chriſto inſtitutum, ut ſecundum cognitionem per confeſſionem partam, & pœnas peccatis proportionatas imponat, & remedia opportuna præſcribat. Idem dic, ſi contra conſcientiam falſo aſſerat ſe commiſiſſe mortale: quia judicem ſuum in re gravi ad judicium Sacramentale pertinente & neceſſaria decipit, & per illam additionem in re gravi ejus judicium pervertit. Secus, ſi verum putat.

Item mortaliter peccat, qui in confeſſione generali falſo aſſerit, ſe jam peccata aliqua mortalia confeſſum fuiſſe. Quia in re gravi & neceſſaria decipit Confeſſarium, qui putat mortalia illa jam declarata & remiſſa fuiſſe, nec jam eſſe materiam neceſſariam

Sa-

Sacramenti, unde non poteſt prudenter pœnam convenientem pro illis ſtatuere: nam non eadem pœna pro peccatis mortalibus nondum Sacramentaliter remiſſis, quæ pro peccatis ſic jam remiſſis, imponi debet.

Reſp. 2. Mendacium in materia non neceſſaria, hoc eſt, quæ non ſit ſub mortali declaranda, ut ſunt peccata venialia, vel mortalia jam legitime confeſſa & remiſſa, quorum cognitio non eſt neceſſaria ad recte adminiſtrandum Sacramentum, eſt ex communi ſententia ſolum veniale. Quia tunc non decipitur graviter judex in ordine ad debitum judicium, cum materia non ſit neceſſaria, nec ſpectet ad ſubſtantiam judicii neceſſarii; eſt tamen veniale gravius ob irreverentiam Sacramenti. Eſſe, autem mortale, ſi aliunde non daretur materia valida Sacramenti; nam tunc irrita redderetur abſolutio.

Quæſt. XIV *An peccata venialia ſunt materia ſufficiens confeſſionis, licet non neceſſaria?*

Reſp. Affirm. Ita Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. *Venialia quamquam recte & utiliter, citraque omnem præſumptionem in confeſſione dicantur, quod piorum hominum uſus demonſtrat, taceri tamen citra culpam, multiſque aliis remediis expiari poſſunt.* Nam Chriſtus dedit Sacerdotibus poteſtatem remittendi generatim omnia peccata, quæ remitti poſſunt Joan. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Porro extra caſum neceſſitatis non ſunt confitenda venialia tantum in genere, ſed debet alioquin addi in ſpecie, ut v. gr. aliquod mendacium tum, quia eſt contra praxim fidelium, tum quia accuſatio & judicium per ſe loquendo fieri debent circa materiam in ſpecie determinatam. Ita Suarez, & alii communiter.

Quæſt. XV. *An quævis peccata jam remiſſa per abſolutionem, ſunt ſemper materia ſufficiens novæ confeſſionis?*

Reſp. Affirm. *Communis & certa ſententia eſt*, inquit Suarez. *Prob.* 1. Ex extravag. Bened. XI. de privil. ubi ait, eadem peccata iterato confiteri ſalubre eſſe. 2. Quia peccata jam remiſſa poſſunt eſſe materia contritionis & confeſſionis, atque poſſunt adhuc remitti remiſſione priorem confirmante per novam gratiam, & Chriſtus remittendi poteſtatem non reſtrinxit ad unum actum remiſſionis, propter majorem utilitatem animarum. 3. Ex priorum ac doctorum hominum uſu Eccleſiæ noto, nec reprehenſo, quæ probatio valet: nam hanc adhibet Conc. Trid. ſupr. cit. ad probandum valorem confeſſionis venialium.

Nota. Confeſſor dubitans, an ea, quæ pœnitens confitetur, ſint peccata etiam venialia, non poteſt eum abſolvere. Quia non licet applicare formam materiæ dubiæ; alioqui exponeretur Sacramentum periculo nullitatis: ſola autem peccata ſunt materia remota pœnitentiæ. Quare ut detur materia certa, curare debet, ut pœnitens confiteatur peccatum certum jam alias remiſſum, & illud in contritione includat.

Quæſt. XVI. *An confeſſio neceſſario fieri debeat voce?*

Reſp. 1. Id non eſt de eſſentia Sacramenti; ſed confeſſio poteſt valide fieri nutibus, geſtibus, vel ſcripto, ſi deſit facultas loquendi. Conſtat, 1. ex praxi Eccleſiæ, quæ mutos, & moribundos vocis uſu deſtitutos, per nutus vel alia ſigna confitentes abſolvit. Et ex Rituali Romano docente moribundum vocis uſu deſtitutum abſolvendum eſſe. 2. Quia Chriſtus ſolum præcipit confeſſionem, qua peccata declarentur Sacerdoti ut judici; quod ſufficienter fieri poteſt per nutus, vel ſcripturam.

Reſp. 2. Non licet abſque neceſſitate aliter quam voce confiteri. Conſtat, 1. Ex communi Theologorum conſenſu. 2. Ex conſuetudine Eccleſiæ vim legis obtinere, & obligante graviter, utpote de re ſpectante ad convenientem modum perficiendi Sacramentum; nam verba ſunt aliis ſignis longe aptiora ad ſignificandum; & ex S. Auguſt. tenent in ſignificando principatum. 3. Ex Conc. Florent. requirente confeſſionem oris, & ex Bened. XI. in Extrav. *Inter cunctas*, de privil. ibi: *Niſi articulus neceſſitatis occurat, Sacerdoti facienda oris confeſſio exigitur.* Et vero alia ſigna non ſunt inducta, niſi in ſupplementum verborum vocalium. *Ex inſtitutione Eccleſiæ tenetur homo, qui poteſt, ut verbo confiteatur: non ſolum propter hoc, ut ore confitens magis erubeſcat, & qui ore peccavit, ore purgetur; ſed etiam quia ſemper in omnibus Sacramentis accipitur id, cujus eſt communior uſus. Unde & in manifeſtatione peccatorum convenit uti verbis, quibus homines communis & expreſſius ſuos conceptus ſignificare conſueverunt.* Ita S. Thom. Quodl. 1. qu. 6. art. 1.

Reſp. 3. Qui voce non poteſt, tenetur aliis ſignis, etiam ſcripto confiteri, etiam extra mortis periculum. Quia præceptum confitendi obligat ſaltem, cum ſine gravi damno confeſſioni extrinſeco obſervari poteſt. Sed hic modus confitendi nullum damnum, ſaltem grave, affert. Neque ſcriptura eſt per ſe inſtrumentum publicationi obnoxium, & poteſt ſtatim comburi, vel lacerari.

Quæſt. XVII. *An excuſetur a confeſſione, qui confiteri nequit, niſi per interpretem?*

Nota. Ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. neque eſt neceſſarium jure divino, ut confeſſio publice fiat, ſed valet confeſſio ſecreta & auricularis, neque a Chriſto prohibitus eſt modus publice confitendi. Unde ex communi ſententia valet confeſſio, ſive ſecreto, ſive publice fiat, nam ad valorem Sacramenti ſolum requiritur accuſatio peccatorum facta Sacerdoti ut judici: hæc autem poteſt eſſe utroque hoc modo.

Reſp. Multi docent, neminem ex vi præcepti confeſſionis obligari ad confitendum per interpretem, licet recte poſſint, eo quod Chriſtus nos non obligavit ad declaranda peccata, niſi ſoli Sacerdoti abſolutionis miniſtro: nec ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. Chriſtus præcepit, ut peccata declararentur publice, id eſt, coram aliis. Præterea Conc. Later. IV. præcipit ſolum, ut pœnitens omnia ſua ſolus peccata confiteatur Sacerdoti.

Tamen S. Tho. in 4. diſt. 17. qu. 3. art. 4. qu. 3. poſtquam dixit: *In eo, qui uſum linguæ non habet, ſicut mutus, vel qui eſt alterius linguæ, ſufficit quod per ſcriptum, aut nutum, aut interpretem confiteatur, quia non exigitur ab homine plus quam poſſit;* ait generatim, *Quando non poſſumus uno modo, debemus ſecundum quod poſſumus confiteri.* Certe ad id tenemur ſaltem ex præcepto caritatis propriæ, ſi alioqui diu abſtinendum eſſet a confeſſione. Quia

Digitized by Google

Reſp. Multi negant, quia 1. Conc. Later. & Trid. præcipiunt confeſſionem omnium peccatorum: ergo non loquuntur de venialibus. 2. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. Eccleſia ſolum ſtatuit, ut divinum præceptum confeſſionis ſaltem ſemel in anno ab omnibus obſervaretur: at præceptum divinum non obligat ad confitendum venialia, ex eod. cap.

Affirmant Richard. Alenſis, & S. Bonav. Sylveſt. Fagnan. & aliqui recentiores: quia alioqui minæ interdicti per canonem intentatæ inutiles forent, nam fideles cenſerentur ſe ſibi non eſſe conſcios mortalium: unde ut præceptum divinum ab omnibus religioſe ſervaretur, Eccleſia præcepit, ut omnes & ſinguli, licet ſibi ſolorum venialium conſcii, ſemel in anno confiterentur.

S. Thomas hanc opinionem ita amplectitur, ut oppoſitam non rejiciat: nam, in 4. diſt. 17. qu. 3. art. 1. qu. 3. ad 3. Sic ait: *Dicendum, quod ex vi Sacramenti non tenetur aliquis venialia confiteri, ſed ex inſtitutione Eccleſiæ, quando non habet alia, quæ confiteatur. Vel poteſt dici ſecundum quoſdam, quod ex decretali prædicta non obligantur niſi illi, qui habent peccata mortalia; quod patet ex hoc quod dicit, quia debet omnia peccata confiteri, quod de venialibus intelligi non poteſt .... ex hoc etiam ille, qui non habet mortalia, non tenetur ad confeſſionem venialium: ſed ſufficit ad præceptum Eccleſiæ implendum, ut ſe Sacerdoti repræſentet, & ſe oſtendat abſque conſcientia mortalis eſſe, & hoc ei pro confeſſione reputatur.* (1)

ARTICULUS III.

De Satisfactione.

Quæſt. I. **A**N, *& qualem ſatisfactionem imponere tenetur Confeſſarius?*

Nota 1. Satisfactio hic ſumitur pro voluntaria ſui ipſius punitione, ad compenſandam injuriam Deo per peccatum illatam. Duplex eſt, nempe Sacramentalis, de qua hic agitur; & non Sacramentalis, quæ fit non ſolum piis ac laborioſis operibus ſponte ſuſceptis, ſed etiam malis ac ærumnis hujus vitæ a Deo inflictis, & patienter toleratis, ut docet Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 9.

Nota 2. Satisfactio Sacramentalis eſt pœnitentia, ſeu actio una, vel multiplex, bona & pœnalis, a Sacerdote judice legitimo impoſita, ad puniendam ac reparandam injuriam Deo illatam, vel etiam ad præcavendam futuram. Cum autem homini carnali & ad malum propenſo opus quodlibet bonum ſit pœnale, utpote ejus naturæ corruptæ contrarium; ideo omnis actus virtutis etiam mere internus, in ſatisfactionem imponi poteſt. Satisfactio Sacramentalis alia eſt vindicanda, quæ datur præciſe ad præterita peccata vindicanda, & alia medicinalis, quæ datur præcipue ad præcavenda futura impoſterum. Sæpe autem eadem actio utrumque præſtare poteſt.

Porro cum ſatisfactio a confeſſario impoſita ſit pars integralis Sacramenti, & in ea operetur vis clavium, *amplius valet ad expiandum peccatum, quam ſi proprio arbitrio homo faceret idem opus*. S. Thom. Quodlib. 3. qu. 14. ob uberiorem meritorum Chriſti applicationem. Item plus, aut minus pœnæ temporalis ex opere operato remittit, prout gravior, vel levior eſt, & majore, vel minore devotione peragitur.

Reſp. 1. Confeſſarius tenetur ſatisfactionem imponere pœnitenti valenti illam exequi. Conſtat. 1. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 8. & ex Traditione ac perpetua praxi Eccleſiæ. 2. Quia ſatisfactio eſt pars integralis Sacramenti, ex Conc. Trid. can. 4. At miniſter quantum poteſt tenetur procurare integritatem Sacramenti. 3. Ut judex æquitatem ſervare debet: unde cum judicet inter Deum & hominem, ſicut debet abſolvere hominem recte diſpoſitum, ita curare debet, ut homo ſatisfaciat Deo; & ut medicus tenetur curare vulnera pœnitentis. Quare gravis eſt obligatio ſatisfactionem aliquam imponendi pro mortali: imo etiam juxta multos pro ſolis venialibus, aut mortalibus jam alias confeſſis; quia gravis videtur irreverentia, Sacramentum voluntarie privare ſua integritate, ſeu parte integrali.

Dixi *valenti &c.* Nam abſolutio ſine impoſitione pœnitentiæ danda eſt moribundo, qui inter confitendum ſenſuum uſu & cognitione privatur, ut conſtat ex praxi Eccleſiæ.

Reſp. 2. Confeſſarius tenetur imponere ſatisfactiones convenientes & ſalutares, & vindicativas, tum medicinales, proportionatas numero ac gravitati peccatorum, & pœnitentis facultati ac diſpoſitioni. Conſtat ex Patribus, & multis Conciliis, & præſertim ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 8. ibi: *Debent Sacerdotes quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares, & convenientes ſatisfactiones injungere; ne ſi forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut ſatisfactio, quam imponunt, non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & caſtigationem: nam claves Sacerdotum non ad ſolvendum dumtaxat, ſed & ad ligandum conceſſas, etiam antiqui Patres, & credunt & docent.* Ratio eſt, quia confeſſarius a Chriſto inſtitutus eſt, tum ut judex non ſolum ſolvens, ſed etiam ligans ſeu vindicans, ſervata æquitate, ut ibi docet Conc. Trid. ac proinde debet ſervare æquitatem in pœnis præſcribendis: tum ut medicus, qui pœnitentis morbos ac vulnera curet, & morborum cauſſas tollat, ut conſtat ex Patribus, Conciliis variis, ac præſertim ex Concil. gener. Later. IV. cap. *Omnis*, ubi ait: *Sacerdos ſit diſcretus & cautus, ut more periti medici ſuperinfundat vinum, & oleum vulneribus ſauciati, diligenter inquirens peccatoris circumſtantias, & peccati, quibus prudenter intelligat, quale illi debeat præbere conſilium, & cujuſmodi remedium adhibere, diverſis experimentis utendo ad ſanandum*

(1) *Etiam non commiſſa gravi cauſſa præceptum annuæ confeſſionis obligat, ut quis ſe peccatorem ſaltem ſemel quotannis recognoſcat*, Inſt. Eccl. 18. §. 4.

Digitized by Google

dum ægrotum. Hinc patet, hanc obligationem eſſe ex genere ſuo gravem, cum ad integritatem Sacramenti, officium confeſſarii, & pœnitentis emendationem ac profectum, ac divinæ offenſæ reparationem pertineat.

Obſerva 1. Salutares & convenientes ſatisfactiones, quas juſtitia divina exigit, generatim ſunt, ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 8. illæ, quæ *magnopere a peccato revocant, & quaſi freno quodam coercent, cautioreſque ac vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt: medentur quoque peccatorum reliquiis, & vitioſos habitus male vivendo comparatos contrariis virtutum actionibus tollunt . . . & quibus Chriſto Jeſu, qui pro peccatis noſtris ſatisfecit, conformes efficimur, certiſſimam inde arrham habentes, quod ſi compatimur, & conglorificabimur*.

2. Satisfactiones medicinales convenientes ſunt eæ, quæ peccatorum cauſſas ac radices reſecant, malos habitus tollunt, pravas cupiditates coercent, occaſiones peccandi removent, vitia curant, & pœnitentis emendationem ac profectum pariunt. Tales ſunt actus virtutum interni, & externi vitiis pœnitentis oppoſiti: contraria enim contrariis curantur. Quare Rituale Rom. ait: *Contrarias peccatis pœnitentias injungat, velut avaris eleemoſynas, libidinoſis jejunia vel alias carnis afflictiones, ſuperbis humilitatis officia, deſidioſis devotionis ſtudia &c.* Item crebra oratio, ſed præſertim matutina & ſerotina quotidiana, examen quotidianum conſcientiæ, auditio quotidiana Miſſæ, meditationes, præſertim paſſionis Chriſti, & extremorum, lectiones librorum ſpiritualium, auditio concionum; frequens confeſſio; cura ſingularis vitium capitale emendandi, fuga otii, occaſionum peccandi, voluptatum, & delectationum inutilium; utilis collocatio temporis ſuo ſtatui congruens, & ordo actionum cujuſque diei ſuis obligationibus accommodatus; ſenſuum & cupiditatum mortificatio; crebri actus fidei, ſpei, caritatis, contritionis, & aliarum virtutum, vitiis & pravis cupiditatibus contrariarum; cogitatio præſentiæ Dei, omnia ubique & ſemper inſpicientis; devotio ſingularis erga B. Virginem, quæ conſiſtat tum in ejus invocatione, tum in imitatione mirabilium ejus virtutum, confeſſio generalis annua; receſſus per aliquot dies ad vacandum exercitiis ſpiritualibus ſecundum rationem a S. Ignatio traditam &c. Menſura autem ſatisfactionum medicinalium eſt neceſſitas & infirmitas pœnitentis; nec unquam imminui debent, cum ſatisfactiones illæ ſint remedia ad peccatorum fugam, pœnitentis emendationem ac profectum neceſſaria: unde in his integritatem, & ſeveritatem adhibere debet confeſſarius, ait Suarez. Quare confeſſarius naturam & cauſſam, ſeu radicem ac motivum peccatorum pœnitentis prius inveſtiget & inquirat, ut remedia eorum emendationi apte apponat.

3. Satisfactiones vindicativæ ſeu pœnales, ut ſint ſalutares & convenientes, debent eſſe proportionatæ non ſolum multitudini, & gravitati peccatorum, ſed etiam facultati, conditioni & diſpoſitionibus pœnitentis, ita ut in iis imponendis habeatur ratio ejus infirmitatis, valetudinis, laboris, ſtatus, officiorum, paupertatis, & prout prudentia, & caritas ſuggerent. Neque enim ſalutares ſunt pœnitentiæ tam graves ac diuturnæ, ut ſpectata pœnitentis fragilitate, periculum ſit, ne eas omittat; nam tunc in ejus exitium verterentur: in hoc autem Sacramento magis intenditur emendatio & ſalus pœnitentis, quam ſatisfactio pro pœna. Si ergo expediat ad bonum ſpirituale pœnitentis, poteſt imponi levior pœna, quam mereatur, idque tandem cedit in majorem Dei gloriam, qui vult præcipue curationem pœnitentis. Quare S. Antonin. 3. par. tit. 16. c. 21. ait: *Debet confeſſarius dare talem pœnitentiam, quam credat veriſimiliter illum implere; ne ipſam violando, deterius ei contingat*. Et S. Carolus in Inſtruct. confeſſ. monet, non debere imponi tam gravem ac diuturnam ſatisfactionem, ut pœnitens ei obſequi recuſet, aut acceptatam integre non impleat, nec ordinarie injungenda eſſe jejunia iis, qui vitæ ſubſidia labore manuum parant. Confeſſarius igitur pœnitentem interroget, *an poſſit pœnitentiam ſibi injunctam peragere: alioquin eam pro ſua prudentia immutet, aut minuat*, ait Rituale Pariſienſe. Tunc autem monendus eſt, leviorem pœnitentiam imponi quam mereantur ejus peccata, ut ipſe moveatur vel ad majorem petendam, vel ad alias ultro ſumendas, cum melius diſpoſitus erit.

Porro menſuram pœnæ ex judicio Eccleſiæ peccatis debitæ indicant canones Pœnitentiales, quos proinde ſcire debet Sacerdos. Nam licet pœnæ per illos ſtatutæ, ſpectata facultate & infirmitate pœnitentis, minuendæ ſint; tamen ſæpe pœnitentibus proponendæ ſunt, quo magis criminum gravitatem cognoſcant, indeque fiant ad pœnitentiam acceptandam promptiores. Ita S. Carolus in Inſtruct. confeſſ.

4. Satisfactio ante abſolutionem imponenda eſt; tum ut exploretur debita pœnitentis diſpoſitio, & voluntas faciendi fructus dignos pœnitentiæ: tum quia ordo judicii & juſtitiæ vindicativæ poſtulat, ut prius pœnitens ſatisfactionem ſpondeat & acceptet, quam abſolvatur. Si tamen forte Sacerdos ante abſolutionem prætermiſiſſet, tenetur eam poſtea injungere.

Sed an Confeſſarius debet habere diſtinctam ſingulorum peccatorum memoriam, dum imponit ſatisfactionem?

Reſpondet Sylvius, ſatis eſſe ſic audire, & intelligere omnia, quando dicuntur, ut in ſatisfactione injungenda ſufficienter meminerit ſtatus pœnitentis ad eam competenter injungendam. Et vero ſæpe impoſſibile eſt, ſaltem moraliter, ut confeſſarius diſtincte ſingula tunc meminerit.

Quæſt. II. *Quænam opera in pœnitentia imponenda ſunt?*

Reſp. Ex Patribus, ex Concil. Florent. & Trid. ſeſſ. 6. c. 14. tria ſunt præcipua, ad quæ cetera revocantur, nempe jejunia, eleemoſynæ, orationes: nam hæc ſunt ſatisfactiones pœnales ſimul & medicinales. Per jejunium intelligitur omnis corporis afflictatio, & voluptatum ſenſuum etiam licitarum privatio; nam ſpecies ibi ponitur pro genere; per eleemoſynam omne opus miſericordiæ tum ſpiritualis, tum corporalis; per orationem omnis actus religionis, & pietatis in Deum, ut Dei laudes, piæ meditationes ac lectiones, auditio Miſſæ & concionum, ſuſceptio Sacramentorum, examen conſcientiæ, oblatio actionum ſuarum Deo facta ad ejus gloriam, actus fidei, ſpei, caritatis, contritionis &c.

Quæſt. III. *An imponi poſſunt opera aliunde præcepta?*

Reſp.

Reſp. Non poſſunt ſola licite imponi, ſi pœnitens poſſit alia præſtare. *Prob.* Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 8. *Satisfactio, quam imponnat, non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam; & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & caſtigationem.*

At opera jam aliunde præcepta nequeunt eſſe ad vindictam & caſtigationem peccatorum præteritorum: nam etiamſi nulla peccata commiſiſſet pœnitens, teneretur illa præſtare, nec illis iterum impoſitis puniri cenſetur. Idcirco reſtitutio injuriæ, & damni compenſatio, fuga occaſionis peccandi, non ſunt ſatisfactiones vindicativæ.

Porro confeſſarius cenſendus eſt impoſuiſſe opus non aliunde præceptum, niſi aliud exprimat, vel ex circumſtantiis colligi queat, nam hæc eſt rationabilis ejus intentio. Quare ſi ſimpliciter imponat jejunium, pœnitens non ſatisfacit jejunando uno die, in quo ex præcepto Eccleſiæ, vel ex voto tenetur.

Quæſt. IV. *An imponi debet pœnitentia publica?*

Reſp. 1. *Pro peccatis occultis quantumvis gravibus manifeſtam pœnitentiam non imponat*, ait Rit. Rom. Nam eſſet improportionata, & contra uſum Eccleſiæ, & quodammodo infamativa pœnitentis.

Reſp. 2. Imponenda eſt pœnitentia publica pro peccatis publicis. Ita Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 8. *Apoſtolus monet publice peccantes palam eſſe corripiendos. Quando igitur ab aliquo publice & in multorum conſpectu crimen commiſſum fuerit, unde alios ſcandalo offenſos, commotoſque fuiſſe non dubitandum: huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publice injungi oportet, ut quos exemplo ſuo ad malos mores provocavit, ſuæ emendationis teſtimonio ad rectam revocet vitam. Epiſcopus tamen publicæ hoc pœnitentiæ genus in aliud ſecretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire.* Nec tunc, inquit S. Tho. confeſſarius, ſed pœnitens ipſe ſatisfactionem implendo, manifeſtat ſuum peccatum, jam alias notum, & inducitur tantum ad id, quod ex ſe facere debet ad ſcandalum tollendum.

Si tamen Epiſcopi conſilio & auctoritate imponi non debet pœnitentia publica cum certa ſolemnitate peragenda, ut ſtandi ad fores Eccleſiæ cum cereo accenſo &c. Sed quivis confeſſarius poteſt & debet injungere ſatisfactiones, quæ ſine ſolemnitate peraguntur coram iis qui ſcandalum paſſi ſunt, dum aliter tolli nequit, & jubere ut retractaut ſermones contra fidem, & bonos mores, religionem, vel calumnias coram iis, qui audierunt &c. Nam ſcandalum neceſſario tolli debet.

Quæſt. V. *An confeſſarius poteſt in pœnitentiam medicinalem imponere pœnitenti aliquid, in quo oriatur ſuſpicio vel etiam notitia peccati pœnitentis?*

Reſp. Suarez, diſp. 33. ſect. 7. ſi medium illud ſit neceſſarium ad vitandum relapſum, poſſe ſacerdotem illud præcipere pœnitenti, v. gr. ut dimittat tale officium, vel hanc domum, aut aliquid ſimile; & ipſum pœnitentem teneri obedire; quod ſi noluerit, dimittendum ſine abſolutione. Quo in caſu nulla eſt ſigilli fractio; quia ſi aliquid ſit, totum eſt ex conſenſu & voluntate pœnitentis. Neque eſt gravamen aut onus contra ſigillum, quod ille conſenſus per præceptum vel per comminationem negandi abſolutionem extorqueatur; quia ſuppoſita vera neceſſitate; illud præceptum non tam imponitur a confeſſario, quam declaratur pœnitenti obligatio; quam in ſe ipſo habet; & ideo comminatio illa juſta eſt; imo & neceſſaria, quia non poteſt aliter confeſſarius debito modo fungi ſuo munere. Ita Suarez. Neque tunc eſt revelatio confeſſionis, ſed ipſemet pœnitens, ut ſuæ obligationi ſatisfaciat, ſeipſum voluntarie prodit.

Quæſt. VI. *An poteſt injungi ſatisfactio applicanda aliis, v. g. defunctis?*

Reſp. Affirm. Quia tunc non applicatur aliis ſatisfactio ſecundum valorem quem habet ex opere operato, ſed ſecundum eum quem habet ex opere operantis. Præterea actus ipſe caritatis, quo quis applicat aliis ſatisfactionem ſuis operis, habet vim ſatisfactivam: hanc enim habet omne opus meritorium.

Quæſt. VII. *An pœnitens tenetur acceptare & implere pœnitentiam rationabilem injunctam?*

Reſp. Affirm. 1. Quia Sacerdos habet poteſtatem judicialem non ſolum ſolvendi, ſed etiam ligandi ſeu obligandi per impoſitionem pœnitentiæ, ex Concil. Trid. cap. 8. cit. Imo habet obligationem imponendi convenientem ſatisfactionem, ut oſtendit. At talis poteſtas & obligatio non poteſt eſſe in Sacerdote ſine obligatione in reo talem ſatisfactionem injunctam acceptandi & exequendi; hæc enim ſunt correlativa, & alioqui Sacerdotis poteſtas vindicativa eſſet inefficax. 2. Ex Conc. Later. cap. *Omnis*, ibi: *Omnem ſua peccata confiteatur fideliter, & injunctam ſibi pœnitentiam ſtudeat pro viribus adimplere.* 3. Quilibet ſubditus tenetur obedire judici & ſuperiori juſtam ſententiam ferenti. At Sacerdos, cui pœnitens per confeſſionem ſe ſubjecit, imponit pœnitentiam, ut ſuperior & judex; & tunc fungitur vice Chriſti, ejuſque nomine ac auctoritate ligat, ſicut abſolvit. 4. Ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. can. 4 Satisfactio eſt pars Sacramenti, nempe integralis, & a Deo requiritur ad plenam ac perfectam peccatorum remiſſionem. Pœnitens autem tenetur ſervare integritatem Sacramenti, præſertim cum ad illud concurrat. Quare hæc obligatio ex genere ſuo gravis eſt, cum ejus materia pertineat ad religionem & juſtitiam divinam.

Nec excuſatur pœnitens, eo quod velit alium adire: nam non licet pœnitenti ſine juſta cauſa Sacramentum inchoatum relinquere, & effugere Sacerdotis juſtum judicium, cui ſe jam ſubjecit. Pœnitens quidem ante confeſſionem poterat alteri confiteri, ſed facta confeſſione tali Sacerdoti, hic jam fungitur vice Chriſti, ejuſque auctoritate ligat: *Nam claves Sacerdotum non ad ſolvendum duntaxat, ſed & ad ligandum concoſſas etiam antiqui Patres & credunt, & docent*, ait Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 8.

Hinc mortaliter peccat, qui pœnitentiam pro mortali impoſitam, vel notabilem ejus partem culpabiliter omittit; nam qui tenetur aliquid præſtare, ad id obligatur per ſe ſub mortali, ſi res gravis ſit. Quod ſi ſit levis, & impoſita pro ſolis venialibus, vel mortalibus jam alias confeſſis, ſecundum multos eſt duntaxat veniale illam omittere, ſecluſo contemptu & ſcandalo; quia completio integralis partis, per materiam levem non obligat niſi leviter pro ratione materiæ. Aliqui tamen putant eſſe mortale: quia gravis irreverentia Sacramento infertur, illud

pri-

Digitized by Google

privando tota ſua integritate & complemento non accidentali. Et quamvis hæc materia ſecundum ſe ſit levis, tamen gravis cenſetur reſpectu Sacramenti, cum ſit ejus tota pars integralis. Delugo fatetur, eſſe mortale omittere ſatisfactionem pro ſolis venialibus impoſitam, ſi hæc gravis ſit, verbi gratia, jejunium, quia obligatio eam implendi oritur a poteſtate judicis, & res præcepta eſt gravis, & capax præcepti gravis.

Immo ſi Confeſſarius leviorem pœnitentiam impoſuiſſet, pœnitens tenetur ſupplere: nam lege divina tenemur ſatisfacere Deo in hac vita, etiam pro pœna temporali peccatis quoad culpam remiſſis debita, ut conſtat, 1. ex Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio, & in fletu, & in planctu.* Per jejunium intelligitur omne opus pœnale. Item ex Matth. 3. *Pœnitentiam agite.* Et Luc. 3. *Facite fructus dignos pœnitentiæ.* Quæ duo ex Conc. Trid. ſeſſ. 6 c. 14 non ſolum contritionem & vitæ emendationem ſignificant, ſed etiam, *ſatisfactionem per jejunia, eleemoſynas, orationes, aliaque pia ſpiritualis vitæ exercitia pro pœna temporali, quæ non tota ſemper, ut in Baptiſmo dimittitur.* 2. Ex Patribus. Porro omnibus ſit S. Hieron. in cap. 2. Jerem. *Peccata gravia gravioribus tormentis indigent.* 1. Ex Præcepto naturali & divino virtuti pœnitentiæ tenemur, quantum poſſumus, Deo plene ſatisfacere in hac vita pro injuria ipſi illatis. Nam ipſa ratio dictat, Deo non minus, quam hominibus plene ſatisfaciendum eſſe, quam primum fieri poteſt moraliter. Hæcque obligatio gravis eſt pro mortalibus.

Porro ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 9. ſatisfacimus Deo non ſolum piis ac laborioſis operibus a Sacerdote injunctis, vel ſponte ſuſceptis; ſed etiam malis hac ærumnis hujus vitæ patienter propter Deum toleratis.

Dixi *rationabilem*. Nam ſi clavis erret, ut ajunt hoc eſt, ſi imponatur ſatisfactio irrationabilis ob nimiam gravitatem & diuturnitatem; poteſt pœnitens illam recuſare, & alium confeſſarium adire.

Quæſt. VIII. *Quandonam pœnitens tenetur implere pœnitentiam?*

1. *Reſp.* Tenetur tempore a confeſſario præſcripto: nam circumſtantia temporis in præcepto includitur. Dilatio tamen ſatisfactionis ad paucos dies, etſi ſine neceſſitate, poteſt eſſe tantum venialis, niſi ad finem injunctæ pœnitentiæ magis referat, illam impletam eſſe tempore præfinito, v. g. ad ſuperandas tentationes urgentes. Quod ſi confeſſarius nullum tempus determinavit, tenetur pœnitens ſatisfactionem implere, quam primum commode poteſt; alias peccet mortaliter, ſi illam ex gravi negligentia diu differat. Nam integritas Sacramenti, & ratio debitæ juſtæ ſatisfactionis ac medicinæ, & rationabilis intentio confeſſarii executionem celerem exigunt.

Qui autem pœnitentiam quocumque modo diſtulit, tenetur eam poſtea quam primum poteſt perſolvere. Nam dilatio ſolutionis debiti ultra terminum non liberat debitorem onere illud ſolvendi, & intentio confeſſarii eſt, ut ſatisfactio abſolute fiat, tempus vero præfinitur ſolum ad non differendam ſolutionem.

Quæſt. IX. *Quomodo, & in quo ſtatu impleri debet ſatisfactio?*

Reſp. 1. Satisfactio impleri debet ex motivo pio ac ſupernaturali, & ſine affectu ad mortale. Quia ſatisfactio Sacramentalis eſt pars integralis Sacramenti, & actus virtutis pœnitentiæ præceptus ad compenſationem quamdam injuriæ divinæ: ergo debet eſſe actio moraliter bona, ſupernaturalis, elicita ſaltem ex motivo placandi Deum, ejuſque injuriam compenſandi. Quæ voluntas eſt incompoſſibilis cum affectu ad mortale.

Reſp. 2. Qui pœnitentiam in peccato mortali exequitur, peccat ſaltem venialiter. Quia Sacramenti partem indigne ſuſcipit, & ponit obicem effectui, nempe remiſſioni pœnæ temporalis, quæ eſt effectus ſecundarius, pendens a primario, nempe gratia ſanctificante. Tamen ex communiori ſententia talis non tenetur poſtea ſatisfactionem repetere, eo quod ſubſtantiam præcepti impleverit; & quia in Eccleſia veteri ſæpe exigebatur ſaltem magna ex parte executio ſatisfactionis ante abſolutionem, ac proinde ante remiſſionem peccatorum ſaltem ordinarie: nam perfecta contritio ſatis eſt infrequens. Imo juxta multos, ſicut pœnitentiæ ante abſolutionem implendæ juſſu confeſſarii reatum pœnæ temporalis tollunt, cum peccatum poſtea per abſolutionem remiſſum fuerit; ita pœnæ poſt abſolutionem peragendæ, etiamſi in peccato poſtea ſuperveniente impletæ fuerint, tamen ſublato per juſtificationem obice ſuum effectum aſſequentur.

Quæſt. X. *An pœnitentia a confeſſore impoſita poteſt in aliam mutari?*

Reſp. 1. Non poteſt a pœnitente propria auctoritate mutari, etiam in aliud opus melius: tum quia nulla ſatisfactio poteſt eſſe Sacramentalis, niſi imponatur a miniſtro Sacramenti: tum quia reus non poteſt mutare ſententiam judicis, nec ſubditus opus præſcriptum a ſuperiore. Item ab alio Sacerdote mutari nequit, ſi fuerit conveniens, nec nimis acerba: cum impoſita ſit, clave non errante, per actum poteſtatis ligandi.

Reſp. 2. Ob juſtam cauſſam mutari poteſt in aliam convenientem, 1. Ab ipſo confeſſario, qui illam impoſuit: nam hoc ſæpe poteſt expedire ad bonum animarum, ad quod hoc judicium ordinatur: & tunc non erit neceſſe repetere priorem confeſſionem, ſi tempus, a quo facta eſt, ſit adeo breve, ut moraliter cenſeatur idem judicium; & Sacerdos adhuc recordetur ſtatus pœnitentis, ſed hoc fieri debet in alia confeſſione, quia eſt actus judicialis, & uſus clavium, qui nonniſi in Sacramento exercetur. Quod ſi confeſſarius non recordetur amplius peccatorum, pro quibus priorem pœnitentiam impoſuit, requiritur nova eorum confeſſio: quia impoſitio alterius pœnitentiæ eſt actus juriſdictionis, qui fit a judice ut Judex eſt: ergo debet procedere cum notitia cauſſæ.

2. Id etiam poteſt quivis alius confeſſarius, ſi ſatisfactiones impoſitæ ſint irrationabiles, & contra prudentiæ regulas, & minime convenientes. Quia Sacerdos non habet poteſtatem tales injungendi, proinde ad eas obligandi pœnitentem; ideoque mutari poſſunt ab alio, qui in eodem tribunali idem poteſt ac prior judex, cui ſuccedit. Sed tunc neceſſe eſt, ut apud ipſum fiat nova confeſſio peccatorum, pro quibus impoſita eſt pœnitentia: quia pœnitentiæ commutatio eſt impoſitio pœnitentiæ loco prioris, ideoque

que

Digitized by Google

quæ actus judicii Sacramentalis ; alioqui pœnitentia mutata non eſſet Sacramentalis. At ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. tale judicium non poteſt niſi cauſſa diſtincte cognita, & in ſacro tribunali recte exerceri: neque enim Sacerdos habet poteſtatem ligandi, ſeu imponendi ſatisfactionem Sacramentalem, niſi prout exercet judicium & poteſtatem clavium, præcedente legitima accuſatione ſibi facta. Hinc confeſſarius pœnitentiam ab alio impoſitam commutare nequit ſine nova peccatorum abſolutione: nam non poteſt exercere judicium Sacramentale, quin totum Sacramentum conficiat: unde etiam ex parte pœnitentis requiritur nova contritio. Ceterum ne prius Sacramentum ſua integritate privetur, relinquendum eſt aliquid ex priore pœnitentia præſtandum.

Quæſt. XI. *An pœnitentia poteſt per alium perſolvi?*

Reſp. Neg. Quia 1. Satisfactio imponitur pœnitenti per ipſum, non per alium perſolvenda. Nam ipſemet reus debet pœnam debitam ſubire, & cum culpa ſit perſonalis, perſonalis quoque debetur pro ea ſatisfactio. 2. Ex Conc. Trid. materia & partes Sacramenti ſunt tres actus pœnitentis; nempe contritio, confeſſio, & ſatisfactio: ergo ſatisfactio, quæ eſt pars materialis Sacramenti, debet eſſe Actus ipſius pœnitentis, non alterius; ſicut nec contritio, vel confeſſio alterius poteſt eſſe materia in hoc Sacramento. Hinc Alexander VIII. damnavit hanc propoſitionem: *Pœnitens propria auctoritate ſubſtituere ſibi alium poteſt, qui loco ipſius pœnitentiam adimpleat.*

Quæſt. XII. *An neceſſe eſt ex præcepto, ſeu inſtitutione Chriſti, ut ſatisfactio ante abſolutionem ſemper impleatur?*

Reſp. Nego *Prob.* 1. Ex uſu nunc in Eccleſia a pluribus ſæculis recepto. Eccleſia autem præſens, non minus quam antiqua a Spiritu Sancto regitur: nec unquam errare poteſt in rebus ad fidem, mores, diſciplinam generalem, & adminiſtrationem Sacramentorum pertinentibus, juxta illud Matt. 28. *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi.* Ex uſu antiquæ Eccleſiæ, in qua pœnitentes ante pœnitentiam impletam abſolvebantur: ut quando imminebat perſecutio, aut aliud mortis periculum. 3. Ex Sixto IV. qui ut falſam & erroneam damnavit hanc Petri de Oſma propoſitionem: *Non peracta pœnitentia confitentes abſolvi non debere.* Et ex Alexandro VIII. qui tres has propoſitiones damnavit: 16. *Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni, induxit non politia, aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex & præſcriptio, natura rei id quodammodo dictante.* 17. *Per illam praxim mox abſolvendi, ordo pœnitentiæ eſt inverſus.* 18. *Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed abuſu.* Ratio eſt, quia ſatisfactio eſt tantum pars integralis, & complementum Sacramenti Pœnitentiæ. Pars autem integralis non debet neceſſario præmitti eſſentiali ejuſdem rei; & ſine illa ſtat tota eſſentia compoſiti, ut patet in phyſicis: ſic dentes non naſcuntur infantibus, niſi aliquot poſt ortum menſibus, a fortiori in rebus moralibus.

Sed num aliquando poteſt confeſſor obligare pœnitentem ad implendam pœnitentiam ſive ex parte; ſive ex toto ante abſolutionem?

Reſp. Affirm. Nam nec Chriſtus, nec Eccleſia id prohibuerunt, quando prudentia dictat id expedire. Imo ad id obligari debet pœnitens, quando eſt periculum, ne abſolutione accepta pœnitentiam omittat: vel ſi hoc neceſſarium ſit, aut valde expediat curationi pœnitentis, vel ſi Sacerdos nequeat aliter judicare de diſpoſitione pœnitentis. Ita Suar. & Delugo; qui diſp. 14. ſect. 10. lic. ait: „ Ex communi doctrina Theologorum poteſt aliquando obligare pœnitentem ad implendam pœnitentiam ante abſolutionem, per modum medicinæ, quando judicat id neceſſarium, vel utile pœnitenti, ex eo quod ſoleat facile promittere pœnitentias, vel ut confeſſarius certus ſit de pœnitentia impleta, vel ob alios fines.

APPENDIX.

Referuntur præcipui Canones Pœnitentiales ſecundum ordinem Decalogi, ex variis Conciliis, & libris pœnitentiariis collecti in Inſtruct. S. Caroli.

Circa I. Decalogi Præceptum.

Qui a fide deſciverit, pœnitentiam aget annis decem.

Qui augurii & divinationibus ſervierit, quive cantat ores diabolicas fecerit, pœnitens erit annis ſeptem.

Reſpiciens ſuerit in aſtrolabio, pœnitens erit annis duobus.

Si quis ligaturas, aut faſcinationes fecerit, pœnitens erit duos annos.

Qui magos conſuluerit, in pœnitentia erit annis quinque.

Circa II. Præceptum.

Quicumque ſciens perjuravit, 40. dies in pane & aqua jejunet, & ſeptem ſequentes annos pœniteat & nunquam ſit ſine pœnitentia; & nunquam in teſtimonium recipiatur; & poſt hæc communionem percipiat.

Qui perjurium in Eccleſia fecerit, pœnitentiam agat annos decem.

Si quis Deum, vel B. Virginem, vel aliquem Sanctum publice blaſphemaverit, pro foribus Eccleſiæ diebus Dominicis ſeptem, in manifeſto, dum Miſſarum ſolemnia aguntur, ſtet; ultimoque ex illis die, ſine pallio & calceamentis, ligatus corrigia circa collum; ſeptemque præcedentibus feriis ſextis in pane & aqua jejunet, Eccleſiam nullo modo tunc ingreſſurus; ſingulis item illis ſeptem diebus Dominicis tres, aut duos, aut unum pauperem paſcat, ſi poteſt; alioquin alia pœnitentia afficiatur. Recuſans Eccleſiæ ingreſſu interdicatur, in obitu Eccleſiaſtica careat ſepultura.

Qui votum ſimplex violaverit, pœniteat tribus annis.

Circa III. Præceptum.

Qui opus aliquod ſervile die dominico ; feſtove feeerit , pœnitentiam aget tres dies in pane & aqua.

Si quis jejunia a ſancta Eccleſia indicta violaverit , pœnitentiam aget dies viginti in pane & aqua.

Qui in Quadrageſima jejunium violaverit ; pro uno die pœnitentiam aget dies ſeptem.

In Quadrageſima carne ſine inevitabili neceſſitate veſcens , in Paſcha non communicet , ac præterea a carne abſtineat.

Circa IV. Præceptum.

Qui parentibus maledixerit, 40. dies pœnitens ſit in pane & aqua.

Qui parente injuria affecerit , tres annos.

Qui percuſſerit , annos ſeptem.

Si quis contra Epiſcopum , Paſtorem , & Patrem ſuum inſurrexerit , in Monaſterio omnibus diebus vitæ ſuæ pœnitentiam aget.

Si quis Epiſcopi , aut miniſtrorum ejus , vel Parochi ſui præcepta contempſerit , vel irriſerit , pœnitentiam aget dies 40. in pane & aqua.

Circa V. Præceptum.

Qui presbyterum occiderit ; pœniteat 12. annis.

Si quis patrem , aut matrem , fratrem , aut ſororem occiderit , toto vitæ ſuæ tempore non ſuſcipiat Corpus Domini , niſi in obitu , abſtineat a carne & vino , dum vixerit ; jejunet ſecunda , & quarta, & ſexta feria.

Si quis hominem occiderit , ad januam Eccleſiæ ſemper erit, & in obitu communionem recipiet.

Qui homicidii auctor fuit , ob conſilium quod dedit , pœnitentiam aget 40. dies in pane & aqua , cum ſeptem ſequentibus annis.

Si qua mulier ſponte abortum fecerit , pœnitentiam aget annos tres , ſi nolens , quadrageſimas tres.

Qui nolens filium oppreſſerit , pœnitentiam aget dies 40. in pane & aqua , oleribus ac leguminibus : abſtinebit ab uxore dies totidem. Deinde pœnitens erit tres annos per legitimas ferias ; tres præterea quadrageſimas in anno obſervabit.

Qui ſceleris occultandi cauſſa filium necaverit , pœnitentiam aget annos decem.

Si qui per iram ſubitam , aut per rixam hominem necarit , pœnitentiam aget annos tres.

Si quis aliquem vulneraverit , vel ei aliquod membrum præciderit , pœnitentiam aget uno anno per legitimas ferias.

Si quis ictum proximo dederit nec nocuerit , triduo pœnitentiam aget in pane & aqua.

Circa VI. Præceptum.

Si laicus ſolutus cum femina ſoluta concubuerit, pœnitens erit tres annos.

Qui turpiloquio, aſpectuque polluitur negligens , pœnitentiam aget 20. dies.

Qui cum uxore ſua turpiter concubuerit ; pœnitens erit 40. dies.

Qui cum duabus ſororibus fornicatus fuerit , aut filiam ſpiritualem violaverit , perpetuam pœnitentiam aget.

Qui inceſtum fecerit (non ita enormem) *pœnitens erit 12. annis.*

Qui moniales violaverit , pœnitens ſit annis decem.

Si qua mulier ceruſſa , aliove pigmento ſe obliniit , ut aliis viris placeat , pœnitentiam aget annos tres.

Si presbyter cognovit filiam ſuam ſpiritualem ; quam ſcilicet baptizavit , vel quæ ſibi confeſſa fuit , debet pœnitentiam agere duodecim annis. Et ſi crimen ſit manifeſtum , debet deponi , & peregrinando 12. annis pœniteat , & poſtea Monaſterium intret tota vita ſua moraturus ibidem.

Pro adulterio , ſeptennii & decennii pœnitentia imponitur. Pro oſculo , ſeu amplexu impudico triginta dierum pœnitentia ſtatuitur.

Circa VII. Præceptum.

Si quis furtum de re minori fecerit , pœnitentiam aget annum unum.

Qui furatus eſt aliquod de Eccleſiæ ſupellectili ; theſauro , vel pecuniam Eccleſiaſticam , oblationeſve Eccleſiæ factas , pœnitens erit annos ſeptem.

Qui decimam ſibi retinuerit , aut dare neglexerit ; quadruplum reſtituet , & pœnitentiam aget dies 20. in pane & aqua.

Qui uſuras accipit , rapinam facit , & pœnitentiam aget annis tribus , uno in pane & aqua.

Circa VIII. Præceptum.

Qui falſo teſtimonio conſenſerit , pœnitens erit annos quinque.

Falſarius in pane & aqua pœnitentiam agat quamdiu vivit.

Si quis de proximo detraxerit , pœnitens erit dies ſeptem in pane & aqua.

Circa IX. & X. Præceptum.

Rem alienam nefarie concupiſcens , avaruſque , pœnitens erit tribus annis.

Si quis concupiſcit fornicari , ſi Epiſcopus , pœnitens erit annos ſeptem ; ſi Presbyter , quinque ; ſi Diaconus vel monachus , tres ; ſi clericus aut laicus, annos duos.

✠ *Nota*. 1. De origine & uſu canonum Pœnitentialium S. M. Bened. XIV. lib. tertio de Synodo Diœceſana cap. 62. hæc docet. „ Tanta diligentia Majores noſtri diſquirebant quæ unicuique peccato eſſet imponenda pœnitentia , ut ſi enorme aliquod audirent perpetratum crimen , quod vel ratione adjectæ circumſtantiæ quamdam peculiarem , & graviorem redoleret nequitiam , & turpitudinem , ſimul ſtatim convenirent Epiſcopi ad deliberandum , quo pœnitentiæ genere eſſet illud expiandum ; neque mature diſcuſſa , ac tandem deliberata , ſingulis parœciis ſuis , quod communi conſenſu ſtatutum fuerat , ſignificabant ;

Digitized by Google

bant; hujus vetuſtiſſimæ Eccleſiæ praxis lucupletiſſimus teſtis eſt Cyprianus multis in epiſtolis, præcipue *epiſt.* 14. 18. 35. & 62. eamque pluribus monumentis comprobat doctiſſimus Morinus *de Pœnitentia l.* IV. *cap.* 17. & *l.* VI. *c.* 14. & 15. Tanti præterea momenti negotium æſtimabatur, ut peccatores dignam, ſuoque reatui æquam ſubirent pænitentiam, ut interdum etiam Romani Pontificis ea de re exquireretur ſententia; & quandoque ad eumdem ipſe reus remitteretur dijudicandus, qua, & quanta pœnitentia a Deo, atque ab Eccleſia reconciliationem conſequi mereretur. Theodobertus Francorum Rex Vigilium Papam interrogavit, qua pœnitentia plectendus eſſet, qui fratris ſui uxorem duxerat, cui interrogationi Vigilius ſatisfecit epiſtola ad Cæſarium Arelatenſem Epiſcopum, quam habemus *Tom.* I. *Concil. Galliæ pag.* 249. in Conc. Lemovicenſi anni 1031. (*collect. Harduin. Tom.* 6. *pag.* 1. *col.* 891.) decretum eſt: *Si Epiſcopus Parochianum ſuum cum teſtibus, vel litteris Apoſtolicis ad pænitentiam accipiendam direxerit, ut multoties pro graviſſimis fieri ſolet reatibus, in quibus Epiſcopi ad dignam hæſitant pænitentiam exponendam hic talis libenter a Papa remedium ſumere poteſt*. Ibidemque circa finem, factum narratur cujuſdam Militis Vaſconiæ, qui, jubente Vaſconum Duce Sancio, ſeniorem ſuum occiderat, ſed poſtea pœnitentia ductus Epiſcopum adiit, a quo hoc accepit reſponſum; *Neſcio tibi conſilium ferre pænitentiæ, ſed vade quantocius ad Papam Romanum. Si tibi ille pænitentiam concedit, & ego gaudeo, & confirmo: ſi te ille abjecerit, nec a me, nec ab aliquo invenies pænitentiam*.

2. Quum autem, aut Epiſcopi, aut Pontifices Maximi certo crimini ſemel imponendam ſtatuerant, pœnitentiam in codicem referebatur, qui *Liber Pænitentialis* eſt nuncupatus, ut deinceps regula eſſet ad quam inferiores Sacerdotes ſe conformarent; & ne quiſquam ab ea recederet. Epiſcopus in ſua Synodo, atque in Diœceſis viſitatione id potiſſimum inveſtigabat, an quilibet Presbyter librum haberet Pœnitentialem, ſuæ Diœceſis proprium, & an ſecundum quod ibi præſcriptum erat pro modo culpæ pœnitentiam injungeret. Diſcimus id ex Burchardo, apud quem *lib.* 1. *poſt c.* 94. inter ea, quæ Epiſcopi in Diœceſanis Synodis quærere debent, hoc *interrogat.* XVIII. continetur. *Eſt aliquis, qui modum pænitentiæ ſibi injunctum non cuſtodierit?* Atque ex Reginone ſuam canonum collectionem a modo exordiente viſitandi eccleſias, ubi c. 89. hæc ſingulis Presbyteris ab Epiſcopo, aut Archidiacono facienda proponitur interrogatio: *Si habent Pænitentiale Romanum, vel a Theodoro Epiſcopo, vel a Ven. Presbytero Bedæ editum, ut ſecundum quid ibi ſcriptum eſt, interroget confitentes, ut Confeſſo modum pænitentiæ imponat*.

3. Multi ex hiſce libris Pœnitentialibus ab Epiſcopis exarati perierunt, atque utinam ille extaret, quem accuratiſſime conſcripſerat Cyprianus, ut ipſemet *ep.* 52. *ad Antonianum* teſtatur; inde enim exactiſſimæ priſcorum Patrum in puniendis peccatis diligentiæ luculentum haberemus teſtimonium: ſed licet plures ex illis deſiderentur, plures tamen, ſapientiſſimo Dei conſilio, ad nos pervenerunt, ut ex illis diſcamus, quinam fuerit in Eccleſia Catholica veræ pœnitentiæ ſpiritus. Antonius Auguſtinus ad ſuam juris canonici epitomem antiquum attexuit Pœnitentiale Romanum, in novem titulos diſtributum, in quibus varia recenſentur criminum genera; atque ex Conciliis, Summorum Pontificum epiſtolis, ac Patrum ſententiis; pœnitentiæ deſcribuntur pro ſingulis imponendæ, & fortaſſe hic liber ille idem eſt, quem Nicol. I. ſe miſiſſe ſcribit ad Bulgaros in reſponſione ad eorum quæſita c. 75. *Judicium Pænitentiæ, quod poſtulatis, Epiſcopi noſtri, quos in patriam veſtram miſimus, ſcriptum ſecum utique deferent aut certe Epiſcopus, qui in vobis ordinabitur, hoc, cum oportuerit, exhibebit* (*Tom.* V. *collect. Hard. col.* 378. Poſt Gratiani Decretum, in editione Romana habentur canones pœnitentiales, deſumpti ex Summa Aſtenſi, eoſdemque canones a mendis purgatos, qui Librariorum incuria in eos irrepſerant, laudatus Antonius Auguſtinus adjecit Pœnitentialibus, Romano, Bedæ, & Rabani, opportunis & eruditis notis a ſe exornatis. Alios antiquos libros Pœnitentiales in lucem protulit Morinus *in append. ad tract. de Pænit.* Alios evulgavit Martene *Tom.* II. *de antiquis Eccleſiæ ritibus*. Liber *de remedio peccatorum* Ven. Bedæ, & *Capitulare* Theodulphi Archiepiſcopi Aurelianenſis, publici juris fecit Baluzius *Tom.* VII. *Miſcellaneorum p.* 11. Muratorius binos Pœnitentiales ex Italicis deprompſit bibliothecis, alterum ſcilicet ex codice Mſs. Capituli Canonicorum Veronenſium, alterum ex codicibus Mſs. Monaſterii Bobienſis, atque ambos edidit *Tom.* V. *antiquit. Ital. med. ævi, diſſer.* 68. S. Carolus Borromæus non ſolum vulgatos canones Pœnitentiales, ſed innumeros alios ex antiquis Conciliis, aliiſque libris Pœnitentialibus in unum collegit, per decem diſtribuit Decalogi præcepta, eorumque lectionem ſummopere Sacerdotibus commendavit; eamdemque vero S. Caroli Collectionem ad Sacerdotum Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrantium inſtructionem, denuo typis Romanis imprimi juſſit Gaſpar Cardinalis Carpineus, tempore Pontificatus Innocentii XII. cujus erat in Urbe Vicarius.

4. Jam vero ſi Epiſcopus in ſua Synodo antiquos canones Pœnitentiales renovaret, ſuiſque Conſtitutionibus annecteret, animo inducendi Confeſſarios ad Pœnitentias imponendas, quæ pro unoquoque crimine ſunt in illis præſcriptæ, non ſolum rigidiſſimæ Ethices ſectatorem ſe oſtenderet, ſed rem plane impoſſibilem attentaret: etenim hac noſtra luculenta ætate, qua fideles a priſtino morum nitore, & ſanctitate defecerunt, tot interdum graviſſimis onerati criminibus ad Sacramentale forum quidem accedunt ut ſi iiſdem, ſecundum antiquos canones Pœnitentiales, foret injungenda pœnitentia, hæc ad tot annos eſſet protrahenda, qui integrum eorumdem vitæ curſum non exæquarent modo, ſed excederent, quod *in cit. diſſert.* bene ponderavit Muratorius.

5. At ſi Epiſcopus ſuis Synodalibus Conſtitutionibus canones inſerat Pœnitentiales, vel eorumdem ſtudium, & cognitionem Sacerdotibus ſuadeat, aut etiam præcipiat, non ut illos, jam a multis ſæculis obſoletos, ad uſum revocet, ſed dumtaxat, ut eorumdem notitia Confeſſariis prodeſſe queat ad aliqualem

Digitized by Google

proportionem ſervandam inter diverſas peccatorum ſpecies, & pœnitentiam pro ſingulis imponendam: ac præterea, ut iidem Confeſſarii inde argumentum deſumant ad aperiendam Pœnitentibus admiſſorum ſcelerum gravitatem, quæ tam longè, tam aſpera, tamque formidanda vindicta etiam in hac vita ab Eccleſia coercebantur; ſi inquam, hoc tantum conſilio, id ab Epiſcopo fiat, ſtatim Conſtitutiones Synodales inclamare, turbas ciere, Clerum, & populum adverſum eas concitare, quod aliquando factum ſcimus, res plane intolerabilis eſt, atque a nullo cordato viro ferenda. Enimvero quam reprehenſionem meretur Epiſcopus, qui plurium & ſanctitate, & doctrina præſtantium Præſulum veſtigia premit? Quid a S. Carolo hac in re geſtum fuerit, jam audivimus: quid alii fecerint Antiſtites, mox ſubnectemus.

6. In famigeratis Conſtitutionibus Matthæi Giberti Epiſcopi Veronenſis, Eccleſiaſticæ diſciplinæ ante Tridentinam Synodum Inſtauratoris ſolertiſſimi *cap.* 18. *tit.* 6. ſtatuitur: „ Confeſſarii canones Pœnitentiales quaſi quaſdam regulas ediſcant . . . . ut ſciant illos poſtea ſapienter, & diſcrete moderari, ſecundum peccati circumſtantias, & Contritionis qualitatem. “ Joannes Franciſcus Bonhominus Vercellarum Epiſcopus, qui floruit poſt Tridentinum, in ſuis generalibus decretis Eccleſiaſticæ reformatis *pag.* 213. loquens de Confeſſario, ait: „ Canoneſque item Pœnitentiales memoria teneat, ut ſinguli criminibus congruam ſatisfactionem injungere valeat, ſimulque ipſis Pœnitentibus, ut promptius, ac libentius, quod juſſi erunt, ipſi præſtent, diligenter exponat, quam benigne hodie Eccleſia ſancta graviſſimas antiquorum canonum pœnas in mitiores commutandas eſſe cenſuerit: *Hoc ipſum a Catechiſmo Romano ad titulum de Pœnit. his verbis inſinuatur.* Ut Pœnitentes ſuorum ſcelerum gravitatem magis agnoſcant, operæ pretium erit eis interdum ſignificare, quæ pœnæ quibuſdam delictis, ex veterum canonum præſcripto, qui Pœnitentiales vocantur, conſtitutæ ſint. *In Concilio Provinciali Florentino habito anno* 1518. *atque a Leone X. confirmato* pag. 120 & ſeq. *integri referuntur antiqui canones Pœnitentiales, quibus hæc præfiguntur verba:* Hi ſunt Pœnitentiales canones, quos hic in fine ſubnectendos duximus ad ſublevandum ſimplicium Clericorum imperitiam, ut eum viderint, certam a jure pœnitentiam imponi, ipſi melius arbitrium ſuum informare poſſint, quomodo attentis confeſſione, fletu, lacrymis, & dolore, & diſpoſitione, & facultate confitentium, pœnitentias ſalubriter moderari poſſint; nam qualitas temporum noſtrorum, in quibus non ſolum merita, ſed & corpora defecerunt, non patitur rigorem antiquorum canonum permanere; ſed neceſſe eſt illum a diſcreto Sacerdotis judicio temperari. *In Synodo Amerina habita an.* 1595. *ab Epiſcopo Antonio Maria Gratiano c.* 146. *legitur:* Pœnitentialium canonum jure impoſitas ſingulis ſceleribus pœnas, pœnitentiaſque noſſe Confeſſoribus perutile fuerit, cum id eatis ipſi melius, certiuſque ſtatuere valeant, quæ cuique peccato definienda pœnitentia ſit, tum ut Pœnitentes ipſi a Confeſſoribus de priſci moris ſeveritate edocti, quanto nunc benignius cum illis ſancta mater Eccleſia agat, intelligentes, hanc ſaltem ei gratiam referant, ut a peccatorum conſuetudine ob id diligentius abſtineant. *In Synodo Pragenſi celebrata anno* 1605. *& juſſu Cardinalis Epiſcopi de Harrac recuſa anno* 1650. *tit.* de Pœnit. *dicitur:* Confeſſarii Canones Pœnitentiales memoriæ mandent, ut ſingulis criminibus congruam ſatisfactionem injungant. *In Synodo Oſnabrugenſi anni* 1628. cap. 17. *habetur:* Requiritur in Sacerdote ſcientia canonum pœnitentialium. “ Similes Epiſcoporum Italiæ Synodales Conſtitutiones recenſentur a Genetto *Tom.* IV. *Theol. Mor. tr.* 6. *cap.* 7. videlicet Coſmæ de Torres Epiſcopi Perufini, Cardinalis Jacobi Sabelli Archiepiſcopi Beneventani, Cardinalis Joannis Baptiſtæ Leonii Epiſcopi Ferrarienſis, Ven. Servi Dei Cardinalis Pauli de Aretio Epiſcopi Placentini, Cardinalis Bonifacii Cajetani Archiepiſcopi Tarentini, Cardinalis Cybo, ſacri Collegii Decani Epiſcopi Veliterni, Cardinalis Jacobi Boncompagni Archiepiſcopi Bononienſis Deceſſoris noſtri.

7. Quæ autem hucuſque dicta ſunt de Pœnitentialium canonum utilitate pluribus argumentis confirmat Cardinalis de Aguirre *ad can.* 11. *&* 12. Concilii Toletani III. *Tom.* II. *collect. maxim. Concilior. Hiſp.* eaque nituntur etiam auctoritate D. Thomæ, qui *Quodl.* 3. *q.* 13. *art.* 1. docet quidem, non eſſe nunc pœnitentiam præſcribendam ad exactam normam antiquorum canonum, ſed ſimul expedire ait, ut Confeſſarius pœnitenti ſignificet: quanta pœnitentia pro ſingulis ab ipſo perpetratis flagitiis expiandis, eſſet olim ab Eccleſia definita: „ Videtur ſatis conveniens, quod Sacerdos non oneret Pœnitentem gravi pondere ſatisfactionis, quia ſicut parvus ignis a multis lignis ſuperpoſitis de facile extinguitur, ita poſſet contingere, quod parvus affectus Contritionis in Pœnitente nuper excitatus propter grave onus ſatisfactionis extingueretur, peccatore totaliter deſperante. Unde melius eſt, quod Sacerdos Pœnitenti indicet, quanta pœnitentia eſſet ſibi pro peccatis injungenda, & injungat ſibi nihilominus aliquid, quod Pœnitens tolerabiliter ferat, ex cujus impletione aſſueſcat, ut majora impleat, quæ etiam Sacerdos ſibi injungere non attentaſſet; & hæc, quæ præter injunctionem facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ, & illa generali injunctione, qua Sacerdos dicit: Quidquid boni feceris, ſit tibi in remiſſionem peccatorum. “ ✠

CAPUT II.

De forma Sacramenti Pœnitentiæ, ſeu Abſolutione.

I. Circa modum abſolvendi ſic habet Rituale Romanum auctoritate Pauli V. editum: *Cum pœnitentem abſolvere voluerit, injuncta ei prius & ab eo accepta pœnitentia ſalutari, primo dicit.*

Miſereatur tui omnipotens Deus, & dimiſſis peccatis tuis perducat te ad vitam æternam. Amen.

Deinde dextra verſus pœnitentem elevata, dicit:

Indulgentiam, abſolutionem, & remiſſionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & miſericors Dominus. Amen.

Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat; & ego auctoritate ipſius te abſolvo ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, quantum poſſum, & tu indiges, *Deinde:* Ego te abſolvo a

pec-

Digitized by Google

peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Paſſio Domini noſtri Jeſu Chriſti, merita Beatæ Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum, & quidquid boni feceris, & mali ſuſtinueris, ſit tibi in remiſſionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen.

Monet omittendam eſſe vocem *ſuſpenſionis*, ſi pœnitens ſit laicus, & addit in confeſſionibus frequentioribus, & brevioribus omitti poſſe *Miſereatur &c.* & ſatis eſſe dicere, *Dominus noſter Jeſus Chriſtus &c.* ut ſupra uſque ad illud *Paſſio Domini &c.* Urgente vero gravi aliqua neceſſitate, ut in periculo mortis, breviter dici poſſe: *Ego te abſolvo ab omnibus cenſuris & peccatis, in nomine Patris &c.*

II. Forma abſolutionis conſiſtit in his verbis. *Ego te abſolvo a peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Quare preces & verba, quæ hanc formam antecedunt & ſubſequuntur, non ſunt de illius eſſentia, ut conſtat ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 3. Item quamvis omnia verba illa ex præcepto exprimi debeant, tamen aliqua non ſunt de eſſentia formæ, ut illa *Ego tuis. Amen.* Sed circa alia diſſentiunt Theologi, nam alii ad totam eſſentiam aſſignant hæc duo: *Abſolvo te*, quæ ſaltem ſecundum omnes requiruntur: quia neceſſaria ſunt ad ſignificandum effectum primarium Sacramenti, nempe abſolutionem. Abſolutio autem eſt ſententia judicialis, quæ neceſſario ad reum dirigitur; & ſic pronomen *Te* exprimi debet. Alii inſuper exigunt voces, *a peccatis*. Immo aliqui, pauci illi quidem, addunt etiam: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, ſed falſo principio nixi, nempe quia putant formam Sacramenti eſſe deprecativam.

III. Abſolutio data ſub conditione de præſenti, vel de præterito valet, ſi illa ſit præſens, vel impleta: quia tunc Sacramentum, & effectus non ſuſpenditur. Sed ſic collata ſine neceſſitate, graviter eſt illicita; eſt enim contra reverentiam Sacramenti, & uſum Eccleſiæ. Item illicite apponitur conditio, quæ neceſſario præſupponi debet, ut ſi dicas; *Ego te abſolvo, ſi habeas veram contritionem, vel voluntatem reſtituendi; ſi habeo poteſtatem abſolvendi &c.* Quia conditio, quæ ſemper neceſſaria eſt, & ex natura Sacramenti præſupponi debet, inutiliter ac otioſe, ideoque contra reverentiam Sacramento debitam apponitur. Si autem dubitetur, utrum pœnitens adhuc vivat, vel an Sacerdos verba abſolutionis protulerit, ſecundum multos danda eſt abſolutio ſub hac conditione: *Si tu es capax*, vel, *ſi non es abſolutus, Ego te abſolvo &c.* ut fit in Baptiſmo.

Abſolutio autem data ſub conditione de futuro eſt nulla. Quia tunc intentio abſolvendi, & abſolutio non exiſtit abſolute, ſed ſuſpenditur, ac proinde nihil efficit; nam non eſt in poteſtate Sacerdotis ſuſpendere Sacramentum & ejus effectum, cum ſacramenta producant id quod ſignificant: & ſignificant gratiam præſentem dari. Hinc non valet abſolutio ſic data; *Si reſtitueris: ſi pœnitentiam impleveris, abſolvo te.*

IV. Invalida eſt abſolutio data abſenti, ut conſtat. 1. Ex praxi Eccleſiæ, in qua nunquam moribundis abſentibus datur, etſi ſine ea moriantur. 2. Ex forma abſolutionis, quæ ſubjectum per ly *te*, deſignat præſens, ideoque falſa eſſet, ſi foret abſens; & quia forma neceſſario verbis vocalibus conſtat: nemo autem ad abſentem utitur verbis vocalibus.

V. Mortale eſt, abſolvere aliquem a peccatis, antequam ſit abſolutus ab excommunicatione contracta: nam Eccleſia graviter prohibet, ne excommunicatus ullum Sacramentum recipiat. Quare is non eſt vere abſolutus ob carentiam contritionis, & ſacrilegium mortale, quod admittit recipiendo Sacramentum contra prohibitionem Eccleſiæ.

VI. Ad repetendam abſolutionem requiritur nova confeſſio: nam ſuper eadem confeſſione non poteſt abſque ſacrilegio repeti abſolutio: quia caderet ſuper materiam nullam, ideoque irrita eſſet. Poteſt tamen repeti ſuper diverſa confeſſione etiam eorundem peccatorum: quia confeſſio eſt materia proxima; peccata autem remota; unde abſolutio cadet ſuper novam materiam proximam.

CAPUT III.

De Miniſtro Sacramenti Pœnitentiæ.

ARTICULUS PRIMUS.

De poteſtate requiſita in Miniſtro Pœnitentiæ.

Quæſt. I. AN *requiritur juriſdictio ad abſolvendum?*

Nota 1. Juriſdictio generatim eſt poteſtas regendi, ſeu ferendi ſententiam in ſubditos. Duplex eſt, nempe in foro interno & externo. Juriſdictio in foro interno ſeu pœnitentiæ, de qua hic agitur, eſt poteſtas abſolvendi, ligandi, & obligandi ſubditos confeſſos in tribunali pœnitentiæ ſacramentalis. Juriſdictio in foro externo eſt poteſtas ferendi leges ac cenſuras, imponendi pœnas Eccleſiaſticas etiam publicas, vel ab iis diſpenſandi ac liberandi, & regendi ſubditos per hæc omnia, & quoad politiam externam. Utraque juriſdictio ſubdividitur in ordinariam, & delegatam. Juriſdictio in foro interno ordinaria eſt ea, quæ alicui competit ratione officii habentis annexam curam animarum, qualem habet Papa in omnes fideles, Epiſcopi in ſuos diœceſanos, parochi in ſuos parochianos, ſuperiores religioſorum in ſuos ſubditos.

Delegata eſt ea, quæ committitur Sacerdoti ab eo, qui habet ordinariam. Et acquiritur per expreſſam, vel tacitam conceſſionem: nam delegatio eſt unus ex actibus juriſdictionis ordinariæ. Ad conſenſum autem tacitum requiritur ſcientia ejus quod agitur: unde non eſt tacita conceſſio ſine notitia prælati.

Nota. 2. Juriſdictio delegata non expirat per delegantis mortem, aut demiſſionem, ſi ſine ulla temporis limitatione ab illo data fuit, nec revocata ab eo, vel illius ſucceſſore aut ſuperiore. Nam delegatio eſt gratia facta confeſſario, cui ſtatim acquiritur: at gratia facta non exſpirat per mortem concedentis; nam gratia, ſeu beneficium ſuperioris debet eſſe manſurum. *Reg. jur. 16. in 6.*

Nota. 3. Qui habet poteſtatem delegatam, non poteſt eam ſubdelegare, niſi hoc ei ſpecialiter conceſſum ſit: quo caſu, non ſuo, ſed delegantis nomi-

Digitized by Google

mine cenſetur ſubdelegare. Quia delegatus eam ſolam poteſtatem habet, quæ ei conceditur: at conceditur ei ſolum quoad ſuam perſonam poteſtas exercendi juriſdictionem; non item alteri committendi, niſi aliud exprimatur; nam hæ duæ facultates diverſæ ſunt & diſtinctæ.

Reſp. Ad abſolvendum: præter poteſtatem ſacerdotalem requiritur juriſdictio. Conſtat ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. *Quoniam igitur natura & ratio judicii illud expoſcit, ut ſententia in ſubditos dumtaxat feratur, perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſſimum eſſe ſynodus hac confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam aut ſubdelegatam non habet juriſdictionem.* Ratio eſt, quia abſolutio eſt ſententia judiciaria, ad cujus valorem requiritur juriſdictio in eo, qui judicat, & ſubjectio in eo, qui judicatur.

Quæſt. II. *An aliquando Eccleſia ſupplet defectum juriſdictionis in Sacerdote?*

Reſp. Affirm. Modo hæc duo ſimul adſint. 1. Titulus coloratus, hoc eſt, titulus habens ſpeciem veri tituli, cum tamen reipſa nullus ſit: quali eſt collatio beneficii parochialis, ſed invalida propter occultum aliquem defectum; v. gr. propter occultam ſimoniam. Error communis, ita ut communiter ac publice quis exiſtimetur verum habere titulum & juriſdictionem; ſi enim ex errore unius aut alterius tantum putaretur Sacerdos habere juriſdictionem, quam non habet, invalida eſſet abſolutio; quia tunc non eſt ſufficiens ratio, ob quam Eccleſia cenſeatur conferre juriſdictionem: cum hoc non ſit neceſſarium ob bonum commune, quod non exigit, ut Eccleſia proſpiciat quibuſvis caſibus privatæ ſingulorum ignorantiæ.

Eccleſia autem ſupplet illum occultum defectum, concedendo extraordinarie Sacerdoti juriſdictionem tranſeunter pro ſingulis actibus: eo quod bonum commune id exigat ad impedienda multa gravia damna ac ſcandala, quæ ex invaliditate actuum orirentur, argumento ex *l. Barbarius*, §. *de offic. prator.* Talis tamen miniſter peccat graviter, quia uſurpat juriſdictionem, quam ſcit ſe antecedenter non habere, & hoc eſt ei graviter prohibitum.

Quæſt. III. *An præter poteſtatem ordinis & juriſdictionis requiritur approbatio in confeſſario tam regulari, quam ſæculari non habente beneficium, cui animarum cura ſit annexa?*

Reſp. Affirm. Nam ita ſtatuit Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 15. *Quamvis presbyteri in ſua ordinatione a peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant: decernit tamen S. Synodus nullum etiam Regularem poſſe confeſſiones ſæcularium, etiam ſacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus judicetur; & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: privilegio & conſuetudine quacumque etiam immemorabili non obſtantibus.*

Circa quod decretum obſervanda ſunt ſequentia.

1. Approbatio eſt conſenſus & facultas Epiſcopi, ut confeſſarii munus exerceat, quem ad id idoneum judicat. Senſus autem decreti Conc. Trid. eſt, quod ſine illa approbatione nullus poſſit non ſolum licite, ſed etiam valide audire confeſſiones, ut expreſſe declaravit Sacra Congregatio Cardinalium, & conſtat ex ſenſu ac praxi Eccleſiæ atque ex ſcopo Concilii, & ex iis ejus verbis: *Nullum poſſe confeſſiones audire, nec ad id idoneum reputari.* Nam tò *poſſe* ſimpliciter & abſolute ibi dictum, intelligitur tum valide tum licite: & qui non reputatur idoneus ſimpliciter ad adminiſtrare. Sacramentum, is ſane non poteſt illud valide adminiſtrare. Porro Eccleſia id potuit ſtatuere: quia cum juriſdictio ad valorem abſolutionis neceſſaria tribuatur ab Eccleſia, potuit illa hanc conditionem apponere, ut neceſſariam ad juriſdictionem accipiendam, & valide exercendam: ita ut ſine approbatione Sacerdos non curatus ſit incapax juriſdictionis recipendæ vel exercendæ, adeoque abſolvendi valide. (1)

2. Hoc habet vim etiam in Gallia; nam hoc ſtatutum in Gallia receptum & promulgatum fuit, ut conſtat ex multis Conciliis particularibus, & ex Comitiis generalibus Cleri Gallicani an. 1625. 1635. 1645. Præterea hæc propoſitio: *Concilium Tridentinum non obligat Regulares in Gallia ad obtinendas approbationes ab Epiſcopis, ut ſæcularium confeſſiones audire poſſint, neque ex illius Concilii auctoritate privilegia Regularium reſtringi poſſunt, cum in Gallia receptum non ſit, præter quam in deciſionibus fidei*, ab Alexandro VII. an. 1659. damnata fuit ut falſa, temeraria, ſcandaloſa, in hæreſim & ſchiſma inducens. Conc. Trid. & Sedi Apoſtolicæ injurioſa. Idem declaravit Clemens X. Conſt. *Superna*.

3. Non ſufficit approbatio petita, & injuſte denegata: quia Conc. Trid. requirit, ut obtineatur: & injuſta recuſatio approbationis non eſt approbatio. Nec jam amplius valent privilegia in contrarium allegata, cum Conc. Trid. & Summi Pontifices derogaverint privilegiis quibuſcumque huic decreto contrariis: Hinc Alex. VII. damnavit hanc propoſitionem: *Satisfacit præcepto confeſſionis annuæ, qui confitetur regulari Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſte reprobato.* Et iſtam: *Qui beneficium curatum habent, poſſunt ſibi eligere confeſſarium ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.*

4 Decretum Concilii Tridentini reſtringitur ad confeſſiones ſæcularium, etiam ſacerdotum, non religioſorum. Quare ad audiendas confeſſione religioſorum non requiritur Epiſcopi approbatio; ſed illi poſſunt confiteri iiſdem, quibus ante Conc. Trid. per ſua ſtatuta, vel jus commune poterant; cum Conc. circa illos nihil innovet. Nunc tamen ad audiendas Confeſſiones Monialium, etiam Regularibus ſubjectarum, requiritur Epiſcopi diœceſani approbatio, ex Conſt. Greg. XV. *Inſcrutabili*, & Conſt. 7. Clementis X.

» (1) Nemo unquam quodcunque privilegium obtinens audire poteſt confeſſiones ſæcularium abſque approbatione Ordinarii, idque valet etiam pro Confeſſionibus venialium, & mortalium, quæ alias clavibus ſubjecta ſunt. Id etiam comprehendit eos, qui privilegium Bullæ Cruciatæ obtinuerunt, ut ex Bulla Benedicti XIII. *Inſt. Eccleſ.* 86. §. 8.

Por-

Porrò Religioſi unius ordinis non poſſunt audire confeſſiones religioſorum alterius ordinis ſine facultate ſuperiorum ipſius pœnitentis; quia Papa conceſſione ſua generali juriſdictionis in omnes fideles non intendit derogare ſtatutis religionum, ex quibus varii religioſi non poſſunt confiteri, niſi confeſſariis a ſuis ſuperioribus deſignatis. Quare religioſi a domo ſua abſentes intelligant ex ſuperioribus ſuis, vel ex ſtatutis religionis ſuæ, vel ex recepta conſuetudine, quibuſnam confiteri poſſint. Quod ſi circa hoc nec ſuperior, nec religio aliquid ſtatuerint, cenſetur permittere, ut confiteantur cuilibet Sacerdoti approbato, ſi non habeant ſocium ſui ordinis Sacerdotem.

5. Requiritur approbatio Epiſcopi loci, in quo audiuntur confeſſiones, ita ut approbatus in tota diœceſi, non poſſit in alia audire confeſſiones ſine approbatione Epiſcopi diœceſani. Conſtat ex Eccleſiæ praxi, quæ eſt optima legum interpres: ex numero plurali, quo utitur Conc. Trid. ut ſignificet in diverſis diœceſibus diverſas requiri Epiſcoporum approbationes; ex Clemente X. Conſt. *Superna*, & ex Alexandro VII. qui oppoſitum damnavit anno 1659. Enimvero approbatio eſt actus juriſdictionis; at actus auctoritatis, & juriſdictionis non excedit ſphæram auctoritatis, nec proinde limites diœceſis.

6. Hoc decretum non ſpectat habentes beneficium, anneaum habens curam animarum: nam cenſentur approbari hoc ipſo, quod tale beneficium eis conferatur; ſed parochus reſignato ſuo beneficio jam neminem valide abſolvere poteſt ſine approbatione, quia jam non habet parochiale beneficium.

Quæſt. IV. *An ſufficit juriſdictio, vel approbatio ſub ratihabitione futura, vel præſumpta, ſeu interpretativa, cum nempe judicetur concedenda, ſi peteretur?*

Reſp. Nego. Quia ex Conc. Trid. ad valorem abſolutionis requiritur juriſdictio & approbatio actu & abſolute exiſtens, & jam obtenta, ad quam requiritur conſenſus actualis ſigno externo declaratus. Et vero juriſdictio & approbatio requiruntur ad ſubſtantiam ac valorem abſolutionis: at nulla res exiſtit, niſi actu exiſtant omnia, quæ ad ejus ſubſtantiam pertinent. Neque hic valet iſta regula juris in 6. *Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non eſt dubium comparari*. Nam hæc regula ſolum habet locum in actibus, quorum valor in futurum ſuſpendi poteſt: at valor abſolutionis præſenti ſuſpendi nequit: valor enim Sacramentorum pendere nequit ab actione de futuro.

Quæſt. V. *An ſufficit juriſdictio & approbatio probabilis tantum?*

Reſp. Non ſufficit ad licite abſolvendum, ſed requiritur certa. Quia extra caſum neceſſitatis non licet adminiſtrare Sacramentum cum opinione tantum probabili eorum, quæ ad ejus valorem requiruntur: alioqui Sacramentum periculo nullitatis ſine neceſſitate exponeretur, quod eſt grave ſacrilegium. Immo neque ſufficit ad valide abſolvendum, ſi juriſdictio, vel approbatio reipſa non exiſtat: nam tunc deeſt aliquid ad valorem abſolutionis requiſitum. Nec tunc Eccleſia ſupplet hunc defectum, ſed ſolum dum titulus eſt coloratus, & error communis.

Quæſt. IV. *An confeſſor regularis approbatus in una diœceſi, poteſt abſolvere in ea ſubditos alterius diœceſis, pro qua non eſt approbatus?*

Reſp. Poteſt, etiam a caſibus ibi reſervatis, ſed non reſervetis in diœceſi, in qua eſt approbatus, niſi eos noverit in fraudem reſervationis ad alienam diœceſim migraſſe. Ita declaravit Clemens X. Conſtit. *Superna*, his verbis: *Poſſe autem regularem confeſſorem in ea diœceſi, in qua eſt approbatus confluentes ex alia diœceſi a peccatis in ipſa reſervatis, non autem in illa, ubi idem confeſſor eſt approbatus, abſolvere, niſi eoſdem pœnitentes noverit in fraudem reſervationis ad alienam diœceſim pro abſolutione obtinenda migraſſe*. Idem dicunt de Sacerdote ſæculari approbato ob tacitum Epiſcoporum conſenſum communi conſuetudine confirmatum.

Hinc mercatores, litigantes, milites, peregrinantes &c. poſſunt abſolvi a confeſſariis loci, ubi confitentur; nam hi jure communi, vel ex conſuetudine tacite a ſuperioribus approbata, ſunt veluti ſubditi Epiſcopi loci, in quo verſantur, quantum ad ſacramenta, excepto ordine. Quod ſi caſus non ſit reſervatus in diœceſi pœnitentis, ſed ſolum in diœceſi confeſſarii, hic non poteſt illum abſolvere; nam per reſervationem ei ſublata eſt poteſtas abſolvendi a tali peccato. Præterea reus debet judicari ſecundum leges & conſuetudines loci, in quo judicatur. Idque totum conſtat etiam ex recepta conſuetudine.

Quæſt. VII. *An parochus poteſt ſubditos audire, & abſolvere in aliqua diœceſi, in qua non eſt approbatus?*

Reſp. Ex communi ſententia, poteſt etiam licite, modo id fiat abſque ſcandalo. Quia habet ordinariam in proprium ſubditum juriſdictionem ab approbatione non pendentem: juriſdictio autem in foro pœnitentiæ, cum ſit voluntaria, non contentioſa, nec requirat ſtrepitum fori, exerceri poteſt extra proprium territorium.

Quæſt. VIII. *An ſæcularis vel regularis approbatus generaliter in una diœceſi, poteſt valide abſolvere in alia diœceſi ſubditum diœceſis, in qua eſt approbatus?*

Reſp. Neg. Ita Clemens X. Conſt. *Superna*, ubi decernit: *Religioſos ab Epiſcopo ad confeſſiones ſæcularium in ſua diœceſi audiendas approbatos, non poſſe in alia diœceſi eas abſque Epiſcopi diœceſani approbatione audire, quamvis pœnitentes ſubditi ſint eius Epiſcopi, a quo ipſi religioſi jam fuerant approbati*. Nam juriſdictio delegatæ pendet in ſui exercitio ab approbatione Epiſcopi loci, in quo audiuntur confeſſiones.

Quæſt. IX. *An parochus extra parochiam ſuam poteſt valide abſolvere ſubditos alterius parochiæ, cum facultate proprii talium parochi?*

Reſp. Non poteſt ſine licentia Epiſcopi expreſſa, vel tacita. Nam parochus unius parœciæ non fit parochus ſubditorum alterius parœciæ per delegationem proprii illorum parochi; & parochorum juriſdictio pendet ab Epiſcopo, qui poteſt iis auferre poteſtatem delegandi eos, quos judicat minus aptos audiendis quorumlibet confeſſionibus. Licentia autem expreſſa eſt, cum ſcripto, vel verbis conceditur: tacita vero cum Epiſcopus non contradicit conſuetudini, quam ſcit vigere circa auditionem ejuſmodi confeſſionum.

Quæſt. X. *An generaliter approbatus ad audiendas*

Digitized by Google

dat confeſſiones ſæcularium, cenſetur approbatus pro audiendis confeſſionibus Monialium, ſive Ordinario, ſive Regularibus ſubjectarum, ſi non fuerint nominatim exceptæ?

Reſp. Nego. Nam ita fert uſus, & ita declaravit Clemens X. Conſt. *Superna*, his verbis: „ Et generaliter approbatos ab Epiſcopo ad audiendas perſonarum ſæcularium confeſſiones, nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas confeſſiones monialium ſibi ſubjectarum, ſed agere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione; atque approbatos pro audiendis confeſſionibus monialium unius monaſterii, minime audire poſſe confeſſiones monialium alterius monaſterii. Iidem confeſſores extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad monialium confeſſiones pro una vice audiendas, haud poſſe expleta deputatione in vim approbationis hujuſmodi illarum confeſſiones audire, ſed toties ab Epiſcopo eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contigerit. "

Q. XI. *An regulares egent approbatione Ordinarii ad audiendas confeſſiones ſuorum famulorum ſæcularium?*

Reſp. Clemen X. conſtit. cit. declaravit: „ In monaſteriis ac etiam collegiis, ubi juxta inſtituta regularia vivitur, poſſe tam Prælatos regulares quam confeſſores regularium eorumdem monaſteriorum ſeu collegiorum, audire confeſſiones illorum ſæcularium, qui inibi ſunt de familia, & continui commenſales: non autem illorum, qui tantum ipſis deſerviunt.

Quæſt. XII. *An Epiſcopus poteſt valide limitare approbationem quoad tempus, locum & perſonas?*

Reſp. Affirm. Conſtit. 1. Ex praxi quotidiana. 2. Alexander VII an. 1659. in cauſſa Andegavenſis Epiſcopi, & Regularium, ut falſam & erroneam damnavit hanc propoſitionem: „ Non poſſunt Epiſcopi limitare ſeu reſtringere approbationes, quas regularibus concedunt ad confeſſiones audiendas, neque ulla ex parte revocare. " Quia habens approbationem etſi injuſte reſtrictam ad tempus, locum, vel perſonas, revera caret approbatione pro alio tempore, loco, & pro aliis perſonis; unde non poteſt valide abſolvere in tali loco, tempore, & tales perſonas, pro quibus non eſt approbatus. An ſine approbatione actu exiſtente invalida eſt abſolutio.

Quando autem ad tempus limitatum data fuit approbatio, ceſſat ſtatim per ſe exacto termino: nam approbatio durare nequit ultra tempus præſcriptum ab eo; a cujus voluntate pendet. Hinc nova opus eſt.

Nota. Clerus Gallicanus ann. 1700. damnavit hanc propoſitionem. *In miniſtro pœnitentiæ requiritur etiam approbatio Ordinarii, quæ poteſt limitari, ſed non revocari ſine cauſſa.* (1)

Quæſt. XIII. *An Sacerdos non approbatus poteſt abſolvere a venialibus?*

Reſp. Non poteſt ſaltem licite, ex decreto Innocentii XI. edito an. 1679. *Non permittant* (Epiſcopi) *ut venialium confeſſio fiat ſimplici Sacerdoti non*

(1) *Apud Bened. XIV* (Inſtit. Eccl. 86.) „ multa occurrunt ſpectantia ad facultatem excipiendarum Confeſſionum, relate ad Sacerdotes tum Sæculares, tum Regulares. Idem Sum. Pontif. (*l.* 13. *de Syn. c.* 9. *num.* 22.) poſtquam juxta doctrinam memoratæ Inſt. Eccl. vindicavit Epiſcopis facultatem " ſubjiciendi iterato examini Sacerdotes ſive Regulares, quibus facultas excipiendi Sacramentales Fidelium confeſſiones ad certum determinatum tempus data fuit; *mox hanc exceptionem pro Regularibus apponit.* Excipiendus eſt tamen caſus, quo poteſtas audiendi ſæcularium confeſſiones aliquibus Regularibus prævio examine per eoſdem Epiſcopos conceſſa fuerit ſine ulla temporis limitatione. Tunc enim illis ſic approbatis conceſſam poteſtatem adimere, aut ſuſpendere nequeunt; niſi forte contraria aliqua ſupervenerit cauſſa, & quidem ad ipſas Sacramentales Confeſſiones pertinens, juxta Inno. X. Conſtitutionem, quæ incipit, *cum ſicut accepimus*: de qua Nos ipſi mentionem fecimus in noſtra Conſtitutione ſuper Anglicanis Miſſionibus edita, cujus initium eſt, „ Apoſtolicum Miniſterium, *data die* 30. *Maji* 1753. Porro Epiſcopi, quamvis interveniente gravi, legitimaque cauſſa ſuſpendere, aut revocare poſſint ſemel conceſſam Regularibus facultatem audiendi confeſſiones Sæcularium, maxime tamen contrairent Eccleſiaſticis Sanctionibus, ſi inconſulta Sac. Congregatione Romana eam facultatem adimere tentarent *omnibus & ſingulis* Confeſſariis Regularibus unius Monaſterii ſeu Conventus. Ita paſſim cordati omnes Auctores, præſertimque Generalis olim Vicarius Patavinæ Eccleſiæ Joan. Clericatus (*de Pœnit.* deciſ. 29. n. 21.) ac Bononienſi Eccleſiæ Pœnitentiarium Franc. Rotarius, qui (*To.* 3. *Theol. Mor. Regul.* lib. 1. *de Pœnit.* c. 1. punct. 8. nu. 8.) propoſito hoc dubio: " An Epiſcopus poſſit ſimul ſuſpendere omnes Confeſſarios Regulares ejuſdem Monaſterii aut Conventus? *reſpondet negative, additque*: Sotius clare fuiſſe deciſum a Sac. Cong. an. 1615. die 20. Nov. cujus Decretum refertur a Giribaldo. Quod etiam habetur in Conſtitutione Clem. X *Superna*. Ex quibus juribus patet, non poſſe Epiſcopum ſimul omnes Confeſſarios Regulares ejuſdem Monaſterii ſuſpendere, inconſulta Sac. Congregatione. „ Verba Conſtitutionis Apoſtolicæ Clem. X. apud Clericatum (loc. cit. n. 31.) legi poſſunt. Cur autem id Epiſcopo non liceat, rationem dat idem Rotarius. " Nam videtur in hoc caſu, quod dubitari poſſit de injuſtitia; & ideo judicium ſibi reſervat Sancta Sedes, abſque cujus judicio non licet Epiſcopo ad hanc univerſalem revocationem devenire.

Prosp. Fagnanus (*N.* 62. *Com. in c.* 11. Sane, *tit.* 29. *de Offic. & Poteſt. Judicis deleg. l.* 1. *Decr.*) *anticum indigitat caſum, in quo Epiſcopus id præſtare valet, ſcilicet ubi ob nimiam locorum diſtantiam commode conſuli nequit Apoſtolica Sedes. En ipſius verba.* Pro parte Religioſorum Societatis Jeſu propoſitum fuit dubium Sac. Congregationis. An Epiſcopi in partibus Indiarum poſſint ex integro totum unum Monaſterium, vel Collegium ab audiendis Confeſſionibus ſuſpendere? *Reſp.* Epiſcopos Indiarum poſſe quidem omnibus ſimul unius Monaſterii, vel Collegii Confeſſariis ad mere facultatem audiendi Confeſſionis perſonarum ſecularium, etiam inconſulta Sac. Congregatione Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſita, cum Decretum ab ea editum

Digitized by Google

non approbato ab Epiſcopo, aut Ordinario. Si confeſſarii etiam regulares, aut quicumque alii ſecus egerint, ſciant, Deo Opt. Max. rationem reddituros eſſe, neque defuturam Epiſcoporum & Ordinariorum juſtam & rigoroſam animadverſionem in contra facientes, etiam Regulares, etiam Societatis Jeſu. Immo neque etiam valide poſſe videtur, quia Sacerdos vi ordinationis non habet juriſdictionem, neque ſubditos etiam ſolorum venialium reos. Nemo autem poteſt abſolvere a peccatis ſine juriſdictione ordinaria, vel delegata, ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 7. cum abſolutio ſit actus judicialis, qui non poteſt exerceri, niſi in ſubditos; & juriſdictio delegata valide exerceri nequit ſine approbatione.

✠ In fine hujus articuli indicandæ eſſent duæ Conſtit. quarum altera, quæ tom. 1. Bullarii eſt ordine 10. edita fuit Kalendis Junii 1741. altera vero, quæ in eodem vol. eſt 120. data fuit 6. Idus Februar. 1745. quibus Confeſſarii abſolvere prohibentur ſocios proprii criminis in iis, quæ ſunt contra ſextum Decalogi præceptum. At quod hujuſmodi quæſtio in Auctore deſideretur, & luculenter tractata ſit in c. 14. lib. VII. de Synodo Diœceſana, integram tranſcripſimus, atque huic articulo adjecimus.

1. *Ut jam, poſt diſpoſitionem requiſitam in pœnitente, aliquid de Confeſſarii juriſdictione, quod ad propoſitum pertineat, dicamus, unam animadverſione dignam cenſemus. Quamvis Sacramentum Pœnitentiæ ſit a Chriſto Domino inſtitutum per modum judicii, & nemo eſſe queat Judex in cauſſa propria, nihilominus communiter exiſtimant Theologi, duce D. Thoma, ſola ſpectata natura Sacramenti, poſſe Confeſſarium ſui criminis ſocium, a ſecum perpetrato peccato, cujuſcumque ſpeciei illud ſit, in foro Sacramentali abſolvere: Siquidem tunc, non de propria, ſed aliena culpa judicium profert; neque, ſecluſa legum prohibitione, repugnat, ut quis Judicis perſonam aſſumeat, de commiſſo ab altero delicto ſententiam dicat, licet ejuſdem delicti ipſe, tamquam privatus, particeps fuerit. Ita D. Thomas* in ſupplem. par. 3. quæſt. 20. art. 1. ad 1. Ad primum ergo dicendum, quod in tali caſu nec Sacerdos debet audire confeſſionem mulieris, cum qua peccavit, de illo peccato, ſed debet ad alium mittere; nec illa debet ei confiteri, ſed debet petere licentiam ad alium eundi, vel ad Superiorem recurrere, ſi ille licentiam denegaret, tum propter periculum, tum quia eſt minor verecundia; ſi tamen abſolveret, abſoluta eſſet. Quod enim Auguſtinus dicit, quod non debet eſſe in eodem crimine, intelligendum eſt, ſecundum congruitatem; non ſecundum neceſſitatem Sacramenti. *An vero non ſolum valide, ſed etiam licite id fiat; non conſentiunt Auctores. Aliquam certe labem in ea confeſſione D. Thomam agnoviſſe, ex citatis ejuſdem verbis palam eſt: & S. Petrus Damiani* Opuſc. VII. c. 7. *adeo vehementer in eamdem confeſſionem invehitur, ut certe videatur, illam non ſolum illicitam reputare, ſed tamquam irritam rejicere; ait enim:* „ Legis præceptum eſt, ut cum quis lepra perfunditur, Sacerdotibus oſtendatur; tunc autem non Sacerdotibus, ſed leproſo potius oſtenditur, cum immundus immundo peractam communem nequitiam confitetur. Sed cum confeſſio utique manifeſtatio ſit, quid, obſecro, manifeſtat, qui audienti cognitum narrat? Aut quo pacto confeſſio illa dicenda eſt, cui nihil a confitente manifeſtatur, niſi quod jampridem ab audiente cognoſcitur? Et qui ſociali vinculo perſectæ iniquitatis adſtringitur, qua lege, quo jure, alterum poterit ligare, vel ſolvere? Fruſtra enim alium quis ſolvere nititur, qui & ipſe vinculis irretitur „. *His ex Theologis Moralibus aſſentitur Stephanus Fagandez* in ſecundum præceptum Eccleſiæ l. 4. c. 4. n. 3. 34. *ubi gravis culpæ reum facit Sacerdotem, excipientem confeſſionem ſuæ concubinæ. At ex adverſo Sylveſter* in Sum. p. 1. V. Confeſſio 1. n. 17. *Joannes Sanchez* tom. 16. in opere, cui titulus *Heteroclita ſpiritualia*, pag. 128. *La Croix* tom. 2. pag. 277. *aliique affirmant: confeſſionem factam Complici, tam ex parte pœnitentis, quam ex parte Confeſſarii, culpa vacare, modo uterque a perpetrato crimine abhorreat, & longe abſit periculum novi conſenſus in illud.*

2. *Et tamen in multis Synodis decretum eſt, nedum illicitam, ſed inanem pariter, nullam, atque irritam fore abſolutionem, datam a Sacerdote ſocio ſui criminis, adverſus ſextum Decalogi præceptum: ita quippe ſtatutum legimus in Synodo Leodienſi* ann. 1612. pag. 74. *in Veliterna ſub Cardinali Cibo* anno 1698. pag. 36. *In Synodo Fulginatenſi. ſub Epiſcopo Bapiſtello* ann. 1722. pag. 76. *in Bononienſi ſub Cardinali Jacobo Boncompagno* lib. 2. cap. 6. *in Anconitana ſub Cardinali Maſſejo* ann. 1738.

tum ſub die 20. Nov. 1615. ex intentionis defectu, & convenientiæ moralis non extendatur ad regiones illas tam longe ab Urbe diſſitas. Verum ab hac generali ſuſpenſione, quæ vix ſine ſcandalo, & animarum pernicie contingere poteſt, abſtinendum eſſe Epiſcopis, niſi graviſſima ſubſiſtente cauſa: ſuper quo Sac. Congregatio illorum conſcientias graviter voluit eſſe oneratas.

Sed quidam agendum Regularibus, ſi de facto Epiſcopus non in Indiis, ſed in Europa ſimul ſuſpendat omnes Confeſſarios ejuſdem Monaſterii; nullam habens rationem Sac. Congregationis? Poterunt ne illi confeſſiones audire, non obſtante hujuſmodi ſuſpenſione? Reſp. *Caſum fingit, uti videtur, plane metaphyſicum. Nihilominus, ſi contingeret, reſponunt Peyrinus, Lezana, aliique citati a Donato, poſſe; quia Epiſcopus in ſua illa ſuſpenſione exceſſit limites ſuæ auctoritatis, adeoque ejus ſuſpenſio habenda eſt tamquam invalida. At quoniam, ſi Regulares neglecta Epiſcopi ſuſpenſione audirent Confeſſiones accedentium; ſcandala fierent majora, & majora oriretur animarum pericula, idcirco laudatum Rotarius (N. 9.) arbitratur* ſanius conſilium in hoc caſu obedire, & recurrere ad Sac. Congregat. quæ inſpecta etiam recurrentium modeſtia & prudentia ad amputanda ſcandala, erit magis favorabilis. *Et allegat Donatum, ac Paſſarinum*, qui ambo cum fuerint in Romana Curia Procuratores Generales Ord. S. Dominici, optime nedum de juribus, ſed etiam de praxi Romanæ Curiæ notitiam habuerunt.

pag. 11. *atque in Synodo Lucana, quam refert Roncaglia* in ſua morali Theologia tom. 2. tract. 19. cap. 3. „ Numquid igitur prædicti Epiſcopi peccarunt contra regulam, quam hucuſque inculcavimus, & elucidavimus, nihil in Synodo decernendi de rebus dubiis, atque inter Theologos controverſis, materiam præcipue Sacramentorum reſpicientibus? “

3. „ Nihil illos peccaſſe ex eorumdem ſtatutis deprehendimus: illi ſiquidem non deciderunt quæſtionem, an Confeſſarius, generali ceteroquin juriſdictione inſtructus, valide & licite pœnitentem abſolvat a crimen ſecum perpetrato; ſed eundem privarunt juriſdictione ſeu facultate abſolvendi ſui ſocium, ſeu complicem in peccato impudicitiæ. Quam vero ſapienter & ſancte id præſtiterint, ex iis fas eſt judicare, quæ Doctores de hac re agentes mature ponderarunt. Atque ut ea prætermittamus, quæ a S. Petro Damiani, & D. Thoma nuper audivimus, Baſilius Pontius *de matrim. lib.* VIII. *c.* 37. *n.* 3. Illata mentione confeſſionis, de qua agimus, gravia mala deſcribit, atque exaggerat, quæ ex ea proveniunt, præcipue cum Confeſſarius in Sacramentali foro feminam audit, cum qua non ſemel tantum, & diu antea peccavit, ſed in turpi contubernio perſeverat. Verjuvys *tom. 9. art.* 5. affirmat, longa experientia compertum, ejuſmodi confeſſiones plerumque ſacrilegas eſſe, noviſque peccatis fœdatas. Theophilus Raynaudus, quamvis *cit. loc.* eadem confeſſionem in ſe licitam dixerit, periculoſam tamen fatetur: “ *& Natalis Alexander* Theol. Dogm. & moral. tom. 4. c. 5. art. 9. reg. 67. *hac ad rem notavit.* „ Vix contingit, ut peccatores, qui apud ipſos hujuſmodi crimen deponunt, ſinceram illius pœnitentiam agant; Vix contingit, ut criminoſi illi Sacerdotes ſalutaria dent conſilia, & convenientem ſatisfactionis modum præſcribant; & ſi peccata ſint impudicitiæ, periculum eſt, ne nova cum pœnitenti, tum Sacerdoti in ipſa confeſſione, peccati naſcatur occaſio. “ *Quare S. Carolus Borromæus, ne ſordidis hiſce maculis illud fœdaretur Sacramentum, quo Chriſti ſanguine perfundimur, ut a peccatorum lepra mundemur, in ſua Synodo Diœceſana* XI. (Act. Eccleſ. Mediol. par. 2. pag. 409.) *Confeſſariis generatim, atque univerſim facultatem interdixit, ſui cujuſcumque criminis ſocium, ſeu quoquomodo participem abſolvendi:* „ Confeſſario (*inquit*) qui cujuſcumque criminis etiam minimi ſocius, particeps ullo modo fuit, munere interdictum ſit confeſſionis eorum audiendæ, quos illius ſocios habuerit &c. Nec vero abſolutio, ſi quam impertierit, ullius roboris ſit, ſed irrita plane, ac reſciſſa, nulliſque omnino, tamquam ab eo impertita, qui juriſdictionis & facultatis expers eſt. Et vero ſi quis Confeſſarius culpæ ſocius, particepſve aliquid contra auſus fuerit, excommunicationis ſententiam ſtatim ſubeat, cujus vinculo irretitus ab alio Sacerdote, niſi a Nobis, abſolvi non poſſit.

4. „ Quamquam autem hæc ſanctiſſimi Præſulis ſtatuta, etiam generatim, uti ſonant, ſint ſummopere commendanda, & quilibet Antiſtitum ſancte queat eorumdem veſtigiis inſiſtere, negari tamen haud poteſt, majorem quamdam, & graviorem inhoneſtatem in eo adeſſe, ut Sacerdos illius perſonæ confeſſionem excipiat, cum qua impudicitiæ ſcelus admiſit; ac proinde ſtatim ac Nos ad Petri Cathedram evecti, totius Dominici gregis curam ſuſcepimus, univerſali lege ediximus, ne ullus Confeſſarius “ extra caſum extremæ neceſſitatis, nimirum in ipſius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confeſſarii munus obire poſſit, confeſſionem ſacramentalem perſonæ complicis in peccato turpi, atque inhoneſto, contra ſextum Decalogi præceptum commiſſo, excipere audeat, ſublata propterea illi, ipſo jure, quacumque auctoritate, & juriſdictione ad qualemcumque perſonam ab hujuſmodi culpa abſolvendum. „ ut legi poteſt in noſtris Apoſtolicis litteris datis Calendis Junii 1741. quæ extant in noſtrorum Conſtitutionum *volum.* 1. *Conſt.* 20. Ut porro conſcientiarum tranquillitati conſuleremus, aliis ſimilibus litteris datis die 8. Februarii 1741. quæ habentur *in eodem volum. Conſt.* 120. declaravimus ad rem, de qua agimus perinde eſſe, nullum adeſſe Sacerdotem, præter illum, cum quo pœnitens inhoneſte peccavit, aut eum tantum adeſſe, quem idem pœnitens, conſtitutus in mortis articulo, eligere nequit, ſine periculo ſe ipſum infamandi, aliiſque malam ſui ſuſpicionem ingerendi; atque ideo, in eo rerum ſtatu, non prohiberi diximus, Sacerdotem ſuæ impudicitiæ complicem abſolvere; eumdem tamen ſimul monuimus, ne prædictæ infamiæ, aut ſcandali pericula ſibi confingat, quæ revera abſint; quinimmo voluimus, ut ea, cum poteſt, antevertat, & removeat; ſecus enim pœnas non effugiet, in noſtra prima Conſtitutione inobedientibus inflictas. “

„ Quænam vero ſint hujuſmodi pœnæ, vide Conſt. incipit, *Sacramentum Pœnitentiæ*, ad calcem hujus Tractatus appoſitam. “

ARTICULUS II.

De caſibus reſervatis.

CAſuum ſeu peccatorum (Vid. N. 225.) reſervatio, eſt ſubtractio poteſtatis abſolvendi a certis peccatis, ſalva poteſtate abſolvendi aliis. Ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 7. Et can. 21. conſtat a Papa pro tota Eccleſia, & ab Epiſcopis pro ſua diœceſi reſervari poſſe peccata, a quibus alii non poſſint valide abſolvere ſine poteſtate ab illis delegata. Ratio eſt, quia ad valide abſolvendum requiritur juriſdictio, quæ cum ſit penes diſpoſitionem Eccleſiæ, poteſt ab ea reſtringi, negari, & ſubtrahi.

Quæſt. I. *Quænam requiruntur, ut peccatum cenſeatur reſervatum?*

Reſp. Ex praxi Eccleſiæ tria requiruntur. 1. Ut ſit mortale, nam venialia non reſervantur, cum non ſint materia confeſſionis. 2. Ut ſit externum: nam licet peccata mere interna poſſint abſolute reſervari, cum ad ea remittenda requiratur juriſdictio, quæ poteſt a Prælatis Eccleſiæ reſtringi & denegari, tamen reipſa ſola externa communiter reſervantur: quia hæc reſervatio ordinarie ſufficit ad bonum regimen animarum. Ut autem peccatum externum cenſeatur reſervatum, non ſufficit quod habeat mortalem malitiam ex actu interno; ſed inſuper requiritur, ut ipſa actio externa habeat malitiæ gravitatem. Nam reſervatio præcipue cadit in actum externum malum, ac proinde requirit actum externum mortaliter ma-

lum

lum ex objecto. Et ſicut ſola voluntas interna non reſervatur, ita nec quando non procedit in actum externum habentem ex ſe gravem malitiam. Hinc ſi furtum in loco ſacro eſſet reſervatum, & aliquis aliquid leve haud ſufficiens ad mortale ſurripuiſſet, ex voluntate aliquid notabile ſurripiendi, ſi occurriſſet, tale furtum etſi mortale, reſervatum non eſſet. 3. Ut peccatum ſit conſummatum, niſi aliud in ſtatuto exprimatur. Quia reſervatio, cum ſit quid odioſum ſeu oneroſum, eſt ſtrictæ interpretationis. Hinc reſervata fornicatione, vel homicidio, non reſervatur voluntas interna fornicandi, etiam adhibito externo conatu, niſi fuerit copula carnalis; nec percuſſio gravis ex animo occidendi, niſi ſequatur mora. Dixi, *niſi aliud exprimatur*. Nam aliquando reſervantur etiam actus non conſummati: ſic ſola provocatio ad duellum, & ejuſdem acceptatio expreſſe reſervantur, etiamſi non ſequatur conflictus.

Sunt qui docent, peccata impuberum non eſſe reſervata, niſi exprimantur: quia in ipſis non reperitur neceſſitas Epiſcopalis correctionis. Hoc tamen pendet ab Epiſcoporum arbitrio: quare eorum intentio ab ipſis exquirenda eſt; nam cum impuberes poſſint eſſe ſubjecti cenſuris, quidni & reſervationi? Porro contrahitur reſervatio etiam invincibiliter ignorata: nam non eſt proprie pœna, nec contumaciam requirit, ut cenſura.

Quæſt. II. *An peccata dubia cenſeantur reſervata?*

Reſp. Negant plurimi, in dubio facti. Quia reſervatio cum ſit odioſa, debet reſtringi ad caſus certos, non extendi ad dubios. Ideoque reſervata ebrietate, intelligi debet ebrietas certa, quæ ſola eſt ebrietas ſimpliciter & abſolute. Hinc qui admiſit peccatum ex ſuo genere reſervatum, ſed dubitat, an cum advertentia vel conſenſu ſufficienti ad mortale, non incurrit in reſervationem.

At in dubio juris, cum nempe dubitatur, an peccatum mortale pœnitentis ſit reſervatum, confeſſarius non poteſt ab eo abſolvere, niſi ſuperior expreſſerit, ſe nolle in tali dubio reſervare. Nam hoc ipſo quod conſtat, peccatum eſſe materiam reſervationis, ſed dubitatur an ſuperior illud reſervavit, tunc dubium eſt de poteſtate ab eo abſolvendi: non licet autem abſolvere cum poteſtate dubia. Adde quod Clemens VIII. prohibuerit omnibus confeſſariis etiam privilegiatis in Italia degentibus, *ne quis eorum ſub prætextu privilegiorum, ab ullo ex caſibus clare vel dubie & quomodocumque Sedi Apoſtolicæ reſervatis vel reſervandis abſolvat.*

Quæſt. III. *Quinam abſolvere poſſunt a reſervatis?*

Reſp. 1. Ipſe reſervans, vel ejus ſucceſſor, aut ſuperior in hoc foro erga eoſdem ſubditos, & quivis alius, qui ab illis hanc facultatem obtinuit. Nam reſervans reſervando retinuit pro ſe juriſdictionem, & ſucceſſor habet eamdem cum illo poteſtatem: ſuperior vero poteſt id omne, quod poteſt inferior.

Reſp. 2. Ex Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 6. Epiſcopi poſſunt ſuos ſubditos in foro conſcientiæ abſolvere ab omnibus peccatis Papæ reſervatis occultis, nec ad forum contentioſum deductis. Poſſunt etiam ab aliis, quando ſubditi propter legitimum impedimentum non poſſunt Papam adire, ex c. 6. *de ſent. excomm.* ne videlicet ex dilatione abſolutionis periculum immineat animarum.

Reſp. 3. Quilibet Sacerdos etiam non approbatus, & excommunicatus, ſaltem toleratus, poteſt quoslibet in articulo mortis abſolvere a quibuſvis peccatis & cenſuris, in defectum Sacerdotis approbati. Conſtat ex praxi Eccleſiæ, & ex Rituali Romano, quod ſic habet: *Si periculum mortis immineat, approbatusque deſit confeſſarius, quilibet Sacerdos poteſt a quibuſcumque cenſuris & peccatis abſolvere.* Nam tunc Eccleſia hanc poteſtatem omnibus ſacerdotibus, etiam excommunicatis, ſaltem toleratis, cenſetur concedere, & revera concedit, ne pereant animæ defectu abſolutionis validæ, tunc præſertim adeo neceſſariæ.

Dixi *in defectum &c.* Nam ſi facile haberi poſſit Sacerdos approbatus, alter non poterit abſolvere, ut docet S. Carolus in Inſtruct. confeſſ. quia hæc poteſtas conceſſa eſt ob neceſſitatem moribundi; nec eſt periculum, dum facile abſolvi poteſt a Sacerdote approbato, & habente juriſdictionem expeditam. Quare Rituale Romanum præter periculum mortis ad hoc requirit defectum Sacerdotis approbati.

Porro omnes Sacerdotes approbati tunc æque poſſunt de omnibus mortalibus abſolvere, & ſic per ſe loquendo quoad valorem abſolutionis nullus eſt inter illos ordo ſervandus, quia in articulo mortis nulla eſt reſervatio, ut docet Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. his verbis: *Pie admodum, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis, atque adeo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis & cenſuris abſolvere poſſunt.*

Circa hoc obſervanda ſunt ſequentia:

1. Multi docent, poſſe tunc moribundum abſolvi a Sacerdote excommunicato non tolerato, & hæretico, in defectum alterius; quia Conc. Trid. dicit, *omnes Sacerdotes poſſe*. Sed hoc negant alii cum Fagnano, qui in cap. *Non eſt vobis*, de ſponſal. teſtatur Sac. Congregationem Cardinalium Concil. Trident. interpretum, inter quos caput fuit Card. Moronus, qui paullo ante fuerat legatus Apoſtolicus in Concilio, cujus proinde mentem probe norat, declaraſſe verba Concilii reſtringi ad Sacerdotes in unitate Eccleſiæ viventes, & habiles ac capaces juriſdictionis exercendæ, quales non ſunt excommunicati non tolerati, & hæretici ac ſchiſmatici notorii. Et vero, inquit, in Eccleſia Dei non fuit ſemper cuſtoditum, ut præciſi ab unitate Eccleſiæ poſſint abſolvere in caſu neceſſitatis; cum immo potius certum ſit, ex communi ſententia eorum, qui ante Concilium ſcripſerunt, non potuiſſe. Toletus docet, hæreticos & ſchiſmaticos, ſupple notorios, id non poſſe ſecundum communem ſententiam, quia Eccleſia noluit eis dare juriſdictionem ob periculum perverſionis fidelium, ſed putat alios poſſe.

2. Articulum mortis hic intelligitur grave ac morale mortis periculum. Nam iſta ex uſu Eccleſiæ in hac materia pro eodem uſurpantur, ut conſtat ex Rit. Rom. Quia pia mater Eccleſia non cenſetur velle quemquam exponi periculo probabili damnationis. Et in articulo ſtricto mortis, quando jam vita deſperata eſt, ſæpe, immo fere ſemper fieri nequit confeſſio.

3. Abſolutus a peccatis reſervatis non tenetur po-

Digitized by Google

ſtea, ſi convaluerit, adire ſuperiorem, vel ejus delegatum. Quia, cum in illo articulo nulla ſit reſervatio, quivis Sacerdos habet tunc poteſtatem a quibuslibet peccatis etiam alioqui reſervatis abſolvendi directe, & ſine onere illa confitendi ſuperiori. Secus de cenſuris.

Quæſt. IV. *An Regulares privilegiati habentes poteſtatem abſolvendi a caſibus Papæ reſervatis, poſſunt ideo abſolvere a caſibus Epiſcopo reſervatis, ſine facultate Epiſcopi?*

Reſp. Neg. Ita expreſſe declaravit Clemens X. Conſt. *Superna*. Et Alex. VII. oppoſitum damnavit.

Quæſt. V. *An Sacerdos approbatus carens poteſtate abſolvendi a reſervatis, poteſt aliquando directe abſolvere a non reſervatis, & indirecte a reſervatis.*

Reſp. Circa hoc duplex eſt ſententia. Prima, quæ eſt communis, docet id poſſe in duobus caſibus. 1. Si pœnitens inculpate oblitus eſt aliquod reſervatum, vel ſi bona fide illud confiteatur Sacerdoti non advertenti eſſe reſervatum. Quia alioqui, ſi illud in perpetuum obliviſceretur, vel ſemper uteretur eodem confeſſario, nunquam accepturus eſſe abſolutionem extra articulum mortis; & ſic poſſet perire occaſione reſervationis, cum multi moriantur ſine abſolutione accepta in articulo mortis. Unde merito cenſetur Eccleſia tunc dare poteſtatem abſolvendi directe a non reſervatis, & indirecte a reſervatis, cum onere poſtea reſervata confitendi Sacerdoti habenti poteſtatem in illa. Quam ſententiam S. Carolus tenendam proponit in ſua diœceſi, in qua proinde dat hanc poteſtatem. Volunt autem, Epiſcopus cenſeri eamdem poteſtatem concedere hoc ipſo quod non contradicunt ſententiæ communi id aſſerenti, quam ignorare nequeunt. 2. Si Sacerdos habens reſervata nequeat omittere celebrationem Sacri ſine gravi ſcandalo, nec adſit Confeſſor habens poteſtatem in reſervata. Quia cum quilibet ſibi peccati mortalis conſcius teneatur confeſſionem præmittere Communioni, credibile non eſt, Eccleſiam ſic inſtituiſſe reſervationem, ut tunc a peccatis abſolvi nequeat, directe quidem a non reſervatis, & indirecte a reſervatis, malleque eum cum incerta contritione non confeſſum celebrare, quam confeſſionem Communioni præmittere. Tunc autem docent, neceſſariam eſſe confeſſionem peccatorum omnium etiam reſervatorum, quia ſcilicet ſine illa ſtatus pœnitentis nequit ſufficienter innoteſcere confeſſario, ut ſatisfactionem debitam imponat, & opportuna remedia ſuggerat. Item remanere obligationem peccata reſervata iterum confitendi alteri confeſſario habenti poteſtatem in illa.

Secunda ſententia negat, in ullo caſu extra mortis periculum poſſe. Quia peccata non reſervata remitti nequeunt ſine reſervato: nam unum mortale ſine alio remitti non poteſt. At in nullo caſu extra mortis articulum peccatum reſervatum poteſt per confeſſarium carentem poteſtate in reſervata remitti etiam indirecte. Quia 1. Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. ait, Sacerdotes extra articulum mortis nihil poſſe in caſibus reſervatis. 2. Si Confeſſor carens poteſtate in reſervata poſſet in aliquo caſu extra articulum mortis indirecte ab illis abſolvere, poteſt a fortiori in articulo mortis, & ita abſque ratione Concil. Tridentinum declarat, nullam eſſe reſervationem in articulo mortis, ne quis occaſione illius pereat: manente enim reſervatione etiam pro articulo mortis, poterit adhuc pœnitens abſolvi ab omnibus peccatis a quovis Sacerdote, directe quidem a non reſervatis, & indirecte a reſervatis; atque ita reſervatio nulli poterit eſſe occaſio pereundi. Unde ulterius ſatis erit reſervationem manere, quam tolli pro articulo mortis; ſic enim melius proſpicitur vigori diſciplinæ ſine periculo ſalutis animarum. 3. Cum adeſt peccatum reſervatum, tota cauſa ad ſuperiorem judicem devolvitur: ergo nihil in ea poteſt inferior.

Jam vero fatentur, pœnitentem, qui reſervatum aliquod peccatum in perpetuum oblitus eſt, nunquam accepturum abſolutionem peccatorum a Sacerdote carente poteſtate in reſervata, poſſe tamen in articulo mortis a quocumque abſolvi, quia tunc ceſſat omnis reſervatio. Non ideo tamen timendum eſſe de ejus ſalute, quia ſi bona fide faciat quod in ſe eſt cum auxilio gratiæ, benignitas divina ei proſpiciet, aut procurando ei confeſſarium habentem poteſtatem in reſervata, aut ei impertiendo gratiam contritionis, & caritatis perfectæ. Dicunt autem, Sacerdotem, qui in neceſſitate celebrandi nequit confiteri, niſi carenti poteſtate circa reſervata, cenſeri non habere copiam Confeſſoris; ideoque teneri tunc elicere ſolum contritionem perfectam; & poſtea confiteri habenti poteſtatem abſolvendi a reſervatis.

Porro conſentiunt omnes, inferiorem non poſſe licite, ſine neceſſitate cogente, abſolvere a non reſervatis, remittendo pœnitentem ad ſuperiorem pro reſervatis. Quia integritas eſt de jure divino, & non debet prætermitti ſine cogente neceſſitate.

Quæſt. VI. *An ſi quis confeſſus habenti poteſtatem circa reſervata, omiſerit ex oblivione inculpabili peccatum aliquod reſervatum, hoc ipſo ſublata ſit reſervatio peccati illius, ita ut poſſit poſtea directe ab eo abſolvi per quemvis confeſſarium approbatum?*

Reſp. Cum non ſit certum, tunc reſervationem tolli, in praxi debet pœnitens peccatum reſervatum oblivione omiſſum confiteri habenti poteſtatem in reſervata, ut ab eo directe, ſeu ſecundum ſe abſolvatur. Idque videtur exigere finis reſervationis, qui eſt, ut conveniens medicina, & ſatisfactio a ſuperiore vel ejus delegato pro tali peccato imponatur. Excipe ſi tempore Jubilæi omnia præſtitiſſet, quæ illud ad conſequendum præſcribuntur: nam tunc Papa Jubilæi gratia tollit omnem reſervationem reſpectu illorum, qui volunt illud lucrari, & vere contriti ac valide confeſſi ſunt.

Quæſt. VII. *An ſi quis reſervata cum aliis integre confeſſus habenti poteſtatem in illa, ab eo abſolvatur, licet invalide quoad remiſſionem peccatorum ob ſuam indiſpoſitionem, tamen liberatur a reſervatione, ita ut abſolvi poſſit a quovis approbato?*

Reſp. Nego, etiamſi confiteatur ſuperiori ordinario. Quia ſuperior intra Sacramentum non intendit abſolvere a reſervatis, niſi per abſolutionem Sacramentalem, quæ cum ſit nulla, nihil efficit. Quod ſi confiteatur habenti poteſtatem tantum delegatam, adhuc certius eſt, tunc non tolli reſervationem. Quia delegatus non poteſt reſervationem tollere, niſi intra Sacramentum, ac proinde per ſolam abſolutionem Sacramentalem validam; non enim poteſt illam tollere da-

dando pœnitenti facultatem confitendi reſervata Sacerdoti carenti poteſtate circa illa, quia hoc faciendo ſubdelegeret, at delegatus nequit ſubdelegare.

Quæſt. VIII. *An ſuperior poteſt audire ſola reſervata, & abſolvere ab illis pœnitentem, eum remittendo ad alium, ut abſolvatur a non reſervatis?*

Reſp. Nego. Quia confeſſio omnium mortalium, quæ pœnitens poteſt hic & nunc confiteri, eſt præcepta jure divino ad abſolutionem, & a Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. Ergo non eſt in poteſtate ſuperioris, ut dimidietur. Quod ſi ei non vacat omnia audire, poteſt auditis ſolis reſervatis remittere pœnitentem ad inferiorem de omnibus ab eo abſolvendum, & taxare, ſi velit, pro iis pœnitentiam, & præſcribere remedia adhibenda. Quo caſu non abſolvit proprie, ſed tollit reſervationem. Valeret tamen talis abſolutio a ſolis reſervatis, ſi pœnitens ſit recte diſpoſitus & in bona fide, quia tunc adſunt materia & forma Sacramenti, & aliunde defectus integritatis confeſſionis non eſt culpabilis ex parte pœnitentis, ut ſuppono. Ergo tunc nihil deeſt ad veritatem, & effectum Sacramenti.

✠ Recenſentur caſus Romano Pontifici reſervati, quorum index in Auctore deſideratur.

Sex caſus extra Urbem, & intra Italiam Summo Pontifici reſervati.

1. Violatio immunitatis Eccleſiaſticæ circa confugientes ad Eccleſias.
2. Violatio clauſuræ Monialium ad malum finem.
3. Injectio manus violentæ in Clericum.
4. Provocatio, & pugna in duello.
5. Simonia realis ſcienter contracta.
6. Confidentia beneficialis.

His accedunt caſus a S. M. Benedicto XIV. Romano Pontifici reſervati, quos nos ex ipſius Conſt. propriis in locis indicavimus. ✠

ADDITIO.

Quod caſus reſervatos ſtatuit Bened. XIV. præter deciſiones Sac. Congreg. litteris ſuis incip. *Pias Chriſtifidelium*, Societates quaſdam ex vi ſuorum Privilegiorum non poſſe ullo modo in quibuſdam anni ſolemnitatibus eligere ſibi Confeſſarium, a quo a caſibus Epiſcopo reſervatis, ſine Epiſcopi licentia, abſolvantur. Vid. etiam *De Syn. Diœceſ.* lib. 5. §. 9. *Nov. Edit.*

Item: accedentes in fraudem ad aliam Diœceſim, ut abſolvantur a reſervatis ſuæ Diœceſi, abſolvi non poſſunt ex Bulla Clementis X. *Superna magni. Ib.*

Item: Canonicus Pœnitentiarius vi ſui muneris nullam habet facultatem abſolvendi peccata Epiſcopo reſervata, ut a Sac. Cong. Concil. deciſum eſt. *Ibid.* §. 8.

ARTICULUS III.

De obligationibus Confeſſarii.

Ejus dotes comprehenduntur his verſibus: *Sit probus, & fortis confeſſor, ſitque peritus, Diſcretus, patiens, mitis, prius atque fidelis.*

De quibus conſule libros de officiis confeſſarii, & præſertim S. Carolum de Inſtruct. Confeſſarii, Lozet, Fornarium &c.

Quæſt. I. *Quænam ſcientia requiritur in confeſſario?*

Nota. Agitur hic de ſcientia requiſita ex parte confeſſarii ad licitam abſolutionem. Ad validam autem requiritur ſecundum omnes, teſte Suarez, ut ſciat abſolutionem proferre, & cognoſcere regulariter moralem actum, ſaltem ſub communi ratione peccati mortalis aut venialis, ſecundum generalem eorum rationem ac diſtinctionem. Quia ſine tali ſcientia homo non poteſt humano modo exercere hoc judicium. Sed addit Suarez, ignorantiam horum rariſſimam eſſe, & fere impoſſibilem in eo, qui ratione utitur, & in Eccleſia verſatur, vultque confeſſiones audire.

Reſp. 1. Generatim, cum triplex ſit confeſſoris munus, judicis, medici, & doctoris animarum, tenetur ſub mortali ſcire ea, quæ ad hæc munera recte obeunda requiruntur. Nam qui tenetur graviter ad finem, tenetur etiam graviter ad media neceſſaria, Confeſſor autem tenetur graviter munus ſuum, utpote graviſſimum, & in quo agitur de offenſa Dei vindicanda, de reconciliandis Deo peccatoribus, de juſtificatione, ac ſalute hominum procuranda, de curandis animæ morbis, & vitiis emendandis, recte exequi. Ergo tenetur etiam ſub gravi ſcientiam ad id neceſſariam habere. *In primis* (inquit Rituale Roman.) *meminerit confeſſarius, ſe judicis pariter & medici perſonam ſuſtinere, ac divinæ juſtitiæ ſimul & miſericordiæ miniſtrum a Deo conſtitutum eſſe, ut tamquam arbiter inter Deum, & homines, honori divino, & animarum ſaluti conſulat.*

Quare juxta omnes mortaliter peccat, qui ſine debita ſcientia munus audiendi confeſſiones, etiam ex ſola caritate, vel obedientia ſuſcipiat. Nam jure divino naturali quiſque tenetur habere ſcientiam muneris, quod ſuſcipit exercendum, præſertim erga alios.

Præterea talis ſe exponit (Vid. N. 141.) periculo evidenti male fungendi tanto munere cum injuria Sacramenti, & damno proximi ac detrimento animarum. *Si quis autem ignorat, ignorabitur.* 1. Cor. 14. Neque enim obedientia, aut Epiſcopi approbatio, etiſi bona fide per examen facta, excuſat; quia non dat ſcientiam ex natura rei debitam, nec ſupplet ejus defectum. Neque ignorantia eum excuſare poteſt: quia nemo debet ſuſcipere & exercere officium, cujus nequit omnia munia recte obire: alias ſe exponit periculo errandi, & male obeundi cum damno aliorum. *Væ vobis, duces cæci*, Matth. 23. *Nulla ars doceri præſumitur, niſi intenta prius meditatione diſcatur. Ab imperitis ergo magiſterium paſtorale ſuſcipitur in magna temeritate, quoniam ars eſt artium regimen animarum*, ait S. Greg. paſtor. cur. p. 1. c. 1.

Hinc etiam qui ignarum confeſſarium ſcienter eligit, peccat mortaliter, cum cooperetur ejus peccato, & malæ adminiſtrationi Sacramenti; ideoque ejus confeſſio eſt invalida. *Cæcus ſi cæco ducatum præſtet, ambo in foveam cadunt.* Matth. 5.

Reſp. 2. Confeſſor, ut apud omnes, & ex dictis conſtat; tenetur ſcire, 1. Ea omnia quæ ad valorem, ſubſtantiam, integritatem & effectum hujus Sacramenti, ejuſque licitam adminiſtrationem, tam ex

par-

Digitized by Google

parte ſui, quam ex parte pœnitentis requiruntur. 2. Præcepta Dei & Eccleſiæ, obligationes communes, & proprias ſtatuum, varias peccatorum ſpecies, multiplicationem numericam, circumſtantias, quæ mutant ſpeciem, vel notabiliter aggravant, & principia diſcernendi inter mortalia & venialia: imo quænam ſunt peccata mortalia, & venialia in ſingulis præceptis, ſaltem communi & ordinario modo. Item quinam ſunt actus invalidi, & ſolum illiciti: *Oportet enim ut ſciat cognoſcere quidquid debet judicare: judiciaria enim poteſtas hoc poſtulat, ut quod debet judicare, diſcernat*, c. 2. diſt. 6. *de pœnit.* Alioqui non poſſet eſſe debita judicii æquitas. 3. Caſus reſervatos, cenſuras & excommunicationes, quæ vigent, impedimenta matrimonii, conditiones contractuum, cauſſas reſtitutionis, radices, & occaſiones peccatorum, remedia peccatis vitandis, & vitiis emendandis apta, & ſatisfactiones ſalutares ac convenientes. 4. *Nulli Sacerdotum liceat canones ignorare, nec quidquam facere, quod Patrum poſſit regulis obviare*, ait Cæleſt. Papa, cap. *Nulli* diſt. 38. Non tamen tenetur tam perfectam iſtorum omnium notitiam habere, ut poſſit ſemper ex tempore, & per ſe ipſum omnes occurrentes dubitationes ſolvere; ſed ſufficit, ut id poſſit in communiter accidentibus, & ſciat communia, & de difficilioribus ſciat ſaltem dubitare; intelligatque principia deciſionum generalia, & legendo, aut peritiores conſulendo inveſtigare poſſit, quid facto opus ſit. Neque etiam tenetur de ſingulis peccatis, quæ declarantur, poſitive judicare eſſe mortalia vel non; hoc enim in multis difficile eſt, & controverſum: ſed ſufficit ut ſingula audiat; prout geſta ſunt, & de illis judicet ſecundum principia communia certa, & remedium idoneum apponat, ne iterentur peccata quæ dubitat eſſe mortalia. Uno verbo, confeſſor debet habere ſcientiam Theologiæ Moralis, ſaltem mediocrem & competentem.

Porro major ſcientia requiritur pro uno loco, quam pro alio, pro Urbe mercatoria, aulica &c. quam pro pago: major pro audiendis vitis, judicibus, hominibus forenſibus, aliiſque habentibus caſus magis implicatos, quam pro feminis, pueris &c. Hinc Confeſſarii, qui quoslibet pœnitentes audire ſunt parati, majore, quam alii, ſcientia pollere debent.

Ex dictis recte colligit Filliucius, peccare mortaliter non ſolum Confeſſarium, qui prædicta ſcientia caret, ſed etiam ſuperiorem, qui ei tribuit facultatem Confeſſiones audiendi, atque etiam ipſum pœnitentem, qui ſcienter eligit Confeſſorem ignorantem reſpectu ipſius, cum conſentiat & cooperetur peccato Confeſſarii; ideoque talem pœnitentem eſſe indiſpoſitum, & teneri confeſſiones iterare. Confeſſio tamen bona fide facta Sacerdoti ignaro, eſt valida; quia ex parte pœnitentis intervenit integra confeſſio, & debita diſpoſitio, & ex parte Sacerdotis intervenit aliqua cognitio & perceptio illius, quæ licet non ſit accurata, tamen ſufficit, ut cognoſcat illam eſſe ſufficientem materiam hujus Sacramenti. Ita Suarez. (1).

Quæſt. II. *An & quomodo tenetur Confeſſor pœnitentem examinare?*

Reſp. Tenetur examinare de ſpecie, numero, circumſtantiis peccatorum, eorumque cauſſis, habitu & occaſionibus proximis, quoties rationabiliter præſumit iſta non ſufficienter declarari, vel de hoc dubitat. Item debet interrogare, an ſciat res fidei, præcepta Dei & Eccleſiæ, & ſtatus ſui obligationes, quoties dubitat, an pœnitens iſta calleat: demum ſcrutari diſpoſitiones, & conſcientiam pœnitentis *quaſi medicus vulnus, & judex cauſſa*, ait S. Th. in 4. diſt. 19 *Prob.* 1. Ex Conc. Later. gener. IV. c. 21. *Sacerdos autem ſit diſcretus & cautus: diligenter inquirens & peccatoris circumſtantias & peccata.* 2. Ut miniſter Sacramenti tenetur curare, ut integritas materiæ Sacramenti a Chriſto requiſita ponatur, quantum moraliter poteſt; & ut judex ac medicus tenetur ſibi comparare cognitionem neceſſariam ad ferendum rectum ac integrum judicium de peccatis, & ſtatu pœnitentis ad illum cum Deo reconciliandum, ad imponendam ſatisfactionem peccatis, & ejus facultati congruentem, & ad præſcribenda remedia cautioni ac emendationi pœnitentis apta. Et vero judex non poteſt licite proferre ſententiam, niſi prius plene cognoſcat totum ſtatum cauſſæ, & perſonæ quam debet abſolvere. Hæc autem inquiſitio debet eſſe (2) diſcreta & moderata, ne ſit vana, curioſa, periculoſa, reddatque Sacramentum nimis grave & odioſum. Pro quo. Ob-

(1) *Benedict. XIV.* (Inſtit. Eccl. 32.) *ubi aſſeruit* moralis doctrinæ neceſſitatem in illis, qui ad Sacramentum Pœnitentiæ miniſtrandum eliguntur, *opportune juxta monitum Spiritus Sancti* (*Prov. cap.* 24.) Præpara opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum? *Sacris Miniſtris inſinuat neceſſitatem etiam jugis ſtudii, erumpendo in iſtam querimoniam:* Utinam non contingeret, quod tamen frequentiſſime videmus, aliquos nempe Sacerdotes, qui initio præclariſſime Confeſſarii munus ſuſceperunt, inde poſt diuturnum tempus omni ſtudiorum cura neglecta priſtinam Moralis Theologiæ ſcientiam amittere; ita ut qui in ejuſmodi arte peritiſſimi fuerant, tandem exigua ſolum, confuſaque ipſius artis ſcientia, primiſque rudimenti inſtructi vix inter tyrones adnumerentur. Card. Feder. Borromæus, qui S. Caroli propinqui ſui virtutes, & ſedem occupavit, hanc calamitatem deploravit, & opportune perpendit, eos Confeſſarios & Eccleſiæ Miniſtros in magno diſcrimine verſari, qui poſtquam ad excipiendas Fidelium confeſſiones ab Epiſcopo probati fuerunt, omnem ſtudiorum exercitationem prætermittunt. *Quare idem Pontifex Confeſſariis maxime auctor fuit, ut morales Collationes ſeu Conventus* (*N.* 75.) *ſedulo frequentarent.* Certe *ex D. Thoma* (*Opuſc.* 65. de Off. Sacerd. *c.* 4.) cum videamus Medicos corporum revolvere quotidie, & legere libros phyſicales, & medicinales, in quibus docentur corpora moritura: magna ſtultitia eſt non legere libros Sanctorum medicinales animarum, in quibus docemur curare animas in æternum victuras. Majus eſt damnum unius animæ, quam de morte innumerabilium corporum; *ut can.* 24. *q.* 4. *c.* Si habet

(2) *De interrogationibus a Confeſſario faciendis Rituale Romanum hæc tradit.* (*Tit. de Sacr. Pœnit.*) Si Pœnitens numerum, & ſpecies, & circumſtantias pec-

Digitized by Google

Obſerva 1. Non omnes eodem modo interrogandi ſunt, ſed modo cuique accommodato. Sic ceteris paribus magis examinandi ſunt minus periti, quam periti ac timorati; item qui raro confitentur, quam qui frequentius.

2. Sæpe neceſſe eſt interrogare pœnitens de ſtatu, officio, tempore ultimæ confeſſionis, & omiſſione obligationum iis propriarum, de conſuetudine, occaſione, & cauſſis ac motivis peccatorum, de impletione pœnitentiæ injunctæ. Non ſunt autem interrogandi, niſi de peccatis, quæ potuerunt veriſimiliter ab illis committi; ideo prius intelligat confeſſor ætatem, ſexum, conditionem, ſtatum, munus pœnitentis, & prudenter ac moderate eum interroget de peccatis, quæ a perſonis talis ætatis, ſexus, conditionis, ſtatus, profeſſionis admitti ſolent. De nomine non percontetur, nec inutilia quærat unquam, nec ſibi narrari patiatur.

3. Debet curare, ut pœnitens in confeſſione generali exprimat; quænam mortalia necdum confeſſus ſit: nam alias nec poſſet diſcernere materiam neceſſariam ab alia, nec imponere, ut tenetur, ſatisfactionem proportionatam ac debitam pro illis, pro quibus nondum impoſita eſt; ſed daret juſto leviorem, falſo putans jam pro illis debitam injunctam fuiſſe.

4. Cautio magna adhiberi debet in inquiſitione de peccatis luxuriæ, ne ſcandalizetur pœnitens; mala, quæ ignorat, doceatur cum periculo ea deinde patrandi. Quare quærendum eſt generaliter, num menti irrepſerit turpis aliqua cogitatio, num opere vel voluntate aliquid contra caſtitatem admiſerit, num circa aliquid conſcientia ipſum eſtimulet? Si affirmet, ulterius interrogetur, a generalibus gradatim deſcendendo ad particularia: ſecus ſi neget.

5. Confeſſarius confitentem non objurget, niſi finita confeſſione; neque interpellet, niſi opus fuerit aliquid melius intelligere. Ita Rituale Rom. addens: „ Audita confeſſione, perpendens peccatorum magnitudinem ac multitudinem, pro eorum gravitate ac pœnitentis conditione, opportunas correptiones ac monitiones, prout opus eſſe viderit, paterna caritate adhibebit, & ad dolorem & contritionem efficacibus verbis adducere conabitur, atque ad vitam emendandam, ac melius inſtituendum inducet, remediaque peccatorum tradet. Poſtremo ſalutarem & convenientem ſatisfactionem, quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, injungat, habita ratione ſtatus, conditionis, ſexus, & ætatis, & item diſpoſitionis pœnitentium, videatque ne pro peccatis gravibus leviſſimas pœnitentias imponat &c. “

Quare confeſſarius debet habere in promptu varia motiva, ex Scriptura præſertim & Patribus deprompta, ad excitandum in pœnitentibus peccatorum dolorem, ac odium efficax, vitæ chriſtianæ propoſitum, & amorem Dei, ſecundum pœnitentium diſpoſitiones, propoſita peccati fœditate, gravitate pœnarum æternarum, & præſertim Dei bonitate, magnitudine, ac amabilitate infinita &c. Et pœnitentes ad perfectam contritionem eliciendam verbis efficacibus adducat.

„ Sed an pœnitens confeſſario interroganti tenetur aperire pravam conſuetudinem, malos habitus, cupiditates, tentationes, occaſiones peccati, diſpoſitiones, obligationes proprias, ſtatum, conditionem, munus? “

Reſp. Affirm. Ita communiter. Quia confeſſarius, cum ſit judex & medicus, habet jus cognoſcendi, & inquirendi ea omnia, quorum notitia neceſſaria eſt ad recte judicandum de peccatis, ſtatu, morbis, neceſſitate, ac diſpoſitione pœnitentis, & ad præſcribenda remedia ejus emendationi ac curationi apta, qualis eſt prædictorum & ſimilium notitia: Ac proinde pœnitens tenetur ad iſta ſincere & clare reſpondere: nullum enim eſſet jus in confeſſario interrogandi, ſi non eſſet in pœnitente obligatio ad interrogata reſpondendi. Et vero confeſſarius eſt judex proferens ſententiam non ſolum circa illa peccata, quæ audit, ſed etiam circa perſonam, quam dum ſacramentaliter abſolvit, judicat, illam debere reconciliari cum Deo, & quantum ex ſe eſt, reconciliat: ad hoc autem oportet, ut cognoſcat plane totum ſtatum conſcientiæ pœ-

peccatorum explicatu neceſſarias non expreſſerit, eum Sacerdos prudenter interroget. Sed caveat, ne curioſis aut inutilibus interrogationibus, quemquam detineat, præſertim juniores utriuſque ſexus, vel alios, de eo quod ignorant, imprudenter interrogans, ne ſcandalum patiantur, indeque peccare diſcant. *Audiatur hac ipſa de re S. Bonaven qui propoſita ſibi objectione iſta:* Ex peccatorum ruminatione frequenter fœtor oritur concupiſcentiæ in quærente, & generatur cognitio mali in audiente? propter quod etiam frequenter contingit eum titillari ad ſciendum ſcientia experimentali: ergo videtur, quod ad Confeſſorem non pertinet perſcrutari conſcientiam alienam; *ita reſpondet* (*in* 4. *Sent. diſt.* 19. *dub.* 5.) Dicendum, quod abſque dubio oportet ipſum Confeſſorem diligentem eſſe inveſtigando. Et ratio hujus eſt, quia ipſe judex eſt, & judex diligenter inquirere debet cauſſæ veritatem, maxime quando dubia apparet, ſecundum quod dicitur Job. 29. Cauſſam, quam neſciebam, diligentiſſime inveſtigabam. In talibus autem inquiſitionibus cavenda eſt ſuperflua curioſitas, & negligentia. Quædam cum ſunt, quæ non debet inquirere in ſpeciali Confeſſor, ſicut ſunt peccata inconſueta, & enormia, & contra naturam, (*Vid. N.* 291.) & de talibus intelligitur illud Prov. 1. Inveſtigator malorum opprimetur ab eis. Et ratio hujus eſt, quia frequenter addiſcit pœnitens, quod non noverat, & contingit ipſum Confeſſorem in talibus concuti. Et ideo non debet talia quærere niſi in generali, & quaſi de longinquo per quaſdam circumlocutiones, ut ſi fecit, qui confitetur, intelligat; ſi non fecit, non addiſcat. Alia vero ſunt inquirenda, ſcilicet tranſgreſſio decem præceptorum, commiſſio ſeptem capitalium, abuſio quinque ſenſuum: & de his poteſt quærere, quando videt negligentem, vel ignorantem eſſe ipſum pœnitentem. Hoc autem ſemper eſt attendendum, ut inquiſitio conferat ſtatui pœnitentis. Et ideo dicitur Prov. 18. Juſtus in principio accuſator eſt ſui, venit amicus ejus, & inveſtigavit eum. Et cum magna prudentia oportet hoc facere; & ideo neceſſe eſt Confeſſores eſſe diſcretos.

Digitized by Google

pœnitentis, ad videndum, an ſit aliquid, quod obſtet ejuſmodi reconciliationi. Hinc Innoc. XI. damnavit hanc propoſitionem: *Non tenemur confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem.*

Quæſt. III. *An confeſſarius tenetur admonere pœnitentem de ejus erroribus, & eum docere?* (1)

Reſp. 1. Si error ſeu ignorantia ſit vincibilis & culpabilis, tenetur confeſſarius eum docere id quod culpabiliter ignorat. Quia quamdiu talis ignorantia perſeverat, pœnitens eſt indiſpoſitus; cum ipſa ſit peccatum, & cauſa peccati. Confeſſor autem ut doctor tenetur erudire pœnitentem, & ut medicus tollere cauſam & occaſionem peccandi, veritatem docendo. Idque etiamſi tunc non ſperetur fructus; quia ea admonitio proderit, ut pœnitens edoctus cognoſcat malum ſtatum, in quo eſt, & forte aliquando reſipiſcet, & extimulabitur conſcientia. Item tenetur corrigere errorem, qui eſt pœnitenti perniciosus, & cauſa peccandi, puta ſi putet eſſe illicitum, quod ei reipſa licitum eſt.

Reſp. 2. Si error, vel ignorantia ſit inculpabilis ac invincibilis, docendus eſt pœnitens. 1. Si ex eo ſequatur aliquod grave malum vel ſcandalum publicum, etiamſi inde timeatur malum pœnitentis: nam malum privatum permitti debet, ut vitetur publicum. 2. Si error vergat in damnum injuſtum proximi. Quod ſi pœnitens reſtituere, aut abſtinere a contractu aut opere injuſto nolit, non debet abſolvi: quia eſt indiſpoſitus; cum nolit obligationem ſibi notam exequi, vel nolit intelligere, ut bene agat. 3. Si pœnitens dubitet de ſuo errore, vel interroget Confeſſarium: nam tunc taciturnitas eſſet tacita erroris approbatio, & confirmaret pœnitentem in errore. 4. Si ex errore ſequatur malum occultum inculpate ignotum, ut ſi putat matrimonium ſuum eſſe validum, & tale publice habeatur, quod tamen invalidum eſt ob impedimentum occultum, notum ipſi Confeſſario; modo monitio profutura videatur, nec ex ea ſcandalum timeatur. Quia Confeſſor eſt Dei miniſter, & judex, doctor, ac medicus pœnitentis. Ergo tenetur curare, ut leges ſerventur, inſtruere pœnitens, & impedire peccatum etiam materiale; dum nullum majus malum timeatur: nam error per ſe quoddam malum eſt, & plerumque alia mala invehit. Si tamen probabile periculum ſit, ne ex admonitione ſequatur peccatum formale pœnitentis, vel grave ſcandalum, & damnum innocentibus, puta liberis; differenda eſt monitio, donec hoc periculum ſit ſublatum, & petenda diſpenſatio, ex e.g. *de conſang. & affinit.* ubi Innocent. III. conſultus de matrimonio invalido contracto, reſpondet: *Diſſimulare poteris, ut remaneant in copula ſic contracta, cum ex ſeparatione, ſicut aſſeris grave videas ſcandalum imminere.* Nam cum Dei offenſio per ignorantiam invincibilem vitetur, illud materiale malum recte permittitur ad impedienda graviora mala.

Quæſt. IV. *An confeſſor poteſt ſe conformare ſententiæ pœnitentis minus probabili, & minus tutæ contra propriam probabiliorem & tutiorem?*

Reſp. Nego. Quia confeſſarius in tribunali pœnitentiæ eſt ſuperior, doctor, & Judex; pœnitens vero inferior & reus. Ac proinde confeſſarius debet judicare ſecundum propriam ſententiam prudentem, & conſcientiam, non ad arbitrium rei, quem tunc docere debet. Præterea non licet ſequi opinionem minus probabilem & minus tutam. Quare pœnitens volens eam in praxi ſequi, eſt indiſpoſitus. Poteſt tamen abſolvi pœnitens eruditus, volens ſequi opinionem ſuam, quam bona fide poſt diligentem veritatis inquiſitionem putat eſſe multo probabiliorem, ſi confeſſarius ſciat multis aliis talem videri, nec ſit evidens eſſe minus probabilem. Quia pœnitenti licet agere ſecundum conſcientiam prudenter formatam; ideoque tunc cenſetur bene diſpoſitus.

Quæſt. V. *An & quibus Confeſſor tenetur denegare, vel differre abſolutionem?*

Reſp. 1. Tenetur denegare iis omnibus, quos cognoſcit carere contritione ac diſpoſitione debita; alioqui grave ſacrilegium admitteret: nam ex communi ſententia faceret Sacramentum nullum, dando abſolutionem invalidam & inutilem defectu materiæ debitæ. Et ſecundum Scotiſtas faceret Sacramentum inu-

(1) *Haud paucos humanæ ſalutis Miniſtros reperire eſt, qui in Pœnitentibus arguendis, obſecrandis, increpandis, ab errore malaque vivendi ratione revocandis, atque ad juſtitiam erudiendis, ſunt propemodum muti & elingues, ea potiſſimum ratione, ſeu rectius præjudicio ducti, quod ad Pœnitentes ipſos pertineat ſibimetipſis proſpicere:* ipſi videant, ipſi videant. *Unde eorum quod in Sacro Tribunali miniſterium exercent, non aliud fere videtur, quam audita peccatorum Confeſſione illico Pœnitentibus imponere penſum nonnullarum precum, & abſolutionem elargiri, ſicque illos in pace dimittere. Utinam hæc vera ſit pax, quam miſericors Chriſtus nobis reliquit! Namque ſpectata ſerio eorum, quæ Auctor in præſ. quæſt. tradit juxta ſanioris doctrinæ regulas, maxime vereor, ne in ejuſmodi Confeſſarios quadret ſuo modo, quod olim S. Thom. de Villan. (Serm. in fer. IV. poſt Dom. IV. Quadrag.) protulit de aliis plus nimio indulgentibus ac minus recte conſulentibus.* O miſeri animarum, non curatores, ſed interfectores, non conſultores, ſed deceptores! Quid reſpondebitis Domino pro grege, quem veſtris blanditiis decepiſtis? veſtris conſiliis jugulaſtis? quid Eccleſiam Domini hodie perdit, niſi Confeſſariorum & Paſtorum blandiens adulatio? deliniens, demulcenſque aſſentatio? Væ miſeris, non ægritudinem, ſed contritionem ac confeſſionem peccatorum curant, quam agere debuiſſent, promittentes pacem, quibus non eſt pax, & veniam, quibus æterna damnatio parata eſt . . . . Cui comparabimus adulatores iſtos? Similes ſunt hominibus, qui ripa pereuntibus a flumine manum porrigunt, & violentia fluminis ipſi cum aliis demerguntur . . . Hæc contra quoſdam Confeſſarios noſtri temporis jure impius, & impie pius dicta ſint, qui ne confitentem aliquantiſper contriſtent, illum in ſua nequitia manere permittunt. At quanto melius eſſet ad modicum contriſtare, quam in æternum damnare? *Confeſſarius a S. Præſule exagitatis pares videntur fuiſſe ii Morales Theologi, quos diu poſt Exim. P. Albertus de Albertis (N. 59.) deſcripſit, ſugillavitque.*

Digitized by Google

inutile, ut pote deſtitutum effectu ſuo, ob defectum diſpoſitionis neceſſario requiſitæ ad illum. Quare Rit. Rom. ait: *Videat diligenter Sacerdos, quando, & quibus conferenda, vel neganda, vel differenda ſit abſolutio: ne abſolvat eos, qui talis beneficii ſunt incapaces, quales ſunt, qui nulla dant ſigna doloris, qui odia & inimicitias deponere, aut aliena, ſi poſſunt, reſtituere, aut proximam peccandi occaſionem deſerere, aut alio modo peccata derelinquere, & vitam in melius emendare nolunt, aut qui publicum ſcandalum dederunt, niſi publice ſatisfaciant, & ſcandalum tollant &c.* Igitur ſecundum hoc principium certum, & doctrinam Patrum, Canonum, & S. Caroli in inſtruct. Confeſſar. abſolutio denegari debet.

1. Iis, qui nolunt rem alienam reſtituere, debita ſolvere, vel honorem aut famam læſum, aut quodlibet aliud damnum illatum reſarcire, cum poſſunt, aut dare operam, ut facultatem illa præſtandi, ſi non habeant, comparent.

2. Qui non curant tollere habitum peccandi, ut ſi non adhibeant remedia neceſſaria a Confeſſario aliàs præſcripta, vel aliunde cognita. Nam carent propoſito efficaci emendationis, quod exigit deſtructionem cauſſarum peccati: nulla autem proprior eſt habitu.

3. Qui uti renuunt remediis, quæ a Confeſſario judicantur neceſſaria ad emendationem, vel impoſitas pœnas meritas, & eorum facultati accommodatas perſolvere nolunt.

4. Qui retinent voluntatem, duellum, data occaſione, offerendi vel acceptandi, aut aliud peccatum mortale admittendi.

5. Qui inimicitias & odio deponere, injuriam acceptam condonare, vel reconciliari nolunt, offenſorem ſincere propter Deum non amant, nec parati ſunt pro illo orare, et benevolentiæ ſigna communia exhibere, & in neceſſitate ſubvenire. *Falſa eſt pœnitentia ſi odium in corde geſtetur, aut ſi offenſo cuilibet non ſatisfaciat, aut ſi offendenti offenſus non indulgeat*, ait Conc. gen. Later. II. can. 22.

6. Qui nolunt corrigere luxum, & ſumptus ſuperfluos in cibo, potu, veſtitu, ornatu, conviviis, famulatu &c. qui ad mortale pertingant: ut ſi propter illos contrahantur debita, quæ ſolvi nequeunt, ſi ſtipendia famulorum, aut operariorum, vel alia debita non ſolvantur; ſi eleemoſynæ debitæ ommittantur &c. vel ſi inde ſcandalum oriatur.

7. Qui occaſionem proximam peccandi deſerere nolunt. Unde Innocen. XI. damnavit hanc propoſitionem: *Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt, & non vult omittere, quinimmo directe, & ex propoſito quærit; aut ei ſe ingerit.* Hinc S. Carolus, in inſtruct. cit. monet, non eſſe abſolvendos eos, qui vitam in otio agunt, vel malorum conſortium, aut cauponam frequentant, vel choreas (vulgo *Ballo*) adeunt, niſi habeant firmum propoſitum ab his deinceps abſtinendi. Idem dic de comœdiis amatoriis, & aliis ſpectaculis periculoſis. (1)

8. Ii, qui occaſionem peccandi aliis præbent, niſi efficaciter deſiſtere ſtatuerint, quales ſunt, qui componunt, imprimunt, dant, vel vendunt libros amatorios, vel contra fidem, aut bonos mores; qui domum aleatoribus præbent; qui comœdias periculoſas exhibent; item feminæ, quæ pectus nudum (2) geſtant, nec excuſantur ob conſuetudinem: nam (ut ait

(1) *De choreis, comœdiis, aliiſque ſpectaculis, hæc notanda ex D. Bonav. (in 4. ſent. diſt. 16. dub. 13.)* Dicendum quod ſicut dicitur 1. ad Cor. 10. in Gloſſ. Ludus eſt geſticulatio libidinoſa, cujuſmodi eſt in choreis. Spectacula ſunt (ſicut dicit Auguſt.) cithara, venatio & hujuſmodi. Dico igitur, quod ludus chorearum non eſt malus ſecundum ſe, ſicut patet de ſorore Moyſis; ſed fit malus quadruplici de cauſſa; 1. Propter modum, quando eſt modus laſcivus. 2. Propter finem, quando fit ad provocandam libidinem. 3. Propter tempore, ut ſi fiat tempore triſtitiæ. 4. Propter perſonam, ut ſi fiat a perſona Religioſa (*adde*, aut Clerico Sæculari, *juxta Notam quam alibi inſeruimus*) His remotis poteſt fieri . . . Similiter judicandum eſt de Spectaculis. His enim quatuor de cauſſis poſſunt male fieri, & ſiunt: his excluſis bene poſſunt fieri. *Vid. N.* 81.

(2) *Vid. N.* 139. 140. *Ex Ægydio Romano* (de Regim. Princip. *par.* 1. *l.* 2. *c.* 21.) Quantum malum ingruat civitati, & regno ex feminis non virtuoſis, nec appetentibus licita, ſed illicita, oſtendit Philoſ. 2. Rhetor. 5. qui loquens de Lacedæmoniis ait, eos eſſe infelices ſecundum dimidium, eo quod uxoribus ſuis illicita permittebant. *Numquid ergo felices, & conſultі quarundam Italicarum regionum mariti, qui paſſim uxores ſuas ornari ſinunt, aut etiam jubent, adeo immodeſte & inverecunde, ut ea atri bilim commoveant quibus ſanum eſt ſinciput? Mirum? Si uxores ita comptæ extraneum aliquem comiter adſpiciant, aut ſalutent, mariti haud raro zelotypia moventur, & excandeſcunt; ubi vero eadem tamquam animantia campi, quod pudor tegi poſtulat, propalam oſtentant, tunc ipſi minime ſuccenſeant. Sed quidnam dicendum de Sacris illis Miniſtris, qui cum ſciant Apoſtolum (1. ad Cor. c. 11.) etiam atque etiam olim contendiſſe, ut mulier in Eccleſia velato capite oraret Deum, maleſanas hujuſmodi feminas et amplectere denudatas nullatenus reprehendunt, atque ad participanda tremenda Myſteria fidenter accedere permittunt? Legant, quæſo, graviſſima monita hac de re Confeſſariis data a D. Carolo Borromæo (in inſtruct. Confeſſ.) Audiant præterea, quæ appoſite obſervavit Conſtantinus Roncaglia, mitis celeroquin Theologus (tract.* de Fide, Spe, & Char. *cap.* 6. *q.* 7. *reg.* 3.) Proh dolor! Non deſunt Confeſſarii, qui faciliime abſolvunt mulieres non tegentes, pectus, ut par eſt, vel ita tranſparentibus velis tegentes, ut ea tegumenti ſpecie magis fortaſſe ad libidinem incitent. Si nolint tot Synodis eſſe ſapientiores, ſi nolint ipſam experientiam negare, fateri debebunt hujuſmodi feminas gravis ſcandali eſſe culpabiles, adeoque Sacramentorum incapaces. At quando ſpeculativis aliorum rationibus nollent acquieſcere, ne hac feminas conteſtarentur, ſaltem quæ ſubjungo præ oculis habeant. Iſtæ feminæ in mane ſe ita ornando, ut in laxiori loquar opinione, ſaltem peccaverunt venialiter ex levitate, vanitate &c. & poſtea ita immode-

Digitized by Google

ait S. Antoninus) *Valde turpis & impudens eſt talis uſus ; & ideo non ſervandus. Non ſequaris turbam ad faciendum malum*. Exod. 23. &c. Item qui concertas periculoſas exhibent, *de Theatricis placuit eos, quamdiu agunt, a communione ſeparari*, ait Conc. Arelatenſe II. an. 452. can. 20. Ergo tamdiu abſolvi non debent &c.

9. Qui nolunt abſtinere ab uſura, ſuperſtitionibus, artibus, commerciis, aut contractibus illicitis, aut a quovis alio opere malo. Ratio horum omnium eſt, quia hujuſmodi homines carent propoſito efficaci ſervandi omnia mandata, & vitandi peccatum mortale, ejuſque occaſiones proximas, ideoque contritione.

10. Qui ignorant (Vid. N. 212.) res neceſſarias ad ſalutem neceſſitate medii, ut myſteria SS. Trinitatis & Incarnationis, beatitudinem æternam juſtis perſeverantibus rependendam, pœnas æternas peccatoribus paratas. Nam ſine horum fide explicita nemo adultus juſtificari poteſt. Hinc Innocen. XI. damnavit hanc propoſitionem: *Abſolutionis capax eſt homo quantumvis laboret ignorantia myſteriorum fidei; etiamſi per ignorantiam culpabilem neſciat myſterium SS. Trinitatis, & Incarnationis Domini.* Hinc nequeunt valide abſolvi, niſi prius illa didicerint. Idem dic de actu contritionis, cum ſit de neceſſitate Sacramenti.

Qui autem ignorant ea quæ ſunt ſolum neceſſaria neceſſitate præcepti, ut aliqua alia fidei dogmata, vel mandata aliqua Dei aut Eccleſiæ, vel obligationes ſui ſtatus, ac conditionis propriæ, debent hæc doceri ante abſolutionem, ſi pauca horum ignorent, quæ brevi tempore diſcere queant; ſin minus differenda eſt abſolutio, donec ea omnia didicerint, ſi jam moniti neglexerunt diſcere, quia ſunt in habitu negligentiæ culpabilis, cum teneantur graviter iſta ſcire, & tamdiu actu peccant, quamdiu ea non ediſcunt, cum poſſunt. Nec Confeſſarius poteſt prudenter credere, eos hanc obligationem poſtea impleturos, eo quod id promittant, cum jam fidem datam fefellerint. Quod ſi nondum fuerint moniti; poterunt, ſi nihil aliud impediat, abſolvi, præmiſſa inſtructione de his ſaltem rebus, quæ ſunt de neceſſitate medii & Sacramenti; & impoſita obligatione alias quamprimum ediſcendi. Ita S. Carolus in inſtruct. Confeſſar. addens neque abſolvi debere Patres & Matres familias, & qui liberos ſuos aut domeſticos horum notitia imbuere per ſe vel per alios non curant: vel non invigilant, ut iidem Dei & Eccleſiæ præcepta obſervent, aut (quod pejus eſt) eorum obſervationem impediunt, vel retinent domeſticos, qui ſunt aliis ſcandalo, nec ſe emendant. Si tamen ſpondeant, iſta ſe præſtituros & nondum de iis moniti fuerint, poterunt abſolvi: ſecus, ſi jam moniti omiſerunt, donec emendationem operibus probaverint.

Reſp. 2. Extra articulum mortis, Confeſſarius tenetur generatim differre abſolutionem iis, quorum dubia ei apparet contritio ac diſpoſitio debita, & quos non poteſt prudenter judicare, habere debitum dolorem, ac propoſitum efficax ac univerſale non peccandi, donec adſint ſufficientia converſionis veræ, ac contritionis debitæ ſigna. Nam alioqui ſine neceſſitate & temere exponeret Sacramentum periculo nullitatis, & privationis effectus, applicando formam materiæ dubiæ, nec moraliter certæ, & ſubjecto dubie diſpoſito; & ſic committeret grave ſacrilegium. Nam vera contritio ex communi ſententia, eſt materia proxima, & per ſe eſſentialis Sacramenti; & ex Scotiſtis eſt ſaltem diſpoſitio neceſſaria ad ejus effectum. *Confeſſor* (inquit Suarez diſp. 32. ſect. 2.) *tenetur juſtitiam & Religionem in ejus adminiſtratione ſervare; quia & judicium & actionem ſacram exercet. Cui muneri ut ſatisfaciat, unum ex præcipuis eſt, ut diſpoſitionem conſcientiæ pœnitentis ſufficienter agnoſcat. Eſt enim præcipuum hujus materiæ fundamentum, non poſſe Confeſſorem licite pœnitentem abſolvere, niſi ille ſit bene diſpoſitus ad abſolutionem ſuſcipiendam: Primo, quia non poteſt ipſe abſolvere, niſi quem Chriſtus etiam abſolvit; gerit enim vices Chriſti, & quæ ipſe ſolvit in terris, debent ſoluta manere & in cælis; alias clavis errabit, & miniſter illa abutetur, & peccabit. Secundo, quia tenetur miniſter Sacramentorum non dare illa indignis. Tertio, quia eſt judex, & tenetur juſtum judicium facere. Ex quo fit, priuſquam abſolvat, neceſſe eſſe, ut prudenter judicet, pœnitentem eſſe diſpoſitum: quia alias ſe exponeret periculo errandi, & ſine ſufficienti cognitione operaretur.* Præterea Confeſſarius debet eſſe diſpenſator fidelis ac prudens applicationis meritorum Chriſti, & Sacramentum gratiæ collativum prudenter & ſancte adminiſtrare. Ergo citra neceſſitatem ſeu articulum mortis, non ei licet adminiſtrare hoc Sacramentum cum materia, vel diſpoſitione, quæ prudenter judicari nequeat

queat

ſſe in publicum procedendo, continuarunt in tali peccato & ante Confeſſionem, & in ipſa actuali Confeſſione; quid ergo judicandum de ipſarum dolore, & propoſito? Scio dari poſſe dolorem de peccatis gravioribus, etſi non doleat quis de aliqua levi culpa. At in praxi puto difficillimum eſſe, illas mulieres vere de ceteris culpis dolere, dum actu culpabiles ſunt de peccato in ſententia quidem multorum levi, ſed quod in veritate, & quantum in meo videri, tenenda ſententia, grave eſt, ideoque Præſules judicarunt inter reſervata accenſendum. Si & ipſæ verum fateri vellent, bene agnoverunt, non raro juvenes in ipſarum pectus indecenter detectum oculos intendiſſe; non raro ex hac cauſa impudicas audiiſſe æquivocationem, & fortaſſe ſermones aperte obſcœnos. Et credere debeo, eas vere hic & nunc de propriis culpis dolere, quando nolunt derelinquere, quod ſciunt graviter ad libidinem provocare? *At timeo, ne ſurdis auribus canamus odam, dum mulieres hanc ob rem arguimus. Siquidem, ut apud P. Gavellum (Reſol. caſ. 84.) advertit D. Bernardinus longa experientia edoctus.* Si Angelus de cælo deſcenderet, vel Paulus, forte vel Chriſtus, & contra hæc talia veſtimenta prædicaret, credo, quod victoriam non haberent. Pro talibus inventionis quæ & quot mala patrata ſunt! Nullum remedium relinquitur, niſi Dei flagellum, ſicut in pluribus Civitatibus expertus ſum.

Digitized by Google

queat vera; ac ſufficiens ad valorem, & effectum Sacramenti. Contritio autem dubia, aut quæ non eſt probabilius vera, quam falſa, non poteſt prudenter judicari vera ac ſufficiens. Et quamvis pœnitenti credi debeat in iis, de quibus ſe accuſat, cum Confeſſarius nequeat ejus peccata niſi ex ipſo cognoſcere; non ſufficit tamen teſtimonium pœnitentis, aſſerentis ſe eſſe contritum, dum aliunde adeſt ratio dubitandi de veritate ejus contritionis, & debitæ diſpoſitionis; nam ipſe & ſeipſum, & Confeſſarium decipere poteſt, ut notat S. Gregorius paſtor. cur. p. 1. cap. 9. ibi: *Sæpe ſibi de ſe mens ipſa mentitur, & fingit ſe de bono opere amare, quod non amat, de mundi autem gloria non amare, quod amat;* & in 1. Reg. cap. 6. ait: *In fructu, non in foliis, aut ramis pœnitentia cognoſcenda eſt. Quaſi arbor bona voluntas bona: Confeſſionis ergo verba, quid ſunt aliud niſi folia?* Quare S. Carolus, in inſtruct. Confeſſar. quæ Clerus Gallicanus præcipit, ut ab omnibus Sacerdotibus accurate ſerventur, ait: *Abſolutio, donec emendatio perſpiciatur, differri debet his, qui licet ſe peccatum dimiſſuros polliceantur, ab illo tamen non ſeparandos Confeſſarius probabiliter judicabit.*

Reſp. 3. Extra periculum mortis, juxta principia tradita, & doctrinam S. Caroli, in inſtruct. Confeſſar. tenetur Confeſſarius ſpeciatim differre abſolutionem, pro ſe rem.

I. Implicatis conſuetudine (Vid. N. 240. uſq. ad 249.) peccandi mortaliter, qui non jam efficaciter conati ſunt eam emendare, licet emendationem promittant, donec vitioſum habitum ſic vicerint, ut periculum proximum ſeu probabile peccandi ſublatum ſit. Quia 1. vera converſio conſuetudinarii eſt valde rara ac perdifficilis, nec brevi tempore fieri ſolet, ut conſtat ex Patribus, & experientia; ergo prius operibus probari debet, ut poſſit prudenter credi. 2. Prava conſuetudo eſt occaſio proxima peccandi, & eo pejor quod interna eſt. 3. Dilatio abſolutionis eſt medium moraliter neceſſarium ad pravi habitus emendationem; cum experientia conſtet, eum ſine dilatione illa communiter non emendari. Confeſſarius autem, ut medicus ſpiritualis, tenetur adhibere remedia ad pœnitentis emendationem apta & moraliter neceſſaria. 4. Gratia Sacramentalis exponeretur morali periculo proximæ deſtructionis, cum graviori damno pœnitentis: nam dum durat malus habitus, homo eſt in periculo proximo ſtatim & ſæpe peccandi, cum habitus ille propenſionem maximam, & neceſſitatem moralem peccandi pariat. Confeſſarius autem, ut miniſter Sacramenti, citra neceſſitatem non debet conferre gratiam, quam prudenter judicat brevi amittendam, niſi eam differat; & ut medicus, debet curare, ut ſanitas, quam offert, non temere amittatur, ſed ſit moraliter ſaltem ſtabilis; imprudenter enim ageret medicus, qui ſtatim daret remedium, quod prudenter judicaret allaturum ſanitatem, brevi cum majore damno amittendam, ſi ſtatim detur, cum moraliter ſtabilem afferre, & morbum curare poſſit, ſi differatur. *Quod facile ſanatur, non multum cavetur: ex difficultate autem ſanationum erit diligentior cuſtodia receptæ ſanitatis,* ait S. Auguſt. in Pſal. 6. Hinc Innocen. XI. damnavit hanc propoſitionem: *Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, nec eſt neganda, nec differenda abſolutio, dummodo ore proferat, ſe dolere, & proponere emendationem.*

II. Recidivis ſeu iis, qui poſt plures Confeſſiones pluries relapſi ſunt in eadem peccata. Tum quia qui pluries fidem datam fefellerunt, non poſſunt niſi ex operibus prudenter judicari, habere verum, & efficax propoſitum: tum quia recidivorum pœnitentiæ ſemper a Patribus exiſtimatæ ſunt ſaltem valde ſuſpectæ, & dubiæ. Quare S. Iſidorus, in c. 11. de pœnit. diſt. 3. ait: *Irriſor eſt, non pœnitens, qui adhuc agit, quod pœnitet.* At (ut docet Delugo diſp. 14. ſect. 10.) *certum eſt, quando dilatio neceſſaria eſt ad explorandum firmum propoſitum pœnitentis, de quo non ſatis conſtat, debere differri abſolutionem.* Præterea recidivi ſine abſolutione dilatione emendari non ſolent, adeoque dilatio eſt remedium ipſis moraliter neceſſarium. *Non eſſet tanta facilitas peccandi, ſi non eſſet tanta facilitas abſolvendi,* ait Bellarm. ſerm. 8. de Adventu. Rituale Tullenſe excipit eos, qui relapſi ſunt raro, & ſolum ex vi tentationis, vel occaſionis urgentis non quæſitæ nec prævisæ.

III. Iis, qui aliena retinent, vel injuriam in fama, honore, vel aliis bonis intulere, donec ſatisfecerint, ſi poſſunt, quamvis promittant, ſe ſtatim ſatisfacturos, ſi jam ſemel admoniti id omiſerunt. Ita S. Carolus, in Inſtruct. Confeſs & Conc. Mediolan. I. Item iis, qui commercia illicita, vel artes prohibitas, aut occaſionem peccandi voluntariam non dimittere, donec deſeruerint: & generatim iis, qui obligationem aliquam gravem, & urgentem non impleverunt ex negligentia, donec impleverint, ſi jam ſemel aut bis moniti fuerint, vel id promiſerint. Quia propoſitum, quod nunc faciunt, non poteſt prudenter judicari magis efficax eſſe, quam prius factum. Et alias relinquerentur in probabili periculo peccandi ut antea; cujus probabilitatem facit fidei prius datæ violatio, & difficultas illa præſtandi. Immo ſi res reſtituenda graviſſimi ſit momenti, non debet ordinarie abſolvi pœnitens, donec reſtituerit, ſi poteſt, quamvis antea monitus non fuerit; nam alioqui relinqueretur in gravi periculo non reſtituendi, ob difficultatem talis reſtitutionis, & propenſionem magnam differendi.

IV. Qui inveteratas inimicitias exercent cum proximo, donec ſe ei reconciliaverint; vel etiamſi inveteratæ non ſint, contra fidem datam nondum redierunt cum eo in gratiam, nec publica dederunt ſigna reconciliationis, ad tollendum publicæ inimicitiæ ſcandalum; vel qui primi proximum offenderunt, & nolunt primi eum adire, & ei ſatisfacere, ut tenentur.

V. Qui publicum ſcandalum dederunt, donec illud ſuſtulerint, ut docet Rit. Rom. Quare is, cujus peccata publica fuerint, non eſt abſolvendus, antequam publice appareat emendatus: alias abſolutio eſſet ſcandaloſa.

VI. Adoleſcentibus, qui vitam otioſam agunt, vel ſtudia notabiliter negligere ſolent, donec emendati appareant. Idem dic de omnibus, qui munus ſuum graviter negligere conſueverunt.

VII. Qui in examinanda conſcientia (1) graviter negligentes fuerint, donec melius examinarint, & ſe ad contritionem melius excitarint. S. Carolus. Nam talis negligentia indicat defectum debitæ contritionis, ad quam obtinendam indigent tempore aliquo, precibus, & aliis mediis. Si tamen diligentiam bona fide adhibuerint, ſed non ſufficientem, caritas poſtulat, ut Confeſſarius interrogando, hunc defectum ſuppleat, & pœnitentem adjuvet, ac diſponat ad veram contritionem, præſertim ſi ſint ruſtici & rudes, qui inprimis adjuvandi ſunt; nam de iis præſumitur, licet millies ſe examinent, non fore magis paratos, quam ſi ab ipſo Confeſſario breviter examinentur.

VIII. Verſantibus in peccati occaſione proxima, ut infra dicam.

Nota 1. Pœnitens non debet ordinarie remitti ultra xv. dies. Nam æger non debet a medico diu derelinqui, ſed ſæpius adjuvari; & alias periculum eſſet ne pœnitens animo cadat, ac deſperet. Quod ſi poſt tale tempus nondum ſufficienter diſpoſitus inveniatur, adhuc remittetur cum ſolatio, hortatione, & ſuggeſtione mediorum magis efficacium, donec talis judicetur.

Nota 2. Conſuetudinariis & recidivis præſcribenda ſunt remedia ſuæ emendationi apta; qualia ſunt oratio quotidiana, matutina ac ſerotina, crebra opera miſericordiæ, auditio Miſſæ, opera virtutum vitiis ac propenſionis pravis contrariarum, ſui demiſſio ac diffidentia, fiducia in Deum, frequens confeſſio apud eumdem confeſſarium pium & prudentem, meditatio motivorum vitandi peccatum, lectio piorum librorum, celeris repulſio pravæ cogitationis, aut motionis; aliqua punitio quoties tale peccatum committitur, ut jejunium, largitio eleemoſynæ, aliqua oratio, &c. examen conſcientiæ quotidianum, & præſertim particulare, hoc modo: Mane eliciatur propoſitum vitandi tale peccatum, & Deo offeratur cum petitione gratiæ. Quoties commiſſum fuerit illud peccatum, ſtatim eliciatur contritio cum aliqua punitione; & ſaltem ſero examinetur conſcientia de illo. Quod ſi fuerit commiſſum, eliciatur contritio fiatque aliqua ſatisfactio: ſin minus Deo gratiæ agantur.

Quæſt. IX. *Quomodo confeſſarius ſe gerere debet erga eos, qui verſantur in occaſione proxima peccati?*

Nota 1. Occaſio peccati eſt id omne, quod ad peccatum allicit, ſive ex natura ſua, ſive ex parte pœnitentis fragilis. Dividitur in proximam & remotam. Proxima eſt ea, quæ affert morale, ſeu probabile periculum peccandi, ſive eſt ea, in qua quis veriſimiliter eſt peccaturus. Remota, quæ non affert tale periculum. Remotam non tenemur fugere, alioqui deberemus omnes de mundo exire, ex 1. Corint. 5. *Quoniam creatura Dei in odium facta ſunt, & in tentationem animabus hominum, & in muſcipulam pedibus inſipientium*, Sap. 14.

Nota 2. Occaſio proxima peccati duplex eſt, nempe per ſe, & per accidens. Occaſio proxima per ſe eſt ea, quæ per ſe ſic eſt apta inducere homines in peccatum mortale, ut ſpectata communi hominum fragilitate ac corruptione, multi in ea veriſimiliter peccaturi ſint; aut quia in ea multi ſæpe peccant: cujuſmodi ſunt, cum ea perſona habitare, cum qua ſoleas peccare: familiaritas inter adoleſcentes & puellas; aſpectus minus pudici &c. Occaſio proxima per accidens eſt, quæ non habet vim inducendi communiter homines in peccatum, ſed tantum aliquos ratione ſpecialis illorum fragilitatis & diſpoſitionis, ita ut prudenter timeatur, ne in ea peccent.

Nota 3. Utraque occaſio proxima peccati ſubdividitur in voluntariam, & involuntariam. Voluntaria eſt ea, quæ deſeri poteſt etiam ſine graviſſimo incommodo. Involuntaria ſeu neceſſaria eſt ea, quæ vel phyſice, vel moraliter deſeri non poteſt. Et ſic alia eſt involuntaria ſeu neceſſaria phyſice, quæ nullo modo pendet a voluntate, ut deſeratur: ut ſi quis in carcere aut triremi vinctus ſit cum flagitioſo; & alia involuntaria, ſeu neceſſaria moraliter, quæ deſeri nequit, ſine peccato, vel damno temporali graviſſimo; ut militia reſpectu militis in ea frequenter peccantis, cui abeundi facultas recuſatur; non enim poteſt deſerere militiam invito duce, cui ex juſtitia obſtrictus eſt; vel munus ſeu officium, quod quidem ſine peccato dimitti poteſt, ſed non ſine damno graviſſimo, v. gr. jactura ſui ſtatus, vel bonorum, vel famæ.

Reſp. 1. Confeſſarius non poteſt licite nec valide abſolvere pœnitentem, qui non vult ſtatim removere ſe, & fugere occaſionem proximam, etiam per accidens,

(1) *Valde gravis ſuſpicio prætermiſſi legitimi examinis in eos cadit, qui annuatim tantummodo confiteri ſolent. Nam ex D. Th. de Villan.* (*Serm. in Domin.* iv. *Quadrag.*) Quomodo poteſt bene examinari conſcientia ad annum? Ecce, quod hodie facimus, cras obliviſcimur; & eorum, quæ geſſi anno præterito, nunc recordabor? Quod ſi crimina opere perpetrata in memoria fuerint, de his tamen, quæ perperam cogitavi, & deſideravi, quomodo reminiſcar? Propter hoc qui ad annum differunt Confeſſionem, vix decimam ſuorum peccatorum partem recordantur. Quod ſi dixeris, peccata, quæ in memoriam non veniunt, Deus ignoſcit: Fateor, ita eſt, ſi debitam in peccatis rememorandis diligentiam adhibueris; alias peccatum per negligentiam & incuriam oblitum, per pœnitentiæ Sacramentum non deletur. Unde autem ſcis, ſi ſufficientem & debitam pro tempore reminiſcendorum peccatorum diligentiam adhibuiſti? Quis novit, quando examine opus ſit, ut recorderis ad annum? Inde ergo timor, & ſcrupulus non modicus remanet in conſcientia Confeſſionem differentis; qui in frequentibus locum non habet, ac propterea non eſt ita ſecurus de venia, qui Confeſſionem differt, ſicut qui frequentat. *Alios quoque plures, tametſi non ita alienos ab uſu tam ſalutiferi Sacramenti, in diſcutienda conſcientia miſere cæcutire, turpiterque deficere, oſtendit egregie Catalanus* (*Com. ad* § 11. *Tit.* 3. de Sacr. Pœnit. *Ritual. Rom.*) *qui in audiendis Sacris Confeſſionibus ſpatio* 30. *fere annorum fatetur ſe expertum ſæpe, quod PP. Concil.* vi. *Benevent* (*Tit.* 6. *cap.* 6.) *referunt multos ejus ævi dicere conſueviſſe, cum eſſent coram Confeſſore*: Domine, dicatis pro me confeſſionem, quia ego ignoro. *Idque, ut laudati PP. monebant*, utinam non proveniat ex negligentia, & ignorantia Curatorum, de quorum manibus animæ talium exquirentur.

Digitized by Google

dens, ſi poſſit licite & ſine gravi ſuo damno. Ita omnes cum S. Carolo. Quia talis caret propoſito efficaci non amplius peccandi, & ſervandi mandata omnia: nam hoc propoſitum includit voluntatem deſtruendi, & fugiendi cauſſas ac pericula peccati. Imo talis actu peccat mortaliter; nam ſecundum omnes quiſque tenetur ſub mortali removere & vitare occaſionem proximam, ſeu probabile periculum peccandi mortaliter, cum poteſt. Quia 1. Eccl. 3 *Qui amat periculum, in illo peribit.* Sed qui non removet, nec fugit probabile periculum peccandi, cum poteſt, illud amat, ſeu eligit. 2. Qui non removet, nec fugit probabile periculum peccandi cum poteſt moraliter, is vult ſaltem virtualiter, implicite, & interpretative ipſum peccatum. 3. Præceptum prohibens peccatum, ſimul vetat velle id quod proxime ac moraliter conjunctum eſt cum peccato, & id ex quo veriſimiliter judicatur ſecuturum peccatum; nam præceptum debet eſſe efficax per ſe. Ergo qui non vitat, cum poteſt, probabile periculum peccati, peccat contra præceptum prohibens illud peccatum. Quare, ut ait *Dilugo*, in moralibus ſe exponere periculo peccandi, & peccare, ſunt idem. 4 Dei amicitiam, & animæ ſalutem contemnit, qui ejus perdendæ periculum probabile non vitat eum poteſt, ſed voluntarie ſubit. 5. Innoc. XI. damnavit has propoſitiones 62. *Proxima occaſio peccati non eſt fugienda, quando cauſſa aliqua utilis, aut honeſta non fugiendi occurrit.* 63. *Licitum eſt quærere directe cauſſam proximam peccandi pro bono ſpirituali vel temporali noſtro, vel proximi.* Et Alexander VII. damnavit iſtam: *Non eſt obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, ſi hæc nimis utilis eſſet ad delectamentum concubinarii, vulgo regalo, dum deficiente illa, nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur.* 6 Ex S. Greg. hom. 24. in Evang. *Quæ ad peccatum implicant, ad hæc neceſſe eſt, ut poſt converſionem animus non recurrat.*

Porro ut quis teneatur vitare occaſionem peccandi, neceſſe non eſt, ut in ea frequenter peccaverit, ſed ſufficit ut veriſimiliter in ea ſit peccaturus. Nam peccat, qui ſe probabili ſeu veriſimili periculo peccandi exponit. Unde S. Carolus in inſtruct. Confeſſar. occaſiones vitandas dicit *eſſe a facta, quæ etiam ſi per ſe licent, tamen probabiliter timetur, ne is qui confitetur, in eadem ipſa, quæ olim admiſit, peccata relapſurus ſit, ſi in iis remaneat.* Et Tolet. lib. 3. cap. 18. ait: *Probabiles occaſiones peccandi ſunt omnino extirpandæ.* Enimvero ut effectus malus cenſeatur indirecte, & interpretative voluntarius in cauſſa, neceſſe non eſt, ut ex ea frequenter ſequatur; ſed ſatis eſt, quod cognoſcatur, vel cognoſci poſſit, & debeat, ſecuturus veriſimiliter, ut conſtat ex cap. ult. *de injur.* ubi Gregorius IX. docet, imputari damnum ei, qui fecit aliquid, ex quo probabiliter illud ſequi poſſe, ſcire potuit ac debuit: *Nec ignorantia*, inquit, *te excuſat, ſi ſcire debuiſti ex facto tuo injuriam veriſimiliter poſſe contingere, vel jacturam.*

Reſp. 2. Si pœnitens promittat ſe quamprimum relicturum talem occaſionem, ei differri donec abſolutio extra periculum mortis, donec eam deſeruerit, ſi jam monitus non dimiſerit, vel ſi diu in ea commanſerit & peccaverit, vel ſi occaſio illa urgens ſit, & multum ad peccatum alliciat; niſi confeſſarius prudenter judicet, ſe poſſe fidem adhibere pœnitenti. Nam pœnitentis infirmitas & inſtabilitas adjuvanda eſt abſolutionis dilatione, qua ſæpe pœnitentes magis moventur, quam aliis motivis, & alias relinqueretur in periculo eam non deſerendi. Ita S. Carolus in inſtruct. Confeſſar. ibi: „ Pœnitentem in aliqua ex his occaſionibus aut ſimilibus, ſi urgens ſit illa occaſio, ut qui concubinam, v. g. aleret, non debet ſine dubio confeſſarius abſolvere, niſi hanc occaſionem antea ſuſtulerit. Pro aliis vero occaſionibus quales ſunt aleæ vacatio, aſpectus minus pudici, colloquia &c. non abſolvatur, niſi eas dimittere pœnitens polliceatur: quod ſi jam alias id pollicitus ſit, nec emendatus fuerit, abſolutio tamdiu differatur, donec emendationem agnoverit. *Deinde ſic monet confeſſarium.* Oportet eum ſeveriorem eſſe, rigidioremque circa eas actiones & exercitia, quæ per ſe inutilia ſunt, dant tamen propenſionem ad malum, & ſæpe ac facile pertrahunt ad diverſa peccata. Hujuſmodi ſunt choreis intereſſe, cum blaſphemis verſari ſæpius, aut rixæ deditis, popinas frequentare, indulgere otio, & id genus alia, quæ conſuetudinem afferunt peccandi mortaliter. Nam abſolutionem non debet impertiri, quin his omnibus renunciet pœnitens, ſpondeatque ab iis abſtinere diligenter. Si tamen confeſſarius prudenter judicet, ſe poſſe fidem adhibere pœnitenti promittenti eorum fugam, ſemel iterumque poterit abſolutionem indulgere, ea tamen ſemper lege, ac ſi in iis diutius immoretur, eam poſtea differat, donec certis & evidentibus indiciis conſtet, illum ab his occaſionibus eſſe ſegregatum. "

Reſp. 3. Si pœnitens verſetur in occaſione proxima, quam non poteſt omnino, aut ſaltem ſine peccato dimittere, quamvis appareat contritus, ei ordinarie differenda eſt abſolutio; donec ſublatum ſit periculum proximum, ſeu probabile in ea peccandi, atque ita occaſio ex proxima facta ſit remota. Nam ſine abſolutionis dilatione pœnitentes in tali occaſione a relapſu efficaciter averti non ſolent, & alias exponerentur periculo amittendi brevi gratiam Sacramentalem. Interea autem præſcribenda ſunt media contra relapſum idonea, quæ tollant proximitatem occaſionis, ſeu periculi peccandi, vel detrahendo objecto vim proximam alliciendi ad peccatum, vel opponendo impedimentum caſualitatis ejus. Ut ſi famulus, v. g. qui non poteſt ab hero facultatem abeundi obtinere, peccaret ſæpe cum ancilla; debet ei præſcribi, ut quantum fieri poteſt, nunquam ſolus cum illa verſetur, colloquatur, nec in eam oculos figat, nulla ei amicitiæ ſigna det; ut ſe bonis cogitationibus armet, oret &c.

Reſp. 4. Si pœnitens verſetur in occaſione proxima etiam per accidens, quæ deſeri nequeat ſine graviſſimo damno temporali; ei ordinarie differenda eſt abſolutio, præſcriptis mediis contra relapſum aptis, donec emendatus appareat, & occaſio illa deſierit eſſe reſpectu illius periculum proximum peccandi, ſi remediis adhibitis putetur non peccaturus. Prius itaque tentanda eſt emendatio abſolutionis dilatione, qua

pœ.

Digitized by Google

pœnitens efficaciter moveri ſolent ad præſcriptis remedia diligenter adhibenda. Ita S. Carolus in Inſtruct. Confeſſ. addens: *Si vero abſolutionem differri non poſſit, quia pœnitentem exponat gravi infamia periculo; tum ſi contrarium certis quibuſdam notis videat, aut ita mente affectum, ut ad omnia remedia paratus ſit, quæ ad illius emendationem neceſſaria indicaverit prudens Sacerdos, tunc aſperiora præſcribet & utiliora: puta, ut ſolus cum ſola nunquam conveniat; impenat & preces, & corporis macerationem aliquam, & in primis frequentem confeſſionis uſum, ſimiliaque exercitia, quæ ſi in ſe recipiat, tunc debebit eum confeſſarius abſolvere.*

Quod ſi mediis ad emendationem adhibitis adhuc peccet, ut antea, tunc per negationem abſolutionis cogendus erit pœnitens ad deſerendam illam occaſionem cum quantocumque damno temporali. Ita S. Carolus, ibid. Nam tunc ipſe pœnitens tenetur ſub mortali eam dimittere, etiam cum bonorum, famæ, & ſtatus jactura, juxta illud Chriſti præceptum tunc urgens: *Si oculus tuus dexter ſcandalizat te, erue eum, & projice abs te; expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et ſi dextera manus tua ſcandalizat te, abſcinde eam, & projice abs te &c.* Id eſt, res cariſſimæ & utiliſſimæ dimittendæ ſunt ad vitandam occaſionem proximam peccati. Et vero peccatorem tam fragilem; & remedia adverſus relapſum præſcripta ſæpius fruſtra expertum, velle adhuc permanere in tali occaſione, eſt moraliter illum velle peccare; etenim vult aliquid cum peccato moraliter conjunctum, etſi ſolum reſpective ad ſe ipſum, cenſetur velle ipſum peccatum. Unde Concil. general. Lateran. II. can. 22. *Falſa etiam eſt pœnitentia, cum pœnitens ab officio vel curiali vel negotiali non recedit, quod ſine peccato agi nulla ratione prævidet.* Igitur tunc dimitti debet officium, munus, res, mercatura &c. ſi perſeveret eſſe occaſio peccandi.

Quæſt. VII. *An Confeſſarius tenetur abſolvere eum, quem prudenter judicat eſſe contritum, & recte diſpoſitum?*

Reſp. Tenetur, niſi aliunde ſit juſta cauſſa differendi abſolutionem. Nam niſi adſit aliunde talis cauſſa, pœnitens vere contritus & integre confeſſus habet jus ad abſolutionem. Idque exigit ratio judicii juſti reconciliativi, & æquitas, ac pactum implicitum inter confeſſorem & pœnitentem; debet enim judex audita cauſſa judicare, & abſolvere reum abſolutione dignum, niſi adſit juſta cauſſa differendi. Præterea ſine juſta cauſſa exponeretur pœnitens periculo remanendi in ſtatu peccati mortalis, cum incertum ſit, an elicuerit perfectam contritionem; & ſic ſubiret periculum jacturæ operum meritoriorum.

Dixi: *Niſi ſit aliunde juſta cauſſa &c.*

Nam ſi confeſſarius ex ſpeciali pœnitentis infirmitate, & circumſtantiis occaſionum, quas vitare nequit, vel aliunde prudenter timeat, ne brevi relabatur, vel ne non ſatisfaciat alicui obligationi urgenti, niſi dilatione abſolutionis efficacius a relapſu avertatur, exciteturque ad citius ſatisfaciendum ſuis obligationibus, poteſt & debet differre abſolutionem. Confeſſarius quippe, ut miniſter Sacramenti, debet non ſolum valide illud adminiſtrare, ſed etiam providere, ut gratia per illud collata conſervetur; nec ſtatim amittatur; & ut medicus, tenetur adhibere media ad ſanitatem ſtabilem procurandam ac conſervandam apta. Nec pœnitens eſt tunc rationabiliter invitus, cum id cedat in ejus bonum, & abſolutio ei ſtatim non expediat. Ita *Delugo*, diſp. 14. ſect. 10. ubi docet, veram & communem ſententiam eſſe, quod poſſit eſſe cauſſa rationabilis aliquando differendi abſolutionem abſque conſenſu pœnitentis; licet ipſe aliunde credatur probabiliter eſſe nunc diſpoſitus. *Nam licet*, inquit, *pœnitens legitime diſpoſitus, confeſſione facta, habeat jus ad abſolutionem, non tamen habet jus ad hoc, ut ſtatim proferatur ſententia: poteſt enim judex arbitrari quomodo & quando debeat utilius proferri ſententia . . . Ergo quando merito timet, pœnitentem nunc abſolutum facile relapſurum ſtatim in eadem crimina, niſi ipſa difficultate & dilatione abſolutionis melius agnoſcat gravitatem peccati, & neceſſitatem emendationis; poterit differre abſolutionem, ut pœnitens admonitus non maneat in tanto periculo reincidentiæ, quantum alias ſubiret . . . Ratio a priori eſt, quod confeſſarius eſt non ſolum judex, ſed etiam medicus. Unde ſicut in pœnitentia imponenda ita exercet officium judicis punientis, ut debeat ſimul exercere officium medici curantis, atque adeo procurare, quod impoſitio pœnitentiæ ſit in utilitatem, & medicinam pœnitentis, quo reddatur magis cautus, & fortis contra tentationes; ſic in proferenda abſolutione, licet principaliter exerceat munus judicis abſolventis pœnitentem diſpoſitum, debet tamen ſimul procurare, ut medicus, in ipſa abſolutione curationem pœnitentis, eo videlicet modo abſolvendo, qui magis cadat in utilitatem & remedium ægroti: ad utrumque enim habet jus confeſſarius, nec poteſt prohiberi a pœnitente, ne in ipſa abſolutione utrumque exerceat.* Et addit, ſententiæ huic communi adſtipulari experientiam multorum pœnitentium, qui hoc remedio brevi tempore ſolent curari.

Non tamen diu differri debet abſolutio contrito. Nam hoc eſſet contra finem Sacramenti, quippe quod inſtitutum eſt non ſolum ad remiſſionem peccatorum commiſſorum, ſed etiam ad futurorum vitationem per gratias actuales; quæ intuitu Sacramenti ſuſcepti dantur in hunc finem.

Quæſt. VIII. *Quomodo confeſſarius debet ſe gerere erga moribundos?*

Reſp. 1. Si moribundus uſu rationis & ſenſuum ſit præditus, debet Sacerdos curare, ut integre, quantum poteſt moraliter, confiteatur, & vere conteratur; ut eliciat actus fidei, ſpei, & caritatis perfectæ, qui tunc obligant; ut ſatisfaciat ſuis omnibus obligationibus, præſertim juſtitiæ & caritatis erga proximum &c. & ad hæc omnia excitare atque adjuvare. Item debet dare illi pœnitentiam, quam tunc implere facile poſſit, ut actus patientiæ, & indicare aliam peccatis proportionatam, quam implere teneatur, ſi convaluerit, ut docet Rituale Rom.

Reſp. 2. Quivis moribundus, qui abſente Sacerdote, abſolutionem petiit, vel ſigna doloris aut voluntatis confitendi dedit, & poſtea adveniente Sacerdote omni ſenſuum uſu deſtituitur, debet abſolvi. Conſtat. 1. Ex praxi Eccleſiæ. 2. Ex Concilio Carthagin. IV.

Digitized by Google

can. 76. & Arauſ. I. can. 12. & ex Rituali Romano auctoritate Pauli V. edito, & ab eo toti Eccleſiæ propoſito, tanquam continente *ſinceros Eccleſiæ Catholicæ ritus*, quod ſic habet: *Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela agrum deficiat, nutibus & ſignis conetur Sacerdos, quoad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoſcere, quibus utcumque, vel in genere, vel in ſpecie cognitis, vel etiam ſi confitendi deſiderium ſive per ſe, ſive per alios oſtenderit, abſolvendus eſt:* 3. Quia voluntas confitendi exterius ſignificata, eſt confeſſio, ſeu accuſatio ſui generica & ſenſibilis, quæ in extrema neceſſitate ſufficit. Nam qui ſignificat, ſe velle confiteri, vel petit confeſſarium, hoc ipſo exterius confitetur ſe eſſe peccatorem, & velle abſolvi, ideoque etiam præſumitur eſſe contritus. Signum autem doloris, quod in periculo mortis editur, cenſeri debet ad Sacramentalem abſolutionem directum, cum in tali ſtatu fideles optimum animæ ſuæ remedium exoptare ſoleant: ideoque etiam voluntatem confitendi implicite ſignificant. Ratio eſt voluntas Chriſti, qui noluit hoc Sacramentum ad ſalutem neceſſarium, ſæpe impoſſibile eſſe tum, cum eſt maxime neceſſarium, ſcilicet in articulo mortis.

Sed pro praxi, Sacerdos a tali moribundo conetur elicere aliquod peccatum in ſpecie, & ſignum doloris. Quod ſi id fieri nequit, curet ut in moribundi præſentia aliquis teſtetur, eum dediſſe ſigna doloris, vel deſiderii confitendi. Quod ſi neque hoc fieri poſſit, tenetur illum abſolvere, ſi ab aliquo audierit, ante adventum ſuum eum dediſſe ſignum doloris, aut petiiſſe confeſſorem, nam dum non agitur de damno tertii, creditur uni teſti. Nec obſtant Concilia & Rituale Rom. utentia numero plurali, quia intelligi debent in ſenſu diſtributivo, non collectivo: ſic cum dicunt, animam defuncti poſſe juvari aliorum fidelium ſuffragiis, ſenſus eſt diſtributivus, quod ſingulorum ſuffragiis poſſit juvari.

Idem dic, ſi teſtis hoc tantum ſcierit relatione alterius. Nam notitia mediata, notitia eſt, & ſufficit ad alios effectus, in quibus major certitudo requiritur, v. g. in Baptiſmo. Item quamvis ſigna illa moribundi dubia ſint, ut ſi viſus ſit tundere pectus, oculos ad cælum tollere, aliquam imaginem devote reſpicere, abſolvendus eſt; nam iſta cenſeri debent relata ad abſolutionem Sacramentalem, cum quilibet in articulo mortis cenſeatur, optimum animæ ſuæ remedium optare. Præterea in extrema neceſſitate proximi tenemur ei ſubvenire meliori modo, quo fieri poteſt. Et cum Sacramentum ſit ad ſalutem hominum inſtitutum, ſatius eſt illud exponere periculo nullitatis, quam hominem periculo æternæ damnationis; nec hoc eſt contra ejus reverentiam, ſed ſecundum ejus finem, ſi prout poteſt, conferatur in extremo periculo ſalutis.

Reſp. 3. Magna controverſia eſt, an abſolvi poſſit moribundus omni ſenſuum, & rationis uſu deſtitutus, qui nulla ſigna externa doloris, vel deſiderii confitendi dedit coram aliquo.

Plurimi docent, eum non poſſe valide abſolvi; nec proinde etiam licite, quamvis conſtet, ipſum chriſtiane vixiſſe. Quia 1. S. Leo, Concilia Carthag. & Arauſ. cit. & Rituale Rom. dum ſtatuunt moribundum abſolvendum eſſe, expreſſe addunt hanc conditionem: Si aliqua ſigna pœnitentiæ dederit, Ergo eo ipſo ſignificant, non eſſe abſolvendum, deficiente tali ſigno. 2. Nullum eſt Sacramentum Pœnitentiæ ſine confeſſione Sacramentali, cum hæc confeſſio ſit ejus pars eſſentialis: ſed in hac hypotheſi nulla eſt confeſſio Sacramentalis: Ergo. *Probant min.* Confeſſio Sacramentalis eſt ſenſibilis accuſatio peccati admiſſi, ordinata ad abſolutionem Sacerdotis. Nam hoc Sacramentum eſt judicium ſenſibile, quod proinde includere debet accuſationem externam ac ſenſibilem, quæ reddat ſenſibilem dolorem internum; & materia Sacramenti debet eſſe ſenſibilis, cum Sacramentum ſit quoddam totum ſenſibile. At in hac hypotheſi deeſt accuſatio ſenſibilis, & ordinata ad abſolutionem: neque enim vita prius chriſtiane tranſacta, eſt moribundo hic & nunc accuſatio ſui ad abſolutionem ordinata poſt peccatum commiſſum. Requiritur autem ex parte pœnitentis poſt peccatum commiſſum aliqua voluntas ſenſibiliter manifeſtata, qua ſe accuſet, vel certe imploret officium judicis; alioqui proferretur ſententia ſine ullo proceſſu. Dico: *Poſt peccatum*. Nam ridiculum eſſet, quod quis hodie ſe vellet accuſare de peccato cras committendo, ut cras ab eo abſolvatur vi hujus accuſationis.

Alii vero non pauci, & tota Facultas Lovanienſis, teſte Havermanno, contendunt, talem moribundum abſolvi poſſe ſub conditione, ideoque debere, modo chriſtiane vixerit, vel poſt peccatum pœnitentiæ agendæ tempus habuerit: ſi enim in ipſo actu criminis, ver. gr. in ebrietate, vel duello ſenſuum uſu privetur, facile concedunt, non eſſe abſolvendum, cum conſtet eſſe indiſpoſitum. *Probant* 1. ex S. Auguſt. lib. 1. de adulter. conjug. c. 28. ubi ait: *Ego non ſolum alios catechumenos, verum etiam ipſos, qui viventium conjugiis copulati retinent adulterina conſortia, cum ſalvo corpore in his permanentes non admittamus ad Baptiſmum; tamen ſi deſperati, & intra ſe pœnitentes jacuerint, nec pro ſe reſpondere potuerint, baptizandos puto, ut etiam hoc peccatum cum ceteris lavacro regenerationis abluatur. Quis enim novit, utrum fortaſſis adulterina carnis illecebras uſque ad baptiſmum ſtatuerant detinere? ... Quæ autem baptiſmatis, eadem reconciliationis eſt cauſſa, ſi forte pœnitentem finienda vitæ periculum præoccupaverit. Nec ipſos enim ex hac vita ſine arrha ſuæ pacis exire velle debet Mater Eccleſia.* Sed priores reſpondent, S. Doctorem ſupponere, moribundum petiiſſe prius pœnitentiam, ſicut catechumenos baptiſmum, unde eum vocat pœnitentem; & catechumenos dediſſe aliquod doloris ſignum, v. g. nutu, percuſſione pectoris &c. Alioqui fruſtra dixiſſet: *Si intra pœnitentes jacuerint*: nam ſi nullum pœnitentiæ ſignum præbuerint, unde intra ſe pœnitentes eſſe noſcemus? *Probant* 2. ex Sacerdotali Romano Venetiis anno 1560. excuſo, ubi dicitur, talem moribundum eſſe abſolvendum, *ſi bene vivebat, & frequentabat confeſſionem & communionem.* Item ex ſtatutis ſynodalibus Eccleſiæ Lemovicenſis, & ex memoriali confeſſorum, edito Bononiæ juſſu Archiepiſcopi Bononienſis, qui poſtea factus Summus Pontifex Gregorius XV. opinionem non mutavit, ſed etiam in ſuo quondam Archiepiſcopatu in praxim redigi permiſit. *Probant* 3. Quia quoties eſt materia dubia, vel probabiliter præſumpta in moribundo ſen-

ſibus

Digitized by Google

ſibus deſtituto, hic poteſt abſolvi ſaltem ſub conditione: nam tunc nulla irrogatur irreverentia Sacramento ob neceſſitatem proximi. At in tali moribundo reperitur talis materia, nempe contritio & confeſſio generica ac confuſa, probabiliter ex alio ſigno externo præſumpta, vel dubia. Nam vita chriſtiane acta, eſt ſignum externum probabile, vel ſaltem dubium doloris, & voluntatis confitendi ſaltem paullo ante privationem uſus ſenſuum elicitæ, & ad abſolutionem ſufficienter directum in tali neceſſitate; cum enim fidelis quiſque ideo chriſtiane vivat, ut pie ac chriſtiane moriatur, implicite ſaltem vitam ſuam chriſtianam dirigit ad ſuſcipienda in mortis articulo Sacramenta. Item vita chriſtiane tranſacta eſt ratio præſumendi, iſtum moribundum revera dediſſe in hoc morbo aliquod ſignum externum doloris in ordine ad abſolutionem, verbi gratia, pectus tutundiſſe, oculos in cælum ſuſtuliſſe, Deum oraſſe &c. immo etiamnum internam contritionem ac voluntatem confitendi elicere, & conari manifeſtare omnibus, quibus poteſt, ſignis externis, omnibus videlicet motibus corporis ſui, aut certe contrarium non conſtat. Unde inferunt, tunc haberi ſignum externum contritionis, & voluntatis confitendi ſaltem probabiliter præſumptum aut dubium, ideoque ſufficiens ad abſolutionem conditionatam in tali neceſſitate.

Jam vero ſi talis poteſt abſolvi, eum abſolvere tenetur Sacerdos. Nam quiſque ex lege caritatis tenetur proximo in extremo periculo ſubvenire meliori modo, quo poteſt, afferendo ſaltem opem dubiam, quæ melior eſt nulla, ſi certam afferre nequit.

Ad id quod objicitur, nempe duo Concilia ſupra citata, & Rit. Rom. exigere ſignum aliquod pœnitentiæ, reſpondent, ea loqui de eo, quod certum erat, & haberi debet quantum fieri poteſt. Præterea in hoc caſu præſumitur ſignum externum pœnitentiæ.

Circa hoc Rit. Tull. hæc ait: Donec Eccleſia de hac difficultate decideit, poterunt confeſſarii ſequi in praxi id quod favorabilius eſt ſaluti ejuſmodi moribundorum, & eos abſolvere, ſi ſemper chriſtiane vixerint.

Quæſt. IX. *Ad quid tenetur Confeſſarius propter defectum in Sacramento admiſſum?*

Reſp. Si invalide abſolvit pœnitentem a cenſuris vel peccatis reſervatis, tenetur ſaltem, ſi commode poteſt, illum monere, ut ſibi quærat remedium ab alio, vel obtenta a ſuperiore facultate illum abſolvendi, pœnitentem præſentem poſt iteratam contritionem abſolvere. Si vero pœnitentem induxit in aliquem errorem, ex quo ſequitur violatio præcepti alicujus, dicendo non extare tale præceptum, tenetur monere pœnitentem: alioqui eſſet cauſa, cur is præceptum violaret, & quiſque tenetur tollere cauſam mali, quam poſuit etiam inculpate. Item ſi ex omiſſione monitionis, & ſilentio confeſſarii, moveatur pœnitens ad credendum licitum id, quod eſt illicitum, tenetur confeſſarius poſtea eum monere: quia quiſque tenetur curare, ne alii ex ſua actione, vel etiam ex ſua omiſſione ſcandalum accipiant, & ne moveantur ad violandum etiam materialiter præcepta *Dei*. Et quia reparari debet omiſſio periculoſa vel ex officio debita. Non poteſt autem confeſſarius pœnitentem monere extra tribunal pœnitentiæ ſine ejus facultate expreſſa.

Quæſt. X. *Ad quid tenetur confeſſarius propter defectum circa reſtitutionem.*

Reſp. 1. Si ſine culpa deobligaſti pœnitentem a reſtitutione, ad quam tenebatur, vel obligaſti, ad quam non tenebatur, teneris ex juſtitia errorem dedocere. Nam quiſque tenetur ex juſtitia impedire, ne ſua actione etiam inculpabili pariat alteri damnum: alioqui cognito errore, tenetur de damno: proximus enim jus habet, ne damnum a quoquam quovis modo patiatur.

Reſp. 2. Si ex malitia, vel ignorantia vincibili, aut gravi negligentia conſiderandi, dixiſti pœnitenti, eum non teneri ad reſtitutionem, ad quam reipſa tenetur; teneris errorem dedocere. Quod ſi non dedoces, vel ſi pœnitens interea factus eſt impotens ad reſtituendum, qui alioqui reſtituiſſet, teneris ipſe reſtituere illi tertio. Nam violaſti jus, quod ille habebat, ne impedires reſtitutionem ei debitam, & conſilio tuo es cauſa efficax ejus damni. Si vero pœnitens poſſit adhuc reſtituere, ſufficit, quod eum moneas de ejus obligatione, nam tua monitione ſufficienter tollis cauſam damni inferendi, quam poſueras: unde ſi pœnitens non reſtituat ex malitia, id tibi imputari nequit, cum jam non ſis cauſa damni.

Reſp. 3. Si ex ignorantia vel negligentia culpabili omiſiſti ſolum admonere pœnitentem de obligatione reſtituendi, teneris eum poſtea admonere. Sed juxta multos non teneris ipſe reſtituere, ſi pœnitens ſit interea factus impotens ad reſtituendum, immo etiamſi non moneas eum de reſtitutione facienda, ſaltem niſi ex officio habeas curam animarum. Quia confeſſarius præciſe, ut confeſſarius, non tenetur ex juſtitia impedire damnum ejus, cui debetur, reſtitutio, ac proinde omittendo monitionem non peccat contra jus creditoris, ſed tantum contra bonum ſpirituale pœnitentis; confeſſarius enim nullam juſtitiæ obligationem, nec officium habet in ordine ad creditorem, ſed tantum in ordine ad pœnitentem: nec tenetur ex officio procurare bonum temporale aliorum, ſed ſolum ſpirituale bonum pœnitentis, nec eſt hujus caput politicum, ſicut prælatus reſpectu ſuorum ſubditorum. Omittens autem, aut tacens non tenetur de damno non impedito, niſi ei, cujus damnum tenetur ex juſtitia impedire. Itaque hac in re non eſt par ratio confeſſarii, & judicis profani: nam hic tenetur ex officio bonum aliorum ſpectante ſervare jus omnium, tamquam perſona publica conſtituta ad procurandum bonum temporale, & jus aliorum; confeſſarius autem obligatur ſoli pœnitenti in foro pœnitentiæ, quia hoc forum ac judicium privatum eſt, & inſtitutum in bonum pœnitentis.

Dixi: *ſaltem niſi ex officio habeas curam animarum*, ut ſunt Epiſcopi & Parochi, quos teneri tunc ad reſtitutionem valde probabile eſſe cenſet Leſſius; quia cum illi ſint ſuperiores, ex officio tenentur regere ſubditos, & pro modo ſuæ gubernationis impedire, ne aliis damnum inferant, ac proinde tenentur curare, ſi commode poſſint, ut reſtitutionem faciant. Ejuſdem enim rationis eſt damnum inferre, & illatum nolle reſarcire.

Reſp. 4. Si pœnitentem culpabiliter, hoc eſt ex malitia, vel ignorantia vincibili, vel gravi negligentia conſiderandi, obligaſti ad reſtitutionem, ad quam

non

Digitized by Google

non tenebatur, teneris ex juſtitia errorem retractare. Quod ſi jam reſtituit, teneris damnum illud ipſi reſarcire. Nam illius fuiſti cauſa efficax & injuſta tuo falſo conſilio, ex cap. ultim. *de injur.* Item teneris pœnitenti de damno, ſi tua omiſſione culpabili fuiſti cauſa, cur ipſe reſtitueret id, ad quod non tenebatur: nam tale damnum oritur ex omiſſione monitionis ei debitæ ex officio erga eum, ideoque ex juſtitia debitæ.

Quæſt. XI. *An Sacerdotes non habentes curam animarum teneantur audire confeſſiones, ſi ſint idonei, & approbati?*

Reſp. 1. Tenentur ex caritate ſub mortali, etiam cum periculo vitæ, audire confeſſiones cujuslibet exiſtentis in extrema neceſſitate ſalutis, qui ſcilicet ſalvari nequeat ſine opera confeſſoria. Nam quiſque tenetur ex caritate ſalutem æternam proximi præferre vitæ ſuæ corporali; tenentur enim vitæ ſuæ corporali præferre ſalutem propriam; ergo ſalutem proximi, quem ſicut ſeipſum diligere tenentur.

Reſp. 2. Tenentur etiam ex caritate ſub mortali audire confeſſiones hominum in gravi neceſſitate ſpirituali exiſtentium, ut in periculo mortis, ſi alius deſit, & id poſſint ſaltem ſine gravi damno & vitæ periculo. Nam caritas obligat ad ſuccurrendum proximo in gravi neceſſitate, cum id fieri poteſt, ſaltem ſine gravi incommodo & damno. Immo *Suarez* hic diſput. 32. ſect. 1. docet, quemlibet Sacerdotem teneri ex caritate, audire confeſſiones etiam cum periculo propriæ vitæ corporalis, ſi vita ſpiritualis, ſeu ſalus proximi periclitetur, & non ſit alius qui ſubveniat; nam licet in rigore poſſit proxime per contritionem perfectam ſalvari, tamen magno morali periculo exponitur, quando ſine alio medio relinquitur.

Certe ſecundum communem ſententiam, in neceſſitate gravi ſpirituali communitatis, ut ſi peſte graſſante, ob carentiam Sacerdotis morerentur communiter abſque confeſſione, Sacerdos privatus tenetur ſub mortali, etiam cum periculo vitæ, audire confeſſiones, ſi alii non ſubveniant. Quia gravis neceſſitas ſpiritualis communitatis, licet non extrema, eſt per ſe graviſſimum malum, cui merito ſuccurri debet cum jactura vitæ privati, & quia vix fieri poteſt, ut talis neceſſitas non ſit conjuncta cum neceſſitate extrema aliorum. *De Lugo*.

Reſp. 3. Extra neceſſitatem gravem tenentur, quando facile poſſunt, & utilitas proximi magna id exigit ex 1. Petr. 4. *Unuſquiſque ſicut accepit gratiam, in alterutrum illam adminiſtrantes, ſicut boni diſpenſatores multiformis gratiæ Dei*. Nam ſine culpa non poſſunt ex negligentia inutilem reddere poteſtatem abſolvendi, in utilitatem proximi acceptam.

CAPUT IV.

De Sigillo Confeſſionis.

Sigillum illud eſt religioſa obligatio ſervandi in quovis caſu ſecretum circa ea, quæ ex confeſſione Sacramentali cognita ſunt.

Quæſt. I. *Quæ & quanta eſt obligatio Sigilli Confeſſionis?*

Reſp. 1. Secretum confeſſionis obligat. 1. Jure naturali, quo generatim tenemur, non revelare ſecretum commiſſum, & promiſſum etiam implicite, præſertim cum damno aut infamia alterius. In confeſſione autem intercedit tacita pactio inter Confeſſorem & pœnitentem: nam hic peccata ſua declarat ſub conditione tacita ſecreti, quod Confeſſarius tacite ſpondet hoc ipſo, quod audit confeſſionem. 2. Lege divina ſpeciali poſitiva, immo & naturali, ſuppoſita inſtitutione confeſſionis Sacramentalis, quam ex natura rei conſequitur, ne ſcilicet revelatione ſecreti confeſſio reddatur oneroſa & odioſa, & ſic ab illa homines avertantur. 3. Lege Eccleſiaſtica vetante revelationem ſigilli ſub graviſſimis pœnis lata in Concil. gener. Later. IV. c. 21. ibi: *Caveat omnino, ne verbo, vel ſigno, vel alio quovis modo prodat aliquatenus peccatorem: ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud abſque ulla expreſſione perſonæ caute requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio ſibi detectum præſumpſerit revelare, non ſolum a Sacerdotali officio deponendum decernimus; verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum monaſterium detrudendum*.

Hinc in violatione ſigilli reperitur malitia injuſtitiæ erga pœnitentem, & ſacrilegii ob irreverentiam in Sacramentum, quæ malitia ſacrilegii ſemper eſt ex ſe mortalis, nec poteſt eſſe venialis ex levitate materiæ: ita ut ſit mortale, vel unum veniale in particulari revelare. Nam minima infractio ſigilli graviter injurioſa eſt Sacramento, cum illud reddat odioſum, & avertat a confeſſione, & revelatio venialis culpæ a confeſſione venialium deterreret.

Reſp. 2. Hæc obligatio tanta eſt, ut nullo prorſus caſu, vel ad tormenta quælibet, & mortem vitandam, liceat ſecretum confeſſionis revelare, ſine expreſſo conſenſu pœnitentis, ut conſtat ex ſenſu & praxi Eccleſiæ. Quia Chriſtus dum hoc Sacramentum inſtituit, & pœnitentes obligavit ad confitendum omnia mortalia, ſimul obligavit confeſſarium ad confeſſionis ſecretum nunquam violandum quavis de cauſa. Nam ſi liceret aliquo caſu detegere cognita ex confeſſione, confeſſio fieret odioſa, & ab ea homines averterentur: quod eſt maximum malum commune, gravius damno vitæ; cum confeſſio ſit medium ſalutis non ſolum utiliſſimum, ſed etiam neceſſarium. Semper enim pœnitens timeret, ne occurreret ille caſus, vel ne confeſſarius eam neceſſitatem apprehenderet, & revelaret ejus peccatum, præſertim cum multi hac licentia ex imprudentia facile abuti poſſent. Hinc c. *de pœnit.* diſt. 6. dicitur, nefas eſſe aliquid revelare etiam pro aliquo ſcandalo vitando. Quare obligatio ſervandi ſecretum confeſſionis longe major eſt & ſtrictior, quam obligatio ſecreti naturalis, quod aliquando aperiri debet, cum ejus revelatio neceſſaria eſt ad impediendum malum innocentis, vel reipublicæ.

Dixi. 1. *Sine conſenſu pœnitentis*. Nam eo ſponte dato, licet juſta de cauſa uti notitia in confeſſione acquiſita. Quia cum obligatio ſigilli ſit in favorem pœnitentis, poteſt is juri ſuo cedere, & dare facultatem revelandi aliquid in confeſſione declaratum; poteſtque per alium facere, quod poteſt per ſe ipſum. Et aliquando ad id tenetur, v. gr. ad avertendum damnum reip. vel tertii, ac proinde ſi eam deneget, non debet abſolvi, cum ſit indiſpoſitus.

Dixi: 1. *Expreſſo*. Nam non ſufficit conſenſus præſumptus, vel interpretativus, ut cum confeſſarius judicat, pœnitentem facultatem conceſſurum, ſi peteretur. Quia ſi non requireretur expreſſus conſenſus confeſſio redderetur valde odioſa & oneroſa: ſæpe enim multi confeſſarii ex imprudentia putarent, ejuſmodi revelationem eſſe gratam pænitenti, cum tamen valde diſpliceret; ſicque merito timerent pænitentes, ne aliquo caſu ex ſimili præſumptione peccata ſua proderetur. Unde graviter peccat confeſſarius contra ſigillum, ſi plura peccata, aut pluribus aperiat, quam pænitens expreſſe conſenſit, vel ſi facultatem illam injuria aut fraude ab eo extorquet, falſo ei perſuadendo, illum teneri hanc concedere, aut quid ſimile. Item non ſufficit, quod teneatur concedere, ſi reipſa non concedat; nam nihilominus redderetur confeſſio odioſa.

Quæſt. II. *Quænam ſigilli ſecreto continentur?*

Reſp. Ea omnia, quæ per Confeſſionem deteguntur. ſcilicet omnia peccata tum mortalia, tam venialia, tam interna & occulta, quam externa & publica, eorumque circumſtantiæ: item tentationes, vitia, cupiditates, indiſpoſitio, imperfectiones, defectus naturales etiam inculpabiles, ſcrupuloſitas, & ignorantia pœnitentis; defectus natalium, peccatum complicis, materia ac objectum peccati; perſona quæ eſt objectum, cauſa, circumſtantia, vel occaſio peccati, aut aliter; item quæcumque a pœnitente dicta ſunt ad pleniorem peccatorum, conſcientiæ ac diſpoſitionis ſuæ manifeſtationem, ſive reipſa, ſive ex falſa ejus opinione ad eam manifeſtationem pertineant, vel utilia ſint, etiamſi ad alios, ſpectent; & alia quælibet, quæ pœnitens non vult, ut detegantur. Ratio eſt, quia revelatio quorumvis illorum redderet Confeſſionem odioſam, eum moleſtiam, vel infamiam, vel dedecus inferre nota ſit pœnitenti, præſertim cum multi neſciant diſcernere, quæ ſunt, ac debeant dici, aut omitti in Confeſſione. Immo juxta Conink, & alios, pœnitentis defectus, quos Confeſſarius ex ipſo modo confitendi colligere poteſt, cadunt ſub ſigillum, ita ut illud violet, ſi dicat, pœnitentem eſſe ſcrupuloſum, impertinentis, & næniis tempus conterere, eſſe moroſum, & his ſimilia. Nam hoc aptum eſſe reddere Confeſſionem odioſam, ideoque in praxi vitandum.

Quæſt. III. *Quomodo violatur ſigillum Confeſſionis?*

Reſp. Dupliciter. 1. Directe, revelando expreſſe aliquid ex ſola Confeſſione cognitum 2. Indirecte, aliquid dicendo aut faciendo, ex quo quis cognoſcere vel ſuſpicari poſſit, peccatum vel defectum pœnitentis aut aliorum, aut quævis per confeſſionem cognita, quibus pœnitenti, aut aliis pudor, moleſtia, dedecus, damnum, vel quodlibet gravamen ſequi poſſet; etiamſi audiens id aliunde ſciat. Quæ omnia reddunt Confeſſionem odioſam.

Hinc ſecretum Confeſſionis violat, 1. Qui dicit de aliquo etiam mortuo; quod commiſerit aliquod mortale, vel plura venialia, vel tale veniale in particulari, v. gr. mendacium. Non tamen qui dicit præciſe: Petrum ſibi confeſſum eſſe aliquid veniale indeterminate; nam hoc ex ipſo actu Confeſſionis patet: qui enim confitetur, hoc ipſo atteſtatur, ſe aliquando ſaltem veniale admiſiſſe. Sed ne hoc quidem dicendum eſt ob periculum ſcandali. Dixi: *Etiam mortuo*. Nam revelatio cognitorum ex Confeſſione, etiam poſt mortem pœnitentis redderet Confeſſionem valde oneroſam, ac odioſam; cum homines ſint valde ſolliciti, ne etiam poſt mortem infamentur.

2. Qui unum præ aliis, quos audivit, laudans dixit, eum ſola venialia admiſiſſe: nam inde alii facile in ſuſpicionem culpæ mortalis adducuntur.

3. Qui dicto vel facto peccatum pœnitentis aliis eſſe jam aliunde ſcientibus manifeſtat.

4. Qui dicit aliquod grave peccatum committi in tali Monaſterio, vel Capitulo. Nam hoc parit infamiam communitati, redditque Confeſſionem odioſam. Item qui dicit in loco illo, præſertim anguſto, ubi Confeſſiones audivit, eſſe multos fures, adulteros, luxurioſos, aut injuſtos &c. vel in tali loco (1) talia, & talia committi ſolere, & præſertim ſi hoc aliunde non conſtet, nec ſit publicum, Nam hoc infamiam loci, ſeu communitatis parit, quæ in ſingulos redundat.

5. Qui auditis paucorum Confeſſionibus, dicit, ſe tale peccatum audiviſſe, non nominata perſonam. Jam enim ſinguli ex illa relatione aliquid ſuſpicionis contra ſe patiuntur; vel qui peccata per Confeſſionem cognita ita narrant, ut audientes poſſit aliquo modo conjicere vel ſuſpicari, quinam ea commiſerint.

6. Qui dicit ſe non abſolviſſe talem; remiſiſſe ad tale tempus, vel ei dediſſe talem pœnitentiam, ex qua colligitur peccatum mortale ſaltem in genere; vel qui de Titio ſatis notorio dicit, eum ſua furta contritionem magna ſibi confeſſum eſſe.

7. Duo Confeſſarii, qui inter ſe colloquuntur de peccatis pœnitentis, etiamſi iis utrique eadem peccata confeſſa fuerit.

8. Qui alta voce, vel alio modo a circumſtantibus intelligibili, arguit pœnitentem: nam hoc ipſo indicat gravitatem materiæ quam audit.

9. Utendo notitia per Confeſſionem parta ſine licentia, & cum gravamine pœnitentis, vel cum ejus licentia, ſed extorta, nec ſponte data. Porro poteſt violari ſigillum non ſolum verbis, ſed etiam factis, & aliis ſignis, ut conſtat ex Conc. Later. citato.

Nota. 1. Quamvis non violet ſigillum, qui præciſe refert peccata in Confeſſione audita, perſonam & locum nullo modo deſignando, ſic ut audientes ne leviter quidem ſuſpicari poſſint, quinam ea commiſerint.

(1) *Declaratur id ex Bened. XIV. hac referente* (*lib*. 5. de Syn. c. 4. n. 3.) Cum olim Vicarius Generalis Tridentinus rogaverit Regulares oppidi Bulgarenſis, ut ſibi, adjecta ceteroquin ſevera lege ſecreti, quod ſe religioſe ſervaturum promittebat, manifeſtarent, quænam in genere eſſent graviora peccata, quæ eo in loco magis communiter committerentur, & Regulares Vicarii morem gerere abnuerint, quos tamen Vicarius urgere non deſinebat; re delata ad Sacram Congregationem Concilii, hæc die 19. Auguſti 1763. dixit: Regulares ad id cogi non poſſe, & monendum Vicarium, ut ab ejuſmodi interrogationibus abſtineret.

Digitized by Google

ſerint: tamen recte monent non eſſe dicendum: *Hæc peccata audivi in Confeſſione*. Quia audientes præſertim Laici, facile ſcandalizantur, ſuſpicantes violari ſigillum, & quandoque periculum eſt ne ex imprudentia lædatur ſigillum, & deveniatur in ſuſpicionem perſonæ. Immo hoc prohibitum eſſe a Conc. Lateran. cap. *Omnis*, niſi in neceſſitate petendi conſilium, docet Fagnanus. Quia Concilium ſolum permittit de peccato audito, abſque ulla expreſſione perſonæ, & caute conſulere ſub hac conditione: *Si prudentiori conſilio indigueris*: ergo extra hanc indigentiam id non licet.

Nota 2. Quamvis liceat Confeſſario loqui de rebus, quas aliunde novit, quia nihil cadit ſub ſigillum, niſi quod cognitum eſt ex Sacramentali Confeſſione, & fuit ex ea cognitum ſive immediate, ſive mediate; violat tamen ſigillum, ſi aliquid amplius vel certius affirmet, quam extra Confeſſionem novit.

Nota 3. In conſilio captando omittendæ ſunt circumſtantiæ loci, temporis, & aliæ inutiles, ne facile innoteſcat pœnitens. Quod ſi ſine periculo revelationis conſilium peti nequeat, tunc non licet petere ſine venia expreſſa pœnitentis.

Quæſt. IV. *An liceat Confeſſario loqui cum ipſo pœnitente de auditis in Confeſſione?*

Reſp. Non licet extra Confeſſionem abſque ejus expreſſa licentia, quam pœnitens tenetur dare, cum id neceſſe eſt ad ſupplendum aliquem defectum, vel errorem dedocendum. Ita S. Carolus in inſtruct. Confeſſar. Quia alias hoc moleſtam, & odioſam redderet Confeſſionem: nam pudorem injicit, & exprobrationem quamdam continere ſolet. At id omne, quod Confeſſionem odioſam ac moleſtam reddere poteſt, eſt graviter a Chriſto prohibitum.

Hanc licentiam cenſeri dari a pœnitente docet De-Lugo, quando ipſe interrogat, vel loquitur cum Confeſſario de aliquo, quod dixit in Confeſſione. Immo ſi ſtatim poſt impoſitam ſatisfactionem, ac datam abſolutionem Confeſſarius judicet aliquid addendum circa dicta in Confeſſionem, poteſt id facere, quamdiu pœnitens eſt in Confeſſionario. Quia id ſpectat ad complementum judicii Sacramentalis, quod adhuc cenſetur durare, & cujus actus ſunt abſolvere, punire, conſulere, monere, corrigere, ligare, & ſimilia, & quia moraliter non cenſetur extra Confeſſionem, quod in continenti dicitur in Confeſſionario. Item poteſt ſequentibus Confeſſionibus pœnitentem admonere de defectu aliquo in prioribus admiſſo, de negligentia ſe emendandi, de frequentia relapſuum &c., & uti notitia per priores Confeſſiones parta ad ſpecialia monita, ac fortiora remedia ſuggerenda. Quia loquitur in eodem foro Sacramentali, in quo Sacerdos ad bene curandum pœnitentem debet conſiderare etiam peccata præterita, quæ indicant paſſionem vehementem, vel conſuetudinem, vel aliquid aliud conſideratione dignum, ad melius cognoſcendum ſtatum pœnitentis: idque pertinet ad officium judicis, ac medici, quod tunc exercet. Et tunc agit, ut Dei vicarius, ac proinde poteſt uti notitia, quam ut talis habet.

Quod ſi pœnitens extra tribunal facultatem loquendi de re neceſſaria ad Confeſſionem pertinente deneget Confeſſario, juxta multos non licet eum monere. Nam tunc Confeſſarius revera loqueretur extra Confeſſionem, cum judicium jam moraliter finitum ſit. At eſt regula generalis, quod Confeſſarius de Confeſſione ſine licentia pœnitentis loqui non poteſt extra Confeſſionem. Et vero ſi ſigillum non obligaret ad non loquendum cum pœnitente in eo caſu, non eſſet neceſſitas petendi licentiam: nam licentiam pœnitentis non requiritur, niſi propter ſigillum; quam tamen neceſſitatem petitionis nemo negat. Quare licentia negata tacere debet Confeſſarius, & jam ſatisfecit ſuo muneri.

Quæſt. V. *An liceat extra Confeſſionem uti notitia per Confeſſionem acquiſita.*

Reſp. 1. Licet uti cum licentia expreſſa pœnitentis ſponte ab ipſo in ipſius vel alterius utilitatem data. Quia ratio ſigilli eſt, ne Confeſſio reddatur odioſa: at tunc non poteſt inde Confeſſio reddi odioſa, cum quiſque ſciat, ſuam ſibi relinqui libertatem concedendi, vel negandi licentiam, & eam pro arbitrio limitandi. Et tunc pœnitens ponit conditionem, qua poſita, præceptum divinum non obligat: nam ſolum erat præceptum non revelandi, nec utendi notitia illa ſine licentia expreſſa pœnitentis. Tenetur autem pœnitens permittere uſum illius notitiæ, quoties neceſſarius eſt ad bonum commune, ad tollendam occaſionem peccati, ad avertendum grave damnum ſpirituale vel temporale alicujus privati, & alia, quæ juſtitia vel caritas exigit: alioqui abſolutione indignus eſt.

Reſp. 2. Nunquam licet ſine expreſſa licentia uti tali notitia cum quavis directa aut indirecta revelatione cognitorum in Confeſſione, & ex qua oriri poſſit ſuſpicio uſus talis notitiæ. Quia quælibet revelatio etiam indirecta ſine expreſſa venia pœnitentis eſt violatio ſecreti Confeſſionis, & reddit Confeſſionem odioſam, & oneroſam.

Reſp. 3. Neque licet ſine expreſſa licentia uti tali notitia, cum qualicumque pœnitentis gravamine etiam temporali, etſi aliunde non injuſto, & ſecluſa quacumque revelatione, quamvis multo majus gravamen ejuſdem pœnitentis ex non uſu ſequeretur. *Prob.* 1. Ex decreto a Sac. Congreg. generalis Inquiſitionis auctoritate Innocentii XI. edito, & Romæ affixo, ann. 1682. quo prohibetur hæc propoſitio, & ejus praxis. *Scientia ex Confeſſione acquiſita uti licet, modo fiat ſine directa aut indirecta revelatione, & gravamine pœnitentis, niſi aliud multo gravius ex non uſu ſequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur. Addita deinde explicatione ſive limitatione, quod ſit intelligenda de uſu ſcientia ex Confeſſionem acquiſita cum gravamine pœnitentis, ſecluſa quacumque revelatione, atque in caſu, quo multo gravius gravamen ejuſdem pœnitentis ex non uſu ſequeretur. Hanc dictam propoſitionem, quatenus admittit uſum dicta ſcientia cum gravamine pœnitentis, etiam cum dicta explicatione ſive limitatione, præſenti decreto prohibent &c.* 2. Clemens VIII. & Urbanus VIII. prohibuerunt Regularibus, ne hac notitia utantur ad exteriorem gubernationem. 3. Quia ille omnis uſus notitiæ per Confeſſionem partæ illicitus eſt: qui ſi cognoſceretur a pœnitente eſſe licitus, redderet illi Confeſſionem odioſam: nam talis uſus a Sacramento averrit, & Chriſtus vetuit ne unquam redderetur odioſum. At

Digitized by Google

ſi pœnitens ſcirent, licere Confeſſario, ipſis non advertentibus, uti notitia Confeſſionis ad aliquid ipſis grave ac moleſtum, redderetur illis Confeſſio odioſa, & ſemper ad timerent. Et vero ſi non licet uti notitia cum gravamine aliquo pœnitentis, advertentis talem uſum, nec etiam licet, quamvis is non advertat: ſi enim antecedenter pœnitens ſciret, poſſe Confeſſorem uti occulte illa notitia contra pœnitentem, hic avocaretur non minus, ſed potius magis a Confeſſione peccati, quam ſi ſciret, non poſſe tale quid facere, advertente ipſo pœnitente. Nam magis lædunt illa, quorum cauſa ignoratur, quam illa quorum cauſas ſcimus, quibus facilius poſſumus adhibere remedium per cauſam contrariam, ut notat Delugo.

Nec obſtat, quod tum nulla eſſet revelatio Confeſſionis. Quia ſigillum obligat Confeſſorem non ſolum ad non revelandum peccatum pœnitentis, ſed etiam ad vitandum id omne extra Confeſſionem, quod eam redderet odioſam, & difficilem pœnitentibus; & ad continendam taliter notitiam illam, ut nunquam poſſit adhiberi contra ipſum pœnitentem expreſſe non conſentientem. Sic peccat contra ſigillum, qui cum pœnitente loquitur de peccato ejus, licet nihil prorſus revelet. Ratio enim, & obligatio ſigilli eſt, ne confeſſio difficilior, gravior ac moleſtior reddatur, & ſic odioſa fiat, & homines ab ea deterreantur. Unde ſcientia ex Confeſſione parta perinde ſe habet, ac ſi non eſſet, in ordine ad omnem uſum, qui Confeſſionem difficiliorem, ſeu moleſtiorem redderet.

Hinc non licet Confeſſario pœnitentem ſecreto punire, male habere &c. Item Rituale Tullenſe monet, ne Parochus deneget teſtimonium bonæ vitæ, & probitatis ei, cujus vita exterius eſt recte inſtituta, ſed quem ex Confeſſione ſcit eſſe improbum, vel benedictionem nuptialem iis, quos ex ſola Confeſſione ſcit contraxiſſe impedimentum dirimens ob crimen; ne moneat parentes, ut diligenter invigilent filiæ, cujus libidinem ex ſola Confeſſione novit; ne amoveat Vicarium, ludi magiſtrum &c. a ſuo munere ob crimina ex ſola Confeſſione nota.

Reſp. 4. Ex communi ſententia, licitus eſt uſus notitiæ ex Confeſſione acquiſitæ, qui ſit ſine ullo pœnitentis gravamine, & ſine qualicumque revelatione tum directa tum indirecta cognitorum in Confeſſione, nec poteſt reddere Confeſſionem difficiliorem, & odioſam. Quia Chriſtus, illum ſolum uſum prohibuit, qui redderet Confeſſionem magis oneroſam ac difficilem pœnitenti, & ab illa fideles averteret, cum obligatio ſigilli a Chriſto impoſita ſit, ne Confeſſio redderetur magis gravis ac moleſta pœnitentibus, quam per ſe ſit.

Hinc licet Confeſſario ſæpius orare pro pœnitente, conſulere libros, imo & doctores ſuper peccatis in Confeſſione auditis, emendare ſuam negligentiam, vel nimiam ſeveritatem, quam ex Confeſſione intelligit aliis nocere &c. modo non detur occaſio ſuſpicandi pœnitenti, vel aliis. Item licet fugere locum, ubi inſidias ſibi parari; & abſtinere a ſacrificio, in quo necandum ſe veneno didicit ex Confeſſione, modo præter pœnitentem nemo advertere poſſit, id fieri ex uſu notitiæ per Confeſſionem partæ. Quia hoc non poteſt ullum gravamen afferre pœnitenti, nec reddere Sacramentum odioſum, nec revelare Confeſſionem. Secus, ſi alter inde colligat, pœnitentem iſta declaraſſe, ac ideo ei ſuccenſeat, & noceat.

Reſp. 5. Confeſſarius cum licentia expreſſa pœnitentis debet uti notitia peccati complicis vel alterius, ex ſola Confeſſione parta, quando neceſſe eſt ad impediendum grave damnum ſpirituale, vel etiam temporale injuſtum pœnitentis, vel ipſius complicis, vel aliorum, ita ut nequeat impediri, niſi Confeſſarius moneat prudenter ipſum reum, vel ſuperiorem tamquam patrem. Nam tunc nec violatur ſigillum, nec fit injuria complici, & tenemur ex caritate impedire malum proximi, cum ſine peccato, & gravi incommodo poſſumus. Sed tunc Confeſſarius hortetur pœnitentem, ut extra Confeſſionem alienum peccatum ei aperiat, ut tanto liberius peccati notitia uti poſſit, & dicere correpto ſe illud extra Sacramentum accepiſſe, ne illi id odioſum ſit.

Porro nec Confeſſarius facile pœnitenti alios accuſanti, præſertim feminæ credat, nec onus monendi in ſe ſuſcipiat ſine neceſſitate. Nam ſæpe vel ex malitia, vel ex errore innocentes accuſantur.

Quæſt. VI. *Quid reſpondere debet Confeſſarius, dum interrogatur de cognitis in confeſſione?*

Reſp. 1. Confeſſarius de his interrogatus etiam a judice, debet ſecundum aliquos dicere, quæſtionem eſſe injuſtam & ſacrilegam, ad quam nefas ſit reſpondere. Sed quia id plerumque non ſufficit ad tollendam omnem ſuſpicionem, & alii docent, eum debere ſimpliciter affirmare, etiam cum juramento, ſi opus ſit, ſe neſcire pœnitentem tale ſcelus commiſiſſe. Nec tunc utitur æquivocatione, aut reſtrictione; nec mentitur; quis reſpondet in ſenſu interrogationis, inquit Delugo: interrogatio enim eſt, aut debet eſſe, an ſciat peccatum ea ſcientia, quæ humani convictus legibus ſubjicitur, & deſervire poſſit ad illud dicendum, de qua ſcientia interrogant homines, & de illa intelligi poteſt reſponſio. *Homo* (inquit S. Tho. in 4. diſt. 21. qu. 3. art. 1. ad 3.) *Non adducitur in teſtimonium, niſi ut homo; & ideo abſque laeſione conſcientiæ poteſt jurare, ſe neſcire, quod ſcit tantum ut Deus*, id eſt, ut Dei vices ſpecialiter agens. Et S. Anton. 3. par. tit. 17. cap. 22. ait: *Si non poteſt alio modo declinare iniquum judicium, poteſt reſpondere: Nihil inde ſcio, quia ſubintelligitur, ut homo; & nihil ſcio etiam per confeſſionem, quod intelligitur tibi revelandum.* Alii dicunt, iſtam reſponſionem, *Neſcio*, in talibus circumſtantiis apud prudentes nihil aliud ſignificare, quam me nihil ſcire, quod ſubjiciatur humani convictus legibus. Nam notitia rerum ex confeſſione ſacramentali hauſta, non eſt ſcientia naturalis ordinis, quam quis habeat ut homo, & quæ pertineat ad uſum humani convictus ac ſocietatis, quæ inter homines per mutuum ſermonem fovetur; quare humanæ ſocietatis legibus nullatenus ſubjicitur. Malitia autem propria mendacii in eo potiſſimum poſita eſt, quod per illud peccetur contra leges humanæ, ſeu rationalis ſocietatis.

Si autem judex quærat; num confeſſionem Petri audieris; reſpondere debes te audiviſſe. At ſi quærat, num tale peccatum confeſſus fuerit, reſpondere debes, ſecundum aliquos, iſtam interrogationem eſſe injuſtam, impiam, & reſponſo indignam: ſecundum alios, te nihil tale audiviſſe, ſcilicet auditione eorum, quæ licet revelare, velut hominem.

Reſp. 2. Confeſſarius interrogatus an pœnitentem

as.

Digitized by Google

abſolverit; reſpondere debet, ſe officio functum eſſe, non autem abſolviſſe; alioqui enim id affirmans de uno & non de altero, indicaret denegatam abſolutionem; & ſic indirecte revelaret pœnitentis indiſpoſitionem, aut peccatum reſervatum: quare eadem debet eſſe reſponſio pro omnibus pœnitentibus, quos abſolvit, & quos non abſolvit. Hinc dum danda ſunt teſtimonia confeſſionis auditæ, debet Confeſſarius teſtari ſolum ſe audiviſſe confeſſionem talis.

Porro etſi regulariter ita reſpondendum ſit, non poteſt tamen damnari confeſſarius, qui dicit, ſe aliquem abſolviſſe, quando nullum eſt periculum pro aliis, quia hoc nullo modo eſt contra ſigillum, nec poteſt reddere confeſſionem odioſam. Quod ſi Sacerdos vocetur in jus a pœnitente, ut rationem reddat denegatæ abſolutionis, teſtari debet, ſe nullum in hac exigenda ratione ſuperiorem agnoſcere præter Deum.

Quæſt. VII. *Ex qua confeſſione contrahitur obligatio ſigilli?*

Reſp. Contrahitur ex omni & ſola confeſſione Sacramentali. Confeſſio autem cenſetur ſacramentalis in ordine ad inducendam obligationem ſigilli, quæ ea intentione ſe accuſandi ſecundum inſtitutionem Chriſti, in ordine ad abſolutionem aliquando obtinendam, fit ei, qui bona fide creditur judex legitimus, etiamſi non ſequatur vera abſolutio, quavis de cauſa. Hoc enim neceſſarium eſt ad ſecuritatem Sacramenti.

Hinc ſigillum obligat, 1. Etiamſi confeſſio facta ſit Laico, vel Sacerdoti non approbato, quem pœnitens bona fide putat eſſe Sacerdotem, & legitimum judicem. Nam defectus hujus obligationis cederet in detrimentum confeſſionis validæ, quæ inde minus ſecura redderetur, propter periculum, ne quis malitioſe fingat ſe Sacerdotem approbatum, aut ſe eſſe putet, cum non ſit. 2. Etiamſi Sacerdos non habeat intentionem conficiendi Sacramentum & abſolvendi. Alioqui pœnitentes poſſent facile decipi, & metus hujus deceptionis multos deterreret a confeſſione, obeſſetque ſecuritati Sacramenti. 3. Etiamſi pœnitens confiteatur, ſine contritione, & voluntate recipiendi abſolutionem; ſed tamen cum intentione ſe Sacerdoti tamquam Dei miniſtro ſubjiciendi, & accuſandi, vel ut ab eo aliquo modo adjuvetur, & dirigatur in ordine ad id quod deeſſe judicat, ut poſſit abſolutionem aliquando obtinere. Nam ex communi ſententia, talis confeſſio quoad effectum inducendi ſigillum, eſt Sacramentalis, licet non ſufficiat ad valorem Sacramenti.

E contra non contrahitur obligatio ſigilli ex confeſſione, quæ fit ſolum ea intentione irridendi, decipiendi, vel inducendi confeſſarium in peccatum; aut ſi extra tribunal quis dicat, ſe, id quod narraturus eſt, committere ſigillo confeſſionis. Quia obligatio ſigilli eſt annexa ſoli confeſſioni inſtitutæ a Chriſto, vel et cujus revelatio in confeſſioni a Chriſto inſtitutæ detrimentum cederet.

Hinc oritur ſolum obligatio ſecreti naturalis ex eo quod aliquis committens ſecretum Sacerdoti, dicat ſe illud et committere ſub ſecreto confeſſionis & Sacerdos ſic admittat. S. Thom. in 4. diſt. 32. qu. 3. art. 1. qu. 3. ad 2. Nam ſecretum confeſſionis religioſum, ſoli confeſſioni proprium eſt. Addit Sylvius, hanc admiſſionem non carere irreverentia Sacramenti, cum nullum arcanum poſſit ſecreto confeſſionis æquiparari.

Quæſt. VIII. *Quinam contrahunt obligationem ſigilli?*

Reſp. Ii omnes, qui immediate vel mediate, licite vel illicite habent ex confeſſione Sacramentali notitiam rei cadentis ſub ſigillum. Nam ii omnes tenentur ſecreta ſervare ea, quorum revelatio redderet confeſſionem oneroſam ac odioſam, & ab ea homines deterreret. At ſi homines ſcirent, aliquos tales poſſe aliqua ex confeſſione cognita revelare, averſarentur confeſſionem, & ab ea averterentur. Præterea *cum quid prohibetur, prohibentur omnia quæ ſequuntur ex illo*, regul. jur. 39. in 6. & res cum onere ſuo tranſit ad quoſcumque pervenit. Igitur ſecuritas ac reverentia Sacramento debita exigit, ut quævis notitia per confeſſionem ſolam quovis modo parta nunquam poſſit communicari ſine expreſſa licentia pœnitentis, ne Sacramentum reddatur difficilius & odioſum.

Hinc obligatione ſigilli tenentur, 1. Ipſe confeſſarius etiam fictus, ſed per errorem legitimus exiſtimatus: nam confeſſio tunc ex intentione pœnitentis eſt ſacramentalis. 2. Ii omnes, qui peccatum pœnitentis, dum confitetur, audierunt, ſive culpabiliter, propius accedendo animo audiendi (quod eſt mortale ob injuriam gravem illatam Sacramento & pœnitenti) ſive inculpate & præter voluntatem. 3. Superior, a quo extra Sacramentum petitur facultas abſolvendi a caſu reſervato. 4. Interpres, ut organum medium, per quod facta eſt confeſſio. 5. Qui per examen diſponit alium ad confeſſionem, & qui conſulitur, an & quomodo hoc vel illud tenetur confiteri, quamvis alteri ſit confeſſus. 6. Is qui conſulitur a Confeſſario, etiam cum licentia pœnitentis: alioqui valde odioſum & grave eſſet pœnitentibus concedere facultatem conſulendi alium, (quod ſæpe neceſſarium eſt ad bonum pœnitentis, & rectam Sacramenti adminiſtrationem,) ſi ille alius non obligaretur ſigillo. Item is, cui Confeſſarius pœnitentem manifeſtavit ex conſenſu pœnitentis. 7. Ii omnes, qui aliquid didicerunt etiam mediate ab ipſo Confeſſario, aut quovis alio ad ſigillum obligato. 8. Qui peccata pœnitentis in charta deſcripta legit, dum pœnitens ex ſcripto confitetur: is enim ſe habet, ut ille qui furtim audit confitentem. Qui autem ante, vel poſt, & extra confeſſionem chartam peccata continentem reperit, peccat graviter ſi legat, & ſecundum multos obligatur ſigillo: quia peccata in charta ſcripta ordinantur ad confeſſionem ſacramentalem rite perficiendam; idque ut favorabilius Sacramento tenendum eſt.

Quæſt. IX. *An pœnitens etiam obligatur ſigillo reſpectu Confeſſarii?*

Reſp. Neg. Quia obligatio ſigilli eſt ſolum in favorem pœnitentis, ut ſecure ac confidenter peccata ſua & conſcientiam aperiat, ſicut tenetur ſecundum inſtitutionem Chriſti: non autem in favorem Confeſſarii, qui non tenetur ex inſtitutione Chriſti peccata ſua pœnitenti aperire; & ſic non eget obligatione ſigilli circa ea, quæ debet dicere pœnitenti.

Pœnitens tamen habet obligationem ſecreti naturalis circa ea, quæ revelare nequit ſine injuſto damno

Con-

Digitized by Google

Confeſſarii, aut contra rationabilem ejus voluntatem: *Propter quod peccant*, inquit Gerſon. in Regul. moral. regul. 134. *ſi non excuſat eos ignorantia, illi, qui pœnitentias ſuas, & ea quæ Sacerdos eis dixit, paſſim dicunt, & qui etiam ſuper hoc inquirunt, quoniam talia per indirectum cauſſant aliquando irriſionem Sacerdotis, aut confeſſi culpam.* At ſi Confeſſarius aliquid dixerit, vel fecerit, quod vergat in damnum commune, vel privatum, ut ſi hæreſim doceat, ſi ſollicitet ad turpia, vel ſi exiſtat aliud grave periculum ruinæ ſpiritualis, ſive Confeſſarii, ſive alterius, pœnitens tenetur ex lege caritatis iſta denuntiare Prælato, ſi aliter malum certo impedire nequit. Immo Gregor. XV. Bulla 34. præcipit pœnitentibus, ut denuntient Inquiſitoribus, vel locorum Ordinariis Confeſſarios, qui perſonas quaſcumque *ad inhoneſta, ſive inter ſe, ſive cum aliis quomodolibet perpetranda, in actu ſacramentalis confeſſionis, ſive antea, vel poſt immediate, ſeu occaſione, vel prætextu confeſſionis hujuſmodi etiam ipſa confeſſione non ſecuta, ſive extra occaſionem confeſſionis in confeſſionario, aut in loco quocumque, ubi confeſſiones ſacramentales audiantur, ſeu ad confeſſionem audiendam electo, ſimulantes ibidem confeſſiones audire, ſollicitare, vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos & inhoneſtos ſermones, ſive tractatus habuerint.* Mandatque omnibus Confeſſariis, ut pœnitentes, quos noverint, fuiſſe ab aliis modo ſupra dicto ſollicitatos, moneant de obligatione eos denunciandi. Unde ad hoc tenentur omnes, ubi hoc decretum viget; imo & alii, ſi aliqui iſti nefarii Confeſſarii prævideantur non emendandi; nam tunc lex caritatis erga illos & alios ſeducendos obligat ad tale crimen impediendum hac denuntiatione, ſi non adſit alia via efficax.

✠ APPENDIX

De Sollicitatione.

IN tractatu de Pœnitentia nihil Auctor habet de pœnis, quibus Confeſſarii ſubjiciuntur, qui pœnitentes ad inhoneſta, & turpia ſollicitaverint, deque obligatione pœnitentium, qua tenentur Confeſſarios ſollicitantes denuntiare Inquiſitoribus, vel Ordinariis, ſive eorumdem Vicariis. Quamobrem, cum editæ hac de re a Romanis Pontificibus Conſtitutiones, a SS. D. N. Benedicto XIV. confirmatæ, & ampliatæ ſint, Conſt. quæ incipit, *Sacramentum Pœnitentiæ* vol. 1. Bullar. p. 50. eumque hæc Conſtitutio regula eſſe debeat Confeſſariis in hujuſmodi materia, integram referemus. Quo autem clarior res ſit, & ut facilius Sacerdotes, quæ ſunt ibi conſtituta, memoriæ mandare, iiſque uti valeant, ad dignoſcendum, quibus in caſibus Confeſſarii ſollicitationis ſint rei, ac pœnitentes ad denuntiandum obligentur; Notas eidem Conſtitutioni ſubjiciemus, particulas ſingulas diſtincte exponemus, atque ad particulares caſus applicabimus.

✠ CONSTITUTIO

BENEDICTUS EPISCOPUS &c.

„ SAcramentum Pœnitentiæ, ſecundam poſt naufragium deperditæ gratiæ, tabulam Sancti Patres apte nuncuparunt. Nos licet immerentes ad univerſi Dominici gregis curam ſuperna diſpoſitione vocati, omne ſtudium, & Paſtoralem ſollicitudinem adhibere tenemur, ne quod poſt amiſſam Baptiſmi innocentiam datum eſt divina benignitate perfugium, per Dæmonum fraudem, & hominum Dei beneficiis perverſe utentium malitiam, naufragii, ac miſeris peccatoribus luctuoſum evadat exitium, & quod in ſalutem, & curationem Animarum, a Deo, qui dives eſt in miſericordia, inſtitutum eſt, execrabili ſceleſtorum quorumdam Sacerdotum improbitate, in eorum perniciem, atque interitum vertatur."

„ §. 1. Dudum quidem a fel. record. Gregorio Papa XV. Prædeceſſore noſtro per ſuas litteras in forma Brevium ſub datum Romæ apud San. Mariam Majorem die xxx. Auguſti MDCXXII. Pontificatus ſui anno ſecundo, ſapienter proviſum fuit contra quoſcumque Sacerdotes audiendis confeſſionibus deputatos, ad turpia, & inhoneſta ſollicitantes; & deinceps ſucceſſivis temporibus, ad earum litterarum interpretationem, ac declarationem, plura ſubinde a Congregatione Venerabilium Fratrum Noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium adverſus hæreticam pravitatem generalium Inquiſitorum ſub die xi. menſis Februarii Anni Domini MDCLXI. prodierunt Decreta, & a record. mem. Alexand. PP. VII. pariter Prædeceſſore Noſtro in Congreg. Generali Sanct. Romanæ Univerſalis Inquiſitionis die xxiv. Septem. MDCLXV. coram eo habita inter alias ab Evangelica veritate, & Sanctorum Patrum doctrina alienas; & diſſonas propoſitiones, ſexta videlicet, & ſeptima, huc revocandæ, damnatæ, & prohibitæ fuerunt, Nos itaque mature perpendentes quanti momenti ſit ad æternam animarum ſalutem ea ubique exacte obſervari; & quanti ad infirmas oves curandas, & decorem Sanctæ Eccleſiæ Dei retinendum, interſit, ne aliqui Sacerdotes Pœnitentiæ Sacramento nefarie abutentes, Pœnitentibus pro curatione vulnus, pro pane lapidem, pro piſce ſerpentem, pro medicina venenum porrigant, ſed animo ſecum recolentes ſe a Chriſto Domino Præſides, & Judices animarum conſtitutos, ea ſanctitate, quæ ſublimitati, dignitati muneris convenit, tam venerandum Sacramentum adminiſtrent: Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione Noſtra, præfatas literas hujuſmodi, ac omnia, & ſingula decreta prædicta ad illarum interpretationem, & declarationem emanata, Apoſtolico tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illiſque omnibus, & ſingulis inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus: Atque etiam, quatenus opus ſit, denuo committimus, & mandamus omnibus hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, & Locorum Ordinariis omnium Regnorum, Provinciarum, Civitatum, Dominiorum, & Locorum univerſi Orbis Chriſtiani, in ſuis reſpective Diœceſibus, ut diligenter, omnique humano reſpectu poſtpoſito, inquirant, & procedant contra omnes, & ſin-

Digitized by Google

ſingulos Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares quomodolibet exemptos, ac Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectos, quorumcumque Ordinum, Inſtitutorum, Societatum, & Congregationum, & cujuſcumque Dignitatis, & Præeminentiæ, aut quovis Privilegio, & Indulto munitos, qui aliquem Pœnitentem, quæcumque perſona illa ſit, vel in actu Sacramentalis Confeſſionis, vel ante vel immediate poſt confeſſionem, vel occaſione, aut prætextu confeſſionis, vel etiam extra occaſionem confeſſionis in Confeſſionali, ſive in alio loco ad confeſſiones audiendas deſtinato, aut electo, cum ſimulatione audiendi ibidem confeſſionem, ad inhoneſta, & turpia ſollicitare, vel provocare, ſive verbis, ſive ſignis, ſive nutibus, ſive tactu, ſive per ſe ſcripturam, aut tunc, aut poſt legendam, tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones, vel tractatus temerario auſu habuerint; & quos in aliquo ex hujuſmodi nefariis exceſſibus culpabiliter repererint, in eos pro criminum qualitate, & circumſtantiis, ſevere animadvertant, per condignas pœnas, juxta memoratam Gregorii Prædeceſſoris Noſtri Conſtitutionem, quam hic de verbo ad verbum pro inſerta haberi volumus: Dantes etiam, ſi opus ſit, & rurſus concedentes facultatem, ne delictum tam enorme, & Eccleſiæ Dei injurioſum remaneat, ob probationum defectum, impunitum, jam alias in præfata Conſtitutione tributam, procedendo cum Teſtibus etiam ſingularibus, dummodo præſumptiones, indicia, & alia adminicula concurrant."

„ §. 2. Meminerint præterea omnes, & ſinguli Sacerdotes ad confeſſiones audiendas conſtituti, teneri ſe, ac obligari, ſuos Pœnitentes, quos noverint fuiſſe ab aliis, ut ſupra, ſollicitatos, ſedulo monere, juxta occurrentium caſuum circumſtantias, de obligatione denuntiandi Inquiſitoribus, ſive Locorum Ordinariis prædictis, Perſonam, quæ ſollicitationem commiſerit, etiamſi Sacerdos ſit, qui juriſdictione ad abſolutionem valide impertiendam careat, aut ſollicitatio inter Confeſſarium, & Pœnitentem mutua fuerit, ſive ſollicitationi pœnitens conſenſerit, ſive conſenſum minime præſtiterit, vel longum tempus poſt ipſam ſollicitationem jam effluxerit, aut ſollicitatio a Confeſſario, non pro ſe ipſo, ſed pro alia perſona peracta fuerit. Caveant inſuper diligenter Confeſſarii, ne Pœnitentibus, quos noverant jam ab alio ſollicitatos, ſacramentalem abſolutionem impertiant, niſi prius denunciationem prædictam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti judici, vel ſaltem ſe, cum primum poterunt, delaturos ſpondeant, ac promittant."

„ § 3. Et quoniam improbi quidam homines reperiuntur, qui vel odio, vel ira, vel alia indigna cauſſa permoti, vel aliorum impiis ſuaſionibus, aut promiſſis, aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo inducti, tremendo Dei judicio poſthabito, & Eccleſiæ auctoritate contempta, innoxios Sacerdotes apud Eccleſiaſticos Judices falſo ſollicitationis inſimulant: Ut igitur tam nefaria audacia, & tam deteſtabile facinus meita magnitudine pœnæ coerceatur, quæcumque perſona, quæ execrabili hujuſmodi flagitio ſe inquinaverit, vel per ſe ipſam innocentes Confeſſarios impie calumniando, vel ſcelerate procurando, ut id ab aliis fiat, a quocumque Sacerdotes quovis privilegio, auctoritate, & dignitate munito, præterquam a Nobis, Noſtriſque Succeſſoribus, niſi in fine vitæ, & excepto mortis articulo, ſpe abſolutionis obtinendæ, quam Nobis, & Succeſſoribus prædictis reſervamus, perpetuo careat."

„ §. 4. Demum magnopere cupientes a Sacerdotalis Judicii & Sacri Tribunalis ſanctitate omnem turpitudinis occaſionem, & Sacramentorum contemptum, & Eccleſiæ injuriam longe ſubmovere, & tam exitioſa hujuſmodi mala prorſus eliminare, & quantum in Domino poſſumus, animarum periculis occurrere, quas ſacrilegi quidem dæmones potius, quam Dei Miniſtri, loco eas per Sacramentum Creatori ſuo, ac noſtro reconciliandi, majori peccatorum male onerantes, in profundum iniquitatis barathrum nefarie ſubmergunt, non nullorum Venerabilium Fratrum Noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & aliquorum in Theologia Magiſtrorum conſilio deſuper adhibito, accedentibus quoque iteratis plurium Epiſcoporum ſupplicationibus, hac Noſtra in perpetuum valitura ſanctione, quemadmodum a pluribus Epiſcopis per Synodales ſuas Conſtitutiones jam factum eſſe novimus, omnibus, & ſingulis Sacerdotibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus cujuſcumque Ordinis, ac Dignitatis, tametſi alioquin ad confeſſiones excipiendas approbatis; & quovis Privilegio & Indulto, etiam ſpeciali expreſſione, & ſpecialiſſima nota, & mentione digno, ſuffultis, Auctoritate Apoſtolica, & Noſtræ poteſtatis plenitudine interdicimus, & prohibemus, ne aliquis eorum extra caſum extremæ neceſſitatis; nimirum in ipſius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui confeſſarii munus obire poſſit, Confeſſionem Sacramentalem perſonæ complicis in peccato turpi, atque inhoneſto, contra ſextum Decalogi præceptum commiſſo, excipere audeat, ſublata propterea illi ipſo jure quacumque auctoritate, & juriſdictione ad qualemcumque perſonam ab hujuſmodi culpa abſolvendam, adeo quidem, ut abſolutio, ſi quam impertierit, nulla, atque irrita omnino ſit, tamquam impertita a Sacerdote, qui juriſdictione, ac facultate ad valide abſolvendum neceſſaria privatus exiſtit, quam ei per præſentes has noſtras adimere intendimus; & nihilominus, ſi quis Confeſſarius ſecus facere auſus fuerit, majoris quoque excommunicationis pœnam, a qua abſolvendi poteſtatem Nobis ſolis, Noſtriſque Succeſſoribus dumtaxat reſervamus, ipſo facto incurrat."

„ §. 5. Declarantes etiam, & decernentes, quod nec etiam in vim cujuſcumque Jubilæi, aut etiam Bullæ, quæ appellatur Cruciatæ Sanctæ, aut alterius cujuslibet Indulti, confeſſionem dicti complicis hujuſmodi quiſquam valeat excipere, eique ſacramentalem abſolutionem elargiri; cum ad hunc effectum, & in hoc caſu, nullus Confeſſarius, utpote qui in hujuſmodi peccati, & Pœnitentia genere, juriſdictione, ut præfertur, careat, & abſolvendi facultate a Nobis privatus exiſtat, habendus ſit pro Confeſſario legitimo, & approbato. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, præſertim, quæ nuncupantur Cruciatæ Sanctæ, vel Jubilæi Univerſalis, & plenarii, necnon quibuſvis Eccleſiarum, & Monaſteriorum, & Ordinum quorumlibet, quorum ipſi Sacerdotes fuerint, etiam juramento, con-

confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis, & Conſuetudinibus, Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis clauſulis, & decretis, etiam motu proprio, aut alias quomodolibet conceſſis, etiam iteratis vicibus approbatis, & innovatis, quibus omnibus, eorum tenores præſentibus pro expreſſis habentes hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque."

" § 6. Volumus denique, ac præcipimus, ut omnes Locorum Ordinarii, tam præſentes, quam futuri pro tempore exiſtentes, in approbatione Confeſſariorum, tam prædictam Conſtitutionem Gregorii Prædeceſſoris, quam præſentem hanc Noſtram, ab omnibus Sacerdotibus approbandis attente legi, & accurate obſervari curent, moneantque eos in Domino, atque hortentur, ut Sacrum Miniſterium ipſorum fidei commiſſum ſumma animi innocentia, morum puritate, judicii integritate peragant, exhibeantque ſemetipſos, ut Miniſtros Chriſti, & Diſpenſatores Myſteriorum Dei; Memores præterea ſint, ſe locum tenere, ac vices obire Summi, atque æterni Sacerdotis, qui ſanctus, innocens, impollutus, per Spiritum Sanctum, ſemetipſum obtulit immaculatum Deo, ut emundaret conſcientiam noſtram ab operibus mortuis ad ſerviendum Deo viventi. Sedulo igitur ſtudeant diligenterque caveant; ne quærentibus, & pulſantibus eorum culpa Cælum claudatur; ne deperditæ oves ad Ovile Dominicum redire properantes, eorum manibus ferarum dentibus dilaniandæ tradantur; ne prodigi Filii egentes, & faucii, ad cæleſtem Patrem revertentes, nefaria eorum improbitate, gravioribus peccatorum vulneribus, dum adhuc in via ſunt, confodiantur.

" § 7. Ut autem præſentes Litteræ ad omnium notitiam facilius deveniant, & nemo illarum ignorantiam allegare valeat, volumus illas, ſeu earum exempla ad valvas Eccleſiæ Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæque Generali in Monte Citatorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris eſt, affigi, & publicari, ſicque publicatas, & affixas, omnes, & ſingulos, quos illæ concernunt, perinde arctare, & afficere, ac ſi unicuique eorum nominatim, & perſonaliter intimatæ fuiſſent: utque ipſarum præſentium Litterarum tranſumptis, ſeu exemplis etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus Perſonæ in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides, tam in judicio, quam extra illud, ubique adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ."

" §. 8. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Noſtræ voluntatis, ſanctiones, præcepti, mandati, & derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ 1741. Kalendis Junii, Pontificatus Noſtri an. 1."

NOTÆ.

1. In hac Conſt. num. 1. approbantur, & confirmantur, cum aliorum Romanorum Pontificum *litteræ*, tum etiam *& ſingula decreta ad illarum interpretationem, & declarationem emanata.*

2. Confeſſarios vero pœnitentes ad inhoneſta ſollicitantes Inquiſitoribus Hæreticæ pravitatis, tamquam hæreſeos ſuſpectos denunciandos eſſe, ſtatuere Paulus IV. 16. Aprilis 1561. Pius IV. 6. April. 1564. Clem. VIII. 3. Dec. 1592. & Paulus V. 1608. Horum vero Pontificum Conſtit. quæ pro Regnis duntaxat Hiſpaniæ, Portugalliæ, & Algarbiorum editæ fuerunt, Gregor. XV. ea, quæ incipit: *Univerſi Dominici Gregis*, ad fideles omnes extendit, atque ampliavit, quippe conſtituit, denunciare quoque oportere Sacerdotes, qui ſive in Confeſſionali, ſive in loco ad confeſſiones audiendas deſtinato, Confeſſionem ſimulantes, ad inhoneſta ſollicitaverint, ſive inhoneſtos ſermones habuerint, vel turpia tractaverint, præcepitque, ut Confeſſarii pœnitentes de denunciandi obligatione monerent.

3. Decreta ſupremæ Inquiſitionis, quæ Benedictina Conſtitutione confirmantur, & quæ regulas certas exhibent pro ſolvendis in hujuſmodi materia caſibus, referuntur a Laurentio Cozza in dubiis ſelectis circa ſollicitationem. Is itaque pag. 19. ait, *Paulum V. ſub die 29. Novemb. 1612. declaraſſe, quod etiam ex vi Conſtitutionis Pii IV. comprehenderentur ſollicitantes maſculos: & ita reſcripſiſſe Cardinalem Merlinum an. 1613. ſub die 28. Februarii ad Petrum Caſtillo Inquiſitorem Generalem Luſitaniæ.* Pag. 40. in Congreg. Generali Supremæ Inquiſitionis die 11. Februarii 1662. declaratum fuiſſe improbabilem opinionem, quæ aſſerit, denunciandum non eſſe Confeſſarium, qui chartam ad venerem provocantem mulieri domi legendam tradiderit. Pag 62. in eadem Congregatione improbatam fuiſſe opinionem, quæ ab onere denunciandi pœnitentem eximit, *ſi cum Confeſſario convenerit in ſimulatione confeſſionis, ut liberius de rebus inhoneſtis tractarent.* Pag. 65. ex decreto ejuſdem Congreg. 25. Julii 1624. mulierem quæ ſollicitanti Sacerdoti conſenſerit, non teneri in denunciatione ad conſenſum ſuum aperiendum; teneri tamen ad denunciandum, etiamſi ipſa prius ſollicitaverit, & ad conſenſum ipſa traxerit Confeſſarium. Pag. 32. die 21. Februarii 1661. improbatam fuiſſe opinionem illorum, qui contendebant, non eſſe denunciandos Sacerdotes, qui propter alterius ſollicitationem abjuraverint. Pag. 174. deciſum fuiſſe 17. Novembris 1624. *Confeſſarios ſollicitatos non eſſe cogendos ad denunciandos ſeipſos.* Iis addimus ſequens Pauli V. decretum 10. Julii 1614. *In Generali Congr. S. R. Inq. habita in Palatio Apoſtolico coram SS. D. N. Paulo divina Providentia Papa V. &c. facta relatione, quod multi Confeſſarii tractant cum mulieribus in Confeſſionali, extra occaſionem* confeſſionis, de rebus inhoneſtis; *SS. decrevit, ut contra hujuſmodi Confeſſarios procedatur in Sancto officio*: & aliud coram Alexandro VII. 8. Julii 1660. quo decernitur, *teneri* pœnitentem ad denunciandum, *etiamſi nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmiſſa fuerit*: atque etiam illud, quo ac

Ju-

Digitized by Google

Julii 1628. definitum fuit *mulierem ſollicitatam teneri ad denunciandum, etiam ſi ſciret ſponte ſollicitantem comparuiſſe*. Rurſus die 22. Januarii 1727. Sac. Cong. S. Offic. reſpondens dubiis propoſiti a P. Carolo Joſepho Spediæ Præfecto Miſſionum in America, decrevit, mulieres ſollicitatas non teneri ad denunciationem, ſi Miniſtri Inquiſitionis, & Vicarii Epiſcopi in longinquis Regionibus degentes, ſine gravi incommodo, adiri nequeant. Die 11. Maji 1707. eadem Sac. Cong. ait, Puella ſollicitata, in ſimplicitate conſtituta, & abſque notitia inhoneſtatis, tenetur denunciare Confeſſarium ſollicitantem, poſtquam compos effecta fuerit, & notitiam prætertæ ſollicitationis acquiſierit.

Denique Fer. 5. die 5. Auguſti 1745. = In Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Quirinali coram S. M. Benedicto XIV. & Eminentiſs. ac Reverendiſſ. DD. R. E. Cardin. adverſus hæreticam pravitatem Inquiſitor. General. a S. Sede Apoſt. ſpecialiter deputatis.

Sanctiſſimus D. N. ſollicite animadvertens, quam grave ſit delictum illorum perditorum hominum, qui Sacroſancto Miſſæ Sacrificio, ac ſalutaris Pœnitentiæ Sacramento ad Animarum reparationem a Chriſto Domino inſtitutis, in illarum perniciem, & damnationem abutuntur, decrevit, quod impoſterum Sacerdotes tam Seculares, quam Regulares cujuſcumque Ordinis, Inſtituti, Congregationis, & Societatis etiam de neceſſitate exprimenda, vel in actu Sacramentalis Confeſſionis, ſive illius occaſione, aut prætextu, ad turpia ſollicitantes, vel Sacrificio Miſſæ abutentes ad ſortilegia, præter pœnas a Jure, & Apoſtolicis Conſtitutionibus, ac ſignanter S. Mem. Sixti V. & Gregorii XV. contra eoſdem inflictas perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem: Quodque ejuſmodi Decretum ſignificetur ſingulis cujuſcumque Ordinis Superioribus, ac Præpoſitis, ad hoc ut de illo, ſicuti & de prædictis, aliiſque Summorum Pontificum Conſtitutionibus, juxta præſcriptum in generali Decreto Supremæ Inquiſitionis diei 15. Decemb 1633. ſemel ſaltem in Anno, ideſt Feria ſexta poſt Octavam Aſſumptionis B. M. V. in publica Menſa, vel in Capitulo ad hoc ſpecialiter convocato, ac inſuper in quocumque Generali, vel Provinciali Capitulo, vel alio quovis nomine nuncupato Capitulari Congreſſu ſuos Subditos, ac Religioſos commonendos curent, ejuſdemque commonitionis coram Suprema Congregatione juratum Teſtimonium exhibeant.

4. Conſtitutiones hæ contra Sollicitantes in confeſſione editæ *in ſingulas Nationes univerſim vires ſuas extendunt, ac Latinos æque, ac Græcos ſua amplitudine comprehendunt*: Conſt. *Etſi Paſtoralis*.

5. Hæ ſunt propoſitiones ab Alex. VII. 24. Septembris 1665. damnatæ. 1. *Confeſſarius, qui in Sacramentali confeſſione tribuit pœnitenti chartam poſtea legendam, in qua ad venerem incitat, non cenſetur ſollicitaſſe in Confeſſione, ac proinde non eſt denunciandus. 2. Modus evadendi obligationis denunciandæ ſollicitationis eſt, ſi ſollicitatus confiteatur cum ſollicitante, hic poteſt ipſum abſolvere abſque onere denunciandi.*

6. Atque hæc ſunt, ex quibus certæ, tutæque regulæ ſunt deducendæ, quibus indicatur, qui denunciandi ſint, quas ob cauſſas, quando, & qua ratione denunciare oporteat. Eſto itaque.

Prima Regula. *Denunciandi ſunt omnes & ſinguli Sacerdotes ſive abſolvendi juriſdictione, & auctoritate polleant, ſive careant.*

Hujuſmodi regula expreſſe legitur n. 1. & 2. Conſtitutionis. Quamobrem dubitari amplius non poteſt, quin ſimplex Sacerdos, is ſcilicet, qui ad valide abſolvendum juriſdictionem caret, denunciandus ſit, ſi confeſſione ſimulanda, vel prætextu, aut occaſione confeſſionis, modo infra explicando, ſollicitaverit, vel inhoneſta atque turpia tractaverit. Sed, quum nihil, ſive in hac, ſive in aliorum Pontificum Conſtitutionibus, vel Supremæ Inquiſitionis Decretis, ſtatuatur, de denunciandis vel Clericis, vel Laicis, qui ſollicitandi cauſſa confeſſionem ſimulaverint, vel confeſſionis prætextu ſollicitaverint, non videtur probanda, quæ Gipſio tribuitur opinio, qui ut refert Cozza pag. 153. Clericos etiam Laicoſque denunciandos eſſe contendebat harumce legum virtute. Nam ſi juxta reg. 15. juris, *odia reſtringi, & favores convenit ampliari* atque juxta reg. 49. *in pœnis benignior eſt interpretatio facienda*, manifeſtum eſt, pœnis ſubjiciendos non eſſe, qui in lege non deſignantur, ſed excludi videntur. In iis ergo Conſtitutionibus, cum ſoli Sacerdotes nominentur, ac denunciationis pœnia ſubdantur, Clerici, Laicique præſumuntur excluſi. At ſi ii Miſſam celebrarent, & ſacramentalem confeſſionem audirent, ob alias Conſt. Inquiſitorum judicio, ac pœnis graviſſimis ſupponuntur, atque hanc ob rem denunciandi eſſent, ut debitas pœnas ſubirent.

Secunda. *Qui aliquem pœnitentem, quæcumque perſona illa ſit, ſive pro ſe ipſo, ſive pro alia perſona ſollicitaverit.*

Habes hic clare definitum. Primo, denunciandum eſſe Confeſſarium, ſive ſollicitaverit feminam ſive maſculum, ut liquet, tum ex ſupra relato ſupremæ Inquiſitionis Decreto; tum etiam ex Conſt. verbis: nam *ſi* ad aliquem pœnitentem, quæcumque perſona ſit, inquit vel maſculum, vel feminam. Deinde denunciandum quoque eſſe, qui non pro ſe, ſed pro alia perſona pœnitentem incitaverit, ſed ad turpia provocaverit, ut in Conſt. n. 2. expreſſum eſt.

Tertia. *In actu ſacramentalis Confeſſionis, vel ante, vel immediate poſt.*

Qui eo temporis ſpatio ad turpia provocet, quod inter confeſſionis initium, & abſolutionem intercedit; is ſollicitare dicitur in actu confeſſionis. At quid ſit ſollicitare vel immediate ante, aut immediate poſt confeſſionem, non convenit inter Auctores, ut videre eſt apud Cozzam dub. 21. pag. 95. Communior autem opinio, quæ meo judicio vera eſt, aut fini legis omnino conſentanea, aſſerit, vocabulum iſtud *immediate*, non pro phyſico, ſed pro morali ſignificato eſſe uſurpandum, ſcilicet, non pro momento, quod, nullo interjecto medio, vel præcedit, vel ſubſequitur confeſſionem; ſed pro brevi illo temporis ſpatio, in quo, ſi quidpiam fiat, attentis circumſtantiis, ſecundum communem loquendi modum, ac prudentium judicium, ſive immediate ante, vel immediate poſt confeſſionem, factum dicatur. Quare, qui mulierem petentem confeſſionem, ſive ad confeſ-

Digitized by Google

ſionem paratam, & quam paullo poſt ad confeſſionem acceſſuram noverit, ad inhoneſta incitaret; is immediate ante confeſſionem ſollicitare diceretur, licet breve temporis intervallum provocantem actionem, confeſſionemque intercederet. Atque eamdem ob cauſſam, immediate poſt confeſſionem ſollicitare diceretur, qui vel illico poſt abſolutionem, vel in Eccleſia, cum primum e confeſſionali egreditur, mulierem ad turpia provocaret; ſive chartam ei traderet ad venerem incitantem domi legendam. Immo communior opinio eſt, hac quoque lege comprehendi, qui pœnitentem deinceps ſequatur, eamque vel in itinere aut domi ſollicitet. Is enim ſecundum prudentum judicium ſtatim poſt confeſſionem ſollicitaſſe diceretur; quia, cum primum potuit, præconceptum in confeſſione de ſollicitando deſiderium executione demandavit. Sed indicati caſus clarius comprehenduntur ſub regula, quam ſubjicimus.

Quarta. *Vel occaſione, aut prætextu confeſſionis.*

Occaſio, & prætextus duo hic exprimunt, quæ ſunt invicem diſtincta, atque omnino diverſa. Nam confeſſionis occaſione ſollicitare, eſt ea confeſſione provocandi motivum ſumere: prætextu vero confeſſionis ſollicitat, qui confeſſionem prætexit, ſive fingit, ac ſimulat, ut liberius vel inhoneſta tractet, vel ad venerem incitet. Occaſione confeſſioni tribus modis Confeſſarius ſollicitare poſſe videtur. Primo: Dum ex expreſſa aut tacita confeſſionis petitione ſollicitandi motivum ſumit. Tum enim medicinam petenti, venenum; atque panem expetenti, ſcorpionem porrigit, juxta Conſtit. allegatas, atque veneratione, demiſſione animi, confidentia, aliiſque pœnitentis affectibus erga Sacramentum ac Chriſti Miniſtrum abutitur, quo facilius ad inhoneſta incitet, adeoque denunciandus eſt. Secundo: ex confeſſione ipſa, hoc eſt, dum intelligendo, quæ cum aliis egit, vel facere optavit, aut ad veneream proclivitatem &c. occaſionem nanciſcitur, vel verbis, vel ſignis ad inhoneſta provocandi. Tertio demum, quum notitia utitur, quam ex confeſſione habuit, ad incitandum, & facilius movendum ad aſſenſum. Ab hac enim notitia motum ad ſollicitandum, manifeſtum eſt, ex ipſa confeſſione incitandi occaſionem deſumere. Sed ut pœnitens hanc ob cauſſam denunciare teneatur, habeat neceſſe eſt certa indicia, quibus prudenter judicare poſſit, ex hujuſmodi ſcientia ſollicitandi motivum accepiſſe: nam ſi indicia hujuſmodi deſint, præſumi poteſt alia ex cauſſis motum fuiſſe ad ſollicitandum. Suppetunt vero pœnitenti hujuſmodi indicia, ſi confeſſarius brevi poſt confeſſionem tempore pœnitentem ſollicitet; veluti perſonam, quæ facile acquieſcere ſoleat, vel natura ſua ad hujuſmodi actus propenſa ſit, & ſi aut generalibus verbis, aut nutibus in ſollicitando utatur, quibus indicare videatur, ſe ſcire, vel quid cum aliis egerit, vel quam alias ad hæc propenſa fuerit, aut quidpiam iis ſimile, quod ex confeſſione noverit.

Quinta. *Vel etiam extra occaſionem confeſſionis in Confeſſionali.*

Hac regula ii deſignantur, qui denunciandi ſint ratione loci, in quo ad inhoneſta aliquem provocent. Scilicet ii, qui in loco deſtinato ad ſacri Pœnitentiæ miniſterii exercitium; & ad abſolvendos fideles a peccatis, etiam extra quamcumque confeſſionis occaſionem, & ſimulationem, ad turpia ſollicitant, vel inhoneſta tractant. Conſtat id primum ex decreto Supremæ Inquiſit. ſub Paulo V. quod una cum aliis a S. M. Bened. XIV. approbatum, & confirmatum fuit: deinde ex eo, quod finis legis videatur hujuſmodi pœnis Sacerdotes ſubjicere, quia in loco, ex quo fideles ſolutionem a culpis, ac animæ ſalutem quærunt, novis culpis ligare, atque in perditionem, & mortem æternam ducere ſtudent.

Sexta. *Sive in alio loco ad confeſſiones audiendas deſtinato, aut electo, cum ſimulatione audiendi ibidem Confeſſionem.*

Tria locorum genera diſtinguuntur, in quibus confeſſionem audiri ſolent. *Primus*, inquit Felix poteſt. tom. II. p. 3. cap. 9. *eſt confeſſionale ordinarium, quod confici ſolet ex ligno, habens laminam ferream cum parvis foraminibus, quodque in Eccleſia collocatur.* Atque hujuſmodi eſt, quod in ſuperiori regula indicatur. *Secundus eſt locus quicumque ab illo diſtinctus, ubi confeſſiones audiuntur: tales ſunt in domibus Religioſis Cellula quadam in primo clauſtro, aut in Sacriſtia*, atque hujuſmodi confeſſionis locum deſignari ait verbis illis, *ſive in alio loco ad confeſſiones audiendas deſtinato.* At ſi hujuſmodi cellulis confeſſionale, ut ſupra dictum eſt, conſtructum adſit, quod *formam habeat tribunalis ordinarii ſacramentalis judicii*, tunc ad locum prioris generis pertinebit; ac ſollicitans, ſola loci circumſtantia inſpecta, denunciandus erit. Tertius locus eſt, quem Confeſſarius ad confeſſionem audiendam, pro ſuo arbitrio eligit: *Ita poteſt eſſe in Eccleſia, in foro, in domo, in agro, ubique:* atque hunc locum deſignant illa verba, *ad confeſſiones audiendas electo.*

Qui in prioris generis loco ſollicitant, ſunt juxta quintam regulam denunciandi; qui vero in locis ſecundi, & tertii generis, quæ loca deſtinata, aut electa dicuntur ad confeſſionem, ſollicitaverint, tum tantum ſunt denunciandi, cum vel confeſſiones audiunt, aut audire ſimulant: Hinc confeſſarius a confeſſionali provocans mulierem, vel ante ſedentem, vel tranſeuntem, vel rem aliquam indifferentem ſecum tractantem, aut cum ea inhoneſtos ini ſermones habens, denunciandus eſſet; non vero, ſi extra occaſionem confeſſionis, vel ejuſdem ſimulationis, in loco ſecundi, & tertii generis, eadem, vel ſimilia ageret.

Septima. *Ad inhoneſta, & turpia, ſive verbis, ſive ſignis, ſive nutibus, ſive tactu, ſive per ſcripturam, tunc, aut poſtea legendam tentaverint.*

Quamquam omnia peccata inhoneſta ſunt, & turpia, quod in unoquoque finis honeſtus deſideretur, ac turpitudo illa inſit, quæ in difformitate ad regulam morum continetur; tamen juxta communem loquendi modum, cum inhoneſta, & turpia dicimus, venereos actus indicamus. Atque hoc ſenſu inhoneſta, & turpia in Pontificiis Conſtitutionibus uſurpantur, ut cum Theologi omnes fatentur, tum etiam conſtat ex eo, quod hujuſmodi peccata legibus pœniſque illis ſtatuendis motivum dederant, atque demum ex ipſa Inquiſitionis praxi. Igitur harumce legum virtute denunciandi non ſunt, ad furtum, vel alia facinora pœnitentes provocantes. At ob Sacramenti abuſum, atque hæreſeos ſuſpicionem, ii quoque legibus

in

in hæreſeos ſuſpectos ſatis, Inquiſitorum judicio ſubjiciuntur; quamobrem auctores bene multi denunciandos eſſe tuentur, licet non denunciantes pœnas in hac Conſt. ſtabilitas non ſubeant.

Alia Conſtitutionum particula indicatur, denunciandos eſſe, qui provocant, incitant, ſive alliciunt, verbis, aut ſignis &c. quæ, vel ex ſe, aut ex loci conſuetudine, ſive ad venereum conciliando amorem, ſive ad venereos actus inducant. *Signa ſunt*, inquit Felix Poteſt. cap. 4. *Oſcula, tactus impudici etiam ſui ipſius Confeſſarii, tactus manus pœnitentis ſine cauſa, miſſio oculi manibus, ſtudioſa compreſſio pedis, aut oculi, & ſimilia ſigna amatoria, quibus amantes uti ſoleant ad invitandum, aut alliciendum aliquam perſonam ad ſui amorem. Quod eſt verum, etiamſi ſollicitatio fiat per ſigna venialiter inhoneſta, nempe leviter indicativa amoris laſcivi, quia licet tales actus ſint ex ſe leves, ex circumſtantia tamen Sacramenti, cum qua ſunt conjuncti, ſunt graves, & mortales.*

Litteræ quoque amatoriæ traditæ etiam ut domi legantur, ſufficiens denunciandi motivum præbent, ut verbis Conſtitutionis liquet. Sufficit autem litteras hujuſmodi tales eſſe, quæ ad profanum amorem alliciant.

Octava. *Aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones, vel tractatus temerario auſu habuerint.*

Quemadmodum ſuperioribus verbis eos denunciandos eſſe præcipitur, qui, vel in actu Sacramentalis confeſſionis, vel ante, aut immediate poſt, ſive in Confeſſionali extra occaſionem confeſſionis, vel alio in loco confeſſionem ſimulando, ſollicitare, & provocare tentaverint, ita, hac regula; denunciandos eſſe præſcribitur, qui in iiſdem circumſtantiis, cum pœnitentibus, ſive cum iis, quibuſcum confeſſionem ſimulaverint, illicitos, & inhoneſtos ſermones aut tractatus habuerint. Ex quo apparet, non ſolum eos denunciare oportere, qui illicitis, inhoneſtiſque ſermonibus, ac tractatibus ad turpia ſollicitaverint, ſeu provocare tentaverint; ſed etiam illos, qui vel turpia verba protulerint, vel illicitos, aut caſti contrarios ſermones habeant, ſive de rebus tractent, quæ, vel turpes ſint, aut pudori, honeſtatique adverſentur, licet hujuſmodi verbis aut tractatibus, nec ſollicitare ſeu provocare intendant, nec ex parte pœnitentis ſollicitatio, & provocatio ſequatur ulla. Rem ita oſtendit Poteſt. cit. tom. III. cap. 22. *ſub his verbis comprehenduntur etiam ſermones inhoneſti ſine provocatione: nam hæc clauſula eſt detracta a priori „ ſollicitare, vel provocare tentaverint " & additur disjunctiva, aut, quod non eſſet verum, immo clauſula hæc eſſet ſuperflua, ſi ſolum comprehenderet ſermones inhoneſtos cum provocatione.*

Nona. *Denunciare oportet, etiamſi ſollicitatio inter Confeſſarium, & Pœnitentem mutua fuerit.*

Quum mutua ſollicitatio ſit, ſive a pœnitente incipiat, ſive a confeſſario, ut eſt manifeſtum, ex hac regula clare deducitur, falſam, & improbatam omnino eſſe ab Apoſtolica Sede illorum opinionem, qui denunciandum non eſſe tuentur Confeſſarium, ſollicitantem feminæ conſentientem.

Decima. *Sive ſollicitationi Pœnitens conſenſerit, ſive conſenſum minime præſtiterit.*

Horum verborum ſenſus, atque regulæ hujuſmodi uſus ex ſupra dictis abunde patet. Hinc vero in memoriam revocandum eſt ſupremæ Inquiſitionis decretum *Nota* 2. indicatum, quo decernitur, pœnitentem teneri ad denunciandum, non vero ad aperiendum præſtitum ſollicitationi conſenſum; ac decretum aliud ejuſdem Congregationis ſub die 27. Januarii 1613. *ubi decretum fuiſſe volunt nonnulli*, inquit Cozza pag. 91. *quod Confeſſarius, qui mulierem pœnitentem, ante ejus pedes ſigno crucis munitam, ſollicitat, dicens ei, nolle ſe ſuam confeſſionem audire pro tunc, ut commodius ſollicitet, ſit denunciandus.*

Undecima. *Vel longum tempus poſt ipſam ſollicitationem jam effluxerit.*

Non ſolum hic illorum proſcribitur opinio, qui contendunt poſt triennium denunciandi obligationem ceſſare; ſed innuitur etiam tamdiu in pœnitente denunciandi onus manere, quoad uſque ſatisfecerit; immo & eos quoque denunciare debere, qui vel ob ignorationem legis de denunciandis ſollicitantibus, vel, quod non illico ob ſimplicitatem, ſollicitantis verba, aut nutus intellexerint, nonniſi poſt longum tempus agnoſcunt, aut teneri ad denunciandum, vel ſollicitatos fuiſſe.

Duodecima. *Aut ſollicitatio a confeſſario, non pro ſe ipſo, ſed pro alia perſona peracta fuerit.*

Regula ex iis, quæ ſuper ſunt explicata, clara eſt. Addimus autem hæc alia verba, quæ in Gregoriana Conſtitutione habentur; *qui ad inhoneſta, ſive inter ſe, ſive cum aliis perpetranda ſollicitaverint*; ut Confeſſarii intelligant, denunciandos eſſe ſollicitantes cum pro ſe ipſis, tum pro aliis perſonis: tum etiam per alias perſonas.

Iis præmiſſis, monentur Confeſſarii, ut *caveant diligenter, ne pœnitentibus, quos noverint jam ab alio ſollicitatos, Sacramentalem abſolutionem impertiant, niſi prius denunciationem prædictam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti Judici, vel ſaltem ſe, cum primum poterunt, delaturos ſpondeant, ac promittant.*

Ex iis manifeſtum eſt, omnes pœnitentes gravi præcepto obligatos eſſe ad denunciandos ſollicitantes Confeſſarios, nec ſine gravi culpa id omittere poſſe. Agitur enim de re gravi, cujuſmodi eſt Sacramenti abuſus, ac de crimine, quod præ ſe ſuſpicionem fert hæreſeos.

Neque ſolum pœnitens, ſed ii quoque, qui vel ſollicitantem Confeſſarium caſu viderunt, vel audierunt, vel immediate, aut ab ipſo ſollicitante Confeſſario, ſive ex ſollicitato pœnitente ſollicitationis ſcientiam habuerunt. Id univerſim Theologi oſtendunt ex eo, quod hujuſmodi Confeſſarii ſint hæreſeos ſuſpecti, quodque teſtes quoque de immediato auditu, per inquiſitionis edicta ſuſpectos de hæreſi denunciare præcipiantur.

Quæſtio dumtaxat eſt, num denunciare teneantur, qui idem ex levibus, ac ſuſpectis perſonis audierint? Tutior vero, & communior opinio eſt, hos quoque denunciare debere. Quia in cauſſis ad ſanctum Officium ſpectantibus admittuntur etiam teſtes inhabiles, excommunicati, perjuri, infames &c. nec privati eſt, ſed Inquiſitoris inveſtigare, & decernere, num perſona, ex qua audita fuit facta a Confeſſario ſollicitatio, fide ſit digna. Cujus quidem rei ratio eſt,

quod hæreſeos, aut hæreſeos ſuſpicionis crimen ita Chriſtianæ reipublicæ perniciosum ſit, ut ad illud extirpandum omnia adhibere oporteat media, atque adeo cujuſcumque generis teſtes. Ad cohibendum vero hac in re calumniatores S. M. Bened. XIV. in ſuperiori Conſt. n. 3. pœnas in calumniatores, ſive falſos delatores conſtituit, ut ibi legere eſt.

Igitur omnes pœnitentes, vel ex pœnitentibus audientes ſollicitantem confeſſarium denuntiare tenentur. Idque etiam ſi delictum occultum ſit, ac ſollicitans vir bonæ famæ ex decreto Alexandri VII. die 24. Sept. 1665. & etiamſi ſciat ſub ſigillo naturali, jurejurando quoque confirmato, quia hoc ad privatum bonum; denunciatio vero hujus criminis ad publicum reipublicæ Chriſtianæ bonum ſpectat; ac publicum bonum privato anteponendum eſt, neque juramentum de re mala tenet, ut ex Bord. argumentatur Felix Poteſt. c. 12.

Perſona ſollicitata tenetur per ſeipſam denunciare, quia hæc obligatio eſt perſonalis; & ſi per alium denunciaret, denunciatio eſſet ex auditu alterius. Qui per Epiſtolam denunciant, niſi ſubſcribant proprium nomen & cognomen, non ſatisfaciunt, ac ſunt deinceps ab Inquiſitore vocandi, ut iterum juridice deponant.

Si Mulieres nobiles ſint, aut Puellæ, quæ denunciare debeant, ac vereantur ad Inquiſitionis Tribunal accedere, monere debent per internuntium Inquiſitorem, ut domum Notarium mittat ad ſuſcipiendam denunciationem. Aptior vero internuncius eſt Confeſſarius, cui Inquiſitor de ſollicitatione jam monitus committere poteſt, ut recipiat in ſcriptis juramento firmatam denuntiationem, ex decreto Inquiſit. Rom. juſſu Urbani VIII. 27. Sept. 1624. qui quidem modus ſervari maxime debet in recipienda Monialis denuntiatione, ne res aliis Monialibus manifeſtetur. Reliqua patent ex ipſa Conſt. in qua pœnæ quoque in delinquentes ſtatutæ leguntur.

Nota. Qui in partibus Schiſmaticorum, Hæreticorum, & Mahumetanorum degunt, licet ſubjecti ſint Conſtitutionibus contra ſollicitantes, tamen in iis locorum circumſtantiis, in quibus nulla ſpes adeſt puniendi denunciati, atque mulieres ſine periculo, & infamia denuntiare nequeat, denunciatos vero facile pœnam declinare poſſe credatur, recurrendo, vel ad Epiſcopos ſchiſmaticos, vel ad Laicos Judices Infideles, ex decreto Sac. Cong. S. Offic. die 21. Febr. 1630. attentis ſupradictis cauſſis abſolvendi ſunt, & ligerandi ab hujuſmodi onere denunciandi; moneri tamen debent, *ut ceſſantibus ſupranarratis periculis, & impedimentis, teneantur denunciare.* ✠

DECLARATIO

Super Conſtitutione præcedenti contra ſollicitantes.

„ *Pro formidando mortis articulo Sapientiſſimus, ac*
„ *Prudentiſſimus Pontifex præcedenti Conſtitutione*
„ *non intendit Sacerdoti criminis ſocio ab eo quo-*
„ *que crimine abſolutionem impertiendi neceſſa-*
„ *riam juriſdictionem auferre. Verum pœnas in*
„ *dicta Conſtitutione latas non effugiet, ſi abſque*
„ *gravi neceſſitate cogente ad excipiendam com-*
„ *plicis confeſſionem ſe ingerat.*

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad futuram rei memoriam.

APoſtolici muneris partes in procuranda præcipua rerum ſacrarum pura illibataque pœnitus adminiſtratione verſari debere intelligentes, non modo & aſſiduis hortationibus, & juſta, ubi res poſtulat, legum ſeveritate, ut ab Eccleſiaſticis quibuſque Miniſtris ſancta ſancte tractentur, quantum cum Domino poſſumus providere ſtudemus; Verum etiam leges ipſas ne forte ſiniſtris interpretationibus in alterutram extremam partem, aut immoderati rigoris, aut deteſtabilis laxitatis perperam detorqueantur, opportune communire ac roborare pro earumdem tuendo vigore, cum occaſio popoſcerit, non prætermittimus.

§. 1. Sane cum nos alias quamdam noſtram Conſtitutionem, cujus initium eſt, *Sacramentum Pœnitentiæ*, anno Incarnationis Dominicæ 1741. Kalendas Junii Pontificatus Noſtri Anno primo editam, omnibus, & ſingulis Sacerdotibus tam ſæcularibus, quam regularibus interdiximus & prohibuimus, ne aliquis eorum, extra caſum extremæ neceſſitatis, nimirum in ipſius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confeſſarii munus obire poſſit, Confeſſionem Sacramentalem perſonæ complicis in peccato turpi, atque inhoneſto, contra ſextum Decalogi præceptum commiſſo, excipere auderet; ita ut abſolutio, ſi quam impertiviſſet, nulla, atque irrita omnino eſſet tamquam imperrita a Sacerdote, qui juriſdictione & facultate ad valide abſolvendum neceſſaria ipſi per nos vigore ejuſdem Conſtitutionis adempta privatus exiſteret, & alias prout in memorata Conſtitutione, cujus tenorem præſentibus pro plene & ſufficienter expreſſo, & inſerto haberi volumus, uberius dicitur contineri. Cum nos ſubinde ſuper ex dictæ Conſtitutionis parte, quæ mortis articulum reſpicit, dubitationes quaſdam exortas fuiſſe acceperimus, quarum reſolutionem privato cujuſque judicio relinquendam minime exiſtimamus, ne lex incertis conjecturis & opinionibus jactata in ſenſus a mente noſtra alienos forſitan diſtrahatur, ejuſque vigor paullatim langueat, atque enervetur.

§. 2. Hinc eſt, quod nos omnem dubitandi rationem, quantum cum Domino poſſumus, de medio auferre cupientes, motu proprio, ac ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine memoratam Conſtitutionem noſtram omnibus & ſingulis in ea contentis tenore præſentium, quatenus opus ſit, confirmamus, illamque integre penitus, & omnino, atque ab illis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit, & inviolabiliter, & inconcuſſe obſervari præcipimus, & mandamus. Præterea habita ſuper his cum venerabili Fratre Noſtro Vincentio Epiſcopo Præneſtino Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali, Petra nuncupato, Pœnitentiario Noſtro Majori, ac dilectis Filiis Officii Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Miniſtris, qui rem juſſu noſtro maturiore perpenderunt, deliberatione, motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine paribus edicimus, ac declaramus eadem Conſtitutione ſingulis, ut ſupra,

Digitized by Google

Sacerdotibus; quemadmodum interdictum non eſt in mortis articulo perſonam in prædicto turpi peccato complicem confitentem audire, atque ab hujuſmodi quoque culpa rite contritam abſolvere, deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui confeſſarii munus obire poſſit, ita interdici reipſa & prohiberi prædicto modo tunc audire, & abſolvere, ut ſi alius aliquis Sacerdos non defuerit, etiam ſi forte iſte alius ſimplex tantummodo Sacerdos fuerit, ſive alias ad confeſſiones audiendas non approbatus, poſſit nihilominus ipſe Sacerdos ſimplex Confeſſionem excipere ac abſolutionem impertire.

§. 3. Porro, ſi caſus urgentis qualitas, & concurrentes circumſtantiæ, quæ vitari non poſſint, ejuſmodi fuerint, ut alius Sacerdos ad audiendam conſtitutæ in dicto articulo perſonæ confeſſionem vocari, aut accedere ſine gravi aliqua exoritura infamia, vel ſcandalo nequeat tunc alium Sacerdotem perinde haberi, cenſerique poſſe, ac ſi revera abeſſet, atque deficeret, ac proinde in eo rerum ſtatu non prohiberi ſocio criminis Sacerdoti abſolutionem pœnitenti ab eo quoque crimine impertiri. Sciat autem complex ejuſmodi Sacerdos, & ſerio animadvertat, fore reipſa coram Deo, qui irridere non poteſt, reum gravis adverſus prædictam noſtram Conſtitutionem, inobedientiæ, latiſque in ea pœnis obnoxium, ſi prædictæ infamiæ, aut ſcandali pericula ſibi ultro ipſe confingat, ubi non ſunt; imo intelligat, teneri ſe graviter hujuſmodi pericula, quantum in ſe erit, antevertere, vel removere opportunis adhibitis mediis, unde fiat, ut alteri cuivis Sacerdoti locus pateat illius confeſſionis abſque ullius infamia, vel ſcandalo audiendæ. Ita enim ipſum teneri vigore memoratæ noſtræ Conſtitutionis declaramus, & tunc quoque ita ipſi faciendum eſſe diſtricte mandamus, & præcipimus.

§. 4. Quod ſi idem Sacerdos aut quovis modo ſeſe nulla gravi neceſſitate compulſus ingeſſerit; aut ubi infamiæ vel ſcandali periculum timeatur, ſi alterius Sacerdotis opera requirenda ſit, ipſe ad id periculum avertendum congrua media adhibere de induſtria neglexerit, atque ita perſonæ in dicto crimine complicis, eoque in articulo mortis, ut præfertur, conſtitutæ ſacramentalem Confeſſionem excipere, ab eoque crimine abſolutionem impertiri, nulla, ſicut præmittitur, neceſſaria cauſa cogente præſumpſerit, quamvis hujuſmodi abſolutio valida futura ſit, dummodo ex parte pœnitentis diſpoſitiones a Chriſto Domino ad Sacramenti Pœnitentiæ valorem requiſitæ non defuerint: (non intendimus autem pro formidando mortis articulo eidem Sacerdoti quantumvis indigno neceſſariam juriſdictionem auferre, ne hac ipſa occaſione aliqua pereat) nihilominus Sacerdos ipſe violatæ auſu ejuſmodi temerario Legis pœnas nequaquam effugiet, ac propterea latam in dicta Conſtitutione majorem excommunicationem, eodemque plane modo, quo ibidem decernitur, Nobis, & huic Sanctæ Sedi reſervatam incurrat, prout illum eo ipſo incurrere declaramus, volumus, atque ſtatuimus. Non obſtantibus omnibus & ſingulis illis, quæ in præfata noſtra Conſtitutione voluimus non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque. §. 5. Volumus autem ut earumdem præſentium litterarum tranſumptis ſeu exemplis etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis eadem prorſus fides in judicio, & extra illud ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die Octava Februarii milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo quinto, Pontificatus noſtri Anno Quinto.

D. Cardinalis Paſſioneus.

DECRETUM.

Contra ſollicitantes, & ſacrificio Miſſæ abutentes ad Sortilegia.

Feria 5. Die 5. Auguſti 1745.

IN Generali congregatione Sanctæ Romanæ & Univerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Quirinali coram D. N. D. Benedicto Divina Providentia Papa XIV. & Eminentiſsimis, ac Reverendiſs. DD. S. R. E. Cardinalibus adverſus hæreticam pravitatem Inquiſitoribus Generalibus, a Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

Sanctiſsimus D. N. ſollicite animadvertens, quam grave ſit delictum illorum perditorum hominum, qui Sacroſancto Miſſæ Sacrificio, ac Salutaris Pœnitentiæ Sacramento, ad Animarum reparationem a Chriſto Domino inſtitutis, in illarum perniciem, & damnationem abutuntur, decrevit, quod inpoſterum Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares cujuſcumque Ordinis, Inſtituti, Congregationis, & Societatis etiam de neceſsitate exprimendæ, vel in actu Sacramentalis Confeſsionis, ſive illius occaſione aut prætextu, ad turpia ſollicitantes, vel Sacrificio Miſſæ abutentes ad Sortilegia, præter pœnas a jure, & Apoſtolicis Conſtitutionibus, ac ſignanter S. Mem Sixti V. & Gregorii XV. contra eoſdem inflictas, perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem, quodque ejuſmodi Decretum ſignificetur ſingulis cujuſcumque Ordinis Superioribus, ac Præpoſitis, ad hoc ut de illo, ſicuti & de prædictis, aliiſque Summorum Pontificum Conſtitutionibus, juxta præſcriptum in generali Decreto Supremæ Inquiſitionis die 15. Decemb. 1733. ſemel ſaltem in Anno, idest Feria v. poſt Octavam Aſſumpt. B. M. V. in publica Menſa, vel in Capitulo ad hoc ſpecialiter convocato, ac inſuper in quorumque Generali, vel Provinciali Capitulo, vel alio quovis nomine nuncupato Capitulari congreſſu ſuos ſubditos, ac Religioſos commonendos curent, ejuſdemque commonitionis coram ſuprema Congregatione juratum teſtimonium exhibeant.

Paulus Antonius Capellanus S. Romanæ, & Univerſalis Inquiſit. Not.

Loco ✠ Sigilli.

Die 21. Auguſti 1745. ſupradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum Palatii Sancti Officii, ac aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis per me Petrum Romolatium Sanctiſsimæ *Inquiſitionis Curſorem.*

A P-

Digitized by Google

A P P E N D I X.

De Indulgentiis.

Quæſt. I. QUid *& quotuplex ſit Indulgentia?*

Reſp. 1. Indulgentia eſt remiſsio pœnæ temporalis peccatis quoad culpam remiſsis debitæ, facta extra ſacramenta & ſacrificium per applicationem ſatisfactionum Chriſti & Sanctorum. Fide conſtat ex Concil. Trid. ſeſſ. 25. Indulgentiarum uſum fidelibus maxime ſalutarem eſſe, eaſque concedendi poteſtatem in Eccleſia exiſtere.

Reſp. 2. Indulgentia alia eſt totalis ſeu plenaria, qua tota pœna temporalis remittitur, & alia partialis ſeu non plenaria, qua pars tantum pœnæ remittitur. Hæc dicitur aliquando Indulgentia unius anni, vel plurium, vel xl. dierum; per quam ſcilicet tantum de pœnis remittitur, quantum remitteret pœnitentia auſtera unius anni, vel plurium, aut xl. dierum, ſecundum antiquos canones facta.

Quæſt. II. *Quinam habent poteſtatem concedendi Indulgentias?*

Reſp. Papa poteſt jure divino Indulgentias qualeſcumque in tota Eccleſia concedere; cum ſupremus ſit Vicarius Chriſti, & ſupremum caput viſibile Eccleſiæ. Supremo autem Principi competit poteſtas diſpenſandi theſaurum communem ſine limitatione. Epiſcopi vero in ſua diœceſi, & Archiepiſcopi in tota ſua provincia poſſunt jure communi concedere tantum Indulgentias unius anni in dedicatione Eccleſiæ; & in anniverſario dedicationis, vel alia ex cauſa, dierum dumtaxat xl. ex Conc. gen. Later. IV. c. 62. Cardinales etiam non Epiſcopi dicuntur concedere Indulgentias 100. dierum, ex conceſsione Papæ, ſaltem tacita.

Nota. Hæc poteſtas eſt juriſdictionis, non ordinis. Hinc 1. poteſt competere, & delegari clerico non Sacerdoti. 2. Indulgentiæ non poſſunt concedi niſi ſubditis c. 4. *de pœnit. & remiſſ.* ubi ratio datur, quia ſicuti a judice non ſuo ligari nemo poteſt, ita neque abſolvi. Poſſunt tamen exempti lucrari indulgentias epiſcopales, cum in ea re favorabili poſſint ſe ſubjicere juriſdictioni Ordinarii, ne quod in gratiam conceſſum eſt privilegium, in eorumdem diſpendium cedat ex reg. 61. jur. in 6. ibi: *Quod in gratia alicujus conceditur, non eſt in ejus diſpendium retorquendum.*

Quæſt. III. *Quænam requiruntur ad lucrandum Indulgentiam?*

Reſp. Sequentia. I. Status gratiæ, ſaltem cum ultimum opus completur. Quia tunc applicatur indulgentia, quæ illum exigit: nam inimico Dei, quamdiu in peccato exiſtit, nulla fit remiſsio, etiam quoad pœnam temporalem. Inimicus enim Dei, & reus pœnæ æternæ non eſt ſubjectum aptum, cui remittatur aliqua pœna; & nulla eſt remiſsio niſi pro juſto. Unde indulgentia nunquam conceditur, niſi contritis & confeſsis, aut vere pœnitentibus. Immo aliqui putant neceſſe eſſe, ut omnia opera in Bulla injuncta perficiantur in ſtatu gratiæ. Sed alii communius docent ſufficere, quod bene fiant animo vere pœnitenti, & ſine affectu ad mortale. Quia Pontifex in conceſſione non exigit, ut omnia opera præſcripta fiant in ſtatu gratiæ, & ſine illo poſſunt eſſe utilia ad finem indulgentiæ. Requiritur tamen ſtatus gratiæ eo inſtanti, quo ultimum ex operibus per Bullam injunctis perficitur. Nam requiritur ſtatus gratiæ eo inſtanti, quo indulgentia applicatur. At indulgentia applicatur eo inſtanti, quo ultima conditio ponitur, ſeu inſtanti conſummationis operum. Ergo eo inſtanti requiritur ſtatus gratiæ.

II. Omnia opera injuncta impleri debent integre in loco, & tempore, & ordine præſcriptis, & propter finem præſcriptum. Quia indulgentia non conceditur, niſi ſub hac conditione, qua proinde non impleta, ſimpliciter nihil obtinetur. Et indulgentia ſolum operatur ſecundum intentionem concedentis expreſſam per verba conceſſionis. Hinc qui opus aliquod injunctum, vel partem ejus notabilem omittit, quamvis ex ignorantia aut oblivione invincibili, vel impotentia, nihil conſequitur: quia ſimpliciter non implet conditionem, cui adſtricta eſt indulgentia.

III. Ad conſequendam indulgentiam plenariam omnium peccatorum, etiam venialium, requiritur deteſtatio omnium illorum, & depoſitio affectus ad quodlibet. Nam pœna peccato debita non remittitur ſine culpa: nullum autem peccatum etiam veniale remittitur quoad culpam, ſine deteſtatione ſeu diſplicentia ſaltem virtuali, & depoſitione affectus ad illud. Quam pauci ergo indulgentiam plenariam integre conſequuntur!

Præter ſupradicta, Cajetanus, Navarrus, Reginaldus, & alii docent, ad indulgentiam integre conſequendam requiri propoſitum, & ſollicitudinem ſatisfaciendi Deo per ſatisfactiones congruas, & peccatis, ac facultati pœnitentis proportionatas; ita ut proportione hujus ſollicitudinis tamquam diſpoſitionis ad indulgentiæ effectum neceſſariæ percipiatur major, vel minor indulgentiæ fructus. *Prob.* Quia 1. Extat divinum præceptum faciendi dignos fructus pœnitentiæ, a quo præcepto Eccleſia diſpenſare nequit. Et Conc. Trid. ſeſſ. 6. c. 14. docet, generaliter pœnitentiam chriſtiani lapſi, neceſſario præter contritionem & confeſſionem, continere ſatisfactionem per jejunia, eleemoſynas, orationes &c. At, inquiunt, valde enervatur, & fere tolleretur, ſatisfactio illa congrua ſi indulgentia plenaria plurimorum peccatorum obtineretur præciſe per opera aliqua pauca non valde gravia, ut per viſitationem Eccleſiæ, triduum jejunii, aliquam eleemoſynam, & confeſſionem ac communione. 2. Theſaurus indulgentiarum a Chriſto conceſſus eſt, non ad tollenda opera ſatisfactoria, cum ea præceperit, aut ad fovendam negligentiam ac torporem fidelium, ſed ad ſupplendam eorum impotentiam ac infirmitatem, alias, inquiunt, indulgentia redundaret non in ædificationem, ſed in deſtructionem, fovendo negligentiam ac torporem in ſatisfaciendo pro peccatis, & minueret horrorem peccati. 3. Ex Gregor. VII. qui Lincolnienſi Epiſcopo indulgentiam petenti conceſſit ea lege, ut pro viribus ſatisfaceret: *Abſolutionem præterea peccatorum tuorum*, inquit, *ſicut rogaſti auctoritate Principum Apoſtolorum Petri & Pauli fultei, tibi mittere dignum duximus, ſi tamen bonis operibus inhærendo, commiſſos exceſſus plangendo, quantum valueris, corporis tui habitaculum Deo mundum templum exhibueris*, ut apparet, inquit Baronius hæc referens ad an. 1073. *Sedis Apoſtolicæ*

Digitized by Google

indulgentiam illis communicari, qui quantum ſuppetunt vires, benè operari non prætermittunt; non autem ignavis, otioſis, ac negligentia torpeſcentibus. De his qui ita ſentiunt, ſic loquitur S. Antoninus 1. part. tit. 10. cap. 3. §. 2. *Nec credunt, quod propter has indulgentias generales minus teneantur agere pœnitentiam in hac vita: & horum dictum ſatis videtur concordare æquitati, ut notat Innocentius.*

Quæſt. IV. *Quænam notanda ſunt circa opera præſcribi ſolita?*

Reſp. Sequentia. 1. Dum in Bulla conceditur indulgentia *contritis & confeſſis.* (1), ad eam lucrandam ſecundum multos confeſſio non eſt neceſſaria habenti ſola venialia: quia putant eam deſignari tantum ut medium ad gratiam & remiſſionem culpæ. Sed alii multi diſſentiunt, quia tunc confeſſio requiritur tamquam unum ex operibus præſcriptis. Quare tutius eſt confiteri, idque conſentaneum eſt praxi fidelium, præſertim tempore Jubilæi.

2. Oratio fieri debet per aliquod tempus in loco, tempore, & ex intentione deſignantis. Locus eſt ordinarie, ubi eſt Indulgentia. Tempus eſt inter utraſque veſperas. Intentio eſt pax inter principes chriſtianos, converſio infidelium, extirpatio hæreſum, exaltatio S. Matris Eccleſiæ, bonum ſpirituale Papæ, niſi alia addantur. Secundos multos debet eſſe vocalis, nec valet, ſi fiat cum diſtractione voluntaria: nam talis oratio non eſt religioſa, nec apta ad impetrandum id quod Papa intendit.

3. Modus ſervandi jejunium eſt ille, quem ſingulæ provinciæ ſervant tali tempore in aliis jejuniis.

4. Eleemoſyna, ſi non determinetur per Bullam, fieri debet juxta regulas prudentiæ, & dictamen internum: ita ut non detur quid minimum, ſpectata facultate dantis, nam minima non ſunt in conſideratione.

5. Non ſatisfit per communionem ſacrilegam; nam communio præſcribitur, ut opus bonum, vivum & operativum gratiæ.

Quæſt. V. *Quænam requiruntur ut Indulgentia proſint Defunctis?*

Reſp. Neceſſe eſt. 1. Ut pro illis in Bulla ſpecialiter concedantur. Nam indulgentiæ non poſſunt pluribus, nec aliis, quantum prima conceſſio; & tantum valent, quantum ſonant. Nomine autem fidelium ſimpliciter in Bullis intelliguntur ſoli viventes, ut patet ex uſu; quare quoties indulgentiæ ad mortuos extenduntur, expreſſe additur: *Fidelibus vivis & defunctis.* 2. Ut Fidelis vivens omnia opera injuncta rite perficiat ex intentione lucrandi indulgentiam pro mortuo, ſitque in ſtatu gratiæ, ſaltem cum ultimum opus impletur, atque indulgentiam applicet defuncto.

DECRETUM

Sacræ Congregationis Indulgentiis, & Sacris Reliquis præpoſitæ.

QUum Sacra Congregatio Indulgentiis, & Sacris Reliquiis præpoſita die 21. menſis Martii anno 1759. fuerit in voto, Confeſſionem Sacramentalem, quando in Brevibus apponitur pro Indulgentia conſecutione, peragi omnino debere, etiam ab his, qui ſibi lethalis peccati conſcii non ſunt, necnon præfatam Confeſſionem ſuffragari etiam poſſe, ſi in vigilia Feſtivitatis expleatur, Votumque Congregationis Sanctiſſimus Dominus noſter CLEMENS PP. XIII. *benigne approbaverit, illudque typis publicari ſub datam 19. Maii prædicti anni mandaverit; quum plures ſupplices libelli tum Regularium Communitatum, & præſertim Monialium, tum etiam Parochorum, & nonnullorum Epiſcoporum pro ſuis Diœceſibus porrecti ſunt, quibus maxima exponebatur difficultas, quæ interdum, imo perſæpe inſidit pro Sacramentali Confeſſione, ſive in Feſto, vel ad minus in vigilia peragenda. Quamobrem, ut adeo proficuus Indulgentiarum Theſaurus redderetur Fidelibus accommode comparandus, enixis precibus ſupplicabant Sanctitati Suæ, ut opportuno aliquo remedio de Apoſtolica benignitate providere dignaretur: quibus precibus ad prædictam Sacram Congregationem remiſſis, propoſitum in ea fuit Dubium:* An, & quomodo ſit conſulendum Sanctiſſimo ſuper præfati Decreti executione, vel declaratione in caſu &c. *Reſponſum fuit:* Conſulendum Sanctiſſimo Domino Noſtro, ut concedere dignetur Indultum omnibus Chriſtifidelibus, qui frequenti peccatorum confeſſione animam ſtudentes expiare, ſemel ſaltem in hebdomada ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere, niſi legitime impediantur, conſueverunt; & nullius lethalis culpæ a ſe poſt peractam ultimam Confeſſionem commiſſæ ſibi conſcii ſunt, ut omnes, & quaſcumque Indulgentias conſequi poſſint, etiam ſine actuali Confeſſione, quæ ceteroqui juxta præfati Decreti definitionem ad eas lucrandas neceſſaria eſſet. Nihil tamen innovando circa Indulgentias Jubilæi, tam ordinarii, quam extraordinarii, aliaſque ad inſtar Jubilæi conceſſas, pro quibus aſſequendis, ſicut & alia opera injuncta, ita & Sacramentalis Confeſſio, tempore in eorum conceſſione præſcripto, peragantur. *Et facta per me infraſcriptum ejuſdem Sacræ Congregationis Secretarium de præmiſſis omnibus Sanctiſſimo Domino Noſtro relatione, Sanctitas Sua piis Bonorum deſideriis, ac votis ſatisfacere, & Indulgentiarum gratias, iis potiſſimum, qui pie ſancteque vivendo, denis Divina Miſericordia digniores efficiuntur, elargiri quam maxime cupiens, benigne annuit, &*

pra-

(1) *Quod ſpectat ad neceſſitatem* Confeſſionis Sacramentalis *in negotio Indulgentiarum, nuperrime Sac. Congr. SS. D. N. Clemen. XIII. auctoritate ſuffulta Decretum edidit ſapientia plenum, quo nimirum Fideles, dum ab onere levantur peragendæ Confeſſionis ſtatis diebus, ut facilius Indulgentias petiri queant, ſimul extimulantur ad ipſam Confeſſionem aſſidue frequentandam in vitæ decurſu. Quæ quidem ex re quantum emolumenti regenitis animabus deinceps obventurum ſit, nemo non videt. Cum igitur maximopere interſit, ut tam excellens, atque laudabile Decretum innoteſcat univerſo Orbi Chriſtiano, ac jugi memoria ſervetur; idcirco illud hic e veſtigio inferendum putavi.*

Digitized by Google

præfatum Indultum in forma ſupraſcripta expediri, & publicari mandavit, quibuſcumque in contrarium non obſtantibus.

Datum ex Secretaria Sacræ Congregationis Indulgentiarum die nona Decemb. MDCCLXIII.

N. Cardinalis Antonellus Præfectus.

J. de Comitibus Sacr. Indulg. Secr.

✠ APPENDIX.

De Orientalis Eccleſiæ circa Pœnitentiam diſciplina.

ORientalis Eccleſia orthodoxam fidem ſervavit, tum circa pœnitentiæ virtutem, tum circa Sacramentum. Tres eſſe pœnitentiæ partes, inter quas non ſolum cordis contritio, & oris confeſſio, ſed etiam operis ſatisfactio recenſetur, ſatentur Gregorius Hieromonachus in Synopſi *Interrogatione de partibus pœnitentiæ & quid ſit ſatisfactio*; Gabriel Philadelphienſis de Sacramento Pœnitentiæ, ubi agit *de ejus partibus, & ſatisfactione*; Simeon Theſſalonicenſis in Opere *de ſeptem Eccleſiæ Sacramentis*; Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus in primo ad Lutheranos reſponſo, & Confeſſio orthodoxa a quatuor Græcis Patriarchis adverſus Lutheranos edita *p. 1. interrogatione* 103. Et cum iis, tum alii Græci etiam Schiſmatici fatentur omnia peccata mortalia ſpeciatim Patri ſpirituali eſſe confitenda.

Chaldæos quoque, ac Syros Neſtorianos cenſuiſſe ſemper pœnitentiam Sacramentum eſſe, eamque peccatorum præ ſe confeſſionem ferre, debitamque ſatisfactionem, facile patet. Nam Abdjeſus Sobenſis *in libro Margarita p. 4. cap. 1.* inter Sacramenta recenſet remiſſionem peccatorum: Joſephus Indus *Navigatione novi Orbis* c. 134. apud Neſtorianos in uſu fuiſſe teſtatur *Confeſſionem auricularem; confitentur*, inquiens, *ut nos*. Jeſujabus Adjabenus Patriarcha Ordinem Pœnitentiæ compoſuit, eodem Sobenſi teſte, illamque commentariis illuſtravit. Timotheus II. Patriarcha in lib. *de Sacramentis* cap. 7. ſect. 6. ut legere eſt apud Aſſem. tom. 3. Bib. Orient. part. 2. pag. 287. Res vero clarior fit ex eo, quod dum quidam Patriarcha Neſtorianus, quem Aſſemanus ait, fuiſſe Simeonem Barſumam, auferre vellet peccatorum confeſſionem, contentio magna, atque cædes orta ſit. *Erat quidem apud nos*, inquiunt Sulaka, & Joſephus II. *conſuetudo, ut revelaremus peccata noſtra inter nos: ſed ſurrexit violentus Tyrannus, & abolevit eam; orta eſt cædes & contentio, & ceſſare fecit illam*. Galanus vero de Sacramento pœnit. ſect. 1. ſcribit, decreviſſe Neſtorianos, *ne quiſpiam deinceps alteri quam ſoli Deo peccata ſua confiteretur, propterea quod ex revelatione cujuſdam confeſſionis, cujus ſecretum Spahanenſis neſcio quis aperuerat, multæ inter ipſos Syros diſſenſiones, & homicidia vigiſſent*. Confeſſionem in primis reſtituere ſtuduit laudatus Sulaka, ejuſque in Patriarchatu ſucceſſor Abdjeſus; deinde Miſſionarii Apoſtolici tam in Chaldæa & Perſide, quam in Indiis; Epiſcopi enim Doctoreſque, qui in Chaldæa a Patriarcha Babylonico in Indias deſtinabantur, inter ceteros Neſtorianorum errores, hunc etiam confeſſionis ſcilicet auricularis horrorem, populis illis, inſtillabant, ut ſcribit Antonius de Gouvea in Actis Alexii Menezii Archiepiſcopi Goenſis lib. 1. c. 13. idemque Menezius teſtatur in Synodo Diamperienſi ſeſſ. 6. can. 1. Ita Aſſem. loc. cit.

Syri quoque Jacobitæ, Cophti, & Æthyopes Sacramentum pœnitens a primis temporibus agnoverunt omnes, ac etiam nunc eorum plerique ſervant. Licet enim in Ægypto circa XII. ſæculum tres Patriarchæ pœnitentiæ Sacramentum abrogare conſtituerint, tamen ſemper ſuos habuit etiam ibi defenſores. Nam adverſus illam novitatem reſtitiſſe, ait Renaudotius, Marcum filium Elcombari, qui ſe ſe Marco oppoſuit filio Zaræ, & poſtea Abnaſſalos fratres duos, & alios non paucos: Atque eodem tempore Antiochenus Jacobitarum Patriarcha Michael neceſſitatem confeſſionis Sacramentalis, & Canonis, ſeu pœnitentiæ canonicæ multis argumentis ſtabilivit *in tractatu de præparatione ad Communionem*. Hanc autem mutationem ita factam fuiſſe ſcribit laudatus Renaudotius in commentario *ad Liturgiam Cophticam S. Baſilii*. Tum Sacerdos poſtquam Patriarchæ, Epiſcopis, Sacerdotibus, & Clero thus dediſſet, Laicos circuitu per Eccleſiam facto incenſaret, ſolebant Cophtæ ejus precibus commendare ſe, ſimulque confiteri ſe peccatores, & confeſſionem quamdam verbis generalibus pronunciare, illi non abſimilem, quam in Miſſa recitat Eccleſia Latina. Cum interea Sacerdos orationem diceret, quæ ad remiſſionem peccatorum pertinere videbatur, exiſtimaverunt, eam non fruſtra pronunciari, & ſimiles abſolutiones valere judicatæ ſunt ad abolenda peccata, quæ per fragilitatem humanam, a piis etiam quotidie committuntur; atque hinc ſuperſtitio cœpit, quam ita ſubſequuta eſt pœnitentiæ ſubverſio: ſæculo undecimo, & ſequenti ad ſacrorum myſteriorum communionem admitti cœperunt graviſſimorum criminum rei, qui ea Sacerdotibus confiteri, & *Canonem*, ſeu pœnitentiam ſubire negligebant, cum, ſi diſciplinam Eccleſiaſticam erga eos exercuiſſent, timerent, ne calumniam ipſis aliquam obdurati peccatores apud Mahumetanos impingerent, aut fidem abnegarent. Sed alii longius progreſſi, ut inter alios Joannes filius Abugaleb Patriarcha Cophtarum, & Marcus filius Zaræ, confeſſionem, ut ſupra dixi, penitus ſuſtulerunt; atque illo Alexandrinorum Sedem occupante, Michael Damiatenſis opuſculum inſulſiſſimum edidit, quod tamen ex parte ſervatum eſt in collectionem canonum Alexandrina, laudaturque ab Abulbircat, & Auctore ſcientiæ Eccleſiaſticæ. Summa illius doctrinæ hæc fuit: Chriſtus vetuit, ne magiſtros nobis conſtitueremus ſuper terram, cum unus ſit ipſe magiſter noſter; neque Marcus Alexandrinæ Eccleſiæ fundator ſimile quidquam inſtituit; ex quo ineptus ille doctor firmiſſimum argumentum habere exiſtimavit ad avertendam pœnitentialem omnem diſciplinam. *Itaque ex peſſima illa inſtitutione multi exiſtimare cœperunt, ſufficere ad expianda peccata, ut cum Sacerdos thuribulum circumferret, inclamaretque a populo kyrie eleiſon, adjiceretur hæc verba poſt illud, Domine miſerere, quod Arabice quoque dicitur multoties*. Suſcipe Domine hoc incenſum, quod offertur tibi a Sacerdote tuo pro peccatis noſtris. *Tunc unuſ-*

quiſ-

Digitized by Google

quiſque animo revolvens peccata ſua, ea ſecreto coram Deo confitebatur; atque ita illa ſibi remitti ſtulte exiſtimabat. Neque illic conſtitit ſuperſtitio; ſed tandem fuerunt, qui poſito coram ſe thuribulo domi, abſque Sacerdotis miniſterio, thus injicientes & tunc peccata ſua immurmurantes illa ſibi plene remiſſa crederent? quod ab Æthyopibus factum teſtatur Abuſelab, & a Neſtorianis Malabarenſibus Hiſtoria Alexii Menezii Goenſis Archiepiſcopi. Illam brevem formulam agnoſcendi ſe peccatores coram Deo, Confeſſionem vocarunt.

Quæ hactenus expoſita ſunt, perſpicuum faciunt, Sacramentum pœnitentiæ agnitum fuiſſe, ac ſervatum a primis ſæculis in univerſa Orientali Eccleſia, eoſque, qui illud rejecere, habitos fuiſſe a reliquis tamquam Novatores, ſive Hæreticos. Supereſt ergo ut videamus, quænam ſit in hujuſmodi Sacramenti adminiſtratione eorumdem diſciplina.

§. I. *De his quæ ad materiam ſpectant.*

PŒnitentia in publicam dividi ſolet, & privatam. Publica pœnitentia eſt, quæ Epiſcopo, vel Presbytero pœnitentiario ad canonum normam decernente, publice a confeſſis peccatoribus fiet; privata vero, quæ a Confeſſario pœnitentis fidei, & conſcientiæ privatim ac ſecreto peragenda committitur. Cum de Orientalibus dicturi ſimus, actiones, quibus publica pœnitentia continebatur, ex Gabriele Philadelphienſi Græco Auctore deſcribere placuit. In *cap. 10. de Sacr. Pœnit.* loca varia, in quibus peccatores pœnitentiam agerent, per actiones deſignavit. *Hæc ſunt: Fletus, Auditio, Subſtratio, Conſiſtentia, & Participatio.*

Fletus inquit, *locus eſt extra portam Oratorii, in quo ſtant flentes, & peccatorum ſuorum veniam a fidelibus intervenientibus, & ineuntibus poſtulant.*

Auditionis locus eſt intra portam Templi, videlicet in Narthece, in quo ſtant Audientes, & hymnorum ſanctarumque ſcripturarum lectionem, & doctrinam audiunt.

Subſtrationis locus eſt intra Templum, in quo ſtant, qui ſubſternuntur, qui cum Catechumenis exeunte Templo, cum illud: quicumque Catechumeni diſcedite, *a Diacono promulgatur.*

Conſiſtentia locus eſt, in quo ii, qui pœnitentiam egerunt, idoneumque Canonem executi ſunt, conſiſtunt, & fidelibus comprecantur.

Participationis locus, in quo ſtant, qui fructus pœnitentiæ dignos fecerunt, & divina participant communione cum reliquis, qui ea digni ſunt.

Hæ ſunt diverſæ ſtationes, diverſique pœnitentium gradus, in quibus pluribus etiam annis ſtare jubebantur, qui publicæ pœnitentiæ ſubjicerentur. Non ſolum autem publica, ſed etiam privata, ſi gravia eſſent crimina, Epiſcopo vel presbytero Pœnitentiario juxta præſcriptum Canonum decernente, publica pœnitentia expiabantur. Ex arbitrio vero & voluntate Epiſcoporum pendebat, ut pœnitens per omnes, aut pauciores tranſiret pœnitentiæ gradus. Et Sacri Canones præcipiebant, ut Epiſcopi, ſive Presbyteri pœnitentiarii hac œconomia uterentur, ne ex pœnitentiæ gradu, in quo peccatores ſtare juberentur, occulta illa crimina manifeſtarentur, quæ pœnitentibus infamiæ, & maximo damno eſſe poſſent. Hujuſmodi uſus adhuc octavo exeunte ſæculo purus & integer perſeverabat in Eccleſia Latina, ut conſtat ex Caroli Magni, & Ludovici Pii capitularibus, præſertim lib. v. cap. 136. Poſt medium ſæculum nonum regnante Carolo Calvo tertius pœnitentiæ gradus antiquari cœpit: id patet ex variis Summorum Pontificum Epiſtolis, & Conciliorum decretis, in quibus, ubi de publica pœnitentia agitur, fletus, auditio, & conſiſtentia commemorantur. Imo & quartus ex tunc nonnihil relaxatus, conceſſa ſollemnibus ſaltem diebus pœnitentibus communione. Sequentibus vero ſæculis ſenſim publica pœnitentia in Latina Eccleſia antiquum rigorem amiſit, ac penitus ſublata fuit.

In Orientali vero Eccleſia longe antea publicæ pœnitentiæ diſciplina immutata ac ſublata fuerat. Nectarius enim Conſtantinopolitanus Epiſcopus renunciatus ann. 381. quem Epiſcopatum ad annum uſque 397 tenuit, publicam pœnitentiam in Conſtantinopolitana Eccleſia e medio ſuſtulit, ejuſque morem deinceps imitatæ ſunt aliæ Orientis Eccleſiæ: quæ autem ab antiqua conſuetudine detraxit, ſive in ea abrogavit, ad ſex ſumma capita revocari poſſunt, inquit Morinus lib. vi. de pœnit. cap. 22. 1. Presbyterum confeſſionibus, & pœnitentiis publicis præfectum ſuſtulit. 2. Morem antiquum publice enunciandi quædam crimina, quæ Presbyter ille monuerat, abrogavit. 3. Quotidianas manuum impoſitiones, & orationes ſuper pœnitentes ab Apoſtolorum ætate fieri ſolitas, in quibus univerſum fere ſubſtrationis myſterium conſiſtebat, interdixit. 4. Pœnitentiarum, ſive pœnarum in confeſſione ſecreta impoſitarum executionem pœnitentium fidei commiſit, ut eas quiſque in ſeipſum pro contritionis zelo, & ardore, nemine conſcio aut judice exequeretur. 5. Hinc accuſationes criminum a proximis commiſſorum apud Epiſcopum ex præcepto religionis factæ, & judicium pœnitentiæ de iis licet occultis publice redditum, obſoleverunt. Unde præterea obſolevit, ſeipſum de occultis criminibus accuſandi feſtinatio & acceleratio, ne reus præventus & convictus multo ſeveriori pœnæ plecteretur. Denique pœnitentiæ publicæ de criminibus occultis penitus abolitæ ſunt.

Poſt hanc diſciplinæ variationem hæc fuit, ac viget etiam apud pleraſque Orientales Eccleſias diſciplina. 1. Diligentiſſima, & minutiſſima peccatorum omnium ſecreta confeſſio. Hæc autem confeſſio, ut Allatius & Goarius ſcribunt, ita a Græcis fit, ut non genuflectant, ſed ſedeant cum reverentia, & capite operto peccata confitentes. Nec quemque movere debet hæc praxis, quæ viguit olim apud Latinos, ut antiquus Romanus Ordo, Alcuinus, aliique Rituales libri non pauci, Martene teſte, deſcribunt; quæque viget etiam apud Æthyopes, ut ex Joannis Boteri ad Antonium Cardinalem Carafam epiſtola liquet. 2. Diligens & accurata Sacerdotis interrogatio de his omnibus pœnitenti facta, ut præſcribunt Pœnitentiales libri Joannis Jejunatoris Patriarchæ Conſtantinopolitani, qui Gregorii I. Pontificis coætaneus erat, & Joannis Monachi, quem ajunt S. Baſilii diſcipulum, eo tamen tempore multo poſterioris, atque Libelli Simeonis Archiepiſcopi Theſſalonicenſis, & Gabrielis Philadelphiæ Metropolitæ de Sacramento Pœnitentiæ ſcripti. 3. Pœnitentiarum & pœnarum unicuique peccato ſe-

creta impoſitio, vel ſecundum Canones, vel ſaltem juxta approbatos Pœnitentiales libros, qui de Canonum ſeveritate non admodum remittebant. 4. Abſolutionis poſt confeſſionem, aut etiam pœnitentiæ impoſitionem conceſſio, ſed Communionis Euchariſticæ, pro ratione criminum & pœnitentium ad agendam pœnitentiam fervore & zelo, in longum breviuſve tempus dilatio. Obſervat etiam idem Morinus, duo ex antiquo rigore, publica pœnitentia ſublata, in Oriente remanſiſſe, ſcilicet, humiliatatem, cum qua pœnitens quacumque dignitate fulgeret ad Sacerdotem accedere tenebatur; & morem, quo pœnitentes ob nonnulla crimina, ac ob inquinamenta etiam nonnulla naturalia in foro tantum conſcientiæ obligabantur a Templo ſecedere, atque in Narthece ſubſiſtere, dum Miſſæ Sacrificium celebraretur, licet aliis concederetur intereſſe officii.

Pœnitentiam juxta Canones imponi ſolere a pleriſque Orientalibus præſertim Græcis facile eſt demonſtrare. Primum conſtat Gregorii Magni ætate Joannem Jejunatorem Pœnitentialem librum edidiſſe, quem refert Morinus in fine Operis de Pœnitentia. Is pœnitentiæ canonicæ rigorem mitigavit; quamobrem nimiæ accuſatur ac reprehenſus fuit indulgentiæ a Concilio Conſtantinopolitano circa finem undecimi ſæculi celebrato; ab Harmenopulo qui eodem ſæculo aut paullo poſt ſcripſit: & Leo Allatius lib. 3. de Conc. Eccl. Orient. cum Occident. c. 9. „ pœnæ, *inquit*, pœnitentibus impoſitæ, mitiores multo nunc ſunt, quam erant antea. A Joanne enim Neſtevta antiquus ille pœnarum rigor remiſſus eſt, licet id alii inter eos non probent. " Pœnitentiam juxta Canones imponendam eſſe docent Nicephorus Cartophylax ep. 3. quæ eſt de ligandi ſolvendique poteſtate, Simeon Theſſalonicenſis, qui inquit, „ videant ne præter Canones dijudicent, ne quis præter Canones agat: " Germanus Amathuntis Epiſcopus in literis, quibus Sacerdoti dat confeſſionem audiendi auctoritatem, ubi ait; Sacerdotem „ juxta opera, in quibus peccaverunt, Canonem pœnitentibus imponere debere: " Gabriel Philadelphienſis Græcus recentiſſimus ſatisfactionem, c. 8. libri de Sacramentis, vocat „ adimpletionem, & perfectionem Canonis, quem Pater ſpiritualis dedit peccatori ſecundum ſpiritualem ſacrorum canonum pœnam. " Neophytos Rodinus Cyprius in libro, quem de confeſſione lingua Græca vulgari edidit, ait, „ ſatisfactio eſt, ut faciat aliquis id quod ſufficit, hoc eſt, illam canonem, quem ei dederit Pater ſpiritualis &c. " Hieremias Patriarcha CP. in primo reſponſo ad Tubingenſes Lutheranos ad c. 11. teſtatur, pœnam ſeu medicinam peccatis dandam juxta canones: denique, miſſis Allatii, & Arcudii teſtimoniis, ita Goarius pag. 697. Græcorum diſciplinam deſcribit: „ Patres ſpirituales ſedentes, pœnitentes pro Exomologeſi audiunt. Si leves & venia dignas pœnitentibus culpas deprehenderint, nullam adhibent ſolutionem, ſed de pio, devotoque quodam opere exercendo monitum amice remittunt; ſi lethales crimina detegunt, illa in Nomocanone juxta ſe poſito examinant, cenſurarumque diſtrictioni, prout legunt, cuncta ſubjiciunt, & tandem pœnitenti bene precantur: his atque aliis orationibus, aut in remedium præteriti delicti, vel in cautelam futuri impoſitis. Peccata tandem cuncta ad canonum rigorem examinata, pœnis in eis perlectis caſtigant, & emendant; Propterea que pœnitentiam impoſitam, ut canonibus præſcriptam, ſolent ipſi κανονα vocitare. *Et infra*, publica pœnitentia nulli licet amplius imponatur, aliqui tamen confeſſione captatos a ſacra communione per annum vel plures quandoque arcent. Hi non ita plene reconciliati privationem Euchariſtiæ panis Eulogici communionis vices ſupplentis ſumptione ſolantur; & ſanguinis dominici ſumendi loco, aquam in Theophaniis benedictam, diacono eam porrigente, communionis diebus, Paſchatis ſcilicet, Apoſtolorum Petri & Pauli, Aſſumptionis, & Chriſti Natalitiorum, ſumma cum religione hauriunt; & tandem oratione ſuper eis recitata ex integro Eccleſiæ reconciliantur. „ Pœnitentiæ Canonicæ Dionyſius Barſalibi, Michael Antiochenus Patriarcha, aliique Syri, atque etiam Cophtici ſcriptores meminere, eamdemque inculcaverunt.

Ubi diſciplina hæc variata ſit, ac mos obtinuerit, ut pro Sacerdotum arbitrio pœnitentiæ Latinorum more imponantur, certum eſt, non teneri confeſſarios ad normam illorum canonum pœnitentias præſcribere: ſed ubi vigeat adhuc canonum obſervantia, nefas eſſe cenſeo Confeſſariis, aliam pœnitentiam injungere præter eam quam canones, ſive Pœnitentiales libri præſcribant, niſi ii eamdem confeſſariorum arbitrio imponendam pœnitentiam committant. Nam abſolvendi facultatem ſive juriſdictionem, quam ex Eccleſia, & ab Epiſcopis habent, ita exercere tenentur, ut Eccleſiæ lege obligati ſint ad indicandam pœnitentibus quos abſolvunt, pœnam ab eadem Eccleſia determinatis criminibus deſignatam; & ut in Eccleſia Latina iis, qui ex occulto delicto in pœnam incidunt irregularitatis vel ſuſpenſionis ab Eccleſiis præſcriptam, confeſſarius declarare debet pœnam, in quam incidit; ita in Eccleſiis, in quibus pœnæ canonicæ in uſu ſunt, confeſſarius abſolvendo pœnitentes pœnas his declarare debet, quas canones ſtatuant pro peccatis, quæ confeſſi ſint, ſubire oportere. En verba Hieremiæ Patriarchæ, *Reſp.* 1. ad Lutheranos cap. 11. *Quod attinet ad poteſtatem dimittendi peccata, ea non abſolute data eſt, ſed ea conditione, ut peccans pœnitens obediat, & conſentiat illi, qui animæ ſua curam gerit, & veram pœnitentiam demonſtret.*

Operum pœnitentialium præcepta in tres generales ſpecies dividunt. In ea, quæ communionis Euchariſticæ privationem ſpectant, & ad iſtam privationem referuntur unius, vel plurimum annorum mulctæ; unicum enim canonum pœnitentialium ſtudium, idque vehementiſſimum in id incumbere videtur, ne cui indigne Euchariſtia præbeatur; & ideo poſt abſolutionem communionem diutiſſime differunt: deinde in ea, quæ jejuniorum & ciborum abſtinentiam; ubi explicant, quibus diebus abſtinendum ſit, quibus remiſſius agendum, quibus non abſtinendum: denique in ea, quæ preces, & orationes ſingulis diebus recitandas. Epiſcoporum eſt pœnitentias canonicas augere, vel minuere, qui ſolent etiam *diplomata quædam concedere a pœnis, & canonibus non plene adimpletis pœnitentes eximentia, quæ charta condonativa indulgentiarum vices apud Græcos obtinent* ait Goarius pag. 680.

Hactenus de pœnitentia generatim egimus, & quo-

ad

Digitized by Google

ad Laicos homines: in Clericorum vero pœnitentiæ tria ſunt ſpeciatim obſervanda. 1. Sacerdotem Clerici confeſſionem auditurum ab eo promiſſionem exigere ab officio ceſſaturum ſi crimina confitentur, quæ canones depoſitione, aut ſuſpenſione condemnant. 2. Clericum propter crimen ſic ſecreto in confeſſionis auricularis tribunali depoſitum, aut ſuſpenſum, communione Euchariſtica non privari pœna priore juxta canones crimini ſufficiente. 3. Quoniam Clerici conjugati, etiam presbyteri ordinari ſolent, ſi reſciverint uxores ſuas adulterio pollutas, eas dimittere tenentur; aut ſi iis commiſceantur, ab officio Eccleſiaſtico ceſſare. Quæ ex iis emergant dubia, infra proponemus. Hæc ad pœnitentiæ materiam ſpectantia nunc dicendum.

§. II. *De forma.*

Latina Eccleſia pro Sacramenti pœnitentiæ forma habet hæc verba: *Ego te abſolvo ab omnibus peccatis*: eamdem uſurpandam propoſuit Eugenius IV. Armenis in decreto, quod pro eorundem inſtructione in Florentina Synodo edidit, voluitque Clemens VII. ut Græci in Italia Inſuliſque adjacentibus degentes, eadem uterentur, dum neceſſitate cogente, Latinos abſolverent: hanc vero, vel ei valde ſimilem Græcorum plerique, dum pœnitentem ſtatim ac confeſſus eſt, abſolvunt, uſurpant: Græci, Calabri, Apuli & Siculi, in orationibus, quas pœnitentes abſolvendo proferunt, habent; *Ego vero condono tibi omnia peccata tua; In nomine Patris &c.* vel, *inſuper ego abſolvo te ab omnibus peccatis tuis quæcumque coram Deo, & mea indignitate confeſſus es: In nomine Patris &c.* Acceptaverunt quoque illas *Orientales nonnulli, & ut in uſum actas meminí quondam mihi ab ipſis oſtenſas; traſcriptas vero & quaſi laudatas, & receptas a quibuſdam cum pleriſque ſuæ ritus orationibus recenter ad me miſit multa mihi neceſſitudine conjunctus Gregorius Coreſſius Eccleſiæ C. P. Theologus*, inquit Goarius pag. 540. edit. Venetæ.

Ruthenos hanc adhibere conſueviſſe formulam refert Arcudius lib. 4. c. 3. *Divina gratia S. Spiritus per me peccatorem, & minimum ſervum ſuum habet condonata quæcumque peccaſti*; in Rituali vero Metropolitæ Chiovienus poſt deprecationem, Sacerdotem verba hæc pronunciare narrat: *Ego quoque Pater tuus ſpiritualis, poteſtate mihi a Deo, & a ſuperioribus meis conceſſa, te abſolvo ab omnibus peccatis tuis.* Nunciatum vero eſt a Monachis nonnullis Ruthenis, hac noſtra ætate Ruthenos fere omnes indicativam Latinorum formulam adhibere. Eadem forma univerſim utuntur Armeni, teſte Galano, & Syri Maronitæ, Chaldæi, aliique Orientales. Ex quo patet, totam fere Orientalem Eccleſiam præſcriptam in decreto pro Armenis a Conc. Floren. edito abſolutionis formam uſurpare.

Quamquam hæc forma Romanæ Eccleſiæ maxime probatur, & in dicto pro Armenis decreto præſcripta eſt; tamen non adeo facile irritum, vel dubium declarandum eſt Pœnitentiæ Sacramentum formula deprecativa a Græcis nonnullis, & ab aliis paucis Orientalibus uſurpata. Hujuſmodi formæ ita exprimuntur a Gabriele Philadelphienſi de Sacram. Pœnit. cap. 8. *Gratia ſanctiſſimi Spiritus per humilitatem meam habet te condonatum, & abſolutum.* In officio eorum, qui peccata confitentur a Goario latine redito, Pœnitentiarium pœnitentem circa varia peccata interrogare præſcribitur, ac deinde ſubditur: *Poſtquam minutim interrogaveris de ſingulis, aſſume indicem, & quale ſit peccatum inquire, & cum hoc libro confert, ut quale ſit peccatum dignoſcas, & iſta deinde ſubjunge.* Duæ deinceps recenſentur Orationes, in quarum prima Sacerdos ait; *Quæcumque tenuiſſimæ humilitati meæ narraſti, & quæcumque minus ex ignorantia, vel oblivione, qualiacumque ſint, exprimere non valuiſti, condonet tibi Deus in præſenti, & in futuro.* In altero vero: *Ipſe Deus, per me peccatorem in præſenti, & in futuro ſæculo tibi parcat.* Aliæ vero formæ habent, *abſolvat te Deus &c.* vel *condonet, dimittat, remittat tibi Deus quæcumque peccaſti.* Iis autem formis facile patet, ratum fieri Pœnitentiæ Sacramentum. Primum, quia licet Græci aliique Orientales iis uterentur etiam Concilii Florentini tempore, ut ex eorumdem libris liquet, tamen Græcis, quo Patres ita abſolvere notant, nihil dixere, eoſque nihil de hac Sacramenti formula monitos abire permiſerunt: quod argumentum eſt, nihil ab iis deſiderandum, aut caſtigandum indicaſſe. Deinde Clemens VIII. & Benedictus XIV. præcepere quidem Græcis ſub Latinis Epiſcopis degentibus, ut dum Latinos in caſu neceſſitatis abſolvunt, indicativa Latinorum formula utantur, ſed nec deprecativam uſurpare vetantur, dum Græcos abſolvunt, nec indicativam adhibere juſſerunt. Id vero nunquam prætermiſiſſent, ſi ratum non habuiſſent, vel cenſuiſſent ſuſpectum Sacramentum formula deprecantibus verbis expreſſa adminiſtratum; denique in antea indicatis formulis abſolventis Sacerdotis actio ſatis exprimitur: Id enim exprimi, dum Sacerdos ait: *Deus*, vel *gratia Sancti Spiritus dimittat, vel condonet tibi per me &c.* nemo negabit. Quamvis hæc formula, inquit Goarius, *deprecativa prima fronte appareat, abſoluta nihilominus his dictionibus διὰ ἐμοῦ* per me, *redditur, auctoritatem a Deo acceptam, quam prius Miniſter memorabat, reo pœnitenti applicat, & indulgentiæ divinæ inſtrumentum, & cauſſam ſubordinatam ſe prædicat.* Si vero Sacerdos non dicat *per me*, id ſubauditur: nam ſi dum Sacerdos Græcus baptizans, ait, baptizatus talis, ſubauditur *a me*, cur non ſubaudiemus Sacerdotis actionem, dum poteſtatem ſeſe prius a Deo accepiſſe ait, ut revera dicit in quacumque oratione ſupra Pœnitentem pronunciata, ac deinde ſubdit *abſolvat te Deus?* Quis eſt, qui non ſubintelligat *per me?* Miniſterium enim ipſum, quod cum Sacerdos exercet, ſatis ſuperque denotat, cum ita ſeſe exprimere; Deus per me Miniſtrum ſuum abſolvat te ab omnibus peccatis. Igitur formulæ deprecativæ exprimunt Sacerdotis actionem, atque eam ita indicant, ut humilem ſubmiſſumque eorundem animum deſignet, quod Deum rogant, ut Sacramentum, quod ipſe inſtituit, quodque nonniſi divina ipſius promiſſione, & virtute fit, perficiat. Atque hac de cauſſa ab Irenæo, Juſtino, aliiſque Patribus Sacramentorum formulæ paſſim preces, orationes, invocationeſque appellantur.

Nota 1. Etſi deprecativa forma ſatis eſt ad perfici-

 cien-

ciendum Sacramentum Pœnitentiæ; tamen dum Græci aliique Orientales Latinorum Confeſſionem excipiunt, eoſque abſolvunt, ex Clementis VIII. & Benedicti XIV. Conſtitutionibus tenentur formam in Florentina Synodo præſcriptam adhibere; ac laude digni habentur omnes Orientales, qui præter preces, quas juxta proprium ritum proferunt, eamdem quoque formam pronuncient.

Nota 2. Refert Galanus loco ſup. cit. Armenos nonnullos, dum pœnitentes confitentur, ad ſingula peccata dicere: *Deus dimittit*, ac pro formula habere verba hæc: *Deus remittit peccata tua*, ubi advertit, & quidem optime, tolerari non poſſe morem pronunciandi formulam ad ſingula peccata; cum ea Sacramentum fiat, quod integram confeſſionem pro materia habet. Ad formam vero quod ſpectat, non dubito, quin ea vere perficiatur Sacramentum, ſubaudiatur *per me*, ac abſolventis Sacerdotis actio deligatur: teneri vero arbitror Armenos ad eam uſurpandam, quam iiſdem Florentina Synodus propoſuit, & inculcavit.

§. III. *De Miniſtro Pœnitentiæ.*

HUjus Sacramenti Miniſter etiam juxta Orientalis Eccleſiæ canones eſt Epiſcopus, vel Presbyter, cui Epiſcopus abſolvendi facultatem fecerit, hoc eſt, cui animarum curam commiſerit, atque adeo ſubditos deſignaverit, in quos juriſdictionem abſolvendo a peccatis exerceat. Atque in iiſdem canonibus ſtatutum eſt præſertim xlvi. Carthaginenſi, & xiv. Neocæſarienſi, poſſe Sacerdotem quemque, abſente Epiſcopo, vel alio ab Epiſcopo probato Presbytero, in mortis periculo conſtitutum abſolvere. Reprehenſione vero digni ſunt Græci, teſte Goario, quod *raros, eoſque e Monaſteriis, maxime ſelectos πνευματικοὺς Patres ſpirituales ad hoc onus admiſſos, litteriſque ἐν πιττακίοις inſtitutos exponant, quia Laicos Sacerdotes quamvis errent, non ita confidenter conveniunt, prout ſubindicat Balſamonis reſponſum* xix. Huic errori occurrere voluiſſe videntur Clemens VIII. & Bened. XIV. qui in Conſt. *Etſi Paſtoralis*, quod Clemens ſtatuerat, per hæc verba inculcavit: *Sacerdotes quoque conjugati, aliique, quibus Parochianorum cura; vel Eccleſiarum Parochialium regimen per Epiſcopos ſuos committitur, licite, & libere poſſint Parochianorum ſuorum confeſſiones audire, ipſiſque pœnitentiam injungere pro peccatis: quia cui licet, vel conceditur, quod eſt majus; competit quoque, nec negari convenit, quod eſt minus.*

Ad confeſſariorum dotes, quod ſpectat, eædem ſunt, quæ in Orientalibus ac in Latinis deſiderantur, ſcilicet probitas morum, ſufficiens ſcientia, prudentia &c. quæ ab Auctore noſtro recenſentur. Hic vero notamus ab Apoſtolicâ Sede ſtatutum eſſe, ne ulli *per Sacerdotes vel confeſſarios, pro ſatisfactione pœnitentiæ, unctio aliqua ſolummodo injungatur.* Atque tollendum eſſe abuſum, ubi fit, *ut vir atque uxor ſimul, & eodem tempore eidem Presbytero confiteantur.* Nec ferri poteſt abuſus, qui apud Photianos pleroſque viget, de exigendo utcumque neceſſario confeſſarii teſtimonio, dum aliquis ad ſacros ordines ſit promovendus; non enim poteſt confeſſarius de iis quæ in confeſſione novit quidpiam teſtari, ut univerſa tum Orientis, tum Occidentis Eccleſia ſemper docuit. Vide hac de re Papadopoli *reſpon.* vi. *ſect.* viii. in qua nu. 5. oſtendit: 1. *Jure Græcæ gentis Sacerdotem a confeſſionibus ad teſtimonium neque pro ſilio ſpirituali, neque contra eumdem recipi: 2. Secretum ſacræ Exhomologeſis violari nullam ob cauſſam poſſe; 3. Teſtimonium hujuſmodi exitioſum ac ſtultum eſſe.* His præmiſſis, ac ſtatuto etiam, Orientales ad Sacramentalem confeſſionem ſemel ſaltem in anno faciendam obligari ex Eccleſiæ præcepto, nonnullas circa hanc materiam quæſtiones examinandas ſuſcipio.

Quæſt. I. *Utrum in Diœceſi, ubi permixti ſunt Latini cum Græcis, vel Græci cum aliis diverſi ritus, poſſit Latinus Græcos, & Græcus viciſſim Latinos, aut alterius ritus Sacerdoti confiteri.*

Reſp. 1. In caſu neceſſitatis poſſe Presbyterum quemque hominem etiam diverſi ritus abſolvere. Imo ſentiunt Viri docti, inquit Melchior Canus, licitum eſſe etiam ab hæretico recipere pœnitentiam in articulo mortis, ut Petrus Paludanus 4. *diſt.* 25. *q.* 1. Sylveſter in verbo *Confeſſ.* 1. §. & Joannes Major. *diſt.* 17. & Gloſſa *Extrav. de ſponſal. cap. Non nobis*. Primum quia probabiliſſimum eſt, quemlibet Sacerdotem in mortis articulo habere auctoritatem abſolvendi jure divino. Deinde, quod ſi jure divino quilibet Sacerdos hanc poteſtatem non habet, Eccleſia, cujus providentiæ commiſſum eſt conſulere animarum ſaluti, cum pia mater ſit, non eſt credendum filiis ſuis in articulo mortis deeſſe; adeoque eos cujuslibet Sacerdotis poteſtati ſubjicere, nec ulli voluiſſe in hoc neceſſitatis caſu abſolvendi facultatem adimere. Igitur dubitari non poteſt quin quiſque, neceſſitate urgente, poſſit cujuſvis ritus Presbyteris peccata ſua confiteri. Græci autem, aliique Orientales, ſi qui ſint, qui deprecativa forma abſolvant, Apoſtolicæ Sedis præcepto tenentur præter preces, quas juxta proprium ritum adhibent: etiam formam abſolutionis a Florentina Synodo præſcriptam, & a Latina Eccleſia uſurpatam, adhibere. En verba Conſtitutionis *Etſi Paſtoralis* §. v. de Sacr. Pœnit. n. 5. *In caſu neceſſitatis Presbyteri Græci catholici poſſunt Latinos abſolvere; utantur tamen forma abſolutionis in Conc. Gener. Flor. præſcripta; poſtea vero ſi voluerint, dicant orationem illam deprecativam, quam pro forma hujuſmodi abſolutionis dicere tantum conſueverant.*

Reſp. 2. Miſſionariis Latinis quiſque licite confitetur, cujuſcumque ſit ritus, cum ii ab Apoſtolica Sede auctoritatem habeant in locis Miſſionum: atque in Epiſcoporum adjutorium, & levamen mittantur; neque Epiſcopi prohibere poſſunt ſubditos, ne ad eoſdem accedant. Hinc Sac. Congr. de P. F. 5. Decembr. 1644. *Mandavit, moneri Patriarcham Maronitarum, eum non potuiſſe, nec debuiſſe, in præjudicium juriſdictionis Apoſtolicæ Sedis ferre excommunicationem in Maronitas, qui Sacramenta recipere voluerunt a Miſſionariis ejuſdem Sanctæ Sedis: & propterea teneri eam revocare, & de cauſſis ob quas Maronitæ non debent a Miſſionariis recipere Sacramenta, Sac. Congreg. certiorem facere, quæ, ſi opus fuerit, indemnitati Presbyterorum providebit.* Licet Miſſionarii poſſint horum confeſſiones excipere, non poſſunt tamen eos a caſibus Epiſcopo re-

Digitized by Google

reſervatis abſolvere, niſi obtenta ab eodem Epiſcopo facultate, ut pluries a Sac. Congr. decretum eſt.

Reſp. 3. Epiſcopus Latinus, ſi in ſua Diœceſi habeat Sacerdotes Græcos, vel alterius ritus orientalis, poteſt eos probare, ac deſtinare ad confeſſiones etiam Latinorum audiendas, liquet id ex ſupra citata Conſt. n. 6. in qua habetur: „ Extra vero caſum neceſſitatis, ſi quos ex Presbyteris Albanenſibus peritos, & ad confeſſiones omnium audiendas idoneos Ordinarius Latinus judicaverit, ut non ſolum Græcos, ſed etiam Latinos ad ſe accedentes poſſint abſolvere, id eorumdem Ordinariorum prudentiæ, & arbitrio relinquitur. *Et n.* 1. Presbyteri Sæculares Græci ex Albania, vel aliis Orientis partibus advenientes, abjuratis ſchiſmate, & erroribus, atque in fide Catholica bene inſtructi, in Parochialibus, ſeu Curatis Eccleſiis Græcorum inſtitui poſſunt. “ Sicut Latini Epiſcopi Græcos in ſuis Diœceſibus degentes Sacerdotes poſſunt ad confeſſiones audiendas Latinorum deſtinare, ita Græci, aliique orientales Latinorum Presbyteros, ſi qui ſint in eorum Diœceſi, atque ex hoc patet, falli omnino a Breno, qui *lib.* III. *cap.* 2. *qu.* 20. cenſet, præceptum de ſervando proprio ritu violare Latinum, ſi Græco presbytero confiteatur a Diœceſano Catholico Epiſcopo ad confeſſiones omnium audiendas approbato; nam ſi Græcus ritum non mutat, dum Latino Sacerdoti peccata ſua confitetur, cur Latinus ritum mutabit? Deinde ſi Græci, ut ſupra ſtatui, dum Latinos abſolvunt, utuntur, ac uti debent forma a Florentina Synodo præſcripta, ubi eſt rituum diverſitas? Ergo commentitia eſt ritus variatio.

Reſp. 4. Si in Diœceſi alicujus Epiſcopi plures ſint homines diverſi ritus, licite confitentur Presbyteris ab Epiſcopo ad confeſſiones audiendas approbatis, etiamſi pœnitentes diverſum a confeſſario ritum ſervent. Id liquet, primum ex conſuetudine veteri uſu comprobata, quæ tum Romæ, tum in aliis locis viget; ubi Græci, Rutheni, Armeni, Syri, & ſi qui alii occurrunt diverſi a Latino ritu, presbyteris Latinis ab Epiſcopo approbatis confitentur. Deinde quod hæc eadem conſuetudo vigeat etiam apud Maronitas, quos tamen Supremæ Inquiſitionis Decreto definitum eſt, *non eſſe inquietandos*, ut ex ſolutione dubii, quod ſequitur, manifeſtum eſt: „ An Sacerdotes Maronitæ approbati ab eorum Ordinariis ad audiendas confeſſiones poſſint indifferenter audire confeſſiones omnium Perſonarum cujuſcumque Nationis, & ritus Orientalis, quæ reperiuntur in illis partibus? Eminentiſſimi, audito voto DD. Conſultorum dixerunt: Maronitas non eſſe inquietandos. *S. C. S. O. die* 5. *Decembris* 1715. *Accedit etiam Decretum Congr. de Prop. Fide anno* 1630. *quo referente Cardinale Bandino, ſtatutum fuit*, non debere Latinos Epiſcopus prohibere ſubditos ſuos, ne confeſſiones faciant cum Sacerdotibus Ruthenis unitis ab Ordinariis locorum approbatis; nec e contra Epiſcopos Ruthenos unitos ſubditos ſuos ſimili prohibitione ligare, ne Confeſſarios Latinos approbatos ad expianda peccata ſua adeant; nam cum Rutheni uniti ſint vere Catholici, ubi ritus diverſitas non repugnat, diſcordias, & diſſidia inter eos excitantes, vel nutrientes introducere inconveniens, & damnoſum eſt. “ Deinique, quia in adminiſtrationes Sacramenti Pœnitentiæ, dum Orientales antedictam formulam uſurpant, nulla eſt rituum diverſitas, ac Eccleſia pia mater libertati favet Pœnitentium, quo facilius eos ad peccatorum per confeſſionem expiationem alliciat. Difficultas major eſt circa Orientales, quorum plures ſunt in eadem civitate Epiſcopi, qui in ſolos homines proprii ritus juriſdictionem habent, ver. gr. Aleppi Græcus Græcis, Syrus Syriacis, Maronita Maronitis, & Armenus antiſtes Armenis præeſt. In iis ſi Epiſcopus facultatem Presbyteris limitatam concedat ad audiendas confeſſiones hominis proprii ritus, certum eſt non poſſe confeſſarium abſolvere diverſi ritus homines: ſicut approbatus ab Epiſcopo Latino ad audiendas confeſſiones Græcorum, vel Latinorum, tantum aut ſolum vivorum, non poteſt eos, ad quos conceſſa facultas non ſe extendit, abſolvere. At ſi limitata non ſit facultas, & lex non adſit particularis, vel conſuetudo, quæ vim legis obtineat, qua pro conſervanda inter homines diverſi ritus pace, obligentur omnes proprii ritus confeſſarium adire, non video, cur quiſque non poſſit Sacerdoti a proprio Epiſcopo approbato confiteri. Cum enim circa adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, nulla ſit rituum diverſitas, ſubditi illorum Epiſcoporum ſe habent, ut ſubditi Epiſcoporum, qui in diverſis locis juriſdictionem exercent; ſubditi vero unius Epiſcopi licite accedunt ad Sacerdotes alterius Epiſcopi ſubditos, & in alia Diœceſi degentes, atqui rite ab iis abſolutionem accipiunt.

Quæſt. II. *Utrum, & quomodo confeſſio fieri poſſit, & debeat per interpretem?*

Reſp. 1. Explorata res eſt, extra caſum neceſſitatis, & ſolum ob præceptum de quotannis confeſſione, neminem teneri ad confitendum per interpretem; cum ſoli Sacerdoti peccata noſtra aperire teneamur: *Omnia ſua ſolus peccata confiteatur proprio Sacerdoti*, inquit Innoc. in cap. *Omnis utriuſque ſexus*, *tit. de pœnitentia*; videlicet inſinuans, quod ſi ſolus confiteri nequit, confiteri non teneatur. Poſſe vero pœnitentem, ſi velit, per interpretem confiteri nemo negat. Imo in articulo mortis non auderem omittere confeſſionem, ſi haberem interpretem, ait Canus *in Relectionibus de pœnit. par.* 4. Hæc reſponſio Sacrarum Urbis Congregationum decretis conſentanea eſt. In Congregatione particulari de P. F. decretum fuit, *Quamvis docente Conc. Trid. nullo ſit divino præcepto mandatum, nec ſatis conſulto lege aliqua humana præcipi poſſit, ut delicta præſertim ſecreta, publica confeſſione aperiantur; tamen viſum eſt Patribus deputatis eidem ſacræ Synodo inhærentibus, eos, qui volens ſponte per interpretem confiteri, non debere per Vicarium Apoſtolicum Conſtantinopolitan. prohiberi, cum ſufficiat præcavere abuſus, & ſcandala, & curare, ut interpretes admoneantur de obligatione, quam habent ſervandi naturalis ſecreti*. Et propoſito an. 1633. ſequenti dubio: *Qua ratione ſe gerere debeant Miſſionarii cum pœnitentibus, quorum idioma ignorant? Sac. Cong. die* 10. *Feb.* 1668. *reſpondit, Miſſionarii hortentur pœnitentes ignaros idiomatis Miſſionariorum ad adhibendum interpretem, per quem confiteantur omnia peccata: quod ſi hoc nolint, ſaltem confiteantur aliqua per interpre-*

tem

tem, & reliqua per nutus & ſigna quantum poſſunt, quod ſi nulla velint per interpretem confiteri, confiteantur per ſigna & nutus omni meliori modo, ſicut fit cum mutis; ſed Miſſionarii curent addiſcere ex unaquaque lingua ibi uſuali illa pauca verba quæ ſunt neceſſaria ad explicanda præcipua peccata contra Decalogum, & contra quinque præcepta Eccleſiæ.

Nota. Dum ignorans Confeſſarii idioma renuit confiteri per interpretem, petat vero a Miſſionariis peccatorum abſolutionem ob confeſſionem nutibus, & ſignis dumtaxat factam vel faciendam, abſolvi licite poteſt, ut Theologi docent, & ut ex ſolutione patet dubii, quod ſequitur: *Utrum in regionibus longinquis Catholicus multis annis confeſſus, & ſignis dumtaxat ob defectum idiomatis petens abſolutionem peccatorum, poſſit abſolvi abſque ope interpretis? Emin. approbarunt vota PP. Theologorum, videlicet, non eſſe opus interprete in caſu propoſito, ſicut etiam poſſe & debere abſolutionem peccatorum impertiri exhibenti ſigna, quæ poteſt, dummodo ſufficiant ad exprimendum aliquod peccatum in ſpecie. In caſu vero, quo quis conatur, quantum poteſt exhibere ſigna peccatorum in ſpecie, nequeat autem omnino intelligi, abſolvi poſſe per ſolam manifeſtationem peccatorum in genere.* Sac. Cong. Sup. Inq. 28. Febr. 1633.

Quæſt. III. *Utrum Græci confeſſarii poſſint ac debeant pœnitentibus juxta canones pœnitentiam injungere, & an eam pœnitentiam teneantur pœnitentes acceptare, aut acceptatam exequi?*

Quæſtio hæc a Verricello de ſolo presbytero Græco proponitur, qui fornicationis, vel adulterii crimen confeſſus ſit, cuique a Confeſſario pro pœnitentia injungatur, ut perpetuo a ſacro altari abſtineat. Cenſet vir doctus hoc in cauſa eſſe, ut Græci ac etiam Mengrellenſes presbyteri nunquam fere confiteantur; atque ut impedimentum hujuſmodi amoveat, facilemque iis reddat ad pœnitentiæ Sacramentum acceſſum, ſtatuit Confeſſarios hanc non poſſe presbyteris pœnitentiam injungere, presbyteroſque pœnitentes poſſe eamdem recuſare, & etiam acceptatam non exequi. Nos vero rem hanc, quæ magni momenti eſt, paullo diligentius expendere atque explicare decrevimus.

Cenſet itaque, Græcorum canones, quibus ob fornicationem, & alia crimina Sacerdotes a ſacris abſtinere jubentur, non de infligenda in ſecreta confeſſione pœnitentia, ſed de pœna illa eſſe intelligendos, quæ ab Eccleſiaſtico judice decernenda ſit, dum crimen ad externum ipſius forum delatum ſit. Primum, quia canones illi depoſitionis pœnam conſtituunt, quæ a ſolo judice in foro externo decernente imponi poteſt: deinde, quod lapſos deponendos, non vero excommunicandos eſſe decernant; quod argumentum eſt, de eo tribunali verba fieri, quod excommunicationis ſententiam ferre poſſit, quæ in ſolo exteriori foro ferri poteſt. Præterea, quia, ut ex can. 3. S. Baſilii liquet, in conſtituenda, ac decernenda pœnitentibus pœnitentia, recepta conſuetudo ſervanda eſt: conſuetudo vero nunc viget in univerſa Eccleſia, ut in confeſſione ſecreta peccatorum, arbitrio Confeſſarii pœnæ decernantur; quæ conſuetudo decretis Concilii Flor. ac Trid. ac jure canonico comprobata eſt. Demum, quia abſurdiſſimum eſt, Sacerdotum ex. gr. fornicarium abſtinendo ab altari, ſeſe hujus criminis reum prodere.

At hæc tanti momenti non ſunt, ut moveant me ad Verricellianæ opinioni ſubſcribendum. Principio vero in memoriam ſunt revocanda, quæ de Græcorum adminiſtrandæ pœnitentiæ diſciplina §. 1. declaravi. Ex iis facile patet, Græcos ſublata publica pœnitentia, ita pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrare conſueviſſe, ac eorum pleroſque ſolere adhuc, ut Sacerdotes juxta canones pro determinatis criminibus pœnitentias decernere jubeantur, hac unice eis conceſſa poteſtate, ut Pœnas, quæ in genuflexionibus, jejuniis, & orationibus conſiſtunt, pro pœnitentium majori, vel minori diſpoſitione temperare, vel augere valeant. Nam facultas concedendi ante præſcriptum a canonibus tempus Euchariſticam communionem ſolis Epiſcopis reſervata eſt, qui ſolent literas condonativas concedere, ut ibi ex Goario adnotavi.

Deinde, ſac ab Eccleſiis ita conceſſam eſſe Presbyteris abſolvendi facultatem, ut iis pro peccatorum qualitate indicaverint tempus, quo poſt receptam abſolutionem pœnitentes abſtinere debeant ab Euchariſtica communione, ut melius cognita peccatorum gravitate, pœnitentia debita rite ad eam diſponantur: atque etiam præcepiſſe, ut Confeſſarii pœnitentibus declararent, ſeſe ob commiſſa crimina in pœnam illam incurriſſe, qua obligantur ſtatuto tempore a communione abſtinere, quis neget Confeſſarios poſſe, ac debere ita pœnam decernere? Hæc enim eſt veluti cenſura Eccleſiæ auctoritate præſcripta, atque a Confeſſario ex ipſius Eccleſiæ præcepto pœnitentibus declaranda. Ubi eſſet in pœnitente rejiciendæ canonicæ pœnæ a Confeſſario declaratæ, & inculcatæ libertas? Confeſſarius enim non arbitrio ſuo id decerneret, ſed cenſuram indicaret, quam Eccleſia pro certis criminibus etiam occultis ſtabilivit, eaque deſignaret, quibus eadem Eccleſia probari, & diſponi voluit homines poſt nonnulla crimina ad Euchariſticam communionem. Atque hæc eſt diſciplina, quæ in nonnullis Græcæ gentis Eccleſiis viget, in quibus ea lege facultas abſolvendi Presbyteri conceditur, *ut juxta opera, in quibus homines peccaverunt, canonem ipſis imponant*, ut legere eſt in litteris, quibus Presbytero hæc facultas conceditur a Germano Amathuntis Epiſcopo, quas refert Morinus in fine Operis de pœnitentia pag. 136. & ut liquet etiam, ex Hieremiæ Patriarchæ ad Lutheranos reſponſo; ubi ait, facultas abſolvendi *non abſolute conceſſa eſt, ſed ea conditione, ut peccati pœnitens obediat, & conſentiat illi, qui animæ ſuæ curam gerit, & verum pœnitentiam demonſtret*; atque hæc quoad pœnitentiam canonicam generatim.

Venio nunc ad eam, quam Clerici Presbyterique ſubire coguntur, de qua Verricellus unice diſſerit. In ordine circa eos qui peccata confitentur obſervando, a Joane Patriarcha Jejunatore nuncupato conſcripto, de quo §. 1. diximus, quod a ſuis nimiæ ſit indulgentiæ accuſatus, hæc habentur: *Sacerdotes, & Epiſcopi, & Diaconi, qui in gradu ſunt, ad confeſſionem ſuſcipiendi non ſunt, niſi ſecundum Deum ſecuritatem eorum Confeſſoribus fecerint; quod ſi alicujus criminis rei ſunt, quod eos a ſacris ordini-*

bus

Digitized by Google

bus exercendis prohibeat, non amplius ſacris miniſtrare audebunt. Ejuſmodi enim non datur pœnitentia, qualiſcumque ea ſit, ſive cibi, ſive potus, utquidem omnino a communione abſtinentia; ſed a ſacro miniſterio ceſſatio. Nihil autem abdicat Sacerdotem Sacerdotii functione, niſi alteri mulieri præterquam ſua miſceatur. Hæc erat Græcæ Eccleſiæ diſciplina initio ſeptimi ſæculi, quæ deinceps viguit, ac viget etiam nunc in Eccleſiis nonnullis, licet canonum rigor ſit Epiſcoporum indulgentia aliqua ex parte temperatus. Archiepiſcopus enim Trapezuntinus, vir prope ſeptuagenarius, interrogatus a Morino, dum Pariſiis verſaretur, *de praxi hodierna in Clericum vel Monachum in carnis vitium lapſum*, reſpondit: *Si crimen publicum eſt, aut publice probatum, licet ſemel tantum perpetratum fuerit, Clericus ille deponitur. Si accuſatus, ſed non convictus, ſe ſe ſuper res ſacras jurejurando purgat, & innocentiam ſuam confirmat, publicaque, tum communione fruitur. Si crimen occultum confeſſione ſecreta Sacerdoti aperit, ſemel biſve condonatur. Tertia vice a ſacro Miniſterio ut ceſſet ſevere injungit ſpiritualis Pater, nec aliter, quam ſi ceſſaturum promiſerit, abſolutionem concedit.* Igitur Canonica pœnitentia erga Presbyteros Clericoſque, quæ a ſacris ceſſare jubeat, viguit ſemper, ac etiam nunc viget penes pleroſque Græcos: ergo ſi conſuetudo in decernenda pœnitentia ſervanda ſit, ut ex S. Baſilio Vericellus probat, Presbyteri eam ſubeant pœnam neceſſe eſt, quam juxta canones decernere ſolent; neque enim jure Eccleſiaſtico Latinorum, & a Conciliis pro Latinis editis decretis, conſuetudo hæc dici poteſt abrogata; quippe nec bonis moribus, & fidei, nec Clericorum honeſtati adverſatur, quo unice ſenſu Græcorum mores improbantur.

Hæc cum ita ſe habeant, en propoſitæ reſponſionis demonſtratio: Græci habent jus canonicum, quod collectione canonum, qua ipſi utuntur, continetur, & cui tamquam Eccleſiæ legi ſubjiciuntur: ergo in pœnas peccando incidunt, quas hujuſmodi jus præſcribit, & quas ſubire oportere ab antiquis temporibus ad hanc uſque ætatem eorumdem Eccleſia docuit. At canones præſcribunt, eos Presbyteros, vel Diaconos, qui vel propriæ miſceantur uxori, poſtquam norint hanc cum alio pecaſſe, idque ob ſimilitudinariam etiam, in quam tum incidunt, bigamiam; vel propriam uxorem habentes cum alia peccant, ut ex ordine Joannis Jejunatoris liquet, perpetuo a ſacris ceſſare debere; nec eorum confeſſionem poſſe Patrem ſpiritualem excipere, niſi ſpondeant paratos ſe eſſe ad obtemperandum Canonibus, ſi in peccata ceciderint, ob quæ a Sacris ceſſatio decreta ſit. Ergo Græci presbyteri, ubi hæc conſuetudo vigeat, non poſſunt hujuſmodi pœnitentias rejicere; pœnæ enim ſunt, in quas illico, poſtquam peccaverunt, inciderunt; non ſecus ac clericus, vel presbyter Latinus ſecreto etiam occidendo in irregularitatem incidit, qua ſacro miniſterio ceſſare obligatur: ergo ut Latinus confeſſarius hanc indicere deberet presbytero Latino, nec eum poſſet abſolvere niſi ſponderet a ſacro abſtinere, quoad uſque ab illa ſit cenſura legitima auctoritate ſolutus; ita Græci &c. Et ut Latini ob occultum iſtud crimen abſolutionem petere ſolent, ac ſpiritualis pœnæ commutationem ab Apoſtolica Sede, ne per pœnam, quam publice ſubeant, ſe ſe homicidii reos prodant; ita Græci, dum timeretur ex pœna, ſecreto a confeſſario juxta canones inflicta, occulti criminis manifeſtatio, deberent ad proprios Epiſcopos recurrere, quibus canones hanc poteſtatem facere videntur; vel ut tutius agerent, aut ad Apoſtolicam Sedem, vel ad eos, quibus ab Apoſtolica Sede facultas ab hujuſmodi cenſuris abſolvendi conceſſa ſit. Hujuſmodi autem ad Apoſtolicam Sedem recurſus neceſſarius videtur, quod Canones, ut apud Jejunatorem legere eſt, ſtatuant nunquam presbyteris ita peccantibus fieri debere ſacrificandi poteſtatem, quibus verbis Epiſcopis abſolvendi facultas adempta quodammodo videtur.

Nota. Quæ hactenus dixi, locum unice habent in iis Eccleſiis, in quibus canonica pœnitentia vigeat, ac contraria conſuetudine antea dicti canones abrogati non ſint. Aboliti autem ſunt in iis locis, in quibus Latinorum more pœnitentiæ Sacramentum adminiſtretur; vel conſuetudine jam comprobata, ſint pœnæ ſupradictæ, & quæ in fornicarios Clericos decernuntur in foro interno, immutatæ. De iis vero criminibus, ob quæ Clerici uxorati in bigamiam incidere videntur ſimilitudinariam, dicam infra. Hic enim ea unice explicanda ſuſcepi, quæ obligationem oſtendunt, quam pœnitentes habent acceptandæ canonicæ juxta propriæ Eccleſiæ morem pœnitentiæ a Patre ſpirituali demonſtratæ.

TRA-

TRACTATUS
DE EXTREMA UNCTIONE.

EXtrema Unctio eſt Sacramentum a Chriſto inſtitutum ad conferendam ægroto de vita periclitanti gratiam ad reſiſtendum tentationibus, levandum patienter dolores, & peccati reliquias abſtergendas, atque etiam ad corporis ſanitatem, ſi expediat, reſtituendam, per unctionem olei benedicti, & orationem Sacerdotis.

Quæſt. I. *Quænam eſt materia & forma hujus Sacramenti?*

Reſp. 1. Materia remota eſt oleum olivarum ab Epiſcopo benedictum. Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 1. Renovari debet ſingulis annis, veteri exuſto. Quod ſi periculum ſit, ne intra annum deficiat, neque poſſit haberi aliud benedictum, benedicto admiſceatur non benedictum in minori quantitate. *Ita Rituale Romanum.* Materia vero proxima eſt Unctio. Hæc ex uſu Eccleſiæ & præcepto Ritualium, debet fieri in forma crucis, quod tamen non eſt eſſentiale, ſicut neque ut fiat immediate pollice Sacerdotis: nam peſtis tempore unctio fieri poteſt bacillo.

✠ Vide SS. D. N. Tract. DE SYNODO DIÆCESANA, in quo plura de Extrema Unctione ſcitu digna explicantur, quorum nonnulla brevibus indicamus. Lib. VIII. c. 16. n. 3. de materia, ait: *Materia hujus Sacramenti eſt oleum ſimplex, ſaltem ex Eccleſiæ præcepto. Validitati tamen non obſtat aliquid balſami admixtum, quod antiquitus factum quidam exiſtimant.* Et n. 4. *Oleum debet eſſe ab Epiſcopo benedictum. Dubitatur vero, num ex Chriſti inſtitutione, an ex præcepto Eccleſiæ. De commiſſione Romani Pontificis poteſt a ſimplici Sacerdote præparari ut fit apud Orientales.* ✠

Reſp. 2. Forma eſt hæc deprecativa: *Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per viſum deliquiſti. Amen.* Et ſic de aliis ſenſibus. Ex Conc. Flor. & Trident. & Rit. Rom. Sunt qui putant hæc ſola verba, *Per iſtam Unctionem indulgeat tibi Deus*, eſſe eſſentialia, eo quod effectus Sacramenti ſufficienter exprimant, quamvis cetera ex præcepto ſint addenda.

✠ Cap. 17. De Synodo cit. Pontifex, ait; *Formam hujus Sacramenti non eſſe certis verbis a Chriſto præſcriptam, ac deprecativam uti apud Latinos, & Græcos; ſed in controverſia eſſe, num ſufficiat indicativa, & abſoluta; quare cum nihil de ea definitum habeamus ab Eccleſia, non licere,* concludit, *in Synodo vel Synodali inſtructione, ejuſmodi quæſtionem commemorare, ſed dumtaxat injungendum eſſe Parochis, ut formam adhibeant in Rituali præſcriptam, quæ certe ſine gravi flagitio non poteſt privata auctoritate immutari.* ✠

Quæſt. II. *An eſſentiales ſunt Unctiones quinque ſenſuum?*

Reſp. 1. Multi cum S. Tho. affirmant, & in Eccleſia Latina ſervantur: ac proinde in praxi adhiberi debent, quantum fieri poteſt, præſertim cum conſtet ea requiri ex præcepto. Non pauci tamen contendunt, ad valorem Sacramenti ſufficere unicam in quacumque corporis parte; & Rituale Mechlinienſe

a Fa-

Digitized by Google

a Facultate Lovanienſi approbatum præſcribit : *In morbis contagioſis, & peſte graſſante, ut periculum vitetur, ſufficere inungi ſenſus organum magis ad unctionem expoſitum, aut deſectum, dicendo : Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum, & greſſum.* Rituale vero Pariſienſe ſic habet : *Si non poſſit ſuper infirmum fieri niſi unica unctio, ungatur oculus, vel aliud ſenſuum organum, & ceteris precibus prætermiſſis dicatur : Per iſtam ſacri olei Unctionem & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti per ſenſus.* Sed utut ſit, certum eſt id non licere extra neceſſitatem.

Porro non eſt abſolute neceſſarium, ut utrumque organum ejuſdem ſenſus ſpecifice ſumpti, v. g. uterque oculus ungatur, (quamvis ob receptam conſuetudinem id fieri debeat) quia Unctio dicitur applicata alicui ſenſui ; puta viſui, cum facta fuerit in parte corporis, in quo ſenſus ille reſidet.

Pro praxi obſerva, 1. Ex præcepto ſaltem quinque corporis partes inungi debent, quæ ſunt ſenſuum organa, nempe oculis, aures, os, nares, & manus, quibus ſecundum uſum commonem & Rit. Rom. adduntur pedes, licet pedum unctio non ſit eſſentialis ; unde in quibuſdam locis omittitur. *Renum* vero *unctio in mulieribus, honeſtatis gratia ſemper omittitur, atque etiam in viris, quando infirmus commode moveri non poteſt. Sed ſive in mulieribus, ſive in viris, alia corporis pars pro renibus ungi non debet.* Ita Rituale Rom.

2. Si quis careat aliqua parte corporis ex iis, quæ inungi debent, *pars loco illi proxima inungatur eadem verborum forma*. Rituale Romanum. Ut ſi manibus careret, ungenda eſſet pars brachii proxima. Quod ſi omnino careret ſenſu aliquo, puta viſu, debet tamen inungi ſecundum ſenſum illum, cum forma ei reſpondente ; quia potuit appetere actus malos, qui per ſenſum illum perficiuntur.

3. *Dum oculos, aures, & alia corporis membra, quæ paria ſunt, Sacerdos ungit, caveat ne alterum ipſorum inungendo, Sacramenti formam prius abſolvat, quam ambo hujuſmodi paria membra perunxerit.* Ritual. Rom.

4. *Si dum inungitur infirmus decedat, Presbyter ultra non procedat. Quod ſi dubites an vivat adhuc, unctionem proſequatur, ſub conditione pronuntiando formam dicens ; Si vivis, per iſtam ſanctam Unctionem &c.* Ritual. Rom.

5. *In peſtiferis uti licebit virga oblonga, oleo uncta, quæ deinde comburatur, aut ſervanda purgetur*, ait Manuale Cameracen.

✠ Quum de Unctionibus plura ſcitu digna, & neceſſaria habeantur, quæ in Auctore noſtro deſunt, integrum cap. 18. referimus : *Sed quoniam in decreto Eugenii, pro inſtructione Armenorum, in hujuſce Sacramenti adminiſtratione ſeptem unctiones fieri jubentur, videlicet :* In oculis propter viſum ; in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum ; in ore propter guſtum, vel locutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter greſſum, in renibus propter delectationem ibidem vigentem ; *earumque ſingulis reſpondere debeat forma, tunc a Miniſtro pronuntianda, hoc eſt :* „ Per iſtam ſanctam unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per viſum deliquiſti “ *cum inunguntur oculi* „ quidquid per auditum deliquiſti, *cum inunguntur aures, & ſic deinceps, quemadmodum fuſe exponitur in Rituali Romano : hinc alia gravis ſuboritur controverſia ; utrum omnes prædictæ unctiones, & formæ prolationes ſint de Sacramenti ſubſtantia, de qua controverſia multa habentur in citata diſſertatione* de ſuprema Unctione *Benedicti de Gaetanis* cap. 8.

2. *Ultro Doctores omnes fatentur cum Suarez* tom. IV. in 3. par. diſp. 40. ſect. 2. n. 6. *duas poſtremas unctiones, pedum ſcilicet, & renum, neceſſarias non eſſe ad validam Sacramenti confectionem : tum quia non ſunt in uſu apud omnes Eccleſias ; tum quia illa renum, honeſtatis, pudoriſque cauſſa, ſemper omittitur in feminis, & interdum etiam in viris, qui propter labefactas corporis vires, morbique languores, dimoveri nequeunt ſine gravi incommodo, quod adnotatur a Rituali Romano, atque a Cardinali Sanctorio* in ſuo Rituali pag. 325. *Haud difficulter quoque iidem admittunt, ceteras quinque ſenſuum unctiones neceſſarias eſſe neceſſitate præcepti, ſed diſſentiunt & diſputant, num etiam neceſſariæ ſint neceſſitate Sacramenti. Antiquiores Scholaſtici exiſtimarunt, omnes pertinere ad ſubſtantiam, & integritatem Sacramenti, quod ex ſingulis, tamquam ex ſuis partibus eſſentialibus conſtitui, atque integrari, ſunt opinati.* Ita in 4. diſt. 23. *docuerunt S. Bonaventura, Richardus, Paludanus, Sotus, quibus ſubſcripſere Bellarminus* in extrem. unction. leg. unic. cap. 10. *Gregorius de Valentia* tomo VI. diſput. 4. quæſt. 2. punct. 2. parag. Secundo aſſerimus, *Gonetus* tom. 5. pag. 466. *aliique plurimi, præcipue ex Theologis moralibus ; citatur etiam pro hac ſententia Sanctus Thomas. Sed Auctor Supplement.* 3. parte quæſt. 32. art. 6. *exponens Angelici Præceptoris mentem, dubitanter loquitur, inquiens :* „ Illa unctio ab omnibus obſervatur, quæ fit ad quinque ſenſus, quaſi de neceſſitate Sacramenti “ ; *& dubitanter quoque loquitur Suarez* citat. diſput. 40. ſection. 3. num. 16. *quamvis ſequenti* diſput. 41. ſection. 1. in fin. *videtur in ſententiam propendere, tunc temporis fere communiter a Scholaſticis receptam.*

3. *Alii ex adverſo validum cenſent Extremæ Unctionis Sacramentum, ſi vel una tantum inungatur corporis pars, unica prolata, mox referenda forma univerſali omnes ſenſus complectente ; ita Sylvius* in Supplem. quæſt. 32. art. 6. quæſt. 2. *Nicolaus Cerarius* tractat. de extrem. unction. cap. 7. *Becanus* in Summ. Theolog. de Sacrament. in ſpecie cap. 27. quæſt 7. *Eſtius* in 4. diſtinct. 23. paragrapho 15. *Natalis Alexander* Theolog. dogmat. & moral. tomo V. lib. 2. cap. 5. regul. 6. *Juvenin.* citat. diſſertat. 7. quæſt. 3. cap. 2. *Tournely* citat. quæſt. 2. art. 1. in fin. *Vanroy* in ſua Theol. moral. part. 4. tomo 2. de Sacramen. tractat. de extrem. unction. quæſt. 3. *Pietre* quæſt. Theolog. part. 6. quæſt. 3. verſ. Dico ſeptimo, *aliique recentiores paſſim. Huic opinioni validiſſimum fundamentum præbet diverſa in unctionum numero di-*

ſci-

ſciplina, quam in diverſis Eccleſiis ſua ætate viguiſſe affirmat Albertus Magnus in 4. diſtinct. 23. art. 16. *inquiens*: „ Diverſarum Eccleſiarum, & Ordinum diverſus eſt uſus, quia in quibuſdam Eccleſiis unguntur loca plura, in quibuſdam pauciora“ *Atque exordiendo ab Eccleſia Orientali, licet Græci, teſte Arcudio* Concord. lib. v. cap. 7. *nunc inungunt frontem, mentum, ambas genas, pectus, manus, & pedes: attamen ineunte ſæculo* IX *tres tantum unctiones, ab iiſdem fieri conſueviſſe aſſerit Theodulphus Aurelian. Epiſcopus*, cap. 2. apud Baluzium tomo VII. miſcellan. *in Eccleſia vero Occidentali, invenimus quidem in Sancti Gregorii Sacramentario, edito a Menardo, præſcriptas unctiones quinque ſenſuum; ac in codice Abbatiæ Rotaldi, illis additas legimus unctiones colli, pectoris, & ſcapularum; in veteri Pontificali Prudentii Epiſcopi Trecaſſini, imperatum inſuper reperimus* unctionem umbelici, ſeu loci, ubi plus dolor imminet; *antiquus codex Turonenſis, unctionem fieri mandat* „ in genibus quoque, & in cruribus, ſuris, pedibus, ac plantis, & pene in omnibus, membris, ſeu in locis, ubi plus dolor imminet “ *quæ omnia videri poſſunt apud Martinum* in append. ad tractat. de Pœnitent. & *Martene* de antiq. Eccl. ritib. tom. I. lib. 1. cap. 7. art. 8. num. 8. *Tanta autem in unctionum numero difformitas non fuiſſet ſingularum Eccleſiarum arbitrio permiſſa, ſi certum earumdem numerum Sacramenti validitas expoſceret.*

4. *Majus adhuc argumentum huic eidem opinioni ſuppeditant recentiora peculiarum Eccleſiarum Ritualia, unicam unctionem fieri permittentia, ſi omnes perfici nequeant. Siquidem Paſtorale Mechlinienſe, cujus non levis eſt auctoritas, tum quia ab Academia Lovanienſi, anno* 1588. *approbatum; tum quia ab Octavio Frangipanio Epiſcopo Tricarienſi, per Germaniam, ac Belgium Nuntio Apoſtolico, ad Diœceſis quoque Colonienſis uſum protractum, hæc de extrema Unctione ſtatuit*: „ In morbis contagioſis, & peſte graſſante, ut periculum vitetur, ſufficit ungi ſenſus organum magis ad unctionem expoſitum, ac detectum, dicendo: Per iſtam ſanctam unctionem, & piiſſimam ſuam miſericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum, & tactum. „ *In antiquo codice a Remigio Rhemenſi a Sambovio laudato, legitur ritus* abbreviatus *conferendi hujus Sacramenti, ubi unius pariter unctionis ſit mentio. In Rituali Pariſienſi, prolato a Tournely* citat. art. I. *dicitur*: “ Si non poſſit ſuper infirmum fieri, niſi unica unctio, ungatur oculus, vel aliud ſenſuum organum, & ceteris precibus prætermiſſis, dicatur: Per iſtam ſacri Olei unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti per ſenſus: *eamdemque praxim approbant Cameracenſis, Atrebatenſis, aliarumque Eccleſiarum Manualia, apud citatum Natalem Alexandrum.*

5. *Sed quoniam neque de hac quæſtione, quæ ſane graviſſima eſt, alia hactenus ab Apoſtolica Sede prodiit ſententia, non debet Epiſcopus in ſua Synodo aliquid de illa decernere, ſed dumtaxat Parochos monebit, ut cum prudenter timent, ægrotum deceſſurum, priuſquam omnes abſolvantur quinque ſenſuum unctiones, unicum ſenſum inungant, formam univerſalem pronuntiando, quam ab allegatis Ritualibus audivimus. Quinimmo in prædicto eventu conſultius eſſe, ut caput, e quo omnium ſenſuum nervi deſcendunt, ſub eadem formam univerſali inungatur, non immerito advertit Conink* de Sacrament. diſput. 10. dub. 3. num. 2. *Ne vero Parochi hac libertate abutantur, expedit, ut Epiſcopus ſimul ſerio eoſdem admoneat, a gravis culpa reatu non excuſari, qui extra caſum veræ neceſſitatis, vel unam ex quinque ſenſuum unctionibus prætermittit.* ✠

Quæſt. III. *Quis poteſt & debet miniſtrare hoc Sacramentum?*

Reſp. 1. Fide conſtat, ſolum Sacerdotem eſſe illius miniſtrum, ex Concil. Trid. ſeſſ. 14. can. 4. Valide autem conferri poteſt a quolibet Sacerdote. Quia in tali miniſterio juriſdictio non eſt eſſentialis Sacramento, nec illius principium; ſed eſt ſolum conditio neceſſaria, ut licite fiat. At licite miniſtratur a ſolo paſtore proprio, vel alio de ejus licentia: nam adminiſtratio Sacramenti eſt officium paſtoris, quod uſurpare propria auctoritate in materia gravi, gravis culpa eſt; cum id ei injurioſum ſit, & repugnet recto regimini ac debito ordini. In caſu tamen neceſſitatis, quo aliquis infirmus ſine Sacramento moriturus eſſet, quilibet Sacerdos poteſt & debet ex caritate illud miniſtrare; nam tunc Eccleſia hanc facultatem concedere cenſetur. Neque in Clement. I. *de privileg.* ubi excommunicantur religioſi, qui ſine licentia parochi illud ſæcularibus conferunt, hic caſus neceſſitatis comprehenditur: alioqui eſſet in deſtructionem.

✠ In citato lib. VII. DE SYNODO cap. 19. plura de hujus Sacramenti Miniſtro tractantur, ac ſtatuuntur: Primo, adminiſtrationem ſolis eſſe commiſſam Sacerdotibus, atque unum ſufficere ex definitione Alexandri III. *in cap. Quæſivit de verb. ſignific.* Secundo, quamquam unus ſufficit, tamen plures olim in Eccleſia Latina adhibitos fuiſſe, conſtare ex pluribus antiquis Ritualibus, ac neminem ambigere, quin etiam nunc ratum ſit, ſi a pluribus a Sacerdotibus ſimul adminiſtretur, modo ſinguli diverſos inungant infirmi ſenſus, ac quilibet congruentem unctioni formam pronunciet. Tertio, etiam ſpectata hodierna Eccleſiæ diſciplina, nedum licitum, ſed valde laudabile eſſe, ut uni Sacramentum adminiſtranti, alii plures aſſiſtant Sacerdotes, ob rationem, quam adducit Sanct. Tho. cap. 75. *lib.* 4. *contra Gent.* ubi ait: *Quia hoc Sacramentum perfectæ curationis effectum habet, & in eo requiritur copia gratiæ, competit huic Sacramento, ut multi Sacerdotes interſint, & ut oratio totius Eccleſiæ ad effectum hujus Sacramenti coadjuvet.* Quarto, refertur Græcorum conſuetudo, qui ſeptem adſerunt Sacerdotes; ac ſi ſeptem præſto non ſint, tres: quæ quidem conſuetudo ab Eccleſia non improbatur, dummodo Græci nobiſcum credant, ſufficere unum Sacerdotem ad valide conferendum, ut videre eſt in ejuſdem Sanctiſſimi Domini Noſtri Conſtitutione, quæ in vol. 1. Bullarii eſt num. 57. ubi habetur: „ Nec refert, utrum eadem Extrema Unctio per unum, vel plures

Digitized by Google

res Preſbyteros fiat, ubi ejuſmodi viget conſuetudo, dummodo credant, & aſſerant, illud Sacramentum, ſervata debita materia & forma, valide, & licite confici ab uno preſbytero. Idem Sacerdos materiam adhibere, formamque pronunciare reſpective debet, ac præterea qui ungit, idem dicat formam reſpondentem, nec alius ungat, & alius formam pronunciet. "

Reſp. 2. Parochus, item ſuperior Regularium tenetur ex juſtitia ſub mortali Extremam Unctionem adminiſtrare per ſe vel alium ſubditis ſuis. Quia tenetur ex officio fidelibus ſuæ curæ commiſſis ordinaria media ſalutis a Chriſto inſtituta, & in communi uſu Eccleſiæ poſita ſubminiſtrare. Idque etiam cum vitæ periculo, ſi ſubditus pœnitentiam non receperit, nec poſſit recipere; quia fieri poteſt, ut Extrema unctio ei tunc ad ſalutem neceſſaria ſit, ſi nimirum habeat tantum attritionem cum imperfecto Dei amore. *Qui autem peſte affectus non eſt confeſſus, nec te eſt confiteri, paſtor tenetur illi Extremam unctionem, etiam cum periculo vitæ, dare*, ait Synodus Namurcenſis, ano. 1639. tit. 14. cap. 10.

Quæſt. IV. *Quinam ſunt effectus hujus Sacramenti?*

Reſp. Ex Jacob. 5. & Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 2. multiplex eſt. Primus ac præcipuus eſt gratia ſanctificans, ut connotans gratias actuales ad alleviandum ſeu confortandum animum contra morbi moleſtias, & tentationes diaboli.

Secundus eſt abſterſio reliquiarum peccati, quæ ſunt non ſolum pœnæ peccatis debitæ, ſed etiam anxietates, infirmitates, torpor ſeu languor ad bonum, angor, & timor, quæ ex peccatis commiſſis contrahuntur. Plus autem aut minus abſtergit pro diſpoſitione recipientis.

Tertius eſt peccatorum tum mortalium, tum venialium remiſſio. Nam ſi quæ ſuperſint remittenda, remittit etiam quoad culpam: venialia quidem primario & per ſe, mortalia vero ſecundario, & per accidens in certis caſibus. *Prob.* 1. Ex Jacob. 5. *Et ſi in peccatis ſit, remittuntur ei.* 2. Ex Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 2. *Res etenim hæc gratia eſt Spiritus Sancti, cujus unctio delicta, ſi qua ſint adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit.* Ubi delicta diſtinguuntur a reliquiis peccati, & ſupponuntur non ſemper adeſſe in infirmo. 3. Ex forma ipſa, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti*, quæ importat remiſſionem peccatorum, etiam quoad culpam.

Non tamen ideo Extrema unctio eſt Sacramentum mortuorum, niſi ſecundario, ſecundum quid, & cum addito reſtringente ad certos caſus, in quibus ſolis remittit mortalia; nempe quando vel peccata non fuerint remiſſa per Sacramentum Pœnitentiæ propter occultum aliquem defectum; vel poſt confeſſionem commiſſa ſunt, ſed memoria exciderunt; vel homo propter privationem uſus rationis, & ſenſuum, factus eſt incapax confeſſionis, nec antea habuit contritionem perfectam, ſed tantum attritionem cum Dei amore imperfecto. Enimvero ex inſtitutione Chriſti ad remiſſionem mortalium Pœnitentiæ Sacramentum præmitti debet Extremæ Unctioni, ſi poſſit; quod ſi non poſſit, elicienda eſt contritio perfecta. Sed quia hæc difficilis eſt, & non raro abeſt, utriuſque defectum ſupplet Extrema unctio: modo adſit attritio cum aliquo Dei amore, qualis requiritur in Sacramento Pœnitentiæ. Ex quo patet, quanti ſit momenti Extremam unctionem recipere, cum illius ope ſalvari poſſit, qui alioqui fuiſſet damnatus; ut docet S. Carolus in inſtruct. de hoc Sacramento.

4. Sanitatem corporis interdum, ubi ſaluti animæ expedierit, confert; Conc. Trid. loco citato: quod etiam intellige ſecundum divinam providentiam, ſecundum quam non ſemper expedit turbari naturalem rerum ordinem, & cauſſarum naturalium exigentiam fruſtrari. Quare hunc effectum impediunt, qui hoc Sacramentum non percipiunt, niſi cum morbus ita invaluit, ut jam ſine miraculo ſanari nequeat.

Quæſt. V. *Quænam ad recipiendum valide, & cum fructu hoc Sacramentum requiruntur?*

Reſp. ſufficit in homine juſto generalis illa voluntas recipiendi, qua unuſquiſque pœnitens, & bene diſpoſitus vult frui omnibus remediis ad ſalutem ſuam neceſſariis vel utilibus a Chriſto inſtitutis, quamdiu ſcilicet non eſt retractata. Conſtat ex Rituali Romano & praxi Eccleſiæ illud conferentis improviſo aliquo morbo oppreſſis, & ſenſuum ac rationis uſu deſtitutis. Hanc autem voluntatem habere omnes Chriſtiani præſumuntur. Ut tamen omnium venialium remiſſionem obtineat, requiritur ſaltem depoſitio affectus ad illa. Sed quia nemo ſcit an ſit in ſtatu gratiæ, & multa peccata occulta ex ignorantia aut inadvertentia culpabili committuntur, elicienda eſt ab omnibus contritio quam poteſt perfectiſſima.

Adde quod ab homine rationis compote recipi debet magna cum fide, fiducia, humilitate, conformitate cum voluntate divina, reverentia.

Homo vero ſibi mortalis culpæ conſcius, præter voluntatem recipiendi Sacramentum, ſaltem illam generalem, & habitualem præmittere debet confeſſionem, ſi poteſt; vel ſi non poteſt, contritionem perfectam. *In quo illud in primis ex generali Eccleſiæ conſuetudine obſervandum eſt, ut ſi tempus, & infirmi conditio permittat, ante Extremam unctionem, Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramenta infirmis præbeantur*, ait Ritual. Rom.

✠ Vide hac de re cap. 23. De Synodo &c. in quo de ordine agitur, quo Extrema unctio infirmis ſit adminiſtranda, & de reiteratione adminiſtrationis ejuſdem Sacramenti. Et ad ordinem quod ſpectat, apud veteres, *inquit*, aliquando conſuetudinem fuiſſe, ut poſt pœnitentiam, & reconciliationem infirmorum, Extrema prius unctio, & deinde ſacra Communio exhiberetur, ut ex antiquis Ritualibus conſtat, poſtea tamen ex generali conſuetudine, quæ & hodie univerſum in latina, & occidentali Eccleſia viget, factum eſſe, ut prius ſacra Communio, poſtmodum vero Extremæ unctionis Sacramentum infirmis exhibeatur. Addit vero, nonnulla Ritualia permittere, ut Extrema unctio ante Viaticum conferatur, ſi ægrotus, ex pio deſiderio, ſe melius ad Euchariſtiam præparandi, ita ſecum fieri expoſtulet; „ Sed quamquam hanc permiſſionem, *inquit*, non improbemus, nihilominus in locis, in quibus hæc non obſolevit, vigetque diſciplina a Concilii Tridentini Catechiſmo præſcripta, non facile permitteremus ab hac recedi ſolum ad indulgendum privatæ, & peculiari infirmi devotioni, ſed potius Parochis injun-

Digitized by Google

geremus, ut Extremam Unctionem petentibus ante Viaticum, ſuaderent, tutius, & utilius fore, Eccleſiæ Romanæ ritui, ac uſui, a majori parte Eccleſiæ Catholicæ jam recepto, ſe accommodare. „

Quod ſpectat ad reiterationem, decernit, pluries in diverſis infirmitatibus ab eodem rite ſuſcipi, ac adminiſtrari debere; in eadem vero infirmitate, non eſſe reiterandum, niſi forte infirmitate remiſſa, iterum deinceps ingraveſcat, ac novum vitæ periculum accedat: immo Parochos monet, ne nimium ſcrupuloſe in hoc ſe gerant; ſed ſi dubitent, an revera morbi ſtatus ſit mutatus, ſeu num idem, vel diverſum ſit vitæ periculum; in quo ægrotus verſetur, ut ad Sacramenti iterationem propendant, eo quod hæc iteratio conformior ſit veteri Eccleſiæ conſuetudini, & per eam novum ſpirituale ſubſidium, & levamen infirmo obveniat.

Quæſt. VI. *Quibuſnam poteſt, & debet conferri Extrema unctio?*

Reſp. Iis ſolis, qui verſantur in mortis periculo, orto ex aliqua corporis infirmitate. Ex Jacob. 5. *Infirmatur quis &c.* Ex Conc. Florent. & Trid. ſeſſ. 14. c. 3. Item iis ſolis, qui habuerunt aliquando uſum rationis, ita ut dari non poſſit nec debeat infantibus, & nec perpetuo amentibus, ut conſtat ex praxi Eccleſiæ. Quia in iſtis locum habere non poteſt forma hujus Sacramenti: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti*; cum fuerint incapaces peccati perſonalis. Et quia cum hoc Sacramentum ſit conſummativum pœnitentiæ, ſupponit, eum cui confertur, eſſe capacem pœnitentiæ, contritionum, & peccatorum actualium: in remedium enim horum inſtitutum eſt. Hinc Rituale Rom. ait: *Debet hoc Sacramentum infirmis præberi, qui cum ad uſum rationis pervenerint, tam graviter laborant ut mortis periculum imminere videatur; & iis, qui præ ſenio deficiunt, & in diem videntur morituri, etiam ſine alia infirmitate* (cum hæc ſit gravis infirmitas)... *impœnitentibus vero, & qui in manifeſto peccato mortali moriuntur, & excommunicatis, & nondum baptizatis penitus denegetur. Non miniſtretur etiam prælium inituris, aut navigationem, aut peregrinationem, aut alia pericula ſubituris, aut reis ultimo ſupplicio mox afficiendis: aut pueris rationis uſum non habentibus.* At dari debet vulneratis lethaliter aut iis, qui potarunt venenum: nam hi habent intra ſe cauſſam proximam mortis, & ſunt infirmi revera, undecumque infirmitas orta ſit.

Obſerva 1. Non eſt expectandum donec infirmus ſit morti proximus; ſed dari debet Extrema unctio dum adhuc ratione utitur, ut majore cum reverentia, & utilitate recipiatur: unde Catechiſm. Rom. dicit, Parochos peccare mortaliter, dum eam differunt, donec infirmus privetur uſu ſenſuum, & rationis, quamvis ſuppoſita dilatione teneantur dare infirmis uſu rationis deſtitutis.

2. Debet dari infirmis petere non valentibus ob privationem uſus ſenſuum vel rationis. Quia ſufficit habitualis voluntas generalis recipiendi media ſalutis a Chriſto inſtituta, quam habent Chriſtiani, dum alia Sacramenta ſuſcipiunt, vel actus amoris aut ſpei eliciunt; nam talis voluntas eſt voluntas implicita recipiendi hoc Sacramentum; & tunc præſumendi ſunt contriti, vel ſaltem attriti, niſi oppoſitum conſtet.

3. Extrema unctio, cum non imprimat characterem, iterari poteſt, & debet in diverſis morbis periculoſis, non tamen in eodem, niſi infirmus convaluerit, & poſtea in novum periculum mortis relabatur. Conc. Trid. c. cit. & Rituale Romanum.

✠ De ſubjecto Extremæ Unctionis tria capita habentur in cit. lib. VIII. de Synodo; in primo, quod ordine eſt 20., ſtatuitur ſolos infirmos eſſe hujus Sacramenti capaces: *Quod quidem licet clare, & expreſſe non ſit a Conciliis definitum, ex eorumdem tamen definitionibus legitime infertur, quoniam, Eugenius IV. definiens*, niſi infirmis, de quorum morte timetur, dari non debere, *ſanos profecto excluſit. Et idem, quod Eugenius: ſibi voluit Tridentinum, cum dixit, eſſe hanc Unctionem infirmis adhibendam.* Quamobrem, jure atque merito gravis erroris inſimulari concludit Græcos, ſi ſanos ſacro ungendo oleo, hujuſmodi Sacramentum conficere contendunt; ac monet Epiſcopos, ut ſevere interdicant, ne Græci, ſi qui ſint in eorum diœceſibus, eam Unctionem loco ſatisfactionis per Confeſſarios imponendæ, pœnitentibus injungant, quod Conſt. 57. §. 5. vetitum ſit hujuſmodi verbis; *Nulli per Sacerdotes, vel Confeſſarios pro ſatisfactione pœnitentia Unctio aliqua ſolummodo injungatur; infirmis vero, juxta verbum Jacobi Apoſtoli, Unctio exhibeatur Extrema.* In duobus ſequentibus capit. ea confirmat, & fuſius probat, quæ ſunt a noſtro Auctore explicata; monet vero Epiſcopos, ut ex nonnullorum rudium hominum mente errorem evellere ſtudeant, quo credunt, actum eſſe de vita illius, qui ſit Sancto Oleo inunctus, ac ſolum ei ſupereſſe ſepulcrum; quod inter ceteros, quos Sacra Unctio producit effectus, conferat etiam corporis valetudinem, ſi hæc conferat ad animæ ſalutem.

Quæſt. VII. *An eſt obligatio recipiendi hoc Sacramentum?*

Reſp. Conſtat eſſe grave peccatum, ſi omittitur cum ſcandalo aliorum, vel ex contemptu. *Nec vero tanti Sacramenti contemptus abſque ingenti ſcelere, & ipſius Spiritus Sancti injuria eſſe poſſet.* Concilii Tridentini ſeſſ. 14. cap. 3. Sed controverſia eſt de præcepto, præſertim divino, illud recipiendi. Hoc multi negant; at non pauci cum Toleto affirmant, & probant. 1. Ex Jacobo 50 *Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros Eccleſiæ &c.* Quæ vox videtur præceptum ſonare, & Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 3 ex iis verbis infert, hanc unctionem mandatum Dei, & promiſſionem gratiæ habere. 2. Ex Concilio Cabillon. II. c. 58. *Secundum beati Apoſtoli Jacobi documentum, cui etiam documenta Patrum conſonant, infirmi oleo, quod ab Epiſcopis benedicitur, a presbyteris ungi debent.* Vox *debent* non exprimit merum conſilium. Et ex Conc. Colonienſi an. 1539. *Eſt autem unctio impendenda cum expoſitione mandati Apoſtolici.* 3. Ex praxi Eccleſiæ: quæ ſumma ſollicitudine ſemper curavit, & curat, ut ab omnibus infirmis ſuſcipiatur. Item ex fidelium conſuetudine, & ſenſu: nam magnum ſcandalum paterentur, ſi viderent aliquem hoc Sacramentum recuſare; quod certe non fieret, ſi nullam obligationem illius recipien-

di

Digitized by Google

di agnoſcerent. 4. Quia eſt contra curam debitam ſalutis propriæ omittere ſine juſta cauſa medium per ſe certum, & ordinarium, & *præſidium firmiſſimum* (ut ait Concil. Trident.) a Chriſto inſtitutum ad roborandam contra diaboli tentationes, quæ graviores ſunt ſub finem vitæ, ut idem docet, & ad liberandum animam ab æternæ damnationis periculo, in quo tunc maxime verſatur.

✠ APPENDIX.

De Orientalis Eccleſiæ circa Extremam Unctionem diſciplina.

UTraque Eccleſia Extremam Unctionem, ſive, ut Græci vocant, ſacrum oleum, vel oleum infirmorum, ut Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum, habuit ſemper, ac venerata eſt. Et ſicut apud Latinos tamquam hæretici damnati ſunt, qui unctionem hanc e Sacramentorum numero exploſerunt: ita apud Orientales Armenorum nonnulli, qui Vartani ſuſceperunt errores, ac alii plerique ex Syris Neſtorianis tamquam Novatores habiti ſunt, quod contra traditionem Majorum inter Sacramenta oleum infirmorum non recenſuerint. Horum errores a Theologis noſtris perſpicue refutantur. Nos vero hic ea tantum exponemus, quæ ad diſciplinam Orientalis Eccleſiæ pertinent, ac primo agemus de materia. 2. De forma. 3. De Miniſtro. 4. Tandem de hujus Sacramenti ſubjecto.

§. I. *De Materia.*

SIcut in aliis, ita & in hoc Sacramento Theologi duplicem materiam diſtinguunt, ſcilicet, remotam, & proximam. Remota materia eſt oleum: Proxima vero unctio. Tridentina Synodus materiam, formam, ac miniſtrum hujus Sacramenti ex Jacobi Epiſtolæ verbis deduxit, quæ habentur cap. v. „ Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei. Quibus, *inquit Synodus*, ut ex Apoſtolica traditione per manus accepta, Eccleſia didicit, docet materiam, formam proprium Miniſtrum, & effectum hujus Sacramenti: intellexit enim Eccleſia, materiam eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum; nam unctio aptiſſime Sancti Spiritus gratiam, qua inviſibiliter anima ægrotantis inungitur, repræſentat: formam deinde eſſe illa verba: Per iſtam &c. Quod Tridentina Synodus decrevit de materia hujus Sacramenti in oleo ab Epiſcopo benedicto conſtituta, antea in Florentina Synodo ab Eugenio IV. in Armenorum inſtructione, & ab Innocentio I. in ſæpe citata ad Decentium Eugubinum Epiſtola circa v. ſæculi initium definitum fuiſſe legimus. Monet vero Benedictus XIV. in tractatu *de Synodo Diœceſana* lib. viii. cap. 16. non obeſſe hujus Sacramenti valori tactam huic oleo parum balſami admixtionem „ modo admixtio tanta non ſit, ut deſtruat exteriorem olei ſpeciem, itaut non amplius oleum, ſed potius unguentum, aut alterius generis mixtum artificiale cenſeatur. " Quamobrem injuria Galanus Armenos ob parum balſami admixtionem erroris arguit; excuſatum vero virum de Orthodoxa religione optime meritum, ſi nihil aliud vellet, niſi ſatius eſſe purum juxta antiquum Eccleſiæ morem, ac Sacramenti inſtitutionem, adhibendum eſſe oleum. Gravis vero eſt Syrorum Neſtorianorum error, qui ſublato hoc, quod antiquitus cum univerſa Eccleſia recipiebant, Sacramento, „ loco olei olivæ, quod pro infirmis olim benedicebant, quum pro iis orare, manuſque ſupra eos imponere decreviſſent, nunc maſſam quamdam componunt ex oleo, & aqua, & pulvere, ſeu reliquiis alicujus Sancti, quam vocant *Hanana, ſeu Taibutha*, idest Gratiam talis Sancti, eamque in cornu ſeu vaſe quodam conſervant in Eccleſia pro infirmis uſurpandum, Synodus Diamperien. ſeſſ. 8. cap. 17. loco hujus olei, aquam benedictam in Eccleſiis Malabaricis retinendam præſcribit. " Ita Allemannus.

Quamquam oleum hujuſmodi ab Epiſcopo debeat eſſe benedictum, tamen nec irritum dicendum eſt Sacramentum a Græcis presbyteris cum oleo ab ipſis benedicto collatum, neque ea de cauſa reprehendi debent. Tum quod de Epiſcopi licentia, & conniventia, & tolerantia Sedis Apoſtolicæ id fieri poſſit, ut celebriores Theologi docent: Tum quod conſuetudo hæc a mille & amplius annis in Græca Eccleſia obtineat, ut ex eorumdem Ritualibus probant Arcudius, & Goarius, viguerit que etiam apud Armenos, ut ex Epiſtola liquet Joannis XXII. ad Oſinium eorumdem Regem: Tum demum quia a Clemente VIII. & Benedicto XIV. Conſt. *Etſi Paſtoralis* pro Græcis, qui Epiſcopis Latinis ſubſunt, decretum eſt: „ Non ſunt cogendi presbyteri Græci olea ſancta præter Chriſma ab Epiſcopis Latinis Diœceſanis accipere, cum hujuſmodi olea ab eis in ipſa oleorum, & Sacramenti exhibitione, ex veteri ritu conficiantur, & benedicantur.

Unctio, quæ hujus Sacramenti proxima materia eſt, ex ſæpe laudato Eugenii decreto fieri oportet in oculis propter viſum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter guſtum vel loquutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter greſſum, in renibus propter delectationem ibidem vigentem, ita ut eorum ſingulis reſpondere debeat forma, tunc a Miniſtro pronuncianda, ſcilicet: „ Per iſtam Sanctam unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per viſum deliquiſti &c.

Unctio pedum, & renum ad hujus Sacramenti eſſentiam non pertinet, ut omnes Theologi fatentur, & docet Benedictus XIV. in citato tractatu de Synodo Diœceſana. Immo licet nonnulli contendere videantur, quinque ſenſuum unctiones ad hoc Sacramentum eſſe neceſſarias; tamen Summus Pontifex in opere citato unicam unctionem ſufficere ſub generali forma adhibitam, hoc eſt, *quidquid per ſenſus deliquiſti &c.* ex eo oſtendit, quia in quamplurimis Ritualibus unius dumtaxat unctionis fit mentio, cui forma ipſa reſpondet; atque ita in Ritualibus nonnullis Extremam unctionem peſte laborantibus adminiſtrandam eſſe præſcribitur. Licet ab Eccleſia nihil hac de re definitum ſit; tamen nullo modo dubitari poſſe videtur, quin vere hoc Sacramentum

pro-

Digitized by Google

perficitur unica hac unctione, ſi forma illa adhibeatur, ac ſi rite ſerventur reliqua.

At ſine neceſſitate tot unctiones in hujus Sacramenti adminiſtratione ſunt adhibendæ, quot probata Ritualia præſcribunt, ob præceptum de quo pluries diximus. Atque hinc patet, Græcos alioſque Orientales tot unctionibus hujuſmodi Sacramentum adminiſtrare debere, quot recepta ab eorum Eccleſiis Euchologia præcipiunt; nec a Latinis improbari poſſe, aut reprehendi, quod numerum modumque unctionum non ſervent quem Latinus ritus deſignat. *Quas vero partes Græci ungant*, ait Goarius, *nuſquam Euchologium aperit: frontem tamen, mentum, genas, & manus, hac ſacra Unctione liniri, iiſque tactis, ſenſus omnes liniri*, aſſerit *Arcudius*, cui *adſtipulatur Simeon Theſſalonicenſis*, *inquiens*; ungit Sacerdos in crucis modum ægri frontem, ob contenta in ea cogitationes; faciem quoque inungit ob ſenſuum organa, & poſtremo manus, a pravis cogitationibus & operibus expians, ſanctoque oleo muniens illum, & perfecte juſtificans. *De pectore unde exeunt pravæ cogitationes, & infanda cupidines, & de pedibus ad iniquitatem attingendam velocibus, mentionem non egit Theſſalonicenſis Antiſtes, illorumque tam n Unctionem hoc tempore non omitti affirmat Arcudius lib. V. cap. 7.*

§. II. *De Forma.*

QUæ nunc in Eccleſia Latina ſit adhibenda forma, jam ſupra ex Synodis Florentina, & Tridentina indicavi. Ea eſt deprecativa. Græca etiam Eccleſia deprecativam adhibet, ut ajunt Gabriel Philadelphienſis in ſuo de Sacramenti opere, Arcudius *lib. V. cap. 5.* & Neophytus Rhodinus *in Synopſi vernacula*, & ut liquet ex hoc, quam eorum Euchologium *in Officio olei Sancti* præſcribit: *Pater ſancte, animarum, & corporum medice, qui Filium tuum unigenitum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum omnem morbum curantem, & ex morte nos liberantem miſiſti: ſana quoque ſervum tuum N. a detinente corporis infirmitate, & vivifica illum per Chriſti tui gratiam, intercesſionibus &c.* Hæc oratio dicitur ab unoquoque Sacerdotum, poſtquam Evangelium dixerit & orationem, cum videlicet infirmum oleo perungit. Oratio hæc præcipuos Sacramenti effectus explicat, peccatorum videlicet remiſſionem, & infirmitatis levamen; eſtque conjuncta cum unctione, quæ materia proxima eſt, quæque licet appoſiti olei unctionem aperte non exprimat, abunde tamen in antea recitatis precibus eſt patefacta, quarum præſens unctio conſecutio eſt, & corollarium, ut ait Goarius. Armeni Vartani erroribus imbuti, ut initio monui, Sacramentum hoc contra majorum traditionem reſpuunt, locoque unctionis infirmorum, inepta ſuperſtitione defunctorum Sacerdotum corpora ungunt, ut ii cum pravis ſpiritibus aeris decertare valeant. Hæc vero, ungendo, proferuntur verba: *Benedicitur, ungitur, ſanctificatur manus, frons, vertex hujus Sacerdotis, per ſignum iſtius ſanctæ Crucis, per hoc Evangelium, & ſanctum Chriſma, in nomine Patris &c.* Si animadvertimus inter alios hujus Sacramenti effectus nonnullos crediſſe, eum quoque reperiri, quo homo munitur, ut more militis unctus, præparatus ad certamen, aereas poſſit ſuperare poteſtates, ut in Ambroſiana hujus Sacramenti formula legi refert Goarius, vel *ut ſi forte hinc unctus diſceſſerit, ad illas manſiones facile conſcendere poſſit, aeris immundis ſpiritibus ad eum accedere non valentibus*, ſicut ait Philadelphienſis, facile erit intelligere, ſuperſtitionem ante dictam Armenorum Hæreticorum ex hujus doctrinæ abuſu originem trahere. Notat Galanus, ſupra indicata verba haberi non poſſe pro hujus Sacramenti forma, cujus effectus non manus, vel vertices, ſed hominis, & animæ ſanctificatio eſt; tolerari vero poſſe ſi dicant: *Benedicatur &c. hic ſervus Dei per hanc ſanctam Unctionem.*

Nota. Nihil hujus Sacramenti ſubſtantiæ detrahitur, ſi per formam, modo abſoluto, non deprecativo prolatam, conferatur, dummodo per eam ſignificetur, unctionem fieri in nomine Domini; cum plures formæ occurrant modo abſoluto prolatæ in probatis Ritualibus Latinorum, quas nunquam Apoſtolica Sedes improbavit, ut videre eſt in laudato *libro Octavo de Synodo Diœceſana capite* XVI.

§. III. *De Miniſtro.*

GRæci, aliique Orientales, qui Græcorum mores imitantur, in hujus Sacramenti adminiſtratione ſeptem adhibent Sacerdotes & ſi ſeptem non adſint, ſaltem tres. Septennarii Sacerdotum numeri plures affert Theſſalonicenſis rationes, qui in ternario quoque Sacerdotum numero, quem ſufficere putat, dum modica ſit eorum copia, myſteria detegit. Non reprehendimus Græcos, quod tres, vel ſeptem Sacerdotes adhibeant: tanti enim Sacramenti reverentia, & antiquorum morum imitatio plures Sacerdotes expetere videtur; immo & olim apud Latinos quoque adfuiſſe conſtat, cum ex Sancti Gregorii Sacramentario, tum ex antiquis aliis ab Hugone Menardo editis Ordinibus, tum denique ex Gregorii III. cap. 9. ubi, *cum magna reverentia*, inquit, *deferatur oleum ad infirmos, & eos ungant Sacerdotes cum magno honore, & orationum celebritate, quæ ad hoc ſunt ordinata.* At reprehenſione maxima digni ſunt, ſi ſuperſtitioſe credant; ſeptennarium, vel ternarium numerum myſtica ſignificationem, quam habet, ſuſcipiendi Sacramentum magis prodeſſe, quam ſi plures, vel pauciores adhibeantur, & ſi cum Simone Theſſalonicenſi impie aſſererent, Sacramentum hoc ab uno ſolum Sacerdote, abſque aliorum ope, & ſocietate non poſſe conferri. Nam dum unus hoc Sacramentum adminiſtret Sacerdos, is ut Eccleſiæ miniſter ſe gerit, ideoque totius Eccleſiæ virtute, cujus miniſterium exercet, Sacramentum perficit. Id norunt Græci omnes Orthodoxi, & qui inter Photianos doctiores habiti ſunt. En definitio Ruthenorum Synodi ann. 1720. Zamoſciæ celebratæ, & a Benedicto XIII. ann. 1724. confirmatæ, in qua ſuſcepta ex antiqua Græcæ Eccleſiæ traditione fides ita declaratur: *Si ſeptem aut tres haberi commode non poſſint Sacerdotes, ab uno conferatur, qui totius Eccleſiæ perſonam gerens, ejuſque virtute hoc Sacramentum perficiens infirmo conferat, atque miniſtret.* A Benedicto XIV. Conſtitut. *Etſi Paſtoralis*, circa hujuſmodi Sacramentum hæc pro Græcis

Digitized by Google

ſtatuta leguntur paragrapho V. num. 2. „ infirmis juxta verbum Jacobi unctio exhibeatur Extrema: *num.* 3. nec refert utrum eadem Extrema unctio per unum, vel plures Presbyteros fiat; ubi hujuſmodi viget conſuetudo, dummodo credant, & aſſerant, illud Sacramentum, ſervata debita forma, ab uno presbytero valide & licite confici. Et *num.* 4. Idem Sacerdos materiam adhibere, formamque pronunciare reſpective debet, ac propterea qui ungit, idem dicat formam reſpondentem, nec alius ungat, & alius formam pronunciet. "

Nota 1. Quamquam per unum Sacerdotem valide ac licet Sacramentum iſtud perficitur; tamen rem laude dignam, atque debitæ huic Sacramento reverentiæ maxime conſentaneam faciunt, qui plures Sacerdotes adhibeant; aut ſi Sacerdotes deſint, clericos ſive etiam laicos religione & pietate præſtantes, qui pro ungendo orent infirmo; id enim eſt juxta Jacobi monitum, & conſuetudinem antiquam, quæ etiam nunc in pleriſque Eccleſiis viget.

Nota 2. Eſt in more poſitum apud pleroſque Græcos, ut plures, immo ſeptem qui hoc adminiſtrent Sacramentum Sacerdotes, infirmum ſucceſſive ungat ſacro Oleo, formamque pronuntient. Repetitio hæc unctionis, ac formulæ a ſingulis Sacerdotibus ſepties facta, viſa eſt Arcudio Sacramenti abſque neceſſitate ulla iteratio, atque unus ex nævis, quibus paſſim Græcorum ritus obſcurantur. Negat vero Goarius conſuetudinem hanc abuſum dici poſſe. Immo contendit, id eſſe Jacobi monito conſentaneum, qui conceſſit, hortatuſque eſt, plures advocandos eſſe Sacerdotes, ut *orent* pro infirmo, *ungentes eum oleo*; atque inculcatum olim Latinis a Gregorius III. qui loco ſupra citato, ait, *cum reverentia deferatur oleum ad infirmos, & tot ungat Sacerdotes*. Neque aſſeri poſſe putat, iterari tunc Sacramentum, tum quia licet hoc Sacramentum unica perfici poſſit unctione, cum forma eidem reſpondente, tamen plurimarum partium unctiones, repetitis etiam verborum formulis, cum invicem ſervant ordinem, ut ad unum perficiendum Sacramentum referantur. Ecur ergo unctiones repetitæ a pluribus Sacerdotibus tam congruum aptumque non poſſunt invicem habere ordinem, ut nonniſi unius totius partes, membraque, morali quadam conjunctione inter ſe cooptatæ computentur? Tum etiam quia poſſunt plures Sacerdotes eo animo omnes infirmum ungere, formulamque pronunciare, ut omnes ſimul velint unicum tantum Sacramentum perficere; quo caſu unicum duntaxat Sacramentum eſſet, non ſecus ac unicum Euchariſtiæ Sacramentum perficitur, dum plures Sacerdotes ſimul conſecrationis verba proferant. Accedit etiam, morem hunc indicari, ac probari quodammodo in ſupra citata Ruthenorum Synodo a Benedicto XIII. approbata, per hæc verba. *Quanquam in Græca Eccleſia receptum fuerit, prout aliquando etiam in Latina, ut ſeptem Sacerdotes, hiſque deficientibus, tres ſaltem advocarentur ad miniſtrandum hoc Sacramentum, hique omnes materiam adminiſtrarent, & formam proferrent, ſciant autem Eccleſiæ Paſtores, plures ea de cauſſa adhiberi ſolitos Sacerdotes, cum ob reverentiam ejuſdem, & gratiæ copiam, quam confert: tum ut plurium Sacerdotum preces effectum Sacramenti coadjuvent.* Nolo contra Goarii opinionem Græcos reprehendere, abuſuſque in hujus Sacramenti adminiſtratione inſimulare. Cavendum vero eſt, ne hujuſmodi conſuetudo occaſionem præbeat exiſtimandi contra Eccleſiæ definitionem, plures eſſe neceſſarios presbyteros ad Sacramentum illud conficiendum; aut damnandi eos, qui per unicum Sacerdotem conferant, juxta Eccleſiæ ſuæ morem, ac ſi minus recte adminiſtrent.

§. IV.

De extremæ Unctionis ſubjecto.

SUbjectum hujus Sacramenti homo eſt, pro cujus ſalute a Deo inſtitutum fuit. At non quicumque homo, ſed qui Chriſtianus ſit: qui ſit infirmus, ac etiam peccati capax; quamobrem pueri ante uſum rationis, & qui nunquam rationis uſum exercuerunt amentes, quod per viſum, auditum &c. non potuerint peccare, hujus Sacramenti incapaces habentur. Græci præter infirmos, etiam ſanos & bene valentes ungere ſolent in remiſſionem peccatorum, quod liquet ex eorumdem Euchologio, aſſeruntque Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus, *in cenſura adverſus Auguſtanam Lutheranorum Confeſſionem libro* 1. *cap.* 7. Leo Allatius *de conſenſu Eccleſiæ Occident. & Oriental. libr.* 9. *cap.* 16. & Arcudius *lib.* 5. *cap.* 4. Quinimmo ipſemet Epiſcopus, poſtquam feriæ 5. majoris hebdomadæ, Infirmorum Oleum ſollemni ritu conſecravit, non jubet illud aſſervari ad ægrotos ſuo tempore deferendum, ſed totum ſtatim inſumit, omnes inungendo adſtantes, ut Goarius ait, in ſuis ad Euchologium notis. Narrat etiam Joannes Nathanel presbyter ac magnus Oeconomus Cretenſis in reſponſione ad quæſita ſibi facta a Viviano Epiſcopo Aoſgnino circa mores Græcorum, Græcos Sacerdotes, loco ſatisfactionis, in Sacramentali confeſſione pœnitentibus imponendæ, ſolitos fuiſſe in nonnullis locis, haud exigua tamen accepta mercede, eoſdem Sancto oleo inungere ut tali pacto a peccatorum reliquiis, pœniſque pro iis ſubeundis, abſolverentur; quem abuſum poſt Nathanaelem improbavit etiam Arcudius *lib.* 5. *cap.* 4. Arcudius in ea fuit ſententia, ut Græci presbyteri hac unctione verum Sacramentum perficere contendant; cujus capaces eſſe non ſolum infirmos, ſed etiam ſanos ac vegetos corpore homines, plures docere ait eorumdem Auctores. Sed quod mirum eſt, etiam apud Latinos illa Græcorum opinio ſuos eſt nacta patronos. Nam Juveninus *de Sacrament. diſſert.* 7. *quæſt.* 7. *cap.* 3. & Saintebeuve *de Sacrament. Extrem. Unction. diſput.* 5. *artic.* 1. & Cyrillus Juriſconſultus Neapolitanus in ſua *inſtitutione Canonica*, ex illa Græcorum conſuetudine quæ licet antiqua ſit, nunquam tamen ab Eccleſia, ne quidem in Florentina Synodo, ubi Græcorum errores abuſuſque examinati fuere, improbata fuit, concludunt, ſanos quoque ac bene valentes homines hujus eſſe Sacramenti capaces. At errant viri ceteroquin docti. Jacobus enim infirmos ungendos præſcripſit; *Infirmatur quis in vobis, &c.* Quæ verba ita Theologi unanimi conſenſu ſunt interpretati, ut inde plane confici exiſtimarint, ſolum infirmum eſſe capax hujus Sacramenti ſubjectum; unanimis vero Theologorum conſenſus efficax eſt ad dogma Catholicum

con-

conſtabiliendum argumentum. Accedit etiam, quod in Florentinæ Synodi decreto ſtatuatur. „ Hoc Sacramentum, niſi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet; *& a Tridentino Concilio* ſeſſ. 14. cap. 3. declaratur etiam, eſſe hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis vero præſertim, qui tam periculoſe decumbunt, ut in exitu vitæ conſtituti videantur: unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur. "

Goarius vero, ut Græcos ab errores vindicet, quod compertum habeat, eſſe a communi Eccleſiæ fide alienum aſſerere, ſanos beneque valentes homines aptum eſſe hujus Sacramenti ſubjectum, ait Græcos non adhibere ſanis hominibus unctionem hanc, tamquam Sacramentum, ſed veluti cæremoniam, ac ſacramentalem quamdam benedictionem. Goarii opinionem probare viſus eſt Sanctæ Mem. r. Benedictus XIV *de Synodo Diœceſana lib. 7. c.* 20. per hæc verba, quibus adverſariorum diluit ſophiſma: „ A ſilentio Concilii Florentini rectius deducimus, ſapientiſſimis illis Patribus fuiſſe perſuaſum, ſanctam Unctionem a Græcis Sacerdotibus non adhiberi hominibus bene valentibus, tamquam Sacramentum, ſed veluti meram cæremoniam, & ſacramentalem quamdam benedictionem; Græci enim, qui de ſingulis ſuis ritibus coacti ſunt rationem reddere, gravem utique reprehenſionem non evaſiſſent, ſi comperte fuiſſent, hac in re a communi, & conſtanti Eccleſiæ Latinæ traditione, & praxi aberrare. "

Quamobrem jure meritoque, ait, Græcorum morem, juxta Arcudii explicationem, gravis fuiſſe erroris inſimulatum, atque damnatum a Raynaudo, Gonzalez, aliiſque. „ Quocirca, *ſubdit*, Epiſcopo Latini, in quorum potiſſimum commodum hanc materiam prolixius tractavimus, Diœceſibus præſidentes, quas Fideles incolunt ritus Græci, diligenter invigilent, ne iidem in eo verſentur errore, ut credant per unctionem, de qua loquimur, Sacramentum conferri: & ſevere interdicant, ne ea unctio loco ſatisfactionis per confeſſarios imponendæ, Pœnitentibus injungatur; " id illis vetitum eſt etiam Conſtit. ſup. cit.

Nota. Quamquam Goarius probare videatur, tolerari poſſe in Græcis hujuſmodi unctionem, quæ præ ſe meram ferat cæremoniam; tamen non adeo facile ab omni poſſe abuſu vindicari crediderim. Primum, quod ferri nullo modo poſſe videatur, ut inſtitutum a Chriſto Domino Sacramentum pro arbitraria cæremonia adhibeatur. Quodque difficile non ſit hujuſce abuſus originem detegere. Ex Innocentii I. ad Decentium epiſtola, nonnulli Scriptores deducunt, in more fuiſſe poſitum etiam apud Latinos, ut ad medendos corporis languores, unctio aliqua a Sacerdotibus fieret ſacro Oleo, quæ Sacramentalis non eſſet, & a Jacobo indicata, ſed mere cæremonialis, eique, de qua Marcus cap. 6. loquitur, reſpondens. Veriſimile eſt hanc etiam apud Græcos in uſu fuiſſe, qui greſſu temporis loco precum quas ex arbitrio fortaſſe Sacerdotes recitabant, Extremæ Unctionis formulam adhibere cœperunt. Deinde ſæpe a nobis citatus Hieremias Patriarcha, aliique Græci ſcriptores unctionem hanc verum eſſe Sacramentum docent: nec deſunt presbyteri apud eos, qui dum hanc adhibeant, ſeſe Sacramentum adminiſtrare velle aſſerunt; atque eorum plerique, qui unguntur, Sacramentum ſe ſuſcipere credunt. Hæc vero, vel ipſo Goario teſte, manifeſte præſeferunt abuſum. Denique Nathanael ſupracitatus frequentes hujuſmodi unctiones ex presbyterorum avaritia deſumere videtur, qui ſolent ab ungendis pecuniam accipere. Hujuſmodi abuſus cæremoniam ſuſpectam faciunt; quæ ſane, ſi ab iis ſeparari non poſſit, videtur potius tollenda. Neque certo conſtat, a PP. Florentinæ Synodi hac de re Græcos fuiſſe interrogatos, ut inde confici poſſit, ab eis fuiſſe approbatam cæremoniam, quam loquimur. In ſupra vero citatis tractatus *de Synodo Diœceſana* verbis, Summus Pontifex ſupponit cum Adverſariis, quos refellit, hanc fuiſſe in Synodo controverſiam expenſam, ac ſtatuit, præmiſſo examine non potuiſſe, niſi ut meram cæremoniam permitti. Et ſane ſublatis abuſibus ut cæremonia tolerari antea potuiſſet, cum nullum de ea eſſet Eccleſiæ judicium; at modo adeſt Summi Pontificis ſententia, verbis mox indicandis expreſſa.

Diſputatum eſt ſub Urbano VIII. & deinceps anno 1747., num ex Græcorum Euchologio delenda eſſent quædam verba, quæ innuere videntur, licitum eſſe, hoc Sacramentum etiam bene valentibus adminiſtrare; ſed in conſeſſu habito anno ſupra indicato die 3. Septembris definitum eſt, approbante etiam ipſo Pontifice Maximo Benedicto XIV. „ nihil ex textu immutandum eſſe, ſed quæ neceſſaria ſervari debent adnotari oportere in Monito, initio Euchologii præponendo. *Prodit vero Euchologio præfixum monitum, in quo declaratur*, ſolis eſſe infirmis hujuſmodi Sacramentum adminiſtrandum: Nihil vero, *inquit ſapientiſſimus Pontifex in Epiſtola de Novæ Euchologii editione*, nihil neceſſe viſum eſt Euchologii textum hic mutare, propterea quod illius verbis undequaque perpenſis, apparuit, rectum illis ſenſum, ſanamque interpretationem, tribui poſſe. Neque enim ibi dicitur, ut Sacramentum miniſtretur iis, qui bene valent; ſed ut ii quoque inungantur, qui ad Eccleſiam ſe conferunt; id quod percommode intelligi poteſt de iis etiam, qui gravi morbo afflicti, poſſunt nihilominus ad Eccleſiam vel pedibus ſuis accedere, vel aliorum ope deferri; ibique ut propriæ devotioni magis ſatisfaciant, Extremæ unctionis Sacramentum ſibi miniſtrari poſtulant: cujuſmodi exempla in ipſa quoque Occidentali Eccleſia non deſunt, uti videre licet apud Martenne *de Antiquis Eccleſiæ Ritibus lib.* 11. *cap.* 7. *art.* 2. *num.* 7. *&* 8. *& penes Mabillonium in præfatione ad ſæculum primum in Actis Sanctorum Ordinis Benedictini* §. 9. *num.* 101. *Addit præterea Pontifex*, quod quamvis Græcis diſerte vetitum fuerit, Extremæ unctionis Sacramentum aliis conferre, præterquam ægrotis, & quidem gravi morbo laborantibus, iiſdem nihilominus interdictum non eſt, quominus oleo lampadis, quod ad ſanandas infirmitates in Eccleſia aſſervatur: inungant energumenos, alioſque, qui vel devotionis gratia, vel ut aliquo incommodo liberentur hujuſmodi unctionem petunt; quum oleum in ea lampade aſſervatum, nequaquam ab Epiſcopo, aut Sacerdote conſecratum ſit, ad effectum utendi eo in Extrema Unctionis adminiſtratione. " Addit præterea nec licere extra gravis infirmitatis caſum, unctionem hanc, vel una cum formam, ſut etiam omiſſa Sacramenti forma, adhibere, *cum minime liceat*

Digitized by Google

erat Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum, in arbitrariam quamdam, licet piam, cæremoniam converteret, ut nos ſupra expoſuimus. Nec licere Parochis, oleum hujuſmodi ad ægrotos, alioſque petentes mittere, ad hoc ut eo in ſuis infirmitatibus ſe liniant; & contra facientes a Tribunali Eccleſiaſtico puniendos declarat, *vel tamquam abutentes Sacramento Eccleſiæ, vel tamquam ſuſpectos non rectæ fidei circa hujuſmodi Sacramentum.*

Denique, Unctionem pro Pœnitentia, ſive ſatisfactione a confeſſario imponi Pœnitenti non poſſe decernit; hujuſmodi vero abuſum ex eo apud Græcos nonnullus ortum exiſtimat, quia in Canone 74. ex iis, qui in verſione Arabica Nicæno Concilio tribuuntur, ſtatutum legitur, ut ſi quis Fidelis cum Infideli muliere impudice verſatus fuerit, poſt diuturnam peractam pœnitentiam, Eccleſiæ reconcilietur *per Aquam benedictam, & Oleum Infirmorum*. Ex quo, ſi fides habenda ſit Joanni Nathanaeli in reſponſione de moribus Græcorum, & Franciſco Riccardo de Expeditione ſacra cap. 12. abuſus ille inductus eſt, ut pœnitentibus divitibus, pro Sacramentali pœnitentia, hujuſmodi unctio imponeretur. Improbatus autem fuit hujuſmodi abuſus ab Innocentio IV. Clemente VIII., aliiſque Romanis Pontificibus, ac etiam ab eodem S. Mem. Benedicto XIV. conſtit. *Etſi Paſtoralis.*

Armeni, ut teſtatur Galanus feria 5. majoris hebdomadæ, non oleum Græcorum more, ſed butyrum, poſt lotionem pedum conſecrare, ſive benedicere ſolent, per hæc verba: *Sanctifica Domine hoc butyrum, ut medicamentum omnium ægritudinum, & ſanitatem afferat animabus, corporibuſque illorum quibus applicatur in memoriam illius unctionis, quæ in Chriſti pedibus a Magdalena facta fuit.* Atque hoc deinde ungere ſolent omnes. Unctio hæc eo fine adhibita, ut in memoriam revocetur ea, qua Magdalena pedes unxit Jeſu, remiſſionemque peccatorum obtinuit, non videtur improbanda. Nec refert, quod Galanus opponit, unctionem hanc alias Eccleſias non uſurpare: nam particularis Eccleſiæ ritus, qui fidei, & morum honeſtati contrarii non ſint, in Orientalibus Eccleſiis ab Apoſtolica Sede tolerantur, ut pluries dictum eſt. Idque præſertim dum aliquam Chriſti Domini actionem in memoriam revocent. Jure vero reprehenditur oratio illa, quam in hujuſmodi uſurpant unctione, quaque aſſeritur univerſam Eccleſiam ab Apoſtolis accepiſſe unguenti hujuſmodi benedictionem, *ut veniens Spiritus Sanctus ſanctificet illud in remedium omnium ægritudinum &c.* Nam falſum eſt, ut diſcurrenti per antiquorum Patrum traditionem liquet, univerſam Eccleſiam hanc accepiſſe ab Apoſtolis conſuetudinem, ac butyri benedicendi rationem; ex qua falſa præſumptione, qua putant ex Apoſtolis ortum ducere hujuſmodi preces, vana in iis fides atque ſpes conſurgit, qua putant, vim huic unguento inditam eſſe, qua ægritudines omnes curari poſſint (1). ✠

TRACTATUS
DE ORDINE.

ORdo ſumitur dupliciter. 1. Pro ſpeciali quadam poteſtate ſtabili exercendi aliquod officium relate ad conficiendam Euchariſtiam, certo ritu ſacro ſolemni collata. Et hoc ſenſu eſt quid permanens. 2. Pro ipſa Ordinatione ſeu ritu ſacro, quo poteſtas illa confertur. Et hoc ſenſu eſt quid tranſiens, & Sacramentum, definiturque: Sacramentum novæ legis, quo ſtabiliter confertur poteſtas ad conſecrandam Euchariſtiam; & ad alia Eccleſiaſtica miniſteria, ad eam aliquo modo ſpectantia rite obeunda.

Quæſt. I. *Quot ſunt Ordines?*

Reſp. Septem, ſcilicet Sacerdotium, Diaconatus, Subdiaconatus, Acolythatus, Exorciſtatus, Lectoratus, Oſtiariatus. Ex Concil. Flor. & Trid. ſeſſ. 23. c. 2. Tres priores dicuntur majores, & ſacri tum ob votum ſollemne caſtitatis annexum; tum quia propius pertinent ad Euchariſtiam. Primus Ordo ſeu Sacerdotium ſubdividitur in duos Ordines tamquam in duas ſpecies; nempe in Sacerdotium majus, ſeu Epiſcopatum, & Sacerdotium minus, ſeu Presbyteratum.

Prima Tonſura non eſt ſtricte Ordo, ſed prima diſpoſitio ad Ordines: nam per eam non traditur poteſtas ad ullum miniſterium pertinens ad Miſſæ ſacrificium: ſed ſolum confertur aliqua dignitas, qua homo conſtituitur in ſtatu clericali, fitque capax recipiendi beneficia Eccleſiaſtica, & Ordines. Unde cum c. 11. *de ætate præf.* dicitur per eam conferri Ordinem clericalem, Ordo ibi ſumitur late pro ſtatu clericali, ſeu nota per quam quis ex ſtatu Laicorum evehitur ad ſtatum clericalem.

Quæſt. II. *Sunt ne ſinguli Ordines Sacramentum?*

Reſp. Eſt de fide quod Ordo generatim ſumptus, ſive Ordinatio aliqua, ſit vere & proprie Sacramentum. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. can. 3. Secundum omnes Catholicos Presbyteratus eſt verum Sacramentum. Idem ſentiunt plerique de Epiſcopatu, ut diſtincto a Presbyteratu. Certum etiam multis videtur, Diaconatum eſſe verum Sacramentum. Idem multi, paucis exceptis, docent de Subdiaconatu. Sed non pauci id negant de Minoribus. (2)

(1) *Quoad Extremam Unctionem hæc addemus ex Benedicti XIV.* Inſt. Eccl. 81. *Ait enim ibid.* §. 2. *Ex can.* ſi quis de alio de Conſecr. *diſt.* 4. *colligi vetitum eſſe Parochis aliud chriſma quam ab Epiſcopo ſuo conſecratum adhibere, omni quacumque exemptione excluſa, ut ex Paſſerino.*

Ibidem §. 4. *habetur, quod cum novum benedicitur chriſma, vetus comburi debeat, nec liceat abſque neceſſitate veteri chriſmate uti ad Extremam Unctionem, cum novum haberi poſſit, ut ex can.* 122. *diſtinct.* 4. de Conſecratione *colligunt Doctores; Licet porro oleo conſecrato admiſcere aliquid olei non conſecrati, quod tamen ſit in minori quantitate, quam conſecratum; ſed nec fas, nec ratio permittit, ut vetus oleum, cum poteſt novum haberi; ea admiſſione perpetuetur.*

Item §. 6. *ait non licere deferre ſacra Olea niſi Subdiaconis, vel Diaconis, vel Sacerdotibus.*

(2) *Ordinem verum eſſe novæ Legis Sacramentum ex conſenſu Theologorum omnium, & Conc. Trid.* de-

Digitized by Google

✠ Vid. c. 14. *De Synodo Diœceſ.* in quo fuſim hæc controverſia tractatur, & monentur Epiſcopi, non poſſe indubitanter ſacrilegii damnari, qui cum conſcientia peccati lethalis Ordines, Diaconatu inferiores, ſuſcipere non reformidant, ne tali pacto, controverſiam ignorare aut illam videantur decidere. ✠

Quæſt. III. *Quænam eſt materia & forma Ordinum.*

Reſp. Certum eſt, illorum formam eſſe verba prolata ab Epiſcopo illorum miniſtro, dum materiam eſſentialem applicat. Sed Theologi diſſentiunt circa eſſentialem materiæ Presbyteratus, Diaconatus. In praxi diligenter obſervanda ſunt ea omnia, quæ in Pontificali Romano præſcribuntur; tum quia id tutius eſt ad valorem; tum quia ritus integer neceſſarius eſt ſaltem ex præcepto. Hinc ſi quid forte omiſſum fuerit, illud caute ſupplendum eſt, ex c. 1. & ult. *de Sacram. non iterandis.*

✠ Eodem lib. 7. cap. 26. plura hac de re explicantur, & n. 1. 12. & 13. legitur Sac. Cong. Conc. aliquando reſpondiſſe, iterandam ſub conditione Ordinationem presbyteri, in qua ordinandus non acceſſit ad porrectionem Calicis cum vino, & Patenæ cum Hoſtia. ✠

Quæſt. IV. *An ad validam ordinationem requiritur contractus phyſicus inſtrumentorum?*

Reſp. Quamvis multi putent, ſufficere contactum moralem patenæ, quo quis calicem tangens cenſetur & patenam ſuperpoſitam tangere; tamen quia hoc non eſt omnino certum, in praxi curandum eſt, ut ſemper immediate, ac phyſice tangantur & Calix, & Patena cum Hoſtia. Idem dic de aliis: nam circa Sacramentorum valorem tenemur ſequi in praxi partem tutiorem, relicta incerta, licet probabiliore.

Quæſt. V. *Quiſnam eſt Miniſter Ordinis?*

Reſp. Solus Epiſcopus eſt miniſter ordinarius omnium Ordinum ex Conc. Flor. & Trid. ſeſſ. 23. cap. 4. can. 7. Ex commiſſione tamen Papæ ſimplex Sacerdos conferre poteſt, 1. Tonſuram & minores Ordines, ex Conc. Trid. c. 10. id aperte ſupponente, & ex praxi recepta. Nam Cardinales in propriis Eccleſiis, & Abbates eos de facto conferunt. 2. Subdiaconatum, ut fatentur omnes, & de facto hoc privilegium Abbatibus pluribus conceſſum eſt. De Diaconatu negant multi.

Epiſcopatum vero & Sacerdotium nunquam conferri niſi ab Epiſcopo conſtat ex Traditione, & perpetua praxi Eccleſiæ, in qua nunquam ab alio collata ſunt.

Quæſt. VI. *Quoſnam Epiſcopus poteſt licitè ordinare?*

Reſp. Solos ſuos ſubditos, vel habentes dimiſſorias, vel ſpeciale ad id privilegium, ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 8. ubi ordinans ſubditum alienum ſine conſenſu & teſtimonio proprii Ordinarii de probitate & moribus ordinandi, ſuſpenditur ad annum a collatione Ordinum: ordinatus vero ab executione Ordinis ſuſcepti, quamdiu videbitur proprio Ordinario. Item non licet Epiſcopo ordinare etiam ſuos in diœceſi alterius ſine hujus conſenſu.

Porro ex triplici capite quis cenſetur ſubditus alicujus Epiſcopi, ut poſſit ab eo ordinari. 1. Ratione originis, quia nempe in ejus diœceſi natus eſt: *Dummodo tamen ibi natus non fuerit ex accidenti, occaſione nimirum itineris, officii, legationis, mercaturæ, vel cujuſvis alterius temporalis moræ, ſeu permanentia ejus patris in illo loco; quo caſu nullatenus ejuſmodi fortuita nativitas, ſed vera tantum & naturalis patris origo erit attendenda.* Ita Innoc. XII. conſt. *Speculatores.* 2. Ratione domicilii, qui in ejus diœceſi habitat animo ibi perpetuo manendi. 3. Ratione beneficii, quod in ejus diœceſi poſſidet, ex c. 3. *de tempor. ordin. in* 6. In Gallia tamen haberi ſolet ratio ſolius originis.

Nota. Omnis & ſolus mas baptizatus poteſt valide ordinari, non tamen invitus.

✠ *Nota* Ex c. 26. citati libri DE SYNODO; Epiſcopus Ordines collaturus, laudabiliter ſub cenſuris præcipit, ne quis canonico impedimento irretitus, aut ſine legitimo patrimonio ad Sacro Ordine accedat. Sed improbatur Epiſcopi proteſtatio, ſe non habendi intentionem ordinandi irregulares, cenſuris innodatos, legitimo patrimonio, aut beneficio &c. carentes n. 1. Si quis aliquo ex iis impedimentis detentus, ordinetur ſub tali proteſtatione, cui alligata fuerit Epiſcopi intentio, erit iterum abſolute ordinandus: ſi dubia ſit Epiſcopi intentio, Ordinatio ſub conditione erit iteranda.

Quæſt. VII. *An ſervanda ſunt interſtitia?*

Reſp. Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 11. ſtatuit, ut Minores ordines de temporum interſtitia conferantur, *niſi aliud Epiſcopus expedire magis videretur.* Inter ultimum autem Ordinem minorem uſque ad ſacros Ordines annus interjiciatur: *Niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas judicio Epiſcopi aliud expoſcat*, ibid. A Subdiaconatu ad Diaconatum, & ab hoc ad Sacerdotium ſimiliter annus interjici debet, ex cap. 13 & 14. Circa quæ interſtitia Epiſcopus diſpenſare poteſt ob Eccleſiæ neceſſitatem, vel utilitatem. Sed non poteſt

definitione ſeſſ. 23. cap. 3. *certum eſt. Id vero Sacerdotio convenire una eſt omnium Theologorum Catholicorum vox, nec ſine periculo gravis erroris id negaretur de Epiſcopatu, quamvis diverſum non eſſe Ordinem a Sacerdotio, ſed ejus extenſionem, perfectionem, complementum teneretur. De Diaconatu quanquam certum non ſit de fide ex ſenſu quorumdam Theologorum, attamen ex Tridentina definitione inferri poſſe videtur.*

De cæteris ſingularibus Ordinibus diſceptant Theologi, quamvis de Subdiaconatu aliquanto minor ſit quæſtio præ cæteris inferioribus. Hanc definiendam Pontifex nequaquam ſe aſſumpſiſſe profitetur. Quare vetat Epiſcopis, ne Sacrilegii crimine in ſuis Synodis eos damnent, qui cum conſcientia peccati lethalis Ordines Diaconatu inferiores ſuſciperent. Quamvis alio nomine ſacrilegii gravis reos ſtatuerent, cum ſacra Ordinatio fieri plerumque non ſoleat, nec poſſit extra Miſſarum ſolemnia, in quibus recens initiati ſacra Euchariſtia participant, cui irreverentiam gravem irrogaret ille, qui cum conſcientia gravis peccatis ad eam ſuſcipiendam accederet. Bened. XIV. De Synod. Diœceſ. lib. 7. cap. 24. per totam.

Digitized by Google

teſt ſine diſpenſatione Papæ duos majores Ordines una die conferre, ex c. 13. & c. *Litteras de tempor. Ordin.*

Porro minores Ordines conferri poſſunt Dominicis, & aliis feſtivis diebus. Sacri vero ſolum quatuor temporibus, aut Sabbato Sancto, vel Sabbato de Paſſione, c. 3. *de tempor. Ordin.* Tonſura autem clericalis quocumque die & hora.

✠ Lib. 7. c. 63. n. 5. refert, Sac. Congr. Conc. reſpondiſſe, Ordines minores, & Subdiaconatum eodem die non eſſe conferendos. ✠

Quæſt. VIII. *Quænam requiruntur, ne quis licite ordinetur?*

Reſp. Sequentia, 1. Confirmatio, & Tonſura quæ ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 4. non debet conferri niſi iis, qui fidei rudimenta callent, & ſciunt legere ac ſcribere, & de quibus probabilis conjectura ſit, eos clericatum elegiſſe, ut Deo fidelem cultum præſtent.

2. Certa ætas pro Minoribus nulla a jure definitur; ſed Conc. Trid. ſtatuit ſolum, ut non conferantur, niſi iis, qui ſaltem linguam latinam calleant, c. 11. Pro Subdiaconatu requiritur anni XXII. pro Diaconatu XXIII. pro Preſbyteratu XXV. Ex Conc. Trid. c. 12. ſufficit ex uſu recepto, ut hi anni ſint inchoati. Pro Epiſcopatu requiruntur anni XXX. completi, c. 7. *de elect.* In Gallia ſufficit annus XXVII. inchoatus, ex Concordat.

3. Immunitas ab omni cenſura, & irregularitate.

4. Status gratiæ, morum probitas, bona fama, vocatio divina, intentio gloriæ Dei promovendæ ſerviendo Eccleſiæ.

5. Certa ſcientia. Conc. Trid. requirit, ut ſuſcepturi Subdiaconatum & Diaconatum ſint litteris, & iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, inſtructi, ut ſuſcepturi Sacerdotium poſſint populum docere neceſſaria ad ſalutem, & ſciant neceſſaria ad ſacramenta rite adminiſtranda, ſeſſ. 23. cap. 13. & 14. Item ex Patribus & Conciliis debent Scripturas ſacras & Canones ediſcere & ſcire.

6. Sæcularis non poteſt licite ordinari, niſi titulum ſuſtentationis habeat ex beneficio, vel patrimonio, vel penſione ſufficienti ad victum honeſtum: ita ut ſi quis fingat titulum, aut pactum ineat de reſtituendo, vel non exigendo eo, quod datur illi in titulum, peccet mortaliter, & ſuſpenſus ſit, ex Conc. Trid. ſeſſ. 21. cap. 2. ubi antiquorum canonum pœnas ſuper his innovat, & ex Urbano VIII. conſt. *Secretis*. Idque teſte Fagnino declaravit Sac. Congreg. Cardin. Nec obſtat cap. *Cum ſecundum de præbend.* Nam ibi agitur ſolum de iis, qui nullo requiſito titulo ordinati ſunt; non autem de iis, qui titulum finxerunt, quibus fraus patrocinari non debet. Nec ordinato licet ſine licentia Epiſcopi reſignare, aut alienare titulum, ad quem promotus eſt, niſi aliunde habeat unde commode vivat, ex Conc. Trid. cap. 2. cit. Quod ſi quem Epiſcopus abſque titulo ordinaret, tenetur ei neceſſaria ad ſuſtentationem ſuppeditare, c. 4. & 16. *de præbend.*

Nota. Qui ordinatur per ſaltum, hoc eſt qui ſuſcepit Ordinem ſuperiorem, inferiore prius non recepto, peccat mortaliter, & manet ſuſpenſus ab uſu Ordinis ſic ſuſcepti, c. unic. *de Clerico per ſaltum promoto.* Si tamen non miniſtraverit, poteſt Epiſcopus ex legitima cauſſa cum eo diſpenſare, Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 13.

✠ APPENDIX

De Univerſa Orientalis Eccleſiæ circa Ordinem diſciplina.

UNiverſa Orientis Eccleſia circa Ordinem; ac Eccleſiaſticam Hierarchiam cum Romana Eccleſia Orthodoxam fidem conſervat. Sed circa diſciplinam Orientales Eccleſiæ, tum a Latina, tum invicem diſſident, atque earum nonnullæ poſt ſeparationem a Romana, & Apoſtolica Eccleſia, abuſus pleroſque; contra antiquæ Eccleſiæ morem, ac veterum Patrum traditionem habent, & fovent. Ut paucis, quæ magis præcipua ſunt, complectamur, traditionem hanc in quatuor §§. diſtribuemus. In primo agemus de Ordinum numero, juxta cujuſcumque Eccleſiæ Orientalis morem: In altero de Ordinis materia, & forma: In tertio de ordinandorum ætate aliiſque, quæ ad rite ſuſcipiendos Ordines deſiderantur, ubi etiam de obligatione Clericorum. In quarto vero, de Miniſtro ordinario hujus Sacramenti.

§. I. *De numero Ordinum, quos Orientales admittunt.*

ECcleſia ſemper præter Sacerdotium alios Ordines habuit majoris, minoreſve, per quos veluti per gradus quoſdam homines in Sacerdotium tenderent. In Latina Eccleſia minores ſunt, Oſtiaratus, Exorciſtatus, Lectoratus, & Acolythatus; majores vero præter Sacerdotium Diaconatus, & Subdiaconatus: qui Ordinum numerus non novus, ſed antiquus eſt, atque a primis deductus Eccleſiæ temporibus. Totidem enim Ordines numeravit Cornelius Papa tertio Eccleſiæ ſæculo in Epiſt. ad Fabium Antiochenum, ut legere eſt apud Euſebium *lib.* 1. *hiſt. Eccleſ.* c. 33. ac Conc. Carthag. II. De hoc vero Ordinum numero ita loquuntur, ut non recenter excogitatum, ſed ex majorum traditione ab Eccleſia acceptum deſignent. Ex orientalibus cum Latinis conſentiunt Armeni, qui, teſte Galano, Ordinationis ritum, poſtquam a Græcis ſeparati ſunt, ex Sacramentario, quod Gregorius Magno tribuitur, accepere: Hinc Minores Ordines habent, conferuntque Latinorum more, eamdemque ac iſti habent adminiſtrandi Subdiaconatus, Diaconatuſque rationem; licet in Preſbyteratu conferendo ſolam manuum impoſitionem pro materia habeant. Qua de re injuria reprehendi videntur a Galano: nam in Gregorii Sacramentario ſola manuum impoſitio veluti Preſbyteratus materia deſignatur; habent enim: *Preſbyter cum ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput ejus tenente, etiam omnes Preſbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas juxta manum Epiſcopi ſuper caput ejus teneant:* atque oratio illa, quæ, Epiſcopo manus imponente, recitanda præſcribitur, ea dicitur, qua Preſbyter conſecratur: Accedit etiam, nunquam Eccleſiam, collatam hoc modo ab Armenis, aliiſque Orientalibus Ordinationem habuiſſe irritam, aut ſuſpectam, ut infra dicemus.

Orientales reliqui, licet omnes in Clerum homines cooptare ſoleant Tonſura, eoſque ita ad ordines diſpone-

ponere Latinorum mores; tamen circa Ordinum numerum a Latinis diſſident. Incipiam a Græcis: Gregorius Hieromonachus in Synopſi de Sacramento Ordinis: *ſeptem*, ait, *erant antiqui Ordines*, quo ita recenſet Gabriel Philadelphienſis cap. 3. quod eſt, *de quantitate & numero Ordinis. Septem ſunt Ordines Sacerdotii. 1. Eſt Janitorum, & Acolytorum. 2. Exorciſtarum. 3. Lectoris. 4. Subdiaconorum. 5. Sacrorum Diaconorum. 6. Sacerdotum. 7. Principum Sacerdotum Epiſcoporum.* Confeſſio denique Orientalis Eccleſiæ contra Lutheranos reſponſo III. habet: *Sacerdotium complectitur omnes gradus; oportet nihilominus, ut detur per ordinem. Hoc eſt Lector, Cantor Lampadarius, Subdiaconus, Diaconus, de quibus latius tractant ritualia Pontificum, quæ dicitur Taxis.* Cenſet Emmanuel Schelſtrac in nota ad hunc locum, Græcos olim habuiſſe etiam Oſtiarios & Exorciſtas; ſed ſi Ordinem ſecernimus a quibuſdam officiis Eccleſiaſticis nullo ſacri characteris nota conſpicuis facile comperiemus, Græcos præter Lectoratum, & Subdiaconatum, quem inter minores Ordines recenſent, alios non habuiſſe Ordines. In Eccleſia enim per plura ſæcula, præter Clericos ſacro Ordinis charactere inſignitos qui a Græcis ſemper per manuum impoſitionem initiari conſueverunt, quique in gradu conſtituti dicebantur, fuere alii miniſtri, qui ſine ulla ordinatione officiis nonnullis Eccleſiaſticis deputabantur, quæ Chriſtianorum quiſque, Epiſcopo mandante, exercere poterat; quoſque inter Clericos, ſive potius homines divino ſervitio addictos Patres recenſent. Sic Ignatius *in epiſt. ad Antiochenos*, recenſens eos, qui Eccleſiæ eſſent addicti, numerat, *Lectores, Cantores, Janitores, Laborantes, Exorciſtas, & Confeſſores*: Et Epiphanius *in fidei expoſitione*, poſt Epiſcopum, ait, eſſe *Presbyterum, Diaconum, Subdiaconum, & Lectorem; poſt hos vero venire Exorciſtas, linguarum interpretes in ſacris Lectionibus, & Concionibus, quos Laborantes ſequuntur, qui mortuorum corpora curant.* Colligitur hæc diſtinctio ex Epiſt. S. Baſilii *ad Amphilochium, canone* LI. ubi habetur, *quod adverſus Clericos ſtatutum eſt, canones indefinite ediderunt unum in iis, qui lapſi ſunt, ſupplicium decerni jubentes, a miniſteriis ſcilicet motionem, ſive ſint in gradu, ſive etiam in miniſterio, quod non impoſitis manibus datur, perſeverent.* Id etiam non obſcure indicavit Epiphanius diſtinguens a Lectoribus Exorciſtas, interpretes, alioſque; liquet præterea ex eo, quod Exorciſtæ, quos Latina eccleſia pro initiatis clericis habet, non ordinarentur in Orientali Eccleſia: *Exorciſta*, inquit Auctor Conſt. Apoſt. *lib.* VIII. *c.* 26. *non ordinatur: hoc enim eſt ſpontanea conceſſio divina erga homines benevolentia & gratia*: Et quod Græca eccleſia a mille & amplius annis præter Lectoratum, & Hypodiaconatum alios inferiores ſive minores Ordines non agnoverit, quin novitatis ab aliquo inſimulatam fuiſſe ſciamus. Hos tantum Ordines recenſent Euchologia a mille & amplius annis exarata; Et Joan. VIII. Romanus Pontifex, ubi pacem iniit cum Photio, hæc ſcripſit ad Imperatorem: *Volumus autem ſervandum Canones, ut talis promoveantur per ſingulos gradus Eccleſiaſticos probatus, ut ſit primum Lector, deinde Acolythus* (Acolythum Subdiaconum vocat) *poſtea Diaconus, tum Presbyter; poſt Epiſcopus.* Damaſcenus, denique in Dialogo contra Manichæos, ait: *primus gradus Lectoris eſt, deinde Subdiaconi, tum Diaconi, poſtea Presbyteri, ac tandem Epiſcopi*; atque iis ſimilia longe ante PP. Concilii Sardicenſis aſſeruerunt *can.* X.

Atque hinc facile patet, nunquam in Græca eccleſia alios fuiſſe minores Ordines præter Lectoratum, & Subdiaconatum, in quibus Clerici ſacro charactere inſignirentur; ſed habuiſſe ac etiam nunc nonnullas Eccleſias habere homines eccleſiæ ſervitio addictos, & ad Eccleſiaſtica quædam officia ſine Ordinis collatione a Pontificibus deputatos; ut de Exorciſtis loquitur Auctor Conſt. Apoſtolicarum loco ſupra citato, & Euchologia nonnulla aſſerunt de *Cantoribus, Oeconomo, Templi Cuſtodibus, Diaconis ſecundis* & aliis quos Pontifices officiis deputare, ſive in Eccleſiaſticum ordinem inſtituere ſolent, per hæc verba, *Gratia Sancti Spiritus te inſtituit in Oeconomum, in Templi Cuſtodem, in Diaconum ſecundum &c.* Quæ verba iis reſpondere videntur, quibus Exorciſtæ antiquitus initiabantur, ut ex ſupra citatis ex Auct. Conſtit. verbis liquet.

Nota Chriſtophorus Campanas Canonarcha Chius apud Papadopoli *reſp.* 1. *pag.* 3. ait, *Janitorum, Deputatorum ſeu Ceroferariorum, & Camiſiatorum, aliorumque ſacra dignitates, quas non ordines, ſed officia vocat Simeon Theſſalonicenſis, mihi videntur Ordines eſſe, non ſane diſtinctos, quemadmodum penes Latinos, ſed immixtos, adnexique Lectoris ordinationi.* Sed ex iis, quæ ſunt ſupra explicata palam fit, officia illa nec Ordines eſſe, nec Lectoris ordinatione conferri, cum diſtinctis ab ordinatione cæremoniis ad eadem homines deputari debeant. Accedit etiam, quod Summus Pontifex Benedict. XIV. Conſtit. *Etſi Paſtoralis*, ut infra referemus, aperte negat, Lectoratus Ordinem alios tres minores Latinorum Ordines complecti; aſſecit vero, Subdiaconatum Græcorum more collatum, Acolythatum & Oſtiariatum involvere.

Quod ſpectat ad alios Orientales, parum ii a Græcis diſſident. Tonſuram Lectoratui præmittunt, ut Græci, ita Cophti, Syri Neſtoriani, & Maronitæ, qui Ordines ſuos hinc incipiunt; Syri vero Jacobitæ Cantoratui, quem cum Maronitis veluti gradum habent ad Lectoratum, Tonſuram neutiquam præmittunt, etſi in compendio ordinationum per Morinum edito pag. 479. ordinandi Diaconi caput in crucis modum tonderi ab Epiſcopo præcipiuntur.

Apud Cophtos, ut ex eorumdem Pontificali a Kirkerio latine verſo, & a Morino edito colligitur, hæ ſunt ordinationes: 1. *Anagnoſtæ* ſive *Lectoris*. 2. *Subdiaconi*. 3. *Diaconi*. 4. *Presbyteri*. 5. *Hegameni* ſeu Archipresbiteri, qui a Kirkerio redditur *Prælatus, ſive is, qui curam ſubditorum, dictus Abigumenos animarum habet*. 6. *Archidiaconi*. In eo vero, quod nuper ad Sac. Congr. de prop. Fide tranſmiſſum, & ab eadem in Vaticanam Bibliothecam illatum eſt, extant præterea ordinationes *Epiſcopi*, & *Metropolitani*, quo ritu & Patriarcham Alexandrinum conſecrari poſſe, ac ſolere adnotatur. Ita Aſſem. tom. III. part. 2. pag. 789.

Syri Neſtoriani hos conferunt peculiari conſecratione, vel benedictione Ordines. 1. *Lectoris*. 2. *Hypodiaconi*, 3. *Diaconi*. 4. *Archidiaconi*, 5. *Presbyteri*.

teri. 6. *Chorepiſcopi, & Periodeutæ ſeu Viſitatoris.* 7. *Epiſcopi*. 8. *Metropolitani*. 9. *Patriarchæ*. Sed Epiſcopi, & Metropolitani, ſi pauca excipias, una eademque ordinatio eſt. At Timotheus II. Patriarcha, rejectis Periodeuta & Chorepiſcopo, eorum loco Cantorem, & Exorciſtam poſuit.

Maronitæ has habent ordinationes: 1. *Cantoris*, ſeu Pſaltæ: 2. *Lectoris*: 3. *Subdiaconi*: 4. *Diaconi*: 5. *Archidiaconi*: 6. *Presbyteri*: 7. *Periodeutæ ſeu Viſitatoris*: 8. *Archipresbyteri, quem Chure* vocant: 9. *Chorepiſcopi*: 10. *Epiſcopi, & Metropolitani*: 11. *Patriarchæ*. Syri vero Jacobitæ uno eodemque ritu ordinant *Epiſcopum, Metropolitam, & Patriarcham*: item uno eodemque ritu conſecrant *Chorepiſcopum, Periodeutam, Hegumenum, Abbatiſſam, & Diaconiſſam*: ceteras *Cantoris, Lectoris, Subdiaconi, Diaconi, Archidiaconi, & Presbyteri* ordinationes communes habent cum Syris Maronitis, Aſſem. loc. cit.

Nota. 1. Ut in nonnullis Euchologii Græcorum, præter Ordines, quos ſupra diximus, recenſentur *Cantores, Ceroferarii, Deputati, Archidiaconi*, & alii, qui ſine vera ordinatione ad officia quædam deputantur; ita de iis dicendum eſt, quæ ex Cophtis, Syriſque retulimus. Nam Archidiaconi, Archipresbyteri, Chorepiſcopi, Viſitatores non ſacro charactere inſigniti, ſed deputatione quadam ad certa officia deſtinantur. Idem de Cantore dici poſſe videtur, quem ante Lectoratum Maronitæ, Syrique Jacobitæ, & Græcorum nonnulli inſtituunt.

Nota 2. Renaudotius *tom.* 11. *Liturg. Orient. diſſert. de Patriarcha Alexandrino* pag. 412. ait: Neſtorianos, Syroſque Jacobitas a graviſſimo iteratæ ordinationis crimine excuſari non poſſe, qui Patriarchas, vel Metropolitas, quia antea Epiſcopi conſecrati eſſent, ita promovent, conſecrantque, ut Epiſcoporum manuum impoſitionem ſuſcipiant, iiſdemque precibus ordinentur, quibus Epiſcopi conſecrari ſolent. Non ita Maronitæ, nec Cophti; ſed ii, inquit, in aliud incidunt contra canones ac univerſæ Eccleſiæ diſciplinam vitium: Nam dum Patriarchem, ſive Epiſcopus conſerrant, ſi Monarhum aſſumant, qui nullum antea ſuſceperit Ordinem, minorum Ordinum nullam rationem habent, ſed a Diaconatu ordinationem incipiunt, hac ſervata interſtitiorum ratione, ut primo die Diaconum, altero Presbyterum, tertio *Kamas*, hoc eſt Hegumenum ſive Archipresbyterum ordinent, expectaturque deinceps Dominicus dies, ut Epiſcoporum manuum impoſitione Patriarcha conſecretur. Semper vero Eccleſia univerſa vetuit ſacros Ordines conferre, quin minores antea fuerint collati, ordinationeſque ſecus factas, quas per ſaltum vocant, tamquam illicitas habuit, ac reprobavit.

Nota 3. Quod non ſint reprehendendi Orientales, quod ſolum Diaconatum, & Presbyteratum inter ſacros majoreſque Ordines habeant: nam etiam in Latina eccleſia Diaconatu inferiores Ordines per plura ſæcula omnes inter minores habiti ſunt. Subdiaconatum enim inter ſacros Ordines primum recenſuit, vel Urbanus II. in Conc. Benevent. anni 1091. ubi permittit, ut interdum, *ſed rariſſime opportunitate exigente, & non ſine Romani Pontificis vel Metropolitani licentia*, Subdiaconis eligi poſſet in Epiſcopum, quem ex ſolo cœtu eorum, qui ſunt in ſacris conſtituti, aſſumendum veteres canones ſanciverant; vel, ut alii cum Thomaſſino malunt, Innoc. III. Nam, ut alios omittam, Urbanus laudatus in Can. 1. antedicti Concilii ait, *nullus deinceps in Epiſcopum eligatur, niſi qui in ſacris Ordinibus conſtitutus religioſe vivens inventus eſt. Sacros autem Ordines dicimus Diaconatum, ac Presbyteratum, hos ſiquidem ſolos primitiva legitur Eccleſia habuiſſe, ſuper his ſolum præceptum habemus Apoſtoli &c.*

Neque iis vitio verti poteſt, ſi Diaconatu inferiores Ordines inter Sacramenta non habeant a Chriſto Domino inſtituta, ſed inter gradus ab Eccleſia ſtabilitos, in quibus Ordinis Sacramento initiandi probarentur quodammodo, & ad digne Sacerdotium ſuſcipiendum diſponerentur: hæc enim opinio eſt, quam doctiſſimi inter Latinos Theologi tuentur, quæque non ſolum ab Eccleſia non improbatur, ſed etiam probari videtur a Bened. XIV. *de Syn. Diœceſ. lib.* VIII. *cap.* 14. Nos vero ſupra dum Ordines ab officiis diſtinximus, ac diximus Ordines præ ſe characterem ferre, communiorem opinionem ſequuti ſumus, quæ iis Græcis Patribus conſentanea haberi poteſt, qui diſtinguentes inter officia, & gradus ſive Ordines, Sacerdotii gradus conſtituere Lectoratum, Subdiaconatum, Diaconatum, & Presbyteratum.

Nota. Quod ab Apoſtolica Sede in Conſtit. *Etſi Paſtoralis*, pro Græcis hac de re decretum fuit, ad alios quoque Orientales pertinet, qui proprium, non ſecus ac Græci ſervare tenentur ritum. Hæc ibi leguntur §. VII. n. 6. „ Epiſcopi Græci in Ordinibus conferendis ritum proprium Græcum in Euchologio deſcriptum ſervent, in quo etſi nonnulli de minoribus Ordinibus prætermiſſi videantur, eos tamen vel nunquam habuiſſe, vel eorum exercitium aliis Ordinibus eſſe adnexum iidem Græci affirmant. *Et n.* 7. Inde tamen dubitationes quandoque oriri ſolent, quinam nimirum Ordines ſupplendi ſint ab eo, qui primum ritu Græco aliquibus Ordinibus fuit initiatus, deinde ritu Latino ad reliquo eſt promovendus. Quas controverſias ut de medio penitus tollamus, certamque tradamus regulam impoſterum ſervandam, ita decernimus: Qui ritu Græco clericus; & Lector tantum fuit initiatus, atque ex benignitate Sedis Apoſtolicæ obtinuit, ut majores Ordines Latinis cœremoniis ſibi conferantur, is antequam Subdiaconus ordinetur, tres minores Ordines omiſſos debet ritu Latino ſuſcipere. Si vero, præter Lectoris Ordinem, ad Subdiaconatum etiam Græco ritu aſcendit, & ex diſpenſatione itidem Apoſtolica facultas ſibi facta ſit ceteros Ordines ritu Latino ſuſcipiendi, antequam inter Diaconos cooptetur, ex minoribus Exorciſtatum tantummodo ſupplere cogitur: cum per Subdiaconatum Græco ritu collatum, Acolythatum, & Oſtiariatum recepiſſe cenſeatur. Idem dicendum de eo, qui una cum reliquis inferioribus Ordinibus, Diaconatum, aut etiam Presbyteratum Græce ſuſcepit, & Latino poſtea ritu ad ſacrum Presbyteratus reſpective Ordinem, aut Epiſcopatum promovendus ſit ex Apoſtolica conceſſione: nimirum Exorciſtatus Ordinem in ipſo, antequam Presbyter ordinetur, aut Epiſcopus conſecretur, eſſe ſupplendum.

§. II. *De materia, & forma.*

De materia, & forma hujus Sacramenti non levis controverſia eſt inter Theologos. Nos rem paucis expediemus, eaque unice explicabimus, quæ ad tuto riteque hujuſmodi Sacramentum recipiendum deſiderantur. Eugenius IV. in ſæpe citato decreto pro Armenorum inſtructione, hæc habet: *Sextum Sacramentum eſt Ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo: ſicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem. Subdiaconatus vero per Calicis vacui cum Patena vacua traditionem, & ſimiliter de aliis, per rerum ad miniſteria ſua pertinentium aſſignationem. Forma Sacerdotii talis eſt: Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium in Eccleſia pro vivis, & mortuis; in nomine Patris &c. & ſic de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continetur.*

Scholaſticorum plerique Eugenii decretum præ oculis habentes rati ſunt, nullum irritumque eſſe Ordinis Sacramentum, ſi ea materia & forma non adminiſtretur, quæ in dicto decreto indicantur. Noſtrum non eſt hanc nunc controverſiam expendere, ſed ſatis eſt indicare, Eccleſiam Romanam ratam habere ordinationem Orientalium ſine ulla inſtrumentorum porrectione, collatam per ſolam Epiſcopi manuum impoſitionem, perque preces huic manuum impoſitioni reſpondentes, ſive quod Eugenius de materia tantum, & forma integrante atque acceſſoria loquutus ſit, quam optavit ab Armenis ſuperaddi manuum impoſitioni jamdiu ab illis adhibitæ, ut Eccleſiæ Latinæ moribus ſe prorſus accommodarent, ac rituum uniformitate firmius eidem adhærerent, quod bene ponderant Menardus, Becanus, & Morinus, ut ait BENEDICTUS XIV. *de Syn. Diœceſ. lib. 7. c. 25.* ſive etiam ut alii malunt, quod in Latina Eccleſia forma & materia, de quibus Eugenius loquitur, Eccleſia auctoritate eidem a Chriſto Domino conceſſa, ut neceſſariæ determinatæ ſint ad hujus Sacramenti valorem. „ Quum de forma loquimur, *inquit Morinus c. 6. §. 2. pag. 3. exercit. 5.* ut quum loquuti ſumus de materia his verbis *Inſtrumentorum porrectionem non eſſe materiam*, addidimus de induſtria, *perpetuam*: ſi enim quis contenderet, ea inſtrumenta poſtquam ab Eccleſia communiter uſurpata ſunt, veram cum precibus, quæ cum priore manuum impoſitione concipiuntur, materiam & formam conſtituere, atque etiamſi velit, cum verbis, quæ cum poſteriore manuum impoſitione recitantur; nec id inficiarem, nec aſſererem. Quamobrem enim non poterit Eccleſia Sacramento Ordinis, ut ſæpe fecit Sacramento Matrimonii, novas pro materia & forma conditiones apponere, quarum prævaricatio Sacramentum reddat irritum & nullum, cum Chriſtus nullam materiam aut formam hujus Sacramenti non ſecus ac Matrimonii in ſpecie definiverit? Sane ſupra vidimus Ordinationes ſæpe irritas & inanes antiquitus declaratas, eo quod regula a Canonibus pro ordinationis materia præſcriptæ, obſervatæ non fuiſſent. “ Atque hinc patet, jure meritoque Sac. Congr. Concilii aliquando reſpondiſſe, ſub conditione iterandam ordinationem Latini Presbyteri, in qua ordinandus, qui manuum impoſitionem receperat, non acceſſit ad porrectionem Calicis cum Vino, & Patenæ cum Hoſtia, ut notat Bened. XIV. cap. ſup. cit. Ac etiam recte docere Carolum Franciſcum a Breno *lib. 3. c. 3. q. 3. §. dicendo primo*; Miſſionarium conſultum a Latino, qui a Græco Epiſcopo Sacerdotium ſuſceperat, reſpondere oportere, petendam eſſe ab Epiſcopo Latino iterationem Presbyteratus, ſaltem ſub conditione.

Sed quamquam ad Latinos quod ſpectat, res ita ſe habet; tamen certum eſt, Apoſtolicam Sedem ratas habuiſſe ſemper, ac etiam nunc habere Græcorum aliorumque Orientalium Ordinationes, quæ ſola manuum impoſitione, precibuſque eidem reſpondentibus, modo mox indicando, conferuntur. De iis enim Ordinationibus; non ſolum nihil dubitatum fuit in Conciliis Lugdunenſi, & Florentino, quibus Græci cum latinis adfuere, ſed nihil præterea dubitavit Clemens VIII. qui Ruſſorum Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, ad Catholicam unitatem admiſit cum Ordinibus, quibus, ſecundum ritum Græcorum, inſigniti fuerant in ſuo Schiſmate: Imo Apoſtolica Sedes præcepit, Epiſcopos Græcos in ordinibus conferendis ritum proprium Græcum in Euchologio deſcriptum ſervare, ut ſupra ex Conſt. *Etſi Paſtoralis*, retulimus. Sed videamus, quid ipſi in ſingulis Ordinibus pro materia, & forma habeant.

Clerici inſtituto apud Græcos, terna crucis conſignatione, capillorum tonſione, & Sanctæ Trinitatis invocatione perficitur, eaque Tonſura continetur. Lectoratus materia apud Græcos, in manus impoſitione ſuper ordinando ab Epiſcopo facta, conſtituenda videtur: quæ manus impoſitio, de qua ſermo occurrit *lib. 8. c. 22. Conſt. Apoſt. & can. 14.* ſeptimæ Synodi, hodie ea Epiſcopi actione, qua ordinandum Lectorem cruce manu expreſſa obſignare ſolet, continetur, ut ex Balſamone Theſſalonicenſi, aliiſque Goarius oſtendit; Forma vero ſunt verba illa, quæ tunc Epiſcopus pronunciat, *Domine Deus Omnipotens elige ſervum tuum hunc, & eum ſanctifica &c.* Atque hinc patet, traditionem Codicis Apoſtolici, quæ poſt hanc orationem ab Epiſcopo Lectori fit, pro materia haberi non poſſe, cum tunc ordinatio perfecta jam ſit: cumque hæc porrectio, nonniſi ad indicandam fiat munus, quod ob ſuſceptam ordinationem exercere debet. Manus impoſitionem, cum precibus Græcorum ſimilibus eidem reſpondentibus pro hujuſce Ordinis materia, & forma, habent etiam Syri Neſtoriani, Jacobitæ, Maronitæ, & Cophti, ut ex eorumdem libris oſtendit Aſſemanus *Tom. xx. 1. part. pag. 800. & ſeq.*

Ex iis, quæ a Græcis, Cophtis, & Syris in ordinatione Subdiaconi obſervantur, facile patet, conſecrationis illius formam conſiſtere in illa precatione, quæ paucis mutatis apud omnes eadem eſt, cujus quidem initium apud Græcos eſt: *Domine Deus noſter*; apud Syros, Maronitas, & Jacobitas, *Deus æterna qui reges unxiſti*; apud Cophtos, *Domine Deus omnipotens*: Ibi enim manus Ordinando imponitur, quæ pro materia habetur, eaque impoſitio, ſive capiti, ſive temporibus ejus fit, ac ſimul imploratur Deus, „ ut dignum faciat illum gradu Subdiaconatus, concedatque ei donum Spiritus Sancti, ut contrectet vaſa miniſterii Eccleſiæ, amet decorem domus Dei,

adſit

Digitized by Google

adſit januis templi, accendat lampades, ſitque veluti oliva uberes juſtitiæ fructus referens in Sancta Eccleſia. In ritu vero Neſtorianorum, inquit Aſſeman. loco cit. pag. 804., nec ita expreſſa eſt ordinationis forma, nec manus ordinando imponitur, dum ea recitatur, ſed poſtquam pronunciata fuerit, ſignare dicitur Epiſcopus ordinati caput, hoc eſt, Crucis ſignum manu formare, contra communem Eccleſiæ Orientalis morem in Conſtitutionibus Apoſtolicis fundatum, quibus ita ſancitur: *Subdiaconum ordinaturus, Epiſcopo, manus ſuper illum impones*; & in omnibus Euchologiis præſcriptum, in quibus manus impoſitio ſive capiti juxta Græcos, ſive temporibus juxta Syros, & Cophtos, in ordinatione Subdiaconi præcipitur. Sed cum impoſitio manus, quæ Subdiacono fit, ut Goario aliiſque videtur, qui Subdiaconatum non a Chriſto, ſed ab Eccleſia inſtitutum eſſe contendunt, ſit mera cæremonia, non vero ſacra, vera, & Ordinis effectiva manus impoſitio ex divina inſtitutione: cumque Concil. Carthaginenſe IV., & Gregorii Magni Sacramentarium, ac vetus ordo Romanus Subdiacono manus impoſitionem denegent, benedictionem tamen, ſine manus licet attactu quocumque, concedant; non adeo facile dubitandum eſt de Subdiaconi ordinatione modo ſupra indicato a Neſtorianis facta; præſertim cum in ea precatione, quam Pontifex Neſtorianus recitat, lædi non videatur ordinationis ſubſtantia: dicitur enim: „ Elige eos electione ſancta ſecundum multitudinem gratiæ tuæ, eoſque in miſericordia tua redde dignos, qui defectu ſuppleant in Eccleſia tua ſancta, & da eis Domine benignitate tua, ut ſine macula cum puro corde, & conſcientia bona tibi miniſtrent, " quibus verbis quidquid ad Subdiaconos pertinet includitur: Subdiaconus enim nihil aliud eſt, quam Eccleſiæ Miniſter Diacono inferior, & defectus in Eccleſia ſupplere, eſt omnia, quæ ſupra ſunt enumerata officia, in Eccleſia obire.

Diaconi materia apud Orientales Græcos, Syros ſive Neſtorianos, ſive Jacobitas, ſive Maronitas, & Cophtos Epiſcopi manus impoſitione tota continetur, forma vero in verbis illis ſita eſt, quæ apud Græcos incipiunt, *Domine Deus noſter*: apud Cophtos, *Domine Deus Omnipotens*, apud Neſtorianos, *Deus noſter bone*: apud Maronitas vero & Jacobitas, *Deus qui Eccleſiam tuam ædificas*, ut fuſe oſtendit Morinus exercit. 1. cap. 3. & 4., & ut aliæ preces ad formam non ſpectant, ita traditio *Flabelli*, ſeu *veli Calicis*, apud Græcos, *Flabelli*, & *Thuribuli* apud Syros Jacobitas; & *libri Apoſtolorum* apud Neſtorianos, atque iis ſimilia, quæ poſt manuum impoſitionem, ac forma jam pronunciata, fiunt, ad ſubſtantiam hujus Ordinis non pertinent.

Presbyteratus materia apud Orientales omnes, ne Armenis quidem exceptis, ut §. 1. adnotavi, eſt manuum impoſitio. Huic reſpondens forma, apud Græcos oratio eſt, quæ incipit, *Deus in virtute magnus*; apud Neſtorianos, *Domine Deus fortis omnipotens*, apud Cophtos, *Domine Deus Omnipotens, qui omnia creaſti*: apud Syros Jacobitas, & Maronitas eſt ea, cujus initium eſt, *Deus magne, & admirabilis*. Aliæ orationes non ad formam referuntur, ſed ad implorandum a Deo gratiam, & Sacramenti effectum; & quæ deinceps Presbytero tradi ſolent, indicant ſuſcepti Ordinis uſum, atque ad materiam non pertinent.

§. III. *De Ordinandorum ætate, de aliis quæ ad rite ſuſcipiendos Ordines deſiderantur, deque obligationibus Ordinibus adnexis.*

VArii Ordines, qui ſunt veluti gradus per quos homines ad Sacerdotium adſcendunt, & in quibus probari debeant, num hoc digni ſint Ordine, atque ita exerceri, ut digni fiant, ſemper determinata ætate ab Eccleſia conferri conſueverunt. Latina vero in Tridentino Concilio ſtatuit, qui prima Tonſura initiandi ſint, rationis uſu polleant, qui in ſeptennio ætatis anno præſumitur, & licet pro minoribus Ordinibus definitum tempus non deſignaverit; tamen a ſeptimo ad decimum quartum annum conferri ſolent, concurrentibus in ordinandis qualitatibus a Concilio prædicto deſideratis. Subdiaconi ætatem voluit eſſe annum XXII. Diaconi XXIII., Presbyteri XXV. & Epiſcopi XXX. Apud Græcos, ut habet can. XV. Synodi Quini-ſextæ, ad Lectoratum deſiderantur octodecim anni, ad Subdiaconatum vero requiruntur anni XX., ad Diaconatum XXV. ad Presbyteratum denique anni triginta. Sed Græcis & Albanenſibus, qui in Italia, eique adjacentibus Inſulis ſub Latini Epiſcopis degunt, ab Apoſtolica Sede Concilii Tridentini decretum inculcatum eſt Conſtit. *Etſi Paſtoralis*, ubi hæc habentur: *Quod tamen de ætate Ordinandorum a Sacroſancto Tridenc. Concilio præſcriptum eſt, omnino ſervari volumus. Nullus proinde ex prædictis Græcis, ſeu Albanenſibus ad Subdiaconatus Ordinem ante vigeſimum ſecundum, ad Diaconatus ante vigeſimum tertium, ad Presbyteratus ante vigeſimum quintum ſuæ ætatis annum abſque Apoſtolica diſpenſatione promoveatur.*

Quamquam omnes canones Eccleſiæ orientalis a Patribus editi Subdiaconi, Diaconi, Presbyterique ætatem, qua ratione de Græcia diximus, præſcribunt; tamen apud Syros Neſtorianos, Cophtoſque a multis annis nulla in ordinandis ætatis ratio haberi ſolet. Neſtoriani enim Diaconos ſeptennes, vel octennes ordinant, Presbyteros vero XVI. XVII. & XX. annorum, qui non ſolum antiquis canonibus, ſed etiam ſuorum hac de re majorum ſtatutis repugnat. Nam Sobenſis ab Aſſemanno relatus in Epitome canonum par. 6. c. 4. de ætate Lectorum, Hypodiaconorum, & Diaconorum, & Presbyterorum hæc decernit. „ Qui ætate pueri ſunt, etſi ſcientiam habeant, & ſcripturas legere didicerint, non eſt dextera manus illis imponenda, dum pueri ſunt, ſed Lectore tantummodo fiant. Quum vero ad adoleſcentiam pervenerint, Hypodiaconi ordinentur. Diaconi vero, qui adoleſcentiam ſuperant, & juvenem ætatem attingunt, veluti qui ad annum undecimum octavum & ultra pervenerunt, manus impoſitionem ſuſcipiant. Presbyteri vero, qui ad virilem ætatem pervenerunt, & prudentiam naturæ convenientem ſunt aſſequuti: Si autem ſunt, qui quintum ſupra vigeſimum annum ætatis & ultra attigerunt, iſti Presbyteratus Ordinem ſuſcipiant. At vero juxta antiquum mandatum ante annum trigeſimum Presbyter non ordinatur.

De Cophtis hæc habentur Conſtit. *Eo quamvis tempore*. *Præmaturam hujuſmodi ordinationem apud Cophtos veteri uſu, & diſciplina invaluiſſe teſtatur* P. *Thomas a Jeſu* de Converſ. Gent. lib. VII. pag. 361.

Digitized by Google

§. II. *De materia, & forma.*

DE materia, & forma hujus Sacramenti non levis controverſia eſt inter Theologos. Nos rem paucis expediemus, eaque unice explicabimus, quæ ad tuto riteque hujuſmodi Sacramentum recipiendum deſiderantur. Eugenius IV. in ſæpe citato decreto pro Armenorum inſtructione, hæc habet: *Sextum Sacramentum eſt Ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo: ſicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patena cum pane porrectionem. Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem. Subdiaconatus vero per Calicis vacui cum Patena vacua traditionem, & ſimiliter de aliis, per rerum ad miniſteria ſua pertinentium aſſignationem. Forma Sacerdotii talis eſt: Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium in Eccleſia pro vivis, & mortuis; in nomine Patris &c. & ſic de aliorum Ordinum ſermis, prout in Pontificali Romano late continetur.*

Scholaſticorum plerique Eugenii decretum præ oculis habentes rati ſunt, nullum irritumque eſſe Ordinis Sacramentum, ſi ea materia & forma non adminiſtretur, quæ in dicto decreto indicantur. Noſtrum non eſt hanc nunc controverſiam expendere, ſed ſatis eſt indicare, Eccleſiam Romanam ratam habere ordinationem Orientalium ſine ulla inſtrumentorum porrectione, collatam per ſolam Epiſcopi manuum impoſitionem, perque preces huic manuum impoſitioni reſpondentes, ſive quod Eugenius de materia tantum, & forma integrante atque acceſſoria loquutus ſit, quam optavit ab Armenis ſuperaddi manuum impoſitioni jamdiu ab illis adhibitæ, ut Eccleſiæ Latinæ moribus ſe prorſus accommodarent, ac rituum uniformitate firmius eidem adhærerent, quod bene ponderant Menardus, Becanus, & Morinus, ut ait BENEDICTUS XIV. *de Syn. Diœceſ. lib. 7. c. 15.* ſive etiam ut alii malunt, quod in Latina Eccleſia forma & materia, de quibus Eugenius loquitur, Eccleſiæ auctoritate eidem a Chriſto Domino conceſſa, ut neceſſariæ determinatæ ſint ad hujus Sacramenti valorem. „ Quum de forma loquimur, *inquit Morinus c. 6. §. 2. pag. 3. exercit. 5.* ut quum loquuti ſumus de materia his verbis *Inſtrumentorum porrectionem non eſſe materiam*, addidimus de induſtria, *perpetuam*: ſi enim quis contenderet, ea inſtrumenta poſtquam ab Eccleſia communiter uſurpata ſunt, verba cum precibus, quæ cum priore manuum impoſitione concipiuntur, materiam & formam conſtituere, atque etiamſi velit, cum verbis, quæ cum poſteriore manuum impoſitione recitantur; nec id inficiarem, nec aſſererem. Quamobrem enim non poterit Eccleſia Sacramento Ordinis, ut ſæpe fecit Sacramento Matrimonii, novas pro materia & forma conditiones apponere, quarum prævaricatio Sacramentum reddat irritum & nullum, cum Chriſtus nullam materiam aut formam hujus Sacramenti non ſecus ac Matrimonii in ſpecie definiverit? Sane ſupra vidimus Ordinationes ſæpe irritas & inanes antiquitus declaratas, eo quod regulæ a Canonibus pro ordinationis materia præſcriptæ, obſervatæ non fuiſſent. “ Atque hinc patet, jure meritoque Sac. Congr. Concilii aliquando reſpondiſſe, ſub conditione iterandam ordinationem Latini Presbyteri, in qua ordinandus, qui manuum impoſitionem receperat, non acceſſit ad porrectionem Calicis cum Vino, & Patenæ cum Hoſtia, ut notat Bened. XIV. cap. ſup. cit. Ac etiam recte docere Carolum Franciſcum a Breno *lib. 3. c. 3. q. 3. §. dicendo primo;* Miſſionarium conſultum a Latino, qui a Græco Epiſcopo Sacerdotium ſuſceperat, reſpondere oportere, petendam eſſe ab Epiſcopo Latino iterationem Presbyteratus, ſaltem ſub conditione.

Sed quamquam ad Latinos quod ſpectat, res ita ſe habet; tamen certum eſt, Apoſtolicam Sedem ratas habuiſſe ſemper, ac etiam nunc habere Græcorum aliorumque Orientalium Ordinationes, quæ ſola manuum impoſitione, precibuſque eidem reſpondentibus, modo mox indicando, conferuntur. De iisdem Ordinationibus; non ſolum nihil dubitatum fuit in Conciliis Lugdunenſi, & Florentino, quibus Græci cum latinis adfuere, ſed nihil præterea dubitavit Clemens VIII. qui Ruſſorum Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, ad Catholicam unitatem admiſit cum Ordinibus, quibus, ſecundum ritum Græcorum, inſigniti fuerant in ſuo Schiſmate: Imo Apoſtolica Sedes præcepit, Epiſcopos Græcos in ordinibus conferendis ritum proprium Græcum in Euchologio deſcriptum ſervare, ut ſupra ex Conſt. *Etſi Paſtoralis*, retulimus. Sed videamus, quid ipſi in ſingulis Ordinibus pro materia, & forma habeant.

Clerici inſtituto apud Græcos, terna crucis conſignatione, capillorum tonſione, & Sanctæ Trinitatis invocatione perficitur, eaque Tonſura continetur. Lectoratus materia apud Græcos, in manus impoſitione ſuper ordinando ab Epiſcopo facta, conſtituenda videtur: quæ manus impoſitio, de qua ſermo occurrit *lib. 8. c. 21. Conſt. Apoſt. & can.* 14. ſeptimæ Synodi, hodie ex Epiſcopi actione, qua ordinand. Lectorem cruce manu expreſſa obſignare ſolet, c tinetur, ut ex Balſamone Theſſalonicenſi, al Goarius oſtendit; Forma vero ſunt verba illa tunc Epiſcopus pronunciat, *Domine Deus* O *tent elige ſervum tuum hunc, & eum ſanct*
Atque hinc patet, traditionem Codicis
quæ poſt hanc orationem ab Epiſcopo
pro materia haberi non poſſe, cum tu
peracta jam ſit: cumque hæc porrect
indicandam ſiat munus, quod ob ſu
tionem exercere debet. Manus in
precibus Græcorum ſimilibus eide
pro hujuſce Ordinis materia, &
iam Syri Neſtoriani, Jacobitæ
phei, ut ex eorumdem lib
Tom. xx. 1. part. pag. 800.

Ex iis, quæ a Græcis, C
dinatione Subdiaconi obſer
ſecrationis illius formam c
quæ paucis mutatis apud
dem initium apud Græ
apud Syros, Maron
qui reges unxi
nipotens I
pro mater
ſive te
„ ut
ced

adhi jam [illegible]
olivi [illegible]
fa. In [illegible]
loco [illegible]
forma, nec [illegible]
citur, sed [illegible]
citer E[illegible]
gram [illegible]
rientalis [illegible] C[illegible]
tum, quibus [illegible]
Episcopo, [illegible]
bus Euchologiis [illegible]
ſtno ſive [illegible] Græc[illegible]
Syros, & Copt[illegible]
pitur. Sed cum [illegible]
ut Grat[illegible]
Christo, ſed [illegible]
ſit mera [illegible]
nis [illegible]
cuique Conc[illegible]
gn Sacramentarium, [illegible]
cono manum [illegible]
tamen, [illegible]
dant; [illegible]
ordinatione [illegible] ſupra [illegible]
præſertim cum [illegible]
ſtorianas [illegible]
ſtenta: dicitur enim [illegible]
ſecundum [illegible]
ricordiæ tuæ [illegible]
Eccleſia tua ſancta, [illegible]
tus, ut ſine [illegible]
bona [illegible]
diaconos per [illegible]
aliud eſt, quam [illegible]
& electus in Eccleſia [illegible]
pta ſunt [illegible]

Diaconi autem [illegible]
ve Neſtorianos, [illegible]
Cophtos Epiſcop[illegible]
forma vero [illegible]
incipiunt, *Domine Deus* [illegible]
mine Deus Omnipotens. [illegible]
ſter bene: apud [illegible]
qui Eccleſiam tuam [illegible]
nus exercit. [illegible]
ſtemam non ſpectant. [illegible]
Cauciis apud Græcos, [illegible]
Syros Jacobitas, & [illegible]
nos, itque [illegible]
nem, ac forma [illegible]
tiam hujus Ordinis [illegible]

Presbyteratum [illegible]
Armenis quidem [illegible]
nuum impo[illegible]
cos ora[illegible]
apud N[illegible]
apud C[illegible]
erceſs. [illegible]
cujus [illegible]
hæ [illegible]
pl[illegible]
ê [illegible]

[illegible]

[illegible] ne ambitio-
[illegible] ſtaque Chri-
[illegible] monachum
[illegible] eſiaſticos deſi-
[illegible] m tranſiſſe re-
[illegible] turita, ut in
[illegible] duos, in Dia-
[illegible] cpleat. Pie ve-
[illegible] ſchurum Ordi-
[illegible] empore fuerint,
[illegible] ic ſanctionem ad
[illegible] ovectus fuerit, re-
[illegible] ait Papadopoli,
[illegible] enſium intervallum
[illegible] ; nec Alexio Ar ſte-
[illegible] æ unicuique Ordini
[illegible] ino decreto conveniat.
[illegible] Conſt. hæc leguntur:
[illegible] a a Græcia olim recepta
[illegible] m ſacrum, ſi per aliquod
[illegible] non fuerint verſati, ad
[illegible] non poſſint, quo nimirum
[illegible] rumque probitas eo temporis
[illegible] qua lege Græci, ſeu Albanen-
[illegible] adjacentibus commorantes du-
[illegible] nihilominus cum prædicti Græ-
[illegible] inarios ſuos quibus ſubjiciuntur,
[illegible] ibus tamquam alieni ritus ſa-
[illegible] i prohibentur, ac proinde cum
[illegible] abriam, ubi ſunt Epiſcopi & S.
Ordinationes ritu Græco exer-
[illegible] periitis vicibus, non ſine quamplu-
[illegible], & expenſis, ad Sacros Ordines
intervalla ſuſcipiendos ſeſe conferre
[illegible] oſdem Græcos, ſeu Albanenſes gra-
[illegible] t proſequi, eorumque incommodi con-
[illegible], de Apoſtolicæ plenitudine po eſta-
[illegible] epiſcopis Græcis Romæ & in Calabria
degentibus licentiam, & facultatem im-
[illegible] t Græci, ſeu Albanenſes hujuſmodi ex
regionibus accedentes, qui minoribus, ſive
[illegible] Ordinibus initiari cupiunt, ad omnes Or-
[illegible] noveri valeant tribus diebus feſtivis, non au-
[illegible] imuis, ſed aliquo temporis intervallo Anti-
[illegible] dinantis arbitrio ſeparatis, non ſervata inter-
[illegible] n lege, nec requiſiti ad hoc ab iis, qui ini-
[illegible] ſuorum reſpective Ordinariorum Latinorum
[illegible] a, *ſive* diſpenſatione. „ Declarat vero ab hac
[illegible] ititiorum lege non ſolvere, ſive diſpenſare, qui
[illegible] icilium habent, vel commorantur in eadem Pro-
[illegible] cia, in qua Græci ritus Epiſcopi ſacras ſoleant Or-
[illegible] nationes exercere, exceptis tamen Alumnis, & Con-
[illegible] ictoribus ritus Græci, qui in Collegiis Urbis Calabriæ,
& Siciliæ degunt, quos concedit tribus diebus feſtivis
ordinari poſſe *arbitrio S. R. E. C. Adminiſtratoris,
vel Protectoris, ſive Epiſcopi Præſidentis, ſeu Recto-
ris utriuſque Collegii Italo Albanenſium pro tempore
exiſtentium, ſi eorumdem Collegiorum neceſſitas, &
utilitas exigat.* Denique diſpenſat cum iis, qui ha-
ctenus hac non ſervata lege bona fide ordinati ſunt,
ut in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, & ad majores
aſcendere valeant ſervatis ſervandis.

4. Clericus ſæcularis ritus Græci, qui in Italia de-
gat,

conſtabiliendum argumentum. Accedit etiam, quod in Florentinæ Synodi decreto ſtatuatur. „ Hoc Sacramentum niſi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet; *& a Tridentino Concilio* ſeſſ. 14. cap. 3. declaratur etiam, eſſe hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis vero præſertim, qui tam periculoſe decumbunt, ut in exitu vitæ conſtituti videantur: unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur. "

Goarius vero, ut Græcos ab errore vindicet, quod compertum habeat, eſſe a communi Eccleſiæ fide alienum aſſerere, ſanos beneque valentes homines aptum eſſe hujus Sacramenti ſubjectum, ait Græcos non adhibere ſanis hominibus unctionem hanc, tanquam Sacramentum, ſed veluti cæremoniam, ac ſacramentalem quamdam benedictionem. Goarii opinionem probare viſus eſt Sanctæ Memor. Benedictus XIV *de Synodo Diœceſana lib. 7. c.* 20. per hæc verba, quibus adverſariorum diluit ſophiſma: „ A ſilentio Concilii Florentini rectius deducimus, ſapientiſſimis illis Patribus fuiſſe perſuaſum, ſanctam Unctionem a Græcis Sacerdotibus non adhiberi hominibus bene valentibus, tamquam Sacramentum, ſed veluti meram cæremoniam, & ſacramentalem quamdam benedictionem; Græci enim, qui de ſingulis ſuis ritibus coacti ſunt rationem reddere, gravem utique reprehenſionem non evaſiſſent, ſi comperte fuiſſent, hac in re a communi, & conſtanti Eccleſiæ Latinæ traditione, & praxi aberrare. " Quamobrem jure meritoque, ait, Græcorum morem, juxta Arcudii explicationem, gravis fuiſſe erroris inſimulatum, atque damnatum a Raynaudo, Gonzalez, aliiſque. „ Quocirca, *ſubdit*, Epiſcopo Latini, in quorum potiſſimum commodum hanc materiam prolixius tractavimus, Diœceſibus præſidentes, quas fideles incolunt ritus Græci, diligenter invigilent, ne iidem in eo verſentur errore, ut credant per unctionem, de qua loquimur, Sacramentum conferri: & ſevere interdicant, ne ea unctio loco ſatisfactionis per confeſſarios imponendæ, Pœnitentibus injungatur; " id illis vetitum eſt etiam Conſtit. ſup. cit.

Nota. Quamquam Goarius probare videatur, tolerari poſſe in Græcis hujuſmodi unctionem, quæ præ ſe meram ferat cæremoniam; tamen non adeo facile ab omni poſſe abuſu vindicari crediderim. Primum, quod ferri nullo modo poſſe videatur, ut inſtitutum a Chriſto Domino Sacramentum pro arbitraria cæremonia adhibeatur. Quodque difficile non ſit hujuſce abuſus originem detegere. Ex Innocentii I. ad Decentium epiſtola, nonnulli Scriptores deducunt, in more fuiſſe poſitum etiam apud Latinos, ut ad medendos corporis languores, unctio aliqua a Sacerdotibus fieret ſacro Oleo, quæ Sacramentalis non eſſet, & a Jacobo indicata, ſed mere cæremonialis, eaque, de qua Marcus cap. 6. loquitur, reſpondens. Veriſimile eſt hanc etiam apud Græcos in uſu fuiſſe, qui progreſſu temporis loco precum quas ex arbitrio fortaſſe Sacerdotes recitabant, Extremæ Unctionis formulam adhibere cœperunt. Deinde ſæpe a nobis citatus Hieremias Patriarcha, aliique Græci ſcriptores unctionem hanc verum eſſe Sacramentum docent: nec deſunt presbyteri apud eos, qui dum hanc adhibeant, ſeſe Sacramentum adminiſtrare velle aſſerunt; atque eorum plerique, qui unguntur, Sacramentum ſe ſuſcipere credunt. Hæc vero, vel ipſo Goario teſte, manifeſte præſeferunt abuſum. Denique Nathanael ſupracitatus frequentes hujuſmodi unctiones ex presbyterorum avaritia deſumere videtur, qui ſolent ab ungendis pecuniam accipere. Hujuſmodi abuſus cæremoniam ſuſpectam faciunt, quæ ſane, ſi ab iis ſeparari non poſſit, videtur potius tollenda. Neque certo conſtat, a PP. Florentinæ Synodi hac de re Græcos fuiſſe interrogatos, ut inde confici poſſit, ab eis fuiſſe approbatam cæremoniam, quam loquimur. In ſupra vero citatis tractatus *de Synodo Diœceſana* verbis, Summus Pontifex ſupponit cum Adverſariis, quos refellit, hanc fuiſſe in Synodo controverſiam expenſam, ac ſtatuit, præmiſſo examine non potuiſſe, niſi ut meram cæremoniam permitti. Et ſane ſublatis abuſibus ut cæremonia tolerari antea potuiſſet, cum nullum de ea eſſet Eccleſiæ judicium; at modo adeſt Summi Pontificis ſententia, verbis mox indicandis expreſſa.

Diſputatum eſt ſub Urbano VIII. & deinceps anno 1747., num ex Græcorum Euchologio delenda eſſent quædam verba, quæ innuere videntur, licitum eſſe, hoc Sacramentum etiam bene valentibus adminiſtrare; ſed in conſeſſu habito anno ſupra indicato die 3. Septembris definitum eſt, approbante etiam ipſo Pontifice Maximo Benedicto XIV. „ nihil ex textu immutandum eſſe, ſed quæ neceſſaria ſervari debent adnotari oportere in Monito, initio Euchologii præponendo. *Prodit vero Euchologio præfixum monitum, in quo declaratur*, ſolis eſſe infirmis hujuſmodi Sacramentum adminiſtrandum: Nihil vero, *inquit ſapientiſſimus Pontifex in Epiſtola de Nova Euchologii editione*, nihil neceſſe viſum eſt Euchologii textum hic mutare, propterea quod illius verbis undequaque perpenſis, apparuit, rectum illis ſenſum, ſanamque interpretationem, tribui poſſe. Neque enim ibi dicitur, ut Sacramentum miniſtretur iis, qui bene valent; ſed ut ii quoque inungantur, qui ad Eccleſiam ſe conferunt; id quod percommode intelligi poteſt de iis etiam, qui gravi morbo afflicti, poſſunt nihilominus ad Eccleſiam vel pedibus ſuis accedere, vel aliorum ope deferri; ibique ut propriæ devotioni magis ſatisfaciant, Extremæ unctionis Sacramentum ſibi miniſtrari poſtulant: cujuſmodi exempla in ipſa quoque Occidentali Eccleſia non deſunt, uti videre licet apud Martenne *de Antiquis Eccleſiæ Ritibus lib.* 11. *cap.* 7. *art.* 2. *num.* 7. *&* 8. *& Donet Mabillonium in præfatione ad ſæculum primum in Actis Sanctorum Ordinis Benedictini* §. 9. *num.* 104. *Addit præterea Pontifex*, quod quamvis Græcis diſerte vetitum fuerit, Extremæ unctionis Sacramentum aliis conferre, præterquam ægrotis, & quidem gravi morbo laborantibus, iiſdem nihilominus interdictum non eſt, quominus oleo lampadis, quod ad ſanandas infirmitates in Eccleſia aſſervatur: inungant energumenos, aliosque, qui vel devotionis gratia, vel ut aliquo incommodo liberentur hujuſmodi unctionem petunt; quum oleum in ea lampade aſſervatum, nequaquam ab Epiſcopo, aut Sacerdote conſecratum ſit, ad effectum utendi eo in Extremæ Unctionis adminiſtratione. " Addit præterea nec licere extra gravis infirmitatis caſum, unctionem hanc, vel una cum forma, aut etiam omiſſa Sacramenti forma, adhibere, *cum minime li-*

ceat

Digitized by Google

erat Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum, in arbitrariam quamdam, licet piam, cæremoniam converrere, ut nos ſupra expoſuimus. Nec licere Parochis, oleum hujuſmodi ad ægrotos, alioſque petentes mittere, ad hoc ut eo in ſuis infirmitatibus ſe linient; & contra ſcientes a Tribunali Eccleſiaſtico puniendos declarat, *vel tamquam abutentes Sacramento Eccleſiæ, vel tamquam ſuſpectos non recta fide circa hujuſmodi Sacramentum.*

Denique, Unctionem pro Pœnitentia, ſive ſatisfactione a confeſſario imponi Pœnitenti non poſſe decernit; hujuſmodi vero abuſum ex eo apud Græcos nonnullus ortum exiſtimat, quia in Canone 74. ex iis, qui in verſione Arabica Nicæno Concilio tribuuntur, ſtatutum legitur, ut ſi quis Fidelis cum Infideli muliere impudice verſatus fuerit, poſt diuturnam peractam pœnitentiam, Eccleſiæ reconciliaretur *per Aquam benedictam, & Oleum Infirmorum*. Ex quo, ſi fides habenda ſit Joanni Nathanaeli in reſponſione de moribus Græcorum, & Franciſco Riccardo de Expeditione ſacra cap. 12. abuſus ille inductus eſt, ut pœnitentibus divitibus, pro Sacramentali pænitentia, hujuſmodi unctio imponeretur. Improbatus autem fuit hujuſmodi abuſus ab Innocentio IV. Clemente VIII., aliiſque Romanis Pontificibus, ac etiam ab eodem S. Mem. Benedicto XIV. conſtit. *Etſi Paſtoralis*.

Armeni, ut teſtatur Galanus feria 5. majoris hebdomadæ, non oleum Græcorum more, ſed butyrum, poſt lotionem pedum conſecrare, ſive benedicere ſolent, per hæc verba: *Sanctifica Domine hoc butyrum, ut medicamentum omnium ægritudinum, & ſanitatem afferat animabus, corporibuſque illorum quibus applicatur in memoriam illius unctionis, qua in Chriſti pedibus a Magdalena facta fuit*. Atque hoc deinde ungere ſolent omnes. Unctio hæc eo fine adhibita, ut in memoriam revocetur ea, qua Magdalena pedes unxit J-ſu, remiſſionemque peccatorum obtinuit, non videtur improbanda. Nec refert, quod Galanus opponit, unctionem hanc alias Eccleſias non uſurpare: nam particularis Eccleſiæ ritus, qui fidei, & morum honeſtati contrarii non ſint, in Orientalibus Eccleſiis ab Apoſtolica Sede tolerantur, ut pluries dictum eſt. Idque præſertim dum aliquam Chriſti Domini actionem in memoriam revocent. Jure vero reprehenditur oratio illa, quam in hujuſmodi uſurpant unctione, quaque aſſeritur univerſam Eccleſiam ab Apoſtolis accepiſſe unguenti hujuſmodi benedictionem, *ut veniens Spiritus Sanctus ſanctificet illud in remedium omnium ægritudinum &c.* Nam falſum eſt, ut diſcurrenti per antiquorum Patrum traditionem liquet, univerſam Eccleſiam hanc accepiſſe ab Apoſtolis conſuetudinem, ac butyri benedicendi rationem: ex qua falſa præſumptione, qua putant ex Apoſtolis ortum ducere hujuſmodi preces, vana in iis fides atque ſpes conſurgit, qua putant, vim huic unguento inditam eſſe, qua ægritudines omnes curari poſſint (1). ✠

TRACTATUS

DE ORDINE.

ORdo ſumitur dupliciter. 1. Pro ſpeciali quadam poteſtate ſtabili exercendi aliquod officium relate ad conficiendam Euchariſtiam, certo ritu ſacro ſolemni collata. Et hoc ſenſu eſt quid permanens. 2. Pro ipſa Ordinatione ſeu ritu ſacro, quo poteſtas illa confertur. Et hoc ſenſu eſt quid tranſiens, & Sacramentum, definiturque: Sacramentum novæ legis, quo ſtabiliter confertur poteſtas ad conſecrandam Euchariſtiam; & ad alia Eccleſiaſtica miniſteria, ad eam aliquo modo ſpectantia rite obeunda.

Quæſt. I. *Quot ſunt Ordines?*

Reſp. Septem, ſcilicet Sacerdotium, Diaconatus, Subdiaconatus, Acolythatus, Exorciſtatus, Lectoratus, Oſtiariatus. Ex Concil. Flor. & Trid. ſeſſ. 23. c. 2. Tres priores dicuntur majores, & ſacri tum ob votum ſollemne caſtitatis annexum; tum quia propius pertinent ad Euchariſtiam. Primus Ordo ſeu Sacerdotium ſubdividitur in duos Ordines tamquam in duas ſpecies; nempe in Sacerdotium majus, ſeu Epiſcopatum, & Sacerdotium minus, ſeu Presbyteratum.

Prima Tonſura non eſt ſtricte Ordo, ſed prima diſpoſitio ad Ordines: nam per eam non traditur poteſtas ad ullum miniſterium pertinens ad Miſſæ ſacrificium: ſed ſolum confertur aliqua dignitas, qua homo conſtituitur in ſtatu clericali, fitque capax recipiendi beneficia Eccleſiaſtica, & Ordines. Unde cum c. 12. *de ætate præſ.* dicitur per eam conferri Ordinem clericalem, Ordo ibi ſumitur late pro ſtatu clericali, ſeu nota per quam quis ex ſtatu Laicorum evehitur ad ſtatum clericalem.

Quæſt. II. *Sunt ne ſinguli Ordines Sacramentum?*

Reſp. Eſt de fide quod Ordo generatim ſumptus, ſive Ordinatio aliqua, ſit vere & proprie Sacramentum. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. can. 3. Secundum omnes Catholicos Presbyteratus eſt verum Sacramentum. Idem ſentiunt plerique de Epiſcopatu, ut diſtincto a Presbyteratu. Certum etiam multis videtur, Diaconatum eſſe verum Sacramentum. Idem multi, paucis exceptis, docent de Subdiaconatu. Sed non pauci id negant de Minoribus. (2)

(1) *Quoad Extremam Unctionem hæc addemus ex Benedicti XIV.* Inſt. Eccl. 81. *Ait enim ibid.* §. 2. *Ex can.* ſi quis de elio de Conſecr. *diſt.* 4. *colligi vetitum eſſe Parochis aliud chriſma quam ab Epiſcopo ſuo conſecratum adhibere, omni quacumque exemptione excluſa, ut ex Paſſerino.*

Ibidem §. 4. *habetur, quod cum novum benedicitur chriſma, vetus comburi debeat, nec liceat abſque neceſſitate veteri chriſmate uti ad Extremam Unctionem, cum novum haberi poſſit, ut ex can.* 122. *diſtinct.* 4. de Conſecratione *colligunt Doctores; Licet porro oleo conſecrato admiſcere aliquid olei non conſecrati, quod tamen ſit in minori quantitate, quam conſecratum; ſed nec fas, nec ratio permittit, ut vetus oleum, cum poteſt novum haberi, ea admiſtione perpetuetur.*

Item §. 6 *ait non licere deferre ſacra Olea niſi Subdiaconis, vel Diaconis, vel Sacerdotibus.*

(2) *Ordinem verum eſſe novæ Legis Sacramentum ex conſenſu Theologorum omnium, & Conc. Trid.* de-

✠ Vid. c. 14. *De Synodo Diœceſ.* in quo fuſim hæc controverſia tractatur, & monentur Epiſcopi, non poſſe indubitanter ſacrilegii damnari, qui cum conſcientia peccati lethalis Ordines, Diaconatu inferiores, ſuſcipere non reformidant, ne tali pacto, controverſiam ignorare aut illam videantur decidere. ✠

Quæſt. III. *Quænam eſt materia & forma Ordinum.*

Reſp. Certum eſt, illorum formam eſſe verba prolata ab Epiſcopo illorum miniſtro, dum materiam eſſentialem applicat. Sed Theologi diſſentiunt circa eſſentiam materiæ Presbyteratus, Diaconatus. In praxi diligenter obſervanda ſunt ea omnia, quæ in Pontificali Romano præſcribuntur: tum quia id tutius eſt ad valorem; tum quia ritus integer neceſſarius eſt ſaltem ex præcepto. Hinc ſi quid forte omiſſum fuerit, illud caute ſupplendum eſt, ex c. 1. & ult. *de Sacram. non iterandis.*

✠ Eodem lib. 7. cap. 26. plura hac de re explicantur, & *n.* 1. 12. & 13. legitur Sac. Cong. Conc. aliquando reſpondiſſe, iterandam ſub conditione Ordinationem presbyteri, in qua ordinandus non acceſſit ad porrectionem Calicis cum vino, & Patenæ cum Hoſtia. ✠

Quæſt. IV. *An ad validam ordinationem requiritur contactus phyſicus inſtrumentorum?*

Reſp. Quamvis multi putent, ſufficere contactum moralem patenæ, quo quis calicem tangens cenſetur & patenam ſuperpoſitam tangere; tamen quia hoc non eſt omnino certum, in praxi curandum eſt, ut ſemper immediate, ac phyſice tangantur & Calix, & Patena cum Hoſtia. Idem dic de aliis: nam circa Sacramentorum valorem tenemur ſequi in praxi partem tutiorem, relicta incerta, licet probabiliore.

Quæſt. V. *Quiſnam eſt Miniſter Ordinis?*

Reſp. Solus Epiſcopus eſt miniſter ordinarius omnium Ordinum ex Conc. Flor. & Trid. ſeſſ. 23. cap. 4. can. 7. Ex commiſſione tamen Papæ ſimplex Sacerdos conferre poteſt, 1. Tonſuram & minores Ordines, ex Conc. Trid. c. 10. id aperte ſupponente, & ex praxi recepta. Nam Cardinales in propriis Eccleſiis, & Abbates eos de facto conferunt. 2. Subdiaconatum, ut fatentur omnes, & de facto hoc privilegium Abbatibus pluribus conceſſum eſt. De Diaconatu negant multi.

Epiſcopatum vero & Sacerdotium nunquam conferri niſi ab Epiſcopo conſtat ex Traditione, & perpetua praxi Eccleſiæ, in qua nunquam ab alio collata ſunt.

Quæſt. VI. *Quoſnam Epiſcopus poteſt licite ordinare?*

Reſp. Solos ſuos ſubditos, vel habentes dimiſſorias, vel ſpeciale ad id privilegium, ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 8. ubi ordinans ſubditum alienum ſine conſenſu & teſtimonio proprii Ordinarii de probitate & moribus ordinandi, ſuſpenditur ad annum a collatione Ordinum: ordinatus vero ab executione Ordinis ſuſcepti, quamdiu videbitur proprio Ordinario. Item non licet Epiſcopo ordinare etiam ſuos in diœceſi alterius ſine hujus conſenſu.

Porro ex triplici capite quis cenſetur ſubditus alicujus Epiſcopi, ut poſſit ab eo ordinari. 1. Ratione originis, quia nempe in ejus diœceſi natus eſt: *Dummodo tamen ibi natus non fuerit ex accidenti, occaſione nimirum itineris, officii, legationis, mercaturæ, vel cujuſvis alterius temporalis moræ, ſeu permanentia ejus patris in illo loco; quo caſu nullatenus ejuſmodi fortuita nativitas, ſed vera tantum & naturalis patris origo erit attendenda.* Ita Innoc. XII. conſt. *Speculatores.* 2. Ratione domicilii, qui in ejus diœceſi habitat animo ibi perpetuo manendi. 3. Ratione beneficii, quod in ejus diœceſi poſſidet, ex c. 3. *de tempor. ordin. in* 6. In Gallia tamen haberi ſolet ratio ſolius originis.

Nota. Omnis & ſolus mas baptizatus poteſt valide ordinari, non tamen invitus.

✠ *Nota* Ex c. 26. citati libri DE SYNODO, Epiſcopus Ordines collaturus, laudabiliter ſub cenſuris præcipit, ne quis canonico impedimento irretitus, aut ſine legitimo patrimonio ad Sacros Ordines accedat. Sed improbatur Epiſcopi proteſtatio, ſe non habendi intentionem ordinandi irregulares, cenſuris innodatos, legitimo patrimonio, aut beneficio &c. carentes *n.* 1. Si quis aliquo ex iis impedimentis detentus, ordinetur ſub tali proteſtatione, cui alligata fuerit Epiſcopi intentio, erit iterum abſolute ordinandus: ſi dubia ſit Epiſcopi intentio, Ordinatio ſub conditione erit iteranda.

Quæſt. VII. *An ſervanda ſunt interſtitia?*

Reſp. Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 11. ſtatuit, ut Minores ordines de temporum interſtitiis conferantur, *niſi aliud Epiſcopus expedire magis videretur.* Inter ultimum autem Ordinem minorem uſque ad ſacros Ordines annus interjicitur: *Niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas judicio Epiſcopi aliud expoſcat,* ibid. A Subdiaconatu ad Diaconatum, & ab hoc ad Sacerdotium ſimiliter annus interjici debet, ex cap. 13 & 14. Circa quæ interſtitia Epiſcopus diſpenſare poteſt ob Eccleſiæ neceſſitatem, vel utilitatem. Sed non poteſt

definitione ſeſſ. 23. cap. 3. *certum eſt. Id vero Sacerdotio convenire una eſt omnium Theologorum Catholicorum vox, nec ſine periculo gravis erroris id negaretur de Epiſcopatu, quamvis diverſum non eſſe Ordinem a Sacerdotio, ſed ejus extenſionem, perfectionem, complementum teneretur. De Diaconatu quanquam certum non ſit de fide ex ſenſu quorumdam Theologorum, attamen ex Tridentina definitione inferri poſſe videtur.*

De cæteris ſingularibus Ordinibus diſceptant Theologi, quamvis de Subdiaconatu aliquanto minor ſit quæſtio præ cæteris inferioribus. Hanc definiendam Pontifex nequaquam ſe aſſumpſiſſe profitetur. Quare vetat Epiſcopis, ne Sacrilegii crimine in ſuis Synodis eos damnent, qui cum conſcientia peccati lethalis Ordines Diaconatu inferiores ſuſciperent. Quamvis alio nomine ſacrilegii gravis reos ſtatuerent, cum ſacra Ordinatio fieri plerumque non ſoleat, nec poſſit extra Miſſarum ſolemnia, in quibus recens initiati ſacra Euchariſtia participant, cui irreverentiam gravem irrogaret ille, qui cum conſcientia gravis peccati ad eam ſuſcipiendam accederet. Bened. XIV. De Synod. Diœceſ. lib. 7. cap. 24. per totam.

Digitized by Google

teſt ſine diſpenſatione Papæ duos majores Ordines una die conferre, ex c. 13. & c. *Litteras de tempor. Ordin.*

Porro minores Ordines conferri poſſunt Dominicis, & aliis feſtivis diebus. Sacri vero ſolum quatuor temporibus, aut Sabbato Sancto, vel Sabbato de Paſſione, c. 3. *de tempor. Ordin.* Tonſura autem clericalis quocumque die & hora.

✠ Lib. 7. c. 63. n. 5. refert, Sac. Congr. Conc. reſpondiſſe, Ordines minores, & Subdiaconatum eodem die non eſſe conferendos. ✠

Quæſt. VIII. *Quænam requiruntur, ut quis licite ordinetur?*

Reſp. Sequentia, 1. Confirmatio, & Tonſura quæ ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 4. non debet conferri niſi iis, qui fidei rudimenta callent, & ſciunt legere et ſcribere, & de quibus probabilis conjectura ſit, eos clericatum elegiſſe, ut Deo fidelem cultum præſtent.

2. Certa ætas pro Minoribus nulla a jure definitur; ſed Conc. Trid. ſtatuit ſolum, ut non conferantur, niſi iis, qui ſaltem linguam latinam calleant, c. 11. Pro Subdiaconatu requiritur anni XXII. pro Diaconatu XXIII. pro Presbyteratu XXV. Ex Conc. Trid. c. 12. ſufficit ex uſu recepto, ut hi anni ſint inchoati. Pro Epiſcopatu requiruntur anni XXX. completi, c. 7. *de elect.* In Gallia ſufficit annus XXVII. inchoatus, ex Concordat.

3. Immunitas ab omni cenſura, & irregularitate.

4. Status gratiæ, morum probitas, bona fama, vocatio divina, intentio gloriæ Dei promovendæ ſerviendo Eccleſiæ.

5. Certa ſcientia. Conc. Trid. requirit, ut ſuscepturi Subdiaconatum & Diaconatum ſint litteris, & iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, inſtructi, ut ſuſcepturi Sacerdotium poſſint populum docere neceſſaria ad ſalutem, & ſciant neceſſarie ad ſacramenta rite adminiſtranda, ſeſſ. 23. cap. 13. & 14. Item ex Patribus & Conciliis debent Scripturas ſacras & Canones ediſcere & ſcire.

6. Sæcularis non poteſt licite ordinari, niſi titulum ſubſtentationis habeat ex beneficio, vel patrimonio, vel penſione ſufficienti ad victum honeſtum: ita ut ſi quis fingat titulum, aut pactum ineat de reſtituendo, vel non exigendo eo, quod datur illi in titulum, peccet mortaliter, & ſuſpenſus ſit, ex Conc. Trid. ſeſſ. 21. cap. 2. ubi antiquorum canonum pœnas ſuper his innovat, & ex Urbano VIII. conſt. *Secretis.* Idque teſte Fagnano declaravit Sac. Congreg. Cardin. Nec obſtat cap. *Cum ſecundum de præbend.* Nam ibi agitur ſolum de iis, qui nullo requiſito titulo ordinati ſunt; non autem de iis, qui titulum finxerunt, quibus fraus patrocinari non debet. Nec ordinato licet ſine licentia Epiſcopi reſignare, aut alienare titulum, ad quem promotus eſt, niſi aliunde habeat unde commode vivat, ex Conc. Trid. cap. 2. cit. Quod ſi quem Epiſcopus abſque titulo ordinaret, tenetur ei neceſſaria ad ſuſtentationem ſuppeditare, c. 4. & 16. *de præbend.*

Nota. Qui ordinatur per ſaltum, hoc eſt qui ſuſcepit Ordinem ſuperiorem, inferiore prius non recepto, peccat mortaliter, & manet ſuſpenſus ab uſu Ordinis ſic ſuſcepti, c. unic. *de Clerico per ſaltum promoto.* Si tamen non miniſtraverit, poteſt Epiſcopus ex legitima cauſa cum eo diſpenſare, Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 13.

✠ APPENDIX

De Univerſa Orientalis Eccleſiæ circa Ordinem diſciplina.

Univerſa Orientis Eccleſia circa Ordinem, ac Eccleſiaſticam Hierarchiam cum Romana Eccleſia Orthodoxam fidem conſervat. Sed circa diſciplinam Orientales Eccleſiæ, tum a Latina, tum invicem diſſident, atque earum nonnullæ poſt ſeparationem a Romana, & Apoſtolica Eccleſia, abuſus pleroſque; contra antiquæ Eccleſiæ morem, ac veterum Patrum traditionem habent, & fovent. Ut paucis, quæ magis præcipua ſunt, complectamur, traditionem hanc in quatuor §§. diſtribuemus. In primo agemus de Ordinum numero, juxta cujuſcumque Eccleſiæ Orientalis morem: In altero de Ordinis materia, & forma: In tertio de ordinandorum ætate aliiſque, quæ ad rite ſuſcipiendos Ordines deſiderantur, ubi etiam de obligatione Clericorum. In quarto vero, de Miniſtro ordinario hujus Sacramenti.

§. I. *De numero Ordinum, quos Orientales admittunt.*

Eccleſia ſemper præter Sacerdotium alios Ordines habuit majoris, minoreſve, per quos veluti per gradus quoſdam homines in Sacerdotium tenderent. In Latina Eccleſia minores ſunt, Oſtiariatus, Exorciſtatus, Lectoratus, & Acolythatus; majores vero præter Sacerdotium Diaconatus, & Subdiaconatus: qui Ordinum numerus non novus, ſed antiquus eſt, atque a primis deductus Eccleſiæ temporibus. Totidem enim Ordines numeravit Cornelius Papa tertio Eccleſiæ ſæculo in Epiſt. ad Fabium Antiochenum, ut legere eſt apud Euſebium *lib. 6. hiſt. Eccleſ. c. 33.* ac Conc. Carthag. II. De hoc vero Ordinum numero ita loquuntur, ut non recenter excogitatum, ſed ex majorum traditione ab Eccleſia accerſitum deſignent. Ex orientalibus cum Latinis conſentiunt Armeni, qui, teſte Galano, Ordinationis ritum, poſtquam a Græcia ſeparati ſunt, ex Sacramentario, quod Gregorius Magno tribuitur, accepere: Hinc Minores Ordines habent, conferuntque Latinorum more, eamdemque ac illi habent adminiſtrandi Subdiaconatus, Diaconatuſque rationem; licet in Presbyteratu conferendo ſolam manuum impoſitionem pro materia habeant. Qua de re injuria reprehendi videntur a Galano: nam in Gregorii Sacramentario ſola manuum impoſitio veluti Presbyteratus materia deſignatur; habent enim: *Presbyter cum ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput ejus tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas juxta manum Epiſcopi ſuper caput ejus teneant:* atque oratio illa, quæ, Epiſcopo manus imponente, recitanda præſcribitur, ea dicitur, qua Presbyter conſecratur: Accedit etiam, nunquam Eccleſiam, collatam hoc modo ab Armenis, aliiſque Orientalibus Ordinationem habuiſſe irritam, aut ſuſpectam, ut infra dicemus.

Orientales reliqui, licet omnes in Clerum homines cooptare ſoleant Tonſura, eoſque ita ad ordines diſpone-

ponere Latinorum mores tamen circa Ordinum numerum a Latinis diſſident. Incipiam a Græcis: Gregorius Hieromonachus in Synopſi de Sacramento Ordinis: *ſeptem*, ait, *erant antiqui Ordines*, quo iis recenſet Gabriel Philadelphienſis cap. 3. quod eſt, *de quantitate & numero Ordinis. Septem ſunt Ordines Sacerdotii. 1. Eſt Janitorum, & Acolytorum. 2. Exorciſtarum. 3. Lectoris. 4. Subdiaconorum. 5. Sacrorum Diaconorum. 6. Sacerdotum. 7. Principum Sacerdotum Epiſcoporum*. Confeſſio denique Orientalis Eccleſiæ contra Lutheranos reſponſo III. habet: *Sacerdotium complectitur omnes gradus; oportet nihilominus, ut detur per ordinem. Hoc eſt Lector, Cantor Lampadarius, Subdiaconus, Diaconus, de quibus latius tractant ritualia Pontificum, quæ dicitur* Taxis *a*. Cenſet Emmanuel Schelſtrac in nota ad hunc locum. Græcos olim habuiſſe etiam Oſtiarios & Exorciſtas; ſed ſi Ordinem ſecernimus a quibuſdam officiis Eccleſiaſticis nulla ſacri characteris nota conſpicuis facile comperiemus, Græcos præter Lectoratum, & Subdiaconatum, quem inter minores Ordines recenſent, alios non habuiſſe Ordines. In Eccleſia enim per plura ſæcula, præter Clericos ſacro Ordinis charactere inſignitos qui a Græcis ſemper per manuum impoſitionem initiari conſueverunt, quique in gradu conſtituti dicebantur, fuere alii miniſtri, qui ſine ulla ordinatione officiis nonnullis Eccleſiaſticis deputabantur, quæ Chriſtianorum quiſque, Epiſcopo mandante, exercere poterat; quoſque inter Clericos, ſive potius homines divino ſervitio addictos Patres recenſent. Sic Ignatius *in epiſt. ad Antiochenos*, recenſens eos, qui Eccleſiæ eſſent addicti, numerat, *Lectores, Cantores, Janitores, Laborantes, Exorciſtas, & Confeſſores*: Et Epiphanius *in fidei expoſitione*, poſt Epiſcopum, ait, eſſe *Presbyterum, Diaconum, Subdiaconum, & Lectorem; poſt hos vero venire Exorciſtas, linguarum interpretes in ſacris Lectionibus, & Concionibus, quos Laborantes ſequuntur, qui mortuorum corpora curant*. Colligitur hæc diſtinctio ex Epiſt. S. Baſilii *ad Amphilochium, canone* LI. ubi habetur, *quod adverſus Clericos ſtatutum eſt, canones indefinite ediderunt unum in iis, qui lapſi ſunt, ſupplicium decernit jubentes, a miniſteriis ſcilicet motionem, ſive ſint in gradu, ſive etiam in miniſterio, quod non impoſitis manibus datur, perſeverent*. Id etiam non obſcure indicavit Epiphanius diſtinguens a Lectoribus Exorciſtas, interpretes, alioſque; liquet præterea ex eo, quod Exorciſtæ, quos Latina eccleſia pro initiatis clericis habet, non ordinarentur in Orientali Eccleſia: *Exorciſta*, inquit Auctor Conſt. Apoſt. *lib.* VIII. *c.* 26. *non ordinatur: hoc enim eſt ſpontanea conceſſio divina erga homines benevolentia & gratia*: Et quod Græca eccleſia a mille & amplius annis præter Lectoratum, & Hypodiaconatum alios inferiores ſive minores Ordines non agnoverit, quin novitatis ab aliquo inſimulatam fuiſſe ſciamus. Hos tantum Ordines recenſent Euchologia a mille & amplius annis exarata; Et Joan. VIII. Romanus Pontifex, ubi pacem iniit cum Photio, hæc ſcripſit ad Imperatorem: *Volumus autem ſecundum Canones, ut talis promoveatur per ſingulos gradus Eccleſiaſticos probatus, ut ſit primum Lector, deinde Acolythus* (Acolythum Subdiaconum vocat) *poſtea Diaconus, tum Presbyter; poſt Epiſcopus*. Damaſcenus, denique in Dialogo contra Manichæos, ait: *primus gradus Lectoris eſt, deinde Subdiaconi, tum Diaconi, poſtea Presbyteri, ac tandem Epiſcopi*; atque iis ſimilia longe antea PP. Concilii Sardicenſis aſſeruerunt *can.* X.

Atque hinc facile patet, nunquam in Græca eccleſia alios fuiſſe minores Ordines præter Lectoratum, & Subdiaconatum, in quibus Clerici ſacro charactere inſigniti eſſent; ſed habuiſſe ac etiam nunc nonnullas Eccleſias habere homines eccleſiæ ſervitio addictos, & ad Eccleſiaſtica quædam officia ſine Ordinis collatione a Pontificibus deputatos; ut de Exorciſtis loquitur Auctor Conſt. Apoſtolicarum loco ſupra citato, & Euchologia nonnulla aſſerunt de *Cantoribus, Oeconomis, Templi Cuſtodibus, Diaconis ſecundis* & aliis quos Pontifices officiis deputare, ſive in Eccleſiaſticum ordinem inſtituere ſolent, per hæc verba, *Gratia Sancti Spiritus te inſtituit in Oeconomum, in Templi Cuſtodem, in Diaconum ſecundum &c.* Quæ verba iis reſpondere videntur, quibus Exorciſtæ antiquitus initiabantur, ut ex ſupra citatis ex Auct. Conſtit. verbis liquet.

Nota Chriſtophorus Campanas Canonarcha Chius apud Papadopoli *reſp.* 1. *pag.* 3. ait, *Janitorum, Deputatorum ſeu Ceroferariorum, & Camiſiatorum, aliorumque ſacra dignitates, quas non ordines, ſed officia vocat Simeon Theſſalonicenſis, mihi videntur Ordines eſſe, non ſane diſtinctos, quemadmodum penes Latinos, ſed immixtos, adnexique Lectoris ordinationi*. Sed ex iis, quæ ſunt ſupra explicata palam fit, officia illa nec Ordines eſſe, nec Lectoris ordinatione conferri, cum diſtincta ab ordinatione cæremonia ad eaſdem homines deputari debeant. Accedit etiam, quod Summus Pontifex Benedict. XIV. Conſtit. *Etſi Paſtoralis*, ut infra referemus, aperte negat, Lectoratus Ordinem alios tres minores Latinorum Ordines complecti; aſſerit vero, Subdiaconatum Græcorum more collatum, Acolythatum & Oſtiariatum involvere.

Quod ſpectat ad alios Orientales, parum ii a Græcis diſſident. Tonſuram Lectoratui præmittunt, ut Græci, ita Cophti, Syri Neſtoriani, & Maronitæ; qui Ordines ſuos hinc incipiunt; Syri vero Jacobitæ Cantoratui, quem cum Maronitis veluti gradum habent ad Lectoratum, Tonſuram neutiquam præmittunt, etſi in compendio ordinationum per Morinum edito pag. 479. ordinandi Diaconi caput in crucis modum tonderi ab Epiſcopo præcipiuntur.

Apud Cophtos, ut ex eorumdem Pontificali a Kirkerio latine verſo, & a Morino edito colligitur, hæ ſunt ordinationes: 1. *Anagnoſtæ ſive Lectoris*. 2. *Subdiaconi*. 3. *Diaconi*. 4. *Presbyteri*. 5. *Hegumeni* ſeu Archipresbiteri, qui a Kirkerio redditur *Prælatus, ſive is, qui curam ſubditorum, dictus Abigumenos animarum habet*. 6. *Archidiaconi*. In eo vero, quod nuper ad Sac. Congr. de prop. Fide tranſmiſſum, & ab eadem in Vaticanam Bibliothecam illatum eſt, extant præterea ordinationes *Epiſcopi, & Metropolitani*, quo ritu & Patriarcham Alexandrinum conſecrari poſſe, ac ſolere adnotatur. Ita Aſſem. tom. III. part. 2. pag. 789.

Syri Neſtoriani hos conferunt peculiari conſecratione, vel benedictione Ordines. 1. *Lectoris*. 2. *Hypodiaconi*. 3. *Diaconi*. 4. *Archidiaconi*, 5. *Presbyteri*.

Digitized by Google

teri. 6. *Chorepiſcopi*, & *Periodeuta ſeu Viſitatoris*. 7. *Epiſcopi*. 8. *Metropolitani*. 9. *Patriarchæ*. Sed Epiſcopi, & Metropolitani, ſi pauca excipias, una eademque ordinatio eſt. At Timotheus II. Patriarcha, rejectis Periodeuta & Chorepiſcopo, eorum loco Cantorem, & Exorciſtam poſuit.

Maronitæ has habent ordinationes: 1. *Cantoris*, ſeu Pſaltæ: 2. *Lectoris*: 3. *Subdiaconi*: 4. *Diaconi*: 5. *Archidiaconi*: 6. *Presbyteri*: 7. *Periodeuta ſeu Viſitatoris*: 8. *Archipresbyteri, quem Churi* vocant: 9. *Chorepiſcopi*: 10. *Epiſcopi*, & *Metropolitani*: 11. *Patriarchæ*. Syri vero Jacobitæ uno eodemque ritu ordinant *Epiſcopum*, *Metropolitam*, & *Patriarcham*: item uno eodemque ritu conſecrant *Chorepiſcopum*, *Periodeutam*, *Hegumenum*, *Abbatiſſam*, & *Diaconiſſam*: ceteras *Cantoris*, *Lectoris*, *Subdiaconi*, *Diaconi*, *Archidiaconi*, & *Presbyteri* ordinationes communes habent cum Syris Maronitis, Aſſem. loc. cit.

Nota. 1. Ut in nonnullis Euchologii Græcorum, præter Ordines, quos ſupra diximus, recenſentur *Cantores*, *Ceroferarii*, *Deputati*, *Archidiaconi*, & alii, qui ſine vera ordinatione ad officia quædam deputantur; ita de iis dicendum eſt, quæ ex Cophtis, Syriſque retulimus. Nam Archidiaconi, Archipresbyteri, Chorepiſcopi, Viſitatores non ſacro charactere inſigniti, ſed deputatione quadam ad certa officia deſtinantur. Idem de Cantore dici poſſe videtur, quem ante Lectoratum Maronitæ, Syrique Jacobitæ, & Græcorum nonnulli inſtituunt.

Nota 2. Renaudotius *tom.* II. *Liturg. Orient. diſſert. de Patriarcha Alexandrino* pag. 412. ait: Neſtorianos, Syroſque Jacobitas a graviſſimo iteratæ ordinationis crimine excuſari non poſſe, qui Patriarchas, vel Metropolitas, qui antea Epiſcopi conſecrati eſſent, ita promovent, conſecrantque, ut Epiſcoporum manuum impoſitionem ſuſcipiant, iiſdemque precibus ordinentur, quibus Epiſcopi conſecrari ſolent. Non ita Maronitæ, nec Cophti; ſed ii, inquit, in aliud incidunt contra canones ac univerſæ Eccleſiæ diſciplinam vitium: Nam dum Patriarcham, ſive Epiſcopus conſecrant, ſi Monachum aſſumant, qui nullum antea ſuſceperit Ordinem, minorum Ordinum nullam rationem habent, ſed a Diaconatu ordinationem incipiunt, hac ſervata interſtitiorum ratione, ut primo die Diaconum, altero Presbyterum, tertio *Komas*, hoc eſt Hegumenum ſive Archipresbyterum ordinent, expectaturque deinceps Dominicus dies, ut Epiſcoporum manuum impoſitione Patriarcha conſecretur. Semper vero Eccleſia univerſa vetuit ſacros Ordines conferre, quin minores antea fuerint collati, ordinationeſque ſecus factas, quas per ſaltum vocant, tamquam illicitas habuit, ac reprobavit.

Nota 3. Quod non ſint reprehendendi Orientales, quod ſolum Diaconatum, & Presbyteratum inter ſacros majoreſque Ordines habeant: nam etiam in Latina eccleſia Diaconatu inferiores Ordines per plura ſæcula omnes inter minores habiti ſunt, Subdiaconatum enim inter ſacros Ordines primum recenſuit, vel Urbanus II. in Conc. Benevent. anni 1091. ubi permittit, ut interdum, *ſed rariſſime opportunitate exigente, & non ſine Romani Pontificis vel Metropolitani licentia*, Subdiaconis eligi poſſet in Epiſcopum, quem ex ſolo cœtu eorum, qui ſunt in ſacris conſtituti, aſſumendum veteres canones ſanciverant; vel; ut alii cum Thomaſſino malunt, Innoc. III. Nam, ut alios omittam, Urbanus laudatus in Can. 1. antedicti Concilii ait, *nullus deinceps in Epiſcopum eligatur, niſi qui in ſacris Ordinibus conſtitutus religioſe vivens inventus eſt. Sacros autem Ordines dicimus Diaconatum, ac Presbyteratum, hos ſiquidem ſolos primitiva legitur Eccleſia habuiſſe, ſuper his ſolum præceptum habemus Apoſtoli &c.*

Neque iis vitio verti poteſt, ſi Diaconatu inferiores Ordines inter Sacramenta non habeant a Chriſto Domino inſtituta, ſed inter gradus ab Eccleſia ſtabilitos, in quibus Ordinis Sacramento initiandi probarentur quodammodo, & ad digne Sacerdotium ſuſcipiendum diſponerentur: hæc enim opinio eſt, quam doctiſſimi inter Latinos Theologi tuentur, quæque non ſolum ab Eccleſia non improbatur, ſed etiam probari videtur a Bened. XIV. *de Syd. Diœceſ. lib.* VIII. *cap.* 24. Nos vero ſupra dum Ordines ab officiis diſtinximus, ac diximus Ordines præ ſe characterem ferre, communiorem opinionem ſequuti ſumus, quæ iis Græcis Patribus conſentanea haberi poteſt, qui diſtinguentes inter officia, & gradus ſive Ordines, Sacerdotii gradus conſtituere Lectoratum, Subdiaconatum, Diaconatum, & Presbyteratum.

Nota. Quod ab Apoſtolica Sede in Conſtit. *Etſi Paſtoralis*, pro Græcis hac de re decretum fuit, ad alios quoque Orientales pertinet, qui proprium, non ſecus ac Græci ſervare tenentur ritum. Hæc ibi leguntur §. VII. n. 6. „ Epiſcopi Græci in Ordinibus conferendis ritum proprium Græcum in Euchologio deſcriptum ſervent, in quo etſi nonnulli de minoribus Ordinibus prætermiſſi videantur, eos tamen vel nunquam habuiſſe, vel eorum exercitium aliis Ordinibus eſſe adnexum iidem Græci affirmant. *Et n.* 7. Inde tamen dubitationes quandoque oriri ſolent, quinam nimirum Ordines ſupplendi ſint ab eo, qui primum ritu Græco aliquibus Ordinibus fuit initiatus, deinde ritu Latino ad reliquos eſt promovendus. Quas controverſias ut de medio penitus tollamus, certamque tradamus regulam imposterum ſervandam, ita decernimus: Qui ritu Græco clericus, & Lector tantum fuit initiatus, atque ex benignitate Sedis Apoſtolicæ obtinuit, ut majores Ordines Latinis cœremoniis ſibi conferantur, is antequam Subdiaconus ordinetur, tres minores Ordines omiſſos debet ritu Latino ſuſcipere. Si vero, præter Lectoris Ordinem, ad Subdiaconatum etiam Græco ritu aſcendit, & ex diſpenſatione itidem Apoſtolica facultas ſibi facta ſit ceteros Ordines ritu Latino ſuſcipiendi, antequam inter Diaconos cooptetur, ex minoribus Exorciſtatum tantummodo ſupplere cogitur: cum per Subdiaconatum Græco ritu collatum, Acolythatum, & Oſtiariatum recepiſſe cenſeatur. Idem dicendum de eo, qui una cum reliquis inferioribus Ordinibus, Diaconatum, aut etiam Presbyteratum Græce ſuſcepit, & Latino poſtea ritu ad ſacrum Presbyteratus reſpective Ordinem, aut Epiſcopatum promovendus ſit ex Apoſtolica conceſſione: nimirum Exorciſtatus Ordinem in ipſo, antequam Presbyter ordinetur, aut Epiſcopus conſecretur, eſſe ſupplendum.

§. II. *De materia, & forma.*

De materia, & forma hujus Sacramenti non levis controverſia eſt inter Theologos. Nos rem paucis expediemus, eaque unice explicabimus, quæ ad tuto riteque hujuſmodi Sacramentum recipiendum deſiderantur. Eugenius IV. in ſæpe citato decreto pro Armenorum inſtructione, hæc habet: *Sextum Sacramentum eſt Ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo: ſicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem. Subdiaconatus vero per Calicis vacui cum Patena vacua traditionem, & ſimiliter de aliis, per rerum ad miniſteria ſua pertinentium aſſignationem. Forma Sacerdotii talis eſt: Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium in Eccleſia pro vivis, & mortuis in nomine Patris &c. & ſic de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continetur.*

Scholaſticorum plerique Eugenii decretum præ oculis habentes rati ſunt, nullum irritumque eſſe Ordinis Sacramentum, ſi ea materia & forma non adminiſtretur, quæ in dicto decreto indicantur. Noſtrum non eſt hanc nunc controverſiam expendere, ſed ſatis eſt indicare, Eccleſiam Romanam ratam habere ordinationem Orientalium ſine ulla inſtrumentorum porrectione, collatam per ſolam Epiſcopi manuum impoſitionem, perque preces huic manuum impoſitioni reſpondentes, ſive quod Eugenius de materia tantum, & forma integrante atque acceſſoria loquutus ſit, quam optavit ab Armenis ſuperaddi manuum impoſitioni jamdiu ab illis adhibitæ, ut Eccleſiæ Latinæ moribus ſe prorſus accommodarent, ac rituum uniformitate firmius eidem adhærerent, quod bene ponderant Menardus, Becanus, & Morinus, ut ait BENEDICTUS XIV. *de Syn. Diœceſ. lib. 7. c. 15.* ſive etiam ut alii malunt, quod in Latina Eccleſia forma & materia, de quibus Eugenius loquitur, Eccleſia auctoritate eidem a Chriſto Domino conceſſa, ut neceſſariæ determinatæ ſint ad hujus Sacramenti valorem. „ Quum de forma loquimur, *inquit Morinus c. 6. §. 2. pag. 3. exercit. 5.* ut quum loquuti ſumus de materia his verbis *Inſtrumentorum porrectionem non eſſe materiam*, addidimus de induſtria, *perpetuam*: ſi enim quis contenderet, ea inſtrumenta poſtquam ab Eccleſia communiter uſurpata ſunt, veram cum precibus, quæ cum priore manuum impoſitione concipiuntur, materiam & formam conſtituere, atque etiamſi velit, cum verbis, quæ cum poſteriore manuum impoſitione recitantur; nec id inficiarem, nec aſſererem. Quamobrem enim non poterit Eccleſia Sacramento Ordinis, ut ſæpe fecit Sacramento Matrimonii, novas pro materia & forma conditiones apponere, quarum prævaricatio Sacramentum reddat irritum & nullum, cum Chriſtus nullam materiam aut formam hujus Sacramenti non ſecus ac Matrimonii in ſpecie definiverit? Sane ſupra vidimus Ordinationes ſæpe irritas & inanes antiquitus declaratas, eo quod regula a Canonibus pro ordinationis materia præſcriptæ, obſervatæ non fuiſſent. " Atque hinc patet, jure meritoque Sac. Congr. Concilii aliquando reſpondiſſe, ſub conditione iterandam ordinationem Latini Presbyteri, in qua ordinandus, qui manuum impoſitionem receperat, non acceſſit ad porrectionem Calicis cum Vino, & Patenæ cum Hoſtia, ut notat Bened. XIV. cap. ſup. cit. Ac etiam recte docere Carolum Franciſcum a Breno *lib. 3. c. 3. q. 3. §. dicendo primo*; Miſſionarium conſultum a Latino, qui a Græco Epiſcopo Sacerdotium ſuſceperat, reſpondere oportere, petendam eſſe ab Epiſcopo Latino iterationem Presbyteratus, ſaltem ſub conditione.

Sed quamquam ad Latinos quod ſpectat, res ita ſe habet; tamen certum eſt, Apoſtolicam Sedem ratas habuiſſe ſemper, ac etiam nunc habere Græcorum aliorumque Orientalium Ordinationes, quæ ſola manuum impoſitione, precibuſque eidem reſpondentibus, modo mox indicando, conferuntur. De iis enim Ordinationibus; non ſolum nihil dubitatum fuit in Concilio Lugdunenſi, & Florentino, quibus Græci cum latinis adfuere, ſed nihil præterea dubitavit Clemens VIII. qui Ruſſorum Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, ad Catholicam unitatem admiſit cum Ordinibus, quibus, ſecundum ritum Græcorum, inſigniti fuerant in ſuo Schiſmate: Imo Apoſtolica Sedes præcepit, Epiſcopos Græcos in ordinibus conferendis ritum proprium Græcum in Euchologio deſcriptum ſervare, ut ſupra ex Conſt. *Etſi Paſtoralis*, retulimus. Sed videamus, quid ipſi in ſingulis Ordinibus pro materia, & forma habeant.

Clerici inſtituto apud Græcos, terna crucis conſignatione, capillorum tonſione, & Sanctæ Trinitatis invocatione perficitur, eaque Tonſura continetur, Lectoratus materia apud Græcos, in manus impoſitione ſuper ordinando ab Epiſcopo facta, conſtituenda videtur: quæ manus impoſitio, de qua ſermo occurrit *lib. 8. c. 22. Conſt. Apoſt. & can. 14.* ſeptimæ Synodi, hodie ea Epiſcopi actione, qua ordinandum Lectorem cruce manu expreſſa obſignare ſolet, continetur, ut ex Balſamone Theſſalonicenſi, aliiſque Goarius oſtendit; Forma vero ſunt verba illa, quæ tunc Epiſcopus pronunciat, *Domine Deus Omnipotens elige ſervum tuum hunc, & eum ſanctifica &c.* Atque hinc patet, traditionem Codicis Apoſtolici, quæ poſt hanc orationem ab Epiſcopo Lectori fit, pro materia haberi non poſſe, cum tunc ordinatio peracta jam ſit: cumque hæc porrectio, nonniſi ad indicandum ſit munus, quod ob ſuſceptam ordinationem exercere debet. Manus impoſitionem, cum precibus Græcorum ſimilibus eidem reſpondentibus pro hujuſce Ordinis materia, & forma, habent etiam Syri Neſtoriani, Jacobitæ, Maronitæ, & Cophti, ut ex eorumdem libris oſtendit Allemanus *Tom. 11. t. part. pag. 800. & ſeq.*

Ex iis, quæ a Græcis, Cophtis, & Syris in ordinatione Subdiaconi obſervantur, facile patet, conſecrationis illius formam conſiſtere in illa precatione, quæ paucis mutatis apud omnes eadem eſt, cujus quidem initium apud Græcos eſt: *Domine Deus noſter*, apud Syros, Maronitas, & Jacobitas, *Deus æterne, qui reges unxiſti*; apud Cophtos, *Domine Deus omnipotens*: Ibi enim manus Ordinando imponitur, quæ pro materia habetur, eaque impoſitio, ſive capiti, ſive temporibus ejus ſit, ac ſimul imploratur Deus, „ ut dignum faciat illum gradu Subdiaconatus, concedatque ei donum Spiritus Sancti, ut contrectet vaſa miniſterii Eccleſiæ, amet decorem domus Dei,

adſit

adiit januis templi, accendat lampades, ſitque veluti oliva uberes juſtitiæ fructus referens in Sanctis Eccleſiis. In ritu vero Neſtorianorum, inquit Alleman. loco cit. pag. 804., nec ita expreſſa eſt ordinationis forma, nec manus ordinando imponitur, dum ea recitatur, ſed poſtquam pronunciata fuerit, ſignare dicitur Epiſcopus ordinati caput, hoc eſt, Crucis ſignum manu formare, contra comunem Eccleſiæ Orientalis morem in Conſtitutionibus Apoſtolicis fundatum, quibus ita ſancitur: *Subdiaconum ordinaturus, Epiſcope, manus ſuper illum impones*; & in omnibus Euchologiis præſcriptum, in quibus manus impoſitio ſive capiti juxta Græcos, ſive temporibus juxta Syros, & Cophtos, in ordinatione Subdiaconi præcipitur. Sed cum impoſitio manus, quæ Subdiacono fit, ut Goario aliiſque videtur, qui Subdiaconatum non a Chriſto, ſed ab Eccleſia inſtitutum eſſe contendunt, ſit mera cæremonia, non vero ſacra, vera, & Ordinis effectiva manus impoſitio ex divina inſtitutione: cumque Concil. Carthaginenſe IV., & Gregorii Magni Sacramentarium, ac vetus ordo Romanus Subdiacono manus impoſitionem denegent, benedictionem tamen, ſine manus licet attactu quocumque, concedant; non adeo facile dubitandum eſt de Subdiaconi ordinatione modo ſupra indicato a Neſtorianis facta; præſertim cum in ea precatione, quam Pontifex Neſtorianus recitat, lædi non videatur ordinationis ſubſtantia: dicitur enim: „ Elige eos electione ſancta ſecundum multitudinem gratiæ tuæ, eoſque in miſericordia tua redde dignos, qui defectu ſuppleant in Eccleſia tua ſancta, & da eis Domine benignitate sua, ut ſine macula cum puro corde, & conſcientia bona tibi miniſtrent, " quibus verbis quidquid ad Subdiaconos pertinet includitur: Subdiaconus enim nihil aliud eſt, quam Eccleſiæ Miniſter Diacono inferior, & delectus in Eccleſia ſupplere, eſt omnia, quæ ſupra ſunt enumerata officia, in Eccleſia obire.

Diaconi materia apud Orientales Græcos, Syros ſive Neſtorianos, ſive Jacobitas, ſive Maronitas, & Cophtos Epiſcopi manus impoſitione tota continetur, forma vero in verbis illis ſita eſt, quæ apud Græcos incipiunt, *Domine Deus noſter*: apud Cophtos, *Domine Deus Omnipotens*, apud Neſtorianos, *Deus noſter bone*: apud Maronitas vero & Jacobitas, *Deus qui Eccleſiam tuam ædificas*, ut fuſe oſtendit Morinus exercit. 2. cap. 3. & 4., & ut aliæ preces ad formam non ſpectant, ita traditio *Flabelli*, ſeu *veli Calicis*, apud Græcos, *Flabelli*, & *Thuribuli* apud Syros Jacobitas; & *libri Apoſtolorum* apud Neſtorianos, atque iis ſimilia, quæ poſt manuum impoſitionem, ac forma jam pronunciata, fiunt, ad ſubſtantiam hujus Ordinis non pertinent.

Presbyteratus materia apud Orientales omnes, ne Armenis quidem exceptis, ut §. 1. adnotavi, eſt manuum impoſitio. Huic reſpondens forma, apud Græcos oratio eſt, quæ incipit, *Deus in virtute magnus*; apud Neſtorianos, *Domine Deus fortis omnipotens*, apud Cophtos, *Domine Deus Omnipotens, qui omnia creaſti*: apud Syros Jacobitas, & Maronitas eſt ea, cujus initium eſt, *Deus magne, & admirabilis*. Aliæ orationes non ad formam referuntur, ſed ad implorandum a Deo gratiam, & Sacramenti effectum; & quæ deinceps Presbytero tradi ſolent, indicant ſuſcepti Ordinis uſum, atque ad materiam non pertinent.

§. III. *De Ordinandorum ætate, de aliis quæ ad rite ſuſcipiendos Ordines deſiderantur, deque obligationibus Ordinibus adnexis.*

VArii Ordines, qui ſunt veluti gradus per quos homines ad Sacerdotium adſcendunt, & in quibus probari debeant, num hoc digni ſint Ordine, atque ita exerceri, ut digni fiant, ſemper determinata ætate ab Eccleſia conferri conſueverunt. Latina vero in Tridentino Concilio ſtatuit, qui prima Tonſura initiandi ſint, rationis uſu polleant, qui in ſeptennio ætatis anno præſumitur, & licet pro minoribus Ordinibus definitum tempus non deſignaverit; tamen a ſeptimo ad decimum quartum annum conferri ſolent, concurrentibus in ordinandis qualitatibus a Concilio prædicto deſideratis. Subdiaconi ætatem voluit eſſe annum XXII. Diaconi XXIII., Presbyteri XXV. & Epiſcopi XXX. Apud Græcos, ut habet can. IV. Synodi Quini-ſextæ, ad Lectoratum deſiderantur octodecim anni, ad Subdiaconatum vero requiruntur anni XX, ad Diaconatum XXV. ad Presbyteratum denique anni triginta. Sed Græcis & Albanenſibus, qui in Italia, eique adjacentibus Inſulis ſub Latinis Epiſcopis degunt, ab Apoſtolica Sede Concilii Tridentini decretum inculcatum eſt Conſtit. *Etſi Paſtoralis*, ubi hæc habentur: *Quod tamen de ætate Ordinandorum a Sacroſancto Trident. Concilio præſcriptum eſt, omnino ſervari volumus. Nullus proinde ex prædictis Græcis, ſeu Albanenſibus ad Subdiaconatus Ordinem ante vigeſimum ſecundum, ad Diaconatus ante vigeſimum tertium, ad Presbyteratus ante vigeſimum quintum ſuæ ætatis annum abſque Apoſtolica diſpenſatione promoveatur.*

Quamquam omnes canones Eccleſiæ orientalis a Patribus editi Subdiaconi, Diaconi, Presbyterique ætatem, qua ratione de Græcis diximus, præſcribunt; tamen apud Syros Neſtorianos, Cophtoſque a multis annis nulla in ordinandis ætatis ratio haberi ſolet. Neſtoriani enim Diaconos ſeptennes, vel octennes ordinant, Presbyteros vero XVI. XVII. & XX. annorum, qui non ſolum antiquis canonibus, ſed etiam ſuorum hac de re majorum ſtatutis repugnat. Nam Sobenſis ab Allemanno relatus in Epitome canonum par. 6. c. 4. de ætate Lectorum, Hypodiaconorum, & Diaconorum, & Presbyterorum hæc decernit. „ Qui ætate pueri ſunt, etſi ſcientiam habeant, & ſcripturas legere didicerint, non eſt dextera manus illis imponenda, dum pueri ſunt, ſed Lectore tantummodo fiant. Quum vero ad adoleſcentiam pervenerint, Hypodiaconi ordinentur. Diaconi vero, qui adoleſcentiam ſuperant, & juvenem ætatem attingunt, veluti qui ad annum undecimum octavum & ultra pervenerunt, manus impoſitionem ſuſcipiant. Presbyteri vero, qui ad virilem ætate pervenerunt, & prudentiam natura convenientem ſunt aſſequuti: Si autem ſunt, qui quintum ſupra vigeſimum annum ætatis & ultra attigerunt, iſti Presbyteratus Ordinem ſuſcipiant. At vero juxta antiquum mandatum ante annum trigeſimum Presbyter non ordinatur.

De Cophtis hæc habentur Conſtit. *Et quamvis tempore. Præmaturam hujuſmodi ordinationem apud Cophtos veteri uſu, & diſciplina invaluiſſe teſtatur* P. *Thomas a Jeſu* de Converſ. Gent. lib. VII. pag. 361.

Digitized by Google

361. Conferuntur, *inquit*, Ordines, excepto Presbyteratu, etiam immediate poſt Baptiſmum parvulis, ſimulque dantur Tonſura, & quatuor gradus, & Diaconatus, & Subdiaconatus; nec hiſce conferendis interſtitia, vel tempora particularia determinata ſunt. Ubi ſacros Ordines recipiunt, caſtitatem, & abſtinentiam pollicentur, jejunare videlicet diebus mercurii & veneris, & tempore Adventus, & Quadrageſimæ &c. Inſuper etiam Quadrageſimas Apoſtolorum Petri & Pauli, & Aſſumptionis. Quando autem infantulis, aut pueris ſacri Ordines conferuntur, pro eis ſpondent, & hæc vota obſervant ipſorum parentes, donec decimum ſextum ætatis annum, aut circiter exegerint. Additur præterea, vigentem hanc conſuetudinem aſſerere Franciſcum a Breno, & Patrem Bervart Societatis Jeſu Miſſionarium: deinceps teſtati ſunt Miſſionarii in reſponſionibus ad eumdem Pontificem, qui eorum hac ſuper re relationem exquiſierat.

Collatam hoc modo in infantili ætate ordinationem, *concordi*, ait idem Pontifex, *Theologorum & Canoniſtarum ſuffragio definitum eſſe*, validam, *ſed illicitam cenſeri, dummodo nullo laboret ſubſtantiali defectu materia, forma, & intentionis in Epiſcopo ordinante; non attenta contraria ſententia, qua raros habet aſſeclas, & qua ſupremis Tribunalibus, & Congregationibus Urbis nunquam arriſit*. Dubia, quæ ex hoc oriuntur, reſolventur infra.

Etiam apud Græcos circa Ordinandorum ætatem contra Canonum ſtatuta, ac conſtantem majorum uſum, poſt medium elapſi ſæculi abuſus irrepſit, ob pravam Margunii doctrinam, qui in notis ad Nomocanonem docuit; nullam in ordinationibus habendam eſſe ætatis rationem, ac vanam eſſe omnem de ætate quæſtionem ex quo apud nonnullos abuſus invaluit, ut Presbyteri, Diaconi, & Hypodiaconi longe ante ætatem a canonibus præſcriptam ordinentur.

1. Itaque ad licite ſuſcipiendos præter Confirmationem, & Tonſuram, ſerviendi Eccleſiæ voluntatem, ac ſtatum gratiæ, & alia, de quibus Auctor diſſerit, ætas requiritur Eccleſiæ lege præſcripta, vel juxta Eccleſiæ Orientalis canones, ubi ſunt in uſu; vel ſecundum Tridentini decretum, hac in parte etiam Græcis in Italia degentibus ab Apoſtolica Sede inculcatum. Ab hujuſmodi lege ſoli Romani Pontifices, vel ii, qui ab illis diſpenſandi facultatem habuerint, diſpenſare poſſunt. § 2. Requiritur ſufficiens ſcientia, ea ſcilicet, quæ ad exercitium Ordinis ſuſcipiendi eſt neceſſaria, dedecet enim, ut ad Officium Ordinemque promoveantur, qui illius adminiſtrandi ſint incapaces. Hinc Eccleſiæ lege ſtatutum eſt, ut Ordinandi prius examinentur. Conſt. *Etſi Paſtoralis n.* 19. Græcorum præſulum conſcientia oneratur. *Ut dignos dumtaxat, & quos litteris, & his qua ad Ordines exercendos pertinent, bene inſtructos eſſe noverint, ad ſacra miniſteria aſſumant*: & n. 4. habetur, *promovendi ad Sacerdotium, & Presbyteri, qui præficiendi fuerint Eccleſiarum regimini, examinentur antea diligenter, ſi præcipue ad Horis canonicis, & Miſſarum officiis ſecundum diſtinctionem temporum exequendis ſint ſufficienter inſtructi, ut ad hac nonniſi digni admittantur*. Hujuſmodi examen jure ad Epiſcopo ſpectat, qui Eccleſiis præſunt; poſſunt vero etiam Presbyteros examinatores conſtituere, ac debent etiam, dum eorum hac in re conſilium prudenter credant eſſe neceſſarium: *Etſi enim non erit neceſſitatis*, inquit Papadopoli reſp. 1. ſect. 10. *aquitatis certe, atque modeſtia erit, ſi ſapientes, peritoſque Eccleſia Sacerdotes Epiſcopus ad tantum opus ac neceſſariam inquiſitionem admittat*.

3. Etiam apud Orientales immunitas deſideratur ab omni cenſura, & irregularitate; ii enim niſi ex Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione ordinari non poſſunt; ordinatique ab Ordinis exercitio ſuſpenſi manent. Quod Latinis irregularitas, Græcis dicitur ἀκανονίαν, & ut irregularitas Latinorum jure non ſolum uſum, ſed etiam Ordinum ſuſceptionem impedit, ita jure Græcorum, atque Orientalis Eccleſiæ. Hæc etiam jure ſpectato Orientali, vel ex defectu oritur, vel ex delicto; ex defectu irregulares habentur ex Græcæ Eccleſiæ Canonibus. 1. Qui ætatem præſcriptam non habent. 2. Qui neceſſaria deſtituuntur ſcientia. 3. Qui ex legitimo non ſint matrimonio. 4. Servi. 5. Bigami; ſive bigamia ſit vera, ut in eo qui duas ſucceſſive duxit uxores; ſive interpretativa, quæ in eo eſt, qui duxit unicam, ſed viduam, aut quomodocumque ab altero viliatam; aut cum quis virginem quidem duxit, ſed poſt matrimonium adulterata eſt, ſi poſt adulterium maritus eam vel ſemel cognoverit; ſi vero non cognovit poſt ejus adulterium, nulla irregularitas habetur: ſicut non fit irregularis vir conjugatus ſi adulteretur, vel ſi eam duxerit, quam antea defloraverit. 6. Qui publicis ratiociniis obligati ſunt, hoc eſt calculatores, hypothecis publicis, theſauriſque præpoſiti; addicti curiæ jurejurando ſtipendiove, ut Judices, Advocati, Fiſcales, & qui in matriculas militum relati ſunt. Hi enim, donec his negotiis, & obligationibus civilibus implicantur, rejiciuntur; recipiendi tunc, cum aut relictis officiis rationem adminiſtrationis reddidere, aut miſſione quacumque ſive honeſta, ſive cauſſaria, ſive etiam turpi, cingulum militiæ reſolventes, milites eſſe deſiere. Ita Papadopoli. 7. Qui vitium habeant corporis; en verba Theodori Prodromi in canon. 76. Apoſtolorum: *Anima & corpore ſanum, eum, qui neque cæcus, neque claudus, neque abſciſſis naribus, neque ſurdus eſt; denique non vitiatum, & maculatum, vel ſemiputridum corpore, Canon ceteroquin dignum jubet Ordinibus admoveri*. Addit Alexius Ariſtenus: *neque gibboſum, neque inſanabili laborantem morbo, vel aſpectu horridum, aut ridiculum conditione corporis ad ſacra fas provehi*. 8. Amentes, animi morbo laborantes. 9. Neophyti. 10. Infames: *infamem vero & inhoneſtum dicimus*, inquit citatus Prodromus interpretatione ad Trullanam Synodum, *quandoque male audientem penes ſanctiores, & venerabiliores, quandoque eum, qui facto vel conſtitutione legis ad infamiam adigitur. Atque hac Leguleiis uſitata, at canonibus infamis eſt, quiſquis in crimine ſordeſcit. Quare lex quidem infamiam dividit: Canon vero diviſam per legem circumplexus; unam agnoſcit infamiam qua ex delicto eſt, quaque infamias a lege conſtituta penitus penituſque complectitur*. Utraque infamia, Papadopoli teſte, etiam apud Græcos hominem ab Ordinibus arcet. 11. Lenitatis defectus etiam jure Orientali excludit ab ordine. Irregularitatem hanc parit apud nos homicidium voluntarium, aut membri mutilatio, ſi ſine facientis

culpa

culpa fit, qualem facit Judex, Apparitor, Carnifex, dum ſuo juſto funguntur officio, & accuſatores, & teſtes in cauſis criminis, ſi mors aut mutilatio ſequatur, & milites in bello juſto, vulnerantes, & occidentes: hæc locum habere in jure Orientali patet ex Chiliareno Patriarcha *Jur. Græc. lib.* III. *ſent. Synod. l.* 2. *tit. de homicid. Latron.* ajente; *Clerici enim quomodocumque occidentes, deponuntur, nulla habita differentia hoſtium, vel Latronum, vel aliquorum aliorum*; & ex Prodromo *ad can.* lxxvi. *Ap.* dicente; *& Judices ad mortem damnantes rejiciuntur a Clero, & Sacerdotio; nam hi homicidæ cenſentur, ſin minus opere, certe juſſu & ſententia.* Atque hinc liquet, eamdem circa irregularitatem ex defectu eſſe Orientalis ac Latinæ Eccleſiæ doctrinam; ut abunde Papadopoli demonſtravit.

Ex delictis irregulares ſunt, 1. In hæreſim, vel apoſtaſiam a fide incidentes. 2. Voluntarie occidentes, vel mutilantes hominem membro, quod diſtinctum, & comperium in corpore officium habeat, ut ſunt manus, & pes &c. ac etiam mandantes. 3. Indebite Ordines ſuſcipientes, vel exercentes, ut qui cenſura irretiti Ordines ſuſcipiunt, vel exercent; Hinc Conſtitutione, quæ eſt pro Italo-Græcis, irregulares declarantur qui Ordinem exercuerint, quem ſine proprii Epiſcopi dimiſſoriis, vel a Schiſmatico Epiſcopo ſuſceperint, quod ſuſpenſi a jure Ordinem exerceant. 4 Jure Græcorum ab Ordine repelluntur inceſti, beſtialitatis, ac ſodomiæ rei, & Simoniaci, ac Fœneratores. Notat vero Papadopoli, quod horum rei ab Ordinibus abſtinentur poſt legitimam criminum probationem, quocumque modo crimen delatum ſit: cum occultum crimen hominem ab Ordinibus rejicere nequeat, idque contra Marguntium. Id verum eſt in foro exteriori, ſed ſi canones eos, qui in hujuſmodi crimina inciderint, irregularitatem ſubire decernant, non video, cur confeſſarius hos ſecreto monere non debeat propriis delictis ſeſe incapaces Ordinis conſtituiſſe, atque eum hortari, ut, ſi ex contritione eorumdem eis Ordinibus dignos credat, diſpenſationem petant. Si vero crimen ſit juxta Orientalis Eccleſiæ Canones, quod nonniſi ad forum externum deductum ex Ordinibus rejiciat, veram puto hic in parte Papadopoli ſententiam. 5. Eunuchos, quibus non ſponte cæſa virilitas, jus Græcorum ab Ordine non repellit, Can. 1. Nicenæ Synodi: quibus vero volentibus & conſentientibus ſecta ſit virilitas, ii irregulares habentur, ex eodem Can. 6. Ad fictam Ordinis ſuſceptionem ſervanda eſt præſcripta ab Eccleſia interſtitiorum lex: Quod ſpectat ad Græcos, Concilium Conſtantinopolitanum ultimum, quod eſt viii. Oecumenicum, ſic ſtatuit, „ Canon eſt, qui dicit, non oportere quemquam ex Neophytis, ſive ſit Neophytus in fide Chriſtiana, ſive in Ordine Clericorum, Epiſcopum renunciari, ne, ut ait Apoſtolus, inflatus incidat in judicium, & laqueum diaboli. Hinc ergo convenienter dicimus, neminem ex Ordine Senatorio, & Laico gradu recens eo dumtaxat animo, & conſilio in Clericum, vel monachum attonſum, ut Epiſcopi, vel Patriarchæ dignitatem aſſequatur, honoris gradum oportere conſcendere, etiamſi in unoquoque gradu divini Sacerdotii longiori tempore, verſatus probetur. Neque enim ætatis cauſa, ſed ambitionis attonſus eſt. Quod ſi quis nulla ſuſpicione ambitionis, vel honoris ſpe tactus, ſed recta honeſtaque Chriſti diſciplina inductus in clericum, vel monachum attonſus eſt, perque omnes gradus Eccleſiaſticos definitis temporibus vitam agendo inculpatum tranſiſſe reperiatur, ad Epiſcopatus honorem evehitur ita, ut in Lectoris munere annum, in Subdiaconi duos, in Diaconi tres, in Sacerdotis quatuor annos expleat. Hic vero, diuque in Clero verſatus, vel monachorum Ordine, tempus ab Epiſcopis, qui pro tempore fuerint, contrahi poteſt. Si quis præter hanc ſanctionem ad ſupremum Epiſcopatus honorem provectus fuerit, rejiciatur. „ Hinc ſtandum Græcis, ait Papadopoli, non vero Balſamoni, qui trium menſium intervallum inter ſuſcipiendos Ordines ſtatuit; nec Alexio Ariſteno, qui annum integrum moræ unicuique Ordini præfixit, licet id cum Tridentino decreto conveniat.

De interſtitiorum lege citata Conſt. hæc leguntur: „ Cum ex Eccleſiæ diſciplina a Græcis olim recepta promoti ad aliquem Ordinem ſacrum, ſi per aliquod temporis intervallum in eo non fuerint verſati, ad altiorem gradum aſcendere non poſſint, quo nimirum Ordinandorum fides, morumque probitas eo temporis ſpatio cognoſci valeat; qua lege Græci, ſeu Albanenſes in Italia, & Inſulis adjacentibus commorantes dubio procul tenentur. Nihilominus cum prædicti Græci ſeu Albanenſes Ordinarios ſuos quibus ſubjiciuntur, habeant Latinos, a quibus tamquam alieni ritus ſacris Ordinibus initiari prohibentur, ac proinde cum Romam, vel in Calabriam, ubi ſunt Epiſcopi a S. Sede Apoſtolica ad Ordinationes ritu Græco exercendas deputati, repetitis vicibus, non ſine quamplurimis incommodis, & expenſis, ad Sacros Ordines juxta temporum intervalla ſuſcipiendos ſeſe conferre deberent, nos eoſdem Græcos, ſeu Albanenſes gratiis, & favoribus proſequi, eorumque incommodis conſulere volentes, de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, præfatis Epiſcopis Græcis Romæ & in Calabria pro tempore degentibus licentiam, & facultatem impertimur, ut Græci, ſeu Albanenſes hujuſmodi ex longinquis regionibus accedentes, qui minoribus, ſive majoribus Ordinibus initiari cupiunt, ad omnes Ordines promoveri valeant tribus diebus feſtivis, non autem continuis, ſed aliquo temporis intervallo Antiſtitis ordinantis arbitrio ſeparatis, non ſervata interſtitiorum lege, nec requiſita ad hoc ab iis, qui initiantur ſuorum reſpective Ordinariorum Latinorum licentia, *ſive* diſpenſatione. „ Declarat vero ab hac interſtitiorum lege non ſolvere, ſive diſpenſare, qui domicilium habent, vel commorantur in eadem Provincia, in qua Græci ritus Epiſcopi ſacras ſolent Ordinationes exercere, exceptis tamen Alumnis, & Convictoribus ritus Græci, qui in Collegiis Urbis Calabriæ, & Siciliæ degunt, quos concedit tribus diebus feſtivis ordinari poſſe *arbitrio S. R. E. C. Adminiſtratoris, vel Protectoris, ſive Epiſcopi Præſidentis, ſeu Rectoris utriuſque Collegii Italo Albanenſium pro tempore exiſtentium, ſi eorumdem Collegiorum neceſſitas, & utilitas exigat.* Denique diſpenſat cum iis, qui hactenus hac non ſervata lege bona fide ordinati ſunt, ut in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, & ad majores aſcendere valeant ſervatis ſervandis.

4. Clericus ſæcularis ritus Græci, qui in Italia degat,

Digitized by Google

gat, *quamvis alias ſit idoneus moribus, ſcientia, & ætate, ad ſacros Ordines promoveri prohibetur, niſi prius legitimo conſtiterit, eum Eccleſiaſticum beneficium, vel Patrimonium, quod ſibi ad vitam honeſtam ſufficiat, pacifice poſſidere: ac proinde deficiente titulo beneficii, per legitima documenta Ordinarium certiorem facere præcipitur de ſufficienti Patrimonio, ut valeat ſacris Ordinibus initiari: Loco autem dicti Patrimonii, nec Clericus uxoris ſuæ dotem aſſignare præſumat, nec Ordinarius eam acceptare valeat*. Conſt. ſupr. cit.

Summus Pontifex in Italo Græcis, ſi Beneficium deſit, patrimonium proponit: ut ſufficiens ad Ordines ſuſcipiendos titulus, juxta Tridentini decretum, quo ſtatuitur, ne quis abſque titulo Patrimonii, ubi titulus Beneficii deſit, ſacris initietur. Sed cum de aliis Græcis, Orientalibuſque reliquis agitur; penes quos antiqua illa diſciplina viget, ut nonniſi ſemel in die ab unico ſacerdote in una Eccleſia celebretur, ceſſat, inquit Papad. *Reſp. 2. ſect. 5. §. 10.*, hæc de Patrimonio quæſtio, cum penes hos nemo ſine titulo Beneficii poſſit ad ſacros Ordines provehi. Ita Ariſtenus *ad can. 6. Concil. Chalced.*, Macharius Hieromonacus *in 2. coll. can. c. 12.*, Prodromus *de interpret. ad ſept. Synod.*, & alii Juris Græcor. Interpretes, inter quos Hier. *de ritibus Eccleſ. ad Germ.* Ep. 3. hæc habet: „ Oportet autem deſiderantem ad ſacra provehi primum quidem interrogare, an velit in Eccleſia, cui per titulum addictus eſt, permanere, & nunquam diſcedere ſine commendatitiis Epiſcopi litteris: & ſi juratus promiſerit, initietur. Nam ſine titulo neminem licet initiare, ne quando error fiat, Eccleſiamque dedecoret. „ Rationem hanc affert, quia cum ſemel dumtaxat in Eccleſia Græca quolibet die ſacrificium celebretur, quilibet Sacerdos aut Miniſter Eccleſiam habeat oportet, in qua vel ipſe ſolus ſacris inſerviat, vel viciſſim cum aliis eidem addictis Eccleſiæ Sacerdotibus Numini ſacra faciat, facientibuſque miniſtret.

Hactenus de iis, quæ ad rite ſuſcipiendos Ordines deſiderantur: Tractandum ſupereſt de obligatione, quam ſubeunt. Ex iis, quæ ſunt ab Auctore expoſita tractatu de obligationibus, facile patet, quænam ſint etiam Orientalium Clericorum obligationes. Uni lex, vel conſuetudo viget, veſtibus propriis ubi debent; a culpa vero excuſari poſſe videntur Syri illi Neſtoriani, qui ob motam in Eccleſiaſticos perſecutionem in Perſide uſum omiſere diſtinctarum veſtium, ac multo tempore adhibere non ſolent: nam hæc veſtium diſtinctio per plura ſæcula nequidem apud Latinos omnes obtinuit, ut viri docti obſervarunt: debent illud Eccleſiæ ſervitium præſtare, quod ſit Ordini adnexum: in ſacris conſtituti more ſuo canonicas horas recitare debent, nec poſſunt poſt ſacros Ordines conjugia celebrare. Hic duo examinanda ſuperſunt, primum circa obligationem eorum qui in infantili ordinati ſint ætate apud Cophtos, & Syros Neſtorianos: alterum circa eorum clericorum conjugium, qui poſt ſacros Ordines iniere matrimonium, vel ad ſecundas, & tertias quoque nuptias contra canonum ſtatuta tranſierunt, ut ex abuſu fieri a Cophtis, Syriſque Neſtorianis res eſt omnino explorata.

Quod ſpectat ad primum, Sacræ Congregationis decretum adeſt, quod Conſt. confirmavit ſua Benedictus XIV. „ Diaconi in ætate puerili ordinati, licet ante decimum ſextum ætatis annum miniſtraverint in Ordine ſuſcepto, & in ſtatu cælibi, tamen non cenſentur ante nuptias Ordinationem ratam habuiſſe, eo quod nihil faciendi ſint actus illi, quos in ætate puerili, & ante ſextum decimum ætatis annum exercuerint. *Conſt. cujus initium* Anno vertente, *confirmatur decretum, ac deinceps ſubditur*: Ut vero quæ decreta ſunt, plenius intelligantur, opus eſt aliquantum digredi; hac enim ratione procedendo via munietur, ut ad propoſitum finem veniamus.

„ Nemo eſt, *qui ignoret* duobus modis religioſam profeſſionem fieri, vel, ut melius dicamus; duplicem eſſe profeſſionem religioſam, unam expreſſam, alteram vero tacitam. Expreſſa fit, cum debitis ſervatis ſollemnitatibus tria vota caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ conceptis verbis emittuntur, quæ in Conſtitutionibus Ordinis, in quo quis ſe velle vivere profitetur, præſcripta ſunt; Tacita autem in eo poſita eſt, cum quis ea exercet, & operatur, ex quibus arguitur, ad vivendum in aliqua religione ſe obligare voluiſſe, etſi ſolemniter, & expreſſe eam profeſſus non fuerit.

„ Tacita profeſſio a ſacro Trident. Conc. juxta communiorem ſententiam ſublata non eſt, ut late teſtantur Navarrus, Azorius, Sanchez, Fagnanus. Sed cum in eodem Concilio decretum fuerit, nullas ac irritas eſſe profeſſiones, quæ in quacumque Religione fiunt antequam integer annus probationis expletus fuerit, hinc recte deducitur, etiamſi a Concilio tacita profeſſio ſublata non ſit, eam tamen locum non habere, ſi actus, ex quibus illa inducitur, peracti non fuerint poſt annum decimum ſextum ætatis profitentis, & poſtquam annus probationis completus eſt, ita ut a Concilio Tridentino magna ex parte temperata ſit diſpoſitio Epiſt. decretalis: *Is qui: de Regularibus in 6.*, & Clementinæ 2. ſub eodem titulo *de Regularibus*.

„ Ad inſtar Conciliaris diſpoſitionis a nobis conſtitutum eſt, ut Diaconi Cophti in infantili ætate ordinati, ubi ad annum decimum ſextum ætatis ſuæ pervenerint a Præfecto Miſſionum interrogentur, num velint, nec ne, perſeverare in Ordine ſuſcepto, & obligationes omnes Ordini adnexas implere, ut inde ſtatui poſſit, quid in futurum in reliqua eorum vita ab ipſis ſervandum ſit. Itaque quemadmodum ſtabilita per Concilium ætate anni decimiſexti ad profeſſionem Regularem emittendam, tacita locum non habet, etiamſi ante prædictam ætatem actus illi expleantur, ex quibus ſecundum Canonicas diſpoſitiones tacita profeſſio inducitur; ſed omnes illi nullo in numero, & pro nihilo habentur ad tacitam profeſſionem Regularem inducendam, niſi expleti fuerint poſt annum ætatis decimumſextum, & poſtquam anno probationis evoluto expreſſa profeſſio emiſſa non eſt; ita conſtituto a Nobis anno decimoſexto, quo, ut dictum eſt, Præfectus Miſſionum Diaconos in puerili ætate Ordinatos interrogare debet, velint ne, an ſecus, perſeverare in Ordine ſuſcepto, & obligationibus Ordini conjunctis ſatisfacere, ex Ordinis exercitio ante annum decimumſextum eorum ætatis peracto nulla tacita ratihabitio argui debet: cum ad ſum-

ſummum hujuſmodi actus tacitam ratihabitionem importare poſſint; ſi geſti fuerint poſt annum XVI, eo caſu, quo Præfectus Miſſionum anno XVI., eorum ætatis ipſos interrogare, quemadmodum ab illo fieri debere ſæpe monitum eſt, neglexerit."

Ad alterum caput quod ſpectat, hæc pro Italo-Græcis ſtatuta ſunt §. VII. n. 16. & 17. ſæpe cit. Conſtit. „ Etſi expetendum quam maxime eſſet, ut Græci, qui ſunt in ſacris Ordinibus conſtituti, caſtitatem, non ſecus ac Latini ſervarent: nihilominus, ut eorum Clerici, Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri uxores in eorum miniſterio retineant, dummodo ante ſacros Ordines Virgines, non Viduas, neque corruptas duxerint, Romana non prohibet Eccleſia: Eos autem, qui Viduam, vel corruptam duxerunt, vel ad ſecunda vota, priori uxore mortua, convolarunt; ad Subdiaconatum, Diaconatum, & Presbyteratum promoveri omnino prohibemus. Præterea ſi quis Subdiaconus, vel Presbyter; poſt ſacram Ordinationem, uxore mortua, aliam duxerit, vel ſi uxorem non habens, ducere præſumpſerit, nedum excommunicationis latæ ſententiæ pœna, aliiſque, noſtro & Succeſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum arbitrio infligendis, ſeveriſſime punietur, verum etiam ſtatim ab Ordine erit deponendus, & ab illegitima uxore ſeparandus. Matrimonium enim poſt recenſitos Ordines contractum, nullum irritumque declaramus." Hæc quoad Græcos, & Albaneſes in Italia, eique adjacentibus Inſulis degentes.

Ad Cophtos, alioſque Orientales quod ſpectat, en Summi Pontificis verba ex altera pro Cophtorum inſtructione edita Conſtitutione depromptæ: „ Præmiſſa in præcedenti inſtructione Eccleſiæ Orientalis conſuetudine retinendi cum Ordine ſacro uxorem, quæ tamen ante Ordinis ſuſceptionem accepta fit, atque indicata etiam controverſia, an matrimonium ab Orientalibus initum poſt Ordinem ſacrum irritum ſit, an potius dumtaxat illicitum, tranſitus factus eſt ad aliam quæſtionem: an rectum probeque factum, ac utile videretur; an potius ſcandalo eſſe poſſet, aliquem diſpenſare, qui uxorem poſt Ordinem ſacrum duxerit, ut eam retinere, ac ſimul ſacro Ordine perfungi, & ſacra munia exercere poſſit, quia hujuſmodi diſpenſationes interdum a Sede Apoſtolica conceſſæ fuerunt. Cum autem quæ ad quæſtionem definiendam neceſſaria videbantur, non ſatis nota, ac perſpecta eſſent, placuit rem differre, & interim exquirere, quæ opus erant, ut plenius de re tota inſtrueremus. Cum autem ad noſtram cognitionem, quæ expectabamus, relata ſunt, auditis Congregatorum ſuffragiis in eam ſumus ſententiam, ut nemini facultas diſpenſandi concederetur, ſed Sedi Apoſtolicæ reſervaretur, ut cum caſus contigerit, & diſpenſatio poſtuletur, mature expendantur, quæ neceſſe eſt conſiderare, ut vel concedatur, vel denegetur diſpenſatio, cum de re graviſſima, ac magni momenti agatur. Decretum autem conditum eſt in hæc verba: " Recurrant ad Apoſtolicam Sedem in caſibus particularibus, in quibus, ſi ob graves cauſſas diſpenſatio ſuper matrimonio inito poſt Ordines ſacros concedenda videbitur, tunc nullum verbum fiat de renovatione conſenſus: Haud ignotum eſt, quanta difficultas occurrat, quoties ſuper matrimonio ex impedimento dirimenti nulla diſpenſatio conceditur, ſolita conditione, ut inter conjuges conſenſus renovetur: cum accidere poſſit, & nonnunquam contigerit, ut mulier haud contenta viro, vel vir uxorem faſtidiens, ut ſe in libertatem vindicet, eorum alter, vel uterque novum conſenſum præbere renuat. In decreto mox relato haud mens noſtra fuit, renovationem conſenſus excludere, cum matrimonium extra dubitationem nullum eſt; ſed cum gravis illa controverſia, ut dictum eſt, adhuc vigeat, an matrimonium in Eccleſia Orientali poſt Ordinem ſacrum contractum, perinde nullum ſit, ac in Eccleſia Occidentali, an potius ſit ſolummodo illicitum; Et cum hujuſmodi controverſia (exceptis Italo-Græcis, quorum matrimonia poſt Ordinem ſacrum inita, ſtatutum eſt, nulla, & irrita eſſe, ut in noſtra Conſtitutione, quæ incipit: *Etſi Paſtoralis* §. 7. n. 28. quæ quinquageſima ſeptima in ordine Bullarii noſtri tom. 1.) quoad ceteros Orientales Græcos nullo adhuc Decreto Apoſtolico definita fuerit, licet Tribunalia hujus Almæ Urbis opinioni eorum adhæreant; qui hæc Matrimonia nulla exiſtimant, nihilominus ſatius viſum eſt, ut advenïente caſu concedendi diſpenſationem, conditio renovationis conſenſus non exprimatur. Decretum autem, de quo agitur, nunc etiam a Nobis ſollemniter confirmatur."

Nota. Quod attinet ad clericorum privilegia, Orientalis Eccleſiæ clerici iiſdem gaudent, quæ Latini habent. Hinc Sac. Congr. de P. F. 4. Febr. 1676., referente Eminentiſſ. Nerlio, declaravit, *Percutientes Clericos Ruthenos unitos incurrere in excommunicationem, cum Clerici prædicti eiſdem omnibus privilegiis canonis, & fori immunitatis, & libertatis gaudeant, quibus clerici Latini potiuntur.*

§. IV. *De Miniſtro.*

De Miniſtro Ordinis eadem eſt Orientalium, ac Latinorum ſententia; Nobis vero nonnulla notanda erunt, quæ vel ob rituum varietatem, vel ob ſchiſmata, & abuſus, qui in Oriente ſunt, peculiari indigent examine. Rem vero exordiar ab iis qui in Italia degunt Græcis ſub Latinis Epiſcopis. De iis itaque in ſæpe cit. Conſtitut. habetur: Primo ad tollendam omnino in ordine conferendo rituum commixtionem, ſub pœna perpetuæ ſuſpenſionis a divinis prohibetur, *ne Latinus quicumque Epiſcopus etiam ſubjectos ſuæ juriſdictionis Græcos, neque Græcus quilibet Antiſtes Latinos quovis prætextu, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, ad primam Tonſuram, vel ullum Ordinem ſive majorem, ſive minorem promovere præſumat; alioquin tam Ordinans, quam Ordinatus perpetuam, ut præfertur, ſuſpenſionem ſe ſubdituros intelligant.* 2. Prohibetur Latinos ex Latinis progenitos ac Latino ritu educatos, juxta ritum Græcum ſub ſpe retinendi uxores, ad ſacros Ordines promoveri, etiam in locis, ubi Græcus ritus ſervatur. 3. Diſpenſatur cum Italo Græcis, qui ad hanc diem a Latino Epiſcopo ſunt ordinati, cum animo tamen in Græco ritu permanendi, ut poſſint in eodem ritu permanere, & ad majores etiam Ordines a Græco Epiſcopo cum dimiſſoriis tamen Latini Ordinarii, græce promoveri, cum clauſula ne id impoſterum inconſulta Sede Apoſtolica attentetur. 4. Decernitur Italo-

Græ-

Digitized by Google

Græcos cum diſpenſatione Apoſtolica ad aliquos Ordines ob defectum Græcorum Præſulum promotos, poſſe ſine alia diſpenſatione cum dimiſſoriis Ordinarii ad majores Ordines græce a Græco Antiſtite promoveri: ordinatos vero a Latino Epiſcopo ſine hac diſpenſatione, debere in Latino ritu manere, nec poſſe amplius Latinum Epiſcopum eum ad Græcum Antiſtitem mittere cum dimiſſoriis, ut Ordines reliquos Græco more recipiat ſine diſpenſatione Apoſtolica; maxime ſi poſt ſuſceptos a Latino Antiſtite Ordines, latine vixerit, cum Latinus ritus ſemel aſſumptus ſine Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione deſeri nequeat. 5. Non eſſe ordinandos Græcos ſine dimiſſoriis Latini Diœceſani ad Tonſuram, vel aliquem Ordinem, atque ita ordinatos manere ſuſpenſos fierique ſi miniſtraverint irregulares, ſicut Latini, a quibus cenſuris ſola Apoſtolica Sedes, diſpenſare poteſt. 6. *Non eſſe admittendos Epiſcopos Schiſmaticos ſive pro Ordinibus, ſive pro aliis Sacramentis conferendis, ſed impediendos, quoad S. Apoſtolica Sedes deſuper conſulatur, & reſponſum habeatur; quos vero communionem S. Romana Eccleſia habere conſtiterit, eis Pontificalia exercendi facultatem Ordinarios Latinos in ſuis Diœceſibus libere concedere poſſe.* 7. Ordinatos a Schiſmaticis etſi rite, dum ſervetur debita forma, recipere quidem Ordinem, ſed non exequutionem; hos vero correctos, & emendatos, reconciliandos eſſe cum pœnitentia ſalutari, *dummodo errores, ſi quos amplexi fuerint, ſin minus ſchiſma abjurent in judicio, vel publice, vel ſecreto pro qualitate facti. 8. Sed in Ordinibus per eos alias rite ſuſceptis miniſtrare* permittendos non eſſe, *niſi cum ipſis ſuper irregularitate, hujuſmodi occaſione contracta, auctoritate Sedis Apoſtolica fuerit diſpenſatum.*

Atque hinc quoad Orientales reliquos patet. 1. Hominem unius ritus non poſſe licite ab alterius ritus Epiſcopo ordinari, ordinatumque ſuſpenſum manere, ac ita miniſtrantem fieri irregularem. 2. Idem dicendum, ſi ſine proprii Epiſcopi dimiſſoriis ordinetur. 3. Requiri diſpenſationem ab Apoſtolica Sede, ut quis rite ab alieni ritus Epiſcopo ordinetur. 4. Ordinatos ab Hæreticis, & Schiſmaticis ſervata debita materia, & forma, valide eſſe ordinatos, ſed manere ab Ordinum exercitio ſuſpenſos; nec poſſe, dum in Orthodoxæ Eccleſiæ communionem recipiantur, ordines exercere, niſi antea ab irregularitate abſolvantur. 5. Demum, Apoſtatas, & in hæreſim lapſos, dum ad Eccleſiam redeant, non eſſe iterum ordinandos: quippe ex hæreſi, vel Apoſtaſia non amittitur ordo, qui præ ſe indelebilem fert characterem. Quamobrem in errore maximo ſunt Syri Neſtoriani, qui Diaconos, Presbyteroſque Apoſtatas iterum ordinant, juxta canonem centeſimum decimum Synodi habitæ a Joſue Barnan Patriarcha an. 820., quo ſtatuitur, Diaconis & Presbyteris, qui Chriſtum abnegaverint, iterum ab Epiſcopo manus imponendas eſſe, ſi ex tota virtute ſua pœnitentiam exhibuerint.

Nota. Ex dubiis propoſitis Sac. Congr. a Fr. Joſepho de Hieruſalem Ord. Min. Strict. Obſerv. Præf. Miſſionum in Æthiopia, conſtat Archiepiſcopum illius nationis non ſolere Ordines conferre, niſi dum octo aut decem mille ordinandi ſint ex diverſis partibus congregati: eos vero ita ordinare ſolere, Diſpoſitis per Eccleſiam Ordinandis, Archiepiſcopus per eam celeriter diſcurrendo, manus imponendo ſingulis Presbyteris, dicit, *accipe Spiritum Sanctum*: Diaconis vero non manus, ſed Crucem Patriarchalem ſuper caput imponit. Ad hæc Supremæ Inquiſ. Conſultores 10. Aprilis 1704. ita reſponderunt: *Ordinatio Presbyteri cum manuum impoſitione, & formæ prolatione, prout in dubio, eſt valida: ſed Diaconi ordinatio cum ſimplici Crucis Patriarchalis impoſitione omnino invalida eſt: quo vero ad praxim admittendi Presbyteros, & Diaconos ad exercitium ſuorum Ordinum poſtquam Catholicam fidem ſuſceperint, ſequentia obſervanda ſunt.*

Si Sacerdos abſolute dicat, ſe ordinatum fuiſſe cum manuum impoſitione, ac verborum prolatione, & nihil aliud obſtet, poterit Miſſionarius, poſtquam cum illo ſuper irregularitate diſpenſaverit, eumque ab excommunicatione abſolverit, eumdem ad exercitium ſuorum Ordinum admittere juxta ritum approbatum, & expurgatum, in quo fuit reordinatus.

Si vero idem Sacerdos ingenue fateatur, ſe non recordari de materia, & forma ſuæ Ordinationis, vel de una, aut altera dubitare, non poteſt admitti ad exercitium ſuorum Ordinum donec ſub conditione fuerit reordinatus.

Tandem ſi abſolute aſſerat, vel manuum impoſitionem, vel formæ prolationem, ſive utramque omiſſam fuiſſe, reordinandus erit abſolute, antequam ad exercitium ſuorum Ordinum admittatur: quia vero quilibet Sacerdos etiam valide ad Sacerdotium ordinatus, fuit invalide ad Diaconatum promotus; idcirco ut poſſit ſuos Ordines, exercere, debet, ſi Sanctiſſimo placuerit, facultatem diſpenſandi Miſſionariis impertiri, cum illo tamquam per ſaltum ordinato, at jam ſuſpenſo propter ſubſequens ſuorum Ordinum exercitium ſuper irregularitate diſpenſari, & ab officio ceſſare, quouſque per Epiſcopum Catholicum ad Diaconatus Ordinem promoveatur. Si hæc facultas Miſſionariis conceſſa non ſit, in hujuſmodi caſibus tenentur recurrere ad Apoſtolicam Sedem.

FINIS PARTIS PRIMÆ TOMI TERTII.

1116 2007536

Digitized by Google